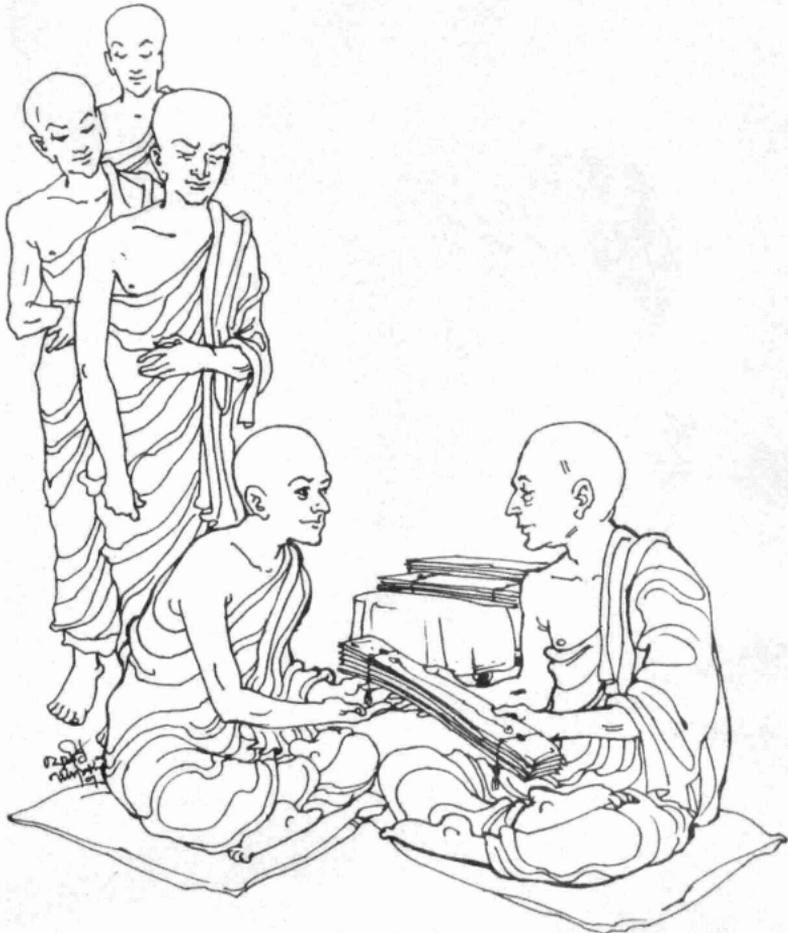

අතීතචාර්යාණි ධර්මපාල සචරිතාදයන් විසින් විරචිත

පරමත ජීපතී නම් වූ චරියා පිටකට්ඨ කථා

(සිංහල පරිවර්තනය)

ප්‍රකාශනය

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

අර්ථකථාවාර්ග්‍ය ධම්ම පාල ස්ථවිරපාදයන් විසින් විරචිත

පරමතථ දීපනී නම් වූ
චරියා පිටකට්ඨ කථා
(සිංහල පරිවර්තනය)

මුද්ධශාසන අරමුදලේ භාරකාර මණ්ඩලයේ අනුග්‍රහයෙනි.

අර්ථකථාවාර්ග්‍ය ධම්ම පාල ස්ථවිරපාදයන් විසින් විරචිත

**පරමතථ දීපනී නම් වූ
චරියා පිටකට්ඨ කථා**
(සිංහල පරිවර්තනය)

සිංහල පරිවර්තනය.

රාජකීය තණ්ඩිත මැද උයන්ගොඩ විජයකිත්ති හිමි
(ශාස්ත්‍රපති)

අධීක්ෂණය.

රාජකීය තණ්ඩිත ඇස්වත්තේ රේවත හිමි.
(ශාස්ත්‍රපති).

ප්‍රකාශනය.

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදිමාල, දෙහිවල

අර්ථකථාවාර්ගීය ධර්ම පාල ස්ථවිරපාදයන් විසින් විරචිත

පරමතට දීපනී නම් වූ
චරියා පිටකට්ඨ කථා
(සිංහල පරිවර්තනය)

ප්‍රථම මුද්‍රණය 2007

ISBN - 978 - 955 - 1604 - 35 - 6

පරිගණක අකුරුකරණය
ලිතෝ ප්‍රින්ට්ස් - කොහුවල

පිටකවරය
සුසිල් ජයගාන්ත පෙරේරා - මහරගම.

මුද්‍රණය
අජිත් ප්‍රින්ටර්ස්,
85/4, පරණ කැස්බෑව පාර,
ගංගොඩවිල නුගේගොඩ.

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදිමාල, දෙහිවල
දු.ක. 2734256, 2728468, 2726234 / ෆැක්ස් 2736732
විද්‍යුත් තැපෑල: bcc456@sltnet.lk
www.buddhistcc.com

ප්‍රස්තාවනා

පාළු භාෂාව මධ්‍යතන ඉන්දු ආර්ය පූර්ව අවධියට අයත් ප්‍රාකෘත විශේෂයක් බවත්, එම ප්‍රාකෘතය වූ කලි එකල උත්තර භාරතයේ ඒ ඒ ප්‍රදේශ වල පැවති පොදු ජනයාගේ කථා ව්‍යවහාරය බවත්, පිළිගත් විද්වත් මතයයි. ප්‍රාකෘත ව්‍යවහාරය පොදු ජනතාවගේ හා ශ්‍රමණ සම්ප්‍රදාය ගරුකල වින්තකයන්ගේද භාෂා මාධ්‍යය විය. එය උත්තර භාරතයේ පැතිරී ගිය ඉන්දු යුරෝපීය භාෂා ව්‍යවහාරයෙන් ජනිත වුවක් සේ සැලකිය යුතුය. මෙම ප්‍රාකෘත ව්‍යවහාරයේ ලිඛිත සාධක අනුව මූල අවස්ථාවක් සේ පෙනෙන පාළු භාෂාව උත්තර භාරතයේ කිසියම් විශේෂ ප්‍රදේශයක කථා ව්‍යවහාරයේ මාධ්‍යයක් විය.

1. පාළු භාෂාව ක්‍රි.පූ. 6 වැනි 7 වැනි සියවස් වල කොසොල් රට පැවති කථා ව්‍යවහාරය පදනම් කොට ඇති වූවෙකැයි ද එය නොයෙක් ජනපදවල ජනයාගේ පොදු භාෂා මාධ්‍යය වී යැයි ද මහාවාර්ය ඊස් ඩේවිඩ්ස් තුමා පවසයි.
2. පාළිය උප්පයින් ප්‍රදේශයේ භාෂාව යැයි වෙස්ටර් ගාඩ් , ඊ කුන් සහ ඔටෝ ප්‍රොන්කේ වැනි විචාරකයෝ පවසති.
3. පාළිය මගධයේ කථා ව්‍යවහාරයයි යන බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ මතය මහාවාර්ය ගෛගර් තුමා අනුමත කරයි.
4. බුදු රජාණන් වහන්සේ මූලදී කොසොල් රට බසින් දහම් දෙසන්නට ඇතැයි සළකන වින්ටර්නිට්ස් පාළු ත්‍රිපිටකයේ භාෂාව පැරණි මගධ ව්‍යවහාරය පදනම් කොට වෙනත් ප්‍රදේශ ව්‍යවහාරයන්ගේ සම්මිශ්‍රනයද ඇතිව, ගොඩනැගුණු බෞද්ධයන්ගේ සාහිත්‍යයක භාෂාවකැයි පවසයි.
5. බුදුන් වහන්සේ ධර්ම ප්‍රචාරයේ යෙදුනු පන්සාලිස් වසින් වැඩි කොටසක් කොසොල් මගධ ප්‍රදේශවල සැරිසැරූ බව බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ පෙනෙන බැවින් පාළු භාෂාව කොසොල් මගධ දෙරට කථා ව්‍යවහාරය පදනම් කොටගෙන බිහි වූවාක් සේ සැලකීමට පුළුවන් බව ඊ කුන් නම් විචාරකයා පෙන්වා දෙයි.

මෙම විග්‍රහයන් ශාස්ත්‍රීය වශයෙන් වැදගත් වන අතර විශේෂයෙන් සැලකිය යුත්තේ බුදුන් වහන්සේගේ මතයයි. බුදු රජාණන් වහන්සේ දක්වා

වදාළ ආකල්ප විග්‍රහ වන්නේ මජ්ඣිම නිකායේ අරණ විභඤ්ච සූත්‍රයෙනි. මෙම සූත්‍රයෙන් පෙන්වන්නේ උන්වහන්සේ භාෂා මාධ්‍යථයෙහි අනවශ්‍ය ලෙස දැඩිව එල්බ ගත් ශාස්තෘවරයෙකු නොවන බවයි. එකම දෙය විවිධ ජනපදවල නාම කීපයකින් හඳුන්වනු ලබන කළ ඒ එක නාමයක් දැඩිව අල්වා නොගෙන ඒ ඒ ලෙසට ව්‍යවහාර කළ යුතු බවත් ලෝක ව්‍යවහාරය නෙලුක්මවිය යුතු බවත් අරණ විභඤ්ච සූත්‍රයෙහි උගැන්වෙයි.

බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව ත්‍රිපිටකය සංගීත වූ භාෂාව වන පාළි භාෂාව ථේරවාදීන්ගේ ආගමික භාෂාව විය. එය සමස්ත ත්‍රිපිටකය පුරා රැදී ගියේය. ථේරවාදීන්ගේත් බිදී ගිය මහායානිකයෝත් බුද්ධ ධර්මය සංස්කෘතයට පෙරලා ගත්හ. ඔවුන්ගේ සංස්කෘත සාහිත්‍යය දියුණුවීමත්, මුස්ලිම් ආක්‍රමණ වැනි ආක්‍රමණත්, මහායානික දර්ශනය විශ්ව විද්‍යාල මගින් රට මුලුල්ලේහි බෙදා හැරීමත්, මහායානිකයන් ආමිස පුජා යන්ත්‍ර, මන්ත්‍ර ආදියෙන් පෘථග්ජන ජනතා ප්‍රසාදය දිනාගැනීමත්, හික්කු විනය නීති ලිහිල් ලෙස මහායානිකයන් විසින් සකස්කිරීමත්, ආදිය නිසා බුද්ධ ධර්මයත්, පාළි භාෂාවත්, බුද්ධජන්මභූමියෙන් අතුරුදහන් විය. එය ශ්‍රී ලංකාදීපයේ තහවුරු විය.

හෙළ අටුවා (හෙළටුවා)

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් දෙසිය පන්තිස් වැන්නෙහි අශෝක අධිරාජයාගේ දායකත්වයෙන් පැලලුප් නුවරදී තුන්වන සංගායනාව පැවැත් විය. මොග්ගලීපුත්තතිස්ස මහා රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රහතන් වහන්සේලා දාහසක් සම්බන්ධ වෙමින් මෙම සංගායනාව පවත්වා ඇත. සාහස්සිකා නමින් හඳුන්වන මෙම සංගායනාව නව මසකින් සම්පූර්ණ විය.

තෘතීය සංගායනාවසානයේ දඹදිව ථේරවාදාවරිය පරම්පරාවේ අවසන් පුරුෂයා වූ මොග්ගලීපුත්තතිස්ස මහා රහතන් වහන්සේගේ ශිෂ්‍ය මිහිඳු මහා රහතන් වහන්සේ විසින් තෘතීය සංගායනාවේදී තෝරා බේරා ගෙන සංග්‍රහ කළ, ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ශ්‍රී ලංකාවට ගෙන එන ලදී. මිහිඳු හිමියන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලද පාළි ත්‍රිපිටකය මහා අර්ථධර රහතන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ කොට ඇති සිංහල හික්කුන් වහන්සේලා උගත්හ. පාළියෙන් තිබූ ත්‍රිපිටකයේ ගැටලු තැන් සිංහල ජනතාවට පැහැදිලි කරදීම අවශ්‍ය විය. බුද්ධ කාලයේ සිට ව්‍යවහාර චාර්යයෙන්, ආචාර්ය පරම්පරා වලින් පැවත ආ

අර්ථ විවරණ ක්‍රම මිනිඳු හිමියන්ගෙන් සිංහල හික්කුන් වහන්සේලා උගෙන පාළු ත්‍රිපිටකයේ ගැටලු තැන් හෙළ බසින් අරුත් විවරණය කළහ. හෙළටුවා නමින් මේවා හඳුන්වයි.

අටුවා වනාහි ත්‍රිපිටකයට අයත් පොත් වලට ලියා ඇති ව්‍යාකෘත සංග්‍රහ සමූහයයි. අටුවාවල පරමාර්ථය පෙළෙහි ඇති දුරවබෝධ වචන සහ ධර්මයේ ගැඹුරු තැන් විස්තර කිරීමත් අවශ්‍ය තැන් වලදී විස්තරාර්ථ සැපයීමත්ය. මෙම පරමාර්ථයෙන් ලියන ලද හෙළටුවා නම්,

මහා අටිය කථා
කුරුන්දි අටියකථා
පච්චරිය අටියකථා නම් වේ.

හෙළ අටුවා අකුරින් ප්‍රමුඛ ස්ථානය දැරුවේ මහා අටියකථාව හෙවත් මූල අටිය කථාවයි. බුද්ධසෝඡ හිමියන්ගේ අටිය කථා සියල්ලටම පාහේ ශරීරය කරගෙන ඇත්තේ මෙම අටුවාවයි. තුන් පිටකයටම අයත් අටිය කථාවන්හි මහා අටියකථාව ගැන සඳහන් වන බැවින් එය තුන්පිටකයම අළලා සකස් වුනු හෙළටුවාවක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. වස්තු විෂය අතින් සෙසු හෙළටුවාවන්ට වඩා පරිපූරණ වී තිබුණ මහා අටිය කථාවේ, ලක්දිව සිදුවූ දේ පිළිබඳව බොහෝ වෘත්තාන්ත ද සඳහන්ව තිබුණ බව සිතා ගත හැකිය.

මහා පච්චරිය අටියකථාවට එම නම ලැබුනේ පච්චරියක් හෙවත් පහුරක් උඩදී එය ලියන ලද බැවිනි. කුරුන්දිවේලු විහාරයේදී ලියන ලද හෙයින් කුරුන්දි අටුවා නම් විය.

මෙම ප්‍රධාන හෙළටුවාවන්ට අමතරව තවත් අටුවා කීපයක් දක්නට ඇත. අන්ධ අටියකථාව එයින් එකකි. දකුණු ඉන්දියාවේ කාසද්විපුර (කොන්ජිවරම්) යෙහි පැවති අටුවාවයි. එය ආන්ධ්‍රා භාෂාවෙන් ලියා ඇතැයි සැලකේ.

බුද්ධසෝඡ හිමි

දඹදිව බෝමැඩට නුදුරු සෝඡ නම් ග්‍රාමයේ බමුණු කුලයක උපත ලද බුද්ධසෝඡ වාදයෙහි දක්ෂ වූ රේවත නම් මහා තෙරපාණන් වෙත පැවිදි වූ බව ප්‍රචලිත මතයයි. බුද්ධසෝඡ මහාබෝධී මණ්ඩපයට දකුණු දිග බමුණුගම උපන් බව සද්ධම්මසංගහ නම් පොතෙහි සඳහන් වේ. බෝමැඩට

නුදුරෙහි සෝෂ නම් වූ ගමේ උපන් බව බුද්ධසෝභ්‍යජපත්ති නම් කථාවේ ද සඳහන් වේ. මෙවැනි විවිධ කරුණු විමර්ශනයෙන් පසුව බුද්ධසෝෂ ජන්ම භූමිය මොරණ්ඩබේටක නම් ගම බව පිළිගෙන ඇත. ආන්ධ්‍රා දේශයේ ගුන්ටුර් දිස්ත්‍රික්කයේ පාල්නාඩි නගරයේ පෙදෙසේ "කෝටනේමලි පුරි" "ගුන්ඩිලු පල්ලි" යන ලඟ පිහිටි ගම් දෙක මොරන්ඩබේටක යැයි පැවසේ. උන් වහන්සේ උපන් පෙදෙස මොරන්ඩබේටක යැයි විසුද්ධි මග්ගයෙන් පෙනේ. මජ්ඣිමනිකායටීඨ කථාවේ කතීා සංදර්ශක ගාථාවක මයුර සුන්ත පටිඨන හෝ මයුර රූප පටිඨන සඳහන් වන බැවින් එතුමා එහි විසූ බව ද සිතිය හැකිය.

ව්‍යාකරණ විෂයෙහි ද දර්ශන ශාස්ත්‍රයෙහි ද වෛදික ග්‍රන්ථ විෂයෙහිද ඉතිහාස පුරාවිද්‍යා විෂයෙහිද කායව්‍යවච්ඡේද විද්‍යාවන් හිද ලක්ෂණ ශාස්ත්‍රයෙහිද පැතිරී ගිය බුද්ධි ප්‍රභාවයක් එතුමා කෙරෙහි පැවති බව පැහැදිලිය. බුද්ධසෝෂ හිමියන් ලංකාවට පැමිණීමට පෙර ඤාණෝදය නම් ධර්ම ප්‍රකරණයන් අත්පොසලිනී අටුවාවන් දඹදිව දී කළ බවද සඳහන් ය. බුද්ධසෝෂ හිමියන් කලින් සර්වාස්ති වාදියෙකු ව සිට පසුව ථේරවාදී වූ බව ඇතැම් විචාරකයන්ගේ පිළිගැනීමයි.

බුද්ධසෝෂ හිමියන් ලක්දිවට පැමිණියේ අනුරාධපුරය රාජධානිය කරගත් මහානාම රජ දවස බුද්ධ වර්ෂ 953-975 අතර කාලයේ ය. උන් වහන්සේ ලංකාවට වඩින විට අවියකථා සංහිතා කීපයක්ම මේ දිවයිනේ පැවති බවත් ඒවා හෙළ බසින්ම උගත් බවත් මෙයින් සමහරක් ග්‍රන්ථ ස්වරූපයෙන්ද සමහරක් පුර්වාචාරීන්ගේ මතවාද ඇතුලත් වූන සාහිත්‍යය වශයෙන්ද පැවති බවත් ආචාර්ය අදිකාරම් මහතා පවසයි.

මිහිඳු හිමියන් දවසම ආරම්භ වූ සිංහල අටුවා කථා වසර 700ක පමණ කාලයක් සිංහල ත්‍රිපිටකය හෙළි පෙහෙළි කරමින් පැවතියහ. ත්‍රිපිටක පාළියට සිංහල අටුවා ලියා ඇතිබව දඹදිව විසූ ථේරවන හිමියන් දන ගැනීමෙන් සිංහල අටුවා පාළියට පරිවර්තනය කිරීම, බුදු දහම විරස්ථායි වීමට හේතුවක් යැයි උන් වහන්සේ සලකා හෙලවූවා පාළියට පරිවර්තනය කිරීම සඳහා බුද්ධසෝෂ හිමියන් ලක්දිවට එවන්න ඇතැයි සැලකිය හැකිය.

"බුද්ධසෝෂ හිමියන් මෙහි පැමිණ බුදුන් වදාළ දෙලක්ෂ පන්සැත්තැදහස් දෙසියපනස් ග්‍රන්ථ සංඛ්‍යාවක් ඇති ආගමයට තුන්ලක්ෂ එක්සැටදහස් සත්සියපනස් ග්‍රන්ථ සංඛ්‍යාවක් පමණ අටුවා කථා ලියා ආගමයෙහි පහන් නැගූ සේකැයි දන යුතු යැයි" පුජාවලියේ සඳහන්ව තිබේ.

සංස්කාරකයෙකු හා අනුවාදයකු වශයෙන් බුද්ධසෝෂ හිමියන්ගේ කාර්යය වූයේ තමන් ඉදිරියේහි වූ හෙළටුවාවන්හි අන්තර් ගත වූ විවරණ

වෙනස් කිරීම නොව, ඒවා සකස් කිරීම සහ අවශ්‍ය ස්ථාන පිටු කරමින්, විස්තරාර්ථ දක්වමින්, විධිමත්ව සුගමව පාළි භාෂාවට නැගීමයි. බුද්ධසෝම හිමියන්ට අවිධිමත්ව සකස්කරන්නට මහාවිහාරයෙන් ඉඩ ලැබී ඇත්තේ මහාවිහාර වාචනා මාර්ගයට විරුද්ධ මත ඒවායේ ඇතුළත් නොවිය යුතුය. යන කොන්දේසිය ද සහිතවය.

“මහා අට්ඨකථාව ශරීරය කොටගෙන මහාපච්චරිය කරුන්දී ආදි විශුද්ධ අර්ථ කථාවන්හි යම් විනිශ්චයක් වේද එහි යුක්තාර්ථ සහ ඇතුළත් වන්නාවූ ස්ථවිර වාදයද අත්නොහරිමින් සංවර්ධනය හොදින් ආරම්භ කරන්නෙමු”

“තවද එම අර්ථ කථාවලින් භාෂාන්තරය පමණක් අත්හැර විස්තර තැන් පිටුකොට සියලුම විනිශ්චයන් ඇතුළත් කොට කිසිම තන්හි යුත් අත් නොඉක්මවා සංවර්ණනය කරන්නෙමු.”යි බුදුගොස් හිමියෝ පවසති.

බුද්ධසෝම හිමියන් විසින් කරන ලද අට්ඨකථා සියල්ලම මිහිදු මාහිමියන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලදුව මහා විහාරිකයන් විසින් ආරක්ෂා කරනු ලැබූ හෙළටුවාවන්හි පාළි අනුවාද බවත් මහා අට්ඨකථාවේ සාරය ගෙන පාළි අට්ඨකථා රචිත බවත් මෙම අට්ඨකථාවල සඳහන් වේ.

මේ අනුව බුදුගොස් හිමියන්ගේ කාර්යය වූයේ බුදු සමය පිළිබඳව අමුතුවෙන් පොත් ලිවීම නොව එතෙක් හෙළටුවා වන්හි ආ කරුණු විධිමත්ව හා සුගමව පාළි භාෂාවට නැගීම වෙයි. පාළි අටුවා පොත් වලින් අඩකටත් වඩා සපයා ඇත්තේ බුදුගොස් හිමියන් විසිනි. බෞද්ධ අට්ඨකථාවාරීන් අතුරෙන් එතුමා ශ්‍රේෂ්ඨතමයායි. එතුමාගේ ජීවන චරිතය වටා විවිධ ජනප්‍රවාද ගෙනී ඇත්තේ ඒ නිසාමය. එතුමා මෙලොව පහල වූයේ “බුදුන්ගේ පර්යාප්ති ශාසනය දීර්ඝ කාලයක් නිර්මලව පවත්වාගෙන යාම සඳහා පාළි අට්ඨකථා ලිවීමටමය” යන ජනප්‍රවාදයක් ද ඇත

අටුවා විස්තරයි
විනය පිටකය

	<u>පෙළ</u>	<u>අටුවාව</u>	<u>කතීෂ</u>	<u>කාලය</u>
උභය විහඪිත	1 පාරාජිකා පාළි 2. පාවිත්තික පාළි	1. ආණා දෙසනා 2. යථාපරාධ සාසන	සමන්තපාසාදීකා විනය අට්ඨකථා	බුද්ධසෝම හිමි 5වන ශ ව
බන්ධක	3. චුල්ල වග්ග පාළි 4. මහාවග්ග පාළි	3 සංවරාසංවර කථා		
පරිවාර	5. පරිවාර පාළි	හිසබුපාතිමොක්ඛ කථිඛා විතරණි		බුද්ධසෝම හිමි 5වන ශ ව

හිඤ්ඤි පාතිමොක්ඛ (මාතිකයකරුවා)

අභිධර්ම පිටකය

1. ධම්මසංගණිජපකරණ	1. පරමසු දේසනා	අසංසාලිනී	බුද්ධසෝම	ගිමි 5වන ශ.ව	
2. විභංගජපකරණ	2. යරාධම්ම සාසන	සමමහ	විනොදනී	බුද්ධසෝම	ගිමි 5වන ශ.ව
3. නාමරූප පරිවේජකම්					
3. කරාවන්තුවපකරණ			බුද්ධසෝම	ආචාර්ය 5වන ශ.ව	
4. පුද්ගලපඤ්ඤාජපකරණ					
5. ධාතුකරාවජපකරණ			පරමසුදීපනී		
6. ශමකජපකරණ			පඤ්චජපකරණටියකරුවා		
7. පටිඨානජපකරණ					

සූත්‍ර පිටකය

1. දීඝනිකාය	1. වොහාර දේශනා	සුමභිගල විලාසිනී	බුද්ධසෝම	ගිමි 5වන ශ.ව.
2. මජ්ඣිමනිකාය	2. යරානුලෝමසාසන	පපඤ්ච සුදනී	බුද්ධසෝම	ගිමි 5වන ශ.ව
3. සංයුක්තනිකාය	3. දිට්ඨි විනිවේශන කරා	සාරසුජපකාසිනී	බුද්ධසෝම	ගිමි 5වන ශ.ව
4. අංගුත්තරනිකාය		මනෝරථපුරණී	බුද්ධසෝම	ගිමි 5වන ශ.ව
5. බුද්දකනිකාය				
1. බුද්දකපාය	පරමසු ජොතිකා	බුද්ධසෝම	ගිමි	5වන ශ.ව
2. ධම්මපද	ධම්ම පදට්ඨ කරුවා	බුද්ධසෝම	ගිමි	5වන ශ.ව
3. උදාන	පරමසු දීපනී	ධම්මපාල	ආචාර්ය	5වන ශ.ව
4. ඉතිවුත්තක	පරමසු දීපනී	ධම්මපාල	ආචාර්ය	5වන ශ.ව
5. සුත්තනිපාන	පරමසු ජොතිකා	බුද්ධසෝම	ගිමි	5වන ශ.ව
6. විමානවත්ථු	පරමසු දීපනී	ධම්මපාල	ආචාර්ය	5වන ශ.ව
7. ජෙත වත්ථු	පරමසු දීපනී	ධම්මපාල	ආචාර්ය	5වන ශ.ව
8. ජේර ගාරා	පරමසු දීපනී	ධම්මපාල	ආචාර්ය	5වන ශ.ව
9. ජේරී ගාරා	පරමසු දීපනී	ධම්මපාල	ආචාර්ය	5වන ශ.ව
10. ජානක	ජානකටියකරුවා	බුද්ධසෝම	ගිමි	5වන ශ.ව
11. නිද්දේස (චුල්ල - මහා)		සද්ධම්ම ජොතිකා	උපසේන	ආචාර්ය 6වන ශ.ව
12. අපදාන (ජේර-ජේරී)		විසුද්ධජනවිලාසනී	මහානාම	ආචාර්ය 7වන ශ.ව
13. පටිසම්භිදා මඟ්ග		සද්ධම්මජපකාසිනී	ධම්මපාල	ආචාර්ය 5වන ශ.ව
14. බුද්ධ වංස		මධුරසුජපකාසිනී	බුද්ධසෝම	ගිමි 5වන ශ.ව
15. ඵරියාපිටක		පරමසු දීපනී	ධම්මපාල	ආචාර්ය 5වන ශ.ව
		විසුද්ධ මඟ්ග	බුද්ධසෝම	ගිමි 5වන ශ.ව
නෙත්තිජපකරණ		නෙත්ති අටියකරුවා	ධර්මපාල	ආචාර්ය 5වන ශ.ව
චතුහාණවාරපාළි		චතුහාණවාර අටියකරුවා	ආනන්ද	වනරතන 8වන ශ.ව

බුද්ධසෝම ගිමියන් විසින් පාළියට නොනගන ලද අටිය කරා පාළියට නගන ලද්දේ බුද්ධදත්ත, ධම්මපාල, උපසේන සහ මහානාම තෙරණුන් විසින්ය.

බුද්ධදත්ත ගිමි

බුද්ධසෝම ගිමියන්ගේ සමකාලීනයෙකි. මධුරත්ථ විලාසිනී නම් බුද්ධ වංශ අටුවාව උන්වහන්සේ ලියා ඇත.

උපසේන ගිමි

සද්ධම්මජොතිකා නම් නිද්දේශ අටියකරුවා මහාපරිවේනවාසී උපසේන ගිමියන් විසින් කරන ලදී.

මහානාම හිමි

පටිසම්භිධාමග්ග අටියකථාව වන සද්ධම්මපසකාසනිය මුත්චහන්සේ විසින් ලියා ඇත.

ධම්ම පාල හිමි

පරමසුද්දීපනී අටියකථා - (උදාන - ඉතිවුත්තක - විමානවත්තු - පෙනවත්තු - ථෙර ථෙරී ගාථා අටියකථා) මුත්චහන්සේ ලියා ඇත.

මෙම අටියකථාවන් උගෙන ඒවා ආරක්‍ෂා කළ අය අටියකථිකා නමින් හඳුන්වා ඇත. අටියකථා වරියා යනු අටියකථා සම්පාදනය කළ ආචාර්යවරයෝය. ආචරිය වාද ආචරිය මත ආචරියා වාද යන නම් වලින් කියවෙන්නේ අටියකථාවන් මැයි.

අටියකථාවන් පිළිබඳ විවිධ විවේචන හා මතවාද උගතුන් අතර පවති. මෑතකාලීන වියතුන් අතුරින් අග්ගමහා පණ්ඩිත පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමියෝ එවැනි විවේචකයෙකි. උත්චහන්සේගේ අටුවා පරීක්‍ෂණ නම් පොතෙන් එවැනි විවේචන ඉදිරිපත් කර ඇත. අටුවාකථා බුදුන් වහන්සේගේ දේශනා නොවන බව කවුරුත් පිළිගනිති. අටුවාචාරීන් වහන්සේලා අතරද විවිධ මතබේද තිබූ බව දක්නට ඇත. වසර හත්අට සියයක් ගෙන ආ ලිඛිතව නොතිබූ අර්ථ කථා සාහිත්‍යයට ඒවැනි දේ ඇතුළත් වන්නට පහසුකම් තිබේ. මිහිඳු හිමියන් විසින් ගෙන එන ලද පාළි විවරණ මහාවිහාරීක හික්කුන් විසින් සිංහලට පරිවර්තනය කොට එම හෙළටුවා පස්වන සියවසේ දී බුද්ධසෝඡ හිමියන් විසින් නැවත පාළි භාෂාවට පරිවර්තනය කළ බව පිළිගත් සම්ප්‍රදායයි. මේ තැන් වලදී එම මතිමතාන්තර ඇතුළත් වන්නට ඇති බව සිතිය යුතුයි.

මහාවිහාරීය සම්ප්‍රදාය එකකි. අභයගිරි ජේතවන පරම්පරාහිද එවැනි සම්ප්‍රදායයන් පැවතුන බවට සැකයක් නැත. ස්වකීය පාරම්පරික මත වලට පටහැනි සුත්‍ර ධර්මයන් පෙළෙහි ඇති බව දැන දැනත් සිය මතය තහවුරු කරණු සඳහා ඒවා මදකිනිඳු වෙනස් නොකර, සංගායනා වලදී පැවති තත්ත්වයෙන්ම ත්‍රිපිටකය රැකගෙන ඒම ගැන මහාවිහාරීය පරම්පරාවට බෞද්ධයාගේ ප්‍රණාම පූර්වක ගෞරවය හිමිවිය යුතුය.

මේ අන්දමින් පැවතගෙන ආ අටියකථා අපේ හාමුදුරුවරු තවත් වර්ෂ සිය ගණනක් තම ආරාම වල පොත්ගුල් වල තබා පුස්තකාල වල තැන්පත්කොට උදේ සවස සුවඳ දුම් අල්ලා ධර්ම ගෞරවයෙන් ධර්ම රත්නය රැකගෙන ආහ. අනගාරික ධර්මපාලතුමාගේ ජාතික ආගමික වැඩපිළිවෙල ආරම්භ වීමෙන් පසුව එතුමාගේම පවුලේ නැයන් විසින්

අවිධිමත් මුද්‍රණය කිරීමේ වැඩපිළිවෙළ ආරම්භ කර ඇත. ඒ ධර්මපාල තුමා විසින් ඇති කරණ ලද ආගමික ප්‍රබෝධයේ එක් ආභාෂයකි. 1916 ජූලි 05 වන දින ත්‍රිපිටක මුද්‍රණ සභා නම් ආයතනයක් සයිමන් ඇලෙක්සැන්ඩර් හේවාචිතාරණ මහතුන්ගේ මැදිහත් වීමෙන් කොල්ලුපිටියේ ජලාම්ස් හවුස්හි පිහිටුවා ඇත. 1929 ජූනි 29 දින මෙම ත්‍රිපිටක සභාවේ රැස්වීමක් කොළඹ ඩික්මන් පාරේ තක්සලා හිදී පවත්වා තිබේ. මෙම රැස්වීමට අති පුජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල මහ නාහිමියන්ද, රත්මලානේ ශ්‍රී ධම්මානන්ද ධර්මාලෝක නායක හිමිවරුන්ද ප්‍රධාන පණ්ඩිත ධර්මධර හික්කුන් වහන්සේලා 25 නමක් සහභාගි වූ බව සඳහන් වේ. අනගාරික ධර්මපාල තුමා ප්‍රධාන සාසනමාමක පිරිසක්ද මෙම රැස්වීමට සහභාගි වී ඇත. මෙම නායක පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේලා එක් එක් අටුවා ග්‍රන්ථ සංස්කරණය භාරගත් බවද සඳහන් වේ.

සවිමන් හේවා චිතාරණ මහතාගේ අභාවයෙන් පසුව සෝමලතා හේවාචිතාරණ ළමාතැනි විසින් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය සඳහා අරමුදල පිහිටුවීය. ඒම අරමුදල මගින් හේවා චිතාරණ අවිධිමත් ග්‍රන්ථ සමූහය මුද්‍රණය කර ඇත. ආගම ධර්මය ඉතිහාසය පුරාවිද්‍යාව, සාහිත්‍යය ආදී ශ්‍රී ලංකා සංස්කරණ විවිධ ක්ෂේත්‍රයන් පර්යේෂණාත්මක අධ්‍යයන වලට යොමු කරමින් ශාස්ත්‍රීය පොතපත සපයා සංස්කෘතිය පිළිබඳව අවබෝධයක් ජනතාවට ලබාදීමේ අරමුණින් 1845 දී ආරම්භ කළ ශ්‍රී ලංකා රාජකීය ආසියාතික සමිතියේ අවිධිමත් සිංහලට පරිවර්තනය කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය මගින් පොත් දහසක් මුද්‍රණය කිරීම මහඟු කාර්යයකි.

අභාවයට යන පැරණි බෞද්ධ පොත්පත් හා අලුතින් ලියැවෙන බෞද්ධ පොත් පත් මුද්‍රණය කරවීමත් ඉංග්‍රීසි බෞද්ධ පොත්පත් සිංහලයට පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කිරීමෙන් පරපුරෙන් පරපුරට බුද්ධ ධර්මය ගෙන යාමත් බෞද්ධ සංස්කෘතියේ ආරක්‍ෂාවත් සඳහා පිහිටුවා ඇති අප ආයතනය වන බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය මගින් බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකයේ පුනර්මුද්‍රණය නිමවීමෙන් පසුව අවිධිමත් සිංහලට පරිවර්තනය කොට මුද්‍රණය කිරීමට ප්‍රතිපත්ති සකස් කළහ. සිංහලෙන් මුද්‍රණය අවසන් කොට අටුවා කථා ඉංග්‍රීසියට පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කිරීම අපේ අදහසයි.

“කථා පවත්නී” නම් පාඨයක් ත්‍රිපිටකයේ අංගුත්තර නිකායේ සඳහන් වෙයි. ධර්ම දේශකයා පෙළක් අටුවාවක් දැනී නම් දහම් අසන්නා පෙළක් අටුවාවක් දැනීනම් දහම් දෙසන්නාත් අසන්නාත් දෙදෙනාම පෙළක් අටුවාවක් දැනීනම් එම ධර්ම දේශනාව සාර්ථක දේශනාවක් වන බව මෙහි සාමාන්‍ය අදහසයි. තරාගත ධර්මය වඩාත් ප්‍රකට වීම විවෘත වීම

එහි පැවැත්මට හා උත්තරීතර භාවයට හේතුවන බව සඳහන්ය. මෙම කරුණු පිළිබඳ විමසිලිමත් වන විට අවිධිමත් පරිවර්තනයේ හා මුද්‍රණයේ අවශ්‍යතාවය වඩාත් පැහැදිලි වන්නේය. එයට අමතරව විශ්ව විද්‍යාලවල පාළු හා බෞද්ධ අධ්‍යයනවල උසස් අධ්‍යාපනය ලබන ශිෂ්‍යයන්ට විෂය නිර්දේශානුකූල අවිධිමත් වල සිංහල පරිවර්තන නොමැති කමේ බාධාවද, එම ගුරු ශිෂ්‍ය දෙපිරිසටම මේ මගින් දුරු කිරීමද අපේ පරමාර්ථයකි.

අපගේ ඉල්ලීම ද, පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත වැළඹිටියාවේ කුසලධර්ම නාහිමියන්ගේ අනුශාසනාව ද, අනුව අටුවා කථා සිංහලට පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කරවීමේ භාරදුර කර්තව්‍යය ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ වර්තමාන ආගමික අමාත්‍යාංශය මගින් ඉතාම කෙටි කාලයක් තුළ අවසන් කිරීම සඳහා අපට පවරන ලදී. බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක පුනර් මුද්‍රණය මගින් අප දක්වූ ආදර්ශයත් ගොඩනැගූ විශ්වාසයත් මෙයට හේතු වූ බව නිසැකය. මෙම කාර්ය අපට පැවරීම පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ගරු ජනාධිපතිතුමන්ට ගරු අගමැති තුමන්ට ගරු බුද්ධ ශාසන නියෝජ්‍ය ඇමතිතුමන්ට අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් ඩී. ඇන්. ජනසේන මහතාට, අමරහේවා මද්දුම මහතාට අපේ කෘතඥතාවය පුණ්‍යානුමෝදනා පූර්වකව පළකරමු.

අටුවා පරිවර්තනයේදී එක් එක් පොත භාරගෙන මැනවින් සිංහලට පරිවර්තනය කරදුන් පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේලාට ද උගත් ගිහි මහතුන්ට ද අපගේ කෘතඥතාවය හිමි වේ. සිංහල අටුවා පරිවර්තන සමීක්‍ෂණය කළ උගත් ගිහි පැවිදි දෙපිරිසටම අපගේ කෘතඥතාව හිමිවේ.

අටුවා කථා පරිවර්තන කාර්යය සම්බන්ධ කරමින් කටයුතු කළේ විජිතනන්ද සරත්චන්ද්‍ර මහතාය. එම ග්‍රන්ථාවලිය මුද්‍රණය කරවීමේ කාර්යය භාර වූයේ අප ආයතනයේ මුද්‍රණ කටයුතු අධ්‍යක්ෂ පාලිත ලියනගේ මහතාටය. මෙම මහත්වරු දෙපලම ඉතා උනන්දුවෙන් මෙම කටයුතු වල නියැලීම පිළිබඳව එම මහත්වරුන්ටද මාගේ කෘතඥතාවය පළවේ. මෙයට අමතරව මෙම කාර්යයට හොඳ හිතීන් අවංකව සහාය දුන් සියලුදෙනාටම පින් පුරවමින් ආසිරි පතමින

මෙයට

ශාසනස්තිපීකාමී,
කීර්ම විමලජෝති ස්ථවීර
අධ්‍යක්ෂ, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
නැදීමාල
දෙහිවල.

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානයේ අවධිකථා පරිවර්තන මණ්ඩලය.

- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිතඅම්බලංගොඩ ශ්‍රී සුමංගල නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත යටගම ධම්මපාල අනුනායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත ආදාචල දේවසිරි නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත යාලේගම වන්දකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැදුළයන්ගොඩ විජයකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත වටගෙදර විමලබුද්ධි හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බලංගොඩ සෝගිත හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැස්ටියේ උපනන්ද හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත විදුරුපොල ආනන්ද හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත හත්තොටුවේ ඉන්දරනන හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පල්ලේගම සමිත හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මාවනානේ සෝමිත්ද හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පඩිවෙල සෝරත හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බලපිටියේ සිරි සීවලී හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පැපිලියානේ සුමිත්ත හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බමුණුගම ධම්මවංස හිමිපාණන් වහන්සේ.
- පුජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැදුගම පිටියේ විජිතධම්ම හිමිපාණන් වහන්සේ.

- රාජකීය පණ්ඩිත කීර්ති නාරම්පනාව මහතා.
- ශාස්ත්‍රවේදී එන්.එච්. පෙරේරා මහතා.
- රාජකීය පණ්ඩිත ජේ.පී. නිමල් ලාල් රංජිත් මහතා.
- රාජකීය පණ්ඩිත ටී.ජී. ජයතිලක මහතා.
- රාජකීය පණ්ඩිත ඒ.ඇම්.ඩී.වයි. සරත්චන්ද්‍ර අමරතුංග මහතා.
- රාජකීය පණ්ඩිත එච්.පී.ඇස්. නිශ්ශංක මහතා.
- රාජකීය පණ්ඩිත බී.එම්.වී. බාලසූරිය මහතා. (නීතීඥ)
- රාජකීය පණ්ඩිත සෝමරත්න ගම්මන් වෙල ගෙදර මහතා
- රාජකීය පණ්ඩිත දයා ගුණසේකර මහතා.
- රාජකීය පණ්ඩිත ඒ. නිශාන්ත පීරිස් මහතා. (නීතීඥ)
- රාජකීය පණ්ඩිත ඩබ්ලිව්.ඇල්.පී. ධර්මදාස මහතා
- ශාස්ත්‍රවේදී ජිනදාස ගොඩකන්ද මහතා.
- රාජකීය පණ්ඩිත පී.ඇල්.කේ. පෙරේරා මහතා.

සම්බන්ධකරණය :- විජිතනන්ද සරත්චන්ද්‍ර මහතා.

බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානයේ අවිධිකථා පරිවර්තන සමීක්ෂණ මණ්ඩලය

01. පුජ්‍ය මැදගම්පිටියේ විජිතධම්ම හිමිපාණන් වහන්සේ
(ශ්‍රී ලංකා විශ්ව විද්‍යාලය පේරාදෙණියේ කථිකාවාර්ය)
02. පුජ්‍ය කොටියාගල උපරතන හිමිපාණන් වහන්සේ
(කැලණිය විශ්ව විද්‍යාලයේ කථිකාවාර්ය)
03. පුජ්‍ය අම්පාරේ ධම්මෝදය හිමිපාණන් වහන්සේ ශාස්ත්‍රපති
04. පුජ්‍ය මැදඋයන් ගොඩ විජයකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ
ශාස්ත්‍රපති.
05. පුජ්‍ය ඇස්වත්තේ රේවත හිමිපාණන් වහන්සේ ශාස්ත්‍රපති
06. හේමචන්ද්‍ර දිසානායක මහතා.
07. පණ්ඩිත දයාගුණසේකර මහතා (සිංහල ශබ්ද කෝෂය)
08. පණ්ඩිත ඒ ලසිත් නලන්ත මහතා (සිංහල ශබ්ද කෝෂය)
09. පණ්ඩිත සිරිමෙවන් සේනක මහතා ශාස්ත්‍රවේදී
10. අභිධම්මාවාර්ය බුද්ධික විජේසිංහ මහතා ශාස්ත්‍රවේදී-විද්‍යාවේදී

පටුන (වර්ග පිටක)

නිදාන කථා		20
01. දාන පාරමිතා		
1. අකිත්ති පණඩිත	සිරිත	21
2. සබ්බ බ්‍රාහ්මණ	සිරිත	31
3. කුරු රාජ	සිරිත	39
4. මහා සුදස්සන	සිරිත	45
5. මහා ගෝවින්ද රාජ	සිරිත	52
6. නිම් රාජ	සිරිත	60
7. චන්ද රාජ	සිරිත	67
8. සිව් රාජ	සිරිත	73
9. වෙසතුරු	සිරිත	87
10. සස පණඩිත	සිරිත	121
02. සීල පාරමිතා		
1. මානුපෝසක	සිරිත	130
2. භූරිදන්ත නාග	සිරිත	137
3. මම්පොස නාග	සිරිත	147
4. චූලබෝධි	සිරිත	153
5. මහිස රාජ	සිරිත	162
6. රුරුමිග	සිරිත	167
7. මාතඨග පණඩිත	සිරිත	176
8. ධම්ම දේව ප්‍රත්ත	සිරිත	185
9. අලීන සත්ත	සිරිත	192
10. සංඛි පාල නාගරාජ	සිරිත	200
03. නෛෂ්කුමය පාරමිතා		
1. යුධඤ්ජය	සිරිත	207
2. සෝමනස්ස	සිරිත	212
3. අයෝසර	සිරිත	223
4. මහා කඤ්චන	සිරිත	228
5. සෝණ පණඩිත	සිරිත	240
04. අධිට්ඨාන පාරමිතා		
1. තේමිය පණඩිත	සිරිත	246

05. සච්ච පාරමිතා		
1. කපි රාජ	සිරිත	260
2. සච්ච පණ්ඩිත	සිරිත	265
3. වට්ට පොතක	සිරිත	266
4. මච්ඡ රාජ	සිරිත	270
5. කණහ දීපායන	සිරිත	275
6. සුතසෝම රාජ	සිරිත	284
06. මෙන්තා පාරමිතා		
1. සාම පණ්ඩිත	සිරිත	294
2. ඒකරාජ	සිරිත	299
07. උපෙක්ඛා පාරමිතා		
1. මහා ලෝමහංස	සිරිත	304
උදානය.		310

සංඥාපනය.

සුත්‍ර පිටකාගත බුද්දක නිකාය ග්‍රන්ථ පහළොවකින් සමන්විත වේ. එහි අවසාන ග්‍රන්ථය වශයෙන් සඳහන්වන්නේ වරියා පිටකයයි. "අතීතාසු ජාතිසු සඤ්ච වරියානුභාවඥා කාසිනී පරියතනි (වරිපිටකට්ඨ කථා - 2 පිට) යන හඳින්වීමට අනුව ශාස්තෘන් වහන්සේගේ අතීත ජාතීන්ගේ වරියානුභාව ප්‍රකාශක පයඝාජ්ඣිය හෙවත් ධර්මය වරියා පිටක නම් වේ. පෙළ සාහිත්‍යයෙහි සුන්‍ර පිටක, විනය පිටක ආදී වශයෙන් ග්‍රන්ථ සමූහයකින් සමන්විත ධර්ම කොට්ඨාශයක් හඳින්වීමට භාවිතා වූ "පිටක" ශබ්දය ප්‍රමාණයෙන් කුඩා ග්‍රන්ථයකට මෙහි භාවිතා වීම විශේෂයකි. වණ්ණ පිටක, අඬගුලිමාලපිටක ආදී වශයෙන් පිටක ශබ්දය භාවිතා වූ ලේඛන කීපයක් ගැන අටුවාවන්හි සඳහන් වී ඇතත් ඒවා දැනට අභාවයට පත්ව ඇති නිසා එම ග්‍රන්ථයන්හි අන්තර්ගතය පිළිබඳව යමක් ප්‍රකාශ කිරීම අපහසුය. කෙසේවෙතත් විශේෂ ගෞරවයක් හිමිකරදීමේ අදහසින් වරියා පිටකයට එම නාමය භාවිතා කරන්නට ඇතැයි සිතේ.

ගෞතම බුදුන් වහන්සේගේ අතීත ජීවිත හා සම්බන්ධ වයඹා හෙවත් වරිත 35ක් පිළිබඳ විස්තර ඇතුළත් ග්‍රන්ථයකි වරියා පිටකය. අට්ඨකථාව සඳහන් කරන ආකාරයට බුදුන් වහන්සේ, තම පිය මහ රජුගේ ආරාධනයෙන් කිඹුල්වනට වැඩම කළ අවස්ථාවෙහි තම ඥාතීන්ගේ මානය දුරුකිරීම සඳහා අහසට පැන නැගී යමක ප්‍රාතිභායඹී හා ලෝක විවරණ නම් ප්‍රාතිභායඹී පා ධර්මදේශනා කිරීමෙන් අනතුරුව ගිජ්ඣකුට පච්චයේ වැඩ සිටි ශාරිපුත්‍ර හිමියෝ ඒ ආශ්වයඹීය දූක "මම වැඩි වැඩියෙන් බුද්ධානුභාවය ලොවට ප්‍රකට කරවන්නෙමි" යි සිතා පිරිවර පන්සියක් හිසුන් සමග එහි වැඩම කොට බුදුන් වහන්සේට නමස්කාර කොට තථාගතයන් වහන්සේගේ මහාහිනිහාරය හා පාරමී පූරණය පිළිබඳව විමසූහ. එයට පිළිතුරු ලෙස බුදුන් වහන්සේ බුද්ධවංශය දේශනා කළ අතර එය අසා බලවත් ප්‍රීතියට පත් ශාරිපුත්‍ර හිමියන් තව දුරටත් "කවර නම් ජාතීන්හි දී පාරමිතා මුහුකරවන ලද්දාහුද ? ඒ පාරමිතාවෝ කෙසේ මුහුකරවීමට ගියාහුද" යි විමසන ලද්දේ බුදුන් වහන්සේ එම රුවන් සක්මණෙහිම වැඩ සිටිමින් එම ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙම වරියා පිටකය දේශනා කළහ. මෙය "බුද්ධාපදානිය" නම් අපර නාමයකින් ද හඳුන්වන බව අටුවාව සඳහන් කරයි. (07 පිට) අපදාන පාලියේ ද 'බුද්ධාපදාන' නමින් පරිච්ඡේදයක් ඇති නිසා ඒ නම යටපත් වී වරියා පිටක නාමය ප්‍රසිද්ධියට පත් වන්නට ඇතැයි සිතිය හැක. මෙහි දාන පාරමිතාව හා සම්බන්ධ වයඹා දහසක් ද ශීල පාරමිතාව හා සම්බන්ධ වයඹා දහසක් ද නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව හා සම්බන්ධ වයඹා

පහක් ද අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව හා සම්බන්ධ වයඹ එකක් ද සත්‍ය පාරමිතාව හා සම්බන්ධ වයඹා හයක් ද, මෙහි පාරමිතාව හා සම්බන්ධ වයඹා දෙකක් ද, උපේක්ෂා පාරමිතාව හා සම්බන්ධ වයඹා එකක් ද, වශයෙන් වයඹා තිස්පහක් දක්නට ඇත. සංස්කෘත ජාතක මාලාවේ ද බෝධිවයඹාවතාරයේ ද දක්නට ඇත්තේ වයඹා තිස්පහක් පමණක් වන නිසා මේ සඬ්ඛ්‍යාවේ කිසියම් විශේෂයක් ඇති බව පෙනේ. ප්‍රඥා, වියඹ, හා ක්ෂාන්ති පාරමිතාවන් හා සම්බන්ධ වයඹා එකක්වත් මෙහි ඇතුළත් නොවෙන නිසා පාරමිතා හතක් පමණක් මෙහි අවධානයට යොමු වී ඇත. ඉහත කී පාරමිතා තුන මෙහි නොමැති වුවත් ප්‍රඥා පාරමිතාව මහාගොවින් ද වර්තයෙන් ද වියඹ පාරමිතාව සඬ්ඛ්‍යා බ්‍රාහ්මණ වර්තයෙන් ද, ක්ෂාන්ති පාරමිතාව මහිස, බණ්ඩහාල, හා භූරිදන්ත වර්තයන්ගෙන් ද ප්‍රකාශ වන බව දත යුතුය. වරියා පිටකට්ඨ කථාව සඳහන් කරන ආකාරයට සෑම වර්තයකම දශ පාරමිතාවම අන්තර්ගත වන බව ද සැලකිය යුතුය. වර්ත කීපයකදී ඒ බව පැහැදිලි කරදෙන අට්ඨකථාවාරීන් වහන්සේ අනෙකුත් වර්තයන් හිදී ද එසේ අවධාරණය කළ යුතු බව පවසයි. (32 පිට) අකිත්ති වර්තය ගත් විට තම සියලු ධනය පරිත්‍යාග කොට වනගත වීම තුළින් නෙක්ඛම්ම පාරමිතාවද එහිදී සුපිරිසිදු ශීලයෙන් යුක්ත වීම තුළින් ශීල පාරමිතාව ද, කාම විතකාදිය මැනවින් යටපත් කිරීම තුළින් විරිය පාරමිතාව ද ක්ෂාන්ති සංවරයෙහි ඉහලම තලයට යාම තුළින් බන්ති පාරමිතාවද, ප්‍රතිඥානුරූප ප්‍රතිපත්තියෙන් සච්ච පාරමිතාව ද, සියලු තන්හි අවල සමාදානයාගේ අධිෂ්ඨානයෙන් අධිට්ඨාන පාරමිතාව ද, සියලු සන්වයන් කෙරෙහි පතල මහා කරුණාව ඇති හෙයින් මෙන්තා පාරමිතාව ද සන්වයන් විසින් කළ විප්‍රකාරයන්හි මධ්‍යස්ථභාවයට පැමිණීමෙන් උපෙක්ඛා පාරමිතාව ද ඔවුන්ට උපකාර අනුපකාර ධර්මයන් දූන අනුපකාර ධර්මයන් හැර උපකාර ධර්මයන් කෙරෙහි පැවැති උපාය කෞශල්‍ය වූ සැහැල්ලු පැවැත්මට සාධක වූ ප්‍රඥාව වශයෙන් ප්‍රඥා පාරමිතාව ද ආදී වශයෙන් සියලු පාරමිතා ලැබෙන අතර දාන පාරමිතාව ප්‍රමුඛත්වය ගනී. සෙසු පාරමිතාවන්හිදී ද මෙසේ ම ය. මෙහි අන්තර්ගත වයඹා තිස් පහ අතුරෙන් මහා සුදස්සන, මහා ගෝවින්ද, සච්ච තාපස, මහා ලෝමහංස යන වයඹා හතර හැර ඉතිරි වයඹා ජාතකට්ඨ කථාවේ ද සච්චතරව දක්වේ. මහා සුදස්සන, මහා ගෝවින්ද වර්තයන් දීස නිකායේ මහා ගෝවින්ද මහා සුදස්සන සූත්‍ර වශයෙන්ද දක්නට ඇත. අකිත්ති වග්ග, හස්සනාග වග්ග, යුධඤ්ජය වග්ග, යනුවෙන් වග්ග තුනකින් සමන්විත වරියා පිටකය ගාථා 372 කින් යුත් සම්පුණ්ණයෙන් පද්‍යමය ග්‍රන්ථයකි.

ද්විතීය අට්ඨකථාවායඹ බදිරනිසුවාසී ධම්මපාල හිමියෝ මෙම වරියා පිටකය සඳහා "පරමසු දීපනී" නමින් අට්ඨ කථාවක් රචනා කළහ.

බුද්දක නිකායාන්තර්ගත පෙරගාථා, පෙරී ගාථා, විමානවස්තු, ජෙනවස්තු, උදාන, ඉතිවුත්තක යන ග්‍රන්ථයන්ටද අටුවා සපයන ලද්දේ මෙම ධම්මපාල හිමියන් විසිනි. ඒ සියළුම අවධිකථා නම් කර ඇත්තේ "පරමස් දිපනි" නමිනි. ඊට අමතරව නෙත්තිප්පකරණ අවධිකථා, පරමස්මඤ්ජුසා නම් වූ විසුඤ්චිමග්ග ටීකාව ද උන්වහන්සේගේ කෘතිහු වෙති. ග්‍රන්ථ වංසයට අනුව ධම්මපාල හිමියන් රචිත ග්‍රන්ථ සංඛ්‍යාව දාහතරකි. ඉහත කී ග්‍රන්ථයන්ට අමතරව ලීනස්ප්පකාසිනී නමින් චතුනිකායට්ඨ කථාවන්ට කළ ටීකාවන්ද එනමින්ම ජාතකට්ඨ කථාවට කළ ටීකාව ද බුද්ධවංසට්ඨකථා ටීකාවද, අභිධම්මට්ඨකථාවට කළ අනු ටීකාව ද එතුමන් විසින් රචිත කෘති වශයෙන් ග්‍රන්ථවංසයේ සඳහන් කරයි. මෙම ධම්මපාල හිමියන් ලංකාවට ආසන්න ද්විධ රාජ්‍යයෙහි බද්දිරිහිප්පයෙහි විසු බව ශාසනවංසය සඳහන් කරයි. ධම්මපාල හිමියන් රචිත නෙත්තිප්පකරණ අවධි කථාවේ එන

"සද්ධමමා තරණධ්‍යානෙ පටිනෙ නාග සච්චයෙ
ධම්මාසොක මහාරාජ විහාරෙ වසනා මයා"

යන ප්‍රකාශයට අනුව සද්ධමීය බැසගත් තැනක් වූ නාග පටිවනයෙහි ධම්මාසෝකාධිරාජයා විසින් කරවන ලද විහාරයක එතුමා වාසය කළ බව පැහැදිලි ය. මෙහි විහාරයේ නම සඳහන් නොවුවත් උන්වහන්සේ රචනා කළ සෑම ග්‍රන්ථයකම අවසානයෙහි "බද්දිරිහිප් විහාර වාසිනා ආචරිය ධම්ම පාලෙන කථා" යන ප්‍රකාශය දක්නට ඇති හෙයින් එම විහාරය "බද්දිරිහිප්" නම් වූ බව පැහැදිලි ය. මේ ආවායඪී ධම්මපාල හිමියන් සහ ලංකාව අතර පැවති සම්බන්ධතාවය පිළිබඳව තොරතුරු ඉතාමත් අල්පය. මහා අවධිකථාවායඪී බුද්ධසෝම හිමියන් පිළිබඳව මහාවංසයේ පවා සඳහන් වෙතත් ධම්මපාල හිමියන් පිළිබඳව මූලාශ්‍ර නිශ්චයය. එසේ වුවත් එතුමා තම සෑම අටුවාවකම තමන් මහා විහාර න්‍යාය අනුගමනය කරන බව සඳහන් කරයි. සමහර විට ධම්මපාල හිමියන් ද බුද්ධසෝම හිමියන් මෙන් ඉන්දියාවේ සිට ලංකාවට පැමිණ මහා විහාරය ඇසුරේ වසමින් සිහලට්ඨකථා හැදෑරීම හා ඒවායින් කීපයක් වත් ලංකාවේ දී පාලියට නැගීම කරන්නට ඇත. ඉතිරි අටුවා බද්දිරිහිප් විහාරයේ දී රචනා කරන්නට ඇතැයි සිතිය හැක. නමුත් බුද්ධසෝම හිමියන් විසුද්ධි මාභීය රචනා කොට තම කුශලතාව මහාවිහාරයට ඒත්තුගැන්වූ අයුරින් ධම්මපාල හිමියන් රචනා කළ කෘතියක් පිළිබඳව කිසිම සඳහනක් නැත. මේ නිසා ධම්මපාල හිමියන් බද්දිරිහිප් විහාරයේ වසමින් පාලි අටුවා රචනා කළ බව පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමියෝ නෙත්තිප්පකරණ අවධි කථාවෙන් උපුටා ඉහත සඳහන් කළ ගාථාව සාධක කර ගනිමින් ප්‍රකාශකරති. වැඩි දුරටත් කරුණු දක්වන බුද්ධදත්ත හිමියෝ හයවන ශතවෘතියේ නාලන්දා

විශ්ව විද්‍යාලයේ අධිපතිව සිටි ධම්පාල හිමියන් හා පාලි අට්ඨකථා රචක ධම්මපාල හිමියන් එකම අයෙක් බවත්, මුලදී පෙරවාදී හික්‍ෂුවක්ව සිට පාලි අට්ඨකථා රචනා කිරීමෙන් අනතුරුව මහායාන හික්‍ෂුවක් බවට පත් වී නාලන්දා විශ්ව විද්‍යාලයේ අධිපති ධුරයට පත්වියයි සිතිය හැකි බවත් පවසති. (භාරතීය බෞද්ධාචාර්යයෝ - 65 පිට) නමුත් පසුව බුද්ධදත්ත හිමියන් තම මතය වෙනස් කර ගත් බව "පාලිසාහිත්‍යය" නම් කෘතියෙන් පෙනේ. (218 පිට) ඒ අනුව ධම්මපාල හිමියන්ට විසුද්ධිමග්ග ටීකාව රචනා කිරීම සඳහා ආරාධනා කරන ලද්දේ දායානාග නම් හිමිනමකි.

**"ආයාචිතො සිද්ධගාම පරිවෙණ නිවාසිතො
පෙරෙන දායා නාගෙන සුද්ධාචාරෙන ධම්මා"**

යනුවෙන් සඳහන් පරිදි විසුද්ධිමග්ග ටීකාව රචනා කිරීම සඳහා ආරාධනා කළ මේ දායානාග හිමියන් වාසය කර ඇත්තේ සිද්ධ ගාම පිරිවෙණෙහිය. සිද්ධගාම පිරිවෙණ ක්‍රි.ව. 973 දී, රජපැමිණි සිවුවෙනි සේන රජු විසින් කරවූවක් බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. එසේම ක්‍රි.ව. 976 දී රජ පැමිණි සිවුවෙනි මිහිඳු රජු දායානාග නම් හිමි නමක් ලවා අභිධම්මය කියවූ බවද මහාවංසය සඳහන් කරයි. (මහා වංසය - පරි: 54 ගාථාව 36) ඒ අනුව විසුද්ධිමග්ග ටීකාව කිරීම සඳහා ආරාධනා කළ දායානාග හිමියන් දහවන සියවසේ පමණ විසූ හිමිනමක් බවට අනුමාන කළ හැකි නිසා අට්ඨකථාවාසී ධම්මපාල හිමියන් ද එකල විසූ බව පිළිගත යුතුය. නාලන්දාවේ ධම්මපාල හිමියන් වාසය කළේ භයවන සියවසෙහිය. එබැවින් මේ දෙදෙනාම එක් අයෙක් විය නොහැක. එහෙත් ධම්මපාල හිමියන් මහා විහාරය සමගත් ලංකාවේ හික්‍ෂුන් සමගත් සම්බන්ධතා පැවැත් වූ නමුත් එතුමන් ලංකාවේ වාසය කරමින් පාලි අට්ඨකථා රචනා කළ බවට සාධක හමු නොවේ. මේ පිළිබඳව සඳහන් කරන මහාවාසී ගුණපාල මලලසේකර මහතා තම "ලංකා පාලි සාහිත්‍යය" නම් ග්‍රන්ථයෙහි මෙසේ සඳහන් කරයි. "ඔහු ලංකාවේ දී ග්‍රන්ථ රචනා කළ ද නොකළ ද එහි මහා විහාරයෙහි අධ්‍යයනය කළ බව නම් නිසැකය. එයට හේතුව ස්වකීය ග්‍රන්ථයන්හි තමන් මහා විහාරයෙහි පරම්පරාගතව පැවත ආ ව්‍යාධ්‍යාන සම්ප්‍රදාය අනුගමනය කරන බව පවසා තිබීමය." (79 පිට) බුද්ධසෝඡ හිමියන්ගේ අට්ඨ කථාවල ලංකාව පිළිබඳවත් ලංකාවේ විහාරස්ථාන හා හික්‍ෂුන් පිළිබඳවත් අපමණ තොරතුරු සඳහන්ව ඇතත් වරියා පිටකට්ඨ කථාවේ නම් නාමමාත්‍ර වශයෙන් හෝ ලංකාව පිළිබඳව හෝ ලංකාවේ විහාරස්ථාන හා හික්‍ෂුන් පිළිබඳව හෝ කිසිවක් සඳහන් වී නැත. එපමණක් නොව මහාඅට්ඨකථා, මහා පච්චරී අට්ඨකථා, කුරුඤ්ඤි අට්ඨකථා ආදී

සිහලට්ඨකථාවන් පිළිබඳවද කිසිවක් සඳහන් නොවේ. මෙය ධම්මපාල හිමියන් තුළ පැවති ස්වාධීනත්වය ප්‍රකට කරන්නකි.

ප්‍රථම ධම් සංගායනා අවස්ථාවේ සිට බුද්ධසෝෂ හිමියන් අටුවා රචනා කරන සමය දක්වා ථෙරවාදී සම්ප්‍රදාය තුළ පවා බුද්දක නිකාය සම්බන්ධයෙන් පැවතියේ එතරම් යහපත් ආකල්පයක් නොවේ. ප්‍රථම සංගායනාවේදී පක්ඛ ව නිකාය සංගායනා කළ බව සඳහන් වෙතත් බුද්දක නිකාය සංගායනා කළ බව සනාථ කෙරෙන කිසිම සාධකයක් හමු නොවේ. බුද්ධසෝෂ හිමියන්ගේ සුමංගල විලාසිනී දීඝ නිකාය අටුවාවෙහි බුද්දක නිකාය සඬගිති හෝ ආගම නාමයෙන් හැඳින්වීමට පවා රූචියක් දක්වා නැත. පරිනිබ්බාණ සූත්‍රයට කළ අටුවා වේදී

“අසුත්ත නාමකං හි බුද්ධ වචනං නාම අඤ්චි සෙය්‍යථීදං ජාතකං පටිසම්භිදා
.....”

ආදී වශයෙන් බුද්දක නිකාය ග්‍රන්ථ සූත්‍ර නාමයෙන් හැඳින්වීම පවා ප්‍රතිකෂේප කර ඇත. දීඝභාණක මතය අනුව බුද්දක ග්‍රන්ථ අයත් වන්නේ සූත්‍ර පිටකයට නොව අභිධම්ම පිටකයටයි. මෙසේ විවිධ මතභේදයන්ට ලක් වූ, එසේම සූත්‍ර නාමයෙන් හැඳින්වීමට පවා මැළි වූ බුද්දක නිකායේ ග්‍රන්ථ හතකට ම අටුවා සැපයීමට ඉදිරිපත් වීමෙන්ම ධම්මපාල හිමියෝ තම අභිනභාවය මෙන්ම ස්වාධීන චින්තන ක්‍රියාකාරිත්වය හෙළිකළහ. මේ නිසාම ධම්මපාල හිමියෝ තම සෑම අටුවාවකදීම ආරම්භයේදී එයට විෂයවූ ධම්මය පිළිබඳව විශේෂ හැඳින්වීමක් කිරීමටත් එය සංගීතියේ සිට පවත්වාගෙන ආ බව සඳහන් කිරීමටත් අමතක නොකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සම්බෝධසම්භාර ධම්මයන් විස්තර විභාගකෙරෙන හෙයින් වරියා පිටකයට අටුවා සැපයීම දුෂ්කර කායථීයක් බවත් එසේ වුවත් සංවණිතා සහිත ශාස්තෘ ශාසනය දරණ නිසාත් පැරණි ශ්‍රේෂ්ඨ ආචාර්ය වරුන්ගේ විනිශ්චයන් පවතින නිසාත් ජාතක ද ඇසුරු කොට ගනිමින් පොරාණ අට්ඨකථා න්‍යාය හා මහාවිහාර වාසීන්ගේ නිපුණ විනිශ්චයන් පදනම් කොට ගෙන අටුවා සපයන බවත් එතුමෝ පවසති. මේ අනුව වරියා පිටකය යනු නොසලකා හැරිය යුතු ග්‍රන්ථයක් නොවන බව අපට පැහැදිලි කර දෙති.

“වරියා පිටක” යන්නෙහි අර්ථය පැහැදිලි කර දීමෙන් අනතුරුව ග්‍රන්ථය පිළිබඳ පොදු හැඳින්වීමක් ද කරයි. වරියා පිටකය පිටකත්‍රයෙන් සූත්‍ර පිටකයට අයත් බවත්, එහිදී බුද්දක නිකායාන්තර්ගත කෘතියක් බවත්, නවඬග සඤ්ච ශාසනයෙහි ගාථා අඬගයට අයත් බවත් මෙහි ධම්මස්කන්ධ

කීපයක් ඇතුළත් බවත් අකිත්ති, හත්ථිනාග, යුධඤ්ජය යන වග්ග තුනකින් හා අකිත්ති වග්ගය කථා දහයකින් ද හත්ථිනාග වග්ගය කථා දහයකින් ද යුධඤ්ජය වග්ගය කථා පහළොවකින්ද වගයෙන් වරියා තිස් පහකින් සමන්විත බවත් පවසති. ඉන් අනතුරුව වරියා පිටකයේ ආදි ගාථාවේ සිට අටී වණ්නාව ආරම්භ කරති.

ප්‍රථමයෙන් ම වරියා පිටකයේ නිදාන කථාව දුරේ නිදාන, අවිදුරේ නිදාන හා සන්තිකේ නිදාන වගයෙන් ත්‍රිවිධ වන බව පවසන අටුවාචාරීන් වහන්සේ එයින් ප්‍රථම නිදාන කථා දෙක සියළු බුදු වරුන්ට සාධාරණ බවත් ඒ නිසා මෙහිදී වැඩි අවධානය යොමු වන්නේ සන්තිකේ නිදානයට බව පවසා මුල් නිදාන දෙක පිළිබඳ වැඩි විස්තර අවශ්‍ය අය ජාතකටීය කථාවේ විස්තර කර ඇති අයුරින් දත යුතු බවත් පවසති. ඉන්පසු මුල් නිදාන දෙක ඉතාමත් කෙටියෙන්ද සන්තිකේ නිදානය සවිස්තරවද ඉදිරිපත් කරති.

“කප්‍යෙ ව සතසහසෙස” යන්න විස්තර කරන ධම්මපාල හිමියන් “කප්‍ය” ශබ්දය යෙදෙන විකල්ප අර්ථයන් ද සනිද්ධිනව ඉදිරිපත් කරමින් කරන දීඝී විචරණය ඒ පිළිබඳව පැහැදිලි හා පුණ් දැනුමක් අපට ලබාදෙයි. විශේෂ යෙන් “සාරාසඬ්ඛ්‍ය” පිළිබඳව කරන විස්තරයේ දී ඒ පිළිබඳ අන්‍ය මතවාදයන් ද ඉදිරිපත් කරමින් හා ඒවා සහේතුකව ප්‍රතික්‍ෂේප කරමින් කරන විග්‍රහය ධම්මපාල හිමියන්ගේ විචාරශීලී භාවයට නිදසුනකි. වෙස්සන්තර රජතුමා තම දරුවන් දන් දීම අතීතයේ මෙන්ම වනීමානයේ ද බොහෝ දෙනාගේ දැඩි විවේචනයට ලක් වූ කරුණකි. මිළින්ද ප්‍රශ්නයේ ද මේ පිළිබඳව සාකච්ඡා කෙරෙහි. (240 පිට) තමාට දාව උපන් දරුවන් මහළු බමුණෙකුට දාස භාවයෙන් පවරාදීම බෝසත් උතුමෙකුට තබා සාමාන්‍ය මිනිසෙකුට පවා අනුවිත කායඝීයක් බව ඔවුන්ගේ අදහසයි. මේ ප්‍රශ්නය ධම්මපාල හිමියන් ඉදිරියේ ද පැන නැගුණ බව වරියා පිටකටීය කථාවෙන් පෙනේ. එහිදී අදහස් දක්වන එතුමා “තමාට අයත් සියලු දේ ප්‍රතිග්‍රාහක විකල්පයකින් තොරව පරිත්‍යාග කිරීම බුද්ධකාරක ධම්මයන්ට අනුගත ක්‍රියාවක් බවත්, මෙය සියලු බෝධිසත්වවරුන් පුරුදු කළ මැනවින් පුරුදු කළ ධම්මයක් වන නිසා එය එතුමන්ගේ කුලවංශය, කුල ප්‍රවේණිය වන බවත්, තමාගේ රජ ඉසුරු ආදී ධනය ද ඇස් හිස් ආදී ශරීරාංග ද ජීවිතය ද ප්‍රිය පුත්‍රයන් ද ප්‍රිය භායඝීව ද යන පඤ්චමහාපරිත්‍යාගයන් නොකොට බුද්ධත්වයට පත්වුවෙක් නොමැති බවත් සඳහන් කරති. වෙස්සන්තර රජුගේ මෙම කායඝීයෙහි ඇති අර්ථවත් භාවය නිදසුනකින් පැහැදිලි කරන එතුමෝ යම් කිසි පුරුෂයෙක් ණයක් ගෙන කිසියම් කම්‍යාන්තයක් කරගෙන යන අතරතුර කිසියම් ප්‍රමාද දෝෂයක් නිසා එම ණය ගෙවාගත නොහැකිව බන්ධනාගාර ගත වේද එහි දී හෙතෙම මෙසේ සිතයි. “ඉදින් මම මේ

සිරගෙයිම සිටින්නෙමි නම් මාගේ ජීවිතය මෙහි ම නැතිවන්නේ ය. එවිට මාගේ අඹුදරුවෝ ද දූසිදස් කම්කරුවෝ ද ජීවනෝපායක් නොමැතිව නොයෙක් විපත්තින්ට පත්වන්නාහ. ඒ නිසා මා ඒ බව රජුට දන්වා මා වෙනුවට මගේ පුතා හෝ බාලසහෝදරයා හෝ මෙහි නවතා හිරගෙයින් නිදහස්ව ගොස් නැවත කෙසේ හෝ ධනය උපයා ණය ගෙවා මම ද හිරෙන් නිදහස්වන්නෙමි, පුතා හෝ සහෝදරයා හෝ නිදහස් කරවන්නෙමි” යි සිතා එසේ ක්‍රියාකරයි. උපමා උපමේය සසඳමින් කරුණු දක්වන ධම්මපාල හිමියෝ වෙස්සන්තර රජුගේ මෙම කායඝීය ද එබඳු දුරදර්ශී කායඝීයක් බව පවසති. බන්ධනාගාරගත පුරුෂයා තම පුතාහෝ සහෝදරයා පරාධීන කිරීම තුළින් තමා ද ඔවුන් ද දුකෙන් මිදීම හා සමානව මහාසන්වතෙම තමාගේ පුත්‍රාදීන් අනුන්ට පරිත්‍යාග කිරීම නිසා සවිඥාඥාන ප්‍රතිලාභයෙන් සියලු සන්වයන් සංසාර දුකෙන් මිද වූ බවත් එම නිසා වෙස්සන්තර රජුගේ පුත්‍රදාර පරිත්‍යාගය නිරවද්‍ය බවත් වැඩිදුරටත් පවසති. මානඩග වර්තයෙහි “කරෙය්‍ය ඡාරිකං විය” යන්න විස්තර කරන අටුවාවාරීන් වහන්සේ මෙහිදී විතණ්ඩවාදිතෙම “බෝධිසත්වයන් වහන්සේ කැමතිනම් එම ජට්ටියා සෘද්ධියෙන් අළු කරන්නාහ. එසේ වූ කල්හි මෙම පාඨයේ අක්‍රිය සෘජුව පැවසුවේ වන්නේ ය” යි කියන බවත් එහිදී ඒ විතණ්ඩවාදියාට “නුඹ සෘද්ධියෙන් පරුපසාතය පවසන්නේ ද? සෘද්ධිය නම් අධිෂ්ඨාන සෘද්ධි ආයඝී සෘද්ධි ආදී වශයෙන් දග වැදුරුම් වන අතර එයින් කවර සෘද්ධියක් ගැන කියන්නේදැයි විමසිය යුතු බවත් ඔහු භාවනාමය සෘද්ධියයි පිළිතුරු දුන් විට භාවනාමය සෘද්ධියෙන් පරුපසාතය වන්නේ දැයි විමසිය යුතු බවත් එවිට ඔහු “එසේය අනුන්ට පහර දෙනු කැමැත්තහු විසින් දිය පිරුණු කලයකින් දමා ගැසූ විට පහර දීමත් කලය බිඳීමත් එකවර සිදුවන්නාසේ භාවනාමය සෘද්ධියෙන් එක් වරක් පරුපසාතය සිදුවන බවත් එවක් පටන් ඒ සෘද්ධිය නැතිවන බවත් ඔහු පැවසූ විට භාවනාමය සෘද්ධිය කුලලව්‍යාකෘත හෝ අදුක්ඛමසුඛ වේදනා සම්ප්‍රයුක්තය. අවිතක්ක අවිචාරය. රූපාවචරය ප්‍රාණසාත වේතනාව අකුශලය, දුක්ඛ වේදනාය, සවිතක්ක සවිචාරය, කාමාවචරය, ඒ අනුව නුඹගේ ප්‍රශ්නය කුශලක්‍රීකය සමගද වේදනාක්‍රීකය සමග ද විතක්‍රීකය සමග ද භූමාන්තරය සමග ද සම නොවේයයි කියා එය පෙළට විරුද්ධ බව කිය යුතුය. එසේත් පිළිනොගන්නේ නම්, විනයානුකූලව තෙරපීම කළ යුතු බව ධම්මපාල හිමියෝ පවසති. මෙසේ විචාරශීලීව විවක්‍ෂණව කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමක් වරියා පිටකට්ඨ කථාවෙන් අපි දකිමු.

මූලික සූත්‍ර දේශනා තුළ පාරමිතා සම්බන්ධව කිසිවක් සඳහන් නොවේ. සත්‍යාවබෝධයේ මාර්ගය ලෙස එහි නිර්දේශ වන්නේ ආයඝී අෂ්ටාභිගික මාර්ගයයි. එහෙත් වයඝී පිටකයෙහි විමුක්ති මාර්ගය ලෙස පාරමිතා ඉස්මතු කර දැක්වීමක් දක්නට ඇත. බුද්ධ පරිනිවෘණයෙන් කලකට

පසු පහල වූ මහායානයයෙහි මූලික බුදුදහමේ කිසියම් වර්ධිත ස්වරූපයක් දක්නට ඇත. මහායාන දාර්ශනිකයෝ මූලික බුදු දහම තර්කානුකූලව විමර්ශනයට ලක් කිරීම තුළින් අළුත් සංකල්ප බිහි විය. මූලික සූත්‍ර දේශනාවන්හි පවිච්ච සමුප්පාදය ද්වාදශාංග වන අතර පසුකාලීනව ඇති වූ අභිධම්මය තුළ එය ප්‍රත්‍ය විසිහතරක් දක්වා වර්ධනය විය. මෙසේ දාර්ශනික අංශයෙන් පමණක් නොව ආගමික අංශයෙන්ද යම් යම් සංවර්ධනයන් ඇති විය. එසේ සංවර්ධිත සංකල්ප දෙකක් නම් බෝධිසත්ව සංකල්පය හා පාරමිතා සංකල්ප යයි. බුදුන් වහන්සේ හා ශ්‍රාවක සංඝයා අතර පරතරය වැඩිවිය. බුද්ධත්වය නොලබා සසරින් මිදිය නොහැකිය යන දර්ශනය පහල විය. බුදුන් වහන්සේට උන්තරීතර තත්වයක් හිමිවිය. අර්හත්වය පහත් තත්වයට වැටුණි. වරියා පිටකවිධි කථාවේ ආරම්භයේ දැක්වෙන සුමේධ කථාවේදී අතට පත් රහත් ඵලය ප්‍රතික්ෂේප කරන සුමේධ තවුසා බුද්ධත්වය ප්‍රාර්ථනා කරයි. මේ අනුව ශ්‍රාවක යානය යටපත් වී බුද්ධයානය ඉස්මතු විය. මේ නිසා බෝධිසත්ව දර්ශනය දියුණුවට පත්විය. මහායාන දර්ශනයෙහි සෑම කෙනෙක්ම බෝධිසත්ව පාරමි පිරිමේ වැදගත් කම අවධාරණය කරයි. වරියා පිටක, බුද්ධවංස වැනි ග්‍රන්ථවල දක්නට ඇත්තේ ථෙරවාදීන් තුළ ද එම අදහස් වර්ධනය වීමේ ප්‍රතිඵලයි. වරියා පිටකවිධි කථාවේ අවසානයට දැක්වෙන පකිණ්ණක කථා යටතේ

"කා පනෙනා පාරමියෝ? කෙනටෙයන පාරමියෝ? කතිවිධා වෙනා? කො තාසං කමො? කානි ලකඛන රස පච්චුපට්ඨාන පදට්ඨානානි? කො පච්චයෝ? කො සඬකිලෙසෝ ? කිං වොදානං ? කො පටිපකෙඛා ? කා පටිපත්ති ? කො විභාගො ? කො සඛ්භහො ? කො සමපාදනුපායො ? කිත්තකෙන කාලෙන සමපාදනං ? කො ආනිසංඝො ? කිං තෙසං ඵලන්ති ? යනුවෙන් පාරමිතා සම්බන්ධයෙන් ප්‍රශ්න 16 ක් නගන ධම්මපාල හිමියන් එම ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු වශයෙන් ඉදිරිපත් කරන දීඝි විස්තර පාරමිතා පිළිබඳව අපගේ දැනුම පුණ්ණත්වයට පත් කරයි. පාරමිතා සම්බන්ධයෙන් මෙබඳු විචරණයක් ඉදිරිපත් කෙරෙන වෙනත් පැරණි මූලාශ්‍රයක් නොමැති තරම්ය.

වරියා පිටකවිධි කථාව රචනා කිරීමේ දී උපයෝගී කර ගත් මූලාශ්‍රයන් පිළිබඳව විමසා බැලීමේ දී මූලින් සඳහන් කළ පරිදි බොහෝ පාලි අටුවාවන්ට ප්‍රධාන මූලාශ්‍රය වූ හෙළටුවා පිළිබඳව මෙහි කිසිවක් සඳහන් නොවීම විශේෂ කරුණකි. ආරම්භක ගාථාවන් හි හෝ ග්‍රන්ථය තුළ හෝ හෙළටුවාවන් එකක්වත් නාමමාත්‍ර වශයෙන් හෝ සඳහන් නොවේ. ඒ අනුව ධම්මපාල හිමියන් වරියා පිටකවිධි කථාව පරිවර්තනයක් වශයෙන් නොව ස්වාධීන කෘතියක් වශයෙන් ඉදිරිපත් කිරීමට රුචි කළ බව පෙනේ. බොහෝ

විට බුද්ධවංස පාලිය, ජාතකපාලිය, නිද්දේස පාලිය, යන ත්‍රිපිටකාන්තර්ගත කෘතීන්හි ගද්‍ය පද්‍ය කොටස් උපුටා දක්වන අතර ඊට අමතරව පොරාණධර්ම කථා, අධර්ම කථා, ජාතකධර්ම කථා, ජාතක භාණකා, අත්සාලිනී ධම්මසංගණී වණ්ණනා ආදී මූලාශ්‍ර පිළිබඳව සඳහන් වේ. වත්මාන පාලි ත්‍රිපිටකයෙහි ඇතුළත් නොවන කුලුඔප සූත්‍රයෙන් උපුටා දක්වන ජේදය මෙහි දී විශේෂයෙන් වැදගත් වේ.

"පුනවපරං හිකං වෙ, ඉධෙකවෙවා සමණොවා බ්‍රාහ්මණොවා ඉද්ධිමා වෙනොවසීප්ප නොන අඤ්ඤි ස්සා කුච්ඡගතං ගබ්භං පාපකෙන මනසානුපෙකං නා හොති" "අහො වන යනනං කුච්ඡගතං ගබ්භං න සොඤ්ඤා අහිනිකං මෙධ්‍යා" නී එවමපි හිකං වෙ කුසලස්ස උපසානො හොති" නී ස්ස ගිතිං අනාරුළභං කුලුඔප සුනනං උදාහරෙය්‍ය" (126 පිට)

සංගායනාවන්ට හසුනොවූ බුද්ධ දේශනාවන් ද පැවති බවට මෙය හොඳම උදාහරණයකි.

"සනති හිකං වෙ ජ එස්සායනනිකා නාම සග්ගා යාවඤ්චිදං හිකං වෙ න සුකරං අකංඤාණෙන පාපුණිතුං යාව සුඛා සග්ගා" (95 පිට)

යන දේශනා පාඨයද ඇතුළත් තැනක් සොයා ගත නොහැක. මෙබඳු දේශනා පාඨ පිළිබඳව අපගේ අවධානය විශේෂයෙන් යොමු විය යුතුය.

බුද්ධ සෝභාවායඪී තුමන් මෙන්ම ධම්මපාල හිමියන්ද කවිවායන, මොග්ගල්ලායන, ආදී සාම්ප්‍රදායික පාලි ව්‍යාකරණ ශ්‍රන්ථවලට පෙර පැවති ස්වාධීන ව්‍යාකරණ සම්පදායකට හුරු වී සිටි අයුරු වර්ගීකරණයක් කථාවේ භාවිත විභක්ති නාමයන්ගෙන් පැහැදිලි වේ.

"අවචනන සංයොගවසෙන උපයොග වචනං" (70)
"අකිඤ්ච නෙති අපරිගහෙ සබ්බිඤ්චි සයෙ භුමිමං" (59 පිට)
"උදකනති ච කරණතෙන පවචනන වචනං" (78 පිට)

යන උදාහරණ ඒ බව සනාථ කරයි. සන්ධිපද විසන්ධිකර දක්වීමද ධම්මපාල හිමියන්ගේ සිරිතකි.

"දදාමහනති දදාමි අහං" (70)
"අදාසහනති අදාසිං අහං" (59 පිට)
"අජායහනති අජායිං අහං" (163) යනු උදාහරණයි.

වරියාපිටකයේ එන ඇතැම් පද පිළිබඳව එකල ව්‍යවහාරයේ පැවති විකල්ප පදද උන්වහන්සේ ඉදිරිපත් කරති.

- "අව්‍යන්ති පාඨො" (39)
- "යාජයොගෙනාති පාලි" (46)
- "අදා අහන්ති පාඨො" (59)
- "අකරුණාති පාලි" (150)
- "මච්ච සොකා පමොවයාති ජාතකෙ පඨන්ති" (186)

බොහෝ අවස්ථාවල එම විකල්ප පද උන්වහන්සේ අනුමත කළ බව ඒවායේ ද අඵ දැක්වීමෙන් පෙනේ. කලාතුරකින් විකල්ප පද පිළිබඳ අටුවාවාරීන් වහන්සේගේ මතය ද දක්වති.

"පබ්බ ජාම බොති පාඨො තං න සුඤ්ජරං" (158)

අටුවාකරණයේ දී කලින් සඳහන් කළ කරුණු නැවත නොකීමට ධම්මපාල හිමියෝ වගබලාගත්හ.

"තස්ස කාලිඞ්ගරට්ඨ විසයාති ආදී ගාථා හෙට්ඨා කුරුරාජ වරිතෙ පි ආගතා එව. තස්මා තාසං අජොා කථාමගොච තස්ස චුත්ත නයෙනෙව වෙදිතබ්බො" (66 පිට)

යන ප්‍රකාශයෙන් ඒ බව පැහැදිලි වේ. වෙනත් අටුවාවක හෝ ග්‍රන්ථයක විස්තර වූ කරුණක් නැවත විස්තර නොකොට පාඨක අවධානය එම ග්‍රන්ථය වෙතට යොමු කිරීම ද දක්නට ඇත.

"අති විඤ්චාරභීරුකස්ස මහා ජනස්ස චිත්තං අනුරකඛනනා න විඤ්චාරසිම්භ. අත්ථිකෙහිව බුද්ධිංසතො ගහෙනබ්බො. යොපි වෙජ්ඨ වච්ච බෙබ්බා කථාමගො සොපි අත්ථසාලිනියා ධම්මසම්භග වණණනාය ජාතකට්ඨ කථාසව චුත්ත නයෙනෙව වෙදිතබ්බො" (13 පිට)

මෙහිදී ජනතාවගේ සිත අතිවිඤ්චාරභීරුකත්වයෙන් ගලවා ගැනීම සඳහා එසේ කරන බව සඳහන් කරනත් ග්‍රන්ථකරණයට අත්‍යවශ්‍ය ද්‍රව්‍යයන්ගේ දුර්ලභත්වයත් ඒ සඳහා ගතවන කාලයේ හා ශ්‍රමයේ වටිනා කමත් අටුවාවාරීන් වහන්සේ මැනවින් තේරුම් ගෙන තිබීම එයට බල පෑ මූලික සාධකය විය හැකිය.

ධම්මපාල හිමියන් වරියා පිටකවිධි කථාව රචනා කිරීමේ දී

මූලික මූලාශ්‍රයක් ලෙස ජාතකය කථාව උපයෝගී කර ගත්තත් ජාතකවිද්‍යා කථාවට වෙනස්ව ගිය තැන් කීපයක්ද දක්නට ඇත.

"තාවදෙනි නං බණං එව මහාපඨවි විවරමදාසී. ජාතකය කථායමපන 'මගඤ්ච නෙ දමමී'නි ගාථාය කචිතකිණෙ එවානි චූත්තං"(132)

"ජාතකය කථායමපන මාතාපිතුසු කාලකතෙසු තෙසං කත්තබ්බකිවචං කථා මහාසතො මහාගිනිකමනං නිකමිති චූත්තං" (158)

"මවෙඡ සොකා පමොවයානි" මඤ්ච සොකා පමොවයානි ජාතකෙ පඨන්ති" (186)

("ජාතකය කථායමපන සිකාය පකඛි පාපෙඡවා උත්තරුමාරෙ හෙට්ඨා සීසකං ඔලමෙබසීති චූත්තං" 207)

යනු එවැනි තැන් කීපයකි.

එසේම අපගේ විමසුම් ඇස යොමුවිය යුතු පද හා යෙදුම් කීපයක්ද වර්ගීකරණය කිරීමට දක්නට ඇත. "තණ්ණාහෙරිං" (70 පිට) එවැනිකි. මෙය "කණ්ණ හෙරිං" (කන්බෙරය) විය යුතුයයි සිතමි. "අනධිධානඡක්ඛාසයනාය අධිධානෙ" (227) යන්න අධිධානඡක්ඛාසයනාය අනධිධානෙ"යි විය යුතුය. "සමාදාපනෙත" (246) යන පදය "පමාදපනෙත" යි නිවැරදි විය යුතුය. මේවා සමහර විට පිටපත් කිරීමේ දී සිදු වූ ප්‍රමාද දෝෂයන් විය හැක. කුරුධම්ම ආරක්ෂා කළ පුද්ගලයන් දස දෙනා දැක් වීමේ දී කනිඳුභාතා, උපරාජා, යයි දෙදෙනෙක් ගැන සඳහන් වූවත් එම පදදෙකෙන්ම අදහස් කළේ එක් අයෙකි. එසේම "සාරටී සෙට්ඨී" යයි එක් අයෙක් ගැන සඳහන් වූවත් එය දෙදෙනෙක් සඳහා යෙදුනකි. "දෝණමාපකො දෝවාරිකො" යන්නද දෙදෙනෙක් ලෙස ගත යුතුය. ඒ බව ජාතක පාලියෙන් උපුටා දැක්වූ ගාථාවෙන් හා වර්ත සමෝදාන ගාථාවන්ගෙන් පැහැදිලි වේ. ඒ දෙකුනම "කනිඳු භාතා" ගැන සඳහන් කැත. එසේම වෙස්සන්තර වර්තයෙහි පොළොව කම්පා වූ අවස්ථා හත ගැන සඳහන් කිරීමේ දී (83 පිට) "පුත්තදානය" සඳහන් වී නැත. එබැවින් අවුච්චවේ සඳහන් වන්නේ අවස්ථා හයක් පමණි. එසේම වර්ගීකරණය කිරීමට කථා කථාව අවසානයෙහි "කොසඡං භයතො දිසා"නි ආදිනා පරියොසාන ගාථාවයං චූත්තං" (261) යනුවෙන් අවසාන ගාථා දෙකක් ගැන සඳහන් වේ. එය ගාථා තුනක් වශයෙන් නිවැරදි විය යුතුය. "කොසඡං භයතො

දිසවා" ආදී වශයෙන් සඳහන් වන ගාථා තුනක් අවසානයට දැක්වෙන නිසාය. එම ගාථා තුනටම එහි අටුවා සපයා ඇත.

බදිරනිතී විහාර වාසී ආචාර්ය ධම්පාල හිමියන් විසින් රචිත "පරමකු දීපනී" නම් වූ මෙම වර්ග පිටකට කථාව වර්ග පිටකයේ සංකෘතව සඳහන් වූ වයඨාවන් සවිස්තරව හඳුනා ගැනීමටත් පාරමිතා සම්බන්ධ යෙන් පූජ්‍ය දැනුමක් ලබා ගැනීමටත්, මහෝපකාරී වන කෘතියකි.

ශ්‍රී විමලකීර්තාරාමය
හොරේතුඩුව
කෙසෙල්වත්ත.

රාජකීය පණ්ඩිත මුද්‍රාලයන්ගොඩ
විජයකිත්ති සථවිර

**පරමසර්ව ජීවනී නම් වූ
වරියා පිටකටය කථා
(සිංහල පරිවර්තනය)**

ඒ භාග්‍යවත් අර්හත් සම්මාසම්බුදු රජාණන් වහන්සේට නමස්කාර
වේවා!

යම් මහර්ෂී බුදුරජාණන්වහන්සේ නමකගේ වයඹාව සියළු
ලෝකයාට හිත වූයේ ද සිතිය නොහැකි ආනුභාව ඇති, ලොවට ශ්‍රේෂ්ඨ
නායක වූ ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේට වදිමි.

යම් ධර්මයක් හේතු කොට ගෙන විද්‍යාවෙන් හා වරණයෙන් යුක්ත
වූවෝ ලෝකයෙන් (නිවනට) පමුණු වනු ලබන් ද සම්මා සම්බුදුන් විසින්
පුදන ලද ඒ උතුම් සද්ධර්මය වදිමි.

ශිලාදිගුණ සමූහයෙන් යුක්ත වූ මාග් ඵලයන්හි පිහිටියා වූ යම්
සංසරත්නයක් වේද අනුත්තර පින් කෙත වූ ඒ ආර්ය සංසරත්නය වදිමි.

මෙසේ රත්නත්‍රය වැදීමෙන් ජනිත වූ යම් පිනක් වේද එම පිනෙහි
තේජසින් මම සියලු තන්හි නැසූ අනතුරු ඇත්තෙක් වී.

(බෝධිසත්වයන් වහන්සේ විසින්) මේ හදු කල්පයෙහි රැස්කරන
ලද අතිශයින් දුෂ්කර වූ යම් දානාදී පාරමිතාවෝ උත්කර්ෂයෙන් පරතෙරට
පත් වූවාහු ද

ඒ සම්බෝධි වයඹාවන්ගේ ආනුභාවය විස්තර කෙරෙන,
වයඹාපිටක නම් වූ යම් ධර්මයක් ශාක්‍ය ජනපදයෙහි නිග්‍රොධාරාමයෙහි වැඩ
වසන මහර්ෂී ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් සියලු ශ්‍රාවකයන්ට
කේතුචක් වූ ධර්ම සේනාපති සැරියුත් හිමියන්ට දේශනා කළ සේක් ද ධර්ම
සංග්‍රාහක මහරහතන් වහන්සේලා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ හේතුසම්පත්

විස්තර කරන යම් වයඹාපිටකයක් බුද්දක නිකායෙහි ලා සංගායනා කළාහුද.

සම්බුද්ධත්වයට පදනම් වන කරුණු විස්තර විභාග කෙරෙන හෙයින් එම වයඹාපිටකයට මවිසින් අර්ථ වණනාවක් කිරීම දුෂ්කර නමුදු,

සංවණනා සහිත ශාස්තෘ ශාසනය දරණ හෙයින් ද පැරණි ශ්‍රේෂ්ඨ ආචාර්යවරුන්ගේ විනිශ්චයන් ඇති හෙයින් ද

එය ආධාර කොට ගෙන සියලු ආකාරයෙන් එහි බැස පැරණි අවිච්ඡාදන න්‍යාය හා ජාතක ද ඇසුරුකර ගනිමින්

මහාවිහාරවාසී තෙරවරුන්ගේ සුවිශුද්ධ නිරවුල් සියුම් අර්ථ විනිශ්චයන් සහිත වාචනාමාණිය ඇසුර කොට

නිත්‍ය (පැමිණවූ අර්ථ ඇති) නෙයාත්‍ය (පැමිණවිය යුතු අර්ථ ඇති) හේද සහිතව පාරමිතා විස්තර කරමින් වයඹා පිටකයට අත් වණනාවක් කරන්නෙමි යි.

මෙසේ සද්ධම්මයේ විර පැවැත්ම බලාපොරොත්තුවන එම (වයඹා පිටකයෙහි) අර්ථ බෙදා දක්වන (මාහට) සන්පුරුෂයිනි තෙපි ඇහුම්කන් දෙවි යි

එහි "වරියා පිටක" යනු කවර අර්ථයකින් වරියා පිටකය යි කියනු ලැබේ ද? අතීත ජාතීන් හි ශාස්තෘන් වහන්සේගේ වරියානුභාව ප්‍රකාශිත පර්යාප්තිය වරියා පිටකයයි කියනු ලැබේ. "මා පිටක සමපදානෙන්"★ "පිටක සම්ප්‍රදායෙහි ආ පමණින් නොපිළිගත යුතුය." ආදී තැන්වල මෙන් මේ පිටක ශබ්දය පර්යාප්ති අර්ථයෙහි යෙදේ. නැතහොත් ඒ පර්යාප්තිය යම්හෙයකින් ඒ ශාස්තෘන් වහන්සේගේම පුච්ච ජාතීන්හි වයඹාවන්ගේ ආනුභාවය ප්‍රකාශ කිරීම හේතු කොට ගෙන භාජන වුවාද, ඒ නිසාද වරියා පිටකයයි කියනු ලැබේ. "අථ පුරිසො ආගච්ඡයා කුඤ්ඤාලපිටකං ආදාය" † (ඉක්බිති පුරුෂයා උදුල්ල සහ භාජනය ගෙන එන්නේ ය) ආදී තැන්වල මෙන් භාජන අර්ථයෙහි ද පිටක ශබ්දය නිර්දේශ්වය. ඒ මේ වරියා පිටකය ව්‍යාහි විනය පිටකය, සුත්‍රාන්ත පිටකය. අභිධර්ම පිටකය යන පිටක තුන අතුරෙන් සුත්‍රාන්ත පිටකයට ඇතුළත්ය. දීඝනිකාය,

★ අං - නි/කි. නි-කාලාමසුත්ත
† .ම.නි./මු.ප - කකවුපම සුත්ත

මජ්ඣිම නිකාය, සංයුත්ත නිකාය, අංගුත්තර නිකාය, බුද්දක නිකාය යන පඤ්ච නිකාය අතුරෙන් බුද්දක නිකායට ඇතුළත්ය. සුත්ත, ගෙයා, වෙය්‍යාකරණ, ගාථා, උදාන, ඉතිචුත්තක, ජාතක, අඛණ්ඩමම, වේදල්ල යන නවංග සත්‍ර සාහසනයෙහි ගාථා අංගයට අයත් වේ.

ම විසින් යම් අසුභාර දහසක් ධම්මයෝ පවත්වාගෙන යන ලද්දාහුද එයින් අසු දෙදහසක් බුදුන් වහන්සේගෙන් ඉගෙන ගනිමි. දෙදහසක් හික්කුන්ගෙන් ඉගෙන ගනිමි” යි

මෙසේ ධම් භාණ්ඩාගාරීක ආනන්ද තෙරුන් විසින් ප්‍රතිඥාකරන ලද අසුභාර දහසක් ධම්ස්කන්ධ අතුරෙන් ධම්ස්කන්ධ කීපයක් මෙහි ඇතුළත්ය. වග්ග වගයෙන් අකිත්ති වග්ගය, හත්ථිනාග වග්ගය, යුධඤ්ජය වග්ගයයි. වග්ග තුනකින් සමන්විතය. වයඨා වගයෙන් අකිත්ති වග්ගයෙහි දහයකි. හත්ථිනාග වග්ගයෙහි දහයකි. යුධඤ්ජය වග්ගයෙහි පහළොවකැයි වයඨා තිස් පහකින් යුක්තය. වග්ග තුන අතුරින් අකිත්ති වග්ගයද වයඨා අතරින් අකිත්ති වරියාවද මුල් වුයේ ය. ඒ අකිත්ති වරියාවේ ද

**“කප්පෙ ව සන සහසෙස වතුරොව අසඬ්ඛි යෙ
එඝ්ඤානෙ රෙ යං වරිතං සබ්බං තං බොධි පාවනං”**

(සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් තුළ (බෝසතුන්ගේ) යම් වයඨාවක් වී නම් ඒ සියල්ල සම්බෝධිය මුහුකුරුවන්නේය.) යනු මුල් ගාථාවයි. මෙතැන් පටන් පිළිවෙළින් ඒ වරියා පිටකයෙහි අථ වණ්ණාව වෙයි. ඒ මේ අථ වණ්ණාව දුරේ නිදාන, අවිදුරේ නිදානා, සන්තිකෙ නිදාන, වගයෙන් මේ නිදානයන් තුන දක්වා කියනු ලබන්නේ අසන්නන් විසින් ආරම්භයේ පටන් මැනවින් දැනගන්නා ලද්දේ නම් වෙයි. එම නිසා ඒ නිදානයන්ගේත් මෙම විස්තරය දන යුතුය.

දීපඬිකර බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පාද මූලයෙහි කරන ලද පාර්ථනා ඇති මහා බෝධිසත්වයන්වහන්සේගේ කුසින පුරයෙහි උපත දක්වා පවත්නා කථා මාර්ගය දුරේ නිදාන නම් වේ. කුසින භවනෙහි පටන් බෝ මැඩ සර්වඥතා ඥානයට පැමිණීම දක්වා පවත්නා කථා මාර්ගය අවිදුරේ නිදාන නම්වේ. මහ බෝමැඩ සිට වතීමාන කථාව දක්වා පවත්නා කථා මාර්ගය සන්තිකෙ නිදාන නම් වේ. මේ ත්‍රිවිධ නිදානයන් අතුරෙන් දුරේ නිදානය හා අවිදුරේ නිදානය සියලු දේශනාවන්ට සාධාරණ වේ. එම නිසා ඒවා ජාතකධ්‍යානවෙහි විස්තර කළ අයුරින්ම විස්තර වගයෙන් දන යුතුය. සන්තිකේ නිදානයෙහි වනාහි විශේෂයක් ඇති නිසා ඒ ත්‍රිවිධ නිදානයන්ගේ මේ ආරම්භයේ සිට සංකේප කථාවයි.

දීපඬිකර භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාදමුලයෙහි කළ ප්‍රාර්ථනා ඇති බෝධිසත්ව වූ ලෝකනාථයන් වහන්සේ තම ප්‍රාර්ථනාවට අනුරූප සමතිස් පාරමී දම් පුරා සවිඥානා ඥානසම්භාරය මුදුන් පමුණුවා තුසිත භවනෙහි උපන්සේක් බුදුබව සඳහා ඉපදීමට සුදුසු කල්බලමින් එහි ආයු ඇතිතෙක් සිට එයින් වූතව ශාක්‍යරාජ කුලයෙහි ඉපිද අපමණ පෙරහරින් භා මහත් වූ සෞභාග්‍යයෙන් වැඩෙන්නාහු පිළිවෙළින් යොවුන් වියට පත්ව විසිනමවන වියේ දී කළ මහබිනික්මන් ඇත්තාහු සාවුරුද්දක් මහත් වියඊ වඩා වෙසක් පුණ්‍යපොහෝ දින බෝරුක් මුල වැඩ සිටි සේක් හිරු අවරට නොගියේ ම මාර බලය පරාජය කොට පෙරයම පෙර විසූ කඳ පිළිවෙළ සිහි කොට මැදියම දිවැස් පිරිසිදු කොට පැසළයම එක් දහස් පන්සියයක් කෙලෙස් නසා අනුත්තර වූ සමයක් සම්බෝධිය අවබෝධ කළ සේක.

ඉක්බිති එහිම සති හතක් ගතකොට ඇසළ පුණ්‍යපොහෝ දින බරණැසට වැඩම කොට මීගදාය නම් වූ ඉසිපතනයෙහි අඤ්ඤා කොණ්ඩඤ්ඤ ප්‍රමුඛ දහඅට කෝටියක් බ්‍රහ්මයන්ට දහම් අමා පොවමින් දම්සක් පවත්වා යසකුල පුත්‍රයා ආදිකොට ඇති හික්මවිය යුතු ජනයා රහත් ඵලයෙහි පිහිටුවා ඒ සියලු හැටනමක් රහතුන් ලෝකානුග්‍රහ පිණිස යවා තමන් වහන්සේ උරුවෙලා ජනපදයට වැඩම කරන්නාහු කප්පාසික නම් වන ලැහැබෙහි තිහක් පමණ හද්දවග්ගිය කුමාරයන් සෝවාන් ඵලාදියෙහි පිහිටුවා උරුවෙල් දනව්වට වැඩම කොට තුන් දහස් පන්සියක් ප්‍රාතිහායඊ දක්වා දහසක් ජට්ටයන් පිරිවර කොට ඇති උරුවේල කාශ්‍යපාදී තුන් බෑ ජට්ටයන් හික්මවා ඔවුන් විසින් පිරිවරන ලද්දාහු රජගහනුවර සම්පයෙහි වූ ලට්ඨිවන නම් උයනෙහි වැඩ හුන්සේක් බිම්බිසාර රජු ප්‍රධාන එක් ලක්‍ෂ විසි දහසක් බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතීන් සසුනට ඇතුළත් කොට බිම්බර මගධ රජු විසින් කරවන ලද වෙළචන විහාරයෙහි වැඩ වසන සේක.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙළචනාරාමයෙහි වැඩවසන කල්හි සැරියුන් මුලලන් තෙරවරුන් අග්‍රශ්‍රාවක තනතුරෙහි පිහිටවූ කල්හි ශ්‍රාවකයන්ගේ රැස්වීම සිදු වූ කල්හි සුද්ධෝදන මහ රජ "මගේ පුතණුවන්වහන්සේ වනාහි සය අවුරුද්දක් දුෂ්කරක්‍රියා කොට උතුම් වූ බුද්ධත්වයට පැමිණ පවත්වන ලද උතුම් දම්සක් ඇත්තාහු රජගහ නුවර ඇසුරු කොට වෙළචනාරාමයෙහි වැඩ වෙසෙති" යි අසා "මපුතණුවන් මෙහි කඳවා දක්වව්" ය යි කියා පුරුෂයන් දස දහසක් පිරිවරකොට ඇති ඇමතියන් දස දෙනෙකු පිළිවෙළින් යැවීය. ඔවුන් රජගහ නුවරට ගොස් ශාස්තෘෂන් වහන්සේගේ ධම් දේශනාව අසා රහත් ඵලයෙහි පිහිටි කල්හි

1.වැඩමවා මට මුණගස්වව්.

කාලදායී තෙරුන් විසින් රජුගේ අදහස දැනුම් දුන් විට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසිදහසක් රහතන් වහන්සේ විසින් පිරිවරන ලද්දාහු, රජගහනුවරින් නික්ම සැටයොදුන් මග ගෙවා දෙමසකින් කිඹුල්වත් පුරයට පැමිණි සේක. ශාක්‍ය රජවරු "අපගේ ශ්‍රේෂ්ඨ ඥාතිවරයාණන් දකින්නෙමු" රැස්ව නිග්‍රෝධාරාමය භාග්‍යවතුන්වහන්සේටත් හික්කු සංඝයාටත් වාසයට සුදුසු ලෙස සකස් කොට සුවදමල් ආදිය ගත් අත් ඇතිව පෙරගමන් කොට ශාස්තෘන් වහන්සේ නිග්‍රෝධාරාමයට වැඩම කරවූහ. එහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසිදහසක් මහරහතුන් විසින් පිරිවරනලද්දාහු පනවන ලද බුද්ධාසනයෙහි වැඩහුන්සේක.

ශාක්‍යයෝ මානසෙන් දඩි වුවාහු ශාස්තෘන් වහන්සේට පිණිසා (වන්දනා) නො කළහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔවුන්ගේ අදහස දැක මානස බිඳ ඔවුන් ධර්මදේශනාවට බඳුන් කරගනු පිණිස අභිඥාපාදක චතුර්ථධ්‍යානයට සමවැද එම ධ්‍යානයෙන් නැගිට ඔවුන්ගේ හිසෙහි පා පස් වගුරුවන්නාසේ අහසට පැන නැගී ගණ්ඩම්බ රුක් මුල්හි කළ පෙළහර සමාන යමාමහ පෙළහරක් කළසේක. රජතුමා ඒ අසිරිය දැක "මෙතෙම ලෝකයෙහි අග්‍රපුද්ගලයාය" යි වැන්දේ ය. රජු වැදි කල්හි සියලුම ශාක්‍යයෝ වැන්දහ. එකල්හි වනාහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යමාමහ පෙළහර කරන්නාහු "යම් පෙළහරක් පවත්නා කල මිනිස්සු මිනිස් ලොව සිටි අයුරින්ම හුන් අයුරින්ම වාතුම්මහාරාජකයේ සිට අකනිටා බඹලොව දක්වා ඒ ඒ තැන තම තමන්ගේ විමානයන්හි ක්‍රීඩා කරන්නාවූ ද දිව්‍යනුභාවයෙන් බැබලෙන්නාවූ ද මහත් වූ දිව්‍ය සම්පත් අනුභව කරන්නාවූ ද, ශාන්ත වූ සමවත් සුව විදින්නාවූද ඔවුනොවුන් ධර්ම සාකච්ඡා කරන්නාවූ ද සියලු දෙවියන් බුද්ධානුභාවයෙන් තමතමන්ගේ මසැසින්ම දකිත්ද, එසේම පොළොව යට අටමහ නරකයන්හිද සොළොස් ඔසුපත් නරකයන්හි ද ලෝකත්තර නිරයෙහි ද යන ඒ ඒ තැන මහ දුක් අනුභව කරන සත්වයන් දකිත්ද දස දහසක් ලෝක ධාතුන්හි දෙවියෝ මහත් වූ දේවානුභාවයෙන් තරාගනයන් වහන්සේ වෙත එළඹ ආශ්වයඝී අද්භූත සීන් ඇත්තාහු ඇඳිලි බැඳ නමස්කාර කරන්නාහු ආශ්‍රය කරත් ද, බුදු ගුණ ඇතුලත් ගාථා ගෙනහැර දක්වන්නාහු ස්තුති කරත් ද අත්පොළසන් දෙත් ද, සිනාසෙන් ද, ප්‍රීතිය හා සොම්නස ප්‍රකාශ කරත් ද එබඳු වූ ලෝක විවරණ නම් පෙළහර ද කළ සේක.

භූමා මහාරාජිකා තාවතිංසා - යාමා ව දේවා කුසිතාව නිමිතා
 පරනිමිතා යෙපිව බ්‍රහම කායිකා ආනන්දිනා විපුලමකංසු සොසං
 (බුද්ධ වංස - රතන වඩිකම බණ්ඩ)

"බුමාටු දෙවියෝ ද වාතුම්මහාරාජක දෙවියෝ ද තව්නිසාවෙහි දෙවියෝ ද යාම දෙවියෝ ද නිම්මානරකි නම් දෙවිලොව දෙවියෝ ද පරනිම්මිතවසවන්ති දෙවියෝ ද බුන්මකායික දෙවියෝ ද සතුටු සින් ඇත්තාහු මහත් වූ ඔල්වරසන් නැගුහ" මුලින් දක්වූ විස්තරය සඳහා සංගීතිකාරක රහතන් වහන්සේලා විසින් මෙම ගාථාව වදාරන ලද්දේ ය.

එකල්හි දශබලධාරී බුදුරජාණන් වහන්සේ තමාගේ අසමාන වූ බුද්ධබලය දක්වන්නෙමි" යි මහා කරුණාවෙන් උත්සාහවත් වූවාහු ද සදහසක් සක්වළින් පැමිණි, දෙවියන්ගේ සමාගමෙහි අහසෙහි සක්මනක් මවා දොළොස් යොදුන් පළල් වූ සියලු රනින් කළ සක්මනෙහි වැඩ සිටි සේක් කියන ලද ආකාරයට දේව මනුෂ්‍ය නාග පක්ෂීන්ගේ එක් රැස් වීමක් වූ අසිරිමත් වූ අන්‍යයන්ට සාධාරණ නොවූ බුදුවරුන්ගේ සමාධිඥාන ආනුභාවය ප්‍රකාශ කරන්නා වූ ප්‍රාතිභායඪී දක්වා නැවත එම සක්මනෙහි සක්මන් කරමින් විනේය (හික්මවිය යුතු) ජනයන්ගේ අදහස් පරිදි නොසිතිය හැකි ආනුභාවයෙන් උපමා රහිත වූ බුද්ධ ලීලාවෙන් ධර්මය දේශනා කළ සේක. එහෙයින්

"ඒ දෙවියන් සහිත මිනිස්සු " නරෝත්තම වූ මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙබඳු වූවාහු ද, ලොවට හිත වූ උත්වහන්සේගේ සෘද්ධිබලයත් ප්‍රඥාබලයත් කෙබඳු වීද, බුද්ධ බලය කෙබඳු වී දැයි යම් හෙයකින් නොදනිත් ද"

ඒ දෙවියන් සහිත මනුෂ්‍යයෝ "නරෝත්තම වූ මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙබඳු වූවාහුය, ලොවට හිත වූ ඒ සඵඥයන් වහන්සේගේ සෘද්ධි බලයත් ප්‍රඥා බලයත් මෙබඳු විය. බුද්ධ බලය මෙබඳු වී යයි යම් හෙයකින් නොදන්නාහු ද,

එහෙයින් මම අනුත්තර වූ බුද්ධආනුභාවය දක්වමි. අහසෙහි රත්නයෙන් අලංකාර වූ සක්මනක් මවන්නෙමි" යි කියන ලදී. (බුද්ධ වංසපාලි රතන වඬිකමණකණ්ඩ)

මෙසේ තථාගතයන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ බුද්ධ ආනුභාවය ප්‍රකාශ කෙරෙන ප්‍රාතිභායඪී දක්වා ධර්මය දේශනා කරන කල්හි ආයුෂ්මත් දම්සෙනෙවි සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ රජගහ නුවර ගිජුකුළු පව්වෙහි සිටිසේක් දිවැසින් දක ඒ බුද්ධානුභාව සංදර්ශනයෙන් ආශ්චයඪී අද්භූත සින් ඇත්තාහු " මම බොහෝ සෙයින් බුද්ධානුභාවය ලෝකයාට ප්‍රකට කරන්නේ නම් මැනවැ " යි හටගත් සින් ඇත්තාහු තමන්ගේ පිරිවර වූ

පන්සියක් හිසුන්ට ඒ කාරණය කියා සෘද්ධියෙන් අහසින් එකෙණෙහිම පැමිණ පිරිවර සහිතව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ පසඟ පිහිටුවා වැද දස නිය එක්වීමෙන් බබලන දෝත හිසෙහි පිහිටුවා තථාගතයන් වහන්සේගේ මහාහිනිහාරය හා පාරමී සම්පුණ් කිරීම පිළිබඳව විවාදන. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ කාය සාක්‍ෂි කොට එහි රැස් වූ මිනිසුන්ට මෙන්ම දස දහසක් සක්වළ දෙව් බලුන්හට ද තමන් වහන්සේගේ බුද්ධානුභාවය ප්‍රකට කරමින් බුද්ධ වංසය දේශනා කළ සේක. එහෙයින්

" මහ නුවණැති, සමාධියෙහි හා ධ්‍යානයෙහි දක්‍ෂ වූ, ශ්‍රාවක පාරමී ඥාණයෙහි පරතෙරට පත්, සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ ලොවට නායක වූ බුදු රජාණන් වහන්සේගෙන් විමසති.

මහාවීරයන් වහන්ස, නරශ්‍රේෂ්ඨයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේගේ ප්‍රාර්ථනාව (අහිනිහාරය) කෙබඳු ද? ධීරයන් වහන්ස නුඹ වහන්සේ විසින් කවර කාලයක උතුම් බෝධිය ප්‍රාර්ථනා කරන ලද්දේ ද?

(නුඹවහන්සේගේ) දානය, ශීලය, නෛෂ්ක්‍රමය, ප්‍රඥාව, චීර්ය ය, කෙබඳු ද? ඤාන්තිය, සත්‍යය, අධිෂ්ඨානය මෙමනිය, උපේක්‍ෂාව කෙබඳුද?

ධීර වූ ලෝකනායකයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ විසින් කෙබඳු දස පාරමිතා පුරන ලද ද? කෙසේ දස උපපාරමී පුරන ලද ද? දස පරමත්ථ පාරමී කෙසේ පුරන ලද ද?

ඒ සැරියුත් තෙරුන් විසින් අසන ලද්දේ කොවුලෙකුට බඳු මිහිරි වදන් ඇති බුදු රජාණන් වහන්සේ හදවත නිවමින් දෙවියන් සහිත ලෝකයා සතුටු කරමින් ප්‍රකාශ කළාහුය යි කියන ලදී.(බුද්ධවංස පාළි රතනවඬිකමණ කණ්ඩ)

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් බුද්ධවංසය දෙසූ කල්හි ආයුෂ්මත් දම්සෙනෙවි සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ බුදුවරුන්ගේ හේතු සම්පදාව පුදුමයකි. සමුදාගම (ආරම්භක) සම්පත්තිය පුදුමයකි. මහත් වූ ප්‍රාර්ථනාව (මහාහිනිහාරය) මුදුන්පත් කර ගැනීම පුදුමයකි. මෙපමණ කලක් මෙසේ පාරමිතා පුරන්තාවූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ඒකාන්තයෙන් දුෂ්කර කායථියක් කරන ලදී. යම් මේ සච්ඤාතා බලයෙහි වශී භාවයක් වේද. මෙබඳු වූ මහත් සෘද්ධි ඇති බවක් වේද මෙබඳු වූ මහත් ආනුභාව ඇති බවක් වේද එම එලය වනාහි මෙබඳු වූ බෝධි සම්භාර ධර්මයන් රැස් කිරීමකට සුදුසු වූවකම වන්නේ යයි බුද්ධ ගුණය අරමුණු කරගත් ඥානය මෙහෙයවූ හ.

උන්වහන්සේ අන්‍යයන්ට සාධාරණ නොවූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශිලය, සමාධිය, ප්‍රඥාවය, විමුක්තිය, විමුක්ති ඥාන දර්ශනය,

හිරි ඔතප් දෙකය, ශ්‍රද්ධා වියඪී දෙකය, සමථ විදර්ශනා දෙකය,

කුශල මුල් තුන‍ය, සුවර්ත තුන‍ය, සමයක් විතකී තුන‍ය, අනවද්‍ය සංඥා තුන‍ය, ධාතු තුන‍ය,

සතිපට්ඨාන හතරය, සමයක් ප්‍රධාන හතරය, සෘද්ධිපාද හතරය, ආයඪිමාගී හතරය, ආයඪිවංශ හතරය, සිවුපිළිසිඹියාය, යෝනි පරිච්ඡේදක ඥාන හතරය, ආයඪිවංශ හතරය, වෛශාරද්‍ය ඥාන හතරය,

ප්‍රධානියඬිග පහය, සමයක් සමාධි අඬිග පහය, ඉඤ්ඤ පහය, බල පහය, නිස්සරණිය ධාතු පහය, විමුක්තායතන ඥාන පහය, විමුක්ති පරිපාචනීය ධර්ම පහය,

සාරාණිය ධර්ම හයය, සතක විහාර හයය, අනුත්තරිය ධර්ම හයය, නිර්වේද භාගිය ප්‍රඥා හයය, අභිඥා හයය, අසාධාරණ ඥාන හයය,

අපරිභානිය ධර්ම හත‍ය, ආයඪී ධන හත‍ය, බොජ්ඣංගිඬිග හත‍ය, සන්පුරුෂ ධර්ම හත‍ය, නිර්ජර වස්තු හත‍ය, සංඥා හත‍ය, දක්ඛණානී පුද්ගල දේශනා හත‍ය, කඹිණාශ්‍රව බල දේශනා හත‍ය,

ප්‍රඥාප්‍රතිලාභ හේතු දේශනා අටය, සම්මත්ත අටය, ලෝකධර්මානික්‍රම අටය, ආරම්භ වස්තු අටය, අක්‍ෂණ දේශනා අටය, මහා පුරුෂ විතකී අටය, අභිභායතන දේශනා අටය, විමෝක්‍ෂ අටය,

යෝනිසෝමනසිකාර මූලික ධර්ම නමයය, පාරිසුද්ධිපධානියඬිග නමයය, සත්වාචාස දේශනා නමයය, ආසාන පටිච්චනය නමයය, සංඥා නමයය, නානත්ථදේශනා නමයය, අනුපුච්චිහාර නමයය

නාථ කරණ ධර්ම දසයය, කසිනායතන දසයය, කුශලකම්පථ දසයය, සම්මත්ත දසයය, ආයඪිචාස දසයය, අශෛක්‍ෂ ධර්ම දසයය, රත්ත දසයය, තථාගත බල දසයය,

මෛත්‍රීආනිසංස එකොළහය, ධර්ම චක්‍රාකාර දොළසය, ධුතඬිගගුණ දහතුන‍ය, බුද්ධඥානදාහතරය, විමුක්ති පරිපාචනීය ධර්ම පහළොවය, ආනාපාන සති දාසය, අපරන්තපනීය ධර්ම දාසයය, බුද්ධධර්ම දහඅටය,

ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා ඥාන දහනමයය

ඥානවර වස්තු හතළිස් හතරය, උදයව්‍ය ඥාන පණහය, පණහකට අධික කුශල ධර්මය, ඥාන වස්තු හැත්තෑහතය, සුවිසි කෙළ ලක්‍ෂයක් සමාපත්ති සංස්චාරිත මහා චූළඥානය, අනන්තනය සමන්තපට්ඨාන පච්චය පච්චවෙකිංඤ දේශනා ඥානය, එසේම අප්‍රමාණ ලෝක ධාතුන්හි අප්‍රමාණ සන්වයන්ගේ ආසයානුසයාදිය දූත ගන්නා ඥානය, යන මේ ආදී වූ සිහින් සිහිය නොහැකි ආනුභාව සහිත බුද්ධ ගුණයන් ධර්ම පරම්පරා වශයෙන් අනුව යමින් සිහිකරන්නාහු කෙළවරක් හෝ ප්‍රමාණයක් නො දක්කාහ.

සාරිපුත්ත තෙරුන් වහන්සේ වනාහි සිහි කරන්නාවූ තමන්ගේ ගුණයන්ගේ ද කෙළවරක් හෝ ප්‍රමාණයක් නොදකිති. උන්වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ගුණයන්ගේ ප්‍රමාණය කෙසේ නම් දකින්නාහුද ? යම් යම් කෙනෙකුගේ ප්‍රඥාව මහත් වේද නුවණ තියුණු වේද ඒ ඒ තැනැත්තා බුද්ධ ගුණයන් මහත් වශයෙන් අදහයි. මෙසේ තෙරුන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ගුණයන්ගේ ප්‍රමාණයක් හෝ පිරිසිඳීමක් හෝ නොදක්නාහු "ශ්‍රාවක පාරමි ඥානයෙහි සිටි මා වැන්නෙකුට පවා බුදු ගුණයන් නුවණින් පිරිසිඳින්නට නොහැක්කේ ය. සෙස්සන් පිළිබඳව කියනුම කිම. සච්ඤ ගුණයෝ ආශ්චර්යයහ. සිහින් සිහිය නොහැක්කාහ. අප්‍රමාණ ප්‍රභේද සහිතය. මහත් ආනුභාව ඇත්තාහ. හුදෙක් මේ බුද්ධ ගුණයෝ වනාහි එකම බුද්ධ ඥානයට ගෝචර නොවන්නාහ. සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේලා විසින්දු විස්තර වශයෙන් දේශනා කිරීමට නොහැක්කාහු යයි. නිගමනයට පත් වූහ. (එහෙයින්)

"බුදුරජාණන් වහන්සේ ද කල්පයක් මුලුල්ලේ ඉදින් වෙනත් යමක් නොදෙසමින් බුදු කෙනෙකුගේ ගුණයන් දේශනා කරන්නාහු නමුදු දීර්ඝ කාලයකින් කල්පය ගෙවී අවසන් වන්නේය. තථාගතයන් වහන්සේගේ ගුණ වණ්නාව අවසන් නොවන්නේ ය" යන මෙය කියන ලද්දේමය.

මෙසේ බුදුවරුන්ගේ ගුණමහත්වය නිසා උපන් බලවත් ප්‍රීති සොම්නස් ඇත්තාහු නැවත මෙසේ සිතූහ. "මෙබඳු වූ බුදු ගුණයන්ට හේතු වූ බුද්ධ කාරක ධර්මයයි කියන ලද පාරමිතාවෝ අහෝ: මහත් ආනුභාව සහිතයහ. කවර නම් ජාතිවලදී පාරමිතාවෝ මුහුකුරුවන ලද්දාහු ද? නැතහොත් කෙසේ මේරීමට ගියාහු ද? එබැවින් මම මේ කාරණය විමසමින් මෙසේ ද ආරම්භයේ සිට බුද්ධානුභාවය මේ දෙවියන් සහිත ලෝකයාට අහිඟයින් ප්‍රකට කරන්නෙමි නම් මැනවැයි සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ මෙසේ සිතා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් මේ ප්‍රශ්නය විමසූහ. "ස්වාමීනි

කවර නම් ජාතීන්හි මේ බුද්ධ කාරක ධර්මයෝ මුහුකුරුවන ලද්දාහු ද? කෙසේ මේරීමට ගියාහුද? ඉක්බිති භාගාවතුන් වහන්සේ එම රුවන් සක්මනෙහි පලක් බැඳ වැඩ හිඳ යුගන්ධර පච්ඡයෙහි ළහිරු මඬලක් මෙන් බබලමින් වැඩ හුන් සේක් සාරිපුත්තය, මගේ බුද්ධ කාරක ධර්මයෝ සමාදන් වීමේ පටන් නිරතුරුව සකස් කොට කළ බැවින්ද වියඝිය උපස්ථම්භ (උපකාර) වූ බැවින් ද සියලු කල්පවල භවයෙන් භවය ජාතියෙන් ජාතිය සම්පූර්ණත්වයට පත් වූහ.

මේ හදුකල්පයෙහි මේ (කියන) ජාතිවල දී ඒවා මේරීමට ගියහ" යි දක්වන්නාහු "කප්පෙව සතසහසෙස" ආදී වශයෙන් "බුද්ධාපදාන" යයි දෙවන නමකද ඇති වරියා පිටක නම් වූ ධර්ම පයඝිය දේශනා කළහ. ඇතැම් ආචාර්ය කෙනෙක් වනාහි දේවානිදේව වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ රුවන් සක්මනෙහි සක්මන් කරන්නාහු දේවබ්‍රහ්මාදීන් විසින් පුදනු ලබමින් නිග්‍රොධාරාමයට බැස විසි දහසක් රහතන් වහන්සේලා විසින් පිරිවරන ලද්දාහු පණවන ලද උතුම් බුද්ධාසනයෙහි වැඩ හුන් සේක් යට (මූලින්) කියන ලද ක්‍රමයෙන්ම ආයුෂ්මත් සැරියුත් තෙරුන් විසින් විමසන ලද්දාහු වරියා පිටකය දේශනා කළ සේකැයි කියති. මෙපමණකින් දුරේ නිදාන අවිදුරේ නිදානයන් කෙටියෙන් දක්වා වරියා පිටකයෙහි සන්තිකේ නිදානය විස්තර වශයෙන් දැක්විය යුතුය දුරේ නිදානය වනාහි "අසඬො යා" යන පදය විස්තර කිරීමේදී එන්නේ ය. දැන් "කප්පෙව සතසහසෙසව" යනාදී ක්‍රමයෙන් පවත්නා වරියා පිටකයෙහි අර්ථඝණාව වෙයි.

"කප්පෙව සත සහසෙස" ආදී වශයෙන් මුලින් දැක්වූ ගාථාවේහි ඇති මේ "කප්ප" ශබ්දය උපසර්ථ සහිතව ද උපසර්ථ රහිතව ද විතකී, විධාන, ප්‍රතිභාග, ප්‍රඥප්ති, කාල, පරමායු, ශ්‍රමණ, ව්‍යවහාර, සමන්තභාව, අභි සද්දහන, ඡේදන, විනියෝග, විනය ක්‍රියා, ලේශ, අන්තර කල්ප, තෘෂ්ණා, දෘෂ්ටි, අසඬාය කල්ප, මහාකල්ප, ආදී අර්ථයන්හි දක්නා ලැබේ. ඒ මෙසේ ය. මේ "කප්ප" ශබ්ද "නෙකධමම සඬකපෙපා අව්‍යාපාද සඬකපෙපා" (සව්ව විභංග සුත්ත) ආදී තැන්වල විතකී (සිතුවිල්ල) අර්ථයෙහි ආයේ ය. "විචරේ විකප්පං ආපච්ඡෙය්‍ය" (පාරාජිකාපාලි විචරවග්ග) ආදී තැන්වල විධානයෙහිය. අධික විධානයට පැමිනෙන්නේ ය යනු එහි අර්ථයයි. "සසුකප්පොන වත කිර හො සාවකෙන සද්ධිං මනතයමානා නජානිඝ්ඤ" (මජ්ඣිමනිකාය රථ විනීත සුත්ත) ආදී තැන්වල ප්‍රතිභාග අර්ථයෙහි ය. "බුදුන් හා සමවු" යනු එහි අර්ථයයි. "ඉධායසමා කප්පො" (සුත්ත නිපාත - පාරායන වග්ග) යනාදී තැන්වල ප්‍රඥප්තියෙහි ය (නමක් යන අර්ථයෙහිය) "යෙන සුදං නිච්ච කප්පං විහරාමී" (අංගුත්තර නිකාය) යනාදී තැන්වල

කාලයෙහිය.

“ආකඩ්ඛමානො ආනන්ද තථාගතො කප්පංවා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා” (උදානපාලි ජව්ඪ වග්ග) ආදී තැන්වල පරමායුෂයෙහි ය. මෙහි අදහස ආයුෂ් කල්පයයි. “අනුජානාමි භික්ඛවෙ පඤ්ඤෙහි සමණාකප්පෙහි ඵලං පරිභුඤ්ජතුං” (චූලචග්ග පාලි) ආදී තැන්වල ශ්‍රමණ ව්‍යවහාරයෙහිය. “කෙවලකප්පං වෙච්චනං ඕභාසෙක්ඛා” (සංයුතතනිකාය) ආදී තැන්වල සමන්තභාවයෙහි ය (නාත්පස) “සද්ධා සද්දහනා ඕකප්පනා අභිප්පසාදො (ඉන්ද්‍රිය විභංග සුත්ත) ආදී තැන්වල අභිසද්දහනයෙහි ය. “සද්ධාවෙහි” යන අර්ථයයි. “අලඪකතො කප්පිත කෙසමස්සු” (ජාතකපාලි) ආදී තැන්වල ඡේදනයෙහිය. (කැපීම) “ඵවමෙව ඉතො දිනතං පෙනානං උපකප්පති ” (බුද්ධකනිකාය තිරොකුඩ්ඪ සුත්ත) ආදී තැන්වල විනියෝගයෙහිය (භුක්ති විදීම) “කප්පකතෙන අකප්පකතං සංසිඛ්ඛිතං හොති” (පාචිත්තිය පාලි සුරාපාන වග්ග) ආදී තැන්වල විනය ක්‍රියාවෙහිය. “ අත්ථි කප්පො නිපජ්ජතුං හන්දහං නිපජ්ජාමි” (අභිගුත්තරනිකාය - චතුක්කනිපාත) ආදී තැන්වල ලේශයෙහිය (ස්වල්පය) “ආපායිකො නෙරයිකො කප්පධො සඛ්ඪහෙදකො” “කපපං නිරයම්භි පච්චති” (ඉතිචුත්තකපාලි - ඵකක නිපාත) ආදී තැන්වල අන්තර කල්පයෙහිය.

“නකප්පයනති න පුරකං රොනති
ධම්මාපි තෙසං න පටිච්ඡිතාසෙ
න බ්‍රාහ්මණො සීලවතෙන නෙයො
පාරඛ්ඪනො න පච්චෙති තාදී” (සුත්තනිපාත - සුද්ධධ්මක සුත්ත)

ආදී තැන්වල තෘෂ්ණා දෘෂ්ටිත්ති ය. එහෙයින් නිද්දේස පාලියෙහි කියන ලදී. “කප්පොති උද්දනතො දො කප්පා තණ්හාකප්පො දිට්ඨි කප්පො”ති (කල්පයයි පැවසීමෙන් තණ්හා කල්ප හා දිට්ඨි කල්ප දෙකම ගැනේ) “අනෙකෙපි සංවට්ඨ කප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ඨ කප්පෙ ” (අංගුත්තර - තික නිපාත) ආදී තැන්වල අසඬ්ඛ්‍ය කල්පයෙහිය. “චත්තාරිමානි භික්ඛවෙ කප්පස්ස අසඬ්ඛ්‍යො යොති” (අංගුත්තර - චතුක්ක නිපාත) ආදී තැන්වල මහාකල්පයෙහිය. මෙහි ද මහාකල්පයෙහිම යයි දත යුතුය.

එහි මේ පද සිද්ධියයි. “කප්පියතීති කප්පො” සංකල්පන කරනු ලැබෙනුයි කල්ප නමි. මෙපමණ අචුරුඋය කියා හෝ මෙපමණ අචුරුඋ දහස් ගණන්ය කියා හෝ මෙපමණ අචුරුඋ ලක් ගණන්ය කියා හෝ අචුරුඋ වශයෙන් ගණන් ගැනීමට නොහැකි බැවින් හුදෙක් අඛ සමුභය ආදී උපමාවන්ගෙන් සිතිය යුතු කල්පනා කළ යුතු ප්‍රමාණය යන අර්ථයයි.

එහෙයින් මෙය කියන ලදී. "ස්වාමීනි කල්පය කොපමණ දිග ද? මහණ, කල්පය දීඝිවෙයි. මෙපමණ අචුරුද්‍රය කියා හෝ මෙපමණ අචුරුද්‍ර සියගණන්ය කිය හෝ මෙපමණ අචුරුද්‍ර දහස් ගණන්ය කියා හෝ මෙපමණ අචුරුද්‍ර ලක්‍ෂ ගණන්ය කියා හෝ ගණන්කරන්නට පහසු නොවේ. ස්වාමීනි, උපමාවක් කළ හැකිද? මහණ, හැකියයි භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වදාළහ. මහණ, යම්සේ දිගින් යොදුනක් ද පළලින් යොදුනක් ද උසින් යොදුනක් ද වු අබ ඇට මහාරාගියක් වේද අචුරුද්‍ර සියක් අචුරුද්‍ර දහසක් ඇවෑමෙන් එයින් එක එක අබ ඇටයක් උඩට (ඉවතට) ගන්නේ නම් මහණ, ඉතා ඉක්මණින් ඒ අබරාගිය මේ උපක්‍රමයෙන් ගෙවීමට අවසානයට යන්නේ ය. කල්පය නො ගෙවෙන්නේ ම ය. මහණ කල්පය මෙසේ දීඝිවන්නේ ය" (සංයුත්ත නිකාය අනමතග්‍ය සංයුත්තය)

ඒ මේ මහා කල්පය සංවට්ටාදි වශයෙන් අසඬිබ්‍ය කල්ප හතරකින් යුක්ත වේ. එහෙයින් මෙය කියන ලදී. "මහණෙනි කල්පය හා සම්බන්ධ අසඬිබ්‍ය කල්ප සතරෙකි. කවර සතරක් ද යත්. සංවට්ට, සංවට්ටධ්‍යායි, විවට්ට, විවට්ටධ්‍යායි වශයෙනි. එහි තෙජෝ සංවට්ට, ආපෝ සංවට්ට වායෝ සංවට්ටයයි සංවට්ට තුනකි. ආහස්සරය, සුභ කිණ්ණය, වෙහප්ප්ලයයි සංවට්ටසීමා තුනකි. යම්කලෙක කල්පය ගින්නෙන් විනාශවේද එකල්පි වනාහි ආහස්සර බඹලොවින් යට ගින්නෙන් දූවේ. යම් කලෙක ජලයෙන් විනාශ වේද සුභකිණ්ණ බඹලොවින් යට ජලයෙන් දිය වේ. යම් කලෙක වාතයෙන් විනාශ වේද වෙහප්ප්ල බඹලොවින් යට වාතයෙන් විනාශ වේ. විස්තර වශයෙන් බුදුවරුන්ගේ ආඥා ක්‍ෂේත්‍රයයි කියනු ලබන කෝටි ලක්‍ෂයක් සක්වළ විනාශ වන්නේ ය.

ඒ සංවට්ට කල්ප තුන අතුරෙන් පිළිවෙළින් කල්ප විනාශක මහා මේසයේ සිට ගිනි ජාලාවගේ හෝ ජලයෙහි හෝ වාතයේ හෝ සිඳි යාම දක්වා මේ එක් අසඬිබ්‍යයක් "සංවට්ට" නම් වේ. කල්ප විනාශක ගිනි නිවී ගිය තැන් පටන් කෙළ ලක්‍ෂයක් සක්වළ භාත්පසින් පුරවන සම්පන්නි මහාමේසය නැගී සිටීම දක්වා වු මේ දෙවෙනි අසඬිබ්‍යය සංවට්ටධ්‍යායි නම් වේ. සම්පන්නි මහා මේසයේ සිට සඳු ගිරු පහළ වීම දක්වා මේ තෙවෙනි අසඬිබ්‍යය "විවට්ටධ්‍යායි" නම් වේ. මේවා අතුරෙන් අන්තර කල්ප හැට හතරක එකතුව විවට්ටධ්‍යායි නම් වේ. විවට්ටාදිහුද එයට සමාන කාලපරිච්ඡේද ඇත්තාහ යි දත යුතුය.

ඇතැම් ආචාර්ය් කෙනෙක් "අන්තරකල්ප විස්සක එකතුව ය"යි කියති. මෙසේ මේ අසඬිබ්‍ය හතරක් එක් මහාකල්පයක් වේ. එහෙයින් " ඒ මේ මහාකල්පය සංවට්ටාදි වශයෙන් අසඬිබ්‍ය කල්ප හතරකින් යුක්තය" යි

කියන ලදී. "කඥය" යනු අන්‍යන්ත සංයෝග වශයෙන් දුතියා විභක්ති බහු වචන වේ. "සතසහසෙස" යනු කඥය ගබ්භයට සම්බන්ධ හෙයින් පුල්ලිඬිගයෙන් දැක්විය. මෙහිද අන්‍යන්ත සංයෝග වශයෙන් ම බහු වචන විය. මේ පද දෙක තුල්‍යාධිකරණ මැයි. "චතුරොව අසඬිඬියෙ" යන මෙහි ද මෙම ක්‍රමයමැයි කුමක අසඬිඬියක් දැයි අනිකක් නොකියන ලද බැවින් හා කල්ප ගබ්භය කියන ලද බැවින් ද ප්‍රකරණ වශයෙන් "කල්පයන්ගේ" යන මේ අර්ථය හැඟේමය. කියන ලද දේ අත්හැර නොකියන ලද කිසිවක් ගැනීම නුසුදුසු බැවිනි. "ච" ගබ්භය සම්පිණ්ඩනාර්ථයෙනිය. මහාකල්පවල සාරාසඬිඬියක් ද මහාකල්ප ලක්‍ෂයක් ද මුළුල්ලෙහි යනු මෙහි අර්ථයයි. 'අසඬිඬියෙ' යන මෙහි ගණන් කිරීමට නොහැකි බැවින් = අසඬිඬිය වේ. ගණන් කිරීම ඉක්මවා ගිය යන අර්ථයයි.

සමහර ආචාර්ය කෙනෙක් "අසඬිඬියෙ" යනු එක් ගණන් විශේෂයකැයි කියති. ඔවුහු එකේ සිට මහාබලක්‍ෂය අවසන් කොට ඇති පණස් නවයක් තැන් අත්හැර දසමහාබලක්‍ෂයන් අසඬිඬිය නමැයි ද හැටවෙනි ධානන්තරයයි ද කියති. එය නො යෙදේ. සඬිඬියාධානන්තරය නම් ගණන් විශේෂයකි. එහි අසඬිඬිය බවක් නොලැබෙන හෙයිනි. එක් ස්ථානාන්තරයක් ද අසඬිඬියක් ද යනු මේ විරුද්ධ ය. අසඬිඬිය භාවයෙන් අසඬිඬියාර්ථය වී නම් එහි චතුර්විධ භාවය නො යෙදෙන්නේ නො වේ ද? නො යෙදෙන්නේ නො වේ. සතර ස්ථානයෙක්හි අසඬිඬිය බව කැමති වන හෙයිනි. එහි මුල සිට පැහැදිලි කිරීම මෙසේ ය.

අනිත්‍යයෙහි එක් කල්පයක නණ්හඬිකර, මේධඬිකර, සරණඬිකර, දීපඬිකර යයි සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේලා සතර නමක් පිළිවෙළින් ලෝකයෙහි උපන්න. උන්වහන්සේලා අතුරෙන් දීපඬිකර බුදුරජුන්ගේ කාලයෙහි අමරවතී නම් නගරයක් විය. එහි මවිපිය දෙපසින් මනාව උපන් සත්වෙහි කුල පරම්පරාව දක්වා පිරිසිදු මව්කුස ඇත්තා වූ, ජාතිවාදයෙන් හෙලා නොදකින ලද නොගරහන ලද, විශිෂ්ට රූපයෙන් යුත් දැනීතිය වූ දුටුවන් පහදවන්නාවූ උසස් වණ් සෞන්දර්යයෙන් යුක්ත වූ සුමේධ නම් බ්‍රාහ්මණයෙක් වසයි. ඔහු වෙනත් වැඩක් නොකොට බ්‍රාහ්මණ ශිල්පය ම උගත්තේය. ඔහු ළදරු කල ම මව් පියෝ කඵරිය කළහ. ඉක්බිති ඔහුගේ අයකැමි ඇමතියා. ආදායම් පොත ගෙනවිත් රන් රිදී මුතු මැණික් ආදියෙන් පිරුණු ගබඩාවන්හි දොර හැර කුමාරයෙනි, ඔබගේ මව් සතු ධනය මෙපමණය, ඔබගේ පියා සතු ධනය මෙපමණය, ඔබගේ මුතුන් මී මුතුන් සතු ධනය මෙපමණයයි සත්වෙහි කුල පරම්පරාව දක්වා ධනය වෙන් වෙන් ව කියා දී "මේ ධනය පරිභෝග කරව"යි කීවේ ය.

සුමේධ පණ්ඩිතතෙම මෙසේ සිතීය." මාගේ මව්පියාදිහු මෙසේ මේ බොහෝ ධනය උපයා තබා පරලොව යන්නාහු එකම කනවණුවක් පමණකුදු රැගෙන නො ගියහ. ම විසින් වනාහි ගෙන යාම වටී ය" යි රජුට දන්වා නුවර බෙර හසුරුවා මහජනයාට දන් දී හිමාලය පෙදෙසට ගොස් තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදි වී සතියක් ඇතුළතම පඤ්ච අභිඥා අෂ්ට සමාපත්ති උපදවා සමවත් විහරණයෙන් වාසය කරයි. එකල්හි දීපඬුකර දශබලධාරීන් වහන්සේ උතුම් වූ සම්බෝධියට පැමිණ පවත්වන ලද උතුම් දම්සක් ඇත්තාහු භාර ලක්ෂයක් රහතන් වහන්සේලා විසින් පිරිවරන ලද්දාහු පිළිවෙළින් වාරිකාවෙහි හැසිරෙමින් රම්ම නම් නගරයට පැමිණ නගරාසන්නයෙහි වූ සුදඹන මහා විහාරයෙහි වැඩ වසති. රම්ම නගර වාසිහු වනාහි "ශාස්තෘන් වහන්සේ අපගේ නගරයට වැඩ සුදඹන මහා විහාරයෙහි වැඩ වෙසෙති" යි අසා සුවද වර්ග හා මල් මාලා ආදිය ගත් අත් ඇතිව ශාස්තෘන් වහන්සේ වෙත එළඹ වැද සුවද ආදියෙන් පුදා එකත්පසෙක හුන්නාහු ධම්දේශනාව අසා හෙට දින සදහා දානයට ආරාධනා කොට හුනස්නෙන් නැගී පිටත්ව ගියහ. ඔවුහු ඊළඟ දිනයෙහි මහා දානයක් සකස් කොට නගරය අලංකාර කොට දශබලධාරීන් වහන්සේ වඩින මග තුටුපහටුව පිරිසිදු කරති.

එකල්හි ම සුමේධතාපසතුමා අහසින් යන්නේ ඒ තුටුපහටු මිනිසුන් දැක "එම්බා පින්වතුනි, නුඹලා කවරෙකුට මේ මග තුටුපහටුව පිරිසිදු කරවී දැයි විචාළේය. ඔවුන් විසින් සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ වඩින මග පිරිසිදු කරමු" යි කී කල්හි අතින් බුදුවරුන් කෙරෙහි කරන ලද ජීවිත පරිත්‍යාග (අධිකාර) ඇති බැවින් "බුද්ධ" යන වචනය අසා උපන් ප්‍රීතිසොම්නස් ඇත්තේ එකෙණෙහි ම අහසින් බැස "මටත් එක් අවකාශයක් (ඉඩක්) දුන මැනව. මම ද පිරිසිදු කරන්නෙමි. ඔවුන් විසින් දක්වන ලද අවකාශය "හුදෙක් මම මෙය සෘද්ධියෙන් සන්රුවනින් විසිතුරු කොට අලංකාර කිරීමට සමත් නමුදු අද වනාහි මවිසින් කයින් වහාවත් කරන්නට වටී යයි කායප්‍රසාද කුලලය ලබා ගන්නෙමි" යි සිතා තණ කසල ආදිය ඉවත් කොට පස් ගෙනවිත් (පොළොව) සම කරමින් පිරිසිදු කරයි. (සුමේධ තාපස තුමන්) ඒ ප්‍රදේශය පිරිසිදු කොට නොනිමිකල්හි ම දීපඬුකර භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් ආනුභාව ඇත්තාවූ ඡට්ඨභිඥා ලාභී වූ භාරලක්ෂයක් රහතන් වහන්සේ විසින් පිරිවරන ලද්දාහු එම මගට පිළිපත් සේක.

සුමේධ පණ්ඩිත තෙමේ සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේත් බුද්ධ ශ්‍රාවකයෝත් මඩ නො පාගත්වා' යි තමන්ගෙ වැහැරී සිවුරද සම් කඩද ජටා මඩුල්ලද අතුරා, තෙමේ ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වඩිනා පෙදෙසට හිසලා මුනින් වැද හොත්තේය. මෙසේ ද සිතීය. "ඉදින් මම කැමති වන්නෙමි නම්

මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෙක් වී අදම කෙළෙස් නසන්නෙමි. හුදෙකලාව සංසාර මනෝසයෙන් එතෙර වීමෙන් මට කවර ප්‍රයෝජනයක් ද? මම ද මෙබඳු සම්මා සම්බුදු කෙනෙක් වී දෙවියන් සහිත ලෝකයා සංසාර මහා සාගරයෙන් එතෙර කරවන්නෙමි නම් මැනවැ" යි මෙසේ හෙතෙම අඬග අටකින් සමන්විත මහාහිනිහාර (ප්‍රාර්ථනා) වශයෙන් සිත පිහිටු විය. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩම කොට ඔහුගේ හිස අසල සිට ඔහුගේ සිතේ අදහස සමෘද්ධවන බව ද දැන "මෙතෙම මෙයින් සාරාසඬ්ඛය කල්ප ලක්‍ෂයකට මන්තෙහි ගෞතමනම් සම්මා. සම්බුද්ධ වන්නේ යයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිළිබඳ මේ සියලු පුවත් ප්‍රකාශ කොට (විවරණ දී) වැඩි සේක.

ඉන් පසුව ද කොණ්ඩඤ්ඤ බුදුරජාණන් වහන්සේ ආදීකොට කාශ්‍යප දශබල ධාරීන් වහන්සේ කෙළවරකොට පිළිවෙළින් උපන් සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේලා "මහා සත්වයන් බුදු වන්නේ ය" යි විවරණ දුන්හ. මෙසේ අපගේ බෝධි සත්වයන් වහන්සේ පාරමිතා පුරද්දීම "සුවිසි බුදු කෙනෙක් ලොව පහළ වූහ. දීපඬ්ඬකර දශබලධාරීන් වහන්සේ පහළ වූ කල්පයෙහි අනෙක් බුදුවරයෝ තුන් නමක් ද වූහ. උන්වහන්සේලාගේ සම්පයෙහි බෝධිසත්වයන් වහන්සේගේ විවරණ ගැනීමක් නො විය. එම නිසා උන්වහන්සේලා මෙහි නොගන්නා ලද්දාහ. පොරාණධ්‍යානකථාවෙහි වනාහි ඒ කප පටන් සියලු බුදු වරයන් දක්වනු පිණිස මෙය කියන ලදී.

" නණ්භඬ්ඬකරය, මේධඬ්ඬකරය, නැවත සරණඬ්ඬකරය, දීපඬ්ඬකර සම්බුදු රජුය, දීපදුන්නම කොණ්ඩඤ්ඤය

මඬ්ඬගලය, සුමනය, රේවනය, සෝහිත මුනිය, අනෝමදස්සිය, පදුමය, නාරදය, පදුමුන්නරය,

සුමේධය, සුජානය, මහා යසස් ඇති පියදස්සිය, අන්දස්සිය, ධම්මදස්සිය, ලෝකනායක සිද්ධත්ථය,

තිස්සය, ඵ්ඵස්ස සම්බුදුරජුය, විපස්සිය, සිබ්බිය, වෙස්සභුය, කකුසදය, කොනාගමය, නායක වූ කස්සපය යන

මුන්වහන්සේලා පහවූ රාග ඇති සන්සිඳුනු සිත් ඇති සම්බුදුවරු වූහ. මහා මෝහාන්ධකාරය දුරුකරන සුයථියන් මෙන් පහළවූ උන්වහන්සේලා ගිනි කඳන් මෙන් බැබළී ශ්‍රාවකයන් සහිතව නිවීමට පත්වූහ. එහි දීපඬ්ඬකර බුදුරජුන් හා කොණ්ඩඤ්ඤ බුදුරජුන් අතර මහා කල්පයන් සම්බන්ධ එක් අසඬ්ඬබ්‍යයක්, ලෝකය බුදුවරුන්ගෙන් තොර විය. කොණ්ඩඤ්ඤ බුදු රජුන්

හා මංගල බුදුරජුන් අතර එක් අසඬිබ්බයක් ද එසේමය. සෝහිත බුදු රජුන් හා අනෝමදස්සි බුදු රජුන් අතර එක් අසඬිබ්බයක් ද නාරද බුදු රජුන් හා පදුමුත්තර බුදු රජුන් අතර එක් අසඬිබ්බයක් ද එසේම බුදුවරුන්ගෙන් තොර විය. එය ම බුද්ධවංසයෙහි ද කියන ලදී.

"දීපඬිකර භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ද කොණ්ඩාඤ්ඤ ශාස්තෘන් වහන්සේට ද යන මේ බුදුවරයන්ට අන්තරා කල්ප ගණනින් අසඬිබ්බ විය.

කොණ්ඩාඤ්ඤ බුදුරජුන්ට පසුව මඬිගල නම් ලෝක නායකයන් වහන්සේ ලොව පහළ වූහ. උන්වහන්සේලාටළද අන්තරා කල්ප ගණනින් අසඬිබ්බ විය.

සෝහිත බුදුරජුන්ට පසුව මහා යසස් ඇති අනෝමදස්සි බුදුරජුන් පහළ වූ අතර ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේලාටද අන්තරාකල්ප ගණනින් අසඬිබ්බ විය.

නාරද භාග්‍යවතුන් වහන්සේට හා පදුමුත්තර බුදුරජාණන් වහන්සේට ද අන්තරා කල්ප ගණනින් අසඬිබ්බ විය. (බුද්ධ වංස පාලි බුද්ධ පකිණ්ණ ක කණ්ඩ)

මෙසේ ගණන් ඉක්මවීමෙන් අසඬිබ්බයන්වයක් ඇත්තේ නමුදු සතර ස්ථානයෙකිනි මහා කල්පයන්ගේ ගණනාතික්‍රමයෙන් "වතුරො අසඬිබ්බයෙ" යයි කියන ලදී. සඬිබ්බා විශේෂ වශයෙන් නොවේයයි දත යුතුය. යම් හෙයකින් පදුමුත්තර බුදුරජුන්ට හා සුමේධ බුදුරජුන්ට අතර කල්ප තිස් දහසක් ද සුජාත බුදු රජුන්ට හා පියදස්සි බුදු රජුන්ට අතර කල්ප හැටනම දහස් අටසිය අසූ දෙකක් ද ධම්මදස්සි බුදුරජුන්ට හා සිද්ධත්‍ර බුදුරජුන්ට අතර කල්ප විස්සක් ද සිද්ධත්‍ර බුදු රජුන්ට හා තිස්ස බුදු රජුන්ට අතර එක් කල්පයක් ද විපස්සි බුදු රජුන්ට හා සීඛි බුදු රජුන්ට අතර කල්ප හැටක් ද වෙස්සභු බුදුරජුන් හා කතුසද බුදුරජුන් අතර කල්ප තිහක් දැයි මෙසේ පදුමුත්තර බුදුරජුන් උපන් කල්පයේ පටන් යට ඒ ඒ බුදුවරුන් උපන් කල්පයන් හා මේ හදුකල්පයන් සමග මහා කල්ප ලක්‍ෂයක් වේ. ඒ සඳහා "කප්පෙ ව සතසහසොසා" යයි කියන ලදී.

මෙහි දැය විස්තර කරනු ලබන කල්හි සියලු බුද්ධවංසපාලිය ගෙන හැර දක්වා වණනා කළ යුතු නමුත් අධික විස්තරයට බිය වන මහජනයාගේ සිත රකිමින් විස්තර නො කෙළෙමු. ප්‍රයෝජන ඇත්තන් විසින් බුද්ධවංසයෙන් (එම විස්තර) ගත යුතුය. මෙහි කිව යුතු යම් කථා මාර්ගයක් වේද එය ද අරුසාලිනී නම් ධම්මසඬිගනී වණනාවෙහි හා ජාතකය කථාවෙහි කියන ලද ක්‍රමයෙන් ම දත යුතුය. "එත්තතරෙ" යන මෙහි

“අනතර” ශබ්දය

“නදීතිරෙසු සණ්ඨානෙ සභාසු රථියාසුච
ජනාසඬුම මනෙතනි මඤ්ච නඤ්ච කිමනතරං.
(සංයුත නිකාය- වන සංයුත)

ආදී තැන්වල කාරණයෙහි ආයේය. “අද්දසා බො මං හනෙන
ආඤ්ඤතරා ඉඤ්චී විජ්ජනතරිකාය භාජනං ධොවනති” ආදී තැන්වල
ක්ෂණයෙහිය. “විදුලිය නිකුත් වූ ක්ෂණයෙහි” යන අර්ථ යයි. “යසුස නතරතො
න සනති කොපා” (උදා නපාලි - මුවලිඤ්චගා) ආදී තැන්වල විත්තයෙහි ය.
“අනතරාව බොධිං අනතරාව ගයං” (මහාවගා - මහකඛ්ඤකය) ආදී
තැන්වල විවරයෙහිය. “න උපජ්ඣායසුස භණ්මානසුස අනතරනතරා කථා
ඔපාතෙතබ්බා” (වුලල වගා - වතන කඛ්ඤක) ආදී තැන්වල මධ්‍යයෙහිය.
මෙහිද “මධ්‍යයෙහිම” බව දන යුතුය. එහෙයින් “මේ අතරය, මධ්‍යයෙහිය
යන අර්ථය. මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. යම් මහා කල්පයක අපගේ
භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සුමේධපණ්ඩිත වී දීපඬිකර භාග්‍යවතුන්
වහන්සේගේ පාද මූලයෙහි

“මනුසුස නං ලිඬග සමපනි - හෙතු = සඤ්ඤා දසුස නං
පබ්බජ්ජා ගුණ සමපනි - අධිකාරොච - ඡන්දනා ති

(මිනිස් බව, ලිඬග සම්පන්නිය හෙවත් පිරිමිබව, රහත් වීමට තරම්
පෙර පින් ඇති බව, ශාස්තෘූ දර්ශනය, පැවිදි බව, පංච අභිඤ්ඤා අෂ්ට සමා
පන්නි ගුණ ඇති බව, ජීවිතය බුදු වරුන්ට පරිත්‍යාග කිරීම, බුද්ධිකාරක ධර්ම
පිරීම සදහා ඇති බලවත් කැමැත්ත යයි.

මෙසේ කියන ලද අඬග අටකින් යුත් මහාභිනිභාරයක් හෙවත්
ප්‍රාර්ථනාවක් කළාහු ද සමතිස් පාරමී රැස් කළාහු ද, සමාදන් වූවාහු ද, සියලු
බුද්ධිකාරක ධර්මයන් සම්පාදනය කිරීමට පටන් ගත්තාහු ද, යම් මේ
හඳුකල්පයක සියලු ආකාරයෙන් පුරන ලද පාරමී ඇතිවූ අනුත්තර වූ සම්මා
සම්බෝධිය අවබෝධ කළ සේක්ද මේ මහා කල්ප දෙක අතර යට කියන ලද
කොටසට අයත් කාලය විශේෂ කොට දක්වයි. එය කෙසේ දනගනු ලැබේ
ද? “කප්පෙච සතසහසෙසු වතුරොච අසඬිබ්බියෙ” යන මෙහි වනාහි මහා
කල්පයන්ගේ පරිච්ඡේද වශයෙන් ද අපරිච්ඡේද වශයෙන් ද සඬිබ්බා
දැක්වීමයි. ඒ මේ සඬිබ්බාව අසඬිබ්බියයෙහි මුල අග ගැනීමෙන් තොරව
නො ලැබෙයි යම් තැනක සිට බෝධිසම්භාරයන්ගේ පටන් ගැනීම වේද,
යම් තැනක ඒවා අවසන් කරන ලද්දේ වේද ඒ දෙකම අවධිභාවයෙන්
“එඤ්ඤතරෙ” යයි මෙහි අර්ථවශයෙන් දක්වන ලද්දේයයි හැගේ. මෙහි

අවධිය වනාහි අභිවිධි (සීමාව ගෙන) වශයෙන් දන යුතු ය. මයභීදා (සීමාවහැර) වශයෙන් නො ගත යුතුය. මූල අග කල්පයන්ගේ ඒක දේශයකින් ඇතුළත් හෙයින්. ඔවුන් නිෂ්ප්‍රදේශ වශයෙන් නො ගන්නා හෙයින් අභිවිධියත් මෙහි ලැබෙනවා නොවේද? මෙය මෙසේ නොවේ. තදේකදේශයෙහිද එම ව්‍යවහාරය කරන හෙයින්. යම් තදේකදේශ වූ කල්පයක් වේද එය නිෂ්ප්‍රදේශ වශයෙන් ගන්නා ලදී.

“යං වරිතං සබ්බං තං බොධිපාවනං” යන මෙහි “වරිතං” යනු හැසිරීමයි. සමතිස් පාරමී ඇතුළත් දාන ශීලාදී ප්‍රතිපත්තියයි. ඥාතඡුචරියා, ලොකඡුචරියා බුද්ධඡුචරියා යන මේවා එයට ඇතුළත් බැවිනි. එසේම යම් මේ වයභීචෝ අටක් වෙන්ද? ඒ කවරේද යත් ප්‍රණීධි (ප්‍රාර්ථනා) සම්පන්නයන්ගේ සතර ඉරියව්වෙහි ඉරියාපථවරියාව ය, ඉන්ද්‍රියන්හි වසන ලද දොර ඇත්තවුන්ගේ ආධ්‍යාත්මික ආයතනයන්හි ආයතන වරියාව ය, අප්‍රමාද විහරණ ඇත්තවුන්ගේ සතර සතිපට්ඨානයන්හි සති වරියාව ය. සතර තැනෙකින් අධිචිත්තයෙහි යෙදුනවුන්ගේ සමාධි වරියාව ය, වතුරායභී සත්‍යයෙහි බුද්ධිසම්පන්නයන්ගේ ඥාණවරියාව ය, සතර ආයභී මාර්ගයෙහි මැනවින් පිළිපන්නවුන්ගේ මග්ගවරියාව ය, සතර සාමඤ්ඤ ඵලයන්හි පැමිණි ඵල ඇත්තවුන්ගේ පකති වරියාව ය, ත්‍රිවිධ බුදුවරයන්ගේ සියලු සත්වයන් කෙරෙහි ලොකඡුචරියාව ය යන මේවායි. එහි ප්‍රත්‍යෙක බුද්ධ බුද්ධග්‍රාවක යන බෝධිසත්වයන් දෙදෙනාගේ ලොකඡුචරියාව ප්‍රදේශවශයෙන් ද, සම්මාසම්බුද්ධ මහාබෝධිසත්වයන්ගේ ලෝකඡුචරියාව නිෂ්ප්‍රදේශ වශයෙන් ද වෙයි. මෙය නිද්දේශයෙහි කියන ලදී.

“වරියා” යනු වයභී අටකි. ඉරියාපථ වරියා - ආයතන වරියා ආදී වශයෙනි. විස්තර වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් පිහිටන්නේ සද්ධා වශයෙන් පවතියි. දුඛිලෙස උත්සාහ කරන්නේ වියභී වශයෙන් පවතියි. (අරමුණෙහි) සිහි එළවා තබන්නේ සති වශයෙන් පවතියි. වඤ්චල නොවන්නේ සමාධි වශයෙන් පවතියි. විශේෂයෙන් දැනගන්නේ ප්‍රඥා වශයෙන් පවතියි. අරමුණු දැනීම කරන්නේ විඥාන වශයෙන් පවතියි. මෙසේ පිළිපන්නහුගේ කුසල ධර්මයෝ අතිශයින් පවතින්නුයි ආයතන වයභී වශයෙන් පවතියි. මෙසේ පිළිපන්නේ විශේෂයට පැමිණේනුයි විශේෂවයභී වශයෙන් පවතියි යනුවෙනි. (වුලල නිද්දෙස පාලි බග්ග විසාන සුත්ත)

යම් මේ අනිකුඤ වයභීචෝ අටක් කියන ලද්දාහු ද ඒ සියල්ලන්ගේ පාරමිතාවන්හි බාධා බව දන යුතුය. එහෙයින් ‘වරිතං’ යනු හැසිරීම යයි කියන ලදී. සමතිස් පාරමිතා සංග්‍රහය දානශීලාදී ප්‍රතිපත්තියයි. හෙතු වරියාවම මෙහි අදහස් කළ බැවින් මාර්ගවයභී ප්‍රකෘතිවයභීවත් සඳහා මෙහි

අවිරුද්ධ බව දන යුතුය. "සබ්බං තං බොධිපාවනං" යනුවෙන් එහෙයින් කියන ලදී. එහි "සබ්බං" ශබ්දය සබ්බ සබ්බ, ආයතන සබ්බ, සක්කාය සබ්බ, පදෙස සබ්බ, යයි අපි හතරෙකිහි දක්නා ලැබේ. ඒ එසේමැයි "සබ්බෙ ධම්මා සබ්බාකාරෙන බුද්ධස්ස භගවතො ඤාණමුඛෙ ආපාර්මාගච්ඡන්ති" (මහානිදෙදුස - පසුර සුත්ත) ආදී තැන්වල සබ්බ සබ්බයෙහි ය. "සබ්බං වො හික්ඛවෙ දෙසිස්සාමි චක්ඛුං වෙව රුපෙව - පෙ- මනො වෙව ධම්මෙව ච" (සංයුත්ත නිකාය-සලායතන වග්ග) යන මෙහි ආයතන සබ්බයෙහි ය. "සබ්බං සබ්බතො සඤ්ජානාති" (මජ්ඣිම නිකාය මූලපරියාය සුත්ත) ආදී තැන්වල සක්කාය සබ්බයෙහි ය. "සබ්බෙසමපි වො සාරිපුත්ත සුභාසිතං පරියායෙන" (මජ්ඣිම නිකාය - මහාගොසිඬග සුත්ත) ආදී තැන්වල පදෙස සබ්බයෙහි ය. මෙහි ද පදෙස සබ්බයෙහිම යයි දන යුතුය. බොධිසම්භාර වූ චරිතය අදහස් කළ බැවිනි. "බොධි" යන්නෙන් ගස ද, ආයඨිමාර්ගීය ද, නිව්චාණය ද, සච්ඤාතොඤානය ද කියණු ලැබේ. "බොධිරුක්ඛමුලෙ පඨමාහිසමබුද්ධො" යනුවෙන් ආ තැන ද (මහාවග්ග - මහාකඛ්ඤක) "අන්තරාව බොධිං අන්තරාව ගයං" (එම) යනුවෙන් ආ තැන ද "මෙහිදී (ගස මූලදී) (සච්ඤාතො ඤානය) අවබෝධ කරයි යන අර්ථයෙන් ගස, බෝධියයි කියනු ලැබේ. "බොධි චුළුවනි චතුසු මග්ගෙසු ඤාණං" යි ආ තනිහි චතුරායඨිසත්‍යය මෙය (මාර්ග ඤානය) කරණ කොටගෙන අවබෝධ කෙරේනු"යි ආයඨි මාර්ගීය බෝධි නම් වේ. "පඤ්චාන බොධිං අමතං අසඛිතං" යි ආ තැන නිමිත්ත වූ මෙහි අවබෝධ කෙරේනුයි නිව්චාණය බෝධි නම් වේ. "පජ්ජොති බොධිං චරතුරමෙධසො"යි ආ තනිහි සියලු ධර්මයන් මෙය (සච්ඤාතොඤානය) කරණ කොට ගෙන සච්චාකාරයෙන් අවබෝධ කෙරේනුයි සච්ඤාතොඤානය අදහස් කරන ලදී. අර්භන් මාර්ග හා සච්ඤාතො ඤානය ද මෙහි බෝධියයි දන යුතුය. මහාබෝධිය අදහස් කළ බැවින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ආසවකිය ඤාණයට ආසන්න කාරණය වූ සච්ඤාතො ඤානය හා සච්ඤාතො ඤානයට ආසන්න කාරණය වූ ආසවකිය ඤාණය ද මහා බෝධියයි කියනු ලැබේ. මේ මෙහි කෙටි අදහසයි.

කියන ලද කාලපරිච්ඡේදයෙහි මාගේ දාන ශීලාදී ප්‍රතිපත්තියයි කියන ලද යම් චරිතයක් වීද? ඒ සියල්ල ඉතිරියක් නොමැතිව මහා බෝධිය මුහුකුරුවන්නේ ය. සිද්ධ කරන්නේ ය. උපදවන්නේ ය. මෙයින් බෝධි සම්භාරයන්ගේ නිරතුරු වැඩීම දක්වන්නේ ය. නැතහොත් 'සබ්බං' යනු මෙදැ තුරෙහි, ඉහත කියන ලද කාල පරිච්ඡේදය තුළ යම් චරිතයක් වීද ඒ සියල්ලම ඉතිරියක් නොමැති ව බෝධි සම්භාරයට උපකාර වූයේම ය. මෙයින් සච්චසම්භාර භාවනාව දක්වයි. බෝධි සම්භාරයන්හි භාවනාවෝ හතරකි. සබ්බසම්භාර භාවනා, නිරන්තර භාවනා, චිරකාල භාවනා,

සකක වච භාවනා වශයෙනි, ඒවා අතුරෙන් "කප්පෙව සතසහසෙස වතුරොව අසඬිබ්බෙයෙ" යන මෙයින් චිරකාලභාවනාව කියන ලදී. මෙහි යම් අන්‍යන්ත සංයෝගයක් වේද එයින් ප්‍රථම අඵචිකල්පයෙහි "සඬබ්බ" ශබ්දය ගැනීමෙන් ද නිරන්තර භාවනාව දක්වයි. දෙවන අඵ චිකල්පයෙහි "සඬබ්බ වරිතං" යන්නෙන් සඬබ්බසමහාර භාවනාව කියන ලදී. "බොධි පාවනං" යන මෙයින් සකකවච භාවනාව කියන ලද්දේ වෙයි. යම්සේ ඒ වර්තය සම්මා සම්බෝධිය මෝරවයි ද එසේ වූ බව දක්වන හෙයෙනි. එසේ හෙයින් ඒ බෝධිය මෝරවන්නේ යයි කීම සුදුසුය. වෙනත් අයුරකින් නොවේ යයි දත යුතුය.

කෙසේ නම් මෙහි බොධිවරියාවෙහි නිරන්තර භාවය දත යුතුද ? ඉදින් වින්ත නිරන්තරයෙන් ඒ නිරන්තර භාවය නොයෙදේද නොයෙදේමය. මහා බෝධි සත්වයන්ගේ මහානිභාරයෙන් මතු බෝධි සම්භාරයන් රැස්කිරීමේ සිතින් වෙනත් සිතක් නොපවත්නේ යයි කියන්නට හැකිය. එසේ නම් ක්‍රියාමය චිත්ත ප්‍රවෘත්තිය සඳහා කියන්නේ ද, එසේත් නො යෙදෙයි. ඒ බෝධි සත්වයන්ගේ ක්‍රියාමය සිත් බෝධි සම්භාරයන් රැස් කිරීම වශයෙන්ම නොපවතියි. මේ කාරණයෙන්ම ප්‍රයෝග නිරන්තරතාව ද ප්‍රතික්ෂේප කරන ලද්දේයයි දත යුතුය.

ජාති නිරන්තරත්වයෙන් නිරන්තරභාවනාව දත යුතුය. යම් ජාතියෙකහි මහබෝසතාණන් විසින් මහා ප්‍රධානය උපදවන ලද්දේද එතැන් පටන් පුඵ අත්මභාවය දක්වා ඒ ජාතිය නම් නොලැබෙන්නී වෙයි. යටත් පිරිසෙන් දානපාරමී මාත්‍රය සඳහා සියල්ලෙන් සියල්ල යම් බෝධි සම්භාර රැස් කිරීමක් නො වන්නේ ද මෙය වනාහි නියත ප්‍රාර්ථනා ඇති බෝධිසත්වයන්ගේ ධර්මතාවෙකි. යම්තාක් ඒ බෝධි සත්වයෝ කමාදියෙහි වසිභාවයට නො පැමිණෙත් ද ඒ දක්වා ප්‍රදේශ සහිත වූ සම්භාරයන්හි ප්‍රයෝගයට පැමිණෙත්. යම් කලෙක වනාහි සියලු ආකාරයෙන් කමාදීන්හි වාසී භාවයට පැමිණියාහු වෙන්ද එතැන් පටන් නිෂ්ප්‍රදේශ වශයෙන් සම්භාරයන්හි ප්‍රයෝගයට පැමිණෙත්. මෙසේ බෝධි සම්භාරයන්හි උත්සාහය ද, නොනැවතී පැවැත්ම ද සිද්ධ වෙයි. සකස් කොට කරන ලද බව වනාහි හැමකල්හිම වේ. මෙසේ යම් යම් පරිද්දෙකින් බෝධිසත්වයන්ගේ ඒ ඒ තන්හි බලාපොරොත්තු සමෘද්ධි වීම සිදුවෙයි. මෙසේ මේ ගාථාවෙන් බෝධි සම්භාරයන්හි සබ්බසමහාර භාවනා, චිරකාල භාවනා, නිරන්තර භාවනා, සකකවච භාවනා යන සතර භාවනාවෝ ප්‍රකාශ කරන ලද්දාහුයයි දත යුතුය.

එහි යම් හෙයකින් බෝධිසත්වවර්ත, බෝධිසම්භාර, බෝධි

වරියා, අග්ගයාන, පාරමිතා යන මේවා අථවගයෙන් එකක්ම වේද වාඤ්ජනයම වෙනස් වේද යම් හෙයකින් පසුව විස්තර වගයෙන් කියනු ලබන දාන පාරමි ආදීන්ගේ "වරිතය" යන මේ අවිශේෂ වචනයක් වේද එහෙයින් සියලු බෝධි සම්භාරයන්හි කුශලතාව උපදවනු පිණිස "පාරමිතා" මෙහි වචනා කළ යුතුය. ඒවා පසුව පකීර්ණක කථාවෙහි සියලු ආකාරයෙන් වචනා කරන්නෙමි. මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ බෝධිසත්ව භූමියෙහි වරිතය ආරම්භයේ සිට අවසානය මහා බෝධියෙහි පරිපාවනය (මේරීම) යයි දක්වා දැන් ඒ ඉතා උතුම් ගමන කරණකොට ගෙන අතිශයින් බෝධිය මුහුකුරවන බව දක්වීමට මේ හදුකල්පයෙහි පුච්ච වරිත කීපයක් විස්තර වගයෙන් දක්වන්නේ "අතීත කප්පෙ" ආදී ගාථාව වදාළන.

- (2) "අතීත කප්පෙ වරිතං ධ්වසිය්‍යවා භවාභවෙ
 ඉමමිති කප්පෙ වරිතං පච්ඤ්ඤාං සුභේණිමෙ" (වරියා පීටක)

"ඉකුත් කප්පි කුඩා වූද මහත් වූද භවයෙහි පුරුදු කරන ලද්ද හැර මේ කල්පයෙහි වරිතය කියන්නෙමි. මගේ කීම ශ්‍රවනය කරව"

එහි "අතීත කප්පෙ" යනු මීට පෙර හෝ ඉතාමත් පෙර හෝ සියලු ඉක්මගිය යට සදහන් කළ ආකාරයේ මහා කල්පයෙහි, සාරාසඬ්ඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයෙකින් යන අර්ථයයි. "වරිතං" යනු පුරුදු කරන ලද දානාදී ප්‍රතිපත්තියි. "ධ්වසිය්‍යවා" මුදාහැර, නොගෙන, නොකියා යන අර්ථයයි. "භවාභවෙ" යනු කුඩා භවයෙහිද මහා භවයෙහිද, "ඉති භවාභව කථං" (දීඝනිකාය උදුම්බරික සිහනාද සුත්ත) යන මෙහි අභිවෘද්ධියෙහි හා භානියෙහි "භවාභව" යයි කියන ලදී. "ඉති භවාභවතඤ්ච චීතිවතෙතා" (සුත්ත නිපාත - උරග වග්ග) යන මෙහි සම්පත්ති - විපත්ති, වෘද්ධි - හානි, සස්සත - උච්චේද, පුඤ්ඤ - පාප යන මේවා 'භවාභව' යන්නෙන් අදහස් කරන ලදී. "ඉති භවාභවහෙතු වා හික්ඛුතො නණ්ඤා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති" (අංගුත්තර වතුකක නිපාත) මෙහි වනාහි ප්‍රණීතවූ ප්‍රණීත තර වූද ගිතෙල් වෙඬරු ආදී බෙහෙත් "භවාභව" යන්නෙන් අදහස් කරන ලදී. සම්පත් සහිත භවයන්හි ප්‍රණීතතර හා ප්‍රණීතතම භවයන් 'භවාභව' යනුවෙන් කියත්මය. එහෙයින් මෙහි ද එම අර්ථයම දැන යුතුය. කුඩා වූද මහත්වූද භවයන්හි යයි කියන ලද්දේ වෙයි. "ඉමසමිං කප්පෙ" යනු මේ හදු කල්පයෙහි, 'පච්ඤ්ඤාං' යනු කියන්නෙමි, 'සුභේණි' යනුවෙන් ධර්මසේනාපති සැරියුත් හිමියන් ඇසීමෙහි යොදවයි. 'මෙ' යනු මගේ සම්පයෙහි, මගේ කීම යන අර්ථයයි.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සාරිපුත්ත තෙරුන් වහන්සේට හා දෙවි මිනිසුන් සහිත පිරිසට තමන් වහන්සේගේ පෙර වර්තය ඇසීමෙහි උත්සාහ උපදවා දූන් ඒ භවාන්තරයෙන් වැසුණු පෙර වර්තය අත්ලෙහි නෙල්ලි ගෙඩියක් මෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරමින් 'යදාඅහං බ්‍රහාරඤ්ඤා' යනාදිය වදාළහ.

(3) "යදා අහං බ්‍රහාරඤ්ඤා සුඤ්ඤා විපින කානනෙ අජේකධාගහෙකා විහරාමි අකිත්ති නාම තාපසො (වරියාපිටක)

"යම් කලෙකිනි මම අකිත්ති නම් තාපසයෙක් ව ජනශුන්‍ය වූ විපින කානන නම් වූ මහ වනයෙහි ඇතුල් වී විසුයෙමි ද"

එහි 'යදා' යනු යම් කාලයෙකිනි, "බ්‍රහාරඤ්ඤා" යනු මහ අරණෙහි, අරණ්‍යානියේ, මහවනයෙහි යන අර්ථයයි. "සුඤ්ඤා" යනු ජනශාගෙන් තොරවූ, 'විපින කානනෙ' යනු කැලෑවක් වූ වනයක, වචන දෙකෙන්ම ඒ අරණෙහි (ගස්වැල් වලින්) ගහණ බව ම පැවසේ. ඒ සියල්ලම "කාරදීපය" අරමුණු කොට කියන ලදී. "අජේකධාගහෙකා" යනු ඇතුල් වී, 'විහරාමි' යනු දිව්‍ය, බ්‍රහ්ම, අරිය, ආනෙඤ්ජ, යන විහරණයන්ගෙන් හටගත් සැප විශේෂයෙන් හා ඉරියා පට විහරණයෙන් ශරීර දුක් සිදු වසමි, ආත්මභාවය පවත්වමි, "අකිත්ති නාම තාපසො" යනු මෙතම් වූ තාපසයා වී යම් කලෙකිනි මම ඒ අරණෙහි වසමි ද යන අර්ථයයි. ශාස්ත්‍රානන් වහන්සේ එකල්හි තමන් වහන්සේගේ අකිත්ති තාපස' බව ධර්ම සේනාපති සැරියුත්තිමියන්ට දේශනා කරති. මේ එහි අනු පිළිවෙළ කථාවයි.

අතීතයෙහි වනාහි මේ හඳුකල්පයෙහිම බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජු රාජ්‍යය කරවන කල්හි බෝසනාණෝ අසුකෙළක් සම්පත් ඇති බමුණු මහසල් කුලයක උපන්න. ඔහු 'අකිත්ති' යයි නම් කළහ. ඔහු පිය නගා ඇවිදින කල්හි නැගණියක් උපන්නී ය. ඇයට 'යසවතී' යයි නම් ඔහු සොළොස් වස් කල්හි තක්‍ෂිලාවට ගොස් සියලු ශිල්ප ඉගෙන ආපසු පැමිණියේය. ඉක්බිති ඔහුගේ මව්පියවරු කථරිය කළහ. ඔහු ඔවුන්ගේ අවසන් කටයුතු කරවා දිනකීපයකට පසු රන්රුවන් බැලීමෙහි නියුතු පුරුෂයන් විසින් "මෙතෙක් ධනය ඔබවහන්සේගේ මව සතු ය. මෙතෙක් ධනය පියා සතු ය. මෙතෙක් ධනය මුත්තණුවන් (සීයා) සතු ය යි කියන ලද වචනය අසා කළකිරුණු සිත් ඇත්තේ " මෙහි ධනය පමණක් පෙනෙන්නේ ය. ධනය රැස් කළවුන් පෙනෙන්නට නැත. සියල්ලෝම ධනය හැර පරලොව ගියාහුය. මම වනාහි ධනය රැගෙන යන්නෙමි" යි රජුගෙන් විමසා "ධනයෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තෝ අකිත්ති

පණ්ඩිතයාණන්ගේ නිවසට යෙන්වායි බෙර හැසිරවීය. හෙතෙම සත් දිනක් මහදන් පවත්වා ධනය අවසන් නොවන කල්හි " මට මේ ධන ක්‍රීඩාවෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක් ද? ධනයෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තෝ ගනිත්වා"යි නිවසෙහි දොර අරවා රන් රුවන් ආදියෙන් පිරුණු ගබඩා විවර කරවා" මා විසින් (මේ ධනය) දෙන ලද්දේය, ප්‍රයෝජන ඇත්තෝ ගෙන යෙන්වා"යි ගිහිගේ හැර ඤාතිසමූහයා හඬද්දී බරණැසින් නික්ම ගගින් එතරව දෙතුන් යොදුනක් ගොස් පැවිදිව සිත්කලු භූමිභාගයක පන්සලක් කොටගෙන වසයි.

ඔහු යම් දොරටුවකින් එදින නික්මුණේද එම දොරටුව "අකිත්ති තිත්" නම් විය. හෙතෙම පැවිදි වූ බව අසා ගම් නියම් ගම් රාජධානි වාසී බොහෝ මිනිස්සු උන්වහන්සේගේ ගුණයෙන් ආකර්ෂණය කෙරෙන හදවත් ඇත්තාහු එතුමන් අනුව පැවිදි වූහ. මහත් පිරිවර ඇතිවිය. මහත් ලාභ සත්කාර උපන්නේ ය. බුද්ධෝත්පාද කාලයක් මෙන් විය. ඉක්බිති මහා සත්වයන් වහන්සේ "මේ ලාභසත්කාර මහත් ය. පිරිවරද මහත් ය. කාය විචේක මාත්‍රයක්වත් මෙහි නොලැබේ. ම විසින් හුදෙකලාව විසීම වටිනා සිතා පරම අල්පේච්ඡභාවයෙන් ද විචේකයට නැමුණු සිතින් ද යුක්ත බැවින් කිසිවෙකුට නොදන්වා හුදෙකලාව නික්ම පිළිවෙළින් දෙමළ රටට පැමිණ කාවීර පවුත සමීපයෙහි උයනෙහි වසන්නාහු ධ්‍යාන අභිඥා ඉපිද වූහ. එහිදී ද උන්වහන්සේට මහත් වූ ලාභ සත්කාර උපන්නේ ය. උන්වහන්සේ එය පිළිකල් කරමින් හැරදමා අහසින් ගොස් කාර දිවයිනට බැස්සහ.

එකල්හි කාර දිවයින අභිදීප නම් විය. උන්වහන්සේ එහි මහත් වූ කර ගසක් ඇසුරු කොට පන්සලක් මවා වාසය කළහ. අල්පේච්ඡ බව නිසා කිසිතැනක නොගොස් එම ගස එලගත් විට එල අනුභව කරමින් ද, එල නොමැති විට කොළ දියවත්කොට පිස අනුභව කරමින් ද ධ්‍යාන සමාපත්තියෙන් කල් යවති. උන්වහන්සේගේ සිල් තෙදින් සක්දෙව් රජුගේ පළුපුල්සලස්න උණුවක් දැක්වීය. සක්දෙව් රජු "කවරෙක් නම් මා මෙතැනින් ඉවත් කිරීමට කැමැත්තෝ" දැයි සිහි කරන්නේ පණ්ඩිතයාණන් දක "මේ තාපසයාණෝ කුමක් නිසා මෙබදු දුෂ්කර තපසක් කෙරෙත් ද? ශක්‍ර පදවිය හෝ පතන්ද නැතහොත් වෙනෙකක් පතන් ද? ඔහු විමසන් නෙමිසි සිතා "මෙතෙම වනාහි සුපිරිසුදු කායවච්චි මනෝ සමාචාර ඇත්තෙකි, ජීවිත යෙහි අපේක්‍ෂා, නැත්තේ ජලය ඉස පිසූ කරකොළ පමණක් අනුභව කරයි. ඉදින් ශක්‍ර පදවිය පතන්නේ නම් තමාගේ දියෙන් තෙමා පිසූ කරකොළ මට දෙයි, එසේ නොවන්නේ නම් මට නෙදෙයි" යනුවෙන් සිතා බ්‍රාහ්මණ වේශයෙන් ඔහු සමීපයට ගියේ ය.

බෝධි සත්වයන් වහන්සේද කර කොළ දියෙන් තෙමා පිස නිව්ගිය

විට අනුභව කරන්නෙමි" යි පන්සල් දොරකඩ හුන්න. ඉක්බිති ශක්‍රයා එතුමා ඉදිරියේ බ්‍රාහ්මණ වේශයෙන් පිඬු බලාපොරොත්තුවෙන් සිටියේ ය. මහාසත්වයන් වහන්සේ ඔහු දක " මට මහත් ලාභයකි, මා විසින් ලබන ලද්දේ මනා ලැබීමකි. බොහෝ කාලයකින් මවිසින් යාවකයෙක් දකින ලද්දේ ය" යි සොමිනසට පත්ව අද මගේ මනදොළ මුදුන් පමුණුවා දන් දෙන්නෙමි"යි පිඬු බඳුන පිටින්ම ගෙන ගොස් දාන පාරමිතාව සිහිකොට තමාට ඉතිරිකර නොගෙන ම සියල්ල ඔහුගේ හික්‍ෂාභාජනයෙහි බහාලූහ. ශක්‍රයා එය රැගෙන විකක් දුර ගොස් අතුරුදන් විය. මහා සත්වයන් වහන්සේ ද ඔහුට දන් දී නැවත ආහාර නොසොයා එම ප්‍රීතී සැපයෙන් කල් යැවූහ.

දෙවන දවසෙහි කරකොළ පිය "ඊයේ දන් දීමට සුදුස්සෙකු ලැබුවෙමි. අද කෙසේ දූ"යි සිතමින් පන්සල් දොරකඩ හුන්න. ශක්‍රයා ද පෙරසේම පැමිණියේ ය. මහා සත්වයෝ නැවත ද එසේම දී කල් යැවූහ.

තෙවන දිනයේ ද එසේම දී "අනේ ඒකාන්තයෙන් මට වූයේ මහත් ලාභයෙකි. ඉදින් මම දන් දීමට සුදුස්සෙකු ලබන්නෙමි නම් ඒකාන්තයෙන් ම විසින් බොහෝ පින් උපයන්නෙමි. මෙලෙසින්ම මසක් දෙමසක් නමුදු දන් දෙන්නෙමි"යි සිතූහ. දවස් තුනෙහිම ඒ දානයෙන් ලාභ සත්කාර කීර්තියක් හෝ සක්විති සම්පත් හෝ ශක්‍රසම්පත්තිය හෝ බ්‍රහ්ම සම්පත්තිය හෝ ශ්‍රාවක බෝධිය හෝ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ බෝධිය හෝ නො පතමි. වැළිදු මාගේ මේ දානය සච්ඤා ඥානය ලැබීමට හේතු වේවා'යි ප්‍රාර්ථනා පරිදි සිත පිහිටවූහ. එහෙයින්

- 04) තදා මං තපතෙජෙන - සන්ත තො තිදිවාහිභු
ධාරෙතො බ්‍රාහ්ම ණ වණණං හික්ඛා ය මං උපාගමි
- 05) පවනා ආහතං පණණං අතොලඤ්ච අලොණිකං
මම ද්වාරෙ ධීතං දිස්වා සකටාහෙන ආකිරිං
- 06) තස්ස දච්චානහං පණණං නික්ඛුජ්ඣාන භාජනං
පුතෙසනං ජහිච්චාන පාවිසිං පණණ සාලකං
- 07) දුතියමපි තතියමපි උපගඤ්ඤි මමනනිකං
අතමපි තො අනොලගො එවමෙව මදාසහං
- 08) නමෙ තප්පව ව යා අපඨි සරිරසමිං විවණණි යං
පිති සුබෙන රතියා විතිනාමෙමි තං දිවං
- 09) යදි මාසමපි දො මාසං දකඛි ණෙයං වරං ලහෙ
අකමපි තො අනොලිතො දදෙයං දාන මුත්තං මං

10) න තසස දානං දදමානො යසං ලාභඤ්ච පසුංසිං
සබ්බ ඤ්ඤානං පසුංසානො තානි කමමානි ආචරිනති. (වරියා පිටක)

"එකල්හි මාගේ තවුස් තෙදින් තැවුණු සක්දෙව් රජතෙම
බමුණු වෙස් දරමින් පිටු පිණිස මා වෙත පැමිණියේ ය.

මාගේ දොර කඩ සිටියහු දූක සන වනයෙන් ගෙන එන ලද
තෙල් නැති ලුණු නැති කරකොළ තමාට ඉතිරි නොකර දුනිමි.

මම ඔහුට කරකොළ දී භාජනය යටිකුරු කර තබා නැවත අහර
නොසොයා පන්සලට පිවිසියෙමි. දෙවන තුන්වන දිනයන්හිද මා සමීපයට
පැමිණියේ ය. මම (මසුරු කමින්) වංචල නොවූයෙමි (ලෝභයෙන්) නො
ඇලුනෙමි එපරිද්දෙන් ම දුනිමි.

ඒ හේතු කොටගෙන මගේ ශරීරයෙහි විරූප භාවයක් නෙවීය.
දින මුළුල්ල ප්‍රීති සැපයෙන් ද අහිරතියෙන් ද ඉක්මවිමි.

ඉදින් උතුම් දක්ෂිණාභීයකු ලබන්නෙමි නම් මසකුදු දෙමසකුදු
කම්පිත නොවූ සිත් ඇතිව නොපසුබටව උතුම් දානය දෙන්නෙමි. ඔහුට
දන් දෙමින් කීර්තියක් හෝ ලාභයක් නො පැතුවෙමි. බුදුබව පතමින් ඒ
දානමය කම් කෙළෙමි." යි කියන ලදී.

එහි 'තදා' යනු යම් කලෙක මම අකිත්ති නම් තාපසයා වී එම
දිවයිනෙහි කාර වනයෙහි වසමිද එකල්හි, 'මං' යනු මගේ 'තපනෙපේන'
යනු ශීලපාරමිතානු භාවයෙන්, ශීලය වනාහි දුග්චරිත සංක්ලේශයන් තවන
බැවින් 'තප' යයි කියණු ලැබේ. බෝධිසත්වයන් වහන්සේගේ මේ
ආත්මභාවයේදී එම පාරමිතාවෝ උසස් බවට ගියාහු වෙති. ඤාන්ති
සංවරයද පරම උත්කර්ෂයට යන බැවින් ඤාන්ති පාරමිතානුභාවයෙන් යයි
කියනු ද වටින්නේ ම ය. "බන්තී පරමං තපො" (ධම්ම පදය) යි කියන ලදී.

"සන්නතො" යනු කියන ලද ගුණානුභාවයෙන් ජනිත
ධම්මාසිද්ධිය කරණ කොටගෙන (ශක්‍රයාගේ) පඬුපුල්සලස්න උණු
ස්වභාවයෙන් තැවුණේ. "තිදිවාහිභු" යනු දෙව්ලොවට අධිපති. 'ශක්‍රයා' යන
අර්ථයයි. පන්සල සමීපයෙහි දී අහුලා ගන්නා ලද කරකොළ වුව ද පන්සල
වනමැද පිහිටි හෙයින් 'පවනා ආහතං' (සනවනයෙන් ගෙනෙන ලදී)
යනුවෙන් කියන ලදී. "අනෙලඤ්ච අලොණිකං" යනු දෙන දේ උසස්
නොවන කල්හිද අප්‍රීතිය සම්පන්නිය කරණකොට ගෙන දාන ධර්මයෙහි

මහත් ආලෝකවත් බව දැක්වීමට කියන ලදී. "මම දවාරෙ" මගේ පන්සල් දොරකඩ "සකවාහෙන ආකිරිං" යන මෙයින් තමාට කිසිවක් ඉතිරි නොකොට දුන්බව දක්වයි. "පුනෙසනං ජහිඤාන" යනු එක් දවසකට දෙවරක් ආහාර සෙවීම සල්ලේබ් ප්‍රතිපදාව නොවේයයි සිතා දාන ප්‍රීතියෙන් තෘප්තිමත් වුවෙක් මෙන් වී එදවසෙහි නැවත ආහාර සෙවීමක් නොකොට. "අකමචිනො" යනු ඉතාමත් ඇත කාලයේ දී යටපත් කළ බැවින් මසුරු කමෙන් නොසෙල් වුනේ දාන සිතුවිල්ලෙන් සෙලවීම් මාත්‍රයක්වත් නොකරන ලද්දේ. "අනොලගො" යනු ලෝභ වශයෙන් ස්වල්පයක්වත් නොඇලුණේ. "තනියමචි" යන මෙහි 'පි' ශබ්දයෙන් 'දුතියමචි' යන මෙය පිඬුකරයි. "එවමෙවමදාසනං" යනු පළමුව යම් සේද ඒ අයුරින්ම දෙවනුව ද තෙවනුව ද මම දුනිමි. "නමෙ තඤ්චයා" යන්නෙන් කියන ලද අර්ථයම ප්‍රකට කරයි. එහි "තඤ්චයා" යනු දානය හේතුවෙන්, දවස් තුනකින් ආහාර නැති බැවින් ශරීරයෙහි යම් විවෘත බවක් විය යුතු නම් එයද "මෙ සරීරසමිං විවණණීයං" මගේ ශරීරයෙහි එබඳු විවෘත බවක් දානය හේතුවෙන් නැත්තේ ම ය. කුමක් නිසාද? දානය විෂයකොටගත් "පීතිසුබෙන" ප්‍රීති සැපයෙන්ද දාන විෂයෙහි ම වූ "රතියා විනිනාමෙමි" රතියෙන්ද කල් යවමි (ඒ නිසාය) "තං දිවං" යනු ඒ තෙදින මුළුල්ලෙහි කල්යවමි. තෙදිනක් පමණක් ම නොවේ. මාසයක් දෙමාසයක් පමණ කාලයක් වුවද මේ අයුරින්ම දන් දෙන්නට සමත් වෙමිසි දැක්වීමට "යදිමාසමචි" ආදිය කියන ලදී.

"අනොලීනො" යනු පසුබට නොවූ සිත් ඇත්තේ, දානයෙහි නොහැකිලෙන ලද සිත් ඇත්තේ යන අර්ථයි. "තඤ්ඤ" යනු බ්‍රාහ්මණ රූපයෙන් පැමිණි ශක්‍රයාට, "යසං" යනු කීර්තිය, හෝ පරිවාර සම්පත්තිය, "ලාභඤ්ච" යනු දෙවිමිනිසුන් අතර වක්‍රවර්ති ආදී වශයෙන් ලැබිය යුතු ලාභයක් හෝ "න පඤ්චං" නො පැනීමි. ඉක්බිති "සබ්බඤ්ඤං" සම්මා සම්බුද්ධත්වය "පඤ්චානො", බලාපොරොත්තු වන්නේ "නානි" දින තුන මුළුල්ලෙහි නොයෙක් වර උපන් ඒ දානමය පුණ්‍යකම්යන් හෝ දානයට පරිවාර වූ කායසුවරිතාදි පුණ්‍ය කම්යන් "ආවරිං" රැස් කළෙමි. යනුයි.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එම ආත්මභාවයෙහි තමන් වහන්සේ විසින් කරන ලද ඉතාමත් දුෂ්කර වූ කුශලවර්ත මාත්‍රයක් ම මෙහි දී තෙරුන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කොට වදාළහ. ජාතක දේශනාවෙහි වනාහි සතරවන දවසෙහි සන්දෙවී රජ පැමිණි බෝධි සත්වයන්ගේ අදහස දැන ගැනීම සඳහා වරයෙන් ආරාධනා කළ බව ද බෝධි සත්වයන් වර පිළිගැනීම වශයෙන් ධම්මදේශනා කළබව ද දානය පිළිගැනීමට සුදුස්සන්ගේ පැමිණීම, ශක්‍රයාගේ නොපැමිණීම බලාපෙරොත්තු වන බව

ද ප්‍රකාශ කරන ලදී. එහෙයින් කියන ලදී.

★” භූතාධිපති සක්දෙව් රජ මනදොළ සමාද්ධි වූ අතින්ති නවුසා දක මහෝත්තමයාණෙනි. ග්‍රීෂ්ම කාලයෙහි හුදෙකලාව කවර සම්පතක් පතා තපස් රක්තේහි ද? යි ඇසීය.

★ ශක්‍රය, පුනර්භවය දුකෙකි. ශරීරයෙහි බිදීම (මරණය) ද දුකෙකි. මුළාවූ මරණය ද දුකෙකි. ශක්‍රය, එහෙයින් තපස් රකිමි යි කීය.

★ ඔබ විසින් මනාකොට කියන ලද සුදුසු වූ මේ සුභාෂිතය හේතුකොට ගෙන කාශ්‍යපය, තොපට වරයක් දෙමි. කැමති යම් වරයක් වේ නම් එය ගැනීම මැනවි.

★ සියලු භූතයන්ට අධිපති වූ ශක්‍රය, ඉදින් මට වරයක් දෙන්නෙහි නම් යමක් කරණ කොට ගෙන පුතුන්, අඹුවන්, ධන, ධාන්‍ය යන යමක් ලැබ මිනිස්සු තෘප්තියට නො පැමිණෙත්ද, එම ලෝභය මාගේ සිතෙහි නූපදිවා” යි යන වරය දුන මැනවි.

★ නැවත ද වරයක් ඉල්ලන ලෙස පෙරසේම ශක්‍රයා පවසයි

★ සියලු සත්වයන්ට අධිපති වූ ශක්‍රය, ඉදින් මට වරයක් දෙන්නෙහි නම් යම් කෝපයක් හිතේ හටගත් කල්හි කෙන්වතු රන්, ගවයන් අශ්වයන්, දාසයන්, කම්කරුපුරුෂයන් යන මේවායේ පිරිහීමක් වන්නේ ද එම කෝපය මගේ සිතෙහි නූපදිවා යන වරය දුන මැනවි.

★ නැවතද වරයක් ඉල්ලන ලෙස පෙරසේම ශක්‍රයා පවසයි

★ සියලු සත්වයන්ට අධිපති වූ ශක්‍රය, ඉදින් මට වරයක් දෙන්නෙහි නම් බාලයකු නො දකිවා, බාලයකු ගැන නො ඇසේවා, බාලයකු සමග එක්ව විසීමක් නො වේවා. බාලයකු සමග අල්ලාප සල්ලාපයක් නො කෙරේවා, එය කැමති නො වේවා. යන වරය දුන මැනවි.

★ කාශ්‍යපය, බාලයා නුඹට කුමක් කළේ ද, කාරණය කියන්න, කාශ්‍යපය, කුමන හේතුවක් නිසා බාලයාගේ දකිම කැමති නොවෙහිද?

★ නුවණ නැති පුද්ගලයා සතුන් මැරීමාදිය සුදුසු යයි සිතයි. ශ්‍රද්ධා ශීලාදියෙහි නොව අකටයුතු දෙයෙහි යෙදෙයි. පස්පව් ආදිය උසස් සේ

ගනි. ළෙන්ගනුව සකාරණව කී දෙයින්ද තදින් කිපේ. ආචාර විනය නොදනි. එබැවින් එබඳු බාලයාගේ නොදැක්ම යහපති.

★ නැවතද වරයක් ඉල්ලන ලෙස ශක්‍රයා පවසයි

★ සියලු සත්වයන්ට අධිපති වූ ශක්‍රය, ඉදින් මට වරයක් දෙන්නෙහි නම් නුවණැති සත්පුරුෂයා හැම වේලේම දකිමිවා, නැණවතා ගැන අසමිවා, නැණවතා හා එක්ව වෙසෙමිවා, නැණවතා හා ප්‍රිය බස් බෙණෙමිවා, එය කැමති වෙමිවා යන වරය දුන මැනවි.

★ කාශ්‍යපය, නැණවතා නුඹට කුමක් කෙළේ ද? කාරණය කියන්න කාශ්‍යපය කුමන කරුණක් නිසා නැණවතා දැකීම කැමති වන්නේද?

★ නැණවතා සතුන් නොමැරීමාදිය සුදුසු යයි සිතයි. කටයුතු දෙයෙහි යෙදෙයි. පන්සිල් ආදිය උසස් සේ ගනී. ළෙන්ගනුව සකාරණව කී දෙයින් නොකිපෙයි. ආචාර විනය දනි. එහෙයින් ඔහුගේ එක්වීම යහපති.

★ නැවතද වරයක් ඉල්ලන ලෙස ශක්‍රයා පවසයි.

★ එසේ නම් රාත්‍රිය ගෙවී හිරු උදාවන වේලෙහිම දිවබොජුන් පහළ වේවා ඒවා පිළිගන්නට සිල්වත් ප්‍රතිග්‍රාහකයෝ පැමිණෙන්නවා. දන් දෙන්නාවූ මාගේ වස්තුව ඤය නොවේවා. දන් දී පසුව නොතැවෙමිවා. දෙමින් සිත පහදවමිවා. සක්දෙව්දුනි මේ වරය ඉල්ලමි.

★ නැවතද වරයක් ඉල්ලන ලෙස ශක්‍රයා පවසයි.

★ සක්දෙව් රජුනි, නැවත මා වෙත නොඑනු මැනවි යන මෙම වරය ඉල්ලමි.

★ (අකිත්ති පණ්ඩිතයාණනි.) බොහෝ ස්ත්‍රී පුරුෂයෝ බොහෝ වුත වයඹාවන් පුරා මා දකිනු කැමති වෙත්. එබඳු මා දැකීමෙහි නොපට ඇති භය කවරේද?

★ එබඳු වූ දිව්‍ය වණ් සහිත සියලු කාමයෙන් සමෘද්ධ වූ නොප දෑක මම තවුස් දම් රැක්මෙහි පමා වන්නෙමි. නොපගේ දැක්මෙහි භය නම් එයයි. (ඡාතකපාලිය - අකිත්ති ඡාතක)

ඉක්බිති ශක්‍රයා "යහපති ස්වාමීනි, මෙතැන් පටන් නුඹවහන්සේ සම්පයට නො පැමිණෙන්නෙමි"යි උන්වහන්සේට වැද පිටත්ව ගියේ ය.

බෝසතාණන් වහන්සේ ජීවිතාන්තය දක්වා එහිම වසන්නාවූ ආයු කෙළවර බුන්ම ලෝකයෙහි උපන්න. අනුරුද්ධ තෙරුන් වහන්සේ එකල ශක්‍රයා වූහ. ලෝකනාරායන් වහන්සේ අතින් පණ්ඩිතයාණෝය.

මහ බෝසතාණන් වහන්සේගේ මහානිනිෂ්ක්‍රමණය හා සමානව නික්ම ගිය බැවින් නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව ද, සුපිරිසිදු ශිලාවාර ඇති බැවින් ශීල පාරමිතාව ද, කාම විතක්කීන් මනා කොට යටපත් කළ බැවින් වීර්ය පාරමිතාව ද ඤාන්ති සංවරය ඉතාමත් ඉහළ තත්වයට ගිය බැවින් ඤාන්ති පාරමිතාව ද ප්‍රතිඥාවට අනුරූප ප්‍රතිපත්ති ඇති බැවින් සත්‍ය පාරමිතාව ද සියලු තැන්හි නොසෙල්වී මැනවින් ගත් අධිෂ්ඨාන ඇති බැවින් අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව ද, සියලු සත්වයන් කෙරෙහි පතළ මහා කරුණාව ඇති බැවින් මෛත්‍රී පාරමිතාව ද, සත්ව සංස්කාරයන් විසින් කළ විප්‍රකාරයන්හි මැදහත් බවට පත් වීමෙන් උපේක්‍ෂා පාරමිතාව ද, ඔවුන්ට උපකාර අනුපකාර ධර්මයන් දැන අනුපකාර ධර්මයන් හැර උපකාර ධර්මයන් කෙරෙහි පැවති පුරෙවර වූද සහජාන වූද උපාය කෞශල්‍ය වූ අතිශය සල්ලේඛ වෘත්ති සාධකවූ ප්‍රඥාව ඇතිබැවින් ප්‍රඥ පාරමිතාව ද යන මේ දශ පාරමිතාවෝ ම ලැබෙත්. දානාධ්‍යායයාගේ අධික උදාරභාවය නිසා දාන මුඛයෙන් දේශනාව පවත්වන ලදී.

එම නිසා සියලු තන්හි සම වූ මහා කරුණාවන් පුණ්‍යඥාන සම්භාර දෙකත්, කාය සුවරිතාදි බෝධිසත්ව සුවරිත තුනත්, සත්‍ය අධිෂ්ඨාන ආදී අධිෂ්ඨාන හතරත් උත්සාහ ආදී වූ බුද්ධ භූමි හතරත් ශ්‍රද්ධා ආදී වූ මහා බෝධි පරිපාවනීය ධර්ම පහත්, අලොභධ්‍යායය ආදී වූ බෝධිසත්වයන්ගේ අධ්‍යාය හයත්, "තිණ්ණො තාරෙසාමි" ආදී ප්‍රතිඥාධර්ම හතත් "අප්ච්ච්ඡ සායං ධම්මො නායං ධම්මො මහිච්ඡාසා" ආදී මහා පුරුෂ විතක් අවත් යොනිසෝ මනසිකාර මූලික ධර්ම නමයන් දානාධ්‍යායයාදී මහා පුරුෂ අධ්‍යාය දහයත් දාන ශීල ආදී වූ පුණ්‍යක්‍රියා වස්තු දහයත් යන මේ ආදී වූ සිය ගණන් දහස් ගණන් ප්‍රභේදයන්ගෙන් යුත් බෝධි සම්භාර වූ යම් මහාබෝධිසත්ව ගුණයෝ වෙන්නම් ඒ සියල්ලම සුදුසු පරිදි මෙහි වෙන් කොට කිව යුතුය.

යලිදු මෙහි මහත් වූ භෝග ස්කන්ධයක් ද මහත් වූ ඥාති සමූහය ද හැර මහානිනිෂ්ක්‍රමණය හා සමානව ගිහි ගෙයින් නික්ම පැවිදි වූ බහුජන සම්මත වූ බෝධිසත්වයන් වහන්සේ සිහියෙන් යුක්ත වූයේ උතුම් අල්පේච්ඡ බව නිසා කුලයන්හි සහ ගණයන්හි නොඇලුණ බව, අත්‍යන්ත යෙන්ම ලාභ සත්කාර කීර්ති පිළිකුල් කීරීම, විවේකයෙහි දැඩිලෙස ඇලීම, කාය ජීවිත දෙකෙහි අපේක්‍ෂා රහිතවූ පරිත්‍යාගය, නිරාහාරව සිටිය දීම තෙදිනක්ම දාන

ප්‍රීතියෙන් සතුටුව වෙනසකට පත් නොවන සේ ශරීරය පවත්වා ගැනීම, මසක, අඩමසක, දෙමසක කාලයක් වුවද යාවකයන් ඇති කල්හි ආහාරය එසේම දී දානය හා සම්බන්ධ ප්‍රීති සැපයෙන් ශරීරය පවත්වන්නෙමියි පරිත්‍යාගයෙහි නොපසුබට පැවැත්ම සිද්ධ කරන්නා වූ උදාර දානාධර්මය, දන් දී නැවත ආහාර සෙවීම නොකිරීමට හේතු වූ උතුම් සල්ලේඛ වෘත්තිය යන මේ ආදී මහා බෝධි සත්වයන්ගේ ගුණානුභාවයෝ ද දන යුත්තාහුය. එහෙයින් මෙය කියනු ලැබේ.

“සියලු ලෝකයාගේ අසහාය ශ්‍රැති වූ පණ්ඩිත වූ මහා කාරුණික වූ මහර්මී වූ පිරිසිදු සැහැල්ලු පැවැතුම් ඇති හැමකල්හි සද්ධර්මය ගොදුරු කොට ඇති මහා සත්ව වූ බෝධිසත්වයෝ මෙසේ ආශ්වයඪී අද්භූත ගුණ ඇත්තෝ ය. නොසිතිය හැකි ආනුභාව ඇත්තෝ ය.

මහාවානයෙන් හටගත් රළ සමුහයෙන් යුත් මහාසාගරය ඉදින් වෙරළ ඉක්මවා ගියත් බෝධිසත්වවරු ධර්මාව නො ඉක්මවති.

ලෝකයෙහි ඉපිද වැඩුණු නමුත් ඒ බෝධිසත්වවරු වඩනා ලද සිත් ඇත්තාහු පියුම් පන ජලයෙන් නොගැවී පවත්නා සේ ලෝක ධර්මයෙහි නො ඇලෙති. ඉදින් යමෙකුගේ තමා කෙරෙහි වූ සෙනෙහස යම් යම් ආකාරයකින් පිරිහේ ද සියලු සත්වයන් කෙරෙහි බෝසතුන්ගේ කරුණා සෙනෙහස එයට අනුරූපව වැඩෙන්නේ ය. යම් සේ සිත තමා වසඟයෙන් පවතී ද තමා සිතේ වසඟයට නොයයි ද එලෙස කම්ය තමා වසඟයෙහි පවතී. තමා කම්යේ වසඟයට නොයයි.

පණ්ඩිත වූ උත්තම පුරුෂ වූ සමාක් සම්බෝධිය සෙවීමෙහි හැසිරෙන ඒ බෝධිසත්වවරු රාගද්වේෂාදියෙන් නොමැඩෙති, විනාශයට පත්නොවෙති.

ඒ බෝධිසත්වයන් කෙරෙහි පැහැදිලි මාත්‍රයකුදු දුකින් මුදවන්නේ ය. ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තියෙහි පිහිටා උත්වහන්සේලාට අනුව ක්‍රියා කිරීමෙහි අනුසස් කියනුම කවරේද?

පරමසුද්දීපනී වරියාපිටක සංවණිනාවෙහි අකිත්ති පණ්ඩිත වරියා වණිනාව නිමියේ ය.

- 11. "පුනාපරං යදාහොමි බ්‍රාහ්මණො සඬ්ඛි සඬ්ඛා යො මහා සමුඤ්ඤං නරිතු කාමො උපගච්ඡාමි පට්ටනං.
- 12. නසුඤ්ඤා සාමි පටිපථෙ සයමහං අපරාජිතං නන්තාරදාන පටිපත්තං නන්තාය කඬ්ඛිත භුමියා
- 13. නමහං පටිපථෙ දිඤ්ඤා ඉමමසුං විචිත්තං යි." (වරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (වර්තයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙක සඬ්ඛි නම් බ්‍රාහ්මණයෙක් වීම් ද මහා සමුද්‍රය තරණය කරනු කැමැත්තෙන් පටුන ලඟට යමි.

එහිදී රත්වූ කඬ්ඤ භුමියෙහි කාන්තාර සඬ්ඛිතාන දීඝිමාගීයට පැමිණියාවූ, සඬ්ඛිභූවු අපරාජිතවූ පසේ බුදු කෙනෙකු අභිමුඛ මාගීයෙහි දුටිමි. මම අභිමුඛ මාගීයෙහි උන්වහන්සේ දැක මේ කාරණය සිතුවෙමි."

දෙවන (සඬ්ඛි) වරියාවෙහි "පුනාපරං" යනු නැවත තවෙකක්. මේ අකිත්ති වර්තය පමණක් ම නොවේ. ඉක්බිති නැවත වෙනත් අන්‍ය සඬ්ඛි වර්තයක් ද කියන්නෙමි. "අසච" යන අර්ථයයි. මින් පසුව එන කැන්වල ද මෙම ක්‍රමය ම වේ. "සඬ්ඛි සඬ්ඛා යො" යනු සඬ්ඛි නම් වූ, "මහා සමුඤ්ඤං නරිතු කාමො" යනු සඬ්ඛි භුමියට යාම සඳහා නැවෙන් මහ මුහුදු තරණය කරනු කැමැත්තේ, "උපගච්ඡාමි පට්ටනං" යනු නාමුලිප්ති පටුන අරමුණු කොට යමි. ගුරුවරයකු නැති ව තමාගේම ඥානයෙන් පව්වේක බෝධිය අවබෝධ කරගත් බැවින් තමාම ආර්ය ජාතියෙහි උපන්නේ නුයි. "සයමහං" ක්ලේශ මාරාදීන් අතුරෙන් කිසිවෙකු විසිනුත් පරාජය කළ නොහැකි වූ බැවින් "අපරාජිතං" ත්‍රිවිධ මාරයන්ගේ මස්තකය මැඩ ගෙනම සිටී" යන අර්ථයයි. "නන්තාය කඬ්ඛිතභුමියා" යනු ත්‍රිස්මතාපයෙන් තැවුණු, ගල්කැට වැලි ගැවසිගත් බැවින් රළ වූ කඬ්ඤ භුමියෙහි, "නං" යනු ඒ පසේ බුදු රජ "ඉමමසුං" යනු දැන් කියනු ලබන මෙය "ඉදං බන්තං" මුල් කොට ඇති අර්ථයයි. "විචිත්තං යි" යනු එදා සඬ්ඛි බ්‍රාහ්මණ වී සිතුවෙමි " යි ශාස්තෘන් වහන්සේ දේශනා කරති. මේ එහි අනුපිළිවෙළ කථාවයි.

අතීතයෙහි දී බරණැස් නුවර මොලීනී නම් විය. එම මොලීනී නුවර බ්‍රාහ්මදත්ත රජු රාජ්‍යය කරනකල්හි බොධිසත්වයන් වහන්සේ සඬ්ඛි බ්‍රාහ්මණයා වී සමාද්ධි සම්පන්න මහත් ධන ඇත්තෙක් වුවහු නගරයේ දොරටු හතරෙහි ද නගරය මැද ද තමාගේ නිවස දොරටුවෙහි ද යන ස්ථාන හයෙහි දාන ශාලා හයක් කරවා දිනපතා හය ලක්ෂයක් වියදම් කරමින් දුගීමගී ආදීන්ට මහදන් පැවැත් වූහ. හෙතෙම "මම ගෙයි ධනය අවසන් වූ

විට දන් දීමට නොහැකි වන්නෙමි. ධනය අවසන් වීමට පෙරාතුවම නැවකින් සවණ් භූමියට ගොස් ධනය ගෙනැවිත් දන් දෙන්නෙමි" යි සිතීය. ඔහු බඩුවලින් නැවක් පුරවා අඹු දරුවන් අමතා "මම එනතුරු මගේ දානය නොකඩකොට දෙව්"යයි කියා දැසි කම්කරුවන් පිරිවරා ගෙන පාවහන් පයලා කුඩයක් ඉහලමින් පටුනුගම බලා පිටත් ව ගියේ ය.

එකෙණෙහිම ගන්ධමාදන පච්චයෙහි එක් පසේ බුදුන් වහන්සේ නමක් සත් දිනක් නිරෝධ සමාපත්තියට සමවැද නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගී සිට ලෝකය දෙස බලන්නාහු ධනය ගෙන ඒමට යන ඔහු දක "මහාපුරුෂතෙම ධනය ගෙනඒමට යයි. මොහුට මහා සමුද්‍රයෙහි අනතුරක් වන්නේ ද නොවන්නේ දැයි සිහිකොට අනතුරුක් වන බව දැන මෙතෙම මා දක කුඩයක් පාවහනක් මට පුජාකොට පාවහන් දානයේ ආනිශංසයෙන් සමුද්‍රයෙහි නැව කැඩුණුවිට පිහිටක් ලබන්නේය. එහෙයින් මොහුට අනුග්‍රහයක් කරන්නෙමි" යි අහසින් වැඩම කොට ඔහුට නුදුරෙහි බැස මධ්‍යන්තවේලෙහි එණ්ඩ වූ වාතය හා හිරුඳස් නිසා (ගිනි) අඟුරු ඇතුරුවාක් බඳු උණුවැලි මඩිමින් ඔහු ඉදිරියට වඩින සේක. හෙතෙම උන්වහන්සේ දකම තුටුපහටුව "මා වෙත පින්කෙතක් පැමිණියේ ය. අද මවිසින් මෙහි බිජයක් රෝපණය කිරීම වටීය" යි සිතීය. "නමහං පටිපථේ දිස්වා ඉමමස්සං විචිතන යිං" යනාදිය එහෙයින් කියන ලදී.

- 13. "නමහං පටිපථේ දිස්වා ඉමමස්සං විචිතන යිං.
ඉදං බෙතනං අනුප්පතනං පුඤ්ඤ කාමස්ස ජනතුනො
- 14. යථාපි කස්සකො පුරිසො බෙතනං දිස්වා මහාගමං
තස්ස බිජං නරොපෙති න සො ධඤ්ඤා න අප්ථිකො
- 15. එව මෙවාහං පුඤ්ඤ කාමො දිස්වා බෙතන වරුතනමං
යදි තස්ස කාරං නකරොමි නාහං පුඤ්ඤ න අප්ථිකො
- 16. යථා අමච්චො මුද්දි කාමො රඤ්ඤා අනෙත පුරෙ ජනෙ
න දෙති තෙසං ධන ධඤ්ඤාං මුද්දි තො පරිභායති.
- 17. එවමෙවාහං පුඤ්ඤ කාමො විපුලං දිස්වා න දකඛිණං
යදි තස්ස දානං න දදාමි පරිභායිස්සාමි පුඤ්ඤානොති (වරිය පිටක)

"මම අභිමුඛ (ඉදිරිපස) මාර්ගයෙහි උන්වහන්සේ දක මේ කාරණය සිතුවෙමි. "පින් කැමති සත්වයාහට මේ පින් කෙත පැමිණියේ ය." යම්සේ ගොවිකම් කරන්නාවූ පුරුෂයෙක් මහත් සම්පත් දායක වූ කෙතක් දක එහි බිජුවට නොවපුරානම් හෙතෙම ධාන්‍යයෙන් ප්‍රයෝජන නැත්තෙක් වේද,

එපරිද්දෙන්ම පින් කැමැත්තා වූ මම උතුම් පින් කෙතක් දැක උන්වහන්සේ කෙරෙහි සත්කාර නොකරන්නෙමි නම් මම පිනෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තෙක් නෙවන්නෙමි.

යම් සේ රාජමුද්‍රිකාධුරය කැමති අමාත්‍යයෙක් රජුගේ අන්තඃ පුර ජනයා කෙරෙහි නිසිපරිදි නොපිළිපදී ද ඔවුන්ට ධනධාන්‍ය නොදේද හෙතෙම මඳිකා ධුරයෙන් පිරිහෙයි ද

එපරිද්දෙන් මම පින් කැමැත්තෙමි විපුල වූ දක්ෂිණාභීයකු ලැබ ඉදින් ඔහුට දන් නොදෙමි ද එබඳු වූ මම පිනෙන් පිරිහෙන්නෙමි" යි කියාය.

එහි "ඉදං" "බෙත්තං" යනාදිය සිතූ ආකාරය දක්වීමයි. "බෙත්තං" යනු රෝපණය කළ බීජය මහත් ඵලබව ඇති කිරීමෙන් රකිණුයි "බෙත්තං" වේ. පුබ්බන්ත (වී ආදිය) අපරන්ත (මුං මෑ ආදිය) ධාන්‍ය වපුරන භූමියයි. මෙහි වනාහි කෙතක් බඳු වුයේනුයි කෙන නම්වේ. අග්‍රදක්ෂිණාභී වූ පසේ බුදුරජාණන්වහන්සේයි. එහෙයින් "පුඤ්ඤ කාමසස ජන්තුනො"යි කියන ලදී. "මහාගමං" යනු මහත් වූ ඵල ලැබෙන, ධාන්‍ය සම්පත්තිය දෙන, යන අර්ථයි. "බීජං න රොපෙති" යනු බීජයක් නො වපුරයි, "බෙත්ත වරුත්තමං" යනු අතුම් කෙත් අතුරෙන් ද උතුම් වූ, ශීලාදී ගුණයෙන් යුක්ත වූවෝ විශේෂයෙන් ආයථී ශ්‍රාවකයෝ උතුම් කෙත් වෙති. "කාරං" යනු සත්කාරයයි. "ඉදන් නොකරන්නෙමි නම් " යන සම්බන්ධය වේ. මෙය කියන ලද්දේ වෙයි "මෙබඳු වූ මේ උතුම් පින් කෙතක් ලැබ එහි පුජා සත්කාරාදියක් ඉදින් නොකරන්නෙමි නම් මම පිනෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තෙක් නම් නොවන්නෙමි" යනුයි.

"යථා අමච්චෙව " යන මුල් ගාථා දෙකෙහි මේ කෙටි අර්ථයයි. යම්සේ රජෙකුගේ රාජමුද්‍රිකාධුරයෙහි තබන ලද, එම ලාඤ්ජනය දරන යම්කිසි ඇමති පුරුෂයෙක් හෝ සේනාපතියෙක් හෝ වේ නම් ඔහු ඇතුල් පුරයෙහි ජනයා කෙරෙහි ද, නගරයෙන් පිටත බලසේනා ආදිය කෙරෙහිද රජුගේ අනුශාසනා පරිදි නොපිළිපදී ද, ඔවුන්ට ධන ධාන්‍ය නොදෙයි ද ඒ ඒ කළයුතු රාජකාරි අතපසු කරයි ද ඔහු ධුරයෙන් පිරිහේ. මුද්‍රිකාධුරයෙන් ලැබූ සම්පතීන් බැහැර වෙයි. ඒ ආකාරයට මමද පින්කම්හි ඇලුණේ ලැබිය යුතු පුණ්‍යඵල සඬ්ඛ්‍යාත "පුඤ්ඤ කාමො" පින් කැමැත්තේ දක්ෂිණාව මහත්ඵල බව කිරීම් වශයෙන් "විපුලං දිස්වා" මහත්ඵල ලෙස දක ඒ "දක්ඛිණං" දක්ෂිණාව, උදාර දක්ෂිණාභීයකු ලැබ "තසස දානං යදී න දදාමි පුඤ්ඤ නො" එතුමන්ට ඉදින් දානය නො දෙමිද පිනෙන්, මත්තෙහි පුණ්‍ය ඵලයෙන් පිරිහෙමි. එබැවින් මෙහිදී මා විසින් පින්ක් කළ යුතුම ය"යි මෙසේ සිතා මහා පුරුෂතෙම දුරදීම පාවහන් මුදා වේගයෙන් (පසේ බුදුරජාණන්

වහන්සේ) වෙත එළඹ වැද "ස්වාමීනි" මට අනුග්‍රහ පිණිස මේ ගස මුලට වඩිනු මැනවැ"යි කියා උන්වහන්සේ ගස මුලට එළඹෙන කල්හි එහි වැලි ගොඩක් ගසා උතුරු සඵව ඇතිරිල්ලක් ලෙස පනවා පසේ බුදුන් වහන්සේ එහි වැඩ සිටි කල්හි වැද සුවඳ කවන ලද පෙරු ජලයෙන් උන්වහන්සේගේ පා සෝදා සුවඳ තෙල් ගල්වා තමාගේ පාවහන් පිසදමා සුවඳ තෙල් ගල්වා උන්වහන්සේගේ පාදයන්හි පළඳවා "ස්වාමීනි මගේ වහන් සඟළ පැළඳ මේ කුඩය හිසට කොට (හිසලාගෙන) වඩිනු මැනවැ"යි කියා කුඩය හා වහන් සඟළ පුජා කළේය. උන්වහන්සේ ද ඔහුට අනුග්‍රහ පිණිස එය පිළිගෙන පැහැදීම වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා ඔහු බලා සිටිද්දීම අහසට පැන නැගී ගැටුණාද න පවිත්‍රයට වැඩිසේක. එහෙයින්

18. "එවාහං චිත්ත සිත්තාන ඔරොහිත්වා උපාහනා තසස පාදානි වෘද්ධිං අදාසිං ඡන්තු පාහනං"

"මම මෙසේ සිතා වහන් සඟළ මුදා ඒ පසේ බුදුන්වහන්සේගේ පා වැද කුඩය හා වහන් සඟළ දුනිමි" යි කියන ලදී.

බෝධිසත්වයන් වහන්සේ එය දැක අතිශයින් ප්‍රසන්න සිත් ඇත්තේ පවුනට ගොස් නැවට නැඟුනෝය. ඉක්බිති මහ මුහුදු තරණය කරන ඔහුගේ නැව සත්වන දිනයෙහි සිදුරු විය. ජලය ඉස හිස්කළ නොහැකි විය. මහජනයා මරණ බියෙන් බියපත් වූයේ තමතමන්ගේ දෙවියන් වැද මහ හඩින් කෑ ගැසිය. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ එක් අතවැසියකු ලවා සියලු ශරීරයෙහි තෙල් ගල්වා ගිතෙල් සමග හකුරු කුඩු ඇති පමණ අනුභව කොට අතවැසියාට ද අනුභව කරවා ඔහු සමග නැවේ කුඹගස මතට නැග අපගේ නගරය මේ දිශාවෙහි වන්නේයයි දිශාව නියම කර ගෙන මස්කැසුබු ආදීන්ගෙන් වන උවදුරු තමන්ගේ සත්‍යාධිෂ්ඨානයෙන් වලකමින් අතවැසියා සමග ඉස්බක් (රියන් 140ක්) පමණ ඉක්මවා පැන මුහුදු තරණය කිරීමට පටන් ගත්හ.

මහජනයා එහිම විනාශයට පැමිණියේය. මුහුදු තරණය කරන උන්වහන්සේට සන් දිනක් ගත විය. උන්වහන්සේ එම කාලය තුළදී ලුණු ජලයෙන් මුව සෝදා පෙහෙවස් සමාදන් වුවෙක්ම වූහ. එකල්හි වනාහි මෙබඳු විශේෂ පුරුෂයන්ගේ ආරක්‍ෂාව සඳහා ලෝකපාලක සතර වරම් දෙවියන් විසින් තබන ලද මණිමේඛලා නම් දෙවිදුව තමාගේ ඉසුරෙන් සන් දිනක් පමා වී සිට සත්වන දවසෙහි උන්වහන්සේ දැක ඉදින් මොහු මෙහි මැරුණ හොත් ඉතාමත් ගැරුණුම කටයුත්තියක් වන්නෙමි"යි සංවේගයට පත් සිත් ඇත්ති රන් පාත්‍රයක් දිව්‍ය භෝජනයෙන් පුරවා වේගයෙන් අවුත්

"චූළමණය, මේ දිව්‍ය භෝජන අනුභවකරව"යි කීවාය. හෙතෙම එය බලා මම අනුභව නොකරමි. මම පෙහෙවස් සමාදන් වූවෙක් මි"යි ප්‍රතිකේෂප කොට ඇය ගෙන් විමසන්නේ.

"මහත් ආනුභාව ඇති ස්ත්‍රිය, මා දෙස සුවසේ බලා මේ බත් අනුභව කරවයි මට කියන්නාවු තී විමසමි. තී දෙවිදුවක්ද, නැතහොත් මනුෂ්‍ය ස්ත්‍රියක් දැයි කිය. (ජාතකපාලිය)

ඇය ඔහුට පිළිවදන් දෙන්නී,

"සඬබ්බ බමුණ, මුහුදු දිය මැදට පැමිණි මම මහත් ආනුභාව ඇති දෙවිදුවක් වෙමි. සානුකම්පික වූ මම තොපගේ යහපත සලකා මෙහි පැමිණියෙමි. දුෂීත සිතකින් නො පැමිණියෙමි.

සඬබ්බ බමුණා නුඹ විසින් කැමති වන ලද ආහාරපාන ද සයනාසන ද නොයෙක් යානා ද යන මේ සියල්ල නුඹට පිළියෙලකර දෙන්නෙමි" (ජාතකපාලිය) යන මේ ගාථා කීවාය.

එය අසා මහා සත්වයන් වහන්සේ "මේ දෙවිදුව මුහුදේ දී මට මේ මේ දේ දෙමි"යි කියයි, ඇය මට යමක් දෙන්නී නම් එයද මගේ කුශල බලයෙන් ලැබෙන දේමය. ඒ පින මේදෙවිදුව දන්නී ද නොහොත් නොදන්නී ද පළමු කොට ඇය විමසන්නෙමි"යි සිතා විමසන්නාවු මේ ගාථාව කීහ.

"යං කිඤ්චි යිට්ඨං ව භුතං ව මඤාං
සබ්බස්ස නො ඉස්සරා ත්වං සුගතෙන
සුසෙසාණි සුබ්බරු විලගා මජ්ඣෙධි
කිස්ස මෙ කමමස්ස අයං විපාකො" තී (ජාතකපාලිය)

"මනස්කාන්ත වූ සිරුරැති තැනැත්තිය, ආහුනන පාහුනන වශයෙන් දෙන ලද අපගේ යම්කිසි කුශල කම්යක් වේද ඔබ ඒ සියල්ලම දැන ගැනීමට සමථී වන්නෙහිය. සොදුරු උකුල ඇති, සොදුරු බැම යුවලක් හා කලවා යුවලක් ඇති, සොදුරු බඳ පෙදෙසක් ඇති දෙවිදුවෙහි. මේ මා විසින් කළ කවර කුශල කම්යක විපාක වේද? යි.

එහි "යිට්ඨං" යනු දාන වශයෙන් යාග කළ "භුතං" යනු පුජාවක් හා ආගන්තුක සන්කාරයක් වශයෙන් දෙන ලද, "සබ්බස්ස නො ඉස්සරා ත්වං" යනු අපගේ පුණ්‍ය කම් සියල්ලටම නුඹ අධිපතිය. මේ මෙම කර්මයේ විපාක යයි. මේ මෙම කර්මයේ විපාකයයි, දැන ගැනීමට සමථී වන්නීය. "සුසෙසාණි" යනු මනහර උකුල, "සුබ්බරු" යනු සුන්දර දෙ බැමෙන් හා දෙ

කලවා වලින් යුත්, "විලගාමණේ" යනු ඉගටිය මැද පෙදෙස , "කිසස මෙ" යනු මා විසින් කළ කුශල කමයන් අතරින් "කිසස කමමසස අයං විපාකො යම් කමයකින් මම මේ පිහිටක් නැති මහ මුහුද මැද අද පිහිටක් ලබමිද මේ කුමන කමයක විපාකය ද?

එය අසා දෙවිදුව "මේ බ්‍රාහ්මණයා තමා විසින් යම් කුශල කමයක් කරන ලද්දේ ද ඒ කුශල කමය නොදනී. (එමනිසා) මගෙන් විමසයි. ඔහුට එය කියන්නෙමි"යි නැවට නගින දවසෙහි පසේ බුදුන් වහන්සේ තමකට දුන් කුඩ පාවහන් දාන පුණ්‍ය කමයම එයට හේතුවයයි කියන්නී.

"සමෙම පටේ බ්‍රාහ්ම ණ එක හිකුටං
උග්‍ය ධට පාදං තසිතං කිලනං
පටිපාදසී සඬබ උපාහනාහි
සා දකඛි ණා කාම දුභා තවජ්ජා" (ජාතකපාලිය)

"සඬබ බමුණාණෙනි, දැඩි හිරු රැසින් උණුසුම් වූ මාගීයක උණු වැලිමත නැබීමෙන් පෙළුණු පා ඇති පිපාසාවෙන් හා ක්ලාන්තයෙන් විඩාවට පත් (සිරුරැති) පසේ බුදුන් දක පාවහන් සඟල කුඩයන් සමග පුජා කළෙහිය. ඒ දක්ෂිණාව නුඹට අද සියලු සම්පත් දෙන්නීය" යන ගාථාව කීවාය.

එහි "එක හිකුටං" යනු පසේ බුදුන් සඳහා කීවාය. "උග්‍ය ධට පාදං" යනු උණු වැලි මත ගැටුණු පාදය, පීඩාවටපත් පාදය යන අර්ථයි. "පටිපාදසී" යනු සැපයිය. යෙදිය. "කාමදුභා" යනු සියලු කාමයන් දෙන,

එය අසා මහාසත්වයන් වහන්සේ මෙබඳු වූ පිහිටක් නැති මහ මුහුදෙහි දී පවා මවිසින් දෙන ලද කුඩ පාවහන් දානය මට සියලු සම්පත් දෙන්නක් විය. අහෝ, යහපත් දානය කැපී සතුටු සිත් ඇත්තාහු.

"සා හොතු නාවා එලකුපපනතා
අනවසස්සු නා එරක වාත යුතතා
අඤ්ඤ සස යානසස න හෙණ්භු මී
අජෙජ ව මං මොලිනිං පාපයස්සු" (ජාතකපාලිය)

(නැව හැර) වෙනත් යානාවකට බිමක් මෙහි නැත. ඒ නැව බොහෝ පුවරුවෙන් යුක්ත වූ, දිය ඇතුළු නොවන, මනාකොට ගෙන යන්නාවූ වාතයෙන් යුක්ත වූ නැවක් වේවා. අදම මා මෝලිනී නුවරට පමුණුවන්න" යන ගාථාව කීහ.

එම ගාථාවෙහි "ඵලකුපපන්නා" යනු මහ නැවක් වන නිසා බොහෝ ඵලකයන්ගෙන් යුක්ත වූ, ජලය ප්‍රවේශ නොවන හෙයින් "අනවස්සුතා", මැනවින් නැව රැගෙන යන වානය ඇති බැවින් "ඵරකවාතයුන්නා" දෙවිදුටු එකුමාගේ වචනය අසා කුටුපහටුව දිගින් අට ඉස්බක් ද පළලින් සතර ඉස්බක් ද ගැඹුරින් යෂ්ටි විස්සක් ද (රියන් 07ක්) වූ සියල්ල රුවනින් කළ නැවක් මවා ඉදුනිල්මය කුඹ ගසක් ද රිදීමය රුහුනක් ද ස්විණිමය රුවලක් ද නිමවා නැව සන්රුවනින් පුරවා බ්‍රාහ්මණයා වැළඳගෙන නැවට නැංවුවාය. එකුමාගේ අතවැසියා ගැන නොබැලුවාය. බ්‍රාහ්මණ තෙම තමන් කළ කුශල කම්යෙන් ඔහුට පින් දුනි. ඔහු අනුමෝදන් විය. ඉක්බිති දෙවිදුටු ඔහු ද වැළඳගෙන නැවට නංවා එම නැව මෝලිනී නගරයට ගෙන ගොස් බ්‍රාහ්මණයාගේ නිවසෙහි ධනය තැන්පත් කොට තමන්ගේ වාසස්ථානයටම ගියාය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහෙයින් වදාළහ.

"එහිදී ඔහුගේ ප්‍රකාශයන් අසා ප්‍රීතියෙන් යුතු වූ ප්‍රමුදිත වූ ඒ දෙවිදුටු විසිතුරු නැවක් මවා අතවැසි පුරුෂයා සමග සඬක බමුණා රැගෙන සිත් අලවන මෝලිනී නගරයට ගෙන ගියාය" (ජාතක පාලිය)

මහා පුරුෂයන් වහන්සේගේ චින්ත සම්පත්තිය නිසාත් පසේ බුදුන් වහන්සේ නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගී සිටි බැවින් ද චේතනා හත අතුරෙන් පළමු චේතනාව දිට්ඨධම්ම වේදනීය හෙයින්ද එම දානය ඉතාමත් උදාර ඵල ඇත්තේ විය. මෙය ද එම දානයෙහි ස්වල්ප මාත්‍ර වූ ඵලයක්යයි දක යුතුය. බෝධි සම්භාර වූ ඒ දානය වනාහි අප්‍රමාණ ඵල ඇත්තේය. එහෙයින්

19. "තෙනාහං සත ගුණතො සුබ්‍රමාලො සුබෙධිතො
අපි ව දානං පරිපුරෙන්නො එවං තස්ස අදාසහං"(වරියා පිටක)

ඊට වඩා මම සිය ගුණයකින් සියුමැලි වීමි. සැපසේ වැඩුනෙක් වීමි. එසේ ඇති කල්හිද මගේ දානය සම්පුණ්ණ කරමින් උන්වහන්සේට මෙසේ පුජා කෙළෙමි"යි කියන ලදී.

එහි 'තෙන' යනු ඒ පසේ බුදු රජුන්ට වඩා, "සත ගුණතො" යනු සිය ගුණයකින් "අහං" එදා සඬබ වූ මම "සුබ්‍රමාලො" සියුමැලි වූයේ එම නිසා "සුබෙධිතො" සුවසේ වැඩුණේ, සුවසේ සංවඨිතය වූයේවෙමි. "අපිව" යනු මෙසේ ඇති කල්හිද, "දානං පරිපුරෙන්නො එවං" මෙසේ මගේ දාන පාරමිතාව සම්පුණ්ණ වේවායි. "තස්ස" පසේ බුදු රජුන්ට තමාගේ ශරීර දුක ගැන නොබලා කුඩය හා වහන්සඟල "අදාසිං" දුන්නෙමියි තමන්ගේ දානධ්‍යාශයාගේ උදාරබව ශාස්තෘන් වහන්සේ දේශනා කළහ. බෝධි සත්වයන් වහන්සේ ද දිවි ඇති තෙක් අප්‍රමාණ ධනයෙන් යුක්තව ගිහිගෙයි

වසන්තානු බොහෝසෙයින් දන් දී සිල් රැක ආයු කෙළවර පිරිස් සහිතව දේවනගරය පිරවූහ. (දෙව්ලොව ගියහ.)

එකල්හි දෙව්දූව උප්පලවණ්ණා තෙරණියෝය. අතවැසි පුරුෂයා ආනන්ද ස්වච්චරයෝය. සඬ්ඛ බ්‍රාහ්මණ තෙම ලෝකනාථයන් වහන්සේය. එම සඬ්ඛ වයභාවෙහි සුපිරිසිදු නිත්‍ය ශීල, උපෝසථ ශීලාදී වශයෙන් ශීල පාරමිතාව ද, දාන ශීලාදීන්ට ප්‍රතිපක්‍ෂ කෙළෙස්වලින් නික්මුණු බැවින් කුශලධම් වශයෙන් නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව ද, දානාදිය නිපදවනු පිණිස උන්සාහ කිරීම් වශයෙන් හා මහා සමුද්‍රය තරණය කිරීමට කළ ව්‍යායාමය වශයෙන් වියභී පාරමිතාව ද, තදර්ථය (ඒ අර්ථය) ඉවසීම් වශයෙන් ක්‍ෂාන්ති පාරමිතාව ද ප්‍රතිඥාවට අනුරූප ප්‍රතිපත්ති වශයෙන් සත්‍ය පාරමිතාව ද සියලු ස්ථානයන්හි නොසෙල්වෙන ලෙස සිත පිහිටුවා ගැනීමෙන් අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව ද, සියලු සත්වයන් කෙරෙහි යහපත් අදහස් ඇතිකර ගැනීම් වශයෙන් මෛත්‍රී පාරමිතාව ද, සත්ව සංස්කාරයන් කළ විප්‍රකාරයන්හි මැදහත් බවට පැමිණීමෙන් උපේක්‍ෂා පාරමිතාව ද, සියලු පාරමිතාවන්ට උපකාර අනුපකාර ධම්යන් දූත අනුපකාර ධම්යන් අන්හැර උපකාර ධම්යන් කෙරෙහි පැවතියා වූ පුරේවාරී වූද (මුලින් හැසිරෙන) සහජන වූ ද (එක්ව උපන්) උපාය කෞශල්‍ය වූ ප්‍රඥා පාරමිතාව ද යන මේ පාරමිතාවෝ ද ලැබෙති.

දානාධ්‍යායයාගේ අතිඋදාරභාවය නිසා දානපාරමිතා වශයෙන් දේශනාව පවත්වන ලදී. යම් හෙයකින් මෙහි දශ පාරමිතාවෝම ලැබෙත්ද එහෙයින් යට (අකිත්ති වර්තයෙහි) කියන ලද මහා කරුණා ආදී බෝධි සත්ව ගුණයෝ ද මෙහිද සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය (වෙන් කර දැක්වීම) කළ යුත්තාහ. එසේම තමාගේ හෝග සූපය අපේක්‍ෂා නොකොට මහා කරුණාවෙන් දාන පාරමිතාව පුරන්නෙමි යි දානයට අවශ්‍ය දේ රැස්කර ගැනීම සඳහා සමුද්‍රය තරණය කිරීමත්, එහි ද සමුද්‍රයෙහි වැටුනහුගේ උපෝසථ අධිෂ්ඨානයත්, ශීල හේදය හයින් සමීපයට පැමිණි දෙව්දූවගේ ආහාරය නොගැනීමත් යන මේ ආදිය මහාසත්වයන් වහන්සේගේ ගුණයෝයයි දත යුත්තාහ. දන් මතු කියන සෙසු වර්තයන්හි මේ ආකාරයටම ගුණ වෙන්කර දැක්වීම දත යුතුය. ඒ ඒ තන්හි විශේෂයක් ඇතොත් එය පමණක්ම කියන්නෙමු. එහෙයින් මෙය කියනු ලැබේ. එවං අච්ඡරියා ලොකෙ අබ්‍රහ්‍මනාව මහෙසිනො - ධම්මස්ස අනුධම්මනො"යි (අකිත්ති පණ්ඩිත වරියා වණිනාවේ අවසාන ගාථා පන්තිය)

දෙවෙනි සඬ්ඛ බ්‍රාහ්මණ වරියා වණිනාව නිමියේ ය.

20. "පුනාපරං යදාහොමී ඉන්ද්‍රපන්තො පුරුතනම
රාජා ධනාඤ්ඤො නාම කුසලෙ දසහුපාගතෙ

- 21. කාලිඛිත රටඬු විසයා බ්‍රාහ්මණා උපගඤ්ජු මං
ආයාචුං මං හතීනාගං ධඤ්ඤං මඬිගල සමම නං
- 22. අචුට්ඨි කො ජනපදො දුබ්භි කො ජාතකො මහා
දදාහි පවරං නාගං නීලං අඤ්ජන සධහ යං" (වරියා පිටකය)

"නැවත අනිකුදු (වරිතයක් කියමි) යම් කලෙක මම ඉදිපත් නම් උතුම් නුවර දශ කුශල කම්පටයෙන් යුක්ත වූ ධනඤ්ජය නම් රජෙක් විම් ද කළිඟු රටින් බ්‍රාහ්මණයෝ මා කරා පැමිණියෝ ය. ශ්‍රී සෞභාග්‍යයෙන් යුක්ත වූ මංගල සම්මත වූ හස්තිරාජයා මාගෙන් ඉල්ලුවෝ ය. ජනපදය වැසි නැත්තේ ය. දුර්ලභ හෝජන ඇත්තේය. මහත් වූ සාදුක් පවතී. උතුම් වූ නීල වණිවු අඤ්ජන නම් ඇති ඇතා දුන මැනවි"

තෙවන (කුරුධම්මවරිතයෙහි) "ඉඤ්ජනෙ පුරුඤ්ජනමෙ" යනු කුරුරට ඉදිපත් නම් පුරවරයෙහි, උතුම් නගරයෙහි, "රාජා" යනු දහැමෙන් සෙමෙන් සතර සංග්‍රහ වස්තූන් ගෙන් පිරිස සතුටු කෙරෙනුයි "රාජා"යි, "කුසලෙ දසහුපාගතො" යනු දශ කුලයන්ගෙන් යුක්ත වූයේ, දානාදී දශ පුණ්‍ය ක්‍රියා වස්තූන් ගෙන් හෝ දශ කුශලකම් පටයන්ගෙන් යුක්ත වූ යන අර්ථයයි. "කාලිඛිත රටඬු විසයා" යනු කලිඟුරට නම් ප්‍රදේශයෙන්, "බ්‍රාහ්මණා උපගඤ්ජු මං" යනු කලිඟු රජු විසින් පිටත් කර එවන ලද බ්‍රාහ්මණයෝ අට දෙනෙක් මා වෙත එළඹුනාහුය. එළඹි වනාහි "ආයාචුං මං හතීනාගං" යනු ඇතා වූ මහා හස්තියා මගෙන් ඉල්ලූහ, "ධඤ්ඤං" යනු ධනයක් මෙන් සලකනු ලබන ශ්‍රී සෞභාග්‍යයෙන් යුත් ලක්ෂණ සහිත "මඬිගල සමම නං" යනු එම ලක්ෂණ සම්පන්නියෙන් යුක්තවිසාම මඬිගලයක්, අභිවෘද්ධියට කාරණයක් යැයි මහජනයා විසින් උසස් ලෙස සම්මතය. "අචුට්ඨි කො" යනු වැස්ස නැති. දුර්භික්ෂය, දුලබ බොජුන් ඇති "ජාතකො" යනු මහත් වූ සාගිනි ආබාධ පවතියන අර්ථයයි. "දදාහි" යනු දෙව. "නීලං" යනු නිල්පාට "අඤ්ජන සධහ යං" යනු අඤ්ජන ශබ්දයෙන් කැඳවිය යුතු, අඤ්ජන නම් වූ, යන අර්ථයයි. මෙය කියන ලද්දේ වෙයි, අපගේ කලිඟුරට වැස්ස රහිතය. එහෙයින් දන් මහා දුර්භික්ෂයෙකි. එහි මහත් සාගිනි බියක් හටගනී. එය දුරුකිරීම පිරිස මේ අඤ්ජන සමාන ඔබ වහන්සේගේ අඤ්ජන නම් වූ මංගල හස්තියා දුන මැනවි. මොහු එහි ගෙනගිය කල්හි වැස්ස වසින්තේ ය. එහෙයින් ඒ සියලු බිය දුරුවන්නේ ය.

මේ එහි අනුපිළිවෙළ කථාවයි.,
අතීතයෙහි කුරු රට ඉදිපත් නුවර බෝධිසත්වයන් වහන්සේ කුරු

රජුගේ අග මෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගෙන ක්‍රමයෙන් නුවණැති බවට පැමිණ තැන්පත්වීමට ගොස් යෝග සහිත සියලු ශිල්ප හා විද්‍යාවන් ඉගෙන ආපසු පැමිණියාහු පියතුමා විසින් යුව රජ තනතුරෙහි පිහිටුවන ලද්දාහු පියාගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයට පත්ව දඟරාජ ධර්මයන් නොඉක්මවමින් දැනුමෙන් රාජ්‍යය කළසේක. ධනඤ්ජය නම් වූ මේ රජතුමා නගරදොරටු සතරෙහි ද නගරය මැද ද රජවාසල දොරටුවෙහි දැයි දාන ශාලා හයක් කරවා දිනපතාම සය ලක්ෂයක් ධනය වියදම් කරමින් සියලු දඹදිවට උත්සව ශ්‍රීයෙන් (නගුල් උඩදමා) දන් දුන්නේ ය. එතුමාගේ දානාධ්‍යායයන් දානයෙහි ඇල්මත් සියලු දඹදිව පැතිරී ගියේ ය.

එකල්හි කලිඟු රට දුර්වික්ෂභය, සාගිනි භය, රෝග භය යන තුන් බියක් හට ගති. සියලු රටවැසියෝ දන්ත පුරයට ගොස් රාජාධිගනයෙහි දී "දේවයන් වහන්ස, වැස්ස වස්සවනු මැනවැ"යි උග්‍රසෝෂණය කළහ. රජතුමා එය අසා මොවුහු කුමන කරුණක් නිසා කැරගසන්දැයි ඇමතියන්ගෙන් විචාළේය. ඇමතියෝ රජතුමාට එම කරුණය සැළකළහ. රජතුමා, පැරණි රජවරු වැස්ස නොවසින කල්හි කුමක් කරන්දැයි විමසීය. "වැස්ස වසීවායි දන් දී උපෝසථය අරමුණු කොට සිල් සමාදන්ව සිරියහන් ගබඩාවට පිවිස තණ ඇතිරියෙහි සන්දිනක් සැතපෙන්" යයි (ඇමතියෝ පිළිතුරු දුන්හ.)

එය අසා එසේ කළේය. නමුත් වැස්ස නොවැස්සේය. මෙසේ රජතුමා "මම මා විසින් කළ යුතු දෙය කෙළෙමි. වැස්ස නොවසීයි. කුමක් කරන්නෙමිදැයි ඇසීය. "දේවයන් වහන්ස, ඉදිපත් නුවර ධනඤ්ජය නම් කුරු රජුගේ මඟුල් ඇතා ගෙන ආ කල්හි වැස්ස වසින්තේ යයි ඇමතියෝ කීහ. ඒ රජතුමා සිව්රඟ සෙනගින් හා බලයෙන් යුක්ත ය. මැඩලිය නොහැක්කේය. කෙසේ ඔහුගේ ඇතා ගෙන එන්නෙමු ද?" යි කීය. මහ රජ ඔහු හා යුධ කිරීමක් නැත. දානාධ්‍යායයෙන් යුත් ඒ රජතුමා දානයෙහි ඇලුම් ඇත්තේ ය. ඉල්ලන ලද්දේ නම් සරසා පිළියෙළ කළ හිස වුවද කපා දෙන්නේය. ප්‍රසාදයෙන් යුත් ඇස් පවා උපුටා දෙන්නේ ය. සියලු රාජ්‍යය පවා පවරා දෙන්නේ ය. ඇතා ගැන කිවයුක්තක්ම නැත. ඒකාන්තයෙන් ඉල්ල ලද්දේ නම් දෙන්නේ යයි කීහ. කවරෙක් වනාහි ඉල්ලීමට සමර්ථයෝ ද? මහරජ, බ්‍රාහ්මණයෝ ය ය කීහ. රජතුමා බ්‍රාහ්මණයන් අට දෙනෙකු කැඳවා සත්කාර සම්මාන කොට මග වියදම් දී ඇතා ඉල්ලීම සඳහා යැවීය.

ඔවුහු සියලු තැන්හි එක් රැයක් බැගින් වසමින් ඉක්මන් ගමනින් ගොස් දිනකිපයක් නගරදොරටුවෙහි දාන ශාලාවන්හි අනුභව කරන්නාහු ශරීරවිධා සංසිඳවාගෙන රජතුමා දාන ශාලාවට එන මග එතුමාගේ

පැමිණීම බලා පොරොත්තුවෙන් නැගෙනහිර දොරටුවෙහි සිටියහ. බෝධි සත්වයන් වහන්සේ ද උදසනම පැන් සැනහි සුවද විලවුන් ඇඟ ගල්වා සියලු අලංකාරයෙන් සැරසී අලඬිකාර කරන ලද උතුම් ඇතු පිට නැග මහත් වූ රාජානුභාවයෙන් දාන ශාලාවට ගොස් ඇතු පිටින් බැස හත් අට දෙනෙකුට සියතින් දන් දී "මේ මා දුන් අයුරින්ම දෙව"යි කියා ඇතු පිට නැග දකුණු දොරටුවට ගියහ. බමුණෝ නැගෙනහිර දොරටුවෙහි ආරක්‍ෂාව බලවත් නිසා අවකාස නොලැබ දකුණු දොරටුවට ගොස් එන රජු දෙස බලමින් දොරටුවට ඉතා නුදුරෙහි වූ උස් නැනක සිටියාහු පැමිණි රජුට අත් ඔසවා ජය වැඩුහ. රජතුමා වජ්‍ර හෙණ්ඩුවෙන් ඇතු නවතා ඔවුන් සමීපයට ගොස් "පින්වත් බ්‍රාහ්මණයෙනි, කුමක් කැමති වව්දැයි ඇසිය. බමුණෝ "කලිගුරුට දුර්භික්‍ෂ භයෙන් ද සාගිනි භයෙන් ද, රෝග භයෙන්ද පීඩිතය. එම උපද්‍රවය නුඹවහන්සේගේ මේ මඟුල් ඇතා ගෙන ගිය කල්හි සන්සිඳෙන්නේ ය. එබැවින් මේ අඳුන්වත් ඇතා අපට දෙනු මැනවැයි කීහ. එම අරිය ප්‍රකාශ කරන්නා වූ අප ශාසනයන් වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක.

- 21. "කාලඹග රට්ඨ විසයා බ්‍රාහ්ම ණා උපගඤ්ජු මං
ආයාචුං මං හතී නාගං ධඤ්ඤං මඬිගල සමම තං
- 22. අවුට්ඨි කො ජනපදො දුඛි කෙඛා ජාතකො මහා
දදාහි පවරං නාගං නීලං අඤ්ජු නසංඛ යං"

එම ගාථාවන්හි අරිය කියන ලද්දේමය. ඉක්බිති බෝධිසත්වයන් වහන්සේ "ඉදින් යාවකයන්ගේ මනදොළ නැසුනේ නම් එය මට සුදුසු නොවේ. එපමණකුත් නොව සමදන් වූ මගේ දානපාරමිතාවේ බිඳීමද වන්නේ ය"යි ඇතු පිටින් බැස "ඉදින් නොසරසන ලද තැනක් වේනම් එතැන සරසා දෙන්නෙමි" යි භාත්පස බලා නොසරසනලද තැනක් නොදක ඇතාගේ සොඬ අල්ලාගෙන බමුණන්ගේ අත්වල තබා රන් කෙණ්ඩියෙන් මල් සුවද කවන ලද ජලය අත වත්කොට ඇතු දන් දුන් සේක. එහෙයින්

- 23. න මෙ යාවකමානුප්‍ය නෙත පටිකෙඛ පො අනුවජ්චො
මා මෙ හිජ්ජි සමාදානං - දසසාමී විපුලං ගජං
- 24. නාගං ගහෙඤ්චා සොණ්ඩාය හිඬිකා රෙ රතනාමයෙ
ජලං හතෙඤ්චා කිරිඤ්චා බ්‍රාහ්ම ණානං අදං ගජං (වරියා පිටක)

"යාවකයකු පැමිණි විට ප්‍රතිකේෂපකිරීම මට සුදුසු නොවේ. මගේ සමාදානය නොබිඳේවා. මහත් වූ ඇතා දෙන්නෙමි.

ඇතා ගේ සොඬ අල්ලා ගෙන රුවන්මය කෙණ්ඩියෙන් අතෙහි පැන්වන් කොට බ්‍රාහ්මණයන්ට ඇතා දුනිමි” යි කියන ලදී.

එහි “යාවකමනුසාතෙන” යනු යාවකයකු පැමිණි කල්හි “අනුවඡ්චො” යනු යෝග්‍යය, සුදුසුය. “මා මෙ භිජ්ජ්ඝමදානං” යනු සඵඤ්ඤාඥානය සදහා සියලු යාවකයන්ට කැමති, නිවැරදි සියල්ලදෙමින් දාන පාරමිතාව පුරන්නෙමි” යනුවෙන් මගේ යම් සමාදානයක් වී ද එය නොබිඳේවා, ඒ නිසා “දසසාමි විපුලං ගජං” යනු මහත් වූ මේ මඟුලැතා දෙන්නෙමි යි. “අදං” යනු දුනිමි. එම ඇතා දුන් කල්හි ඇමතියෝ බෝධි සත්වයන්ට මෙසේ කීහ. “මහරජ කුමක් නිසා මඟුලැතා දුන්නෙහි ද? වෙනත් ඇතෙකු දිය යුතු නොවේ ද? රජුගේ මෙබඳු පිට නැග යාමට සුදුසු මඟුලැතා ඵෙඡ්චය්ඨ හා අභිච්ඡය කැමති වන්නා විසින් දිය යුතුය යනුවෙනි. මහා සත්වයන් වහන්සේ” යාවකයෝ යමක් මගෙන් ඉල්ලන්ද එයම මවිසින් දිය යුතුය. ඉදින් මගෙන් රාජ්‍යය ඉල්ලන්නේ නම් රාජ්‍යය ද ඔවුන්ට දෙන්නෙමි. මට රාජ්‍යයට හා ජීවිතයට වඩා සඵඤ්ඤා ඥානයම අභිශයින් ප්‍රිය වන්නේ ය. එහෙයින් “තසස නාගෙ පදින්නමහි” ආදිය කියන ලදී.

- 25. “තසස නාගෙ පදින්නමහි අමච්චා එතදබ්‍රැවුං කිනනු තුඤ්ඤං වරං නාගං යාවකානං පදසසසි.
- 26. ධඤ්ඤං මඤ්ඤං සමපනනං සඤ්ඤාමං විජයුතමං තසමිං නාගෙ පදින්නමහි කිනෙන රජ්ජං කරියසසි හි
- 27. රජ්ජමචි මෙ දදෙ සබ්බං සරිරං දජ්ජමනනනො සබ්බඤ්ඤානං පියං මඤ්ඤං තසමා නාගං අදාසහං” (වරියා පිටක)

“ඔහුට ඒ ඇතා දුන් කල්හි අමාත්‍යයෝ “නුඹ වහන්සේගේ ශ්‍රී සෞභාග්‍යයට පැමිණි, මංගල ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ, සංග්‍රාම විජයෙහි ප්‍රධාන වූ, උතුම් ඇතා කුමක් හෙයින් යාවකයන්ට දුන්නෙහි ද? එ ඇත් රජ දුන් කල්හි නුඹ වහන්සේගේ රාජ්‍යය කුමක් කරන්නේදැයි යන මේ වචන කීවාහුය. මගේ සියලු රාජ්‍යය ද මගේ ශරීරය වුව ද දෙන්නෙමි. මට සඵඤ්ඤාඥානය ප්‍රිය වෙයි. එහෙයින් මම ඇතා දුනිමි.”

එහි “තසස” යනු ඔහුට, ඔහුවිසින් ඒ “නාගෙ” ඇතා දුන් කල්හි, “මඤ්ඤපසමපනනං” යනු මඤ්ඤ ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ, “සඤ්ඤාම විජයුතමං” යනු සංග්‍රාම විජයග්‍රහණයෙන් උතුම් වූ හෝ සංග්‍රාම විජය ග්‍රහණයෙහි උතුම් වූ ප්‍රධාන වූ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ඇතා, “කිං තෙ රජ්ජං කරියසසි” යනු එම ඇතා ඉවත්ව ගිය පසු නුඹ ගේ රාජ්‍යය කුමක් කරන්නේ ද,

රාජ්‍යයද ඉවත්ව ගියේ මය. යනුවෙන් දක්වයි, "රජ්‍ය මඟි මෙ දඳෙ සබබං" යනු තිරිසන්ගත ඇතා තිබියේවා. මාගේ මේ සියලු කුරුරට වුවද යාවකයන්ට දෙන්නෙමි. "සරිරං දජ්ජ මත්තනො" යනු රාජ්‍යය ගැන කියනුම කවරේද තමාගේ ශරීරය වුවද යාවකයන්ට දෙන්නෙමි, ආධ්‍යාත්මික වූත් බාහිර වූත් මට අයිති සියලු දෙය ලෝකයාට හිත පිණිසම ම විසින් පරිත්‍යාග කරන ලදී. යම්හෙයකින් සඵඥතා ඥානය මට ප්‍රිය වේද දාන පාරමිතාව මුල් කොට ඇති සියලු පාරමිතා නොපුරන්නා විසින් එම සඵඥතාඥානය ලැබීමට නොහැකිය. ඒ නිසා මම ඇතා දුනිමි යි දක්වයි.

මෙසේ ඒ ඇතා ගෙන ආ කල්හිද කලිඟු රටෙහි වැස්ස නොවැස්සේමය. කලිඟු රජ "දනුදු නොවසියි. කුමන කාරණයක් නිසාදැයි විමසා" කුරුරජ කුරුධම් රකියි. එහෙයින් ඔහුගේ රටෙහි අඩ මසක් පාසා දස දිනක් මුළුල්ලෙහි වැස්ස වසී. ඒ රජුගේ ගුණානුභාවය නිසා ය, මේ තිරිසන් ගත ඇතාගේ ගුණානුභාවයක් නිසා නොවේ යයි දැන අපි ද කුරුධම් රකින්නෙමු, යච්ච, ධනඤ්ජය කෝරවාස රජුගේ සමීපයෙහි ඒ කුරු ධම්ය රන් පතක ලියවා ගෙනෙවි" යයි ඇමතියන් යැවීය. පඤ්ච ශීලය කුරු ධම්යයි කියනු ලැබේ. ඒවා බෝධි සත්වයන් වහන්සේ සුපිරිසිදු කොට රකිති. බෝධි සත්වයන් වහන්සේ යම් සේද උන්වහන්සේගේ මව ද, අග මෙහෙසිය ද, බාල සොහොයුරා ද, යුවරජු ද, පුරෝහිත බමුණා ද, ඉඩම් මණින ඇමතියා ද, රියදුරු ද, සිටුවරයා ද, දොණමාපක ද දොරටුපාලයා ද, නගරශෝභිනී වෙඟා ස්ත්‍රිය ද එසේමය. එහෙයින්

"රජු ද, මව ද, අගමෙහෙසිය ද, යුවරජු ද, පුරෝහිත බමුණා ද, ඉඩම් මණින්නා ද, රියදුරු ද, සිටුවරයා ද, දොණ මාපක ඇමතියා ද, දොරටුපාලයා ද ගණිකාව ද යන මේ එකොළොස් දෙනා කුරු ධම්යෙහි පිහිටියෝ වෙති" යි කියන ලදී.

ඵ ඒ ඇමතියෝ බෝධි සත්වයන්වහන්සේ වෙත එළඹ වැද එම කාරණය දැනුම් දුන්න. මහා සත්වයන්වහන්සේ "මට කුරු ධම්යෙහි සැකයක් ඇත. මාගේ මෑණියෝ වනාහි සුරක්‍ෂිත කොට රකිති. ඇයගේ සමීපයෙන් ගනිව් යයි කියා " මහ රජ කුකුස වනාහි ශීක්‍ෂාකාමී කෙලෙස් කපාදමන හෙවත් සල්ලේඛ පැවැතුම් ඇත්තාට වේ. එහෙයින් අපට ලියා දුන මැනවැ" යි ඉල්ලා සිටින ලද්දේ "ප්‍රාණයන් නොහැසිය යුතුය. නුදුන් දෙය නොගත යුතුය. කාමයන්හි වරදවා නොහැසිරිය යුතුය. මුසා නොකිව යුතුය. මද්‍ය පානය නොකළ යුතුයයි රන් පතක ලියවා මෙසේ මා ලියා දුන්නත් මව සමීපයෙන්ද ලියවා ගනිව් යයි කීහ.

දුතයෝ රජුට වැඳ මව සමීපයට ගොස් "දේවීන්වහන්ස, නුඹ වහන්සේ වනාහි කුරුධම්මය ආරක්‍ෂා කරන සේක. එය අපට දෙනුමැනවි යයි කීහ. බෝධි සන්වයන්ගේ මව් බිසවද එසේම තමාට කුකුසක් ඇති බව කියා ඔවුන් විසින් ඉල්ලා සිටින ලද්දී දුන්තිය. රාජ මෙහෙසිය ආදිහු ද එසේම කුකුස් ඇත්තෝ වූහ. ඒ සියල්ලන්ගේ සමීපයෙන්ම කුරු ධම්මය රන් පන්හි ලියවා ගෙන දන්ත පුරයට ගොස් කලිඟු රජුට දී එම ප්‍රවාන්තිය දැනුම් දුන්හ. ඒ රජතුමාද එම ධම්මයෙහි පවතිමින් පන්සිල් සම්පුණ්ණ කළේය. ඉක්බිති සියලු කලිඟු රටෙහි වැස්ස වැස්සේය. තුන් බිය සංසිඳුනි. බිය රහිත සුලභ ආහාර ඇති රටක් විය. බෝධි සන්වයන් වහන්සේ ජීවිතාන්තය දක්වා පින් කොට පිරිස සහිතව දෙවිලොව ගියහ. එකල්හි ගණිකා ආදිහු උප්පලවණණා ආදිහු වූහ.

"එකල්හි ගණිකාව උප්පලවණණා තෙරණියයි. දොරටුපාලයා පුණ්ණ තෙරුන් ය. රජ්ජුගාහක ඇමතියා කණ්ඩාන තෙරුන් ය. දොණමාපක ඇමතියා මොග්ගල්ලාන තෙරුන්ය. රියදුරා අනුරුද්ධ තෙරුන්ය. බ්‍රාහ්මණයා කස්සප තෙරුන්ය. යුව රජු පණ්ඩිත නන්ද තෙරුන්ය. අග මෙහෙසිය රාහුල මාතාවය. මව මායා දේවියයි. කුරු රජ ලෝක නාථ වූ බුදු රජාණන් වහන්සේය. මෙසේ ජාතකය දරව්" යනුවෙන් එහෙයින් කියන ලදී.

මෙහිද නෙකධම්ම පාරමිතා ආදි සෙසු ධම්මයෝ ද ඉහත කී අයුරින්ම නිර්ධාරණය කළ යුත්තෝ වෙති.

තෙවෙනි කුරු රාජ චරිත චර්ණනාව
නිමිසේ ය.

28 "කුසාවතීමහි නගරෙ යදා ආසිං මහීපතී
මහා සුදසා නො නාම වක්කවනති මහබ්බලො (වරියා පිටක)

"කුසාවතී නම් නුවර යම් කලෙක මහත්බල ඇති මහා සුද්දීන නම් සක්විති රජෙක් වූවෙම් ද?

සතරවෙනි (මහාසුද්දීන වර්තයෙහි) "කුසාවතීමහි නගරෙ" යනු යම් නැතෙක දුනට කුසිණාරා නම් නගරය පිහිටියේ ද එම කුසාවතී නම් නගරයෙහි, "මහීපතී" යනු නමින් මහාසුද්දීන නම් ක්ෂත්‍රියයා, "වක්කවනති" යනු චක්‍රත්නය පවත්වයි නැතහොත් චතුර් සම්පත් චක්‍රයන්ගෙන් පවතී ද, පරහිත සඳහා ඒවා අනුන් කෙරෙහි පවත්වයි ද ඉරියාපථ චක්‍රයන්ගේ පැවැත්ම මොහු කෙරෙහි ඇත්තේනුයි චක්‍රවර්තී වේ. නැතහොත් ආශ්වයඝී ධම්යන් සතරෙන් හා සංග්‍රහවස්තු සතරෙන් යුක්ත වූවකු විසින්. අනුන් විසින් යටපත් කළ නොහැකි, ඉක්මවිය නොහැකි ආණා සම්බයාන චක්‍රයාගේ පැවැත්ම මොහු කෙරෙහි ඇත්තේනුයි වක්කවනති වේ. පරිණායක රත්නය පෙරටුකොට ගත් හස්තිරත්නාදිය ප්‍රමුඛ මහත් බලකායෙන් ද ප්‍රණයානුභාවයෙන් හටගත් කාය බලයෙන් ද යුක්ත වූ හෙයින් "මහබ්බලො"යි. "යදා ආසිං" යනු සම්බන්ධයයි. මේ එහි අනුපිළිවෙළ කථාවයි.

අතීතයෙහි වනාහි මහාපුරුෂතෙම සුද්දීන ආත්ම භාවයට පෙර තුන්වන ආත්ම භාවයෙහි ශාඛපති කුලයෙහි උපන්නේ තමාගේ කිසියම් කටයුත්තක් සඳහා වනයට පිවිසියේ ජීවමාන බුදුන් වහන්සේගේ ශාසනයෙහි අරණ්‍යවාසීව වසන එක් තෙරනමක් ගසක් මුල වැඩ හිඳිනු දැක, "ම විසින් මෙහි ආයඝීයන් වහන්සේට පන්සලක් කිරීම වටියයි සිතා තමාගේ කටයුතු හැරපියා දුව දඩු කපා විසීමට සුදුසු පන්සලක් කොට දොරක් යොදා දුව ඇතිරියක් (ලී මැස්සක්) සාදා උන්වහන්සේ පන්සල පරිභෝග කරන්නාහු ද නැන්දැයි විමසනු පිණිස එකත් පසෙක හුන්තේ ය. තෙරුන් වහන්සේ ඇතුළු ගමෙන් ආපසු වැඩමකොට පන්සලට පිවිස දුව ඇතිරියෙහි වැඩ හුන්න. මහා සත්වයෝ ද උන්වහන්සේ වෙත එළඹ "ස්වාමීනි පන්සල සුව පහසු දැයි ඇසූහ. "යහපත් මුහුණක් ඇති උපාසකය, පහසුය, පැවිද්දන්ට සුදුසු යයි වදාළහ. "ස්වාමීනි ඔබ වහන්සේ මෙහි වැඩ වසන සේක් ද? "එසේය. උපාසකය" හෙතෙම ඉවසා වදාළ අයුරින්ම වාසය කරන්නේ යයි දන නිතර මාගේ නිවසට (පිඬු පිණිස) වැඩිය මැනවැයි ප්‍රතිඥාගෙන නිතර තමාගේ නිවසෙහි ම දන් වැළඳවීම කරවීය. හෙතෙම පන්සලෙහි කලාලයක් අතුරා ඇඳ පුටු පැනෙව්වේය. හේත්තුවන ලැල්ලක් ගෙනවිත් තැබීය. පය සෝදන ලැල්ලක් ද තැබීය. පොකුණක් කැණීය. සක්මන් මළුවක් කොට

වැලි විසුරුවීය. උවදුරු දුරුකරනු පිණිස පන්සල කටුවැටකින් වටකළේය. පොකුණ සහ සක්මන් මළුවද එසේම වට කළේය. එහි ඇතුළෙහි වැට අයිනෙහි තල්ගස් පෙළක් රෝපණය කළේය. එ මේ ආදියෙන් ආවාසය නිමවා තෙරුන් වහන්සේට තුන් සිවුරු ආදිකොට ඇති සියලු මහණ පිරිකර දුන්නේය.

එකල්හි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ විසින් තෙරුන් වහන්සේට තුන් සිවුරුද, පිණ්ඩ පාතයද, පාත්‍ර ද, තැටි ද, පෙරහන්කඩ ද, කෙණ්ඩි ද, පරිභෝග භාණ්ඩ ද, කුඩ හා පාවහන් ද, දියකළ ද, ඉදිකටු ද, සැරයට් ද, ඉදිකටු ගලාද කතුරු ද, නියපොතුකපන පිහි ද, පහන් දූල් වීමට අවශ්‍ය දේද, යනාදී පැවිද්දන්ට අයත් පරිභෝග භාණ්ඩයන්ගෙන් නුදුන් දෙයක් නම් නොවීය. හෙතෙම පන්සිල් රකිමින් පෙහෙවස් සමාදන් වෙමින් ජීවිතාන්තය දක්වා තෙරුන්ට උවටුන් කළේය.

තෙරුන් වහන්සේ එහිම වසන්නාහු රහත් ඵලයට පත්ව පිරිනිවිසේක. බෝධි සත්වයන් වහන්සේ ද ආයු ඇති තෙක් පින් කොට දෙවිලොව ඉපිද එයින් වුත වී මිනිස් ලොවට එන්නාහු කුසාවතී රාජධානියෙහි ඉපිද මහාසුදර්ශන නම් සක්විති රජ වූහ. ඔහුගේ ඉසුරුමත් බව "භූත පුබ්බං ආනන්ද රාජා මහාසුදර්ශනො නාම අහොසි ධත්තියො මුද්ධාහි සිත්තො" (ආනන්දය, පෙර මහා සුදර්ශන නම් හිසෙහි අභිෂේක කළ (ඔටුනු පැළදවු) ඤාත්‍රිය රජෙක් විය) ආදී වශයෙන් (දීඝනිකාය - මහාසුදර්ශන) සුත්‍රයෙහි ආවේමය.

ඔහුට වනාහි කුසාවතී රාජධානිය ප්‍රමුඛ නගර අසුභාර දහසක් ද, ධම්ප්‍රාසාදය ප්‍රමුඛ ප්‍රාසාද අසුභාර දහසක් ද, මහාබ්‍රහ්ම කුටාගාරය ප්‍රමුඛ කුටාගාර අසුභාර දහසක් ද, විය. ඒ සියල්ලම තෙරුන් වහන්සේ උදෙසා කළ එකම පන්සලෙහි ආනිසංසය හේතුකොට ගෙන පහළ විය. උන්වහන්සේට පුජා කළ ඇද පුටුවල ආනිසංස වශයෙන් පයථිඬක අසුභාර දහසක් ද ඇතුන් අසුභාර දහසක් ද අසුන් අසුභාර දහසක් ද රය අසුභාර දහසක්ද පහළ විය. උන්වහන්සේට පුජා කළ පහනේ ආනිසංස වශයෙන් මැණික් අසුභාර දහසක් ද පොකුණේ ආනිසංස වශයෙන් අසුභාර දහසක් පොකුණු ද, පාත්‍ර තැටි ආදී පරිභෝග කිරීමට සුදුසු පැවිදි පිරිකර දානයෙහි ආනිසංස වශයෙන් අසුභාර දහසක් සිත්‍රිහු ද, අසුභාර දහසක් පුත්‍රයෝ ද අසුභාර දහසක් ගෘහපතීහු ද පහළ වූහ. පස්ගෝරස දානයෙහි ආනිසංස වශයෙන් අසුභාර දහසක් දෙනතු ද, හැඳීමට පෙරවීමට සුදුසු දේ දීමේ ආනිසංස වශයෙන් කෝටි අසුභාර දහසක් වස්ත්‍ර ද, හෝජන දානයෙහි ආනිසංස වශයෙන් අසුභාර දහසක් බත් සැළි ද පහළ වූහ.

හෙතෙම සජ්ඣ විධි රත්තයෙන් හා සතර සෘද්ධීන්ගෙන් යුක්ත වූයේ රාජාධිරාජව සියලු සාගර කෙළවර කොට ඇති පෘථිවි මණ්ඩලය දග රාජධම්මයෙන් ජයගෙන වාසය කරන්නේ නොයෙක් සිය ගණන් තැන්වල දානශාලා කරවා මහදන් පැවැත්වීය. "යමෙක් යම් යම් දෙයක් කැමැත්තේ නම් හෙතෙම දානශාලාවලට පැමිණ එය ගනින්නා යි දවසට තෙරවක් නගරයෙහි බෙර හැසිරවීය. එහෙයින් "තඤ්ඤාං දිවසෙ තිකඛතඤ්ඤාං සොසාපෙමි තහිංතහිං" ආදිය කියන ලදී.

- 29 තඤ්ඤාං දිවසෙ තිකඛතඤ්ඤාං - සොසාපෙමි තහිං තහිං කො කිං ඉච්ඡති පඤ්ඤාති - කසස කිං දියතු ධනං
- 30. කො ඡාතකො කො තසිනො - කොමාලං කො විලෙපනං නානා රත්තානි වජ්ජානි - කො නගො පරිද්දහිසසති
- 31 කො පඨෙ ඡත්ත මාදෙති - කොපාහණා මුදු සුභා ඉති සායඤ්ඤා පාතොව - සොසාපෙමි තහිං තහිං" (වරියා පිටක)

"එහි මම දවසට තුන්වරක් ඒ ඒ තැන බෙර හැසිර වූයෙමි. කවරෙක් කුමක් කැමැත්තේ ද? පුර්වතා කෙරේ ද? කවරකුහට කුමන ධනයක් (මවිසින්) දෙනු ලැබේවා ද? කවරෙක් සාදුක් ඇත්තේ ද? කවරෙක් පිපාසා ඇත්තේ ද? කවරෙක් මල්, කවරෙක් විලවුන් (කැමැත්තේ ද?) නගන්වූ කවරෙක් නානා ව වස්ත්‍රයන් හදින්නේ ද? කවරෙක් මාග්ගයෙහි කුඩියක් ගනීද ? කවරෙක් සුව පහස් ඇති දැහිනිය පාවහන් ගනීදැයි මෙසේ උදේ දවල් හවස ද ඒ ඒ තැන සෝභා කරවිමි."

එහි "තඤ්ඤාං" යනු ඒ නගරයෙහි, "තදාහං" යනුවෙන් ද පාඨයකි. එහි එකල්හි මම මහා සුද්දීන වූ කල්හි යන අර්ථයයි. "තහිංතහිං" යනු ඒ ඒ තැන, ඒ ඒ ප්‍රාකාරයෙහි ඇතුලත ද පිටත ද යන අර්ථයයි. "කො කිං ඉච්ඡති" යනු බ්‍රාහ්මණාදීන් අතුරෙන් යම්කිසි සත්වයෙක් ආහාර ආදී දිය යුතු දේ අතුරෙන් යම්කිසිවක් කැමති වෙයිද, "පඤ්ඤාති" යනු එයටම පයඝාය වචනයකි. "කසස කිං දියතු ධනං" යනු නොයෙක් වර නොයෙක් ආකාරයෙන් දාන සෝභාව පැවති බව දැක්වීමට කියන ලදී. මෙයින් දාන පාරමිතාවේ සාර පය දක්වයි. දිය යුතු වස්තූන්ගේ ද ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ගේ ද විකල්ප රහිත (තේරීමක් නැති) බව, බෝධි සත්වයන්ගේ දාන පාරමිතාවයි.

දන් දාන සෝභණයෙන් ඒ ඒ දිය යුතු දෙයට සුදුසු පුද්ගලයන් ප්‍රකාශ කිරීම දැක්වීමට, "කො ඡාතො" ආදිය කියන ලදී. එහි "ඡාතො" යනු බඩගිනි වූ, "තසිනො" යනු පිපාසිත වූ, "කො මාලං කො විලෙපනං" යනු "ඉච්ඡති"

යන පදය සමග යෙදිය යුතුය. "නගො" යනු වස්තු නොමැත්තා වස්තුවෙන් ප්‍රයෝජන ඇති තැනැත්තා යන අදහසයි. "පරිදිහිසාති" යනු හදින්නේ ය.

"කො පටෙ ඡන්තමාදෙති" යනු කවර මගියෙක් පටයෙහි, මාරියෙහි තමන් වැස්සෙත්, වානයෙන්, හිරු රැසින් ආරක්‍ෂාව සඳහා කුඩියක් ගනියිද, කුඩියකින් ප්‍රයෝජන ඇති තැනැත්තා යන අර්ථයයි. "කො පාහනා මුදු සුභා" යනු දැකිය බැවින් "සුභා" වූ සැප ස්පර්ශ ඇති බැවින් 'මුදු' පාවහන් තමාගේ පා වලද ඇස් වලද රක්‍ෂණය සඳහා, "කො ආදෙති" යනු කවරෙක් ඒවායින් ප්‍රයෝජන ඇත්තෝ ද යන අදහසයි. "සායං ච පානො ච" යන මෙහි "ච" ශබ්දයෙන් මධ්‍යාහ්නයෙහි යන්තද එකතු කොට තිව යුතුය. දවසට තෙවරක් සොෂා කරවමි යි කියන ලදී.

32. න නං දසසු ධානෙසු න පි ධාන සතෙසු වා අනෙක සතධානෙසු පටියනනං යාවකෙ ධනං

යාවකයන් උදෙසා එම දානය ස්ථාන දහයක පිළියෙල නොකරන ලදී. ස්ථාන සියයක හෝ පිළියෙල නොකරන ලදී. සිය ගණන් ස්ථානවල එම දානය පිළියෙල කරන ලදී.

"න නං දසසු ධානෙසු" යනු ඒ දානය ස්ථාන දහයෙකින් පිළියෙල නොකරන ලදී යයි යෝජනා කරයි. "නපි ධාන සතෙසු වා පටියනනං" වැලිදු සිය ගණන් ස්ථානයන්හි පිළියෙල කරන ලදී. "යාවකෙ ධනං" යනු යාවකයන් උදෙසා ධනය පිළියෙල කරන ලදී. සම්පයට ගෙන එන ලදී.

දොළොස් යොදුනක් දික් වූ ද හත් යොදුනක් පළල් වූ ද නගරයෙහි සත් පවුරු අතර තල්ගස් පන්ති හතකින් වට වී ඇත. ඒ තල් ගස් පන්ති අතර අසුහාර දහසක් පොකුණු වේ. එක් එක් පොකුණු ඉවුරෙහි වෙන වෙනම මහාදාන පිහිටුවන ලදී. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මෙය දේශනා කරන ලදී. "ආනන්දය, මහා සුදැකීන රජතුමා එම පොකුණු තෙර ආහාර අවශ්‍ය වූවහුට ආහාර ද, බීම අවශ්‍ය වූවහුට බීම ද, වස්ත්‍ර අවශ්‍ය වූවහුට වස්ත්‍ර ද, යානා අවශ්‍ය වූවහුට යානාද, සයන අවශ්‍ය වූවහුට සයනද, ස්ත්‍රියක අවශ්‍ය වූවහුට ස්ත්‍රියද අමුරන් අවශ්‍ය වූවහුට අමුරන් ද රන් අවශ්‍ය වූවහුට රන් ද මේ බඳු වූ දානයක් පිහිටු විය (දීඝ නිකාය - මහා සුදෙසු න සුත්ත)

මේ එහි දානය පැවති ආකාරයයි. මහබෝසනාණෝ වනාහි ස්ත්‍රීන්ට ද පුරුෂයන්ට ද සුදුසු අලංකාරයන් කරවා එහි ජෛවය සඳහා ස්ත්‍රියක පමණක් ද සෙසු සියල්ල පරිත්‍යාග වශයෙන් ද තබා "මහා සුදැකීන ඔපු දන් දෙයි. එය

කැමති පරිදි පරිභෝග කරවි" යයි බෙර හැසිර විය. මහජනයා පොකුණු තෙරට ගොස් නා වස්ත්‍රාදිය හැද මහා සම්පත් අනුභව කොට යමෙකුට එබඳු සම්පත් ඇත්නම් ඔවුහු ඒවා හැර යති. යමෙකුට නැත් ද ඔවුහු ගෙන යති. යමෙක් ඇත් යානාදියෙහි හද කැමති පරිදි හැසිර උතුම් සයනයන්හි සැනපී සම්පත් අනුභව කොට ස්ත්‍රින් සමග ද සම්පත් අනුභව කොට සත් රුවන් ආහරණ පැළඳ සම්පත් අනුභව කොට ප්‍රයෝජන ඇති දෙය ගෙනයති. ප්‍රයෝජන නැති දෙය හැරදමා යති. එම දානය ද වියඪිකොට දිනපතාම දෙනු ලැබේ මය. එකල්හි දඹදිව වැසියන්ට වෙනත් වැඩක් නැත. දානය අනුභව කරමින් සම්පත් අනුභව කරමින් හැසිරෙති. එම දානයෙහි කාල සීමාවක් නොවිය. රාත්‍රියේ ද දවල් ද යම් යම් විටක අවශ්‍ය අය එන් ද එකල්හි දෙනුලැබෙමය. මෙසේ මහා පුරුෂයාණෝ ජීවිතාන්තය දක්වා මුළු දඹදිව උත්සව ශ්‍රියෙන් (නඟුල උඩට හරවා) මහාදාන පැවැත්වූහ. එහෙයින් "දිවා යදිවා රන්තිං යදි එති වණ්ඛික කො" යනාදිය කියන ලදී.

- 33. "දිවා වා යදිවා රන්තිං යදි එති වණ්ඛික කො
ලඬා යදිව්ඡිකං භොගං පුරහන්ථාව ගච්ඡති
- 34. එවරූපං මහා දානං අදාසිං යාව ජිවිකං
නපාහං දෙස්සං ධනං දමම් නපිනත්ථි නිවයො මයි.
- 35. යථාපි ආතුරො නාම රොගනො පරිමුක්ඛි යා
ධනෙන වෙස්සං නප්පෙ ත්වා රොගනො පරිමුච්චති
- 36. නථෙවාහං ජානමානො පරිපුරෙකුමසෙසනො
උනමනං පුරයිතුං දෙමීදානං වණ්ඛික කෙ
නිරාලයො අපච්චා සො සමොධිමනුපත්ති යා" (චරියා පිටක)

" යාවකයෙක් ඉදින් දහවල්හි හෝ ඉදින් රාත්‍රියෙහි හෝ පැමිණේ ද කැමති පරිදි භෝගය ලැබ පිරුණු අත් ඇතිවම යයි. දිවිහිමියෙන් මෙබඳු වූ මහ දන් දුන්නෙමි. මට අප්‍රිය වූ වස්තුවක් නුදුන්නෙමි. මා සම්පයෙහි ධනය රැස්කිරීමෙන් නැත්තේ ද නොවෙයි. යම් සේ රෝගයෙන් මඩනා ලද පුරුෂයෙක් වූකලී රෝගයෙන් මිදෙනු පිණිස ධනයෙන් වෙදෙකු සතුටු කොට රෝගයෙන් මිදේද, එසේම මමද දන්නෙමි නිරවශේෂයෙන් (දාන පාරමිතාව) සම්පුණ්ණ කරනු පිණිස, අසම්පුර්ණ සිත පිරවීම පිණිස ආලය රහිතව කිසිත් ප්‍රාර්ථනාවක් නොමැතිව සම්බෝධියට පැමිණීම පිණිස යාවකයන්ට දන් දෙමි."

එහි "දිවා වා යදි වා රතනිං යදි එති" යන මෙයින් මෙතුමාගේ සුදුසු කාලයෙහි දීම දැක්වේ. ලාභ බලාපොරොත්තුවෙන් යාවකයන් පැමිණෙන කාලයම බෝධි සත්වයන්ගේ දානයට කාලය වේ. "වණ්ඛබ්බකො" යනු යාවකයාය. "ලද්ධා යදිව්ඡකං භොගං" යන මෙයින් අභිරුචියට අනුව දීම, යම් යම් යාවකයෙක් යම් යම් ලැබිය යුතු දෙයක් කැමති වෙයිද ඒ ඒ තැනැත්තාට ඒ ඒ දෙයම බෝධිසත්වයෝ දෙති. එහි ඉතා වටිනා බව දුර්ලභ බව ආදිය තමාට ආවරණයක් (බාධාවක්) ලෙස නොසිතූහ. "සුරහන්ධුව ගඡ්ඡති" යන මෙයින් කැමතිතාක් දීම දක්වයි. යාවකයෝ යම් පමණ කැමති වෙත් ද මහා සත්වයෝ උදාර අධ්‍යාගය ඇති බැවින් ද මහත් සෘද්ධිමත් බව නිසා ද එපමණම දෙති.

"යාවඡ්චිකං" යන මෙයින් දානයෙහි කාල සීමාවක් නොමැති බව දක්වයි. සමාදන් වූ දින පටන් (අදහස) සම්පුණ්ණ වීම දක්වා බෝධිසත්වයෝ අතරමැද කාලය සීමා කිරීමක් නොකරති. බෝධිසම්භාර ධර්මයන් රැස්කිරීමේ දී හකුලාගැනීමක් නොමැති බැවින් අතරතුරෙහි (ප්‍රාර්ථනාවෙහි) අවසානයට නොපැමිණ මරණයෙන් පවා නොසිඳෙන්නේ මය. එයින් පසුව ද එසේ ම පිළිපදින හෙයින් "යාවඡ්චිකං" යනු මහා සුදුසු වර්තය අරමුණු කොට කියන ලදී. "නපාහං දෙස්සං ධනං දමම" යනු මෙබඳු වූ මහා දන් දෙමින් ගෙයින් ද ධනය බැහැර කරවමි. එසේ වුවත් මේ ධනය නම් මට අප්‍රිය වූවක් අමනාප වූවක් නොවේ යනුයි. "නපි නඤ්චි නිවයොමයි" යනු මගේ සම්පයෙහි ධනය රැස් කිරීමක් ධනය සංග්‍රහ කිරීමක් නැත්තේ ද නොවේ. සල්ලේඛ පැවැතුම් ඇති ශ්‍රමණයෙකු මෙන් රැස්කිරීමක් නොකරන්නෙක්ද නොවෙමි." යන අර්ථයයි. මෙය යම් අදහසකින් ඒ මේ මහාදානය පැවැත්වී ද, එය දැක්වීමට කියන ලදී.

දූන් එය උපමාවකින් පැහැදිලි කිරීමට "යථාපි ආතුරො නාම" යනාදිය කීවේය. එහි මේ උපමා සංසන්දනය සමග අර්ථ දැක්වීමයි :- යම් සේ "ආතුරො" රෝගයෙන් යටත් කළ පුරුෂයෙක් තමා රෝගයෙන් මිඳෙනු කැමතිව "ධනෙන්" අමුරන් සහ රන් ආදියෙන් "වෙඡ්ඡං" වෛද්‍යවරයෙකු "තපොක්ඛා" සතුවූ කොට නියමය පරිදි පිළිපදින්නේ ඒ රෝගයෙන් මිඳෙයි ද.

"නථෙව" ඒ ආකාරයට මමද අන්ධ බවට පත් වූ සියලු ලෝකයා ක්ලේශ රෝගයෙන් ද සියලු සංසාර දුක්ඛ රෝගයෙන් ද මුදවනු කැමැත්තේ ඒ සඳහා එයින් මිදීමට මේ සියලු ධනය පරිත්‍යාග කිරීම දාන පාරමි උපායයයි, "ජානමානො" අවබෝධ කර ගත්තේ "අසෙසනො" දෙයා ධර්මයාගේ සහ ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ගේ වශයෙන් ඉතිරි නොකොට මහා දානයක්

වශයෙන් සත්වයන්ගේ ද තමාගේ ද මනදොළ "පරිපුරෙතො" සම්පූර්ණ කරන්නට මගේ දාන පාරමිතාව පරිපුරණී නොවීය. එහෙයින්, 'උදානමනං' යනු පවත්නා අඩු සිත 'පුරයිතො' පුර වන්නට 'වණ්ඛකෙ' යාවකයන්ට "අදාසිං නං දානං" මෙබඳු වූ මහදන් දෙමි, එයද වනාහි "නසමිං" දාන ධර්මයෙහි ද එහි ඵලයෙහි ද "නිරාලයො" අපේක්ෂා නොමැතිව "අපච්චාසො" කිසි බලාපොරොත්තුවක් නොමැත්තේ හුදෙක් "සමොධිමනුස්ස තති යා" සච්ඤා ඥානයම අවබෝධ කර ගැනීමට දෙමි යනු යි.

මෙසේ මහා සත්වයන්වහන්සේ මහදන් පවත්වමින් තමාගේ පුණ්‍යානුභාවයෙන් පහළ වූ ධර්මප්‍රාසාදයට නැගී මහාබ්‍රහ්මකුටාගාර දොරටුවේදීම කාමචිතකාදිය නවතා එහි සංඝමය රාජපයඝීඝකයෙහි හුන්සේක් ධ්‍යාන අභිඥා උපදවා එතැනින් නික්ම සංඝමය කුටාගාරයට ඇතුල් වී එහි රිදීමය පයඝීඝකයෙහි වැඩහුන් සේක් සතර බ්‍රහ්ම විහරණයන් වඩා අසුභාර දහසක් අවුරුදු ධ්‍යාන සමාපත්තියෙන් කල්යාන කාලක්‍රියා කරන සමයෙහි දැකීම සඳහා පැමිණි සුභද්‍රා දේවිය ප්‍රධාන අසුභාර දහසක් අන්ත:පුර වාසීන්ටද ඇමති පිරිසට ද

"අනිච්චාවන සඤ්ඛාරා උප්පාද වයධමිනො
 උප්ප ඡ්ඡවා නිරුජ්ඣනා නෙසං වූපසමො සුඛො"
 (දීඝ නිකාය මහාසුදසස සුත්ත)

"ඉපදීම හා විනාශය ස්වභාව කොට ඇති සංස්කාර එකාන්තයෙන් අනිත්‍යය. යම් සංස්කාර කෙනෙක් ඉපිද නිරුද්ධ වෙත් ද ඔවුන්ගේ සංසිදීම සැපයකි"

යන මේ ගාථාවෙන් අවවාද දී ආයු කෙළවර බ්‍රහ්මලෝක පරායණ වූහ (බඹලොව උපන්න.)

එකල්හි සුභද්‍රා දේවිය රාහුලමාතාව වූවා ය. පරිණායක රත්නය රාහුල ය. සෙසු පිරිස බුදු පිරිසය. මහා සුදඤ්ඤ රජුවනාහි ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේය.

මේ ජාතකයෙහි ද දශ පාරමිතාවෝ ස්වරූප වශයෙන් ලැබෙත්මය. එහෙත් දානාධ්‍යානයාගේ උදාර බව නිසා දාන පාරමිතාවම පාලියෙහි ආයේ ය. අවශේෂ පාරමී ධර්ම ඉහත කියන ලද ක්‍රමයෙන්ම ආයේ ය. එසේ මහත් සත් රුවනින් දිලිසුනු සතර මහා දිවයිනට අධිපතිව සිටද එබඳු හෝග සැප අත්හැරපියා කාම චිතකාදිය දුරදීම යටපත් කොට එදා මෙබඳු මහදන්

පවත්වමින් අවුරුදු අසූහාර දහසක් සමාපත්තියෙන් කල්යවා අනිත්‍යාදි ප්‍රතිසංයුක්ත ධම් කථා කොට විදග්ගිනාවෙහි නිරුත්සාහයද සියලු තන්හි නො ඇලීමට යාමද යන මේ ආදී ගුණානුභාවයෝ නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ.

සිවුවෙනි මහා සුදග්ගන වර්තයයි.

37. "පුනාපරං යදා හොමි සත්තරාජ පුරොහිතො පුජනො නරදෙවෙහි මහාගොවිජු බ්‍රාහ්මණො" (වරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (වර්තයක් කියමි) යම් කලෙක සත් රජුන්ගේ පුරෝහිත වූ රජුන් විසින් පුදන ලද මහා ගෝවින්ද නම් බ්‍රාහ්මණයෙක් වීම් ද"

පස්වෙනි (මහාගොවිජු වර්තයෙහි) "සත්තරාජ පුරොහිතො" යනු සත්තභූ ආදී රජුන් සන්දෙනෙකුගේ සියලු කායඝ්‍රීයන්හි අනුගාසක වූ පුරෝහිතයා, "පුජනො නරදෙවෙහි" යනු ඒ රජවරුන් විසින් ද දඹදිව අනෙක් සියලුම ක්‍රියයන් විසින් ද සිව් පසය පූජා කිරීම්, සත්කාර සම්මාන කිරීම් වශයෙන් පුදන ලද්දේ, "මහාගොවිජු බ්‍රාහ්මණො" යනු මහත් ආනුභාවය ඇති නිසාත් ගොවින්ද නම් වූ තම පියාගේ තනතුරෙහි පිහිටු වීමෙන් අභිෂේක කළ නිසාත්, "මහා ගොවින්ද" යයි ව්‍යවහරයට පත් බ්‍රාහ්මණයා,

අභිෂේක කළ කාලයේ සිට බෝධි සත්වයන් වහන්සේට මෙම ව්‍යවහාරය ඇති විය. නමින් වනාහි ජෝතිපාල නම් විය. ඔහු උපන් දිනයෙහි සියලු ආයුධ දිලිහී ගියේ ය. රජතුමා ද අඵයම් වේලෙහි තමාගේ මඟුල් කඩුව දිලිහී ගිය බව දක බියට පත්වූයේ උපස්ථානය සඳහා පැමිණි තමාගේ පුරෝහිත වූ, බෝධි සත්වයන්ගේ පියාගෙන් අසා "මහරජ, බිය නොවන්න. මට පුතෙක් උපන්නේය. ඔහුගේ ආනුභාවයෙන් රජගෙදර පමණක් නොව සියලු නගරයෙහිම ආයුධ දිලිසුනේය. එය කරණ කොට ගෙන නුඹ වහන්සේට අනතුරක් නැත. සියලු දඹදිව වනාහි ප්‍රඥාවෙන් ඔහුට සමාන කෙනෙක් නොවන්නාහ. මේ එයට පූච්ච නිමිත්ත යයි පුරෝහිතයා විසින් අස්වසනු ලැබූයේ සතුටු සිතුව කුමාරයාට කිරි මිළ වේවායි (කහවණු) දහසක් දී වැඩිවිය පැමිණි කළ මට දක්වුව මැනවැයි කිය. හෙතෙම වැඩිවියට පත් වූයේ පසු කලෙක අරිය දැකීමට සුදුසු නුවණ

ඇත්තේ රජවරුන් සත්දෙනාගේ සියලු කායඵයෙහි අනුශාසකයා වී යළි පැවිදිවද සත්වයන් දිට්ඨධම්මික සම්පරාධික (මෙලොව, පරලොව) අනර්ථයන්ගෙන් ආරක්‍ෂා කොට අඵයෙහි යෙදවීය. මෙසේ බැබළුන නිසාත් පාලනයෙහි සමර්ථ නිසාත් මොහුට ජෝතිපාල යයි නම් කළහ. "නාමෙන ජෝතිපාලො නාම" යයි එහෙයින් කියන ලදී.

එහිදී බෝධිසත්වයෝ "දීසම්පති" නම් රජුගේ පුරෝහිත ගෝවින්ද නම් බ්‍රාහ්මණයාගේ පුතා වී තමාගේ පියාගේ ද ඒ රජුගේ ද ඇවෑමෙන් ඒ රජුගේ පුත් වූ රේණු නම් රජු ද ඔහුගේ යහළුවන් වූ සත්තභූ, බ්‍රහ්මදත්ත, වෙස්සභූ, හරත, ධනරට්ඨ රජවරු දෙදෙනා ය යන මේ සත් රජවරු යම්සේ ඔවුනොවුන් විවාද නොකෙරෙත් ද, එසේ රාජ්‍යයෙහි පිහිටුවා ඔවුන්ට අඵයෙන් හා ධම්යෙන් අනුශාසනා කරන්නා වී දඹදිව සියලු රජුන් විසින් ද සෙසු බ්‍රාහ්මණයන් විසින් ද දේවනාගයන් විසින් ද මනුෂ්‍යයන් විසින් ද ගෘහපතීන් විසින් ද සත්කාර ගරුකාර මානන පූජා කරන ලද්දාහු උතුම් ගෞරවස්ථානයට පත් වූහ. අඵධම්යන්හි කුශලතාව හේතුකොට ගෙන ඔහුට "මහා ගෝවින්ද" යන නාමය ඇතිවූයේ ය. කියන ලද්දේ මය:- "ගොවිඤ්ඤා චත භො බ්‍රාහ්මණො (මහා) ගොවිඤ්ඤා චත භො බ්‍රාහ්මණො"යි (දීඝනිකාය මහාගොවිඤ්ඤ සුත්ත) එහෙයින්

"පුනාපරං යදා හොමී සත්තරාජ පුරොහිතො පූජිතො නර දෙවෙහි මහා ගොවිඤ්ඤ බ්‍රාහ්මණො" යි කියන ලදී.

ඉක්බිති බෝධිසත්වයන් වහන්සේ ගේ පුණ්‍යානුභාවයෙන් උත්සාහවත් කරන ලද ඒ රජුන් විසින් ද ඔවුන්ට අනුයුක්ත ඤාතියයන් විසින් ද බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතියන් විසින් ද ගම් නියම්ගම් ජනපද වැසියන් විසින් ද මතු මත්තෙහි එලවන ලද, හාත් පසින් මහෝඝයක් මෙන් උතුරායන අප්‍රමාණ උදාර ලාභසත්කාර උපත. අප්‍රමාණ ජාතීන්හි රැස්කරන ලද මහත් කුශලසමූහ ඇත්තාහට උසස් කුලයෙහි උපන්නහුට, පිරිසිදු ශීලාවාර ගුණ ඇත්තාහට, ප්‍රිය ශීලිභාවය ඇත්තාහට, මැනවින් හදාළ සියලු ශිල්ප ඇත්තාහට, සියලු සත්වයන් කෙරෙහි පුත්‍ර සමාන කරුණාවෙන් පතුරුවන ලද සිනිඳු මෘදු හද ඇත්තාහට, ලාභසත්කාර උපදින අයුරින් ම උපත. බෝධිසත්වයෝ "දූන් වනාහි මට මහා ලාභ සත්කාර ඇත්තේ ය. දාන පාරමිතාව පුරන්තෙමි නම් යෙහෙකැ" යි සිතූහ.

හෙතෙම නුවර මැද ද, සතර දොරටුවෙහි ද තමාගේ නිවස දොරටු වේද යනුවෙන් දාන ශාලා හයක් කරවා දිනපතා අප්‍රමාණ ධන පරිත්‍යාගයෙන් මහා දාන පැවැත්වීය. යම් යම් තුටු පඬුරක් ගෙන එනු ලැබේ

ද යමක් තමා සඳහා පිළියෙළ කෙරේද ඒ සියල්ල දානශාලාවලටම යැවිය. මෙසේ දවස් පතා මහා පරිත්‍යාග කරන ඔහුගේ සිතට තෘප්තියක් හෝ සන්තෝෂයක් හෝ නොවීය. (සිතේ) හැකිලීමක් නම් කොයින්ද ? මොහුගේ දාන ශාලාවට ලාභාශාවෙන් එන්නන්ගෙන් ද දානවස්තු ගෙනයන්නන්ගෙන් ද මහා සන්වයන් වහන්සේගේ විශේෂ ගුණ කියන මහ ජනකායෙන් ද ඇතුල් නුවර මෙන්ම පිටනුවර ද භාත්පසින් එක් මහා ගංවතුරක් මෙන් ද කල්පාරම්භයෙහි මහා වානය ගැටීමෙන් පරිභ්‍රමණය වූ මහා සමුද්‍රය මෙන් ද ඒක කෝලාහල, ඒක නින්තාද විය. එහෙයින්

38. "නදානං සත්ත රජ්ජෙසු යං මෙ ආසි උපායනං
නෙන දෙමි මහාදානං අකොඛා හං සාගරූපමං

39. න මෙ දෙසසං ධනං ධඤ්ඤං නපි නත්ථි නිවයොමසි
සබ්බ ඤ්ඤානං පියං මඤාං තසමා දෙමි වරං ධනං" (චරියා පිටක)

"එකල්හි රාජ්‍ය සතෙහි මට එවන ලද යම් පඩුරක් වීද, එයින් (කිසිවකු විසිනුත්) වලනය නොකට හැකි සාගරය මෙන් මහදන්දුනිමි. (එසේ දෙන) මට ධනය ද ධාන්‍ය ද අප්‍රිය නොවෙයි. මා කෙරෙහි වස්තු රැස් කිරීමෙන් හැත්තේ ද නොවෙයි. මට සවිඥානාඥානය ප්‍රිය වෙයි. එහෙයින් උතුම් වූ ධනය දුනිමි" යි කියන ලදී.

එහි "නදානං" යනු යම් කලෙක සත් රජුන්ට පුරෝහිත මහා ගෝවිජු බ්‍රාහ්මණයා වීම ද, එකල්හි මම, "සත්ත රජ්ජෙසු" යනු රේඡ්‍ය ආදී සත් රජුන්ගේ රාජ්‍යයන්හි, "අකොඛා හං" යනු අභ්‍යන්තරවූද බාහිර වූ ද සතුරන් විසින් වැළැක්විය නොහැකි බැවින් කිසිවකු විසින් කැලඹිය නොහැකි, "අඛං" යනු ද පාඨයකි. මෙසේ පිරුණු දානාධ්‍යායයාගේ ද දාන වස්තුවේ උදාර භාවයෙන් ද විපුල භාවයෙන් ද අතිශයින් පරිපූණි වූ යන අර්ථය. "සාගරූපමං" යනු සාගරය සමාන, යම් සේ සාගරයෙහි ජලය සියලු ලෝකයා විසින් ගෙනයනු ලබන කල්හිද ගෙවා දමන්නට නොහැක්කේ ද ඔහුගේ දාන ශාලාවෙහි දාන වස්තූන්ද එසේමය. අවසාන ගාරාවෙහි "වරං ධනං" යනු උතුම් වූ හෝ කැමති වූ ධනය, සෙස්ස කියන ලද පරිදීමය.

මෙසේ මහා සන්වයෝ පුරුම කල්පික මහා මේසයක්, මහා වැස්සක් මෙන් බෙදීමක් නොමැතිව මහත් වූ දන් වැසි වස්සවමින් දන් දීමෙහි යෙදෙමින්ම ඒ සත් රජවරුන්ට අරියෙන් ධම්මයෙන් අප්‍රමාදීව අනුශාසනා කරති. බමුණු මහසල් කුලසතට ද විද්‍යාශිල්ප උගන්වති. සත් සියයක් නභාතක බමුණන්ට මත්තු හදාරවති. පසු කාලයක එතුමාන් පිළිබඳව "මහා ගෝවිජු බ්‍රාහ්මණයා සියැසින්ම බ්‍රහ්මයා දකී. ඔහු සමග කථාකරයි.

සාකච්ඡා කරයි යනුවෙන් මෙසේ යහපත් වූ කීර්ති ශබ්දයක් උස්ව පැන නැංගේය." (දීඝනිකාය - මහා ගෝවිඤ්ඤ සුතත) හෙතෙම "දැන් වහානි මා පිළිබඳව " බ්‍රහ්මයා දකියි, ඔහු සමග කථා කරයි, සාකච්ඡා කරයි, යනුවෙන් නැත්තා වූ කීර්ති ශබ්දයක් පැන නැංගේ යයි සිතිය. මම මෙය ඇත්තා වූ කීර්ති ශබ්දයක් කරන්නේ නම් යෙහෙකි "යි සිතා හෙතෙම ඒ සත් රජවරුන් ද, සත් බමුණු මහසල් කුලයන්ද, සත් සීයක් නහාතක බමුණන් ද, තමාගේ අඹුදරුවන් ද විමසා "බ්‍රහ්මයා දකින්නෙමි"යි සිත පිහිටුවා වැසි සාර මස බ්‍රහ්ම විහාර භාවනාවෙහි යෙදුනේය. එතුමන්ගේ සිතෙහි ඇති වූ අදහස තම සිතින් දැන සනත්කුමාර බ්‍රහ්මයා ඔහු ඉදිරියේ පහළ විය. එතුමන් දක මහාපුරුෂ තෙම මෙසේ ඇසීය.

වණණ වා යසවා සිරිමා කොනු ත්වමසි මාරිස,
අජානනා නං පුච්ඡාම කථං ජානෙමු තං මයං."

"නිදුකාණනි, පැහැපත්, යශස් ඇති, ශෝභාවත්, ඔබ කවුරු නම් වෙන් ද, නොදන්නා වූ අපි ඔබ විචාරමු, අපි ඔබ කෙසේ දැන ගනිමු ද?

බ්‍රහ්මතෙම එතුමන්ට තමා හඳුන්වා දෙමින්.

"මං වෙ කුමාරං ජානනි බ්‍රහම ලොකෙ සනනන නං
සබ්බෙ ජානනි මං දෙවා එවං ගෝවිඤ්ඤ ජානානි"
"බඹලොව මා සනත් කුමාරයයි ඒකාන්තයෙන් දනිත්. සියලු දෙවියෝ මෙසේ මා දනිත්. ගෝවින්දයෙනි: මෙසේ දැනගනු මැනවැ"යි

කියා එතුමන් විසින්
"ආසනං උදකං පඡ්ඨං මධුපාකඤ්ඤ වුහම ණ
අග්ඤ්ඤ භවනං පුච්ඡාම අග්ඤ්ඤ කුරුතු නො භවං."

"ආසනද දිය ද පයට තෙල් ද මිහිරි අහරද යන මේ ආගන්තුකයන් පුදන දෙයින් පින්වතාණන් අමතමු. පින්වතාණෝ අපගේ මේ ආගන්තුක සත්කාරය පිළිගන්නා සේක්වා" යි.

එළවන ලද ආගන්තුක සත්කාරයෙන් ප්‍රයෝජන නැත්තේ නමුදු බ්‍රහ්මයා එතුමන්ගේ සිත විශේෂයෙන් සතුටු කරනු පිණිස හා විශ්වාසය ඇති කරනු පිණිසත් පිළිගනිමින්,

"පටිගණනාමි තෙන අග්‍රසං යං ණං ගොවිඤ්ඤාසසි"

"ගොවිඤ්ඤාසෙන, ඔබ අපට යමක් පිළිගන්න යයි කියහි ද ඒ ඔබගේ ආගන්තුක සංග්‍රහය පිළිගනිමි"යි

කියා අවකාශ දෙනු පිණිස

"දිට්ඨා ධම්ම භික්ඛාසා සම්පරාය භික්ඛාස ව
කතාවකාසො පුච්ඡා සසු යං කිඤ්චි අභිපජ්ඣිතං"

"පණ්ඩිතයාණනි, මෙලොව භික්ඛුප පිණිස පරලොව සුව පිණිස පවත්නා වූ යම් කිසිවක් ප්‍රාර්ථනා කරන ලද්දේ ද කළ අවකාශ ඇත්තේ ඒ කාරණය විචාරණු මැනවැ"යි අවසරය දුනි.

ඉක්බිති මහා පුරුෂතෙම එතුමන්ගේ පරලොව වැඩම විචාරණ සේක්

"පුච්ඡාමි බ්‍රහ්මානං සන්තංකුමාරං
කඛබ්බි අකඛබ්බං පරවෙදියෙසු,
කප්පංඨි තො කිමච්ච සිකඛ මානො
පජ්ජොති මවෙවා අමතං බ්‍රහ්ම ලොකං"

"මම වනාහි සැක ඇත්තෙමි. අනුන් විසින් දන්නා ලද ප්‍රශ්නයන්හි සැක නැති සතන් කුමාර බ්‍රහ්මයා විචාරමි. කවර ප්‍රතිපදාවක පිහිටියා වූ කවර ධර්මයෙක්හි හික්මෙන්නාවූ මනුෂ්‍යතෙම මරණය නැති බලිලොවට පැමිණේ ද? යි

ඇසිය, බ්‍රහ්මතෙම ඔහුට පිළිතුරු දෙන්නේ

"හිත්වා මමන්තං මනුජෙසු බ්‍රහ්මෙ
එකොදිභුතො කරුණාධි මුත්තො
නිරාම ගජොධා විරතො මෙථුනසමා
එප්පංඨි තො එප්පංඨි සිකඛ මානො
පජ්ජොති මවෙවා අමතං බ්‍රහ්ම ලොකං"

බ්‍රාහ්මණය, මිනිසුන් අතර යමෙක් මමන්වය හැර. හුදෙකලා වූයේ කරුණාව, ක්ලේශයන් ගෙන් මිදී කෙළෙසේ නමැති පිළිගද දුරුකිරීම, මෙථුන ධර්මයෙන් වැළකීම, යන මේ ධර්මයන් කෙරෙහි පිහිටියේ නම්, හික්මුනේ නම්, ඔහු අමාත වූ බ්‍රහ්මලෝකවනයට පැමිණේ.

බලිලොවට යන මග කීවේ ය.

එහි - "මං වෙ කුමාරං ජානනාහි" යනු ඒකාන්ත වශයෙන් මා කුමාරයෙක් යයි දැනිත්, "බ්‍රහ්ම ලොකෙ" යනු ශ්‍රේෂ්ඨ ලෝකයෙහි, "සනන්තනං" යනු කල්ගතවූ, පැරණි, "එවං ගොවින්ද ජානාහි" යනු ගෝවින්දය, මෙසේ මා දරව, "ආසනං" යනු පින්වත් බ්‍රහ්මයාණන්ට හිඳිනු පිණිස මේ ආසනය පනවන ලදී. මේ "උදකං" පා සේදීම සඳහා පරිභෝග කළ යුතු පිපාසය දුරු කිරීම සඳහා පානය කළ යුතු ජලය, මේ "පජ්ජං" විඩාව දුරුකිරීම සඳහා පය ගල්වන තෙල්, මේ "මධුපාකං" කිරි මෝරු රහිත, ලුණු නැති, තෙලින් නොබඳින ලද, දියෙන් පිසූ පලා සඳහා කියයි. එකල්හි වනාහි බෝධි සත්වයන්ගේ ඒ සාරමස් බ්‍රහ්මවයථිව කෙලෙස් කපා දමන පැවතුම් ඇති ඉතා උසස් එකක් විය. ඔහුගේ මේ සියල්ල "අශ්‍යෙ කඛා" ආගන්තුක සත්කාරයක් කොට "පුච්ඡාම" අසමු. මෙය නුඹ වහන්සේ "අශ්‍යං කුරුතු" පිළිගනු මැනවි. "නොහවං" මෙය ආගන්තුක සත්කාරයකැයි කියන ලද්දේ වෙයි. මෙසේ මහා පුරුෂතෙම බ්‍රහ්මයා ඒවා පරිභෝග නොකරන බව දැන ද වනක් සේ සලකා තමාට පුරුදු ආගන්තුක පූජාව දක්වමින් මෙසේ කීවේය. බ්‍රහ්මයා ද ඔහුගේ අදහස දන්නේ "පටිගණාමි නෙ අශ්‍යං යං ජං ගොවින්ද භාසසි" (ගෝවින්දයෙනි, නුඹ අපට යමක් පිළිගන්නයයි කියහිද, ඒ නුඹගේ ආගන්තුක සත්කාරය පිළිගනිමි) යි කීවේ ය. එහි - නුඹගේ ඒ ආසනයෙහි අපි හුන්නාහු නම් වෙමු, පා සෝදන දියෙන් පා සේදුවේ නම් වේවා, ජලය බිවෝ නම් වෙමු. පා ගල්වන තෙලින් පා ගැල්වුවෝ නම් වෙත්වා, දිය සහිත පත්‍ර අනුභව කළේ නම් වේවා යි. යන අර්ථයි. "කඛඛි අකඛඛිං පරවෙදියෙසු" යනු මම සැකසහිත වූයෙමි අන්‍යයා විසින් තෙමීම සකස් කරගත් බැවින් අන්‍යයාට ප්‍රකට වූ අන්‍යයා විසින් දැනගත් ප්‍රශ්නයන්හි සැක නොමැති,

"හිඛා මමන්තං" යනු මෙය මගේය. මෙය මගේ යයි පවත්නාවූ උපකරණ පිළිබඳ තණ්හාව අත්හැර, "මනුජෙසු" යනු සත්වයන් කෙරෙහි, "බ්‍රහ්ම" යනු බෝධිසත්වයන් අමතයි, "එකොදිභුතො" යනු හුදෙකලාව හටගනී. පවතීනුයි "එකොදිභුතො" එකක් වූ, මෙයින් කාය විචේකය දක්වයි. නැතහොත් තනිව හටගනීනුයි - එකොදි, සමාධියයි, එය වූයේ පැමිණියේනුයි = එකොදිභුතො, උපචාර අර්පණා සමාධීන්ගෙන් තැන්පත් වූ සිතැති යන අර්ථයි. මේ එකොදිභාවය කරුණා බ්‍රහ්මචිහාර වශයෙන් දක්වන්නේ "කරුණාධිමුතො" යයි කිය. කරුණාවෙහි, කරුණා ධ්‍යානයෙහි අධික ලෙස යෙදුනේ එම ධ්‍යානය උපදවා 'යන අර්ථයි. "නිරාමගජෙධා" යනු ක්ලේශ සඛ්ඛ්‍යාත පිළිගැනිය රහිත වූ, "එජෙට්ඨිතො" යනු මෙම ධර්මයන්හි සිටියේ මෙම ධර්මයන් උපදවා, "එජච සිකම්මානො" යනු මේවා පුහුණු කරන්නේ, මේ බ්‍රහ්මචිහාර භාවනාව වඩන්නේ යන අර්ථයි. මේ මෙහි කෙටි අර්ථයයි. විස්තරය වනාහි

පාලියෙහි ආවේමය.

ඉක්බිති මහා පුරුෂයා ඒ බ්‍රහ්මයාණන්ගේ වචනය අසා ආමග්‍යධයන් (පිළිගද) පිළිකුල් කරන්නේ "දන්ම මම පැවිදි වන්නෙමි"යි කීය. බ්‍රහ්මයා ද "මහා පුරුෂයාණනි, යහපති පැවිදි වුව මැනවි. එසේ පැවිදි වූ කල්හි ඔබ සම්පයට මාගේ පැමිණීම ද යහපත් පැමිණීමක් ම වන්නේය. දරුව, නුඹ සියලු දඹදිව අග්‍ර පුරුෂයාය. ප්‍රථම වයසෙහි සිටියේ ය. මෙසේ මහත් සම්පත්ද මහත් ඉසුරුද හැරපියා පැවිදිවීම නම් ගන්ධ හස්තියෙක් යකඩ බැඳුම් සිඳි වනයට යාම වැනි අතිශයින් උදාර වන්නකි. මේ වනාහි බුදුවරුන්ගේ ප්‍රවේණියයි" කියා බෝධිසත්වයන්ගේ සිත දැඩි කොට බ්‍රහ්මලෝකයටම ගියේ ය.

බෝධි සත්වයෝ ද "මෙයින් නික්ම පැවිදිවීම නම් මට නුසුදුසු ය. මම රාජකුලයන්ට අථයෙන් අනුශාසනා කරමි. එබැවින් ඔවුන්ට දන්වා ඉදින් ඔවුහු ද පැවිදි වෙන්නම් යහපත්මය. ඉදින් පැවිදි නොවන්නාහු නම් පුරෝහිත තනතුර පවරා දී පැවිදිවන්නෙමි"යි සිතා පළමුකොට ථේණු රජුට දන්වා ඔහු විසින් බොහොසෙයින් කාම වස්තූන්ගෙන් නිමන්ත්‍රණය කරනු ලබන්නේ තමන්ගේ සංවේගයට හේතුවත්, පැවිදි වීමට කැමැත්තත් ඔහුට දන්වා එතුමා විසින් "එසේ නම් මමත් පැවිදි වන්නෙමි"යි කී කල්හි "යහපතැයි" පිළිගෙන මේ ආකාරයට සත්තභූ ආදී ක්‍ෂත්‍රියයන් සය දෙනා ද, බමුණු මහසල් කුල හත ද නභාතක බ්‍රාහ්මණයන් සත්සිය ද තමාගේ භායථාවරුන් ද විමසා, සත් දිනක් පමණක් ඔවුන්ගේ චිත්තානුරක්‍ෂණය පිණිස වාසය කොට මහබිනික්මන් හා සමානව නික්ම, පැවිදි වූහ. ඒ සත් රජවරු ආදී කොට ඇති සියල්ලෝම එතුමා අනුව පැවිදිවූහ. ඒ මහත් පිරිසක් විය.

යොදුන් ගණනක් පැතිරුණු පිරිස විසින් පිරිවරන ලද මහා පුරුෂයන් වහන්සේ ධම්මය දේශනා කරමින් ගම් නියම්ගම් ජනපද රාජධානීන්හි වාරිකාවේ හැසිරෙති. මහජනයා කුශලයෙහි පිහිටුවති. ගිය ගිය තැන බුද්ධ කෝලාහලය බඳු විය. මිනිස්සු "ගොවින්ද පණ්ඩිතයෝ වනාහි එති"යි අසා කලින්ම මණ්ඩපයක් කරවා එය අලංකාර කරවා පෙර ගමන් ගොස් මණ්ඩපයට වැඩමවා නොයෙක් අග්‍රභෝජනයෙන් පුදති. මහත්ලාභ සත්කාර මහා සැඩපහරක් ගලා යන්නාක් මේන් උපත, මහා පුරුෂයාණෝ මහජනයා පිනෙහි පිහිටවූහ. ශීල සම්පදාවෙහි ද, ඉන්ද්‍රිය සංවරයෙහි ද, භෝජනයෙහි පමණ දැනීමෙහි ද, ජාගරියානු යෝගයෙහි ද, (නිදිවැරීමෙහි) කසිණ භාවනා වැඩීමෙහි ද ධ්‍යානයන්හි ද, අභිඤ්චන්හි ද, අෂ්ට සමාපත්තින්හි හා සහර බ්‍රහ්ම විහරණයෙහි ද, පිහිට වූහ. බුද්ධෝත්පාද කාලයක් මෙන් විය. බෝධි සත්වයන් වහන්සේ දිවි ඇති තෙක් පාරමිතා

පුරමින් සමවන් සුවයෙන් කල්යවා ආයු කෙළවර බුන්ම ලෝකයෙහි උපන්න. එතුමන්ගේ ඒ බුන්මවයභාව සමාද්ධ වූයේ, වැඩිමට පන් වූයේ, පැතුරුණේ, බොහෝ දෙනා විසින් දන්නා ලද්දේ, මහත් වූයේ, දෙවි මිනිසුන් අතර මනාකොට ප්‍රකාශ වූයේ ඉතා දීඪ කාලයක් පැවතුනේය.

යමෙක් උන්වහන්සේගේ ශාසනය සියල්ලෙන් සියල්ල දැනගන්නාහු ද ඔවුහු කය බිඳීමෙන් මරණින් මතු සුගතිසඛබ්‍යාන බුන්ම ලෝකයෙහි උපන්න. යමෙක් සියල්ලෙන් සියල්ල දැන නොගන්නාහු ද ඔවුන් අතුරෙන් ඇතමෙක් පරනිමිමිත වසවන්ති දෙවියන්ගේ සහභාවයට ගියාහුය. ඇතමෙක් නිම්මාණරතී දෙවියන්ගේ සහභාවයට ද, තුසිත දෙවියන්ගේ සහභාවයට ද, යාම දෙවියන්ගේ සහභාවයට ද, තාවතිංස දෙවියන්ගේ සහ වාසයට ද, වාතුම්මහාරාජකයෙහි දෙවියන්ගේ සහභාවයට ද, ගියාහුය. යමෙක් සියල්ලටට හිත වූවාහුද ඔවුහු ගන්ධබ්බ කාය පිරවුන. මෙසේ මහජනයෝ බොහෝසෙයින් බුන්මලෝකයෙහි හා ස්වර්ගයෙහි උපන්න. එම නිසා දේව බුන්ම ලෝක පිරුණි. සතර අපාය ශුන්‍ය වූවාක්මෙන් විය.

මෙහි ද අකිත්ති ජාතකයේ මෙන් බෝධිසම්භාර ධර්මයන් නිර්ධාරණය දැන යුතුය. එකල්හි සත්රජවරු මහතෙරවරු වූහ. සෙසු පිරිස බුදු පිරිස ය. මහාගෝවින්ද පණ්ඩිතයෝ ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. එසේම රේණු ආදී සත්රජවරුන් ඔවුනොවුන් විරුද්ධ නොකොට යම්සේ ස්වකීය රාජ්‍යයෙහි පිහිටුවීම ද, එසේම මහත් වූ රාජ්‍යයන් හතෙහි ඔවුන්ට අඵයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කිරීමෙහි අප්‍රමාදය ද, බුන්මයන් සමග ද සාකච්ඡාවට පැමිණේයයි පැවති බුහුමන සත්‍ය වුවක් කිරීමට සාරමාසයක් අති උත්කෘෂ්ට භාවයට පැමිණ වූ බුන්මවාරීය වාසයද, එය කරණකොට ගෙන තමා වෙත බුන්මයාගේ පැමිණීම ද, බුන්මයාගේ අවවාදයෙහි පිහිටා සත් රජුන් විසින් ද සකල ලෝකයා විසින් ද පමුණුවන ලද ලාභසත්කාර කෙලපිඬක් මෙන් හැරපියා අප්‍රමාණ වූ ක්‍ෂත්‍රිය බ්‍රාහ්මණාදී පිරිසවූ අනුව පැවිදි වීමට නිමිති වූ පැවිද්දට පැමිණීමද, බුදුවරයින්ගේ ශාසනය මෙන් තමාගේ ශාසනයෙහි බොහෝ කල් පැවතීම ද, යනාදී ශුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

පස්වෙනි මහා ගෝවින්ද චරිතයයි.

40. "පුතාපරං යදාහොම් මිටීලායං පුරුනමෙ නිමිනාම මහා රාජා පණ්ඩිතො කුසලඤ්චිකො" (වර්ග පිටක)

"නැවත අනිකුදු (වර්තයක් කියමි) යම් කලෙක මිටීලානම් උතුම් පුරයෙහි පණ්ඩිත වූ කුසලාභිවෘද්ධිය පතන නිමි නම් මහරජෙක් වීම් ද"

හයවෙනි (නිමිරාජ වර්තයෙහි) "මිටීලායං පුරුනමෙ" යනු විදේහ රටට අයත් මිටීලා නම් උතුම් නගරයෙහි, "නිමිනාම මහා රාජා" යනු නිමි වළලු ගැටෙන්නාක් මෙන් උපන්නේනු යි 'නිමි' යයි ලැබූ නම් ඇති, මහත් වූ දානශීලා දී ගුණ විශේෂයන්ගෙන් ද මහත් වූ රාජානුභාවයෙන් ද යුක්ත වූ හෙයින් මහත් වූ රජ = මහාරාජා'යි "පණ්ඩිතො කුසලඤ්චිකො" යනු තමාට අනුන් ට පින් කැමති, පිනෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තා වූ

අතීතයෙහි වනාහි විදේහ රට මියුලු නුවර අප මහ බෝසතාණන් වහන්සේ මධ්‍යදේව නම් රජෙක් වූහ. හෙතෙම අවුරුදු අසුහාර දහසක් කුමාර ක්‍රීඩා කොට අවුරුදු අසුහාර දහසක් යුවරජ වී අවුරුදු අසුහාර දහසක් රජකම් කරන්නේ "යම් දිනක මගේ හිසෙහි නර (ඉදිගිය) කෙස් දිටි නම් එදින මට දැනුම් දෙව යි කපුවාහට කියා මෑත කාලයෙහි ඔහු විසින් නරකෙස් දක දැනුම් දුන් කල්හි රන් අඬුවෙන් උදුරවා අතෙහි තබවා නර කෙස් බලා "මට දේවදුතයා පහළ වී ය" යි හටගත් සංවේග ඇත්තේ දැන් මා විසින් පැවිදි වීමට වටී යයි සිතා ලක්ෂයක් උපදනා ගම්වරයක් කරණවෑමියාහට දී වැඩිමහල් කුමාරයා කැදවා ඔහුට

" මාගේ වයස පැහැර ගන්නා වූ මේ (සුදු) කෙස් හටගත්තේ ය. දේවදුතයෝ පහළවූහ. මට පැවිදි වීමට කාලයයි"

කියා මනාකොට රාජ්‍යයෙහි අනුශාසනා කොට තමාට තවත් අවුරුදු අසුහාර දහසක් ආයු ඉතිරිව තිබියදීත් මාරයා සම්පයෙහි සිටියකු මෙන් තමන් ගැන සිතමින් කළකිරුණු සිත් ඇත්තේ පැවිද්ද කැමති විය. එහෙයින්

"මධ්‍ය දේව රජතුමා හිසෙහි නරකෙසක් දක සංවේගයට පත් විය. නුවණැති රජතුමා පැවිද්ද කැමති විය" යි කියන ලදී.

හෙතෙම - පුතාහට යම්සේ මවිසින් පිළිපන්නේ ද ඒ ආකාරයෙන් පවතින්න, නුඹ අන්තිම පුරුෂයා නොවෙව"යි අවවාද දී නගරයෙන් නික්ම මහණ පැවිද්දෙන් පැවිදි වී අවුරුදු අසුහාර දහසක් ධ්‍යාන සමාපත්තීන්ගෙන් කල්යවා ආයු කෙළවර බුන්ම ලෝකයෙහි උපන්නේ ය. එතුමන්ගේ පුතාද බොහෝ වම් දහස් ගණනක් ධම්මයෙන් රාජ්‍යය කොට ඒ

අකාරයෙන්ම පැවිදිව බුන්මලෝකයේ උපන්නේය. ඔහුගේ පුතාද එසේමය. ඔහුගේ පුතාද එසේම යයි මෙසේ දෙනෙකු අඩු අසුභාර දහසක් (83998) රජවරු හිසෙහි නර කෙස් දෑකම පැවිදි වූහ. ඉක්බිති බෝධි සත්වයන් වහන්සේ බුන්මලෝකයේ සිටියාහු "මා විසින් මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි කළ යහපත් කටයුතු පවතීද? නොපවතී දැයි සිහි කරන්නාහු "මෙතෙක් කල් පැවතිණ දැන් නොපවත්නේ ය"යි දුටහ. එතුමා "මගේ ප්‍රවේණිය කඩ කිරීමට මම ඉඩ නොදෙමි"යි තමාගේ වංශයෙහි උපන් රජුගේම අගමෙහෙසිය කුසෙහි පිළිසිදගෙන තමාගේ වංශයෙහි නිම්වළලු ගළපන්නාක් මෙන් උපන්න. එහෙයින් "නෙමිං සටෙනො විය උප්පනෙනාති නිමිති ලඬනාමො"යි කියන ලදී.

ඔහුට නම් තබන දවසෙහි පියා විසින් කැඳවන ලද ලක්‍ෂණ පාඨකයෝ ලක්‍ෂණ (පරික්‍ෂා කොට) බලා "මහරජ මේ කුමාරයා ඔබ වහන්සේගේ වංශය දියුණු කරන්නේය. ඔබ ගේ මුත්තණුවෝද වෙති. මහානුභාව සම්පන්න මහා පින් ඇත්තෙකි" යනුවෙන් ප්‍රකාශ කළහ. එය අසා රජතුමා කියන ලද අර්ථයට අනුව 'නිමි' යයි ඔහුට නම් කළේය. හෙතෙම ළදරු කල පටන්ම පඤ්ච ශිලයෙහි සහ උපෝසථ ශිලයෙහි යෙදුනෙක් විය. ඉක්බිති ඔහු ගේ පියා පෙර කී පරිදිම නරකෙසක් දක මඟුල් කපුටාව ගම්වරයක් දී පුතා රාජ්‍යයෙහි පිහිටුවා නගරයෙන් නික්ම පැවිදිව ධ්‍යාන උපදවා බුන්මලෝක පරායණ විය. නිමි රජ වනාහි දානාධ්‍යායයෙන් සතර දොරටුවෙහි ද නගරය මැදදැයි දානශාලා පහක් කරවා මහදන් පැවැත්වීය. එක් එක් දානශාලාවකට ලක්‍ෂය ලක්‍ෂය බැගින් දිනපතා ලක්‍ෂ පහක් පරිත්‍යාග කළේය. පන්සිල් රැක්කේය. පක්‍ෂ (පුර, අව පෝය) දිනයන්හි පෙහෙවස් සමාදන් විය. මහජනයාද දානාදී පින්කම්වල සමාදන් කරවීය. ස්වර් මාර්ග ප්‍රකාශ කළේය. නිරය භයින් භයගැන්වීය. පවින් වැළැක්වීය. එතුමාගේ අවවාදයෙහි පිහිටා මහජනයා දානාදී පින්කොට එයින් චූතව දෙවිලොව උපන්නේය. දෙවිලොව පිරුණි. නරකය හිස් වූවාක් මෙන් විය. එකල්හි වනාහි තමාගේ දානාධ්‍යායයෙහි උදාර බවත් විශේෂයෙන් දානපාරමිතාව පිරු බවත් දේශනා කරන්නා වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ

41. "තදානං මාපයිඤ්ඤාන චතුසාලං චතුමුඛං
තඤ්ඤානං පවනෙත සිං මිග පකඛි නරාදිනං" (චරියා පිටකය)

"ඒ කාලයෙහි මම සිවු දොරටුවකින් යුක්ත වූ සතරැස් දානශාලාවක් කරවා එහි මෘග, පක්‍ෂි මනුෂ්‍යාදීන්ට දන් පැවැත්වූයෙමි"

යනාදිය වදාළහ.

එහි "තදා"යනු ඒ නිමි රජු කල, "මාපයිත්චාන" යනු කරවා, "චතුසාලං" යනු සතර පැත්තට සම්බන්ධ වූ ශාලාවක්, "චතුමුඛං" යනු සතර දිශාවෙහි දොරටු හතරකින් යුත්, දාන ශාලාවෙහි මහත් බව නිසාත් දිය යුතු වස්තූන්ගේ හා යාවක ජනයාගේ අධික බව නිසාත් එකම දොරටුවකින් දානධම්මය අවසන් කිරීමට හෝ දිය යුතු වස්තූන් අවසන් කරවීමට හෝ නොහැකියයි සලකා ශාලාවෙහි සතර දිශාවෙහි මහ දොරටු හතරක් කරවීය. එහි දොරටුවේ සිට කොණ දක්වා දිය යුතු වස්තු රැස් කොට තබන ලද්දේ විය. අරුණ නැගී වේලේ පටන් අඳුර වැටෙන තුරු දානය පැවැත්වේ. සෙසු කාලයෙහිද සිය ගණන් පහන් දල්වේ. යම් යත් කලෙක ප්‍රයෝජන ඇත්තෝ පැමිණෙත්ද ඒ ඒ කාලයෙහි දෙනු ලබන්නේමය. එම දානය දුගී මගී යාවකයන්ට පමණක් දෙන ලද්දේ නොවෙයි.

ඉක්බිති ධනවතුන්ට ද මහාභෝග ඇත්තන්ට ද සුදුසු සුදුසු පරිදි මහා සුදුසු රජු දුන් දානය හා සමානව ඉතා උදාර වූ ද ඉතා ප්‍රණීත වූද දාන වස්තු පරිත්‍යාගය නිසා සියලු දඹදිව් වැසි සියලු මිනිස්සු දානය පිළිගත්හ. එමෙන් ම පරිභෝග ද කළහ. මහා පුරුෂතෙම සියලු දඹදිව් උත්සව ශ්‍රීයෙන් (නගුල් උඩට හරවා) එකල්හි මහදන් පැවැත්වීය. මිනිසුන්ට මෙන්ම මාගපක්ෂීන් ආදිකොට තිරිසන් ගත සතුන්ට ද දාන ශාලාවෙන් පිටත එකත් පසෙක ඔවුන්ට සුදුසු පරිදි දානය පැවැත්වීය. එහෙයින් "තත්ථ දානං පවනෙතසිං මිගපක්ඛිනරාදිනං" යි කියන ලදී. හුදෙක් තිරිසන්ගත සත්වයන්ට පමණක්ම නොවේ. දවසක් පාසා ප්‍රේතයන්ට ද පිං දීම කරවීය. යම් සේ එක් දානශාලාවක දන් දේ ද ඒ ආකාරයටම දාන ශාලා පහේම දානය පැවැත්වීය. පෙළෙහි වනාහි "තදාහං මාපයිත්චාන චතුසාලං චතුමුඛං" යනුවෙන් එක් දානශාලාවක් මෙන් දේශනා කරන ලදී. එය නගරය මැද දාන ශාලාව සඳහා වදාරණ ලදී. දූන් එහි දාන වස්තු එක් දේශයකින් දක්වමින්.

42. අවජාදනං සයනඤ්ච අන්තපානඤ්ච භෝජනං අබොච්ඡ් නතං කරිත්චාන මහා දානං පවත්තසිං" (වරියා පිටක)

"හදනාපොරෝනා වස්තු ද යහන් ද, ආහාර ද, පාන ද, භෝජන ද, නොකඩ කොට මහදන් පැවැත් වීමි"යි

දේශනා කළ සේක.

එහි "අව්‍යාදනං" යනු කොමුටිලි ආදී නන් වැදූරුම් හඳුනා පොරෝනා (වස්ත්‍රය), "සයනං" යනු ඇඳුන් කවිවිවි ආදිය මෙන්ම පලස් ඇතිරිලි ආදී අනේක විධ යහන්, ආසන ද මෙහි 'සයන' යන්නෙන් ම ගන්නා ලදී යයි දත යුතුය. 'අනං පානඤ්ච භොජනං' යනු ඒ ඒ සත්වයන්ට රිසිවූ නානාග්‍ර රස ඇති ආහාර මෙන්ම පාන ද අවශේෂ වූ විවිධ භෝජන වර්ග ද, "අබ්‍යො ච්ඡන්තං කච්ඡාන" යනු ආරම්භයේ පටන් ආයු කෙළවර දක්වා දිවා රැ දෙකිහි නොසිඳ කොට,

දුන් ඒ දානය සම්මා සම්බෝධිය අරභයා දාන පාරමී භාවයෙන් පැවති බව දක්වන්නේ යම් සේ එදා තමාගේ අධ්‍යායය පැවතුණේ ද එය උපමාවකින් දැක්වීමට

43 "යථාපි සෙවකො සාමීං ධනහෙතු මුපාගතො කායෙන වාචා මනසා ආරාධනීය මෙසති.

44. නපේවාහං සබ්බ භවෙ පරියෙසිසාමි බොධිජං දානෙන සන්නෙ නපොඤ්චා ඉච්ඡාමි බොධිමුත්තමං" (වරියා පිටක)

"යම්සේ සේවකයෙක් තමාගේ ස්වාමියා කරා පැමිණියේ ධනය හේතුකොට ගෙන කයින්ද වචනයෙන්ද මනසින්ද සතුටු කරවියහැකි උපායක් සොයා ද, එසේම මම ද සියලු භවයෙහි සඵලතාඥනය සෙවූයෙමි. දානයෙන් සත්වයන් සතුටු කොට උතුම් සඵලතාඥනය කැමති වීමි'යි

ආදිය දේශනා කළහ. එහි අර්ථය:- යම්සේ සේවක පුරුෂයෙක් තමාගේ ස්වාමියා කරා කළින් කළ සේවය කිරීම් වශයෙන් පැමිණියේ ලැබිය යුතු ධනය හේතුවෙන් කයින් වචනයෙන් හා මනසින් සියලු ආකාරයේ කාය වචි මනො කම්මයන් කරණ කොට ගෙන යම්සේ ස්වාමියා සතුටු කෙළේ වෙයිද එසේ "ආරාධනීයං" සතුටු කිරීමට සොයයි. ගවේෂණය කරයි. එසේම මම ද බෝධිසත්වවූයේ සදේවක ලෝකයාට ස්වාමී වූ අනුන්තර වූ බුදු බව සෙවිනා කැමැත්තේ බුදුබව සතුටු කරනු පිණිස "සබ්බ භවෙ" උපනුපන් සියලු භවයන්හි දාන පාරමිතාව සම්පුණ්ණ කිරීම් වශයෙන් ධනයෙන් සියලු සත්වයන් සහජ්චා බෝධි සභිඛායාන ආයුච්චාම් ඥානයෙන් හටගත්.බැවින් "බොධිජං" යයි ලැබූ නම් ඇති සඵලතාඥනය සියලු වියච්ච උපායයෙන් සොයන්නෙමි. ගවේෂණය කරන්නෙමි. ඒ උතුම් සම්මා සම්බෝධිය ජීවිත පරිත්‍යාගාදී යම්කිසිවක් කොට කැමැත්තෙමි. ප්‍රාර්ථනා කරමි.

මෙසේ මෙහි දානාධාරයාගේ උදාර බව දක්වීමට දාන පාරමිතා වශයෙන්ම දේශනාව කරන ලදී. ජාතක දේශනාවෙහි වනාහි ශීල පාරමිතාදිය ද පිරුබව කියන ලද්දේ මය. ඒ එසේ මැයි. යට කියන ලද ආකාරයටම ශීලාදී ගුණයන්ගෙන් තමන් අලංකාර කොට මහජනයාද එම ශීලාදී ගුණයෙහි පිහිටුවන එතුමන්ගේ අවවාදයෙහි පිහිටා දෙව්ලොව උපන්නා වූ දේවතාවෝ සුධම්මා දේව සභාවෙහි රැස් වුවහු. "අහෝ අපගේ නිමි රජු නිසා අපි මේ සම්පන්නියට පැමිණියෙමු. අබුද්ධෝත්පාද කාලයෙහි මහජනයාට බුද්ධ කෘත්‍යය සිද්ධ කරන මෙබඳු ආශ්වයඝී මනුෂ්‍යයෝ නම් ලෝකයෙහි උපදිති"යි මහ බෝසතාණන්ගේ ගුණ වණිතා කරමින් ස්තුති කළහ.

එහෙයින්

යම්සේ නුවණැති, කුශලයෙන් ප්‍රයෝජන ඇති නිමි නම් රජෙක් වී ද එබඳු දක්‍ෂ පණ්ඩිතයන්ගේ ඉපදීම ඒකාන්තයෙන් ලෝකයෙහි ආශ්වයඝීයෙකැයි යනාදිය කියන ලදී. (ජාතක පාලි)

එය අසා ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයාණන් ආදී කොට ඇති සියලු දෙව්වරු බෝධි සත්වයන් දකිනු කැමති වූහ. ඉක්බිති එක් දිනක් පෙහෙවස් සමාදන්ව මතුමහල් තලයට පැමිණ පශ්චිම යාමයෙහි බද්ධපට්ඨකයෙන් හුන් බෝසතුන්ට "උතුම් වන්නේ දානය ද නැත්නම් බ්‍රහ්මවයඝීවද" යනුවෙන් මෙසේ අදහසක් පහළ විය. එතුමා තම සිතේ පහළ වූ එම සැකය සිද්ධිනට අසමත් විය. එකෙණෙහිම ශක්‍රහවන උණු ස්වභාවයක් දැක්වීය. ශක්‍රතෙම ඒ කාරණය ආවර්ජනා කරන්නේ එසේ විතකීකරන බෝසතාණන් දක "ඒකාන්තයෙන් එතුමන්ගේ සැකය සදින්නෙමි"යි පැමිණ ඉදිරියෙහි සිටියේ - එතුමා විසින් "නුඹ කවරෙක් වෙහි දැයි" විචාරණ ලද්දේ තමන් සක්දෙව් රජ බව දන්වා "මහරජ" කුමක් සිතන්නෙහිදැයි ඇසු කල්හි ඒකාරණය දැන්වීය. ශක්‍රතෙම බ්‍රහ්මවයඝීවම උතුම් කොට දක්වන්නේ.

**"හිනෙන බ්‍රහ්ම වරියෙන බන්තියෙ උපපජ්ජති
මජ්ඣධි මෙනව දෙවතෙන උත්තමෙන විසුජ්ජධති**

නහෙනෙ සුලභා කායා යාවයොගෙන කෙනවී
යෙ කායෙ උපපජ්ජන්ති අනාගාරා තපසස්සිනෝ"
"ළාමක බ්‍රහ්මවයඝීවෙන් රජකුලයෙහි උපදී.
මධ්‍යම බ්‍රහ්මවයඝීවෙන් දෙව්බවට පැමිණෙයි. උතුම් බ්‍රහ්මවයඝීවෙන් පිරිසිදු වේ.

හිහිගෙයින් නික්ම තපස් රකින යම් කෙනෙක් බ්‍රහ්ම කායෙහි උපදිත් ද දන් දෙන කිසිවෙකු විසින් ඒ බ්‍රහ්මකායයෝ නො ලබන්නාහු වෙති"

යනුවෙන් කිය.

එහි - පෘථු නිර්ථායනනයන්හි (බොහෝ දෘෂ්ටි ඇති තැන්වල) මෙමටුනයෙන් වෙන්වීම් මාත්‍රයක්ම 'හීන බ්‍රහ්මවරිය' නම් වේ. එයින් ක්‍ෂත්‍රිය කුලයෙහි උපදී. ධ්‍යානයාගේ උපවාර මාත්‍රය 'මධ්‍යම' නම් වේ. එය කරණකොට ගෙන දිව්‍ය ලෝකයෙහි උපදී. අෂ්ට සමාපත්ති ඉපිදවීම. 'උත්තම' නම් වේ. එය කරණ කොටගෙන බ්‍රහ්ම ලෝකයෙහි උපදී. බුද්ධ ශාසනයෙන් පිට බාහිරකයෝ එය වනාහි "නිව්චාණය"යි කියති. "විසුඤ්ඤානි" යයි එහෙයින් කියන ලදී. බුද්ධ ශාසනයෙහි වනාහි එක්තරා දේවතිකායක් ප්‍රාර්ථනා කරන පිරිසිදු සිල් ඇති හික්‍ෂුවගේ බ්‍රහ්ම වයඨාව වේතනාවගේ හීන භාවයෙන් 'හීන' නම්වේ. එය කරණ කොට ගෙන ප්‍රාර්ථනා පරිදි දෙව්ලොව උපදී. සම්පුණ්ණ සිල් ඇත්තනුගේ අෂ්ටසමාපත්ති ඉපිදවීම. "මධ්‍යම" නම් වේ. එය කරණ කොට ගෙන බ්‍රහ්ම ලෝකයෙහි උපදී. පිරිසිදු සිල් ඇත්තනුගේ වනාහි විදුර්ගතා වඩා රහත් ඵලයට පත් වීම 'උත්තම' නම් වේ. එයින් විසුද්ධියට පැමිණේ යනුවෙන් මෙසේ සක්දෙව් රජ "දානයට වඩා බ්‍රහ්මවරිය වාසයම සිය ගුණයකින් දහස් ගුණයකින් ලක්‍ෂ ගුණයකින් මහත්ඵල" යයි වණිනා කළේය. "කායා" යනු බ්‍රහ්ම සමුහයායි. "යාවයොගෙන" යනු ඉල්ලීමට සුදුසු වූ තැනැත්තා විසින්, "යාජයොගෙන" යනුද පාඨයකි. යාගකිරීමෙහි නියුතු තැනැත්තා විසින්, දීමෙහි නියුතු තැනැත්තා (දායකයා) විසින් යන අර්ථයයි. "තපසිනෝ" යනු තපස ඇසුරු කළෝ, මේ ගාථා වෙන් ද බ්‍රහ්මවරියා වාසයෙහි මහානුභාව බව ප්‍රකාශ වේ. මෙසේ ද කියා "මහරජ දානයට වඩා බ්‍රහ්මවයඨාව මහත්ඵල නමුත්" මහා පුරුෂයාණනි. මේ දෙකම කළ යුතුය. දෙකෙහිම අප්‍රමාද වී දන් ද දුන මැනව. සිල් ද රැක්ක මැනවයි කියා ඔහුට අවවාද දී සිය වාසස්ථානයට ම ගියේ ය.

ඉක්බිති දිව්‍යසමුහයා "මහරජ කොහි ගියෙහිදැයි ඔහුගෙන් ඇසූහ. ගක්‍රතෙම මිට්ඨා නුවර නිමි රජුගේ සැකය සිදින්නට ගියේ යයි එම කාරණය පවසා බෝධි සත්වයන්ගේ ගුණයන් විස්තර වශයෙන් වණිනා කළේය. එය අසා දෙවියෝ "මහරජ අපි නිමිරජු දකීමට කැමැත්තෙමු. ඔහු කැඳවන්නෙහි නම් යහපතියි කීහ. ගක්‍රතෙම 'යහපතැ'යි පිළිගෙන මාතලී ඇමතිය. "යව, නිමිරජු වෙජයන්ත රථයට නංවාගෙන එව"යි කීය. හෙතෙම "යහපතැ"යි පිළිගෙන රථයෙන් ගොස් මහා සත්වයන් එහි නංවාගෙන ඔහු විසින් ඉල්ලා සිටින ලද්දේ පිළිවෙළින් පවිකළවුන් උපදනා වූ ද පින් කළවුන් උපදනා වූ ද තැන් කියමින් පිළිවෙළින් දෙව්ලොවට පැමිණ විය. දෙවියෝද "නිමි රජු පැමිණියේය" යි අසා දිව්‍යමය සුවද හමන මල්ගත් අත් ඇතිව විත්‍රකුට දොරටුව දක්වා පෙර ගමන් ගොස් මහා සත්වයන් දිව්‍යමය

සුවඳ ආදියෙන් පුදමින් සුධර්මා දේවසභාවට කැඳවාගෙන ආහ.

රජ රථයෙන් බැස දේව සභාවට පිවිස ගනුයා සමග එකම ආසනයේ හිඳ ඔහු විසින් දිව්‍යකාමයෙන් ආරාධනා කරනු ලබන්නේ "මහරජ, මේ ණයට ඉල්ලාගත් දෙයක් හා සමාන කාමයන්ගෙන් මට වැඩක් නැතැ"යි ප්‍රතිකෂේප කොට නොයෙක් ආකාරයෙන් ධම් දේශනා කොට මිනිස් ගණනින් දින හතක් පමණක් සිට "මම මනුෂ්‍ය ලෝකයට යන්නෙමි. එහි දානාදී පින්කම් කරන්නෙමි"යි කීවේය. ගක්‍රතෙම "නිමි රජ මිච්චා නුවර ගෙන යව"යි මාතලීට අණ කළේය. ඔහු රජතුමා වෛජයන්ත රථයට නංවා නැගෙනහිර දිශාවෙන් මිච්චා නුවරට පැමිණියේය. මහජනයා දිව්‍ය රථය දැක රජුට පෙරගමන් කළේය. මාතලී සීමැදුරු කවුළුව සම්පයෙහි මහා සත්වයන් බස්වා (රජතුමා) විමසා සිය ස්ථානයටම ගියේය. මහාජනයාද රජතුමා පිරිවරා "දේවයන් වහන්ස. දෙව්ලොව කෙබඳුද"යි විමසීය. රජතුමා දෙව්ලොව සම්පත්වණිනා කොට නුඹලා ද දානාදී පින් කරව්, එසේ කිරීමෙන් ඒ දෙව් ලොව උපදින්නෙහු" යි ධම්ය දේශනා කළේය.

හෙතෙම මතකාලයෙහි පෙර කියන ලද ආකාරයෙන් නරකෙසක් දැක පුතාට රාජ්‍යය පවරා දී කාමයන් හැර පැවිදි වී සතර බඹ විහරණ වඩා බඹලොව උපන්නේ ය. එකල ගක්‍රයා අනුරුද්ධ ස්ථවිර විය. මාතලී ආනන්ද ස්ථවිරය. අසුහාර දහසක් රජ පිරිස බුදු පිරිසය. නිමි රජ ලෝකනාථයන් වහන්සේ ය. එතුමන්ගේ මෙම චරිතයෙහි ද යට කියන ලද අයුරින්ම බෝධිසම්භාර ධම් නිර්ධාරණය (උදුරා දැක්වීම) කළ යුතුය. එසේම බ්‍රහ්ම ලෝක සම්පත් අත්හැර පෙර තමන් විසින් පැවැත් වූ කල්‍යාණ ව්‍යුත්පන්නවූ ඉහුබදින්නෙමි යි මහා කරුණාවෙන් මිනිස් ලොව ඉපදීම, උදාර දානාධ්‍යායය, එයට ගැලපෙන දානාදී ප්‍රතිපත්ති, මහජනයාද එහි පිහිටු වීම. දෙව් මිනිසුන් අතර පතලා වූ යසස් ඇති බව, සක් දෙවරජ කරා එළඹීමෙහි ඉතා විස්මයභාවය, ඔහු විසින් ආරාධනා කරනු ලබන්නේ නමුදු එය අත්හැර පින් රැස් කරනු පිණිස නැවත මිනිස් වාසයට පැමිණීම, ලාභ සම්පත්තින් හි සියලු තන්හි නො ඇලීම මේ ආදී ගුණානුභාවයෝ නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ.

සයවැනි නිමි රාජ චරිතයයි.

45. "පුනාපරං යදා හොමී එකරාජස්ස අනුභෝ නගරෙ පුඤ්චනියා කුමාරො-වන්දසභා යො" (වරියා පිටක)

"නැවත අනිකුඳු (වරිතයක් කියමි) යම් කලෙක පුඤ්චනී නුවර ඒකරාජ නම් රජුගේ ඖරස පුත්‍ර වූ 'වන්ද' නම් කුමාරයෙක් වීම් ද"

සත්වෙනි (වන්දරාජ වරිතයෙහි) "එකරාජස්ස අනුභෝ" යනු ඒක රාජ නම් වූ කසී රජුගේ ඖරස පුත්‍රයා, "නගරෙ පුඤ්චනියා," යනු 'පුඤ්චනී' නම් වූ නගරයෙහි, "වන්දසභා යො" යනු "වන්ද" ගබ්දයෙන් කැඳවිය යුතු, 'වන්ද' නම් වූ යන අර්ථයයි.

අතීතයෙහි වනාහි මේ බරණැස් නුවර පුඤ්චනී නම් විය. එහි වසවන්ති නම් වූ රජුගේ පුතා ඒකරාජ නම් වූයේ රාජ්‍යය කරවීය. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ ඒ රජුගේ ගෝතමී නම් අගමෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත්හ. ඔහුට "වන්දකුමාර" යයි නම් කළහ. ඔහු පිය නගා ඇවිදින කාලයෙහි තවත් පුතෙක් උපන්නේ ය. ඔහුට 'සුරිය කුමාර' යයි නම් කළහ. ඔහු පිය නගා ඇවිදින කල එක් දියනියක උපන්නීය. ඇයට "සේලා" තිස්සායයි නම් කළහ. ඔවුන්ට වෙනත් මවකගේ දරුවන් වූ හද්දසේන, සුරිය යයි සහෝදරයෝ දෙදෙනෙක් ද වූහ. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ අනුක්‍රමයෙන් වියට පැමිණියාහු ශිල්පයන්හි ද විද්‍යාස්ථානයන්හි ද පරතෙරට ගියහ. රජතුමා ඔහුට සුදුසු වූ වන්දා නම් රාජ දියණියක් ගෙනවුත් යුවරජ තනතුර දුන්නේ ය. බෝධිසත්වයන් වහන්සේට එක් පුතෙක් උපන්නේ ය. ඔහුට 'වාසුල'යයි නම් කළහ. ඒ රජුට වනාහි "බණ්ඩහාල" නම් පුරෝහිතයෙක් විය. රජතුමා ඔහු විනිශ්චය තනතුරෙහි තැබීය. ඔහු අල්ලස ධනය කොට ඇත්තෙක් වී අල්ලස් ගෙන අහිමියන් හිමියන් කරයි. හිමියන් අහිමියන් කරයි.

ඉක්බිති එක් දිනක් යුක්තියෙන් පැරදුනු එක් පුරුෂයෙක් අධිකරණ ශාලාවෙහි දී නුගණ කියමින් නික්ම රාජසේවයට යන බෝධිසත්වයන් දක එතුමන්ගේ පාළන වැටී "ස්වාමීනි, බණ්ඩහාල අධිකරණයේදී කොල්ලකයි. ඔහු විසින් අල්ලස් ගෙන මම පරාජයට පත්කරන ලදීම්"යි බැගෑපත් හඬ නැගීය. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ හය නොවෙව යි. ඔහු අස්වසා අධිකරණ ශාලාවට පමුණුවා හිමියාම හිමි කළහ. මහජනයා මහහඬින් සාධුකාර දුනි. රජතුමා "බෝධි සත්වයන් වනාහි නඩුව මැනවින් විනිශ්චය කරන ලද්දේ යයි අසා ඔහු අමතා "දරුව, මෙතැන් පටන් නුඹම අධිකරණයෙහි යුක්තිය විනිශ්චය කරව"යි විනිශ්චය තනතුර බෝධිසත්වයන්ට දුන්නේ ය. බණ්ඩහාලගේ ආදායම සිදිගියේ ය. ඔහු එතැන් පටන් බෝධිසත්වයන්

කෙරෙහි වෛර බැඳ එතුමන්ගේ සිදුරු සොයන්නෙක්ව හැසිරුනේය.

ඒ රජතුමා වනාහි මෝඩ පැහැදීම ඇත්තෙකි. ඔහු එක් දිනක් සිහිනෙන් දෙව්ලොව දෑක එහි යනු කැමැත්තේ වී පුරෝභිතයාට "බ්‍රහ්මලෝකයට යන මග කියව"යි කීවේය. පුරෝභිතයා "අතිදානය දෙමින් සච්චකුස්කයාගය කරනු මැනවැ"යි කියා රජු විසින් "අතිදානය යනු කුමක් දැයි" විචාරණ ලද්දේ තමාගේ ප්‍රිය පුත්‍රයා, ප්‍රිය භායෑව, ප්‍රිය දියණිය, මහ සම්පත් ඇති සිටුවරු, මගුලැනා හා අශ්වයා යන මේ ආදීන් හතර දෙනා හතර දෙනා බැගින් ගෙන දෙපා සිටුවා සතුන් යාගය සඳහා පරිත්‍යාග කොට ඔවුන්ගේ හිස කපා දැමීමෙන් ගලන ලෙසින් යාග කිරීම "අතිදාන" නම් වේයයි හැඟවීය. ඔහු මෙසේ ස්වර්ග මාර්ග කියන්නෙමි යි නිරය මාර්ග කීවේ ය. රජතුමා ද ඔහු 'නුවණැත්තෙකැ'යි යන හැඟීමෙන් ඔහු කී ආකාරය ස්වර්ගමාර්ග යයි කල්පනා කොට එය පිළිපදිනු කැමැත්තේ මහත් යාගාවාටයක් කරවා එහි බෝධි සත්වයන් ප්‍රධාන රාජ කුමාරවරුන් සතර දෙනා ආදී කොට බණ්ඩහළ විසින් කියන ලද සියලු දෙපා සිටුවා සතුන් යාග කරන තැනට ගෙනයවී යයි අණ කළේය.

සියලු යාග ද්‍රව්‍ය සම්පයට ගෙන ආවේ විය. එය අසා මහජනයා මහත් කෝලාහලයක් කළේය. රජතුමා විපිළිසරට පත් වී බණ්ඩහළ විසින් පොළඹවන ලද්දේ නැවත ද එසේ කිරීමට අණ කළේය. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ විනිශ්චය තනතුර නොලැබූ බණ්ඩහළ විසින් මා කෙරෙහි වෛර බැඳ මටම මරණය කැමති වෙමින් මහජනයාට අනේක විපත් උපදවන ලද්දේය"යි දැන නොයෙක් උපායයෙන් රජතුමා ඒ වැරදි අවබෝධ සහිත තැනැත්තාගේ ග්‍රහණයෙන් මුදුවන්නට වෑයම් කොටද නොහැකි වූහ. මහජනයා හැඬීය. මහත් කරුණාවක් දැක්වීය. මහජනයා වැලපෙමින් සිටිය දී ම යාගාවාටයෙහි සියලු කටයුතු නිමාවිය. රාජ පුත්‍රයා ගෙනගොස් කර නමා හිඳවූහ. බණ්ඩහළ රන් පාත්‍රය එළවා (ගෙනැවිත් දී) කඩුව ගෙන ඔහුගේ ගෙල සිදින්නෙමි'යි සිටියේ ය. රජ පුත් බෝසතුන්ගේ චන්දා දේවිය එය දක "මට වෙනත් පිළිසරණක් නැත. තමාගේ සත්‍යක්‍රියා බලයෙන් ස්වාමියාට යහපතක් කරන්නෙමි"යි ඇදිලි බැඳ පිරිස අතර හැසිරෙන්නී "බණ්ඩහළ ස්වර්ගමාර්ග කියා කරන දෙය ඒකාන්තයෙන්ම පාප කම්යකි. මේ මාගේ සත්‍ය වචනයෙන් මගේ සැමියාට යහපතක් වේවා. මේ ලෝකයෙහි යම් දේවතා කෙනෙක් වෙත් නම් ඒ සියලු දේවතාවෝ අනාථ වූ අසරණ වූ මා රකිත්වා. මම සැමියාගෙන් නොපිරිහෙමිවායි සත්‍ය ක්‍රියා කළාය.

සක්දෙව් රජ ඇයගේ වැළපීම් ගබ්දය අසා, ඒ පුවත දැන දිලිහෙන යකුළක් ගෙන විත් රජු තැනි ගන්වා සියල්ලන් මුදවාලිය. ශක්‍යාද එදින නමාගේ දිව්‍ය රූපය දක්වා භාත්පසින් ඇවුලුනාවූ දිලිහෙන්නා වූ වජ්‍රායුධය කරකවමින් "එම්බා පව්වු රාජකාලකණ්ණිය. නුඹ කවදා ප්‍රාණසාතයෙන් දෙව්ලොවට යාමක් දුටු විරූ ද? වන්ද කුමාරයාත් මේ සියලු ජනයාත් බන්ධනයෙන් මුදවව. ඉදින් නොමුදන්නෙහි නම් මෙහිම නොපගේත් මේ දුෂ්ට බ්‍රාහ්මණයාගේත් හිස පලන්නෙමි"යි අහසෙහි සිටියේ ය. ඒ අසිරිය දෑක රජු ද බ්‍රාහ්මණයා ද වහාම සියල්ලන් බන්ධනයෙන් මිදෙව්වාහ.

ඉක්බිති මහජනයා ඒකකෝලාහලයක් කොට වහාම යාගාවාටය වසා සිට බණ්ඩහාලට එක එක ගල්කැට පහර දෙමින් එහිම ජීවිතක්‍ෂයට පමුණුවා රජු ද මරන්නට සූදානම් විය. බෝධි සත්වයෝ පළමුකොටම පියා වැළඳගෙන සිටියේ මරන්නට නුදුන්හ. මහජනයා "ඒ පාපිරජුහට ජීවිතය පමණක් දෙමු. ඔහුට රාජ්‍යය නොදෙන්නෙමු, නගරයෙහි වාසය කිරීමටත් නොදෙන්නෙමු. ඔහු සැඩොලෙකු කොට නුවරින් පිට වාසය කරවන්නෙමු"යි රජවෙස් හරවා කසාවතක් හඳවා කහ පැහැති කඩරෙද්දකින් හිස වෙළා සැඩොලෙකු කොට සැඩොල්ගමට යැවීය. යමෙක් වනාහි ඒ පසුසාන යාගය කළාහු ද, කෙරෙව්වාහු ද, අනුමෝදන් වූවාහු ද ඒ සියල්ලෝ නිරය පරායණ වූහ (නිරයෙහි උපන්න) භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහෙයින්

"ඒ පව්වු යාග කොට සියල්ලෝ නරකයෙහි වැටුණාහුය. එසේම පව්කම්කොට මෙලොවින් සුගතියට යන්නට ද නො හැකිය"යි වදාළ සේක. (බණ්ඩහාල ජාතකය ජාතක පාලිය)

ඉක්බිති සියලු රජ පිරිස ද, නගර වැසියෝ ද ජනපද වැසියෝ ද එක් රැස්ව බෝධිසත්වයන් රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කළහ. හෙතෙම ධර්මයෙන් රාජ්‍ය අනුශාසනා කරන්නේ තමන්ටත් මහජනයාටත් නිකරුණේ උපන්නාවූ ඒ විපත හා විනාශය සිහිකොට හටගත් සංවේග ඇත්තේ පුණ්‍යක්‍රියාවන්හි බොහෝ සෙයින් උත්සාවන් වූයේ මහදන් පැවැත් වීය. සිල් රැක්කේය. පෙහෙවස් සමාදන් විය. එහෙයින්

46 "නදාහං යජනා මුනො නිකි නොනා යක්‍කුඤ්ඤ වාටනො සංවේගං ජනයිතො මහාදාහං පවත්ත සිං" (චරියා පිටක)

"එක්ල්හි මම යාග විධියෙන් මිදුනේම් යාග භූමියෙන් නික්මුණෙම් සංවේග උපදවා මහදන් දුනිමි" යි කියන ලදී.

එහි "යජනා මුනෙතා" යනු බණ්ඩභාල විසින් පිළියෙල කරන ලද යාග විධියෙන් ඉහත කී පරිදි සාතනයෙන් මිදුණේ, "නිකුනෙතා යඤ්ඤ වාටතො" යනු අභිෂේක කිරීම සඳහා උත්සාහවත් වූ මහජනයා සමග ඒ යාගභූමියෙන් පිටවූයේ, "සංවෙගං ජනයිඤ්ඤාන" යනු මෙසේ ලෝකය හා එක්ව විසීම බොහෝ අනතුරු සහිතයයි අතීතයින් සංවේගය උපදවා, "මහා දානං පවත්තයිං" යනු දානශාලා හයක් කරවා මහත් ධන පරිත්‍යාගයෙන් වෙස්සන්තර දානයට සමාන මහදන් දුන්නෙමි. අභිෂේක කිරීමේ පටන් ඒ මහා දානය රජතුමා විසින් පැවත් වූ බව දක්වයි. "දකුණියො අදඤ්ඤාන" යනු දකුණුවට සුදුසු පුද්ගලයන්ට දිය යුතු දේ පරිත්‍යාග නොකොට, "අපි ජයඤ්ඤ රතනියො" යනු සමහර විටෙක රාත්‍රී පහ හයක් වුවද තමාගේ බිම්, කෑම්, බුදිම් (අනුභවය) නොකරමි'යි දක්වයි.

එකල්හි වනාහි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ සියලු දඹදිව උත්සව ශ්‍රීයෙන් වසන්තා වූ මහා මේසයක් මෙන් මහදන් පැවැත්වූහ. එහිදී දානශාලාවන්හි උදාර උදාර අතිප්‍රණීත ආහාර පානාදිය යාවකයන්ට කැමති පරිදි දවසක් දවසක් පාසා දෙනු ලැබේ ද, එසේම තමාට සකස් කළ ආහාර රාජාරහ හෝජන වුවද යාවකයන්ට නොදී අනුභව නොකරයි. "නාහං පිවාමි" ආදිය ඒ සඳහා කියන ලදී.

47. "නාහං පිවාමි ධාදාමි නපි භුඤ්ජාමි භොජනං
දකුණියො අදඤ්ඤාන අපි ජයඤ්ඤ රතනියො" (එරියා පිටක)

"මම දකුණුවට සුදුසු අයට දන් නොදී රාත්‍රී පහක් හයක් වුවත් කිසිත් පානය නො කෙළෙමි, නො කෑයෙමි, හෝජන අනුභව නොකළෙමි."

දූන් එසේ යාවකයන්ට දන් දීමට හේතුව දක්වන්නේ පළමු කොට "යථාපි වාණිජො" නාම ආදියෙන් උපමාවක් ගෙන හැර දක්වයි.

48. "යථාපි වාණිජො නාම කඤ්ඤාන භණ්ඩ සඤ්ඤායං
යථු ලාභො මහා භොති තථු නං හරති භණ්ඩකං

49. තථෙව සක භුක්තාපි පරෙ දින්නං මහපථු ලං
තසමා පරස්ස දාතබ්බං සත භාගො භවිස්සති (එරියා පිටක)

"යම් සේ වෙළෙන්දෙක් තෙම භාණ්ඩ රැස් කොට යම් තැනෙකිනි ලාභය බොහෝ වේද, එහි ඒ භාණ්ඩය ගෙනයාද.

"එපරිද්දෙන්ම තමන් අනුභව කළ දේට වඩා අන්‍යයෙකුට දෙන ලද්දේ මහත්ඵල වෙයි. එහෙයින් අන්‍යයෙකුට දිය යුතුයි. එය (මත්තෙහි)

විපාකාචාරසිය ගණනක් වන්නේ ය.”

එහි අර්ථය, යම් සේ වෙළෙන්දෙක් වෙළඳපොළට ගොස් අඩු මුදලකින් බොහෝ බඩු මිලදී ගෙන, බොහෝ බඩු රැස්කොට දේශය හා කාලය දූන යම් තැනක ඔහුගේ ලාභය වැඩිවේද මහත්වේද ඒ දේශයට හෝ කාලයට ඒ බඩු ගෙන යයි. පමුණුවයි. විකුණයි. “සකභුතාපි” යනු තමා අනුභව කළ දෙයට වඩා “සකපරිභුතාපි” යයි ද පාඨයකි. “පරෙ” යනු අන්‍ය වූ ප්‍රතිග්‍රාහක පුද්ගලයෙකු කෙරෙහි, “සතභාගො” යනු නොයෙක් සිය ගණනක් මත්තෙහි වන්නේ ය, මෙය කියන ලද්දේ වෙයි, යම්සේ වෙළෙන්දා විසින් මිලදීගත් භාණ්ඩය එහිම නොවිකුණා එබඳු වූ දේශයක කාලයක විකුණන්නේ බොහෝ අභිවෘද්ධියක් මහත් ඵලයක් වෙයි ද, එසේම තමා සතු වූ දෙය තමා අනුභව නොකොට අන්‍ය වූ ප්‍රතිග්‍රාහක පුද්ගලයෙකුට දෙනලද්ද මහත්ඵලය. විපාකය සිය ගණනින් වන්නේ ය. එහෙයින් තමා අනුභව නොකොට ද අන්‍යයාට දිය යුතුමය යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මෙය දේශනා කරන ලදී. “තිරවජානගතානං දානං දත්වා සතභුතා දකඛිණා පාටිකඛිතිතබ්බා. දුස්සීලස්ස මනුස්සභුතස්ස දානං දත්වා සහස්සගුණා” (දකඛිණා විභංග සුත්ත) (තිරිසන්ගත සත්වයන්ට දන් දී සිය ගුණයක් ඥාමිණා (පින්) බලාපොරොත්තු විය යුතුය. දුශ්ශීල වූ මනුෂ්‍යයෙකුට දන් දී දහස් ගුණයක් බලා පොරොත්තු විය යුතුය” යනු විස්තරයයි. අනිකකුදු දේශනාකරන ලදී:- “සවෙ භික්ඛවෙ සත්තා ජාතෙයුට්ඨං දාන සංවිභාගස්ස විපාකං යථාභං ජානාමි, න අදත්වා භුඤ්ඤස් යුට්ඨං, නච තෙසං මචෙජ්ජරමලං චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨෙය්‍ය, යොපි තෙසං අස්ස චරිමො ආලොපො චරිමං කබලං තතොපි න අසංවිභජ්ඣා භුඤ්ඤස් යුට්ඨාති ආදී” (ඉතිචුත්ත ක පාලි)

(“මහණෙනි, සත්වයෝ දීමය බෙදීමය යන කරුණු දෙක ගැන යම් සේ මා තරම් දනින් නම්, ඔව්හු නො දී නො වළඳන්. ඔවුන්ගේ සිත මසුරු මලය වැළඳගෙන නො සිටින්නේ ය. මොවුන්ගේ යම් අන්තිම බන් පිඩක් වේද අන්තිම ආහාරයක් වේද එයින්දු බෙදානොදී නොවළඳීන් ආදියයි”)

50. “එතමන්ටවසං ඤාත්වා දෙමි දානං භවාභවෙ න පටිකකමාමි දානතො සමෙබ්බාධි මනුපනති යා ” (චරියා පිටක)

“මේ කාරණය දූන කුදුමහත් භවයන්හි දන් දිනිමි. සමාසක් සම්බෝධියට පැමිණීම පිණිස දාන පාරමිතාවෙන් නොනැවැත්තෙමි”

“එතමන්ටවසං ඤාත්වා” යනු දානයෙහි මේ මහත්ඵලභාව සඳිබ්‍යාන වූ ද සම්මා සම්බෝධියට ප්‍රත්‍යයභාවසඳිබ්‍යාන වූද කාරණය දූන, “න පටිකකමාමි දානතො” යනු දාන පාරමිතාවෙන් මදකුදු නොනවතිමි

ඉදිරියට යමි. කුමක් සඳහා ද? "සමෙබ්බමනුපනතියා" යනු සම්බෝධියට සවිඥානාඥානයට පැමිණීමට, අවබෝධ කර ගන්නට යන අර්ථයයි.

එකල්හි බෝධිසත්වයන්වහන්සේ මහාජනයා විසින් පියා සැඟවෙල් ගමකට යැවූ කල්හි දියයුතු වැටුප් දෙවුහ. ඇඳුම් පෙරවුම් දෙවුහ. පියාද නගරයට පිවිසීමට (අවසර) නොලබන්නේ බෝධිසත්වයන් උයන්කෙළි ආදිය පිණිස පිටත ගිය කල්හි බෝධි සත්වයන් වෙත එළඹෙයි. "පුතා" යන හැඟීමෙන් නොවදීයි. ඇදිලි බැඳීමක්ද නොකරයි. "ස්වාමීනි බොහෝ කලක් ජීවත් වුව මැනවැයි කියයි. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ ද දුටු දවස්හි අතිරේක සම්මාන කරති. හෙතෙම මෙසේ දූහැමෙන් රජකම් කොට ආයු කෙළවර පිරිස සහිතව දෙවිලොව උපන්න.

එකල්හි බණ්ඩහාළ දෙවිදත් තෙර විය. ගෝතමී දේවිය මහාමායාව ය, චන්දා රාජ දියණිය රාහුල මාතාව ය. වාසුල නම් රාහුල ය. සේලා උප්පලවණ්ණා ය. සුර මහා කාශ්‍යප තෙරණුවෝ ය. හද්දසේන නම් මහා මොග්ගල්ලානතෙරණුවෝ ය. සුරිය කුමාරයා නම් සාරිපුත්ත තෙරණුවෝ ය. වන්ද රජ නම් ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය.

මෙහි ද යටකී කුමයෙන්ම බෝධිසත්වයන්ගේ සෙසු පාරමිතාවෝ ද සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එදා බණ්ඩහාළගේ කකීශ පරුෂ භාවය දන්නේ නමුදු මධ්‍යස්ථව දූහැමෙන් සෙමෙන් යුක්තිය විසඳීමද තමා මරණුකැමති වූම බණ්ඩහාළගේ කියන ලද ආකාර යාග විධානය දැන ගෙනද ඔහු කෙරෙහි චිත්ත කෝපයකුදු නැති බව ද, තමාගේ පිරිස ගෙන පියාට සතුරු වන්නට හැකි නමුදු මා වැන්නෙකුට මවු පියන් කෙරෙහි විරුද්ධ වීම තුසුදුසුයයි තමන් පුරුෂ සිටුවාවකු කොට නසනු කැමති පියාගේ අණෙහි පිහිටීමද, කොපුවෙන් කඩුව ගෙන හිස සිඳීමට උපක්‍රම කරන පුරෝහිතයා කෙරෙහි ද, තමාගේ පියා කෙරෙහි ද පුතා කෙරෙහි ද සියලු සත්වයන් කෙරෙහිද මෙමනි පැතිරවීමෙන් සමසිත් ඇති බව ද, මහාජනයා පියා මැරීමට උපක්‍රමකරන විට තමා පරිත්‍යාග කොට ඔහුට ජීවිතදානය දීම ද, දවසක් දවසක් පාසා වෙස්සන්තර දානයට සමාන මහදන් දෙන්නේ නමුදු දානයෙහි සැහිමක් නැති බව ද, මහජනයා විසින් වණ්ඩාලයන් කෙරෙහි වාසය කරවන ලද පියාට දිය යුතුදේ දී පෝෂණය කිරීමද, මහජනයා පුණ්‍ය ක්‍රියාවන්හි පිහිටුවීම ද යන මේ ආදී ගුණානුභාවයෝ නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ.

සත්වෙනි වැරුරාජ වර්තයයි.

51. "අර්ථය සච්ඡායෙ නගරෙ සිව් නාමාසිං ඛනති යො නිසජ්ජ පාසාද වරෙ එවං විනෙක සහං නදා" (වරියා පිටක)

"යම් කලෙක අර්ථය නම් නගරයෙහි සිව් නම් රජෙක් වූයෙම් ද එකල්හි මම උතුම් ප්‍රාසාදයෙහි හිඳ මෙසේ සිතුවෙමි"

අටවෙනි (සිව් රාජ වර්තයෙහි) අර්ථය සච්ඡායෙ නගරෙ" යනු අර්ථය පුර නම් නගරයෙහි, "සිව් නාමාසිං ඛනති යො" යනු ගෝත්‍රවශයෙන් "සිව්" යයි නම් ඇති රජෙක් වීම, අතීතයෙහි සිව් රටේ අර්ථය පුර නගරයෙහි සිව් රජු රාජ්‍යය කරන කල්හි මහා සත්වයන් වහන්සේ ඔහුගේ පුතා වී උපන්න. ඔහුට "සිව් කුමාර" යයි නම් කළහ. ඔහු වැඩි වියට පත් වූයේ නක්‍ෂලාවට ගොස් ඉගෙනගත් ශිල්ප ඇත්තේ පැමිණ පියාට ශිල්ප දක්වා යුවරජකම ලැබ පසුකාලයක පියාගේ ඇවෑමෙන් රජ වී අගනියට යාම හැර දුර රජ ධර්මයන් වෙනස් නොකොට රාජ්‍යය කරවන්නේ නගරයෙහි දොරටු සතරෙහි ද නගරය මැද ද නිවසේ දොරටුවෙහි ද දානශාලා හයක් කරවා දිනපතා හය ලක්‍ෂයක් පරිත්‍යාග කිරීමෙන් මහදන් පැවැත්වීය. අටවක, කුඳුස්වක, පසළොස්වක දිනයන්හි තමන්ම දානශාලාවලට ගොස් දානශාලා බලයි.

හෙතෙම එක් පුණ්‍ය පොහෝ දිනයක උදසනම නගන ලද සේසත් ඇති රාජ්‍යසනයෙහි හුන්නේ තමා විසින් දුන් දානයන් සිහිකරන්නේ "තමා විසින් නුදුන් බාහිර වස්තුවක් නම් නැති බව දැක ආධ්‍යාත්මික දානය මෙන් බාහිර දානය මාගේ සිත සතුටු නො කරයි. අහෝ, මා දානශාලාවට ගිය කල්හි කිසියම් යාවකයෙක් බාහිර වස්තු නොඉල්වා ආධ්‍යාත්මික වස්තුවක් ඉල්ලන්නේ නම්, ඉදින් මාගේ ශරීර මාංසයක් හෝ සියලු ආත්ම භාවයම දාස භාවයෙන් හෝ ඉල්ලන්නේ නම් මම ඒ ඒ දෙයම ඔහුගේ අදහස සම්පුර්ණ කරමින් දීමට හැක්කෙමි"යි සිතීය. පාලියෙහි වනාහි හුදෙක් ඇස් දන් දෙන්නට සිතූ බව සඳහන් වේ. එහෙයින්

"නිසජ්ජ පාසාදවරෙ එවං විනෙක සහං නදා
52. යං කිඤ්චි මානුසං දානං අදින්නං මෙ නච්ජ්ජ ති

යොපි යාවෙය්‍ය මං චක්ඛුං දදෙය්‍යං අච්චිකමචිතො" (වරියා පිටක)
"එකල්හි මම උතුම් ප්‍රාසාදයෙහි හිඳ මෙසේ සිතුවෙමි. මා විසින් නොදෙන ලද, මනුෂ්‍යයන් විසින් දිය යුතු වූ දානයක් නැත්තේ ය. යමෙක් මගෙන් ඇස් නමුදු ඉල්ලන්නේ නම් නිශ්චල සිත් ඇතිව දෙන්නෙමි"යි කියන ලදී.

එහි "මානුසං දානං" යනු ප්‍රකෘති මිනිසුන් විසින් දියයුතු ආහාර පානාදී දානයයි. මෙසේ බෝධිසත්වයන්ට උදාර දානාධ්‍යායය උපන්න කල්හි

ශක්‍රයාගේ පඬුපුල් අස්න උණු බවක් දැක්වීය. හෙතෙම එයට හේතුව සිහි කරන්නේ බෝසතුන්ගේ අදහස දැක "සිවිරජ අද පැමිණී යාවකයෝ ඇස් ඉල්ලන් ද ඔවුන්ට ඇස් උපුටා දෙන්නෙමි"යි සිතිය'යි ශක්‍රයා දේව පිරිසට කියා ඔහු එය දීමට හැකිවන්නේ ද නොවන්නේ ද? පළමු කොට ඔහු විමසන්නෙමි"යි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ සුවද පැන් සොළොස් කළයක් නා සියලු අලංකාරයෙන් සැරසී අලංකාර කළ උතුම් මඟුලැතු පිට නැගී දානශාලාවට යන කල්හි ජරාජීණී වූ අනුබ්‍රාහ්මණයෙකු මෙන් වී එතුමන්ගේ නෙත ගැටෙන ලෙස එක් උස් ස්ථානයක අත් දෙක දිගුකොට රජුට ජය පතා සිටියේ, බෝධිසත්වයන් වහන්සේ විසින් ඔහු ඉදිරියට ඇතු මෙහෙයවා "බ්‍රාහ්මණය කුමක් කැමති වන්නෙහි ද"යි අසන ලද්දේ - නුඹ වහන්සේගේ දානාධ්‍යානය නිසා හටගත් කීර්ති සෝඡයෙන් සියලු ලෝකය අතුරු සිදුරු නැතිව පැතිරී ගියේ ය. මමද අන්ධයෙක්මි. එහෙයින් ඔබගෙන් ඉල්ලමි"යි උපවාර වශයෙන් එක් ඇසක් ඉල්ලීය. එහෙයින්

- 53 "මම සඬක ප්‍රමඤ්ඤාය සකෙකා දෙවානම්සස රො නිසිනෙනා දෙව පරිසාය ඉදං වචනමබ්‍රවී
- 54. නිසජ්ජ පාසාදවරෙ සිවිරාජා මහිද්ධි කො විනෙන නෙනා විවිධං දානං අදෙය්‍යං සො නපසස්ස ති.
- 55. තථනනු වීතථ නෙන තං හන්ද වීමංසයාමී තං මුහුත්තං ආගමෙය්‍යාථ යාව ජානාමී තං මතං
- 56. පවෙධමානො පලිතසිරො වලිතගනො ජරාතුරො අන්ධවණෙණා ව හුන්ධාන රාජානං උපසඬකමී
- 57. සො තදා පග්ග හෙත්ථාන වාමං දකඬි ණු බාහුව සිරසමීං අඤ්ජ ලිං කත්වා ඉදං වචන මබ්‍රවී.
- 58. යාචාමී තං මහාරාජ ධමමී ක රට්ඨ වඩ්ඨි න තචදා නරතා කීන්ති උග්ගතා දෙව මානුසෙ
- 59. උභොපි නෙත්තා නයනා අන්ධා උපහතා මම එකං මෙ නයනං දෙහි ත්ඨමපී එකෙන යාපයාති (වර්ෂා පිටක)

"මාගේ අදහස දැන දෙවියන්ට අධිපති වූ ශක්‍රදේවෙන්ද්‍ර තෙම දෙවිපිරිස මැද හුන්නේ මේ වචන කීවේ ය. මහත් සෘද්ධි ඇති සිවිරජතෙම උතුම් ප්‍රාසාදයෙහි හිඳ නානාප්‍රකාර දාන ගැන සිතමින් නොදිය හැකි දෙයක් හෙතෙම නො දක්නේ ය.

එබැවින් මෙය සත්‍යයක් ද අසත්‍යයක්දැයි ඔහු විමසමි. ඒ සිත දැන ගන්නා තුරු මොහොතක් නවතිවු.

වෙවිලමින්, පැසුණු හිස කෙස් ඇත්තේ රැළිවැටුණු ශරීර ඇත්තේ ජරාවෙන් පීඩිත වුයේ අන්ධ ස්වභාව ඇත්තෙක් වී රජු වෙත එළඹියේ ය.

හෙතෙම එකල්හි වමනද දකුණත ද යන දැන ඔසවා ගෙන හිසෙහි ඇඳිලි බැඳ මේ වචන කියේ ය.

ධාර්මික වූ රට වධිනය කරන්නාවූ මහරජ නුඹගෙන් ඉල්ලමි. දානයෙහි ඇලුනාවූ නුඹවහන්සේගේ කීර්තිය දෙවි මිනිසුන් අතරෙහි පැන නැංගේය.

මාගේ නේත්‍ර නම් වූ ඇස් දෙකම අන්ධය. නැසුණු වක්‍ර ප්‍රසාද ඇත්තේ ය. මට එක් ඇසක් දුන මැනව. නුඹ ද එක් ඇසකින් යැපෙව"යි කියන ලදී.

එහි "විනෝනනො විවිධං දානං" යනු තමා විසින් දෙන ලද විවිධ දාන ගැන සිතන්නේ, දානය හෝ තමා විසින් දෙන ලද විවිධ බාහිර දාන වස්තු ගැන සිතන්නේ, "අදෙයාං සො න පසසති" යනු බාහිර වස්තු මෙන්ම ආධ්‍යාත්මික වස්තු ද "අදෙයාං" දිය නො හැක්කෙමි"යි නො දකියි. ඇස් පවා උපුටා දෙන්නෙමි යි සිතුවෙමි යන අදහසයි. "තථනනු විතථනෙන තං" යනු මේ ආධ්‍යාත්මික වස්තූන්ගේ ද නොදිය හැකි දෙයක් නොදකීම. දිය හැකි බවෙන්ම දකීම සත්‍යයක් ද නැතහොත් අසත්‍යයක් ද යන අර්ථයයි.

"සො තදා පගහ හෙඤ්චාන වාමං දිකඛිණ බාහුව" යනු වම් අත හා දකුණු අතද ඔසවා, අත් දෙකම ඔසවා යන අර්ථයයි. "රට්ඨ වඩ්ඪන" යනු රට දියුණු කරන, "ඤ්චි ඵකෙන යාපය" යනු එක් ඇසකින් සම විසම දකිමින් සිය ආත්ම භාවය නුඹ පවත්වාගෙන යව, මම ද පින්වතාගෙන් ලැබූ ඇසින් යැපෙමි"යි දක්වයි. ඒ බස් අසා බෝධිසත්වයෝ සතුටු සිත් ඇත්තාහු "මම වනාහි දන් ප්‍රාසාදයෙහි හුන්නේ මෙසේ සිතා ආවෙමි. මොහු ද මාගේ සිත දනගෙන මෙන් ඇසක් ඉල්ලයි. අනේ මට ඒකාන්තයෙන් වුයේ මහත් ලාභයෙකි. අද මගේ මනදොළ මුදුන් පැමිණෙන්නේ ය. පෙර නුදුන් විරූ දානයක් ඒකාන්තයෙන් දෙන්නෙමි"යි උත්සාහවත් වූහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ එම කාරණය දේශනා කරන්නාහු මෙසේ වදාළහ.

60. "තසාහං වචනං සුඤ්චා භට්ඨො සංවිග්ග මානසො කතඤ්ඤි වෙදජානො ඉදං වචනමබ්‍රවිං.

61. ඉදානාහං විනත සිඛාන පාසාදනො ඉධාගනො
ස්වං මම විනත මඤ්ඤාය නෙත්තං යාවිතුමාගනො

62. අහො මෙ මානසං සිඛං සඤ්ඤායො පරිපුරිතො
අදින්න පුබ්බං දානවරං අස් දසසාමී යාවකෙති (වර්ෂා පිටක)

"මම ඔහුගේ වචනය අසා සතුටු වූයෙමි (මෙතෙක් කල් ප්‍රමාදවීම ගැන) කලකිරුණු සිත් ඇත්තෙමි කරන ලද ඇදීලි ඇත්තෙමි හටගත් ප්‍රීතිය ඇත්තෙමි මේ වචනය කිමි.

"මම දැන් මෙසේ සිතා ප්‍රාසාදයෙන් (මෙහි) ආවෙමි. නුඹ මගේ සිත දැනගෙන ඇසක් ඉල්ලන්නට ආයෙහිය.

"අහෝ, මගේ අදහස සමෘද්ධ විය. මනෝරථය පිරුණේය. පෙර නොදෙන ලද උතුම් දානයක් අද යාවකයාහට දෙන්නෙමි"යි

එහි "නසස" යනු ඒ බ්‍රාහ්මණ වේශය දරණ ගක්‍රයාහට, "හට්ඨො" යනු සතුටුව, "සංවිභමානසො" යනු මගේ සිත දැනගෙන මෙන් මේ බ්‍රාහ්මණයා විසින් ඇසක් ඉල්ලන ලදී. මෙතෙක් කල් මෙසේ සිතා ඒකාන්තයෙන් මම පමා වීමි'යි සංවේශයට පත් සිත් ඇත්තේ, "වෙදජානො" යනු හටගත් ප්‍රීති ප්‍රමෝදය ඇත්තේ, "අබ්‍රවිං" යනු කීවෙමි., "මානසං" යනු සිතෙහි හටගත් නිසා "මානස" නම් වූ දානධ්‍යානයයි, ඇසක් දෙන්නෙමි යි උපන් දානාධ්‍යානය යන අර්ථයයි, "සඤ්ඤායො" යනු මනදොළයි, "පරිපුරිතො" යනු සම්පුර්ණ වූ, ඉක්බිති බෝධිසත්වයන් වහන්සේ මෙසේ සිතූහ. මේ බ්‍රාහ්මණයා මාගේ විත්තාවාරය දැනගෙන මෙන් දීමට අපහසු වූ ඇසක් මගෙන් ඉල්ලයි. මොහු වනාහි කිසියම් දේවතාවෙකු විසින් අනුශාසනා කරන ලද්දේ වන්නේ යයි පළමු කොට ඔහු විමසන්නෙමි'යි සිතා ඒ බ්‍රාහ්මණයාගෙන් ඇසීය. එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ජාතක දේශනාවෙහි මෙසේ වදාළහ.

"යාවකයෙති, යමක් ලෝකයෙහි පුරුෂයකු විසින් දීමට අපහසුය'යි කීවාහුද ඒ උත්තමාඬිගය වූ ඇස් තෙපි ඉල්ලන්නහුය. කවරකු විසින් අනුශාසනා කරන ලද්දේ ඇස් ඉල්ලීමට මා සම්පයට ආවාහුද? (ජාතක පාලිය)

එය අසා බ්‍රාහ්මණ වේශධාරී ගක්‍රයා මෙසේ කීය.

"යමාහු දෙවෙසු සුජම්පතීනි
මසවානි නං ආහු මනුසුසු ලොකෙ
නෙනානුසිධොයා ඉධ මාගතොසමී
වණිබබ කො වකුපථානි යාවිතුං

වණිබබ නො මඤාං වනිං අනුතරං
දදාහි මෙ වකුපථානි යාවිතො
දදාහි මෙ වකු පථං අනුතරං
යමාහු නෙනං පුරිසෙන දුච්ච ජනනි. (ජාතක පාලි)

"රජතුමනි, දෙව්ලොව දෙවියන් කෙරෙහි යමෙක් සුජම්පතී යයි කියත් ද ඔහු මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි "මසවා" යයි කියත් ද ඔහු විසින් අනුශාසනා කරන ලද්දා වූ යාවක තෙම ඇස් ඉල්ලීමට ඔබ තුමා සමීපයට පැමිණියේ ය.

"රජතුමනි, ඉල්ලීම් අතුරෙන් මගේ ඉල්ලීම උතුම් වූවකි. ඉල්ලන ලද්දේ මට ඇස් දුන මැනව. පුරුෂයකු විසින් දෙන්නට අපහසුයයි යමක් සඳහා කියන ලද්දේ ද ඒ උතුම් ඇස් දුන මැනව"යි

බෝධිසත්වයෝ මෙසේ කීහ.

යෙන අජෙටන ආගඤ්ඤි යමකුමහිපකුසං
නෙ නෙ ඉජ්ඣධ නතු සඤ්ඤා පා උභ වකුනි බ්‍රාහ්ම ණ
එකං නෙ යාවමානසු උභයානි දදාමහං
ස වකුමා ගච්ඡ ජනසු පෙකබ නො
යදිච්ඡ සෙ කුං තදනෙ සමිජ්ඣකුනි. (ජාතකපාලිය)

"බ්‍රහ්මණය, නුඹ යම් බලාපොරොත්තුවකින් ආවෙහිද යම්දෙයක් පනත්නෙහිද, නුඹගේ ඒ සියලු සංකල්ප සමෘද්ධ වේවා. බමුණ, ඇස් ලබව එක් ඇසක් ඉල්ලන්නාවූ නුඹට ඇස් දෙකම දෙමි. ඇස් ඇත්තෙක්ව ජනයා බලා සිටියදීම යව. නුඹ මගෙන් යමක් කැමති වන්නෙහිද එය නුඹට සමෘද්ධ වේවා.

එහි "වණිබබ කා" යනු ඔහුට ඇමතීමයි. , "වකු පථානි" යනු දැකීමට මාගීය වනහෙයින් ඇස්වලටම මෙය නමකි. "යමාහු" යනු යමක් ලෝකයෙහි අත්හැරීම අපහසුයයි කියත් ද, "වණිබබනො" යනු ඉල්ලන්නාගේ, "වනිං" යනු ඉල්ලීමයි, "නෙ නෙ" යනු ඒ නුඹගේ ඒ අකුසාගේ, "සඤ්ඤා ස වකුමා" යනු ඒ නුඹ මගේ ඇස්වලින් ඇස් ඇත්තෙක් වී, " තද නෙ සමිජ්ඣකු" යනු නුඹ මගේ සමීපයෙන් යමක් කැමති වෙහිද නුඹගේ ඒ කැමැත්ත ඉටු වේවා. රජතුමා මෙපමණක් කියා

"මේ බ්‍රාහ්මණයා ශක්‍රයා විසින් අනුශාසනා කරන ලද්දේ මෙහි ආවේ වෙමි" යි කියයි. ඒකාන්තයෙන් මොහුට මේ උපායයෙන් ඇස ලැබෙන්නේයයි දැන මෙතැන්හිදී ම මා විසින් ඇස් උපුටා දීමට සුදුසු නොවේ යයි සිතා බමුණාද රැගෙන ඇතුල් පුරයට ගොස් රාජාසනයෙහි හිඳ සිටින නම් වෙදා කැඳවීය. ඉක්බිති අපගේ රජතුමා වනාහි ඇස් උපුටා බ්‍රාහ්මණයෙකුට දෙනුකැමැත්තේ යයි මුළු නුවර ඒකකෝලාහලයක් විය. ඉක්බිති රජුගේ ඥාතිහු ද, සේනාපති ආදී රාජවල්ලභ ඇමති පිරිසද නාගරිකයෝද අනන්‍ය පුර ස්ත්‍රීහුද යන සියල්ලෝ එක් රැස් වී නොයෙක් උපායයෙන් (ඇස් දීම) වැළැක්වූහ. රජතුමාද ඔවුන් වැළකීය. එහෙයින්

"මා නො දෙව අදාවකුට මා නො සබෙබ් පරකකරී
ධනං දෙහි මහාරාජ මුනතා වෙච්චියා බහු"

"සුනෙත දෙව රටේ දෙහි ආජාතියෙ අලඛකතෙ
නාගෙ දෙහි මහාරාජ හෙමකප්ප නිවාසයෙ"

"යථාහං සිවයො සබෙබ් සයොග්ගා සරථාසන
සමනතා පරිකරෙය්‍යං එවං දෙහි රටේසහා'ති (ජාතක පාලි)

"දේවයන් වහන්ස, ඇස් නො දෙනුමැනවි. අප සියල්ලන් හැර නො දමනු මැනවි. මහරජ ධනය දෙනු මැනවි. බොහෝ මුතු ද වෙරළමිණි ද දුන මැනවි.

දේවයන් වහන්ස, අලංකාර කරන ලද ආජාතේය අශ්වයන් යොදන ලද රථ දෙනුමැනවි. මහරජ, රන් අබරණින් සැරසූ ඇතුන් දුන මැනවි.

රජතුමනි සේනා සහිත වූ රථ සහිත වූ මුළු සිව්ච්ච වාසීහු නුඹවහන්සේගේ හාත්පස යම්සේ පිරිවරා සිටින් ද ඇස් නො දී සෙසු වස්තූන් දුන මැනවැයි කියන ලදී.

ඉක්බිති රජතුමා මෙම ගාථා තුන කීය.

" යො වෙ දසසනති වක්ඛාන අදානෙ කුරුනෙ මනො
භුමමං සො පනිතං වාසං ගිවාය පටිමුච්චති

යො වෙ දසස නති වක්ඛාන අදානෙ කුරුනෙ මනො
පාපා පාපනරො හොති සමප නොතා යමසාධනං

යංහි යාවෙ නංහි දදෙ යංන යාවෙ න නං දදෙ

සවාහං නමෙව දසසාමී යං මං යාවති බ්‍රාහ්මණොති
(පාතක පාලි)

"යමෙක් වනාහි දන් දෙන්නෙමැයි කියා නොදීම පිණිස සිත් උපදවාද ඔහු බිම වැටුණු මළ පුඩුවක් ගෙන බෙල්ලෙහි බහා ගනී.

යමෙක් දෙන්නෙමැයි කියා පසුව නොදෙන්නට සිතයිද හෙතෙම පව්වෙකුටත් වඩා පව්වු වුයේ යමයාගේ අණ පවත්නා තැනට පැමිණියේ වෙයි.

යමක් ඉල්ලන්නේ නම් එයම දෙන්නේය. යමක් නොඉල්ලන්නේ නම් එය නොදෙන්නේ ය. බමුණු තෙම යමක් මගෙන් ඉල්ලයිද ඒ මම එයම දෙන්නෙමි"

එහි "මා නො දෙව" යන්නෙහි 'නො' යනු නිපාතයක් පමණි, දේවයන් වහන්සේ, ඇස නො දෙනුමැනවි, "මා නො සබ්බෙ පරකකරි" යනු අප සියලු දෙනා හැර නොදමනු මැනවි, ඇස් දුන් කල්හි වනාහි නුඹවහන්සේ රාජ්‍යය නො කරන්නෙහු ය. එසේ වූ විට අපි හැරදමන ලද්දෝ වන්නෙමු යි යන අදහසින් මෙසේ කීහ. "පරිකරෙය්‍යං" යනු පිරිවරන්නෙහුය. "එවංදෙහි" යනු යම්සේ විකල නොවූ ඇස් ඇති ඒ රජු සිව්වරටවැසියෝ බොහෝ කලක් පිරිවරන්නාහු ද එසේ දුනමැනව. මොහුට ධනය දුන මැනව. ඇස් නොදුන මැනව. ඇස් දුන්කල්හි වනාහි නුඹ වහන්සේ සිව්වරට වැසියන් විසින් නොපිරිවරන්නෙහුයයි දක්වයි. "පටිමුච්චති" යනු ඇතුල් කරගනී. "පාපා පාපතරො හොති" යනු නිවයෙකුටත් වඩා නිව වූයේ නම් වෙයි. "සමපතො යමසාධනං" යනු යමයාගේ අණ පවතින ස්ථානය වූ උස්සඳ නිරයට මොහු පැමිණියේ නම් වෙයි. "යංහි යාවෙති" යනු යාවකයා යම් වස්තුවක් ඉල්ලන්නේ ද දායකයා ද එයම දෙන්නේ ය. නො ඉල්ලූ දෙයක් නො දෙන්නේ ය. මේ බ්‍රාහ්මණයාද මගෙන් ඇසක් ඉල්ලයි. මුතු ආදී ධනයක් ඔහුට නො දෙන්නෙමි" යි කියයි. ඉක්බිති ඒ අමාත්‍යවරු "දේවයන් වහන්ස, ආයු වණ් ආදියෙන් කවරක් පතා ඇස් දෙන්නෙහි දැයි රජුගෙන් ඇසූහ. බෝධි සත්වයන් වහන්සේ "මම මෙලොව හෝ පරලොව සම්පත් ප්‍රාර්ථනා කොට නොදෙමි. එතෙකුදු වුවත් මේ දාන පාරමිතාව සම්පූණ් කිරීම බෝධිසත්ව වරයන් විසින් පුරුදු කරන ලද මැනවින් පුරුදු කරන ලද පෞරාණික මාර්ගයයි කීහ. එහෙයින්

"ආයුනනු වණණ නනු සුඛං බලනනු
කිං පඤ්ඤානො නු ජනිඤ්ඤෙසී
කථං හි රාජා සිවිනං අනුගතරො
වකබුනි දජ්ජා පරලොක හෙතු

නවාහමෙතං යසසා දදාමි
 න පුත්ත මිවෙජ් න ධනං න රට්ඨං
 සනඤ්ච ධමෙමා වරිතො පුරාණො
 ඉවෙච්ච දානෙ රමතෙ මනො මමනති. (ජාතක පාලිය)

"මහරජ කුමනි, ආයුෂ පතා ඇස් දෙන්නෙහිද? එසේ නැතහොත් වණිය පතාද? එසේත් නැතිනම් සැප පතා ද? එසේත් නැතිනම් බලය පතාද? කුමක් පතමින් දෙන්නෙහිද? සිවිරටවාසින්ට උතුම් වූ රජතුමා පරලොච සැප පිණිස කෙසේ නම් ඇස් දෙන්නෙහිද?

"මම යශස හේතුකොට ගෙන මේ ඇස් නො දෙමි. පුත්‍රසම්පත්තිය නො කැමැත්තෙමි. ධනය ද නො කැමැත්තෙමි. රටෙහි අධිපතිකම ද නො කැමැත්තෙමි. එසේ ද වුවත් මෙය සත් පුරුෂයන් විසින් පුරුදු කරන ලද පැරණි ධර්මයකි. මාගේ සිත එසේ හෙයින් දානයෙහි ඇලෙයි යනුවෙන් කියන ලදී.

එහි "පරලොක හෙතු" යනු "මහරජ කෙසේ නම් ඔබතුමා වැනි පණ්ඩිත පුරුෂයෙක් ශක්‍ර සම්පත් හා සමාන මෙලොව සම්පත් හැර දමා පරලොච සැප හේතුවෙන් ඇස් දෙන්නෙහි දැයි. "නවාහං" යනු න වෙ අහං යි (නොවේ ඒකාන්තයෙන් මම) "යසසා" යනු දිව්‍යමය හෝ මානුෂික හෝ සම්පත්තියට හේතුවයි., එහෙත් මෙය බෝධිසත්වයන්ගේ බුද්ධි කාරක ධර්මයකි. "වරිතො" යනු හැසිරුණේ, පුරුදු කළේ පැරණි වූයේ, මේ ආදී කරුණු හේතුකොට ගෙන දානයෙහි ම මෙබඳු වූ මගේ සිත ඇලුණේ ය. මෙසේ ද කියා රජ ඇමතියන්ට හඟවා සිව්කවෛද්‍ය වරයාට "සිව්කයාණනි, එනු මැනවි. මගේ ඇස් දෙකම මේ බ්‍රාහ්මණයාට දීමට වහා උපුටා අතෙහි තබවයි" අණ කළේය. එහෙයින්

63 එහි සිව්ක උට්ඨෙහි මා දන්ත යි මා පවෙධයි
 උභොපි තයනං දෙහි උප්පාටෙත්වා වණිබ්බ කෙ

64. තතො සො වොදිතො මඤ්ඤං සීවකො වචනං කරො
 උද්ධරිත්වාන පාදාසී තාලමිඤ්ජංච යාවකෙ" (වර්ගය පිටක)

"සීවක, එව, නැගී සිටුව, පමා නොවෙව, නොවෙවුලුව මැනව, ඇස් දෙකම උපුටා යාවකයාට දෙව"

ඉන්පසු මා විසින් මෙහෙයවන ලද, වචනය අනුගමනය කරන ඒ සීවක තෙම ඇස් තල් මිදුලු මෙන් උපුටා යාවකයාට දුන්නේ ය" යි කියන

ලදී.

එහි "උධෙය්හි" යනු උච්චාන වියඪී කරව, මේ මාගේ ඇස් දීමේ දී සහායක කායඪී කරව්යි දක්වයි. "මා දනනයි" යනු පමානොවෙව, මේ වනාහි ඉතාමත් දුර්ලභය, බොහෝ කලක සිට පනන ලද්දකි. ම විසින් උතුම් දාන අවස්ථාවක් ලදීම්. එහෙයින් (එම අවස්ථාව) නැති කර නොගනුව, යන අදහසයි. "මා පවෙධයි" යනු අපගේ රජුගේ ඇස් උපුටන්නෙමි යි සිතෙහි තැති ගැනීම් වශයෙන් නොවෙවුලව. ශරීරය කම්පාවීමකට නොපැමිණෙව. "උභොපි නයනං" යනු ඇස් දෙක, "වණිබ්බකෙ" යනු යාවකයාට, "මයාං" යනු මා විසින් "උදධ රික්ඛාන පාදාසි" යනු ඒ වෙදා රජුගේ ඇස් වලෙන් ඇස් දෙකම උපුටා රජුගේ අතට දුන්නේ ය.

දෙන්නේ ද ආයුධයෙන් උපුටා නුදුන්නේ ය. (කෙසේ උපුටා ගන්නේ ද යත්) වෛද්‍ය වරයා මෙසේ සිතීය. "වෙදකමෙහි පළපුරුදු ඇති මා වැනි වෛද්‍ය වරයකුට රජුගේ ඇස් වල ආයුධයක් දැමීම නුසුදුසු යයි සිතා බෙහෙත් අඹරා වුණ්යෙන් නිලුපුලකට බෙහෙත් කවා දකුණු ඇසට පොවාලුයේ ය. ඇස පෙරළුනි. දුක් වේදනා උපනි. හෙතෙම බෙහෙත් කවා නැවත පොවාලීය. ඇස ඇස් වලෙන් මිදුනි. ඉතා බලවත් වේදනා උපනි. තුන්වන වර ඉතා දැඩිකොට බෙහෙත් කවා ඇසට පොවා ලුයේය. ඇස බෙහෙත් බලයෙන් කැරකැවී ඇස් වලෙන් නික්ම නහර වැලෙන් එල්ලෙමින් සිටියේ ය. අධිකතර වූ වේදනා හටගනි. ලේ වැගුරුනේය. හැදී සළු පවා ලෙයින් තෙමුණි. අන්තඃපුර ස්ත්‍රීහු ද ඇමතියෝද රජුගේ පා මුල වැටී දේවයන් වහන්ස, ඇස් නොදෙනුමැනවි. නොදෙනු මැනවැයි මහ හඩින් හැඬූහ. රජතුමා වේදනාව ඉවසා "දරුව ප්‍රමාද නො කරව"යි කීය.

හෙතෙම "දේවයන් වහන්ස යහපතැයි" වම් අතින් ඇස අල්ලාගෙන දකුණතින් පිහිය ගෙන ඇස් නුය (නහර) කපා ඇස ගෙන මහා සන්වයන්ගේ අනෙහි තැබීය. හෙතෙම වම් ඇසින් දකුණු ඇස බලා පරිත්‍යාග ප්‍රීතියෙන් වලකනු ලබන දුක් වේදනා ඇත්තේ "බ්‍රාහ්මණය එව"යි බමුණා කැඳවා "මට මේ ඇසට වඩා සිය ගුණයකින් දහස් ගුණයකින් ලක්ෂ ගුණයකින් සමතැසම (බුද්ධත්වයම) ප්‍රියතරය. මේ අක්ෂිදානය මට ඒ සඳහා හේතු වේවා"යි බ්‍රාහ්මණයාට ඇස දුන්නේය. හෙතෙම එය ඔසවා තමාගේ ඇසෙහි තැබීය එය ඔහුගේ ආනුභාවයෙන් පිපුණු නිලුපුලක් මෙන් පිහිටියේ ය. බෝධි සන්වයෝ වම් ඇසින් ඔහුගේ එම ඇස දැක "අහෝ මා විසින් ඇස මැනවින් දුන්නේයයි ඇතුළත හටගත් ප්‍රීතියෙන් නිරතුරුව පිනාගිය සිරුර ඇත්තෝ වී අනෙක් ඇස ද දුන්හ. ශක්‍රයා ද ඒ ඇස එසේම ප්‍රකෘතිමත් කොට රාජභවනයෙන් නික්ම

මහජනයා බලා සිටියදීම නුවරින් නික්ම දෙව්ලොවටම ගියේ ය. රජුගේ ඇස් වළනොගැහී නොබෝකලකින්ම පලස් පන්දුවක් මෙන් උඩට නැංගා වූ මස් පිඬෙත් පිරි සිතියම් රූපයක් මෙන් නැංගේය. වේදනාව සංසිදී ගියේ ය.

ඉක්බිති මහා සත්වයෝ දින කීපයක් ප්‍රාසාදයෙහි වැස අන්ධ වූ මට රාජ්‍යයෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක්දැයි ඇමතියන්ට රාජ්‍යය පවරා දී උයනට ගොස් පැවිදිව මහණ දම් කරන්නෙමි යි සිතා ඇමතියන්ට ඒ කරුණ දන්වා මුව දොව්නා දිය ආදිය දෙන එක් පුරුෂයෙක් මා සමීපයෙහි වේවා. මාගේ ශරීර කෘත්‍යය කරන ස්ථානයන්හිද රැහැණක් බිදීවී යයි කියා රත්සිව්ගෙයකින් ගොස් පොකුණු තෙර රාජාසනයෙහි හුන්න. ඇමතියෝද වැදා පිටත්ව ගියහ. බෝධි සත්වයන් වහන්සේ ද තමන්ගේ දානය සිහිපත් කළහ. එකෙණෙහිම ශක්‍රයාගේ ආසනය උණු ස්වභාවයක් දැක්වීය. ශක්‍රයා එය දක මහරජුහට වරයක් දී ඇස් නැවත ප්‍රකෘතිමත් කරන්නෙමි'යි බෝ සතුන්ගේ සමීපයට ගොස් පියවර හඬ කළේය. මහා සත්වයන් විසින් "මේ කවරෙක් දැයි අසන ලද්දේ :-

"මම දේවේන්ද්‍ර වූ ශක්‍ර වෙමි. නුඹ වහන්සේගේ සමීපයට පැමිණියෙමි. රාජසෘෂ්ටිවරය, ඔබ ගේ සිතෙහි කැමති යමක් වන්නේ නම් එම වරය ගනු මැනවැ"යි කියා

බෝධිසත්වයන් වහන්සේ විසින් :-

"ශක්‍රය, මගේ ධනය බොහෝය. බලය හා කෝෂ්ටාගාරය ද අනල්පය. දෑත් අන්ධ වූ මට මරණයම රුවී වේ" යයි

කී කල්හි ඉක්බිති එතුමන්ට ශක්‍රයා මෙසේ කීවේ ය. "සිව්වර්ෂතුමනි, කිමෙක් ද නුඹ වහන්සේ මියයනු කැමතිව මරණය කැමති වන්නහුද? නැතහොත් අන්ධභාවය නිසාද? දෙවියනි, අක්‍රමභාවය නිසාය" "මහරජ දානය නම් හුදෙක් පරලොව විපාක සඳහා නො දෙනු ලැබේ. (එය) මෙලොව විපාක පිණිසත් ප්‍රත්‍යය වෙයි. ඒ නිසා නුඹ වහන්සේගේ දාන ප්‍රණයක්‍රියාව නිසාම සත්‍ය ක්‍රියා කරනු මැනවි. එහි බලයෙන්ම නුඹ වහන්සේගේ ඇස් උපදින්නේ යයි කියන ලද්දේ එසේ නම් මා විසින් මහා දානයක් මැනවින් දෙන ලදීයයි කියා සත්‍යක්‍රියා කරමින්

"යෙපි මෙ යාවිතුමායනති නානා ගොතනා වණිබ්බකා
යොපි මං යාවතෙ තත්ථ සොපි මෙ මනසො පියො
එතෙන සඨ්ඨ වජ්ජේ න වක්ඛු මෙ උප්පජ්ජමාති (ජාතක පාලි)

"නා නා ගෝත්‍ර ඇති යම් යාවක කෙනෙක් මගෙන් ඉල්ලන්නට පැමිණෙත්ද ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් මගෙන් ඉල්ලන්ද හෙතෙම මගේ සිතට ප්‍රිය වේ. ඒ සත්‍ය වචනය කරණ කොට ගෙන මට ඇසක් පහළ වේවා"යි කීහ.

එහි "යෙපි මෙ" යනු යමෙක් මගෙන් ඉල්ලන්නට පැමිණෙත්ද ඔවුන් අතුරෙන්, "යො" මෙතම් දෙය දෙනු මැනවැයි වචන පිටකරන්නා, "මංයාවති සොපි මෙ මනසො පියො එතෙන " යනු ඉදින් මට සියලුම යාවකයෝ ප්‍රිය වෙතියි ම විසින් කියන ලද මෙය සත්‍යයක්මය. මේ මාගේ සත්‍ය වචනයෙන් එක් ඇසක් "උපපජ්ජ" පහළ වේවායි. ඉක්බිති උන් වහන්සේගේ සත්‍යක්‍රියාව හා සමගම පළමු ඇස පහළ විය. ඉන්පසු දෙවෙනි ඇස පහළවනු පිණිස :-

"යං මං සො යාවිතුමාගා දෙහි චක්ඛු නති බ්‍රාහමණො
තස්ස චක්ඛු නි පාදාසිං බ්‍රාහම ණස්ස චණ්ඨිනො

හියො මං ආවිසී පිති සොමනස්සංච' නප්ප කං
එතෙන සච්ච චජ්ජෙන දුතියං මේ උපපජ්ජ ටා'ති' (ජාතක පාලි)

යම් ඒ බ්‍රාහ්මණයෙක් ඇසක් දෙවයි ඉල්ලීමට මා කරා පැමිණියේ ද ඉල්ලන්නාවූ ඒ බමුණාට ඇස් දුනිමි.

මට බොහෝ ප්‍රීතිය ඇති විය. නො අඩු සොම්නසක් ද විය. ඒ සත්‍ය වචනයෙන් දෙවෙනි ඇස උපදිවා යි. කීහ.

එහි "යංමං" යනු යමෙක් මගෙන්, 'සො' යනු ඒ ඇස ඉල්ලන බ්‍රාහ්මණයා, "ආගා" යනු ආවේ, "චණ්ඨිනො" යනු ඉල්ලන්නාට, "මං ආවිසී" යනු බ්‍රාහ්මණයාට ඇස් දී අන්ධ කාලයේද එබඳු වූ වේදනාවක් ගණන් නොගෙන "අහෝ මා විසින් දානය මැනවින් දෙන ලදී යයි ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන මට බොහෝසෙයින් අතිරේක තර වූ ප්‍රීතියක් ඇතිවිය., "සොමනස්සංච නප්ප කං" යනු අප්‍රමාණ වූ සොම්නසක් උපන්නේය. "එතෙන" යනු ඉදින් එදින මට අනල්ප වූ ප්‍රීති සොම්නසක් උපති. ම විසින් කියන ලද මෙය සත්‍යයක් ම ය. මාගේ මේ සත්‍ය වචනයෙන් දෙවෙනි ඇසද උපදිවායි. එකෙණෙහිම දෙවෙනි ඇසද පහළ විය. එතුමන්ගේ ඒ ඇස් ප්‍රකාශි ඇස් ද නොවේ. දිව්‍ය ඇස් ද නොවේ. ගක්‍ර බ්‍රාහ්මණයාහට දුන් ඇස නැවත ප්‍රකාශිමත් කිරීමට නොහැකිය. නැසුණු ඇස් ඇත්තාට දිවැස් නම් පහළ නොවේ යයි කියන ලද ක්‍රමයෙන් ආදි මධ්‍ය අවසානයන්හි අවිපරීත වූ තමාගේ දාන ප්‍රීතිය උදාහරණ (ගෙන හැර පෑම්) වශයෙන් පහළ වූ සත්‍ය පාරමිතාමය ඇස් යයි කියන ලදී. එහෙයින්

65. "දදමානසස දෙනන සස දිනන දානසස මෙ සතො
 විනන සස අඤ්ඤා ආ නතී බොධියායෙව කාරණාති"
 (වර්ගා පිටක)

"සඵඤ්ඤාඥානස ලැබීමම නිමිති කොට ඇස් උපුට වන්නාවූ ද දෙන්නාවූ ද දුන්නාවූ ද මාගේ සිතේ වෙනසක් නොවිය"යි කියන ලදී.

එහි "දදමානසස" යනු ඇස් දීමට වෙදා ලවා (ඇස්) උපුටවන්නාගේ "දෙනන සස" යනු උපුටන ලද ඒ ඇස් ගනු බ්‍රාහ්මණයාගේ අනෙහි තබන්නාගේ, "දිනනදානසස" යනු ඇස දුන්නැන්නාගේ "විනන සස අඤ්ඤා ආ" යනු දානාධ්‍යායාගේ වෙනස් බවක්, "බොධියායෙව කාරණා" යනු සඵඤ්ඤා ඥානය පිණිස වීම ම එයට හේතුවයි යන අර්ථයි. සඵඤ්ඤා ඥානයාගේ සුදුර්ලභ බැවින් මෙසේ ඉතාමත් දුෂ්කර දෙයක් ම විසින් කරන ලදී යයි ඇස්වලට හෝ ආත්ම භාවයට හෝ අප්‍රිය නිසා නොවේයයි දක්වන්නේ "න මෙ දෙසසා" යන අවසාන ගාථාව දේශනා කළහ.

66. "නමෙ දෙසසා උහො වකු අනතා න මෙ න දෙසසීයො
 සබ්බ ඤ්ඤා නං පියං මඤ්ඤා නසමා වකුං අදාසහන්ති"
 (වර්ගා පිටක)

"මට දැස අප්‍රිය නොවීය. මට ආත්මය ද අප්‍රිය නොවීය. මට සඵඤ්ඤා ඥානය ප්‍රිය විය. එහෙයින් මම ඇස් දුනිමි"

එහි "අනතා න මෙ න දෙසසීයො" යනු පළමු නකාරය නිපාත මාත්‍රයක් පමණි. තමා මට නොකිපිය යුතුය. අප්‍රිය නොවේ යන අර්ථයි. "අනතානං නමෙ දෙසසීයං" යයි ද පාඨයකි. එහි අර්ථය:- මගේ ආත්මයට මම අප්‍රිය නොවෙමි. කිපීමට සුදුසු නොවෙමි. ම විසින් ඔහුට නොකපිය යුතුය යනුයි. "අනතාපි මෙ න දෙසසීයො" යයි ද කියති. "අදාසහං" යනු අදාසිං අහං (දුනිමි මම) "අදා අහං" යයි ද පාඨයකි. එකල්හි බෝධිසත්වයන්ගේ සත්‍යක්‍රියාවෙන් ඇස් උපන් කල්හි ගක්‍රයාගේ ආනුභාවයෙන් සියලු රජ පිරිසද රැස් වූයේ විය. ඉක්බිති ගක්‍රයා මහජනයා මැද අහසෙහි සිට :-

"ධමමෙ න භාසිතා ගාථා සිව්නං රට්ඨ වඩ්ඨි න
 එතානි තච නොනතානි දිබ්බානි පටි දිසුං රෙ

තිරො කුඩ්ධිං තිරොසෙලං සමනිගා ඤ්ඤා පබ්බතං
 සමනතා යොජන සතං දසුං නං අනුභොන්තු තෙති
 (ජාතක පාලි)

"සිව්‍යාචගේ රටට වැඩ සිදු කරන උතුමාණෙනි, නුඹ වහන්සේ විසින් දැනුම් ස්වභාවයෙන්ම ගාථා කියන ලදී. නුඹ වහන්සේගේ දිව්‍යානුභාවයෙන් යුත් මේ ඇස් දක්නට ලැබෙත්. මහරජ, නුඹ වහන්සේගේ මේ ඇස් බිත්තියෙන් පිටද ගෙල යෙන් පිටද, පඵතය ඉක්මවාද මෙසේ හාත්පස යොදුන් සියයක් කුළ රූප දර්ශනය සිද්ධ කෙරේවා"යි

මේ ගාථාවලින් ස්තූති කොට දෙව්ලොවටම ගියේ ය. බෝධිසත්වයෝ ද මහජනයා විසින් පිරිවර ලද්දාහු මහත් සත්කාර සහිතව නගරයට පිවිස රජගෙය දොරටුවෙහි මනාකොට සරසන ලද මහා මණ්ඩපයෙහි ඔසවන ලද සේසත් ඇති රාජාසනයෙහි වැඩහුන් සේක් ඇස් ලැබීමෙන් තුටුපහවූ වූ දැකීමට පැමිණි නගර වැසියන්ට ද දැනවි වැස්සන්ට ද රජ පිරිසට ද ධර්මය දේශනා කරන සේක. :-

"කොනිධ විතතං න දදෙය්‍ය යාවිතො
අපි විසිට්ඨං සුපියමච්චි අත්තනො
නදිඛා සබ්බෙ සිවයො සමාගතා
දිබ්බානි නෙත්තානි මමජ්ජ පසුභං

නිරොකුඩ්ධං නිරොසෙලං සමනිග්ගායා පබ්බතං
සමන්තා යොජන සතං දසුසානං අනුභොතනි මෙ

න වාගමන්තා පරමජී කිඤ්චි මච්චානං ඉධ ජ්චිතො
දක්ඛාන මානුසං වතඤ්චං ලද්ධං මෙ වකඤ්ච අමානුසං

එතමච්චි දිස්වා සිවයො දෙප්ඵ දානාහි භුක්ඤ්චං
දක්ඛාව භුක්ඛාව යථානුභාවං අනිඤ්චිතා සග්ගමුපෙප්ඵ යානන්ති.
(ජාතක පාලි)

"මෙලොව (යාවකයන් විසින්) ඉල්ලන ලද්දේ, උතුම් වූ ද නමනට ඉතා ප්‍රිය වූද කුමන වස්තුවක් වූවත් කවර තැනැත්තෙක් නම් නොදෙන්නේ ද? (එසේ දීමෙන් පහළ වූ) මගේ දිව්‍යමය වූ ඇස් අද මෙහි රැස් වූ සියලු සිව්‍යාච වැසියන් බලන්වා.

මාගේ මේ දිව්‍ය ඇස් බිත්තියෙන් පිටත ද ගලින් පිටත ද පඵතය ඉක්මවා ද හාත්පස යොදුන් සියක් රූප දැකීම සිද්ධ කෙරේ.

ජීවලෝකයෙහි මිනිසුන්ට ත්‍යාගයට වඩා උතුම් වූ අන් කිසිවක් නම් නැත. මිනිස් ඇසක් දී මා විසින් දිව්‍ය ඇසක් ලබන ලදී.

මේ කාරණය ද දැක සිව්‍යාච වැසියනි, දන් දෙවු. අනුභවය ද කරවු.

ශක්ති පමණින් දීමත් කොට අනුභවයත් කොට නින්දා නොලබන ලද්දාහු සාධිලෝකයට පැමිණෙයි”

යන මේ ගාථා දේශනා කළහ. එහි “ධමෙහ න භාසිනා” යනු “මහරජ, නුඹ වහන්සේ විසින් මේ ගාථා ධර්මයෙන්ම සත්‍යයෙන්ම කියන ලදී. “දිබ්බානි” යනු දිව්‍යානුභාවයෙන් යුක්ත වූ, “පටිදිසු රෙ” යනු පෙනෙන්නාහ, ‘තිරොකුඬ්ඨං’ යනු බිත්තියෙන් පිට, “තිරො සෙලං” යනු ගලෙන් පිට, “සමතිගායා” යනු ඉක්මවා, “සමනා” දස දිශාවේ “යොජනසතං රූප දසුනං අනුභොනතු” යොදුන් සියක් රූප දූකීම සිද්ධ කෙරෙන්නා “කොනිධ” යනු කොනු ඉධ යි. (මෙහි කවරෙක් නම්), “අපි විසිටියං” යනු උතුම් වූයේ නමුදු, “වාගමනා” යනු පරිත්‍යාග ප්‍රමාණයට වඩා “පරං” අනෙකක් නම් නැත. “ඉධ ජීවිතෙ” යනු මේ ජීවලෝකයෙහි, “ඉධ ජීවිතං” යනුවෙන් ද කියති. මේ ලෝකයෙහි ජීවමාන වූ යන අරියයි. “අමානුසං” යනු ම විසින් ලබන ලද දිව්‍යමය ඇස, මේ පරිත්‍යාගයට වඩා උතුම් දෙයක් නම් නැතැයි මේ කාරණයෙන් දනගුණය. “එතමසි දිසවා” යනු ම විසින් ලබන ලද මේ දිව්‍ය ඇස දූකද, මෙසේ මේ ගාථා හතරෙන් එම ඇසිල්ලෙහි පමණක් නොව නැවත අඩමසක් පාසා පොහෝ දිනයෙහි මහ ජනයා රැස් කරවා ධර්මය දේශනා කළ සේක. එය අසා මහ ජනයා දානාදි පිං කොට දිව්‍ය ලෝක පරායණ විය.

එකල්හි වෛද්‍ය වර්ෂා ආනන්ද ස්ථවිර වූයේ ය. ශක්‍රයා අනුරුද්ධ ස්ථවිර ය. සෙසු පිරිස බුදු පිරිසය. සිවිරජ ලෝකනාථයන් වහන්සේය.

මෙහිද කියන ලද ක්‍රමයෙන්ම සුදුසු පරිදි බෝසතුන්ගේ පාරමිතාවෝ නිර්ධාරණය (වෙන් කර දැක්වීම) කළ යුත්තාහ. එසේ ම දවසක් දවසක් පාසා යම්සේ නොදුන් විරූ බාහිර දිය යුතු වස්තුවක් නොවේද එසේ අප්‍රමාණ මහදන් පවත්වන්නාවූ එයින් සතුටු නොවන්නාවූ බෝසතුන්ට කෙසේ නම් මම ආධ්‍යාත්මික වස්තුවක් දෙන්නෙමිද කවර කලෙක වනාහි කිසියම් යාවකයෙක් මා වෙත පැමිණ ආධ්‍යාත්මික දිය යුතු දෙයක් ඉල්ලන්නේ ද, ඉදින් කිසියම් යාවකයෙක් මා සමීපයට පැමිණ මගේ හෘදය මංසය ඉල්ලන්නේ නම් මම කටුවකින් (උලකින්) එය බැහැරට ගෙන පැහැදිලි ජලයෙන් නාලය සමග පියුමක් උදුරන්නාක් මෙන් ලේ බිත්දු වැගිරෙන හෘදය බැහැර කොට මම දෙන්නෙමි. ඉදින් ශරීර මාංස ඉල්ලන්නේ නම් සුරත උපකරණයකින් තල්මද උපුටන්නාක් මෙන් ශරීරමාංස උපුටා දෙන්නෙමි. ඉදින් ලේ ඉල්ලන්නේ නම් කටුවකින් විද හෝ යන්ත්‍ර මුඛයෙහි වැටී හෝ ගෙනෙන ලද භාජනය පුරවා ලේ දෙන්නෙමි.

ඉදින් කිසිවෙක් වනාහි පැමිණ "මගේ ගෙයි වැඩ නොකෙරේ, එහි මාගේ දාසකමිය කරව"යි කියන්නේ ද රජවෙස් හැරපියා ඔහුට අවනතව දාසකමී කරන්නෙමි. ඉදින් වනාහි කිසිවෙක් ඇස් ඉල්ලන්නේ නම් තල් ලොදක් බැහැර කරන්නාක් මෙන් ඇස් උපුටා ඔහුට දෙන්නෙමි"යි මෙසේ අන්‍යයන්ට සාධාරණ නොවූ, වශීභාව ප්‍රාප්ත මහා බෝධි සත්වයන්ට පමණක් ආවේණික වූ අතිශයින් උදාර වූ සිතිවිලි පහළ වීමත්, ඇස් ඉල්ලන්නෙක් ලැබ ඇමති පිරිස් ආදීන් විසින් වලකනු ලබන්නේ ද ඔවුන්ගේ වචනය නොගෙන තමාගේ සිතිවිල්ලට සුදුසු වූ ප්‍රතිපත්තියෙන් පරම ශ්‍රීතිය අනුභව කිරීම ද ඒ පරම ශ්‍රීති සිත කරණ කොටගෙන වෙනස් නොවන ස්වභාවය නිසා ශක්‍රයා ඉදිරියෙහි සත්‍යක්‍රියා කිරීමද, ඒ කරණ කොට ගෙන තමන්ගේ ඇස් නැවත ප්‍රකෘතිමත් වූ බවද, ඒ ඇස්වල දිව්‍යානුභාවය ද යන මේ ආදී බෝධි සත්වයන්ගේ ගුණානුභාවයෝ දත යුත්තාහ.

අටවෙනි සිව්‍රාජ වර්තයයි.

67. "යාමෙ අහොසි ජනිකා ඵුසනී නාම බන්ධියා
සා අනිතාසු ජාතිසු සක්කසස මහෙසිපියා" (වරියා පිටක)

" මාගේ මව වූ ඵුසනී නම් ඤාණියාවක් වී ද ඕනොමෝ අතිත ජාතීන්හි සක් දෙව් රජුගේ ද මෙහෙසිය වූවාය.

නවවෙනි (වෙස්සන්තර වර්තයෙහි) "යා මෙ අහොසි ජනිකා" යන මෙහි "මෙ" යන්නෙන් වෙස්සන්තර නම් වූ තමන්වහන්සේ සඳහා ශාස්තෘන් වහන්සේ දේශනා කරති. එහෙයින් කියන ලදී. "ඵුසනීනාම බන්ධියා" යනු එකල්හි බෝසතුන්ගේ මව "ඵුසනී" නම් ඤාණියාවක් වූවා ය. "සා අනිතාසු ජාතිසු" යනු ඇය එයින් අනතුරු අතිත ජාතීන්හි. මෙය ඒක වචනාර්ථයෙහි වුවත් බහු වචනයකි. "සක්කසස මහෙසියා" ශක්‍රයාගේ මෙහෙසිය වූවායයි සම්බන්ධ වේ. නැතහොත් මේ අන්තිම ආත්ම භාවයෙහි (මහාමායා නම් වූ) යම් තැනැත්තියක් මාගේ මව වූවා ද ඇය අතිත ජාතීන් අතුරෙන් එක් අතිත ජාතියක ඵුසනී නම් ඤාණියාවක් වූවා ය. එහිදී මම ඇගේ කුසෙහි වෙස්සන්තර නමින් උපන්නි. ඇය මීට අනතුරු අතිත ජාතියෙහි ශක්‍රයාගේ මෙහෙසිය ද වූවා ය. එහි මේ අනු පිළිවෙළ කථාවයි.

මෙයින් අනු එක්වන කල්පයෙහි විපස්සී නම් ශාස්තෘන් වහන්සේ ලොව පහළ වූ සේක. උන්වහන්සේ බන්ධුමති නුවර ඇසුරු කොට බේම නම් මිගදයෙහි වැඩ වසන කල්හි බන්ධුමති රජ කිසියම් රජෙකු විසින් එවන ලද ඉතා වටිනා සඳුන් අරටුවක් තමාගේ දෙටු දියණියට දුන්නේය. එයින්

සියුම් ලෙස සඳුන් කුඩු කරවා කරඬුවක් පුරවා විහාරයට ගොස් ශාස්තෘන් වහන්සේගේ රන්වන් සිරුර පුදා ඉතිරි සඳුන් කුඩු ගදකිළියෙහි විසුරුවා "ස්වාමිනි, අනාගතයෙහි නුඹ වහන්සේ වැනි බුදුකෙනෙකුට මව වන්නෙමි"යි ප්‍රාර්ථනා කළාය. ඇය එයින් චූතව ඒ සඳුන් කුඩු පූජාවේ විපාක වශයෙන් රන් හඳුන් ඉසින ලද්දක් වැනි ගරීර ඇති ව දෙවියන් අතර ද මිනිසුන් අතර ද සැරිසරන්නී තව්තිසා භවනයෙහි සක්දෙවි රජුගේ අගමෙහෙසිය වී උපන්නී ය. ඉක්බිති ඇයගේ ආයු කෙළවර පෙරනිමිති පහළ වූ කල්හි සක් දෙවි රජ ඇය ගේ ආයුෂ ඤය වී ඇති බව දැන ඇයට අනුකම්පා පිණිස "සොඳුරු පුසතිය, නුඹට වර දහයක් දෙමි. ඒවා ගනුව"යි කීවේය. එහෙයින්

- 68. "නසො ආයුකඛ යං ඤාතො දෙවිඤ්ඤා එතදබු වී දදාමි තෙ දසවරෙ වර හඳො යදිච්ඡාසි
- 69. එවං චූතතා ව සා දෙවී සකං පුනිදමබුච්චී කිනත්‍රුමෙ අපරාධස්ථී කිනත්‍රු දෙසො අහං නව රමමා වාවෙසි මං ධානා වාතොව ධරණීරුභං
- 70. එවං චූතතො ව සො සකො පුන තසසි දමබුච්චී න වෙව තෙ කතං පාපං න ව මෙ ත්වමසි අප්පී යා" (වරයා පිටක)

"ශක්‍ර දේවෙන්‍ර තෙම ඇයගේ ආයු ඤය වීම දැන "සොඳුරු තිට වර දහයක් දෙමි. යමක් කී කැමැත්තෙහි ද ඒ ගනුව යි කීවේ ය. මෙසේ (ශක්‍රයා විසින්) කියන ලද්දාවූ ඒ දේවී තොමෝ ද නැවත සක්දෙවිඳුහට "කිම මාගේ අපරාධයක් (වරදක්) ඇත්තේ ද? කුමන කරුණකින් මම නුඹ වහන්සේට අප්‍රිය වේමිද ගසක් හෙළන්නා වූ මාරුතයක් මෙන් සිත්කලු වූ මෙතනින් මා පහ කරන්නෙහි දැයි මේ වචනය කීවාය.

මෙසේ (ඇය විසින්) කියන ලද ඒ සක්දෙවි රජ තෙමේ ද නැවත මෙහෙසියට "තී විසින් වරදක් ද නොකරන ලද්දේමය. තී මට අප්‍රිය ද නොවෙහි"යි යනුවෙන් කියන ලදී.

එහි "වර " යනු වරය ගනුව, "හඳො" පුසතිය ! "යං ඉච්ඡාසි" ඒ වරය කොටස් දහයකින් යුක්තය. යමක් ඔබට ප්‍රියවේද එය ගනුවයි කියයි. "පුනිදමබුච්චී" යනු නැවත ඇ තමාගේ චූත වීම නො දන්නී "කිනත්‍රු මෙ අපරාධස්ථී" (කිමෙක්ද මාගේ අපරාධයක් ඇත්තේ ද?) යනාදිය කීවාය. ඇය වනාහි පමා වූවා තමාගේ ආයුෂ අවසන් බව නො දන්නී "වරයක් ගනුව"යි මෙතෙම කියන්නේ "කිසියම් තැනක මගේ ඉපදීම කැමැත්තේයයි දැන

උපදිනු ලබන්නී සඳුන් සුණු තවරණ ලද්දක් බඳු ගරීර ඇතිව උපන්නිය. එහෙයින් ඇයට නම් තබන දිනයෙහි 'ඵසති' යයි නම් කළහ. ඇ මහත් පිරිවර සහිතව වැඩි සොළොස් හැවිරිදි කල උතුම් රූප ඇත්තියක් වූවාය. ඉක්බිති ඇය ජේතුන්තර නගරයෙහි සිව්මහ රජුගේ පුතා වූ සඤ්ජය කුමාරයා සඳහා කැඳවා සේසත් නංවා ඇය සොළොස් දහසක් ස්ත්‍රීන්ට ප්‍රධාන කොට අග මෙහෙසි තනතුරෙහි තැබීය. එහෙයින්

73. "තනො වුතා සා ඵසති බන්තියෙ උපපජ්ජ ඵ ජේතුන්තර මහි නගරෙ සඤ්ජයෙන සමාගමී"

"ඒ ඵසති තොමෝ ඉන් වුත වුවා ඤාත්‍රිය වංසයෙහි උපන්නී ය. ජේතුන්තර නම් නගරයෙහි සඤ්ජය නම් කුමාරයා සමග එක් වූවා ය. යි කියන ලදී.

ඕතොමෝ සඤ්ජය රජුට ප්‍රිය මනාප වූවා ය. ඉක්බිති සක්දෙව් රජ සිහිකරන්නේ මවිසින් ඵසති දේවියට දුන් වර අතුරෙන් වර නමයක් සමාද්ධ වූ බව දක "පුත්‍රවරය සමාද්ධ නො වීය. ඇය ගේ එයද සමාද්ධ කරවන්නෙමි" සිතා ඒ වන විට තව්තිසා දෙව්ලොව ඤාය වූ ආයුෂ ඇති බෝධිසත්වයන් දක උන්වහන්සේ සමීපයට ගොස් නිදුකානෙනි, නුඹ වහන්සේ විසින් මිනිස්ලොව සිව්සඤ්ජය රජුගේ අගමෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිද ගැනීමට වටීය" යි කියා උන්වහන්සේගෙන්ද දෙව්ලොවින් වුත වන්නාවූ අනිකුත් හැටදහසක් දිවා පුත්‍රයන්ගෙන් ද ප්‍රතිඥා ගෙන ශක්‍රභවනයටම ගියේ ය. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ ද එතනින් වුතව එහි උපන්න. සෙසු දිවා පුත්‍රයෝද හැට දහසක් අමාත්‍යවරුන්ගේ නිවෙස් වල උපන්න.

බෝධිසත්වයන් කුස පිළිසඳගත් කල්හි ඵසති දේවියට නගර දොරටු හතරෙහි ද නගරය මැද ද රජවාසල දොරටුවෙහි ද වශයෙන් දාන ශාලා හයක් කරවා දිනපතා හය ලක්‍ෂයක් වියදම් කොට දන් දීමට දොළදුකක් පහල විය. රජතුමා එතුමියගේ දොළ දුක අසා නිමිති දන්නාවූ බ්‍රාහ්මණයන් කැඳවා මේ ගැන විමසා "මහරජ, දේවියගේ කුසෙහි දානයෙහි ඇලුම් ඇති උදාර සත්වයෙක් පිළිසිදගත්තේය. (ඔහු) දානයෙන් තෘප්තියට නොපැමිණෙන්නේ යයි අසා සතුටු වූ සිත් ඇත්තේ යට කියන ලද පරිදි දානය පිහිටු විය. ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් , මහල්ලන්, රෝගින්, දුගී මගී යාවකයන් සතුටු කරවීය. බෝධිසත්වයන් පිළිසිදගත් දින පටන් රජුගේ ආදායම මෙතෙකැයි ප්‍රමාණකළ නොහැකි විය. එතුමන්ගේ පුණ්‍යානුභාවයෙන් සියලු දඹදිව රජවරු පඬුරු යවති. එහෙයින්

74. "නදානං ඵ්ඵසනියා කුච්ඡං ඔක්කනෙනා පියමාකුයා මම තෙජෙන මෙ මාතා නදා දානරතා අහු"

75. "අධනෙ ආතුරෙ ජ්ඤේණ යාවකෙ අද්ධිකෙ ජනෙ සමණෙ බ්‍රාහ්මණෙ බ්‍රිහ්මණෙ දෙති දානං අකිඤ්චනෙ" (වරියා පිටක)

"යම් කලෙක මම ප්‍රිය මාතාවූ ඵ්ඵසනියගේ කුසට පැමිණියෙමිද මගේ තේජසින් මාගේ මව්වනෙමෝ එකල්හි දාන වස්තු පරිත්‍යාගයෙහි ඇලුනිය. ධනය නැති අයට ද, ලෙඩුන්ට ද, වයස් ගත වූවන්ට ද, යාවකයන්ට ද මගී ජනයාට ද කිසිවක් නොපතන මහණ බ්‍රහ්මණන්ට ද (ධනයෙන්) පිරිහුණු මිනිසුන්ට ද දන් දුන්නියයි කියන ලදී.

එහි "මමතෙජෙන" යනු මගේ දානාධ්‍යායයාගේ ආනුභාවයෙන්, "බ්‍රිහ්මණ" යනු භෝගාදිය ක්‍ෂය වී පිරිහීමට පත් වූවන්, "අකිඤ්චනෙ" යනු අයිතියක් නැත්තන් කෙරෙහි, සියලු තන්හි ආධාර අර්ථයෙහි සත්කම් විහක්තියි. ධනය නැත්තෝ ආදීහු දානධම්මයාගේ පැවැත්මට ආධාර වෙති.

දේවිය මහත් පරිහාරයෙන් (ආරක්‍ෂාවෙන් යුක්තව) ගැබ දරන්නී දසමසක් පිරුණ කල්හි නගරය දකිනු කැමති වී රජුට දන් වූහ. රජතුමා දේව නගරයක් මෙන් නගරය අලංකාර කරවා දේවිය උතුම් රථයකට නංවා නගරය ප්‍රදක්‍ෂිණා කරවී ය. ඇය වෙළඳුන්ගේ විවීය මැදට පැමිණි කල්හි ඇයගේ කම්ප වාතය කම්පා විය. ඇමතියෝ රජුට දන්වූහ. රජතුමා වෙළඳුන්ගේ විවීයෙහිම ඇයට සුතිකාගාරයක් කරවා ආරක්‍ෂාව පිහිටුවීය. ඇය එහිදී පුතෙකු බිහි කළාය. එහෙයින්

76. "දසමාසෙ ධාරයිත්වාන කරොනෙත පුරපදකඛිණං වෙසසා නං විවීයා මජ්ඣෙක ජනෙසි ඵ්ඵසනි මමං"

77. න මය්‍යං මනති කං නාමං නපි පෙනති ක සමහ වං ජාතෙත්ථ වෙසස විවීයා තසමා වෙසසනන රො අහු"ති (වරියා පිටක)

"දස මසක් මුළුල්ලෙහි මවු කුසින් දරා නගර ප්‍රදක්‍ෂිණා කරන කල්හි වෙළඳුන්ගේ විවීමධ්‍යයෙහි ඵ්ඵසනි (දේවිය) මා බිහි කළාය.

මාගේ නාමය මවගෙන් ආයේ නො වෙයි. පිය පසින් ආයේ ද නො වෙයි. වෙළඳුන්ගේ විවී යෙහි උපන් හෙයින් "වෙසස නතර" වූයේ යයි. කියන ලදී.

එහි "කරොනෙත පුරපදකඛිණං" යනු දේවිය රැගෙන සඤ්ජය

මහරජු නගරය පුද්ගලික කරන කල්හි, "වෙසසානං" යනු වෙළෙන්දන්ගේ, "න මන්තිකං නාමං" යනු මවගෙන් හෝ මවගේ පියා මුල්කොට ඇති අයගෙන් (මව් පසින්) ආ නමක් නොවේ, "පෙනතික සමභවං" යනු "පිතු ඉදං = පෙනතිකං" පියාට අයත් මෙය "පෙනතික" වේ. මෙයින් හටගනී යන අර්ථයෙන් "සමභව" වේ. මොහුට එය පිය පසින් හටගනී යන අර්ථයෙන් පෙනතික සමභව වේ. නාමයයි, මව්පිය සම්බන්ධයෙන් නොකළේයයි දක්වයි. "ජාතෙසු" යනු මෙහි උපන්, "ජාතොමිති" යනුද පාඨයකි. "තසමා වෙසස නතරො අහු" යනු යම්හෙයකින් එදින වෙළඳ විවිධයෙහි උපන්නේද, එහෙයින් වෙස්සන්තර නම් විය. "වෙස්සන්තර" යයි නම් කළහ. යන අර්ථයයි.

මහා සත්වයන් වහන්සේ මව්කුසින් නික්මෙන්නාහු පිරිසිදු වූවෙක්ට ඇස් දල්වා බිහිවූහ. බිහි වූ ඇසිල්ලෙහිම මව දෙසට අත දිගුකොට "මෑණියනි, දානයක් දෙන්නෙමි. කිසිවක් ඇත්තේ දැයි විචාළහ. ඉක්බිති ඔහුගේ මෑණියෝ දරුව, කැමති පරිදි දන් දෙව"යි දහසක් ඇති පසුම්බියක් තැබූහ. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ වනාහි උම්මග්ග ජාතකයෙහි ද මෙම ජාතකයෙහි ද අවසාන ආත්ම භාවයේ ද යන අවස්ථා තුනෙහි දී උපන් ඇසිල්ලෙහි ම කරා කළහ. රජතුමා මහා සත්වයන්ට අභිදීපී ආදී දෝෂයන්ගෙන් තොර වූ මිහිරි කිරි ඇති සිවුසැටක් කිරිමවුවරුන් එළවීය. ඔහු සමග උපන්නා වූ දරුවන් සමග හැට දහසට ද කිරිමවුවරුන් දෙවීය. හෙතෙම හැටදහසක් දරුවන් සමග මහත් පිරිවරින් වැඩේ.

රජතුමා එතුමන්ට ලක්ෂයක් වටිනා කුමාර පළඳනාවක් කරවා දුන්නේ ය. හෙතෙම සතර පස් හැවිරිදි කල එය ගලවා කිරිමවුවරුන්ට දී නැවත ඇලා විසින් දෙනු ලබන්නේ නො ගනියි. එය අසා රජතුමා මගේ පුතා විසින් යහපත් දීමනාවක් දෙන ලද්දේයයි කියා තවෙකක් කරවීය. එය ද දෙයි. ළදරු කාලයේම කිරි මව්වරුන්ට නව වරක් පළඳනා දුනි. අට හැවිරිදි කල සයනය මත හුන්නේ මෙසේ සිතීය. "මම බාහිර වස්තු දන් දෙමි. එය මා සතුටු නො කරයි. ආධ්‍යත්මික දානයක් දෙනු කැමැත්තෙමි. ඉදින් කිසිවෙක් මගෙන් හදවත ඉල්ලන්නේ නම් හදවත බැහැර කොට දෙන්නෙමි. ඉදින් ඇස් ඉල්ලන්නේ නම් ඇස් උපුටා දෙන්නෙමි. ඉදින් සියලු ශරීරයෙහි මස් හෝ ලේ ඉල්ලන්නේනම් සියලු ශරීරයෙහි මස් සිඳ කඩුවෙන් විද ලේ ද දෙන්නෙමි. නැවත ද කිසිවෙක් මගේ දාසයා වෙවයි මට කියන්නේ නම් තමා ඔහුට (මම දාස වෙමි'යි) අස්වාලා දෙන්නෙමි. යි යනුවෙනි.

මෙසේ බෝධිසත්වයන් වහන්සේ යථාභූත ස්වභාවය හා

කෘත්‍යයන් සිතමින් සිටියදී යොදුන් දෙලක්‍ෂ හතළිස් දහසක් සන වූ මේ මහ පොළොව දිය කෙළවර කොට කම්පා විය. මහාමෙරු පව්න රාජයා නැමී ජේතුන්තර නගරයට අභිමුඛව සිටියේ ය. එහෙයින්

- 78. "යදාහං දාරකො හොමී ජාතියා අධි වසසී කො
නදා නිසස් පාසාදෙ දානං දානං විචිතතයිං
- 79. හදයං දදෙයං වකඛුං මංසමච්ඡි රුහිරමච්ච
දදෙයං කායං සාවෙඤා යදී කොචී යාවයෙ මමං
- 80. සභාවං චිතත යනත සස අකමච්ඡි තමසණ්ඨිතං
අකමච්ඡි තස් පයචී සිනෙරු වන වටංසකා'නි (වරියා පිටක)

යම් කලෙක්හි මම උත්පත්තියෙන් අට හැවිරිදි වයස් ඇති ළදරුවෙක් වීම් ද, එකල්හි ප්‍රාසාදයෙහි හද දත් දෙන්නට සිතුවෙමි. ඉදින් කිසිවෙක් මගෙන් ඉල්ලන්නේනම් හෘදය වස්තුව ද දෙන්නෙමි. ඇස් ද මස් ද යලි ලේ ද (දාසභාවය) අස්වා ශරීරය ද දෙන්නෙමි. සෙලවීම් රහිත වූ හැකිළීම් රහිත වූ අද්ධාශය සිතන කල්හි එවිට සිනේරු මත පිහිටි වනයන් මුදුන්මල්කඩ කොට ඇති පෘථිවිනොමෝ කම්පා වූවාය යි" කියන ලදී.

එහි "සාවෙඤා" යනු අද පටන් මම මොහුට දාස වෙමි'යි දාස භාවය අස්වා (ප්‍රකාශකොට), යදී කොචී යාවයෙ මමං" යනු කිසිවෙක් ඉදින් මගෙන් ඉල්ලන්නේ නම්, "සභාවං චිතතයනසස" යනු තමාගේ වෙනස්නොවූ යරාභූත ස්වභාව ඇති (තවම) ඉටුනොවූ, අද්ධාශය සිතන්නාට, "මම" මා සිතන කල්හි යන අර්ථයයි, "අකමච්ඡිතං" යනු කම්පාවෙන් තොර, "අසණ්ඨිතං" යනු හැකිළීම් රහිත, යම් ලෝභාදියක් කරණකොට ගෙන බෝධිසත්ව නොවූවන්ට ඇස් ආදිය දීමේ දී සිතෙහි තැතිගැනීම් සඬ්ඛ්‍යාත කම්පනය ද හැකිළීම් සඬ්ඛ්‍යාත සණ්ඨිතය ද වන්නේ ය. එයින් තොරව යන අර්ථයයි. "අකමච්ඡි" යනු කම්පාවිය, "සිනෙරුවන වටංසකා" යනු සිනේරුව මත පිහිටි නැඟන වනය, ඵාරුසක වනය, මීසසක වනය, විතලතා වනය, ආදිකල්පික තරු වනය, සිනේරු වන (නම්) වේ. නැතහොත් සිනේරුවන් දැබ්දව ආදියෙහි රමණීය වනයන් සිනේරු වන වේ. එම වනය මෙයට මුදුන් මල්කඩ විනුයි 'සිනෙරු වන වටංසක' වේ .

මෙසේ පොළොව කම්පා වන කල්හි මධුර ගම්හිර වූ වැස්ස ගර්ජනා කරමින් ක්‍ෂණික වැසි වැස්සේය. විදුලිය නිකුත් විය. මහා සමුද්‍රය කැලඹුණි. සක්දෙව් රජ අත්පොළසන් දුනි. මහා බ්‍රහ්මයා සාධුකාර දුනි.

බ්‍රහ්ම ලෝකය දක්වා එකම කෝලහලයක් විය. මහා සත්වයන් වහන්සේ සොළොස් හැවිරිදි කාලයේම සියලු ශිල්පයන්ගේ පරතෙරට පැමිණියහ. ඔහුගේ පියා රාජ්‍යය දෙනු කැමැත්තේ මව සමග සාකච්ඡා කොට මදුරජ කුලයෙන් මාමාගේ දියණිය වූ මලී නම් කුමරිය ගෙනවිත් සොළොස් දහසක් ස්ත්‍රීන්ට ප්‍රධාන වූ අගමෙහෙසිය කොට මහාසත්වයන් රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කළේය. මහා සත්වයන්වහන්සේ රාජ්‍යයෙහි පිහිටි කාලයේ පටන් දිනපතා හය ලක්‍ෂයක් වියදම් කොට මහදන් පවත්වන්නාහු අඩමසක් පාසා දානය බලන්නට පැමිණෙති. පසු කාලයේ මලී දේවිය පුතකු වැදුවා ය. ඔහු රන් දූලකින් පිළිගත්හ. එහෙයින් ඔහුට ජාලිකුමාර යයි නම් කළහ. ඔහු පා නගා ඇවිදින කල එතුමිය දුටුවක වැදුවා ය. ඇය කඵපාට අඳුන් දිවී සමකින් පිළිගත්හ. එබැවින් ඇයට කෘෂ්ණජනා යයි නම් කළහ. එහෙයින්

81. "අඤ්ඤා මාසෙ පණ්ණරසෙ පුණ්ණ මාසෙ උපොසථෙ පච්ච යං නාගමාරුක්‍ෂා දානං දාතුං උපාගමීන්ති

"අඩ මසක් පාසා පණ්ණරස දිනයෙහි ද පුණ්ණපොහෝ දිනයෙහි ද පච්චය නම් ඇතුපිට නැගී දන් දීමට පැමිණියෙමි"යි කියන ලදී.

එහි "අඤ්ඤා මාසෙ" යනු අඩමසක් පාසා යන අර්ථයයි. "පුණ්ණ මාසෙ" යනු පුණ්ණපොහෝදින, මාසය සම්පුණ්ණ වීමත් සඳ සම්පුණ්ණ වීමත් යන මෙයින් යුක්ත වූ පසළොස්වක දින, දන් දීමට පැමිණියෙමි" යනු සම්බන්ධයයි. මේ එහි යෝජනාවයි. පච්චය නම් ඇතු පිට නැග අඩමසක් අඩමසක් පාසා දන් දීමට දාන ශාලාවට එළඹියෙමි. මෙසේ එළඹෙන්නේ ද යම් එක් පසළොස්වක පුණ්ණමාසී පොහෝ දිනක දන් දීමට එළඹියෙමිද එදින කළුගු රටින් බ්‍රාහ්මණයෝ මා වෙත එළඹියහ"යි අර්ථය වේ. "පච්ච යං නාගං" යනු පච්චය නම් වූ මගුලැතා, බෝධිසත්වයන් උපන් දින එක් ආකාශවාරී ඇතින්න්තියක් මංගල සම්මත සම්පුණ්ණයෙන් සුදු වූ ඇත් පැටවෙකු ගෙන විත් මගුලැතු සිටින ස්ථානයෙහි තබා පිටත්ව ගියාය. බෝධිසත්වයන් ප්‍රත්‍යය කොට ලැබුණු බැවින් ඔහුට "පච්චය" යයි නම් කළහ. ඒ පච්චය නම් වූ නැගී යාමට සුදුසු වූ ඇතා පිට නැග "දානං දාතුං උපාගමීං"දන් දීමට එළඹියෙමි. එහෙයින්

82. "කාලිඛු රට්ඨ විසයා බ්‍රාහ්මණා උපගඤ්ඤු මං ආයාචුං මං හඤ්ඤානං ධඤ්ඤං මඛුල සමමතං"

83. අවුට්ඨි කො ජනපදො දුබ්භි කෙබ්‍රා ජාතකො මහා දදාහි පචරං නාගං සබ්බ සෙනං ගජ්ජන මන්ති (වරියා පිටක)

"කලිගු රටින් බ්‍රාහ්මණයෝ මා කරා එළඹුනාහුය. ශ්‍රී සෞභාග්‍යයට පැමිණියා වූ මංගල සම්මත වූ මඟුලැතු මගෙන් ඉල්ලූහ. ජනපදයෙහි වැසි නැත්තේය. දුර්ලභ හික්‍ෂා ඇත්තේ ය. මහත් සාගිනි ඇත්තේ ය. සචාඛිග ධවල වූ ගජෝත්තම වූ උතුම් ඇතා දුන මැනවැ"යි කියන ලදී.

එහි "කාලිඛිග රජය විසයා" ආදී ගාථා යට කුරුරාජ වර්තයෙහි ආවේමය. ඒ නිසා එම ගාථාවන්ගේ අථය ද කථා මාභීය ද එහි කියන ලද ක්‍රමයෙන්ම දත යුතුය. මෙහි වනාහි මංගල හස්තියාගේ ධවල බව නිසා සම්ප්‍රණයෙන් සුදු වූ උතුම් ඇතෙක් යයි කියන ලදී. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ ඇතුළු පිට නැගුණු සේක්,

84. "දදාමි න විකමපාමි යං මං යාවනති බ්‍රාහමණා
සන්නං න පතිගුණාමි දානෙ මෙ රමනෙ මනො ති (වරියා පිටක)

"බ්‍රාහ්මණයෝ මගෙන් යමක් ඉල්ලන් ද එය දෙමි. කම්පිත නොවෙමි. මා වෙත ඇති වස්තු නො සඟවමි. මාගේ සිත දන් දීමෙහි ඇලෙයි"යි තමන්ගේ දානාභිරතිය ප්‍රකාශ කරමින් :-

85. "න මෙ යාවකමනුසු තෙන පටිකෙඛි පො අනුච්ඡවො
මා මෙ හිජ්ජ සමාදානං දසසාමි විපුලං ගජනති. (වරියා පිටක)

"යාවකයකු පැමිණි කල ප්‍රතික්‍ෂේප කිරීම මට සුදුසු නො වේ. මාගේ සමාදානය නොබිඳේවා. මහත් වූ ඇත් රජ දෙන්නෙමි"යි

ප්‍රතිඥා දී ඇතුළුවීන් බැස නොසැරසුනැත් බැලීම සඳහා පැදකුණු කොට නොසැරසූ තැනක් නො දැක මල් මිශ්‍ර සුවඳ දිය පිරුණු රත් කෙණ්ඩිය රැගෙන "පින්වත්නි මෙහි එව්"යයි අලංකාර කරන ලද රිදී දමක් වැනි ඇත් සොඬ ඔවුන්ගේ අතෙහි තබා දිය වත්කොට අලංකාර කළ ඇතා දුන්හ. එහෙයින්

86. "නාගං ගහෙඤා සොණඤා ය හිංකාරෙ රනනාමයෙ
ජලං හතො ආකිරිඤා බ්‍රාහමණානං අදං ගජනති යි කියන ලදී.

එහි "සන්නං" යනු පවතින දාන වස්තුව, "න පතිගුණාමි" යනු නො සඟවමි, යමෙක් වනාහි තමා සතු දෙය මට ම වේවායි සිතයි ද ඉල්ලන ලද්දේ නමුදු ප්‍රතික්‍ෂේප කරයි ද ඔහු යාවකයන්ගේ ඉදිරියෙහි සිටියේ නමුදු අථවශයෙන් "සඟවයි" නම් වේ. මහා සත්වයන් වහන්සේ වනාහි තමන්ගේ හිස මුල්කොට ආධ්‍යාත්මික දානය දෙනුකැමැත්තාහු ම ය. කෙසේ නම්

බාහිර දේ ප්‍රතිකේෂ්ප කරන් ද? එහෙයින් "සන්නං න පතිගුණාමි" යි කියන ලදී. එහෙයින්ම "දානෙ මෙ රමනෙ මනො" යි කියන ලදී. සෙස්ස යට කියන ලද අයුරින් ම ය.

ඒ ඇතාගේ පාද සතරෙහි ආභරණ භාරලක්ෂයක් අගනේය. දෙපස පැළදි ආභරණ දෙලක්ෂයක් අගනේය. යට උදරයෙහි කම්බිලිය ලක්ෂයක් ද, පිටෙහි මුතු දූල මිණි දූල, රන් දූල, යන දූල් තුන තුන් ලක්ෂයක්ද, කන් දෙකෙහි ආභරණ ලක්ෂ දෙකක් ද, පිටෙහි අතුරණ ලද කම්බිලිය ලක්ෂයක් ද, කුම්භාලංකාරය ලක්ෂයක් ද, මුදුන් මල්කඩ තුන තුන් ලක්ෂයක් ද, කණ්ඩුලාලංකාරය (කන මුදුනේ ඇති අලංකාරය) ලක්ෂයක් ද, දළ දෙකෙහි අලංකාරයන් ලක්ෂ දෙකක් ද, සොටෙහි සොවන්ධිකාලංකාරය ලක්ෂයක් ද, නඬිගුට්ඨාලංකාරය ලක්ෂයක්ද, නගින ඉණිමල ලක්ෂයක් ද අනුභව කරන තලිය ලක්ෂයක් ද, මෙසේ මහාර්ස භාණ්ඩ හැර මේ සියල්ල පමණක් විසිහතර ලක්ෂයක් වටී. ඡත්‍රය මත ඇති මැණික ද සිළුමිණ ද, මුතු හරද, මිණි අංකුසය ද, (මැණික් හෙණ්ඩුව) ඇතා ගේ ගෙල වෙළන මුතුහරද කුඹෙහි මැණික ද යන මේ හය අන්ර්ස වස්තු වේ. ඇතා ද දන්ර්සය. මෙසේ ඇතා සමග අන්ර්ස වස්තු හතකි. ඒ සියල්ලම බ්‍රාහ්මණයන්ට දුන්හ. එසේ ම හස්ති මෙණ්ඩක ඇත් ගොවිවන්ද සමග ඇතාගේ පරිවාරක වූ කුල පන්සියයක් ද දුන්හ. දන් දීම සමගම යට කියන ලද අයුරින්ම භූමි කම්පාවීම් ආදිය විය. එහෙයින් කියන ලදී.

87. "පුනාපරං දද නන ස්ස සබ්බ සෙනං ගජ්ජනං මං
තදාපි පඨවි කමපි - සිනෙරු වන වටංසකාති

"එකල්හිද නැවත සඵාඬිගධවල වූ හස්ති රාජයා දෙන කල්හිද සිනේරු පඵතයෙහි පිහිටි වනයන් මුදුන්මල්කඩ කොට ඇති මහා පෘථිවි තොමෝ කම්පා වූවාය" යි

ජාතකපාලියෙහි ද කියන ලදී:-

"තදාසි ඤං හිංසනකං තදාසි ලොමහංසනං
හත්ථිනාගෙ පදිනන මහි මෙදිති සමප කමප ඵති

"උතුම් ඇත්රජ දුන් කල්හි පොළොව සැලිණ. එ සඳ යම් බිහිසුණු බවක් වීද එ සඳ ලොමුගැන්ම වී" යි

88. නස්ස නාගස්ස දානෙන - සිවයො කුද්ධා සමාගතා
පබ්බා ජෙස්සං සකා රට්ඨා - වඬිකං ගච්ඡ තු පබ්බ නං

ඒ හස්තියා දන්දීම නිසා කිපුණා වූ සිවිරට වැසියෝ රැස්වූවාහු වෙසතුරු රජුට වඬික ගිරියට යන්නැයි කියා සිය රටින් තෙරපුහ.

"නසස නාගසස දානෙන" යනු අන්තර්ග වස්තූන් හය සමග විසිහතර ලක්ෂයක් වටිනා අලංකාර භාණ්ඩ සහිත ඒ මගුලැතා පරිත්‍යාග කිරීමෙන්, "සිවයෝ" යනු සිවිරාජ කුමාර වරු ද, සිවි රට වැසියෝ ද , සිවයෝ යන මෙය දේශනාශීර්ෂයක් ද වේ. එහිදී සඤ්ජය මහරජුන් ඵ්‍රසති දේවියන් මදි දේවියන් හැර ඇමති පිරිස ද බ්‍රාහ්මණගෘහපතියෝද, නියම්ගම්පනපද වැසියෝ ද නාගරිකයෝ ද සියලු රට වැසියෝ ද යන සියල්ලෝම "කුද්ධා" යනු දෙවියන්ගේ මෙහෙය වීමෙන් බෝධිසත්වයන් වහන්සේට කිපුණාහ, "සමාගතා" යනු රැස් වූ,

ඒ බ්‍රාහ්මණයෝ ඇතා ලැබ ඇතා පිට නැගී මහ දොරටුවෙන් පිවිසී නගරය මැදින් පිටත්ව ගියහ. මහජනයා විසින් "එම්බා බ්‍රාහ්මණයෙනි, අපගේ ඇතා පිට නැගුණේ කොහි සිට දැයි ඇසූ කල්හි. "වෙස්සන්තර මහරජු විසින් අපට ඇතා දෙන ලදී. තෙපි කවරෙක්හුදැයි හස්ත විකාරාදියෙන් ගැටෙමින් (උසුළු පාමින්) ගියහ. ඉක්බිති ඇමතියන් ආදිකොට ගත් මහජනයා රාජ ද්වාරයෙහි රැස් වී රජතුමා විසින් බ්‍රාහ්මණයන්ට ධනය හෝ ධාන්‍ය හෝ කුඹුරක් හෝ වස්තුව හෝ දැසිදස් මෙහෙකරුවෙක් හෝ දියයුතුවන්නේ නොවේ ද? කෙසේ නම් මේ වෙස්සන්තර මහරජ රජුට සුදුසු මගුලැතා දෙන්නේ ද? මින් මතු මෙසේ රාජ්‍යය විනාශ කිරීමට ඉඩ නො දෙන්නෙමු"යි ගරහා පියා සඤ්ජය මහරජුට ඒ කාරණය දැනුම් දී එතුමා විසින් අනුකූල බව දක්වන්නේ එයින් සැහීමකට පත් නොවූහ. හුදෙක් වනාහි.:-

"මා නං දණ්ඩන සඤ්ජන නහි සො බන්ධනාරහො
පබ්බාචෙහි ව නං රධ්‍යා වඩෙක වසතු පබ්බ නෙහි (ජාතක පාලි)

"ඔහු දණ්ඩෙන් ද ආයුධයෙන් ද නො නැසුව මැනවි. හෙතෙම දඟ ගෙයට ද නො නිසිය. වංකගිරියෙහි වෙසේවායි කියා ඔහු රටින් තෙරපුව මැනවැ යි

කීහ. එහෙයින්

"පබ්බාචෙසුං සකා රධ්‍යා වඬිකං ගව්ඡතු පබ්බ ත"නති
"ස්වකීය රාජ්‍යයෙන් වඬික ගිරියට යේවා"යි තෙරපූහ"යි කියන ලදී.

එහි "පබ්බාචෙසුං" යනු රාජ්‍යයෙන් පිටත විසීම සඳහා උත්සාහවත් කළහ. රජතුමා ද "මේ විරුද්ධ පිරිස මහත් ය. මගේ පුතා දින කීපයක් රාජ්‍යයෙන්

පිටත විසීම යෙහෙකැයි සිතා

"ඉදින් මේ සිව්වර වැසියන්ගේ කැමැත්ත නම් ඒ කැමැත්ත නො දුරලම්හ. හෙතෙම මේ රාත්‍රිය වෙසේවා. කාම සම්පත් ද අනුභව කෙරේවා.

ඉක්බිති රාත්‍රිය අවසන්හි හිරු උදාවන කල සිව්වර වැසියෝ සමග්‍රිව ඔහු රටින් පිට කෙරෙත්වා"යි

කියා පුතා සම්පයට "මේ පුවත මගේ පුතාට දැනුම් දෙව"යි කියා කටයුතු කරන්නෙකු යැවීය. ඔහු එසේ කළේය. මහා සත්වයෝ එය අසා -

"සිව්වර වැසියෝ කවර කරුණෙක්හි මට කිපියාහු ද? නපුරු කොට කරන ලද්දක් මම නො දකිමි. කාරිය කරවන ඇමතිය. මට එය විස්තර කොට කියව. කවර හෙයින් මා තෙරපත් ද

කාරණය විමසුහ. ඔහු විසින් නුඹ වහන්සේගේ හස්ති දානය නිසා යයි කී කල්හි සොම්නසට පත්ව :-

"මම හදවත ද ඇස් ද දෙන්නෙමි. මාගේ බාහිර ධනය දීම ගැන කියනු කිම ? රන් හෝ අමුරන් හෝ මුතු මැණික් හෝ වෙරළ මිණි හෝ දෙන්නෙමි.

පැමිණි යාවකයන් දක දකුණත හෝ දෙන්නෙමි. කම්පා නො වන්නෙමි. මාගේ සිත දීමෙහි ඇලේ.

ඒකාන්තයෙන් සියලු රට වැසියෝ මා රටින් තෙරපත්වා. නැතහොත් නසත්වා. ඒකාන්තයෙන් මා සන්කඩ කොට කපත්වා. එහෙත් දීමෙන් නො වළකින්නෙමි"යි කියා නගර වැසියෝ මට දන් දීමට එක් දවසක් අවකාශ දෙන්නවා, හෙට දන් දී තුන් වන දවසෙහි යන්නෙමි"යි කියා කටයුතු කරන්නා (කාරිය කරවන ඇමති) ඔවුන් සම්පයට යවා"මම හෙට දින සත්තසතක නම් මහාදානය දෙන්නෙමි. ඇතුන් සත් සියයක් ද අසුන් සත් සියයක් ද, රට සත් සියයක් ද, ස්ත්‍රීන් සත් සියයක් ද, දාසයන් සත් සියයක් ද, දාසීන් සත් සියයක් ද, දෙනුන් සත් සියයක් ද, පිළියෙල කරව. නොයෙක් ආකාරවූ ආහාරපානාදී දිය යුතු සියලු දේද ගෙනවිත් තබව"යි සඵකාර්මික ඇමතියාට අණකොට එකළාවම මදිදේවිය වසන තැනට ගොස් "සොඳුර මදිය, අනුගාමික නිධාන තැන්පත් කරමු"යි සිල්වතුන් කෙරෙහි දන් දෙව"යි ඇයද දානයෙහි යොදවා ඇයට තමාගේ ගමනට හේතුව කියා "මම වාසය සඳහා වනයට යන්නෙමි. නුඹ මෙහිම උකටලී නොවී (නො කළකිරී) වාසය කරවයි කීහ. ඇ මහරජ නුඹ වහන්සේ නොමැතිව මම එක් දවසකුදු නො වසන්නෙමි"යි කීවාය. දෙවන දවසෙහි සත්ත සතික මහාදානය පැවැත් වුහ.

එතුමා සත්තසතික දානය දෙද්දීම සවස් විය. බෝධි සත්වයෝ අලංකාර කරන ලද රථයෙන් මව්පියන් වසන් තැනට ගොස් "මම හෙට යන්නෙමි"යි ඔවුන් විමසා නොකැමති ඔවුන් කඳුලු පිරි මුහුණින් යුතුව හඬද්දීම වැද පැදකුණු කොට එතැනින් නික්ම එ දවස තම වාසභවනයෙහි වැස ඊළග දිනයෙහි යන්නෙමි" යි ප්‍රාසාදයෙන් බැස්සහ. මද්‍රි දේවිය නැදීමයිලන් විසින් නොයෙක් ආකාරයෙන් ඉල්ලා සිටිමින් නවතනු ලබද්දී ද ඔවුන්ගේ වචනය ද ගණන් නොගෙන ඔවුන්ට වැද පැදකුණු කොට සෙසු ස්ත්‍රීන් දෙස බලා දරු දෙදෙනා රැගෙන වෙස්සන්තර රජුට පෙර ගොස් රථයෙහි සිටියාය. මහා පුරුෂතෙම රථයට නැගී රථයෙහි සිටියේ මහජනයා විමසා "අප්‍රමාදීව දානාදී පින් කරවී" යයි ඔවුන්ට අවවාද දී නගරයෙන් නික්මුණි.

බෝධි සත්වයන්ගේ මව "මාගේ පුතා දාන සිතිවිලි ඇත්තේ ය, දන් දේවා"යි ආහරණ සමග සත්රුවන් පිරු ගැල් දෙපසින් යැවීය. උන්වහන්සේ ද තම ශරීරයෙහි ආහරණ භාණ්ඩ ම පැමිණී යාවකයන්ට දහ අට වාරයක් දී සෙසු සියල්ල ද දුන්හ. නුවරින් පිටත්ව නැවතී රජගේ දිනාව බලනු කැමති වුහ. ඉක්බිති එතුමන්ගේ පුණ්‍යානුභාවයෙන් රථය ප්‍රමාණ තැන් පොළොව පැලී කරකැවී රථය නගරයට අභිමුඛ කළේය. එතුමා මව්පියන් වසන තැන බැලීය. එතුමන්ගේ ඒ කරුණාව කරණකොට ගෙන මහාපොළොව කම්පා විය. එහෙයින්

- 89. "තෙසං නිවුඤ්ඤානං අකමඤ්ඤාසංකමිතං මහාදානං පවතෙන තුං එකං වරමයාවිසං
- 90. යාවිතා සිවයො සබ්බෙ එකං වරමදංසු මෙ ආසාවයිත්ථා කණ්ණ හෙරිං මහාදානං දදාමහං
- 91. අපේඤ්ඤා වතනති සඤ්ඤා තුමුළො හෙරවො මහා දානෙනමං නීහරන්ති පුත දානං දදාමහං (වරියා පිටක)

"ඒ සිව් රට වැස්සන් රටින් තෙරපන කල්හි කම්පන රහිතව හැකිලීමක් නැතිව මහා දානයක් දීමට එක් වරයක් ඉල්ලීම්.

(මා විසින්) යාඥා කරන ලද්දාවූ සියලු සිව් රට වැසියෝ එක් වරයක් දුන්නාහුය. යුගල මහා බෙරය ශබ්ද කරවා මම මහා දානය දුනිමි. "දන් දීම නිසා මොවුහු මා රටින් තෙරපති, මම නැවතත් දන්දෙමි යි යනුවෙන් මහත් වූ භය ඵලවත්තාවූ ශබ්දයක් පැවැත්තේ ය. ආදිය කියන ලදී.

එහි "නිවුණමානානං" යනු ඒ සිවිරට වැසියන් විසින් ඉවතට දමන කල්හි ද තෙරපන කල්හි ද යන අර්ථය යි, නැතහොත් නික්මුණාවූ ඔවුන්ගේ, "මහා දානං පවතෙන කුං" යනු සත්තසතක මහාදානය දීමට, "ආයාචිසසං" යනු ඉල්ලුවෙමි, "සාවයිච්චා" යනු ශබ්ද කරවා, "කණ්ණා හෙරිං" යනු යුගල මහා බෙරය, (නම්මැට්ටම - පුරප්පට්ටුව)"දදාමහං" යනු දදාමි අහං (දෙමි මම) "අපේඤ්ඤා" යනු ඉක්බිති මෙසේ දානය දෙන කල්හි එම දන්ගෙයි, "කුමුලො" යනු එකම කොලාහලයක් වූ, "හෙරවො" යනු භය ගෙනදෙන, මහා සත්වයන් හැර අනෙක් අයට බිය උපදවන, ඒ ජනයාට බිය උපදින ආකාරය දැක්වීමට "දානෙන මං" යනාදිය කියන ලදී. මේ වෙස්සන්තර මහ රජු දන් දීම හේතුවෙන් සිවිරට වැසියෝ රටින් බැහැර කරති. තෙරපා හරිති. එසේ වුවත් නැවත මෙතෙම මෙබඳු දානයක් දෙයි "යනුවෙනි. දන් එම දානය දැක්වීමට 'හප්ථි' යන ගාථාව කිය.

92. හප්ථිං අසස රථෙ දඤ්ඤා දාසි දාසං ගවං ධනං
මහාදානං දදිඤ්ඤාන නගරා නිකම්භිං තදා

93. නිකම්භිඤ්ඤාන නගරා නිවනිඤ්ඤා විලොකිතෙන
තදාපි පඨවි කම්භි සිනෙරු වන වටංසකං

ඇත් අස් රථ ද දාසි දාස ගවයන් හා ධනය ද අදි මෙසේ මහදන් දී එකල්හි නුවරින් නික්මුණෙමි.

නුවරින් නික්ම ආපසු හැරී බැලූ කල්හි සිනෙරු වනය මුදුන් මල්කඩක් වූ පොළොව කම්පාවිය.

එහි "ගවං" යනු ගවදෙන, "වකුචාහිං රථං දඤ්ඤා" යනු උසුලත් නුයි - වාහිනො, අශ්වයෝ, ආජානේය අශ්වයන් සතර දෙනකු සහිත රථය ද බ්‍රාහ්මණයන්ට දී යන අර්ථයයි. මහා සත්වයන් වහන්සේ එසේ නගරයෙන් නික්මෙන්නාහු කඳුලු පිරුණ මුහුණින් යුතුව ලුහුබදින තමන් සමග උපන් හැට දහසක් ඇමතියන් ද සෙසු ජනයා ද නවත්වා රථය පදවන්නාහු මඳි දේවියට "සොඳුරු, ඉදින් පිටු පසින් යාවකයෝ එන්නාහුදැයි සොයා බලව"යි කීහ. ඕනොමෝ ද බලමින් හුන්නාහ. ඉක්බිති සත්තසතක මහා දානයට ද එතුමන්ගේ ගමන කාලයෙහි දුන් දානයට ද පැමිණීමට නොහැකි වූ බ්‍රාහ්මණයෝ සතර දෙනෙක් පැමිණ "වෙස්සන්තර රජ කොහිදැයි" විමසා දන් දී රථයෙන් ගියහ යි කී කල්හි අශ්වයන් ඉල්ලා ගන්නෙමු'යි ලුහුබැන්දහුය. මඳි දේවිය ඔවුන් එතු දෑක "දේවයන් වහන්ස, යාවකයෝ (එන්නාහුය) යි දැක්වුවාය. මහා සත්වයෝ රථය නතර කළහ. ඔවුහු පැමිණ අශ්වයන් ඉල්ලූහ. මහා සත්වයෝ අශ්වයන් දුන්හ. ඔවුහු ඒ අශ්වයන් ගෙන

ගියහ. අශ්වයන් දුන් කල්හි වනාහි රථ ධුරය අහසෙහි ම සිටියේ ය. ඉක්බිති දේව පුත්‍රයෝ සතර දෙනෙක් රෝහිත මාග වේශයෙන් පැමිණ රථ ධුරය පිළිගෙන ගමන් කළහ. මහා සත්වයෝ ඔවුන් දිවා පුත්‍රයන් බව දැන:-

ඉංස මඤ්ඤි නිසාමෙහි විතතරූපංව දිසසති
මීග රොහිත වණෙණ න දකඛි ණසා වහනති මතති (ජාතක පාලිය)

එම්බා මඳිය, බලව, විසිතුරු රූපයක් මෙන් පෙනෙයි. (දේවපුත්‍රයෝ) තිත්මුව වේශයෙන් අවුත් පුහුණු අශ්වයන් මෙන් මා උසුලති" යනුවෙන්

මඳි දේවියට කීහ. එහි "විතතරූපංව" යනු අසිරිමත් රුවක් මෙන්, "දකඛි ණසා" යනු මැනවින් පුහුණු වූ අශ්වයන්මෙන් "මං වහනති" මා උසුලති. ඉක්බිති තවත් බ්‍රාහ්මණයෙක් පැමිණ මෙසේ යන්නාවූ එකුමන්ගේන් රථය ඉල්ලීය. මහා සත්වයෝ අඹුදරුවන් බස්සවා රථය දුන්හ. රථය දුන් කල්හි දේව පුත්‍රයෝ අතුරුදහන් වූහ. එතැන් පටන් සියල්ලෝ පයින් යන්නෝ ම වූහ. ඉක්බිති මහා සත්වයෝ මඳීනී, නුඹ කෘෂ්ණජිනා ගනුව, මම ජාලිකුමාරයා ගනිමි"යි දෙදෙනාම දරුවන් දෙදෙනා ඇකයෙන් ගෙන ඔවුනොවුන් ප්‍රියකථා ඇත්තෝ පෙරමගට එන මිනිසුන්ගෙන් වැඩික පව්තයට යන මග විමසමින් කුමු නැමුනාවූ ගෙඩි සහිත ගස්වල ගෙඩි දරුවන්ට දෙමින් හිත වැඩ කැමති දෙවියන් විසින් මාර්ගය හකුළුවන ලද බැවින් එදිනම චේතිය රටට පැමිණියහ. එහෙයින් "වතුවාහිං රථං දක්වා" යනාදිය වදාළහ.

- 94. "වතුවාහිං රථං දක්වා ය්‍යංවා වාතුමම හාපථෙ
එකාකියො අදුනියො මඤ්ඤි දෙවිං ඉදමබ්‍රවිං
- 95. ක්‍රමං මඤ්ඤි කණ්ණං ගණ්ණාහි ලහුකා එසා කණ්ණියං කා
අහං ජාලිං ගහෙසාමි ගරුකො භාතිකො හි සො
- 96. පදමං පුණ්ඩරිකංව මඤ්ඤි කණ්ණා ජිනගහි
අහං සුවණණ්ණිමබ්‍රංව ජාලිං බතති යමගහිං
- 97. අභිජාතා සබ්‍රමාලා බතතියා වතුරො ජනා
විසම සමං අකක මනතා වඩකං ගච්ඡාම පබ්බතං
- 98. යෙකෙවි මනුජා එතති අනුමග්ගෙ පටිප්පථෙ
මග්ගං තෙ පටිපුච්ඡාම කුහිං වැඩික ත පබ්බතො

- 99. නෙ තඤ්ඤා අමෙහ පසස්සධා කරුණං ගිරමුදිරස්සං දුක්ඛ නෙන පටිච්චෙදෙනති දුරෙ වඩකත පබ්බ නො
- 100. යදි පසස්සනති පචනෙ දාරකා ඵලිනෙ දුමෙ නෙසං ඵලානං හෙතුමහි උපරොදනති දාරකා
- 101. රොදනෙන දාරකෙ දිස්වා උබ්බිඛා විපුලා දුමා සයමෙවොනමිත්ථාන උපගච්ඡ නති දාරකෙ
- 102. ඉදං අච්ඡරියං දිස්වා අබ්භුතං ලොමහංසනං සාධුකාරං පචනෙන සි මඤ්ඤි සබ්බ ඝග සොහනා
- 103. අච්ච්ඡරං වත ලොකස්මිං අබ්භුතං ලොමහංසනං වෙස්සනත රස්ස නෙපේන සයමෙවොනතා දුමා
- 104. සංඛිපිංසු පථං යකඛා අනුකමාය දාරකෙ නික්ඛ නත දිවසෙනෙව වෙනරට්ඨ මුපාගමුං (වරියා පිටක)

“අශ්වයන් හතර දෙනෙකු යෙදූ රථය දී තනිවූයෙමී දෙවැන්නෙකු නැත්තෙමී (සතර මං සන්ධියේ සිට) මඳි දේවියට මෙසේ කීවෙමී.

“බාල වූ මේ කෘෂ්ණාච්ඡනා වනාහි සැහැල්ලුය. මඳිදේවියනි. නුඹ ඇය වඩා ගනුව. (ඇගේ) සහෝදර වූ ජාලිය කුමාරයා බරය. මම ඔහු වඩා ගන්නෙමී.

මඳි දේවී නොමෝ පියුමක් වැනි හෙළ පියුමක් වැනි කෘෂ්ණාච්ඡනාව වඩාගන්නිය. රන් පිළිමයක් වැනි ජාලිය කැත් කුමරු මම වඩා ගනිමී.

උසස් කුලයෙහි උපන් සියුමැලි වූ ක්ෂත්‍රිය වංශිකයන් වූ (අපි) හතර දෙනා විසම වූද, සමවූ ද භූමි ප්‍රදේශයන්හි ගමන් කරමින් වඩික ගිරිය බලා ගියෙමු.

යම්කිසි මනුෂ්‍ය කෙනෙක් පසුමග හෝ පෙර මග හෝ පැමිණෙත් ද ඔවුන්ගෙන් වඩිකගිරිය කොතැනදැයි විචාලෙමු. ඔවුහු එහි දී අප දැක කාරුණික වචන කීවෝය. වඩික ගිරිය ඉතා දුරය යන දුක්මුසු පුවත ඔවුහු සැලකළහ.

ඉදින් මහ වනයෙහි ඵල ඇති වෘක්ෂයන් දරුවෝ දකිත් ද ඒ ඵල හේතුකොට ගෙන දරුවෝ හඬති.

හඬන්නාවූ දරුවන් දැක උස් වූ මහත් වෘක්ෂයෝ තමාම අතුවලින් නැමී දරුවන් කරා පැමිණෙත්.

සචාරීය සෝභන වූ මදි දේවිනොමෝ ලොමු ධූහැගැනීම ඇති කරන්නා වූ අද්භූත වූ මේ ආශ්වයඝී දූක සාධුකාර පැවැත්වූවාය.

වෙස්සන්තර රජුගේ පුණ්‍යානුභාවයෙන් වෘක්‍ෂයෝ තුමුම නැමුණාහුය. ඒකාන්තයෙන් ලෝකයෙහි මේ ආශ්වයඝීයෙකි. ලොමුධූහැ ගැනීමට සමර්ථ වූ අද්භූත කාරණයෙකි. දරුවන් කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේවියෝ මාගීය හැකුළුවාහුය. නික්මුණු දින යෙහිම චේත නම් රටට එළඹියෙමු

එහි "යඛා වාතුමමහාපටේ" යනු තමන් ආ මග දෙසින් බලන්නාට ද පැමිණි ඒ බ්‍රාහ්මණයා ආ මාගීය දෙසින් බලන්නාට ද විනිවිද ගිය තැන ඇති බැවින් "වතුකක" සඬිබ්‍යාන සතරමං සන්ධියෙහි සිට ඒ බ්‍රාහ්මණයාට රථය දී, "එකාකියෝ" යනු අමාත්‍යසේවකාදී සහායකයෙකු නොමැති බැවින් තනි වූයේ, එහෙයින්ම "අදුනියෝ" (දෙවැන්නෙක් නොමැතිව) යයි කිය. "මඳි දෙවියෝ තදබැව්" යනු මදි දේවියට මෙය කීවේය. පියුමක් වැනි හෙළ පියුමක් වැනි කෘෂ්ණජනා වඩා ගත්තිය "අභිජාතා" යනු ජාතිසමුපන්න වූ, "විසමසමං" යනු විසම වූ ද සම වූද භූමි ප්‍රදේශය, "එනනි" යනු එනි, "අනුමග්ගෙ පටිපටේ" යනු පසුමග හෝ පෙරමග 'වා' ශබ්දයෙහි ලෝපය දක යුතුයි. "කරුණං" යනු භාවනපුංසක නිර්දේශයකි. කරුණාව දක්වන ලද බව යන අර්ථයයි

දුකං තෙ පටිවෙදෙනති" යනු සියුමැලි වූ මොවුහු මෙසේ පාගමනින් යති. වංක පච්ඡනය මෙහි සිට දුරය" යි ඔවුහු එකල්හි අපකෙරෙහි කරුණා වශයෙන් තමා දුකට පත්වෙති. හෝ එසේ තමා තුළ උපන් දුක ප්‍රකාශ කරති යන අර්ථයයි, "පවනෙ" යනු මහවනයෙහි, "එලිනෙ" යනු එලසහිත වනයෙහි, "උබ්බිඳ්‍ධා" යනු උඩට උස් වූ, උස, උපගච්ඡන්ති දාරකෙ" යනු යම්සේ දරුවන්ට අතින් ගෙඩි කඩාගත හැකි වේ ද එසේ ගස් තෙමේ ම අතුවලින් නැමී දරුවන් වෙත එළඹෙයි. "අච්ඡරියං" යනු අසුරට (ඇහිලි තුඩු එකට ගැසීම) සුදුසු, අසුර ගැසීමට යුතු, පෙර නොවූ දෙයක් වූයේනුයි "අබ්‍යුතං" යි, ලොමුදුහැගැනීමට සමත් බැවින්, "ලොමහංසන" යි , "සාහු කාරං" යනු සාධු කාරයයි. නැතහොත් "සාධුකාර" යනු ද පාය්යයි ස්ත්‍රීරත්නයක් බැවින් සියලු අඬගයන්ගෙන්, අවයවයන්ගෙන් හොබනේ නුයි "සබ්බභිසොහනා"යි. "අච්ඡරං වන" යනු ඒකාන්තයෙන් ආශ්වයඝීයකි, "වෙසසනතරසස නෙජෙන" යනු වෙස්සන්තර (රජු) ගේ පුණ්‍යානුභාවයෙන්, "සංබ්චිංසු පථං යකඛා" දේවතාවෝ බෝධිසත්වයන්ගේ පුණ්‍යතේජසින් මෙහෙයවන ලද්දෝ ඒ මාගීය ගෙවියාමට පත් කළහ. කෙටි කළහ. එය වනාහි දරුවන් කෙරෙහි

කරුණාවෙන් කළාක් බඳු කොට "අනුකම්පාය දාරකෙ" යයි කියන ලදී. ජයතුරා (ජෙතුන්තර) නගරයේ සිට සවණ්ණිරිතාල නම් පව්නයට යොදුන් පහකි. එතැන් සිට කොන්තිමාරානම් නදියට යොදුන් පහකි. එතැන් සිට අඤ්ජනගිරි නම් පව්නයට යොදුන් පහකි. එතැන් සිට බ්‍රාහ්මණ ගමට යොදුන් පහකි. එතැන් සිට මාමාගේ නගරයට (මාතුල නගර) යොදුන් දහසකි. මෙසේ එම රටට ජෙතුන්තර නගරයේ සිට යොදුන් තිහක් වේ. දේවතාවෝ බෝධි සත්වයන්ගේ පුණ්‍යතේජසින් මෙහෙයවන ලද්දාහු මාගීය ගෙවාලූහ. ඒ සියලු මග එතුමන් ලා එක් දිනකින්ම ඉක්ම වූහ. "නිකබ්‍ර නත දිවසෙයෙව වෙතිරටය මුපාගමු" යයි එහෙයින් කියන ලදී.

මෙසේ මහාසත්වයන්වහන්සේ සවස් කල චේතිය රට මයිලණුවන්ගේ නුවරට පැමිණ ඒ නගරයෙහි වාසල් දොර සමීපයෙහි ශාලාවක හුන්හ. ඉක්බිති මදි දේවිය එතුමන්ගේ පා දුවිලි පිය දමා පාදයන් මිරිකා වෙස්සන්තර රජු ආ බව දන්වන්නෙමි"යි ශාලාවෙන් නික්ම එතුමන්ගේ ඇස් හමුවෙහි ශාලා දොරකඩ සිටියා ය. නගරයට පිවිසෙන්නාවූ ද නික්මෙන්නා වූද ස්ත්‍රීහු මදි දේවිය දක පිරිවැරුහ. මහජනයා එතුමිය ද වෙස්සන්තර රජු ද එතුමන්ගේ දරුවන් ද එසේ ආ බව දක රජුට දැන්වීය. හැට දහසක් රජවරු හඬමින් වැලපෙමින් එතුමන් සමීපයට පැමිණ ගමන් විඩා සංසිඳවා එසේ පැමිණි කරුණ විමසූහ. මහා සත්වයන් වහන්සේ 'හස්තිදානය' ආදිකොට ඇති සියල්ල කීහ. එය අසා ඔවුහු තම තමාගේ රාජ්‍යයෙන් ආරාධනා කළහ. මහා පුරුෂ තෙමෙ ම විසින් නුඹලා ගේ රාජ්‍යය පිළිගන්නා ලද්දේ ම වේවා. රජ වනාහි මා රටින් තොරපයි. එහෙයින් වඩික පව්නයටම යන්නෙමි"යි කියා ඔවුන් විසින් නොයෙක් ආකාරයෙන් එහි වාසය කිරීමට යාඥා කරද්දීම එය නොඉවසා ඔවුන් විසින් ගන්නා ලද ආරක්‍ෂා ඇත්තේ එම රාත්‍රිය ශාලාවේම වාසය කොට ඊළඟ දවසෙහි උදෑසනම නොයෙක් රසමසුටුලෙන් යුත් හෝජන වළඳ ඔවුන් විසින් පිරිවරන ලද්දේ නික්ම පසළොස් යොදුන් මග ගෙවා වන දොරටුවෙහි සිට ඔවුන් නවත්වා මත්තෙහි පසළොස් යොදුන් මග ඔවුන් විසින් කියන ලද ක්‍රමයෙන්ම ගියේ ය. එහෙයින්

105. සට්ඨි රාජ සහසානි තදා වසන්ති මාතුලෙ
සබ්බෙ පඤ්ඤ ලිකා හුඤ්ඤා රොදමානා උපාගමුං

106. තඤ්ච වතෙත ඤා සලලා පං වෙනෙහි වෙන පුතෙත හි
තෙ තතො නිකම්භිඤ්ඤා වඤ්ඤ මගමුං පබ්බ තං (වර්ෂා පිටක)

"එකල්හි මාතුල නගරයෙහි සැට දහසක් රජවරු වාසය කරති. ඒ සියලුදෙන

බඳනා ලද ඇදිලි ඇතිව හඩමින් එළඹියහ.

එහි දී වේත රජුන් සමග ද වේතරාජ පුත්‍රයන් සමග ද පිළිසඳර කථා පවත්වා ඒ අපි ඒ නුවරින් නික්ම වඩිකගිරියට ගියෙමු යි. කියන ලදී.

එහි "වතෙතො සලොපං" යනු එහි ඒ රාජ සමුහයා සමග පිළිසඳර කථා පවත්වා, "වෙනපුතෙහි" යනු වේතරාජ පුත්‍රයන් සමග, තෙ තතො නිකම්භො" යනු ඒ රජවරුන් වන දොරටුවෙහි නවත්වා එතනින් (නික්ම) , "වඩංකං අගමුං පබ්බතං" යනු අපි සතර දෙනා වඩිකගිරිය බලා ගියෙමු, ඉක්බිති මහා සත්වයන් වහන්සේ ඔවුන් කියන ලද මගින් යන්තාහු ගක්මාදන පච්ඡාසයට පැමිණ එ දවස එහි වාසය කොට එතනින් උතුරු දිග බලා වෙපුල්ල පච්ඡාසයට පැමිණ ගොස් කේතුමනී ගංගා තීරයෙහි හිඳ වනයෙහි හැසිරෙන්නෙකු විසින් දෙන ලද මිපැණි හා මස් අනුභව කොට ඔහුට රන් ඉදිකටුව දී නා පැන් සැනහි පැන් බි ගමන් විඩා හැර ගඟෙන් එතරව සානු පච්ඡාසය මුදුනෙහි සමතල භූමියේ පිහිටි නුගරුක මුල ටික වේලාවක් හිඳ එයින් නැගිට යන්තාහු නාලික පච්ඡාසය පසුකරමින් මුවලින්ද විලට ගොස් විල් තෙරින් ඊසාණ කොණට ගොස් ඒකපදික මාර්ගයෙන්ම වන ලැහැබට පිවිස එය ඉක්මවා ගිරිදුර් නදී ප්‍රභවයන්ගේ ඉදිරියෙහි සතරැස් පොකුණට පැමිණියහ. එකෙණෙහිම සක් දෙව් රජ විමසා බලන්නේ "මහා සත්වයෝ හිමවතට පිවිසියෝ ය. වාසස්ථානයක් ලැබීමට චර්යා යි සිතා විශ්ව කම්පා "යව, වඩික පච්ඡාසයෙහි මනහර තැනක අසපුවක් මැවූව මැනව"යි කියා යැවීය.

හෙතෙම එහි පන්සල් දෙකක් ද සක්මන් මළ දෙකක් ද, රාත්‍රී ස්ථාන දිවාස්ථාන දෙක බැගින් ද මවා ඒ ඒ තැන්වල නොයෙක් මල්වලින් විසිතුරු වූ ගස් මල් පඳුරු ද කෙසෙල් වන ආදිය ද දක්වා සියලු පැවිදි පිරිකර පිළියෙල කොට යම් කිසිවෙක් පැවිදි වනු කැමැත්තාහු නම් ගනිත්වා"යි අකුරු ලියා අමනුෂ්‍යයන් ද බියකරු ශබ්ද ඇති මෘගපක්ෂීන් ද ඉවත් කොට සිය වාසභවනටම ගියේ ය. මහා සත්වයෝ ඒක පදික මාර්ගය දැක "පැවිද්දන් වසන තැනක් විය යුතුය"යි මඳි දේවියන් දරුවනුන් එහිම තබා අසපුවට පිවිස අකුරු බලා සක්දෙව් රජු විසින් දක්නා ලද්දේ වෙමි"යි පන්සල් දොර විවෘත කොට පිවිසියාහු කඩුවද දුන්න ද ඉවත් කොට සඵ මුදා තවුස්වෙස් ගෙන සැරයටිය ගෙන නික්ම පසේ බුදු කෙනෙකු හා සමාන සංයමයෙන් දරුවන්ගේ සමීපයට ගියහ. මඳි දේවිය ද මහා සත්වයන් දැක පාමුල වැටී හඬා එකමන් සමගම අසපුවට පිවිස තමන්ගේ පන්සලට ගොස් තවුස් වෙස් ගත්තිය. පසුව දරුවන් ද තාපස කුමාරයන් කළාය. බෝධි සත්වයෝ මඳි දේවියගෙන් අපි මෙතැන් පටන් පැවිද්දෝ වෙමු, ස්ත්‍රිය නම් බ්‍රහ්මචර්යාවට

කිලුටකි. දැන් නොකල්හි මා සම්පයට නොපැමිණෙව්" යි වරයක් ඉල්ලුව. ඇ
යහපතැයි පිළිගෙන මහා සන්වයන්ගෙන් ද "දේවයන් වහන්ස නුඹ
වහන්සේ දරුවන් රැගෙන මෙහිම හිඳිනු මැනවි. මම ඵලාඵල
ගෙනෙන්නෙමි යනුවෙන් වරයක් ඉල්ලුව. එතැන් පටන් වනයෙන්
ඵලාඵල ගෙනවිත් තිදෙනා පෝෂණය කළාය. මෙසේ ක්ෂත්‍රියයෝ සතර
දෙනා. පච්ච කුසෙහි සන්මාසයක් පමණ විසූහ. එහෙයින් "ආමන්ත යිඤා
දෙවිඤා විසූ කමම මහිද්ධි කං" ආදිය කියන ලදී.

- 107. "ආමන්ත යිඤා දෙවිඤා විසූ කමම මහිද්ධි කං
අසුමං සුකතං රමමං පණණ සාලං සුමාපයී
- 108. සකකසස වචනං සුඤා විසූක මෙමා මහිද්ධි කො
අසුමං සුකතං රමමං පණණ සාලං සුමාපයී
- 109. අජේඤා ගහෙඤා පචනං අප සඤ්ඤං නිරාකුලං
චතුරො ජනා මයං තත්ථ වසාම පබ්බි තනන රෙ
- 110. අහඤ්ච මඤ්ඤි දෙවිච ජාලි කණ්ඨා ජනා වුහො
අඤ්ඤා මඤ්ඤං සොකනුදා වසාම අසුමෙ තදා
- 111. දාරකෙ අනුරකඛි නොතා අසුඤ්ඤා හොමි අසුමෙ
මඤ්ඤි ඵලං ආහරති පොසෙති සා තයො ජනෙ"

"ශක්‍ර දේවෙන්ද්‍රානෙම මහත් සෘද්ධි ඇති විශ්වකම් කැඳවා "අසප්‍රචක්
යහපත් සේ කොට සිත්කලු වූ පන්සලක් මනාකොට නිර්මිත කරවයි අණ
කළේය.

මහත් සෘද්ධි ඇති විශ්ව කම්තෙමේ ශක්‍රයාගේ වචනය අසා අසප්‍රචක් ද
(එහි) සිත්කලු වූ පන්සලක් ද යහපත් සේ නිර්මිත කළේය.
නිශ්ශබ්ද වූ අවුල් රහිත වූ මහ වනයට වැද, අපි සතර දෙන එහි පච්චයන්
අතර වාසය කෙළෙමු.

එකල්හි මම ද මලි දේවිය ද ජාලිය කෘෂ්ණජනා යන දෙදෙනා ද යන
අපි ඔවුනොවුන්ගේ ශෝක දුරු කරමින් අසප්‍රචෙහි විසුවෙමු.

දරුවන් ආරක්‍ෂා කෙරෙමින් (ආශ්‍රමය) ශුන්‍ය නොකෙරෙමින්
ආශ්‍රමයෙහි විසුවෙමි. මලි දේවි ඵලාඵල ගෙන එයි. ඇ අප තුන් දෙනා
පෝෂණය කරයි යනාදිය යි.

එහි "ආමන්ත යිඤා" යනු කැඳවා, "මහිද්ධි කං" යනු මහත් වූ
දේවසෘද්ධියෙන් යුත්, "අසුමං සුකතං" යනු ආශ්‍රම පදය යහපත් සේ

කොට, "රමමං" යනු වෙස්සන්තර රජුට විසීමට සුදුසු පන්සලක්, "සුමාපය" යනු මැනවින් නිර්මිත කරව. "ආණාවෙසි" යනු ඉතිරි වචනයයි. "සුමාපයී" යනු මැනවින් නිර්මිත කළේය., "අසුඤ්ඤා" යනු යම්සේ ඒ ආශ්‍රමය ජන ශුන්‍ය නොවේද, එසේ එය ජනශුන්‍ය නොකිරීමෙන් "අසුඤ්ඤා වු (අසපුවෙහි) වාසය කෙළෙමි. "අසුඤ්ඤා" කියා ද පාඨයකි. මගේ විසීමෙන් ම ජනශුන්‍ය නොවු ආශ්‍රමයෙහි දරුවන් රකිමින් වසමි. එහි සිටිමි. බෝධිසත්වයන්ගේ මෙහි ආනුභාවයෙන් භාත්පස යොදුන් තුනෙකහි සියලු තිරිසන් සත්වයෝ ද මෙහි සිත් ඉපිද වුහ.

මෙසේ ඔවුන් එහි වසනකල්හි කලීගුරුට වැසි "ජූජක" නම් බ්‍රාහ්මණයෙක් " අමිත්තතාපනා" නම් බිරිඳ විසින් "මම නුඹට නිරන්තරයෙන් ධාන්‍ය කෙටීම, දිය ගෙන ඒම, කැඳබත් පිසීම් ආදිය කිරීමට නො හැක්කෙමි, මෙහෙකාර දාසයකු හෝ දාසියක හෝ මට ගෙන එව"යි කී කල්හි "සොඳුර දිළිඳු මම නුඹට දාසයකු හෝ දාසියක කොතනින් ලබන්නෙමිදයි කියා ඇය විසින් වෙස්සන්තර රජ වඬක ගිරියෙහි වසයි. එතුමන්ගේ දරුවන් මට මෙහෙවරට ඉල්ලා ගෙනෙව"යි කී කල්හි ක්ලේශ වශයෙන් ඇය කෙරෙහි බැඳුණු සිත් ඇති බැවින් ඇය ගේ වචනය ඉක්මවීමට නොහැකිවන්නේ මාර්ගාපකරණ පිළියෙල කරවාගෙන පිළිවෙළින් ජයතුරා නුවරට පැමිණ "වෙස්සන්තර මහ රජ කොහිදැයි විචාළේ ය. මහජනයා මේ යාවකයන්ට අධික ලෙස දන්දීම් නිසා අපගේ රජ නගරයෙන් නෙරපන ලද්දේ ය. මෙසේ අපගේ රජු නසා නැවත ද මෙහි එන්නේයයි ගල්කැට දඬුමුගුරු ගත් අත් ඇතිව බැණ වදිමින් බ්‍රාහ්මණයා ලුහුබැන්දේ ය.

හෙතෙම දේවතාධිගෘහිතව එතැනින් නික්ම වඬක පච්ඡනයට යන මාර්ගයට නැගී පිළිවෙළින් වන දොරටුවට පැමිණ මහවනයට වැද මංමුළා වී හැසිරෙන්නේ ඒ රජවරුන් විසින් බෝධි සත්වයන්ගේ ආරක්‍ෂාවට තබන ලද වේතපුත්‍ර සමග එක් විය. ඔහු විසින් "බ්‍රාහ්මණය, නුඹ කොහි යන්නෙහිදැයි විමසන ලද්දේ "වෙස්සන්තර මහරජු සම්පයට ය"යි කී විට මේ බ්‍රාහ්මණයා ඒකාන්තයෙන් රජතුමාගේ දරුවන් හෝ දේවිය හෝ ඉල්ලීමට යන්නේ ය"යි සිතා "බ්‍රාහ්මණය, නුඹ එහි නොයව. ඉදින් යන්නෙහි නම් මෙහිම නුඹගේ හිස සිඳ මාගේ සුනඛයන්ට ආහාර කරන්නෙමි"යි ඔහු විසින් බියට පත් කරන ලද්දේ මරණ බියෙන් බියපත් වූයේ "මම එතුමන්ගේ පියා විසින් එවන ලද දුතයෙකි. එතුමන් කැඳවාගෙන එන්නෙමි"යි ආවේ වෙමි"යි බොරුවක් කීවේ ය. එය අසා වේතපුත්‍රයා තුටුපහවුව බ්‍රාහ්මණයාට සත්කාර සම්මාන කොට වඬකපච්ඡනයට යන මාර්ගය කීවේ ය. හෙතෙම එයින් ඔබ්බට යන්නේ

අතරමග අච්චුත නම් තාපසයා හමු වී එතුමන්ගෙන්ද මාගීය විමසා එතුමන් විසින් ද මග කී කල්හි එතුමන් කී සලකුණෙන් මග යන්නේ පිළිවෙළින් බෝධිසත්වයන් වහන්සේගේ අසපුව සමීපයට ගොස් මැදි දේවිය ඵලාඵල සඳහා ගිය කල්හි බෝධි සත්වයන් වෙත එළඹ දරු දෙදෙනා ඉල්ලීය. එහෙයින්

112. පවතෙන වසමානස්ස අද්ධිකො මං උපාගමී
ආයාචි පුත්තකෙ මයාං ජාලිං කණ්ණජනාඤ්චුභො

"මහ වනයෙහි මා වාසය කරද්දී මගියෙක් මා කරා එළඹියේ ය. එළඹ ජාලිය, කාණ්ණජනා යන මගේ දරුදෙදෙනා ඉල්ලීය. 'යි දේශනා කරන ලදී. (වරියා පිටකය)

මෙසේ බ්‍රාහ්මණයා විසින් දරුවන් ඉල්ලුකල්හි මහාසත්වයෝ "මා වෙත යාවකයෙක් පැමිණියේ ඒකාන්තයෙන් බොහෝ කලකිනි. අද මම නිරවශේෂ කොට දාන පාරමිතාව සම්පූර්ණ කරන්නෙමි" යන අදහසින් හටගත් සොම්නස් ඇත්තේ දිගුකළ අතෙහි දහසක් බැඳී පියල්ලක් තබන්නාක් මෙන් බ්‍රාහ්මණයාගේ සිත සතුටු කරමින් ඒ සියලු පඵත කුස එකනින් නාද කරමින් "මම නුඹට දරුවන් දෙමි. එසේ වුවත් මැදි දේවිය වනාහි උදුසනම ඵලාඵල සඳහා වනයට ගොස් සවස එන්නීය. ඇය පැමිණි පසු පුත්‍රයන් පෙන්වා නුඹ ද මුල් ඵලාඵල අනුභව කොට එක් රැයක් වැස පහවු විඩා. ඇත්තේ උදුසනම යන්නෙහි යයි කීහ. බ්‍රාහ්මණයා "ඒකාන්තයෙන් මෙතුමා උදාර අදහස් ඇති බැවින් පුතුන් දෙයි. මව වනාහි දරුවන්ට ගිජු වුවා පැමිණ දානයට අන්තරායක් වුවද කළ හැකිය. එහෙයින් මම මෙතුමා පීඩාවට පත්කොට දරුවන් රැගෙන අදම යන්නෙමි නම් මැනවැ"යි සිතා නුඹ වහන්සේගේ දරුවෝ මට දෙන ලද්දාහුය. ඔවුන් දන් මවට පෙන්වීමෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක් ද, දරුවන් රැගෙන අදම යන්නෙමි" යි කීවේය.

"බ්‍රාහ්මණය, ඉදින් නුඹ රාජ දියණිය වූ මව දැකීමට නොකැමැත්තෙහි නම් මේ දරුවන් රැගෙන ජයතුරා නගරයට යව, එහි සඤ්ජය මහරජ දරුවන් ගෙන මහත් ධනය නොපට දෙන්නේ ය. එයින් දැසිදස්සන් ගන්නෙහිය. සුවසේ ද ජීවත් වන්නෙහි. අනෙක් අතින් මේ සියුමැලි රජදරුවෝ කෙසේ නුඹට වතාවත් කරන්නාහු දැයි (රජතුමා) කීය. බ්‍රාහ්මණයා "ම විසින් මෙසේ ද කළ නොහැකිය, රාජදණ්ඩනයට බිය වෙමි. මගේම ගමට ගෙන යන්නෙමි"යි කීවේය. ඔවුන්ගේ මේ කථා සල්ලාපය අසා දරුවෝ "අපගේ පියා අපව බ්‍රාහ්මණයාට දෙනු කැමැත්තේයයි ඉවත්ව පොකුණට ගොස්

නෙලුම් පඳුරු අතරෙහි සැඟවුනහ. බ්‍රාහ්මණයා ඔවුන් නොදකම "නුඹ වහන්සේ දරුවන් දෙමි" යි කියා ඔවුන් ඉවත් කරවුන. ඒ නුඹ වහන්සේගේ සාධුභාවය දැයි කිය. ඉක්බිති මහා සත්වයෝ වහාම නැගිට දරුවන් සොයන්නාහු පොකුණෙහි නෙලුම් පඳුරු අතර සැඟවී සිටිනු දක "දරුවෙනි, එන්න මගේ දාන පාමිනාවට අනතුරක් නොකරවී. මගේ දානාධ්‍යායය මුදුන් පමුණුවවී, මේ බ්‍රාහ්මණයාද නුඹලා රැගෙන නුඹලාගේ මුත්තණුවන් වු සඤ්ජය මහරජු වෙත යන්නේය. ජාලිය එහිදී නුඹ දාස කමෙන් මිදෙනු කැමති නම් බ්‍රාහ්මණයාට රන් දහසක් දී නිදහස් වුවෙන් වන්නෙහි, කෘෂ්ණාඡනාවෙනි. නුඹ දාසයන් සියයක් ද දාසීන් සියයක් ද, ඇතුන් සියයක් ද, අශ්වයන් සියයක් ද, ගොනුන් සියයක් ද, රන් සියයක් ද, වශයෙන් සියල්ල සියය බැගින් දී නිදහස් නැනැන්තියක් වන්නෙහියයි කුමාරයන් ගණන් වශයෙන් වටිනාකම් නියම කොට අස්වසා ඔවුන් රැගෙන අසපුවට ගොස් කෙණ්ඩියෙන් දිය ගෙන සඵඤ්ජාඤානය ප්‍රත්‍යාකොට බ්‍රාහ්මණයාගේ අත පැත් වත්කොට අතිගයින් ප්‍රීතියොම්නස් ඇත්තෙක් වී පොළොව කම්පා කරමින් මෙන් පුත්‍රදානය දුන්හ. භෙහි දී ද පෙර කියන ලද අයුරින්ම පොළොව කම්පා වීම් ආදිය විය. එහෙයින්

- 113. යාවකං උපගතං දිස්වා නාසො මෙ උපපජ්ජ ඵ
උභො පුත්තෙ ගහෙක්ඛාන අදාසිං බ්‍රාහ්මණෙ තදා
- 114. සකෙ පුත්තෙ ව ඡන්ත සස ජුජකෙ බ්‍රාහ්මණෙ යදා
තදාපි පඨවී කමපී සිනෙරු වන වටංසකා

"එළඹියාවු යාවකයා දක මට සන්තෝෂයක් උපන්නේ ය. එකල්හි දරු දෙදෙනා ගෙන බ්‍රාහ්මණයාහට දුනිමි.

යම් කලෙක සිය දරුවන් ජුජක බ්‍රාහ්මණයාට දුන්නේ ද එකල්හි ද සිනෙරු පඵතය ද වනයන් ද මුදුන් මල්කඩ කොට ඇති පෘථිවි තොමෝ කම්පා වූවාය යි, දේශනා කරන ලදී. (වරියා පිටක)

ඉක්බිති බ්‍රාහ්මණයා නොයනු කැමැත්තාවු දරුවන් වැලකින් දෙඅන් එක්කොට බැඳ ඇද්දේ ය. ඔවුන් බැඳි තැනින් සම සිදී ලේ වැගිරිණ. හෙතෙම වැල් පොටින් තලමින් අදියි. දරුවෝ පියාණන් දෙස බලා :-

"පියාණෙනි, අම්මා ද නික්ම ගියා ය. පියාණෙනි නුඹ ද අප බමුණාට දෙන්නෙහිය. පියාණෙනි, අම්මා එනතුරු බමුණාට අප දන් නොදුන මැනව. අම්මා ආ වීට මේ බමුණා කැමති සේ අප විකුණාවා හෝ නසාවා" යි (ජාතක පාලිය)

කියා නැවතද පියාණෙනි. නපුරු පෙනුමක් ඇති කකීග ක්‍රියා ඇති මෙනෙම

“ මනුෂ්‍යයෙක් ද නැතහොත් මස් ලේ අනුභව කරන යක්‍ෂයෙක් ද ගමෙන් වනයට අවුත් පුත්‍ර ධනය ඉල්ලන්නේය. පියාණෙනි. මේ පියාවයා විසින් ගෙන යනු ලබන කල්හි බලා සිටින්නේ ඇයි දැයි (ජාතක පාලිය)

ආදිය කියමින් හැඳුහ. එහි “ධනං” යනු පුත්‍ර ධනයයි. පුජකයා දරුවන් හඬද්දීම තලතලා ගෙන ගියේ ය. බෝසතාණන්ට දරුවන්ගේ කාරුණික හැඬීමෙන් ද ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ අකාරුණික භාවය හේතුකොට ගෙන ද බලවත් ශෝකයක් උපන්නේය. විපිළිසරෙක් ද උපතී. එතුමා එකෙණෙහිම බෝධි සත්වයන්ගේ ප්‍රවේණිය සිහි කළේය. සියලුම බෝධිසත්වවරු පඤ්ච මහා පරිත්‍යාගයන් කොට බුදු වන්නෝය. මම ද උන්වහන්සේලාට ඇතුළත් වෙමි. පුත්‍රදානයද පඤ්චමහා පරිත්‍යාගයන්ගෙන් එකකි. එහෙයින් වෙස්සන්තර රජුනි, දන් දී පසුව තැවෙන්නෙහි ද එය නුඹට සුදුසු නොවේයයි තමාටම අවමන් කොට දන්දුන් කාලයේ සිට ඔවුහු මට කිසිවෙක් නොවෙති”යි තම සිත දැඩිකොට ගෙන දැඩි සමාදානය ඉටාගෙන පන්සල් දොරටුවෙහි ගල් පුවරුවෙහි රන් පිළිමයක් මෙන් වැඩ හුන්හ. ඉක්බිති මිදි දේවිය වනයෙන් එලා එල ගෙන ආපසු එන්නී මහා සත්වයන්ට දානන්තරාය නොවේවා”යි සිංහව්‍යාසාදී රූපධාරී දේවතාවන් විසින් වටලන ලද මාගී ඇත්හි ඔවුන් ඉවත්ව ගිය පසු වහා ආශ්‍රමයට පැමිණ “අද මවිසින් නරක සිහිනයක් දකින ලදි. නරක නිමිති ද පහළ විය. කුමක් නම් වන්නේ දැයි සිතන්නී ආශ්‍රමයට පිවිස දරුවන් නොදකින්නී බෝසතුන්ගේ සම්පයට ගොස් ”දේවයන් වහන්ස, අපගේ දරුවන් නොදකිමි. ඔවුහු කොහි ගියෝ දැයි ඇසුවාය. හෙතෙම නිශ්ශබ්ද විය. ඕනොමෝ දරුවන් සොයමින් ඒ ඒ තැන එහා මෙහා දුවමින් සොයන්නී නොදක නැවත ද ගොස් විමසුවාය. බෝධි සත්වයෝ කකීෂ කථාවෙන්ම ඇයගේ පුත්‍රශෝකය දුරු කරන්නෙමි”යි සිතා:-

“උතුම් රූප ශ්‍රියෙන් යුත්, යශස් ඇති චේතිය රාජද්‍රවණිය, ඔබ වනමුල් පලවැළ පිණිස උදසනම ගියා නෙවේ හි ද? කුමන කරුණක් නිසා (වේලාව ඉක්මවා) සවස ආවෙහි දැයි

කියා ඇය පමාවීමට කාරණය කී කල්හි නැවත දරුවන් සඳහා කිසිවක් නොකීහ. ඇ පුත්‍ර ශෝකයෙන් ඔවුන් සොයමින් නැවතද වාත වේගයෙන් වනයෙහි හැසුරුනාය. ඇය එක් රැයකදී හැසුරුණ තැන ගණන් ගත් විට පසළොස් යොදුනක් පමණ තැන් විය. ඉක්බිති රාත්‍රිය පහවූ විට මහා සත්වයන්ගේ සම්පයට ගොස් සිටියා දරුවන් නොදකීමෙන් බලවත්

ශෝකයෙන් මැඩුණි එතුමන්ගේ පාමුල කපාහෙලූ කෙසෙල් ගසක් මෙන් සිහිනැතිව බිම වැටුණිය. බෝධි සන්වයෝ ඇය මළාය, යන හැඟීමෙන් කම්පා වෙමින් උපන් බලවත් ශෝකය ඇත්තේ නමුදු සිහිය පිහිටුවා "පළමුකොට ජීවත්වන්නීදැයි දැනගන්නෙමි"යි සත් මසක් කාය සංසර්යාට නොපැමිණි විරු නමුත් වෙනෙකෙකු නොමැති හෙයින් ඇයගේ හිස ඔසවා කලවා මත තබා දිය ඉස උරය, මුඛය, හා හදවත පිරි මැද්දාහ. මදි දේවිය ද මදක් කල් ගෙවා සිහි ලැබ හිරිඔහස් උපදවා "දේවයන් වහන්ස , ඔබගේ දරුවන් කොහි ගියාහුදැයි විචාළාය. බෝධිසත්වයෝ මෙසේ කීහ. දේවියනි මගෙන් ඉල්ලගෙන පැමිණි එක් බ්‍රාහ්මණයෙකුට දාසභාවයට දුනිමි" යි කියා ඇය විසින් "දේවයන් වහන්ස. කවර හෙයකින් පුතුන් බමුණාට දී සියලු රාත්‍රිය හඬමින් හැසිරෙන මට නොකීවෝ දැයි ඇසුකල්හි පළමු කොටම කීකල නුඹගේ සිතෙහි බොහෝ දුක් වන්නේය, දැන් වූ කලී ශාරීරික දුකින් දුක තුනී වන්නේ යයි කියා :-

"මදි දේවියනි, මා දෙස බලව, දරුවන් දෙස නොබලව, දැඩි ලෙස නොහඬව. ජීවත් වන්නෙමු නම් නිරෝගද වන්නෙමු නම් දරුවන් ලබන්නෙමු"යි කිය (ජාතක පාලිය)

එතුමා ඇය අස්වසා නැවත:-

"සන්පුරුෂ තෙම යාවකයා ආ කල්හි දක දරුවන් ද සිවුපාවන් ද, ධාන්‍යද ගෙයි වෙනත් යම් ධනයක් ඇත් ද ඒ සියල්ලද දන් දෙන්නේය. මදි දේවියනි, දරුවන් කෙරෙහි පිහිටි මගේ උතුම් දානය අනුමෝදන් වන්නැ"යි (ජාතක පාලි)

කියා තමාගේ පුත්‍රදානය ඇයට අනුමෝදන් කරවූ හ. ඇ ද :-

"දේවයනි, දරුවන් කෙරෙහි පිහිටි ඔබ වහන්සේගේ උතුම් දානය අනුමෝදන් වෙමි. දන් දී සිත පහදව. වඩ වඩාත් දන්දෙන්නෙක් වනු මැනවැ"යි

කියා අනුමෝදන් වූවාය. මෙසේ ඔවුනොවුන් සතුටු කථා කරන කල්හි. සක් දෙවි රජ "මහාපුරුෂ තෙම ඊයේ පොළොව කම්පා කොට දරුවන් දුනි. දන් කිසියම් පහන් පුරුෂයෙක් එතුමන් වෙත පැමිණ මදි දේවිය ඉල්ලා ගෙන යන්නේ නම් රජතුමා පිහිට නැත්තෙක් වන්නේය. එබැවින් මම බ්‍රාහ්මණ වේශයෙන් එතුමන් වෙත එළඹි මදි දේවිය ඉල්ලා ගෙන පාරමිතා කුළු ගත්වා (මුදුන් පමුණුවා) කිසිවෙකුට නොදිය හැකි කොට නැවත ඇය රජුටම දී එන්නෙමි"යි මෙසේ සිතීය. ශක්‍රයා හිරු

උදාවන කල්හි බ්‍රාහ්මණ වේශයෙන් බෝසතුන් සමීපයට ගියේ ය. ඔහු දක මහා පුරුෂතෙම "අපට ආගන්තුකයෙක් පැමිණි යේ යයි හටගත් ශ්‍රීති සොමිතස් ඇත්තේ ඔහු සමග මිහිරි පිළිසඳර කථා කොට "බ්‍රාහ්මණය කුමන කරුණක් නිසා මෙහි පැමිණියෙහි දැයි විචාළේය. ඉක්බිති සක්දෙව් රජ එතුමන්ගෙන් මදි දේවිය ඉල්වීය. එහෙයින්

115. "පුන දෙව සකෙකා ඔරුඤ්ඤා හුඤ්ඤා බ්‍රාහ්මණ සන්නිභො ආයාචි මං මඤ්ඤි දෙවිං සීලවනතිං පතිබ්බනනති (වර්ෂා පිටක)

"නැවත සක්දෙව් රජතෙම (දෙව්ලොවින්) බැස බමුණු වෙස් ඇතිව සිල්වත් වූ පතිවුතාධම්මයෙන් යුත් මදි දේවිය මගෙන් ඉල්ලිය"යි දේශනා කරන ලදී.

එහි "පුනදෙව" යනු දරුවන් දුන් දිනයෙන් පසුවම, ඉන් පසු දිනම යන අර්ථයයි. "ඔරුඤ්ඤා" යනු දෙව් ලොවින් බැස, "බ්‍රාහ්මණ සන්නිභො" යනු බ්‍රාහ්මණයෙකුට සමාන වණ් ඇත්තේ, ඉක්බිති මහා සත්වයෝ ඊයේ මවිසින් දරුවන් දෙදෙනාම බ්‍රාහ්මණයෙකුට දෙන ලදහ. මම වනාහි වනයෙහි හුදෙකලාවම ය. නොපට කෙසේ නම් සිල්වත් වූ පතිවුතාධම්මයෙන් යුක්ත වූ මදි දේවිය දෙන්නෙමි දැයි නොකියා දිගු කරන ලද අතෙහි වටිනා රත්නයක් තබන්නාක් මෙන් නොඇලී පසුබැසීමක් නොමැතිව නොහැකුළු සිත් ඇතිව "අද මාගේ දාන පාරමිතාව මුදුන් පත් වන්නේය"යි තුටුපහවුව පවිත්‍ය නාද කරවමින් මෙන්

"බමුණාණෙනි, තෙපි යමක් මගෙන් ඉල්ලන්නෙහු නම් එය දෙමි. (දෙන්නට) නොසැලෙමි. ඇති දූය නොසඟවමි. මා සිත දානයෙහි ඇලෙයි යයි (ඡාතක පාලි)

කියා වහාම කෙණ්ඩියෙන් දියගෙන බමුණාගේ අනපැන් වත් කොට බිරිඳ දන් දුන් සේක. එහෙයින්

116. "මඤ්ඤිං හසෝ ගහෙඤ්ඤා උදකඤ්ඤා පුරිය පසනනමන සංකඤ්ඤා තස්ස මඤ්ඤි මදාසනනති (වර්ෂා පිටක)

"මදි දේවිය අතින් ගෙන දියෙන් ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ දෝන පුරවා ප්‍රසන්න වූ විත්ත සංකල්ප ඇතිව ඔහුට මම මදි දේවිය දුනිමි"යි දේශනා කරන ලදී.

එහි "උදකඤ්ඤා" යනු ජලයෙන් දෝන, "උදකං" යනු කරණාර්ථයෙහි ප්‍රථමා විභක්ති වචනයකි, ජලයෙන් ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ දෝන, දිගුකළ අත්තල පුරවා යන අර්ථයයි. "පසනනමන සංකඤ්ඤා" යනු ඒකාන්තයෙන් මේ පරිත්‍යාගයෙන් දාන පාරමිතාව මුදුන් පමුණුවා සම්මා සම්බෝධිය

අවබෝධ කර ගන්නෙමි'යි උපන් ශ්‍රද්ධාප්‍රසාදයෙන් ප්‍රසන්නවූ චිත්ත සංකල්ප ඇත්තේ, එකෙණෙහිම යට කියන ලද ආකාරයට සියලු ප්‍රාතිභායූතියෝ පහළ වූහ. දැන් "මුන්වහන්සේගේ සම්මා සම්බෝධිය නොදුරෙහියයි දේව සමූහයා ද බ්‍රහ්ම සමූහයාද අතිශයින් හටගත් ප්‍රීති සොම්නස් ඇත්තෝ වූහ. එහෙයින්

117. "මඤ්ඤා, දීයමානාය ගගනෙ දෙවා පමොදිනා
නදාපි පය්වි කමපි සිනෙරු වනවටංසකාති (වරියා පිටක)

මඳි දේවිය දෙනු ලබන කල්හි ආකාශයෙහි දෙවියෝ ප්‍රමුදිත වූහ. එකල්හි මහමෙරද වනයන් ද මුදුන්මල් කඩ කොට ඇති පෘථිවිනොමෝ කම්පා වූවාය"යි දේශනා කරන ලදී.

ඉක්බිති දෙනු ලබන්නා වූ මඳි දේවියගේ හැඬීමක් හෝ නොසතුටක්හෝ ඇතිබැම නැටවීමක් හෝ නොවීය. ඇයට "දේවියන් වහන්සේ යමක් කැමති වෙන් ද එය කරන්වා"යි අදහස ඇතිවීය.

"කුමාරී වූ මම යමෙකු හට භායභී වීම් ද ස්වාමී වූ හෙතෙම මට අධිපති වෙයි. යමෙකුහට දෙනු කැමතිනම් ඔහුට මා දෙනු මැනවි (කැමති නම්) විකුණනු මැනවි. (කැමති නම්) මරනු මැනවි"යි.

කීවාය. මහාපුරුෂතෙම "එම්බා බ්‍රාහ්මණය, මඳිදේවියට වඩා මට සිය ගුණයකින් දහස් ගුණයකින් සවිඥානා ඥානයම ප්‍රියතරය. මාගේ මේ දානය සවිඥානා ඥානය අවබෝධය සඳහා හේතු වේවා"යි කියා දන් දුන්නේ ය. එහෙයින්

118. "ජාලිං කණ්ණාජ්ජනං ධීනං මඤ්ඤෙවිං පතිබ්බිතං
චජමානො න විනෙතසිං බොධියායෙව කාරණා

119. න මෙ දෙසසා උභො පුත්තා මඤ්ඤෙවි න දෙසසියා
සබ්බි ඤාඤානං පියං මයාං නසමා පියෙ අදාසහනති (වරියා පිටක)

"ජාලි ද කාණ්ණාජ්ජනා නම් දියණිය ද පතිව්‍රත ධම්මයෙන් යුත් මඳි දේවිය ද බුද්ධත්වයම හේතුකොට පරිත්‍යාග කරන්නේ ඒ ගැන නො සිතුවෙමි. දරුවන් දෙදෙනා මට අප්‍රියයෝ නොවූහ. මඳි දේවිය ද අප්‍රිය නොවූවාය. සවිඥානාඥානය වූ කලී මට ප්‍රිය විය. එහෙයින් ප්‍රිය වූවන් දුනිමි, යි. දේශනා කරන ලදී.

එහි "චජමානො න විනෙතසිං" යනු පරිත්‍යාග කරන්නේ නැවීම්

වගයෙන් නො සිතුවෙමි, හැරුණුවෙක් වී පරිත්‍යාග කෙළෙමි" යන අර්ථය යි.

මෙහි මෙසේ කිය. මේ මහාපුරුෂතෙම වනාහි කුමක් හෙයින් තමාගේ ජාති සම්පන්න ක්‍රියයන් වූ අඹුදරුවන් අනුන්ට දාස භාවයෙන් පරිත්‍යාග කළේ ද යමිකිසි දාස දාසින් දාසභාවයෙන් නිදහස් කිරීම වඩා යහපත් ධර්මයක් නො වේ ද? එයට හේතු කියනු ලැබේ. ඒ අනුධර්මාවක් හෙයින්. මේ තමාට අයත් වූ "මගේ " යයි අයිති කොට ගත් සියලු වස්තූන්ගේ නිරවශේෂ පරිත්‍යාගය වූ කලී බුද්ධකාරක ධර්මයන්ට අනුගත වූ ධර්මාවකි. දෙයෙකු ධර්ම ප්‍රතිග්‍රාහක විකල්ප රහිතව දානපාරිතාව සම්පූර්ණ කිරීමට උත්සාහවත් වූ බෝධිසත්ව වරුන්ට "මගේ" යයි අයිති කොට ගත් වස්තු ඉල්ලන්නාවූ යාවකයාට පරිත්‍යාග නොකිරීම සුදුසු නො වේ. මෙය පෞරාණික අනුධර්මයක් ද වේ. මේ සියල්ල පරිත්‍යාග කිරීම වනාහි සියලු බෝධිසත්වයන් විසින් පුරුදු කළ මැනවින් පුරුදු කළ ධර්මයකි, කුල වංශාගත ධර්මයකි, කුලප්‍රවේණියකි, එහිදී ද ප්‍රියතර වස්තු පරිත්‍යාගය විශේෂ වේ. කිසිම බෝධිසත්වරයෙක් වංශානුගත රජ ඉසුරු ආදී ධන පරිත්‍යාගයන් තමාගේ ඇස් හිස් ආදී ශරීරාභිග පරිත්‍යාගයන්, ප්‍රිය ජීවිත පරිත්‍යාගයන් කුලවංශය පිහිටුවන්නා වූ ප්‍රිය පුත්‍ර පරිත්‍යාගයන් මනාපවාරී වූ ප්‍රිය භායථා පරිත්‍යාගයන් යන මේ පඤ්ච මහා පරිත්‍යාගයන් පරිත්‍යාග නොකොට බුදු වූ බුදුවරයෝ නොවූවෝමය. ඒ එසේමයි.

මංගල බුදුරජාණන් වහන්සේ බෝසත් දවස බෝධි පරියේෂණයෙහි හැසිරෙන කල්හි අවසාන ආත්ම භාවයට පෙර කුන්වන ආත්ම භාවයෙහි අඹුදරුවන් සමග එක් පච්චතසක වසන සේක් බරදාධික නම් යක්‍ෂයෙක් බෝසතාණන්ගේ දානාධ්‍යායය දැන බ්‍රාහ්මණ වේගයෙන් සම්පයට පැමිණ මහා සත්වයන්ගෙන් දරුවන් දෙදෙනා ඉල්වීය. මහාසත්වයෝ "බ්‍රාහ්මණයාට දරුවන් දෙමි"යි කුටු පහටුව ජලය කෙළවරකොට ඇති පොළොව කම්පාකෙරෙමින් දරුවන් දෙදෙනා දුන්න. යක්‍ෂයා සක්මන කෙළවර එල්ලෙන පුවරුව ඇසුරුකොට සිටියේ මහාසත්වයන් බලා සිටිය දීම නෙළුම් අල මිටියක් මෙන් එම දරුවන් කැවේය. ගිනි දූල් මෙන් ලේ ධාරා වගුරුවන්නාවූ යක්‍ෂායාගේ මුඛය බලන්නාවූ මහාපුරුෂයාට "යක්‍ෂයා ඒකාන්තයෙන් මා වඤ්චා කළේය"යි උපදින සිතට ඉඩ නොදෙන්නේ උපාය කෞශල්‍යය මැනවින් වැඩු බැවින්ද අතීත ධර්මයන් නැවත පිළිසිදු නොගන්නා බැවින්ද අනිත්‍යාදී වගයෙන් සංස්කාරයන් මැනවින් පිරිමැද්ද බැවින්ද මෙසේ මොහොතක් පවතීන, බිඳෙන සුලු, අසාරවූ සංස්කාර කලාපයකින් මාගේ දානපාරමිතාව ඒකාන්තයෙන් සම්පූර්ණ කරන ලදී, ඒකාන්තයෙන් මා විසින් මහත් වූ අර්ථයක් සිදුකොට මෙය ලබන ලද්දේ යයි සොම්නසක්ම උපන්නේය. උන්වහන්සේ

එකෙණෙහිම අනන්‍යසාධාරණ වූ තමාගේ චින්තාවාරය දැන මෙහි විපාකයෙන් අනාගතයෙහි මේ ආකාරයට ශරීරයෙන් රස්මීහු නික්මෙන්වායි ප්‍රාර්ථනා කළහ. උන්වහන්සේගේ ඒ ප්‍රාර්ථනාව නිසා බුදු වූ උන්වහන්සේගේ ශරීරාලෝකය නිරන්තරයෙන්ම දස දහසක් ලෝකධාතුව පැතිර සිටියේ ය.

මෙසේ අන්‍ය බෝධිසත්වයෝ ද තමාගේ ප්‍රියතර අඹුදරුවන් පරිත්‍යාග කොට සච්ඤාඥානස අවබෝධ කළාහුය. තවත් කරුණකි. යම්සේ කිසියම් පුරුෂයෙක් කිසිවෙකු සමීපයෙහි ගමක් හෝ ජනපදයක් හෝ පොරොන්දුවට ගෙන කමාන්ත කරන්නේ තමාගේ හෝ අනවැසියන්ගේ හෝ ප්‍රමාදයෙන් කුණු වූ ධනය (ණය ගැනි වීම) දරන්නේ ද ඔහු අල්ලාගෙන බන්ධනාගාර ගත කරන්නේ ය. ඉක්බිති ඔහුට මෙබඳු අදහසක් වන්නේය. "මම වනාහි මේ රජුගේ කමාන්ත කරන්නෙමි මෙපමණ ණය දරමි. එහෙයින් මම රජු විසින් බන්ධනාගාර ගත කරන ලදී. ඉදින් මම මෙහිම වෙමින්ම තමාද නැසෙන්නේය. මාගේ අඹුදරු කම්කරු පුරුෂයෝද පහවූ ජීවිත ඇත්තාහු මහත් වූ විනාශයකට පත්වන්නාහුය. ඉදින් මම රජුට දන්වා තම පුතා හෝ බාල සහෝදරයා හෝ මෙහි තබා නික්මෙන්නෙමි නම් යෙහෙක. මෙසේ මේ බන්ධනයෙන් මිදුණු මම නොබෝ කලකින්ම මිත්‍රයකු මෙන් දැඩි මිත්‍රයකු මෙන් ධනය රැස් කොට රජුට දී තුඹ ද බන්ධනයෙන් මුදවමි. අප්‍රමාදී වී උට්ඨාන වියඪියෙන් තමාගේ සියලු සම්පත් ප්‍රකෘතිමත් කරන්නෙමි. යනුවෙනි. ඔහු එසේ කරන්නේය. මේ කාරණය ද මෙබඳු ආකාර ඇත්තේයයි දත යුතුය. එහි මේ උපමා සංසන්දනයයි. කම්ය රජු වැනිය, සංසාරය බන්ධනාගාරය වැනිය, කම්වශයෙන් සංසාරයෙහි දොරකඩ සිටි මහා පුරුෂයා රජු විසින් බන්ධනාගාරයෙහි තබන ලද පුරුෂයා වැනිය මහා පුරුෂතෙම තමාගේ ප්‍රත්‍යාදීන් අනුන්ට දී සච්ඤා ඥානස ලැබීමෙන් සියලු සත්වයන් සංසාර දුකින් මුදවාලීම, ඒ බන්ධනාගාරයෙහි සිටි පුරුෂයා තමාගේ පුතා හෝ සහෝදරයාහෝ අනුන්ට අයත් කිරීමෙන් ඔවුන්ගේ ද තමාගේ ද දුකින් මිදීම වැනිය, මහාපුරුෂතෙම අර්හත් මාර්ගයෙන් පහවූ සංසාර දුක් ඇත්තේ බුදු බැවින් දශබල ආදී සච්ඤා ඥාන සම්පත්තියෙන් යුක්ත වීම ද තමාගේ වචනය අනුගමනය කරන්නන්ගේ ත්‍රිවිද්‍යා ආදී සම්පත්තීන්ගෙන් යුක්ත වීම ද, පහවූ දුක් ඇති ඒ පුරුෂයා ඔවුන් සමග අදහස් කළ සම්පත්තියෙහි පිහිටීම වැනිය. මෙසේ මහා පුරුෂයන්ගේ අඹුදරුවන් පරිත්‍යාග කිරීම මෙලෙස නිවැරදි ස්වභාව ඇත්තේය. මේ ක්‍රමයටම එකුමන්ගේ ශරීරාඛිග, ජීවිත පරිත්‍යාගයන්හි ද යම් වෝදනාවක් වේනම් එයද විශෝධනය කරන ලදැයි දත යුතුය. මෙසේ මහා සත්වයන් විසින් මැදි දේවිය දුන් කල්හි සක්දෙව්ප්

ආශ්වයඨ අද්භූත සිත් ඇත්තේ වී

"සබ්බෙ ජිනා තෙ පට්ටුහා යෙ දිබ්බා යෙව මානුසා
නිනනාදිනා තෙ පට්ඨි සඤ්ඤා තෙ තිදිටං ගතො"

"දුඤ්ඤං දදමානානං දුක්ඛරං කමම කුබ්බිතං
අසනොනා නානුකුබ්බිනි සතං ධමෙමා දුරන්ත යො"

තසමා සතඤ්ඤා අසතඤ්ඤා නානා හොති ඉතොගති
අසනොනා නිරයං යනති සනොනා සග්ග පරායණාති"

(ජාතක පාලි)

"දිව්‍ය වූත් මානුෂික වූත් යම් සතුරු කෙනෙක් වී නම් ඒ හැම දෙන තොප විසින් දිනන ලදහ."

"අසත් පුරුෂයෝ වනාහි දීමට අපහසු දෙය දෙන්නන්, කිරීමට අපහසු දේ කරන්නන් අනුකරණය නො කෙරෙති. සත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මය අනුව යාම අපහසුය.

එහෙයින් සත්පුරුෂයන්ගේ ද අසත් පුරුෂයන්ගේ ද මෙලොවින් වූතව පරලොව ගමන විවිධ වෙයි. අසත් පුරුෂයෝ නිරයට යති. සත් පුරුෂයෝ සඨ ඵ් පරායණ වෙති" ආදී ක්‍රමයෙන් දානානුමෝදනා වශයෙන් මහාපුරුෂයාට ස්තුති කළේය.

එහි "පට්ටුහා" යනු සතුරෝ, "දිබ්බා" යනු දිව්‍ය යස වලක්වන්නෝ, "මානුසා" යනු මනුෂ්‍ය යස වලක්වන්නෝ, ඔවුහු වනාහි කවරහු ද? මාත්සයඨ (මසුරු) ධර්ම යෝය. ඒ සියල්ල අභ්‍යුදරුවන් දන් දෙන මහා සත්වයන් විසින් ජයග්‍රහණය කරන ලද්දේ යයි දක්වයි."දුඤ්ඤං" යනු දීමට අපහසු අභ්‍යුදරු ආදීන්, "දදමානානං" දෙන්නාවූ, එය "දුක්ඛරං" කිරීමට අපහසු දේ කරන, නුඹ වහන්සේ වැනි අයගේ ක්‍රියාවන් සෙසු බෝධිසත්ව නොවන්නෝ නො කරති. අසත්පුරුෂයන් මසුරු පුද්ගලයන් ගැන කියනු කීම. එහෙයින් "සතං ධමෙමා දුරන්ත යො" යනපත් වූ බෝධි සත්වයන්ගේ ප්‍රතිපත්ති ධර්මය අන්‍යයන් විසින් අනුගමනය කිරීම අපහසුය. මෙසේ සක්දෙව් රජ මහාපුරුෂයන්ට අනුමෝදනා වශයෙන් ස්තුති කොට මලි දේවිය පවරාදෙමින්

"පින්වත, සියලු ශරීරාභිගයන්ගෙන් ශෝභන වූ මලි බිරිඳ ඔබහට පවරාදෙමි. නුඹම මලි දේවියට සුදුසුය. මලි දේවිය ද සැමියා වූ ඔබට සුදුසුය"යි.

කියා ඒ මලි දේවිය ආපසු දී දිව්‍ය ආත්ම භාවයෙන් දිළිසෙමින් ළහිරු මඬල මෙන් අහසෙහි සිට "නමා කවරෙක්දැයි ප්‍රකාශ කරන්නේ :-

"මම දෙවියන්ට අධිපති සක්දෙවිරජ වෙමි. නොප සමීපයට ආවේ වෙමි. රාජ සෘෂිවරය. කැමති වරයක් ඉල්ලුව මැනව. නොපට වර අටක් දෙමි"යි

කියා වරයෙන් ආරාධනා කළේය. මහා සත්වයන් වහන්සේ ද 1. දෙවියනි, පියතුමා මා නැවත රාජ්‍යයෙහි පිහිටුවා, 2. වධයට පැමිණියවුන් වධයෙන් මුදවන්නෙමි 3. සියලු සත්වයන්ට උපකාර පුද්ගලයෙක් වන්නෙමි. 4. පර ස්ත්‍රීන් කරා නොයන්නෙමි. ස්ත්‍රීන්ගේ වසඟයට නොයන්නෙමි. 5. මගේ පුතා දීඝායුෂ ඇත්තෙක් වේවා 6. ආහාර පාන ආදී දියයුතු වස්තු බොහෝ වේවා 7. එයද ක්‍ෂය වීමක් නැතිව ප්‍රසන්න සිතින් දෙන්නෙමි. 8. මෙසේ මහ දන් පවත්වා දෙවිලොව ගොස් එනනින් මෙහි ආයේ සඵඤ්‍යාඤානයට පැමිණෙන්නෙමි. යන මේ වර අට ඉල්ලූහ. සක්දෙවිරජ "නොබෝ කලකින්ම සඤ්ජය පියමහරජ මෙහි පැමිණ නුඹ වහන්සේ රැගෙන ගොස් රාජ්‍යයෙහි පිහිටුවන්නේ ය. ඔබ තුමන්ගේ සෙසු සියලු මනදොළද මුදුන් පත් වන්නේ ය. ඒ ගැන නොසිතුව මැනවි. අප්‍රමාද වනු මැනවි"යි අවවාද දී දෙවිලොවටම ගියේ ය. බෝධි සත්වයන් වහන්සේ ද මඳි දේවියද සතුටු වෙමින් ශක්‍රයා විසින් දෙන ලද ආශ්‍රමයෙහි විසූහ. කුමරයන් ගෙන යන ජූජක බමුණා ද දේවතාවෝ ආරක්‍ෂා කළහ. දවසක් දවසක් පාසා එක් දෙව්දූවක් රාත්‍රීකාලයෙහි පැමිණ මඳි දේවියගේ ස්වරූපයෙන් කුමාරයන් පෝෂණය කළාය. ඒ ජූජක බමුණා දෙවියන් විසින් අධිගාහිත වූයේ කළිගුරුටට යන්නෙමි"යි අඩ මසකින් ජයතුරා නුවරට පැමිණියේ ය.

රජතුමා විනිශ්චය ස්ථානයේ හුන්නේ බමුණා සමග රාජාභිගනයෙන් යන දරුවන් දූක හැදිනගෙන බමුණා සමඟ ඔවුන් කැඳවා ඒ ප්‍රවෘත්තිය අසා බෝධිසත්වයන් කී අයුරින්ම ධනය දී කුමාරයන් මිළදී ගෙන නාවා අනුභව කරවා සියලු අලංකාරයෙන් අලංකාර කරවා රජතුමා දරුවාද ඵුසති දේවිය දූරිය ද ඇකයෙහි තබාගෙන බෝධිසත්වයන්ගේ ද රාජ දියණියගේ ද තොරතුරු ඇසූහ. එය අසා රජතුමා "ම විසින් ඒකාන්තයෙන් බරපතල ගුණ නැසීමක් කරන ලද්දේය"යි සංවේගයට පත් සිත් ඇත්තේ එකෙණෙහිම දොළොස් අක්‍ෂොතිණියක්* පමණ සේනාව ගෙන ඵුසති දේවිය හා දරුවන් ද සමඟ වඬික පච්ඡනය බලා පිටත් විය. පිළිවෙළින් ගොස් පුතාසහ ලේලිය සමඟ එක්විය. වෙස්සන්තර රජ ප්‍රිය පුත්‍රයන් දූක ශෝකය දරාගැනීමට නොහැකි වන්නේ සිහි නැතිවී එහිම වැටුණේය. මඳි දේවිය ද මව්පියෝ ද එකදා උපන් හැටදහසක් ඇමතියෝද එසේම සිහි නැතිව වැටුණාහුය. ඒ කාරුණික භාවය දකින්නන් අතර කිසිකෙනෙක් ස්වාභාවික

* අක්‍ෂොතිණියක් යනු එකයි බිත්ද 42කින් යුත් සංඛ්‍යාවකි.

ලෙස දරාගත නොහැකි වුන. සියලු ආශ්‍රම පදය කල්පාන්ත වාතයෙන් මුලින් උපුටාගිය සල් වනයක් මෙන් විය. සක්දෙවරප ඔවුන්ගේ විසංඥභාවය දුරුකිරීම සඳහා පොකුරු වැසි වැස්සවිය. තෙමෙකු කැමැත්තේ තෙමෙනි. නෙලුම් කොළයේ ජලය මෙන් ජලය පෙරලී යයි. සියල්ලෝ සිහි ලැබුන. එකල්හි පොළොව කම්පාවීම් ආදී යට කියන ලද ආකාරයේ ආශ්වයඝියෝ පහළවුන. එහෙයින් දේශනා කරන ලදී.

120. "සුනාපරං බ්‍රහ්‍රාරක්‍ෂෙඤ්ඤ මාතා පිතුසමාගමෙ
කරුණං පරිදෙවනෙන සලල පනෙන සුබ දුක්ඛං

121. හිරොත්තප්‍යෙන ගරුතා උහින්නං උපසංකම්
තදාපි පඨවි කමපි සිනෙරු වන වටංසකාති" (වර්ග පිටක)

"නැවතද මහ වනයෙහි මවු පියන් ආදිකොට පැමිණි සමුහයන් දුකින් හඩන කල්හි සැපදුක් විචාරා පිළිසඳර කරන කල්හි"

"ගෞරවයෙන් උපන් හිරිමනස් දෙකෙන් යුක්තව මව් පිය දෙදෙනා සම්පයට පැමිණියෙහි. එකල්හි ද සිනෙරු වනයන් මුදුන් මල්කඩ කොට ඇති පෘථිවිතොමෝ කම්පා වුවාය."

එහි "කරුණං පරිදෙවනෙන" යනු මව්පියන් ආදි කොට පැමිණි සියලු ජනයා දුකින් හඩන කල්හි, "සලල පනෙන සුබ දුක්ඛං" යනු සැප දුක් අසා පිළිසඳර වශයෙන් අල්ලාප සල්ලාප කරන කල්හි, "හිරොත්තප්‍යෙන ගරුතා උහින්නං" යනු මොවුහු සිවිරට වැසියන්ගේ වචනය ගෙන ධම්යෙහි පිහිටි අදුෂිත මා රටින් නෙරපුහ"යි සිතෙහි කෝපයක් නොකොට ඒ මව්පියන් දෙදෙනා කෙරෙහි ධම් ගෞරවයෙන් ඔසවන ලද හිරි මනස් දෙකෙන් යුක්තවම "උපසංකම්" එළඹියෙහි. මගේ ඒ ධම් තේජසින් "තදාපි පඨවි කමපි" එදිනද පොළොව කම්පා විය.

ඉක්බිති සඤ්ජය මහරජ බෝධිසත්වයන් ක්‍ෂමා කරවා ගෙන රාජ්‍යය පවරා එකෙණෙහිම කෙස් රැවුල් කැපීමාදි කටයුතු කරවා නාවා සියලු ආහරණයන්ගෙන් විභූෂිත වූ දිව්‍ය රාජ්‍යකු මෙන් බබලමින් සිටිය දී මිදි දේවිය සමග රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කොට එකෙණෙහිම එතැන් සිට දොළොස් අක්‍ෂොතිණියක් පමණ වූ චතුරඬගනී සේනාවෙන් පුතණුවන් පිරිවරා වඬක පඵතයේ සිට ජයතුරා නගරය දක්වා සැට යොදුන් මග අලංකාර කරවා දෙමසකින් සුවසේ නුවරට පැමිණවිය. මහජනයා මහත් ප්‍රීති සොම්නස් වින්දේය. පිළිසිසැරීම් ආදිය කළහ. නගරයෙහි සතුටු බෙර වාදනය කරවුන. යටත් පිරිසෙයින් බළලුන්ගේ පටන් බන්ධනවල සිටි

සියල්ලෝම. බන්ධනවලින් මිදුනාහ. එතුමා නගරයට පිවිසී දිනයේම උදුසන "හෙට රැ පහන් වු විට මා පැමිණි බව අසා යාවකයෝ එන්නාහ. ඔවුන්ට මම කුමක් දෙන්නෙමි ද"?යි මෙසේ සිතීය.එකෙණෙහිම සක් දෙව් රජුගේ ආසනය උණු බවක් දැක්වීය. හෙතෙම ආවර්ජනා කරන්නේ එම කාරණය දැන රාජ භවනයෙහි පිටුපස හා ඉදිරිපස ඉඩම තුනටිය පමණට පුරවමින් මහ වැස්සක් මෙන් සත්රුවන් වැස්සක් වැස්සවීය. සියලු නුවරද දණක් පමණ වැස්සවීය. එහෙයින්

- 122. "පුනාපරං බ්‍රහාරඤ්ඤ නිකං මිච්චා සඤ්ඤාතිහි පවිසාමි පුරං රමමං ජේතුතතර පුරුතතමං
- 123. " රතනානි සත්ත වසංසු - මහා මෙසො පවසංස ට නදාපි පය්වි කමච් සිනෙරුවන වටංසකා
- 124. "අවෙනනායං පය්වි අවිඤ්ඤාය සුඛං දුඛං සාපි දානබලා මඤ්ඤං සත්තකිත්තුං පකමප ටා"ති (වරියා පිටක)

"ඉක්බිති ස්වකීය නැයන් සමග මහ වනයෙන් නික්ම සිත්කලු වූ ජේතුන්තර පුරවරයට පැමිණියෙමි.

සත්රුවන් වැසි වැස්සේය. මහා මේසයක් වැස්සේය. එදිනද සිනෙරුවන මුදුන් මල්කඩ කොට ඇති මහ පොළොව කම්පාවීය.

අවේනනික වූ මේ පෘථිවිතොමෝද සැපදුක නොදැන මාගේ දාන බලය හේතු කොට ගෙන සත්වරක් කම්පා වූහ."යි දේශනා කරන ලදී.

මෙසේ සත්රුවන් වැසි වැස්ස කල්හි දෙවන දවස්හි මහා සත්වයෝ ඒ ඒ කුලවල නිවෙස්වල ඉදිරියෙන් හා පසු පසින් ඇති ඉඩම්වලට වැසි ධනය ඔවුන්ටම වේවා"යි දෙවා සෙසු ධනය ගෙන්වාගෙන තමාගේ ගෙබිමට වැටුණු ධනය සමග ගබඩාවන්හි තැන්පත්කොට මහාදාන පැවැත්වූහ. "අවෙනනාය පය්වි" යනු චේතනා රහිත වූ මේමහාභූත පෘථිවියයි, දේවතාවෝ වනාහි චේතනා සහිතයහ, "අවිඤ්ඤාය සුඛං දුඛං" යනු අවේනන බැවින්ම සැපදුක් නොදැන, චේතනා ඇති කල්හිද සුබදුකම් ප්‍රත්‍ය සංයෝගයේදී එයනොවිඳිත්, "සාපි දානබලා මඤ්ඤං" යනු මෙසේ වූ ද ඒ මහපොළොව මගේ දානපුණ්‍යානුභාව හේතුවෙන්, "සත්තකිත්තුං පකමප ට" යනු 1. අට හැවිරිදි කල්හි හෘදයමංසාදිය වුවද යාවකයන්ට දෙන්නෙමි යි දානාධ්‍යායය උපන් කල්හි, 2. මංගල හස්තියා දෙන කල්හි, 3. රටින් තෙරපන කල දුන් මහාදානයේ දී 4. දරුවන් දීමේ දී 5. භායථාව දීමේදී

6. වඩික පඵතයෙහි ඥාති සමාගමයෙහි, 7. නගරයට පිවිසි දින රුවන් වැසි වට කල්හිද යන ස්ථානයන්හි සත්වරක් කම්පාවිය. එකම ආත්ම භාවයකදී සත්වරක් මහපොළොව කම්පාවීම් ආදී ආශ්වයථියන් පහළ වීමට හේතුභූත වූමහාදාන, ආයු ඇති තෙක් පවත්වා මහා සත්වයෝ ආයු කෙළවර තුසිත පුරයෙහි උපන්න. එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ

"ඉක්බිති ඒ ක්‍ෂත්‍රිය වූ නුවණැති වෙස්සන්තර රජ දන් දී මරණින් මතු සවිථියට පැමිණියේ ය" යි වදාළහ (ජාතක පාලිය)

එකල්හි පූජක තෙම දේවදත්ත වූයේ ය. අමිත්තනාපා නම් විඤ්චි මානවිකාව ය, චේත පුත්‍රයා ඡන්න ය, අච්චුත තාපසයා සැරියුත් ස්ථවිර ය, ශක්‍රයා අනුරුද්ධ ස්ථවිර ය, මද්‍රි දේවිය රාහුල මාතාව ය, ජාලිය කුමාරයා රාහුල ය, කෘෂ්ණජිනා උප්පලවණ්ණා ය, මවුපියෝ මහාරාජ කුලයෝ ය, සෙසු පිරිස බුදු පිරිස ය. වෙස්සන්තර රජ ලෝකනාථයන් වහන්සේ ය.

මෙහිද යට කියන ලද ක්‍රමයෙන්ම සුදුසු පරිදි සෙසු පාරමිතා නිර්ධාරණය (මතුකොට දැක්වීම) කළ යුතුය. එසේම මහා සත්වයන් වහන්සේ කුස පිළිසිදගත් විට මවට දිනපතා හය ලක්‍ෂයක් වියදම් කොට මහදන් දීමට කැමැත්ත ඇතිවීමේ දොළ ද, එසේම දන්දීමේදී ධනය ක්‍ෂය නොවීම ද, උපන් ඇසිල්ලෙහිම අත දිගුකොට දන් දෙන්නෙමි. කිසිවක් ඇත්දැයි විචන පිට කිරීම ද, සතර පස් හැවිරිදි කල්හි කිරි මවුන්ගේ අතට ගියා වූ තමාගේ ආහරණ නැවත නොගනු කැමති බව ද, අටහැවිරිදි කල නෘදය මාංස ආදී කොට ඇති තමාගේ ශරීරාවයව දීමට කැමති වීම ද යන මේ ආදී වූ සත් වරක මහපොළොව කම්පාවීම් ආදී නොයෙක් ආශ්වයථියන් පහළ වීමට හේතු භූත වූ කරුණු මෙහි මහා පුරුෂයාණන්ගේ ගුණානුභාවයෝ යයි දත යුත්තාහ. එහෙයින්

"එවං අච්ඡරියා වෙච අබ්භතාව මහෙසීනො - පෙ -
තෙසු චිත්ත පා සාදොපි දුක්ඛ නො පරිමොචයෙ
පගෙචානුකිරියා තෙසං ධම්ම සස අනුධම්ම නො" යි කියනු ලැබේ.

නව වෙනි
වෙස්සන්තර චරිතය යි.

- 125. "පුනාපරං යදාහොමී සසකො පචනචාරීකො
තිණ පණණ සාකඵලභකොං පරහෙයන විචජ්ඣේ තො"
- 126. "මකකටොච සිගාලොච උඤ්ඤ පොතො චහං තදා
වසාම එක සාමන්තා සායං පාතොප දිසා රෙ"
- 127. "අහං තෙ අනුසාසාමී කිරියෙ කලාණ පාපකෙ
පාපානී පරිචජ්ජේඨ කලාණෙ අභිනිච්ඤාප්ඨ" (චරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (චරිතයක් කියමි) යම් කලෙක්හි මහවනයෙහි හැසිරෙන්නා වූ තණ, කොළ, අතු, ගෙඩි අනුභව කරන්නා වූ, අනුන්ට පීඩා කිරීමෙන් තොරවූ භාවෙක් වීම් ද,

එකල්හි වඳුරෙක් ද සිවලෙක් ද, මස්කාවෙක් ද මම ද එක් සමීප ප්‍රදේශයෙක්හි වාසය කෙළෙමු. සවස ද උදය ද (ඔවුනොවුන්) දක්නා ලැබෙත්.

අකුශලයන් දුරුකරවී, කුශලයෙහි පිළිපදිවී යනුවෙන් මම ඔවුන්ට කුශලාකුශල කමීයන් පිළිබදව අනුශාසනා කෙළෙමි"යි

දහවෙනි (සසපණ්ඩිත චරිතයේ) "යදා හොමී සසකො"යනු ශාරීපුත්‍රයෙනි, මම බෝධි පර්යේෂණයෙහි හැසිරෙන්නෙමි යම් කලෙක සස පණ්ඩිත වෙමි ද, බෝධිසත්වවරු වනාහි කම්මශීලිප්‍රාප්තවූයේ නමුදු එබඳු තිරිසන් ගත සත්වයන්ට අනුග්‍රහ පිණිස තිරිසන් යෝනියෙහි උපදිති."පචනචාරීකො" යනු මහවනයෙහි හැසිරෙන, දබ්බ ආදී තණ ද, රුක්පඳුරුවල කොළ ද, යම් කිසි අතු ද, ගස්වලින් වැටුණු ගෙඩි ද මොහුට ආහාර වේනුයි "තිණපණණ සාකඵලභකොං" වේ. "පරහෙයන විචජ්ඣේ තො" යනු පරපීඩාවෙන් තොරවූ, "සුත්ත පොතොච" යනු උඤ්ඤ පොතො, මස්කාවෙක්ද, "අහං තදා" යනු යම් දිනක මම භාවෙක් වීම් ද එකල්හි මේ වඳුරා ආදී යහළුවන් තිදෙනාට අවවාද කරමි, "කිරියෙ කලාණ පාපකෙ" යනු කුශල වූද අකුශල වූ ද කමීයන්, "පාපානී" යනු අනුශාසනා කළ ආකාරය දක්වමි. එහි "පාපානී පරිචජ්ජේඨ"යනු පාණතිපාත, මිඡ්ඡාදිට්ඨි යන මේ පාපයන් දුරු කරවී. "කලාණෙ අභිනිච්ඤාප්ඨ" යනු දාන ශීල - පෙ- දිට්ඨුජ්ජකමම යන මේවා යහපත්ය. මෙබඳු යහපත් ප්‍රතිපත්තින්හි තමාගේ කාය වචි චිත්තයන් යොමු කිරීම් වශයෙන් ඇතුළත් වෙවී, මේ කලාණ ප්‍රතිපත්ති පිළිපදිවී යන අථයයි.

මෙසේ මහාසත්වයෝ තිරිසන් යෝනියෙහි උපන්සේක් වී නමුත් ප්‍රඥාසම්පන්නහෙයින් කල්‍යාණ මිත්‍රයෙක් වී කලින් කල ඒ තිදෙනා වෙත එළඹි අවවාද වශයෙන් ධර්මය දේශනා කළහ. ඔවුහු එතුමන්ගේ අවවාද පිළිගෙන තමා වසන තැනට පිවිස වසති. මෙසේ කල් යන විට බෝධිසත්වයෝ අහස බලා සඳ පිරුණු බව දැක "පෙහෙවස් රකිව්" යයි අවවාද කළහ. එහෙයින්'

128. "උපොසඨංඞි දිවසෙ වන්දං දිස්වා න පුරිතං
එතෙසං තත්ථ ආචිකංඞිං දිවසො අණ්ණපොසඨො"

129. "දානානි පට්ඨාදෙඨ දකඛි ණෙයාසසු දාතවෙ
දක්වා දානං දකඛි ණෙයො උපවස්ස ථුපොසඨන්ති" (වර්ෂා පිටක)

"(මඳක්) නොපිරුණාවූ සඳ දැක පසළොස්වක් පොහෝ දිනයෙහි ඔවුන්ට "අද පොහෝ දිනයයි" යි දැන් වීමි.

දක්ෂිණාභියකුහට දීමට දානයක් පිළියෙළ කරවී. දන් දීමට සුදුස්සෙකු හට දන් දී උපොසඨ ශීලය රකිව්" යයි (අවවාද කෙළෙමි) යි. දේශනා කරන ලදී.

එහි "වන්දං දිස්වා න පුරිතං" යනු පුරපස තුදුස්වක් දින මඳක් නොපිරුණ බැවින් නොපිරුණ සඳ දැක එම රාත්‍රිය පහන් වූ කල අරුණ නැගෙන වේලාවේම, "උපොසඨංඞි දිවසෙ" පසළොස්වක් දිනයෙහි, "එතෙසං" වඳුරා ආදී මගේ යහළුවන්ට "දිවසො අණ්ණපොසඨො" "අදපොහොය දිනයයි" ඒනිසා දානාදිය පිළියෙළ කරවී ආදී වශයෙන් ඒ පොහෝ දිනයෙහි පුත්‍රිපත්ති දැනුම් දීම "ආචිකංඞිං" (කීවෙමි) යි යෙදිය යුතුයි. එහි "දානානි" යනු දිය යුතු වස්තු, "පට්ඨාදෙඨ" යනු ශක්ති පමණින් බලපමණින් සුදානම් කරවී, "දාතවෙ" යනු දීමට, "උපවස්සඨ" යනු උපෝසඨ කම්ය කරවී, උපෝසඨ සිල් රකිවී. ශීලයෙහි පිහිටා දුන් දානය මහත්ඵල වේ, එහෙයින් යාවකයන් පැමිණි කල්හි නුඹලා විසින් අනුභව කළ යුතු ආහාරයෙන් දී අනුභව කරවී, යයි දක්වයි.

ඔවුහු "යහපතැයි" බෝධි සත්වයන්ගේ අවවාදය සිරසින් පිළිගෙන උපොසඨාඞ්ග අදිටන් කර ගත්හ. ඔවුන් අතුරෙන් මස්කාවා පළමුකොට ආහාර සොයන්නෙමි යි ගංඉවුරට ගියේය. ඉක්බිති එක් බිලි වැද්දෙක් රෝහිත මසුන් සන්දෙනෙකු බිලිබා වැලක අමුනා ගං ඉවුරෙහි වැලිවලින් වසා මසුන් අල්ලමින් යවිගං බලා බැස්සේය. මස්කාවා මාළු ගඳ දැනී වැලි ඉවත්කොට මසුන් දැක ඉවතට ගෙන මේ මසුන් ගේ හිමි කරුවෙක් සිව්දැයි තෙවරක් හඬගා හිමියෙකු නොදකින්නේ වැල පිටින් ඩැහැගෙන තමා

වසන වන ලැහැබෙහි තබා සුදුසු වේලාවෙහිදී ම කරන්නෙමි"යි තමාගේ ශීලය ආවර්ජනා කරමින් වැදහොත්තේය. සිව්පාද ගොදුරක් සොයන්නේ එක් කුඹුරු රකින්නෙකුගේ පැලක පැළහු කරවල මසුන් දෙදෙනෙකුද එක් ගොසෙකුද එක් දී කිරි මුලක්ද දෑක මෙයට හිමියෙක් ඇත්දැයි තෙරවක් හඬගා හිමියෙකු නො දැක දී කිරි මුල එල්ලා තිබූ ලනුව බෙල්ලෙහි ලාගෙන පැළහු කරවල හා ගොයා කටින් ගෙන තමා වසන වන ලැහැබෙහි තබා සුදුසු වේලාව පැමිණි විට ම අනුභව කරන්නෙමි"යි තමාගේ ශීලය ආවර්ජනා කරමින් වැදහොත්තේය. වඳුරා ද වන ලැහැබට පිවිස අඹ පොකුරක් ගෙනවිත් තමා වසන ලැහැබෙහි තබා සුදුසු වේලාවෙහිදීම කරන්නෙමියි තමාගේ ශීලය ආවර්ජනා කරමින් වැද හොත්තේය. තිදෙනාටම අනේ, එකාන්තයෙන් යාවකයෙක් මෙහි එන්නේ නම් මැනවැයි සිතක් උපනී. එහෙයින්

130. "තෙ මෙ සාධුති වචාන යථාසත්ති යථා බලං දානානි පටියාදෙඤා දකඛිණෙයං ගවෙසිසුන්ති" (වරියා පිටක)

"ඔවුහු මට මැනවැයි කියා ශක්ති පරිද්දෙන් බල පරිද්දෙන් දන් පිළියෙළ කොට දක්ෂිණාර්භයකු සෙවහසි දේශනා කරන ලදී. බෝධිසත්වයෝ වනාහි වේලාවට ම නික්මගොස් දඹබ තණ (හීතණ) අනුභව කරන්නෙමි"යි තමා වසන ලැහැබෙහිම හුන්නාහු

"මා සමීපයට පැමිණි යාවකයන්ට තණ කන්නට නොහැකිය. තල,හාල් ආදියද මා ළඟ නැත. ඉදින් මා සමීපයට යාවකයෙක් එන්නේනම් මම තණ වලින් යැපෙමි. මාගේ ශරීරමාංසය දෙන්නෙමි යි සිතූහ. එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ

131. "අහං නිසස්ස චිනෙන සිං දානං දකඛිණනුවස් වං යදිහං ලභෙ දකඛිණෙයං කිං මෙ දානං හවිසස ති"

132. "න මෙ අප්පි තිලාමුග්ගා න මාසා නණ්ඩුලා සතං අහං තිණෙන යාපෙමි න සකකා තිණ දානවෙ"

133. "යදි එති දකඛිණෙයො හිකඛාය මම සන්නිකෙ දස්සාහං සකමන්තා නං න සො තුවෙඡා ගමිසස තීති" (වරියා පිටක)

ඉදින් මම දක්ෂිණාර්භයකු ලබන්නෙමි නම් ම විසින් කුමක් දියයුතු වන්නේ දැයි මම වාඩි වී දක්ෂිණාර්භයකුට සුදුසු දානයක් ගැන සිතුවෙමි.

මට තල හෝ මුං හෝ උඳු හෝ සහල් හෝ ගිනෙල් හෝ නැත. මම

තෘණයෙන් යැපෙමි. (එහෙත්) තණ දෙන්නට නො හැකිය. ඉදින් මගේ සමීපයට පිටු පිණිස දක්ෂිණාර්භයෙක් පැමිණේද මම සවකිය ගරීරය දෙන්නෙමි. එවිට හෙතෙම හිස් අතින් නො යන්නේය'යි වදාළහ.

එහි "දානං දක්ඛිණානුච්චං" යනු දක්ෂිණාවක් වශයෙන් සුදුසු දානයක්, දක්ෂිණාර්භයකුහට දියයුතු දෙයාධමීයක්, "විනෙත සිං යදිහං ලහෙ" යනු ඉදින් මම අද කිසියම් දක්ෂිණාර්භයකු ලබන්නේ නම්, "කිං මෙ දානං භවිස්සති" යනු මවිසින් කුමක් දියයුතු වන්නේ ද? "න සක්කා තිණ දාතවෙ" යනු ඉදින් දක්ෂිණාර්භයකුහට දීමට තල මුං ආදියක් මට නැතත් මගේ ආහාරය වන තණ දක්ෂිණාර්භයකුහට දීමට නොහැකිය, "දුස්භං සකමන්තානං" යනු මට මේ දෙයාධමී පිළිබද සිතීමෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක් ද? මාගේ නිරවද්‍ය වු අපරාධීන හෙයින් පහසුවෙන් ලැබිය හැකි වු අනුන්ට ද පරිභොග කිරීමට සුදුසු වු මේ ගරීරයක් ඇත්තේ නොවේ ද? ඉදින් කිසියම් දක්ෂිණාර්භයෙක් මගේ සමීපයට පැමිණෙයි ද. ඔහුට මම මේ සවකිය ගරීරය දෙන්නෙමි. එසේ ඇති කල්හි මා සමීපයට පැමිණි ඔහු හිස් නො වූයේ ය. නොසිස් අත් ඇත්තෙක්ව යන්නේයයි. මෙසේ යථාභුතභාවය සලකන්නාවූ මහාපුරුෂයාණන්ගේ පරිචිතකී ආනුභාවයෙන් ශක්‍රයාගේ ප්‍රචුපුල්සලස්න උණු සවභාවයක් දැක්වීය. හෙතෙම ආවර්ජනා කරන්නේ මේ කාරණය දැක සස රජු විමසන්නෙමිසි පළමුව මස්කාවා වසන තැනට ගොස් බ්‍රාහ්මණ වේශයෙන් සිටියේ ය. ඔහු විසින් "බ්‍රාහ්මණය, කුමක් නිසා සිටියෙහිදැයි කී කල්හි " ඉදින් කිසියම් ආහාරයක් ලබන්නෙමි නම් පෙහෙවස් සමාදන්ව මහණ දම් කරන්නෙමි"යි කී විට හෙතෙම "යහපතැයි නුඹට ආහාර දෙන්නෙමි"යි කීය. එහෙයින්

"බමුණ, දියෙන් ගොඩලූ රේමසුන් සත් දෙනක් මවිසින් ලබන ලද්දානුය. බමුණ, එය මට ඇත්තේය. එය අනුභව කොට වනයෙහි වාසය කරව'යි කියන ලදි. (ජාතක පාලි)

බ්‍රාහ්මණයා එය එසේම වේවා. පසුව දූතගන්නෙමිසි කියා එසේම සිවලාගේ ද වානරයාගේ ද සමීපයට ගොස් ඔවුන් විසින් ද තමන්ට තිබෙන්නා වූ දෙයා ධමීයන්ගෙන් පවරණ ලද්දේ ඒ එසේම වේවා. පසුව දූත ගන්නෙමි"යි කීවේය. එහෙයින්

"අස්ස මෙ බෙත්ත පාලස්ස රත්තිහත්තං අපාහනං
මංස සුලාව දො ගොධා එකංව දධිථාලකං
ඉදං බ්‍රාහ්මණ මෙ අප්ඨි එතං භුක්වා වනෙ වසා'ති

"අමබ පකෙකා දකං සීතං සීතව්ජා යං මනොරමං
ඉදං බ්‍රාහ්මණ මෙ අඤ්චි එතං භුක්ඛා වනෙ වසාති (ජාතක පාලි)

"බ්‍රාහ්මණයෙනි, මේ කුඹුරු රකින්නෙකුගේ රැ බතින් ඉවත් කළ අඟුරුවල පැලහු මස්හුල් දෙකක්ද තලගොයෙක් ද දී කිරි කළයක් ද මට ඇත. එය වළඳ වනයෙහි වසව"

"බ්‍රාහ්මණයෙනි, ඉදුණු අඹගෙඩියක් ද සිසිල් ජලය ද මනරම් සිසිල් සෙවණ ද මට ඇත. එය වළඳ වනයෙහි වාසය කරව"යි කියන ලදී.

එහි "අසස" යනු අසවලාගේ, "රත්තිහත්තං අපාහතං" යනු රාත්‍රී භෝජනයෙන් ඉවත් කළ, "මංසසුලාව දො භොධා" යනු ගිනි අඟුරු වලින් පිසින ලද මස්හුල් දෙකක්ද එක් තලගොයෙක් ද, "දධිඵාලකං" යනු දී කිරි කළයක්, ඉක්බිති බ්‍රාහ්මණයා සස පණ්ඩිතයන් සමීපයට ගියේය. ඔහු විසින් ද "කුමක් සඳහා ආවේහිදැයි කී කල්හි එසේම කීවේය. එහෙයින් "මම සඹකප්ප මඤ්ඤාය" යනාදිය කියන ලදී.

134. "මම සඹකප්ප මඤ්ඤාය සකෙකා බ්‍රාහ්මණ වණණීනා
ආසයමෙම උපාගඤ්ඤි දානං විමංසනාය මෙ

135. "තමහං දිස්වාන සන්තුට්ඨො ඉදං වචන මබ්‍රුවිං
සාධු බොසි අනුප්ප තො සාසහෙතු මමන්තිකෙ"

136. "අදින්න පුබ්බං දානවරං අජ්ජ දස්සාමි තෙ අහං
තුචං සීලගුණොපෙතො අයුත්ත නො පරහෙය්නං" (චරියා පිටක)

"මගේ මේ අදහස දැන ශක්‍රතෙම බ්‍රාහ්මණ වේශයෙන් මගේ දානාධාරාශය විමසීම පිණිස මගේ වාසස්ථානයට එළඹියේ ය.

ඔහු දැක සතුටු වූ මම මේ වචනය කීවෙමි. මා සමීපයට ආහාර සඳහා පැමිණියෙහිය. ඒ ඉතා යහපත්ය.

මම අද පෙර නොදෙන ලද උතුම් දනක් ඔබට දෙන්නෙමි. ඔබ ශීලගුණයෙන් යුක්ත වූවෙහි ය. ඔබට අනුන් පෙළීම නුසුදුසුය"යි කියන ලදී.

එහි "මම සඹකප්ප මඤ්ඤාය" යනු පෙර කියන ලද ආකාර වූ මගේ සිතිවිල්ල දැන, "බ්‍රාහ්මණ වණණීනා" යනු බ්‍රාහ්මණ වේශයෙන් "ආසයං" යනු වසන ලැහැබට, "සන්තුට්ඨො" යනු සමච සියලු ආකාරයෙන්ම තුටුටු, "සාසහෙතු" යනු ආහාර හේතුවෙන්, "අදින්න පුබ්බං"

යනු යම්කිසි බෝධිසත්ව නොවුවේකු විසින් නුදුන් වීරු, "දානවරං" යනු උතුම් දානයක්, "අජ්ජ දසසාමී නෙ අහං" (අද මම නුඹට දෙන්නෙමි) යි කියා "කුටං සීලගුණපෙතො අයුතත නෙත පරහෙට්ඨං" යි ඔහු ප්‍රාණසාතයෙන් ඉවත් කොට දෑන් ඔහුට පරිභෝග කිරීමට යෝග්‍ය ශරීරයක් කොට දීම සඳහා, එහි "අග්භිං පදීපෙහි" ආදිය වදාළහ.

137. එහි අග්භිං පදීපෙහි නානාකට්ඨෙ සමානිය අහං පවිසුං අනතා නං පකක නචං හකඛ යිසුං සි.

138. සාධුති සො හට්ඨ මනො නා නා කට්ඨෙ සමානයි මහනතං අකාසි විතකං කඛවානාඨිගාර ගඛහ කං

139. අග්භිං නඤ්ච පදීපෙසි යථා සො ඛියං මහාහවෙ ඵොටෙඤ්චා රජගනෙ ගනෙත එකමනං උපාවසීං

140. යදා මහා කට්ඨ පුඤ්ජා ආදිනො ධම්මාසති තදුප්ප නිඤ්චා පපතිං මජ්ඣෙ ජාලසිඛනත රෙ

141. යථා සීනොදකං නාම පට්ඨං යසුං කසුං වි සමෙති දරථපරිලාහං අසුං දං දෙති පීතිව

142. නට්ඨ ජලිතං අග්භිං පට්ඨං සුං මමං නදා සඛං සමෙති දරථං යථා සීනොදකං විය" (චරියා පිටක)

"මෙහි එනු මැනවි, නොයෙක් දර ගෙනවුන් ගිනි දල්වව. මම තමා පිසන්නෙමි. ඔබ පැසුනාවු (මා) අනුභව කරන්නෙහිය. හෙතෙම "මැනවැ" යි සතුවු සිත් ඇතිව නොයෙක් දර රැස් කළේය. අඟුරු ගැබක් ඇතිකොට මහත් වූ සෑයක් කළේය.

"ඒ (ගිනිකඳ) යම්සේ වහා මහත් වන්නේ ද එසේ එහි ගිනි දූල්වූයේය. රජසින් (දුට්ඨ) ගැවසී ශරීරය සලාපියා එකත් පස්ව හුනිමි.

යම්කලෙක ඒ මහා දරරූප භාත්පසින් ඇවිලුනේ 'ධම්ම' යන ශබ්ද කෙරේ ද, එකල්හි ගිනිසිළු අතරෙහි වූ අඟුරු මැදට පැන්නෙමි.

යම්සේ යම් කිසිවෙකු විසින් ශිතල ජලයට පිවිසෙන ලද්දේ ඔහුගේ ශරීරපීඩා හා පරිදාහය සංසිඳුවා ද (ඔහුට) ආස්වාදය හා ප්‍රීතිය උපදවාද එපරිද්දෙන්ම එකල්හි දිලිසෙන්නාවූ ගින්නට පිවිසී මාගේ සියලු ශරීරපීඩා ශිතල ජලයට පිවිසියහුගේ මෙන් සංසිඳුනේය.

එහි "අභං පටියසං අනනානං" යනු නුඹ විසින් කරන ලද අඟුරු ගැබට මම ම පැන තමා ම පියෙන්නෙමි, "පක්කං ඤං භක්කධියසු සි" යනු එසේ පියුණු (මා) නුඹ කන්නෙහිය, "නානා කට්ඨ සමානයි" යනු ඒ බ්‍රාහ්මණ වේශධාරී ශක්‍රතෙම නොයෙක් දර ගෙනෙන්නෙක් මෙන් විය, "මහනනං අකාසි චිතකං කඤ්ඤානධාර ගබ්භකං" යනු පහවූ ගිනිදෑල් හා පහවූ දුම ඇති අඟුරුවලින් පිරුණු ඇතුළත භාත්පසින් දිලියෙන්නේ මගේ ශරීරය ගිල්වීමට සමත් මහත් චිතකයක් (ගිනිගොඩක්) එකෙණෙහිම කළේය. වහා සෘද්ධියෙන් නිර්මිත කළේය. යන අදහසයි., " අග්භිං තස්ස පදීපෙසි යථා සො ඛියං මහාභවෙ" යනු එහි ඒ ගිනිකඳ යම් සේ වේගයෙන් මහත් වන්නේද, එසේ දූල්විය. "ඓංචෙඤ්ඤා රජගෙන ගනෙත" යනු ඉදින් ලොම් අතර ප්‍රාණිහු වෙන් නම් ඔවුහු නොමැරෙත්වායි පස් සහිත මගේ ශරීරය තුන්වරක් සලා පියා, "එකමනං උපාවිසි" යනු තවම දර නොදූල්වුනේ යයි (සිතා) ඒවා දූල්වීම බලමින් ටික වේලාවක් එකත්පස්ව හුන්නේය.

"යදා මහාකට්ඨ පුඤ්ඤා ආදිනො ධම්මායනි" යනු යම්විටෙක ඒ දරරාශිය භාත්පසින් ඇවිලිගත්තේ වායුවේගයෙන් උදුරා දූමු ගිනිසිළු වශයෙන් 'ධම' 'ධම' යන හඬ කරයි ද " තදුප්පනිඤ්ඤා පපති මණ්ණෙ ජාලසිඛනතරෙ" යනු එදින ඒ වේලාවෙහි මේ අඟුරු රැස මගේ ශරීරය දූවීමට සමත් යයි සිතා උඩට පැන ගිනි දූල් සිළු අතරට එක් වූයේ ඒ ගිනිඅඟුරු රැසමැද පියුම් ගැබක රාජහංසයෙකු මෙන් සතුටු සිත් ඇත්තේ සියලු ශරීරය දාන මුඛයෙහි දී පැන්නේය. "පට්ඨං යසංස කසංචි" යනු යම්සේ ශ්‍රීෂ්ම කාලයෙහි යම්කිසිවෙකු ශිතල ජලයට පිවිසෙන ලද්දේ ඔහුගේ ශරීර පීඩා හා පරිදාහය සංසිදුවාද ආස්වාදය හා ප්‍රීතිය උපදවයි ද, "නට්ඨ ජලිතං අග්භිං" යනු එසේ දූල්වුණු අඟුරු රැස එකල්හි පිවිසියාවූ මට උණුසුම් මාත්‍රයක්වත් නොවීය. ඒකාන්තයෙන් දාන ප්‍රීතියෙන් සියලු ශරීර පීඩා හා පරිදාහයන් සංසිදුනේම විය. බොහෝ කාලයකින් මාගේ ජවි වම් ආදී සියලු ශරීර අවයව දාන මුඛයෙහි පුජා කළ යුතුයයි එළඹියා වූ, ප්‍රාර්ථනා කළා වූ මගේ මනෝරථය මුදුන්පත් වූයේ ය යනුවෙනි. එහෙයින්

143. "ජවිවමමං මංසනහාරුං අට්ඨං හදය බන්ධනං
කෙවලං සකලං කායං බ්‍රාහ්මණස්ස අදාසහනනි" (වරියා පිටක)

"සිවිය හා සම ද, මස් ද, නහර ද, ඇට ද, හෘදය මාංශය හා යකන මාංශය (අක්මාව) ද නිරවශේෂ වූ සියලු ශරීරය ද බ්‍රාහ්මණයාහට දුනිමි"යි වදාරණ ලදී.

එහි "හදය බන්ධනං" යනු හෘදය මාංශ ජේශියයි, එය වනාහි හෘදය වස්තුව බැඳගෙන මෙන් සිටී බැවින් "හෘදය බන්ධනය"යි කියන ලදී. නැතහොත් "හදය බන්ධනං" යනු හෘදයද බන්ධනය ද, හෘදය මාංශය මෙන්ම එය බැඳගෙන මෙන් සිටී යකන මාංශය (අක්මාව) ද යන අර්ථයයි. "කෙවලං සකලං කායං" යනු ඉතිරියක් නැතිව සියලු ශරීරය,

මේ ගින්නෙහි තමාගේ ශරීරයේ රෝමකුපයක් පමණකුදු උණු කිරීමට නොහැකි වන්නේ බෝධි සත්වයෝද හිමගැබට පිවිසියාක්මෙන් වී බ්‍රාහ්මණ වේගධාරී ශක්‍රයාහට මෙසේ කීහ. "බ්‍රාහ්මණය, නුඹ විසින් කළ ගින්න ඉතා ශීතලය. මේ කෙබඳු ගින්නක්ද?" පණ්ඩිතයෙනි ! මම බ්‍රාහ්මණයෙක් නොවෙමි. මම ශක්‍රයා වෙමි. නුඹවහන්සේ විමසන්නට ආවේ මෙසේ කෙළෙමි"යි කීය. ශක්‍රය ! තෙපි සිටුව නුඹ පමණක් නොව සියලු ලෝකයාම දානයෙන් මා විමසන්නේ ද මාගේ නොදෙනු කැමති බවක් කිසිසේත් ඉපිදවිය හැකිනම් එය විමසා බලව"යි බෝධිසත්වයෝ සිංහනාද කළහ. ඉක්බිති සක්දෙව් රජ "සස පණ්ඩිතයෙනි, නුඹ වහන්සේගේ ගුණයෝ සියලු කල්පයෙහි ප්‍රකට වෙත්වා"යි කියා පථනය මිරිකා පථන රසය ගෙන සඳමඬලෙහි "සස රූපය" ඇඳ බෝධිසත්වයන් ඒ වනරොදෙහි, ඒ වන ලැහැබෙහිම අලුත් හිතණ මත වඩා හිඳුවා තමාගේ දෙව්ලොවටම ගියේය. ඒ පණ්ඩිතයෝ සතර දෙනා සමගියෙන් සතුවුවේත් නිත්‍ය පඤ්චශීලය ද උපෝසථ ශීලය ද පුරා සුදුසු පින් කොට කම් වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියහ.

එදා මස්කාවා නම් ආනන්ද තෙරුන් ය. සිවලා නම් මුගලන් තෙරුන් ය. වඳුරා නම් සැරියුත් තෙරුන් ය. "සසපණ්ඩිත" නම් ලෝකනාථ වූ මම ම වෙමි යයි වදාළ සේක.

මෙහි ද උන්වහන්සේගේ ශීලාදී පාරමිතාවෝ යට සඳහන් ක්‍රමයෙන්ම සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම තිරිසන් උපතක් ඇත්තේ නමුදු කුශලාදී ධර්මයන්හි කුශල වශයෙන් තකුපරිදි දූන ගැනීමට ද, ඔවුන් කෙරෙහි කුඩාවූද වරද හය වශයෙන් දූක අකුශලයෙන් මනාව වෙන්වීම ද, කුශලධර්මයන්හි තමා මැනවින් පිහිටු වීම ද, අනුන්ට ද "මේවා පාප ධර්මයෝය. ඒවා මෙසේ ගන්නා ලද්දාහු, මෙසේ ස්පඨි කරන ලද්දාහු මෙබඳු ගතිකයෝ වෙති. පරලොව මෙබඳු යැයි ආදීනව දක්වා ඒවායින් වෙන්වීමෙහි යෙදවීම ද දානය නම් මෙයයි. ශීලය නම් මෙයයි. උපෝසථ කම්‍ය නම් මෙයයි. මෙහි සිටියවුන්ට දෙව් මිනිස් සම්පත් අතට පත්වුවාමය, ආදී වශයෙන් පුණ්‍යකම්‍යන්හි ආනිසංස දක්වා එහි පිහිටුවීම ද, තමන්ගේ ශරීර ජීවිත නිරපේක්‍ෂකව අන්‍ය සත්වයන්ට අනුග්‍රහ කිරීම ද, උදාර

දානාධ්‍යායය ද යන මේ ආදියද මෙහි බෝධිසත්වයන්ගේ ගුණානුභාවයෝ යයි පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

"එවං අච්චරියා හෙනෙ - පෙ- ධම්ම සස අනුධම්ම තො" (අකිත්ති පණ්ඩිත වරිය) යි එහෙයින් කියනු ලැබේ.

**දසවෙනි
සස පණ්ඩිත වරිතයයි.**

දුන් "අකිත්ති බ්‍රාහ්මණෝ" ආදී වශයෙන් යථෝක්ත දශ වයභී විශේෂයෙන් ගෙන හැර දක්වා නිගමනය කරයි.

- 144. "අකිත්ති බ්‍රාහ්මණෝ, සඬ්ඛා, කරුණා, ධනාඤ්ඤා යො මහා සුදස්ස නො, රාජා මහාගොවිඤ්ඤා බ්‍රාහ්මණෝ
- 145. නිමි, වඤ්ඤාමාරොච, සිවි, වෙස්ස නත රො, සසො, අනමෙව නදා ආසිං යො තෙ දානවරෙ අදා
- 146. එනෙ දාන පරිකාරා එනෙ දානස්ස පාරමි ජීවිතං යාවකෙ දක්වා ඉමං පාරමි පුරයිං. (වරියා පිටක)

"යමෙක් තෙම යම්කලෙක ඒ උතුම් දානයන් දුන්නේ ද එකල්හි මම ම ඒ අකිත්ති බ්‍රාහ්මණ ද සඬ්ඛ ද, ධනාඤ්ඤා නම් වූ කරුණ ද, මහා සුදස්ස රජ ද, මහා ගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණයා ද, නිමි ද, වඤ්ඤා මාරයාද, සිවි ද, වෙස්සන්තර ද, සස ද, විමි

(යම් මේ පරිත්‍යාගයෝ වෙත් නම්) ඒවා දාන පරික්කාරයෝ වෙති. ඒවා දාන පාරමිතා නම් වෙති. යාවකයන්ට ජීවිතය දී මේ දාන පාරමිතාව පිරුවෙමි"

එහි "අනමෙව නදා ආසිං යො තෙ දානවරෙ අදා" යනු යමෙක් ඒ උත්තම දානයන් දුන්නේ ද එදා ඒ කාලයෙහි අකිත්ති බ්‍රාහ්මණයා ආදී වශයෙන් මම ම විමි, වෙනෙකෙක් නොවෙතියි. මෙසේ ඒ ආත්ම භාවයන්හි ශීලාදී පාරමිතාවන් සුදුසු පරිදි පිරු නමුත් එකල තමාගේ දානාධ්‍යායයාගේ අතිශය උදාරබව නිසා දානපාරමිතා වශයෙන්ම (ඒ වරිතයන්) දේශනාවට ආරෝපණය කළහ. "එනෙ දාන පරිකාරා එනෙ දානස්ස පාරමි" යනු මේ අකිත්ති ජාතකාදියෙහි නොයෙක් ආකාර රූපාදී ස්කන්ධයෙන් මා විසින් පවත්වන ලද ඉහලම කෙළවරට ගිය දෙය ධම් පරිත්‍යාග, මාගේ ශරීරාවයව අඹුදරු පරිත්‍යාග යන පරිත්‍යාග කෙනෙක් වෙත් ද ඔව්හු

කිසිසේත් කරුණාවෙන් සහ උපාය කෞශල්‍යයෙන් ගත් බැවින් සවිඥානාඥානයම උදෙසා පවත්වන ලද්දාහු ද ඒවා දානයෙහි ඉහලම තත්වයට ගියහෙයින් දාන පාරමිතාම වේ. එසේ ම පරමත් පාරමී වූ මගේ දානයට පිරිවර වූ හෙයින්ද සන්තානයෙහි පරිභාවිත වශයෙන් අභිසංස්කරණය කරන හෙයින් ද මේවා දාන පරිෂ්කාර නම් වේ. යමෙකුට වනාහි මේවා පරිෂ්කාර වේද එය දක්වීමට "ජීවිතං යාවකෙ දක්වා ඉමං පාරමී පුරයිං" යයි කියන ලදී. මෙහි වනාහි සසපණ්ඩිත වරිතය හැර සෙසු වයඨා නමයේ දී සුදුසු පරිදි දාන පාරමී දත යුතුය. යස පණ්ඩිත වයඨා වෙහි දාන පරමත් පාරමිතාව දත යුතුය. එහෙයින්

147. "හික්ඛාය උපගතං දිසවා සකතනානං පරිචච්ඡං
දානෙන මෙ සමො නත්ථි එසා මෙ දාන පාරමිති" (වරියා පිටක)

"හික්ඛාව පිණිස එළඹියහු දක සචකිය ජීවිතය පරිතයාග කෙළෙමි. දානයෙන් මා හා සමාන වුවෙක් නැත්තේ ය. මේ මාගේ දාන පාරමිතාවය" යි වදාරණ ලදී.

මහා පුරුෂයාණන් විසින් ඉහත කී අකිත්ති බ්‍රාහ්මණ ආදී කාලයෙහි පමණක් නොව මහාජනක, මහා සුතසෝම ආදී කාලයෙහිද දාන පාරමිතාව පිරු ආත්ම භාවයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. එසේ වුවත් ඒකාන්තයෙන්ම සස පණ්ඩිත කාලයෙහි දාන පාරමිතාවෙහි පරමත්පාරමී භාවය පැහැදිලි කළ යුතුය.

පරමත්ථි දීපනී වයඨාපිටක සංවණිනාවේ වයඨා දහයකින්
යුක්ත වූ විශේෂයෙන් දාන පාරමිතාව ප්‍රකට කරන
පළමු වර්ගයෙහි අර්ථ වණිනාව
නිමියේ ය.

(වරියා පිටකයෙහි) දෙවන වර්ගයෙහි පළමුවන (මාතුපොසක) වරිතයෙහි

148. "යදා අහොසිං පචනෙ කුඤ්ජරො මාතුපොසකො
න නදා අත්ථි මහියා ගුණෙන මම සාදිසො"

149. "පචනෙ දිසවා වනවරො රඤ්ඤ මං පටිවෙදසී
නවානුච්ඡවො මහාරාජ ගජො වසති කානනෙ"

150. න තසස පරිබායනො නපි ආලාන ක කාසුස
සමං ගහිතෙ සොණධාය, සයමෙව ඉධෙහි ති" (වරියා පිටක)

"යම් කලෙක මම මහවනයෙහි මව පෝසණය කරන්නාවූ ඇතෙක් වීම් ද, එකල්හි ශීල ගුණයෙන් මා හා සමානයෙක් පොළොවෙහි නැත්තේ ය. වනයෙහි හැසිරෙන්නා වූ පුරුෂයෙක් මහ වනයේදී මා දක "මහ රජුනි, නුඹවහන්සේට සුදුසු ඇතෙක් වනයෙහි වෙසේය"යි රජුහට දැන් වූයේ ය.

ඔහු පිණිස අගලකින් හෝ ටැඹකින් හෝ වළකින්. හෝ වැඩක් නැත. සොඬින් ඇල්ලූ වහාම තෙමීම මෙහි එන්නේ යයි (රජුට දැන්විය)"යි

මෙහි "කුඤ්ඤරො" යනු ඇතෙක්, "මාතුපොසකො" යනු අන්ධවූ ජරා ජීණ් වූ මව පෝෂණය කරන්නා වූ, "මහියා" යනු භූමියෙහි, "ගුණෙන" යනු ශීල ගුණයෙන්, එකල්හි මට සමාන වූවෙක් නැත.

බෝධිසත්වයෝ වනාහි හිමවත් පෙදෙසෙහි ඇත්යෝනියෙහි උපන්න. ඔහු වනාහි සම්පුණ්ණයෙන් සුදු වූ, ඉතාමත් රුමත් වූ, ඇත් ලකුණෙන් සමන්විත වූ, නොයෙක් ලක්ෂ ගණන් ඇතුන් විසින් පිරිවරණ ලද මහ ඇතෙක් විය. ඔහුගේ මව අන්ධය. හෙතෙම මිහිරි ඵලාඵල ඇතුන් අත යවා මව පෝෂණය කරයි. ඇත්තු (ඒවා) ඇයට නොදී තුමුම කති. ඔහු පරික්ෂා කර බලන්නේ එවන් දෑන "සමුහයා හැරපියා මව ම පෝෂණය කරන්නෙමි"යි රාත්‍රී කාලයෙහි සෙසු ඇතුන් නොදැනිද්දී මව රැගෙන 'වණ්ඩෝරණ' නම් පව්න පාදයට ගොස් එක් විලක් ඇසුරු කොට පැවති පව්න ගුහාවක මව තබා පෝෂණය කළේය. "පවනෙ දිසවා වනවරො" යනු වනයේ හැසිරෙන එක් පුරුෂයෙක් ඒ මහ වනයෙහි මා දක, "රඤ්ඤාද මං පටිච්චෙද්ධි" යනු බරණැස් රජුට මා ගැන දැන්විය.

ඔහු වනාහි මං මුළා වී, දිසා නියමකර ගැනීමට නොහැකිවන්නේ මහත් හඬින් හැඬිය. බෝධිසත්වයෝ ද ඔහුගේ හඬ අසා "මේ පුරුෂයා අනාථය, මා සිටියදී මොහු මෙහි මිය යන්නේ නම් එය මට සුදුසු නොවේ"යි ඔහු සම්පයට ගොස් බියෙන් පලායන ඔහු දක "එම්බා පුරුෂයා! නුඹට මා නිසා බියෙක් නැත. පලානොයව, කුමක් හෙයින් නුඹ හඬමින් හැසිරෙන්නෙහි දැයි අසා "ස්වාමීනි මම මංමුළාවුවෙක් මි. මං මුළා වූ මට අදට දින හතකි"යි කී කල්හි "පින්වත් පුරුෂයා! බිය නො වන්න. මම නුඹ මිනිස් පියසෙහි ම පිහිටුවන්නෙමි"යි ඔහු තමාගේ පිටෙහි හිඳුවාගෙන වනයෙන් බැහැරට ගෙන ගොස් නැවතුනහ. ඒ පාපී පුරුෂයා ද නගරයට ගොස් රජුට දනුම් දෙන්නෙමි"යි වෘක්ෂයන් හා පව්න සලකුණු කරමින් නික්ම බරණැසට ගියේය. ඒ කාලයෙහි රජුගේ මඟුලැතා මළේය. ඒ

පුරුෂයා රජු වෙත එළඹ තමන් මහාපුරුෂයා (හස්තිරාජයා) දුටු බව දැන්වීය. එහෙයින් "තවනුවස් වො මහාරාජ ගජො වසති කානනෙ" යනාදිය කියන ලදී.

එහි "තවනුවස් වො" යනු නුඹවහන්සේ නැගියාමට සුදුසු, යුතු වූ, "න කසස පරිකායයො" යනු උග්‍ර අල්ලා ගැනීමේදී ගමන නැවැත්වීම සඳහා හාත්පසින් සැරිය යුතු දිය අගලකින් හෝ ඇතින්තියකගේ කන්තලයෙන් තමා වසාගෙන දමන ලද මදුරුගැණ බැඳිය යුතු 'ආලක' සඬ්ඛ්‍යාත කණුවකින් හෝ යම් තැනකට පිවිසි විට කිසිවෙකුටත් යාමට නොහැකිවේ ද එබඳු බොරු වළකින් හෝ අථයක් ප්‍රයෝජනයක් නැත. "සහ ගහිනෙ" යනු අල්ලාගත් වහාම, "එහිති" යනු එන්නේ ය යි. රජතුමා මොහු මාර්ගෝපදේශකයා කොට වනයට ගොස් මොහු විසින් කියන ලද ඇත් රජුන් ගෙන එවයි" පිරිවර සහිතව ඇත් ඇදුරෙකු යැවීය. ඔහු ඒ පුරුෂයා සමග ගොස් විලට පිවිස ගොදුරු ගන්නා බෝධිසත්වයන් දිවීය. එහෙයින්

- 151. "කසස තං වචනං සුඤ්චා රාජාපි තුධං මානසො පෙසෙසි හස්ථී දමකං ඡෙකාවරියං සුසිකති තං
- 152. "ගන්තවා සො හස්ථීදමකො අඤ්ඤ ස පදුමස්ස රෙ හිස මුලං උදධරන්තං යාපනස්ථාය මාතුයා"
- 153. "විඤ්ඤාය මෙ සීලගුණං ලකඛණං උපධාරයි එහි පුත්තාති වත්ථාන මම සොණධාය අගහිති." (චරියා පිටක)

"ඔහුගේ ඒ වචනය අයා රජතෙමේ ද සතුටු සිත් ඇතිව මනාසේ පුරුදු වූ, ඇතුන් දමනය කරන්නා වූ, දක්‍ෂ හස්තාවායථීයකු යැවීය. ඒ ඇතුන් දමනය කරන්නා ගොස් මවගේ යැපීම පිණිස පියුම් විලෙහි නෙළුම් අල හා නෙළුම් දැලි උදුරන්නා වූ (මා) දුටුවේය.

මාගේ ශීලගුණය දැන මාගේ ලක්‍ෂණ පරීක්‍ෂා කොට බැලුවේය. (නැවත) "දැරුව මෙහි එව"යි කියා මාගේ සොඬින් අල්ලා ගත්තේ ය යි වදාරණ ලදී.

එහි "ඡෙකාවරියං" යනු ඇතුන් බැඳීම් ආදී ක්‍රමයෙහි දක්‍ෂ වූ හස්තාවායථීයකු, "සුසිකති තං" යනු ඇතුන් හික්මවන විද්‍යාවෙහි පරතෙරට පැමිණීමෙන් සුශික්‍ෂිත වූ, "විඤ්ඤාය මෙ සීලගුණං" යනු යහපත් වූ මේ ශ්‍රේෂ්ඨ ඇතා අඥාන නො වේ. වණ්ඩද නො වේ. මිශ්‍ර වූ සිල් ඇත්තෙක් ද නො වේ යයි මගේ ශීල ගුණය දැන, කෙසේ ද? "ලකඛණං උපධාරයි" යනු

මාතු පෝසක සිරිත

මැනවින් පුරුදු කළ හස්ති ශිල්ප ඇති බැවින් මාගේ ලක්ෂණ හාත්පසින් සලකා බැලිය, එහෙයින් ඔහු "එහි පුත්තාති වඩාන මම සොණාධිය අග්ගාහි. (දරුව එවයි කියා මගේ සොඬින් අල්ලා ගත්තේය) බෝධිසත්වයෝ හස්තාවායඤ්ඤා දැක මට මේ බිය මේ පුරුෂයා සම්පයෙන් උපන්නේ ය. මම වනාහි ඇතුන් දහසක් වුවද විනාශකිරීමට සමත් මහත් බල ඇත්තෙක් මි. කෝප ගෙන සේනාවාහන සහිත රට පවා නැසීමට හැක්කෙමි. ඉදින් කිපෙන්නේ නම් මාගේ ශීලය බිඳෙන්නේ ය. එහෙයින් ආයුධ වලින් කොටන්නේ නමුදු නොකිපෙන්නෙමි"යි සිත අදිටන් කොට ගෙන හිස නමාගෙන නිශ්චලව සිටියේ ය. එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "යං මෙ තදා පාකනිකං සරීරානුගතං බලං" යනාදිය වදාළහ.

- 154. "යං මෙ තදා පාකනිකං සරීරානුගතං බලං
අජ්ජ නාගසහසානං බලෙන සමසාදිසං"
- 155. "යදිනං තෙසං පකුප්පෙ යං උපෙනං ගහණාය මං
පට්ඨලො භවෙ තෙසං යාව රජ්ජ මපි මානුසං"
- 156. "අපිවාහං සීලරක්ඛාය සීලපාරමී පුරිය
න කරොමි විනෙත අඤ්ඤා ඵනතං පකඛි පනතං මමාළහකෙ"
- 157. "යදි තෙ මං තඤ්ඤා කොට්ටෙ යනුං ඵරසුභි තොමරෙහිව
තෙව තෙසං පකුප්පෙ යං සීලබණ්ඩ භයා මමා ති." (වරියා පිටක)

"එකල්හි මාගේ ස්වාභාවික වූ ශරීරය අනුව පවත්නා වූ යම් බලයක් වීද (ඒ බලය) මේ කාලයේ දහස් ගණන් ඇතුන්ගේ ශක්තිය හා සමානය.

මා අල්ලා ගැනීමට පැමිණියා වූ ඔවුන්ට මම ඉදින් කිපුනෙමි නම් ඔවුන්ද ඒ මිනිසුන්ගේ රාජ්‍යයද (වැනසීමට තරම්) ශක්ති ඇත්තේ වීමි. එතකුදු වුවත් මම සිල් රැකීමෙන් සීල පාරමිතාව සම්පූර්ණකිරීම සඳහා ටැඹෙහි බඳින විටද සිතෙහි වෙනස් කමක් නොකෙළෙමි. ඉදින් ඔවුහු පොරො වලින්ද තෝමරකටුවලින් ද මට කොටන්නාහු නමුදු මාගේ සිල් කඩ වේය යන බියෙන් ඔවුන්ට නොකිපෙන්නෙමි"යි (ඉටා ගතිමි)

එහි "පාකනිකං" යනු ස්වාභාවිකව වූ, "සරීරානුගතං" යනු ශරීරයම අනුව ගිය කාය බලය, උපායකුලලතා සඬ්ඛ්‍යාත ඥානානුගත බලය නො වේ යන අදහසයි. "අජ්ජ නාග සහසානං" යනු අදකාලයේ නොයෙක් ආකාරයේ ඇතුන් දහසකගේ එකතුවක, "බලෙන සමසාදිසං" යනු ඔවුන්ගේ ශරීර බලය හා සමසම වී, සමානව, එකල්හි බෝධිසත්වයෝ මඬගලහසති

කුලයේ උපමාමාත්‍රයකින් උපන්නේ නොවෙයි. "යදිහං තෙසං පකුප්පෙය්‍යං" යනු මා අල්ලා ගැනීම සඳහා පැමිණි ඔවුන්ට ඉදින් මම කිපෙන්නෙමි නම් ඔවුන්ගේ ජීවිත මැඩීමෙහි සමත් වුවෙක් වන්නෙමි. හුදෙක් ඔවුන්ගේ ජීවිත පමණක්ම නොවේ. තවද "යාව රජ්‍යමයි මාත්‍රසං" යි යම් රාජ්‍යයකින් ඒ මිනිස්සු පැමිණියාහු ද ඒ සියලු රාජ්‍යයද සුණු විසුණු කරන්නෙමි.

"අපිවාහං සීල රක්ඛාය" යනු එසේ සමත් වූයේ නමුදු මම තමා කෙරෙහි පිහිටි ශීලය රැකීම සඳහා බැඳුනෙක් මෙන් "නකරොමි විනෙත අඤ්ඤාථනං" යනු එම ශීලයේ වෙනස් වීමකට හේතු වූ ඒ සත්වයන්ට පහර දීම් ආදියක් මගේ සිතෙහි නොකරමි. ඒ පිළිබඳ සිතකුදු නො උපදවමි. "පකඛි පනතං මමාළකෙ" යනු බැඳුනබන කණුවෙහි බඳින විට ද, "දිඤාපි" යනු ඉතිරි වචනයයි. කුමක් හෙයින් ද යත් ? ශීලපාරමිතාව පිරීම සඳහා මෙබඳු තැන්වලදී ශීලය කඩනොකරන්නා වූ මාගේ ශීල පාරමිතාව නොබෝ කලකින් ම සම්පූර්ණ වන්නේ යයි ශීල පාරමිතාව සම්පූර්ණ කිරීම සඳහාය. එයට විරුද්ධදෙයක් සිතෙහි නො කරමි" යි යෝජනා කිරීමයි. "යදි තෙ මමං" යන ගාථාවෙන් ද ශීලය රැකීම සඳහා දැඩි කොට ශීලය අධිෂ්ඨාන කළ බවම දක්වයි. "තඤ්ඤාමෙව යනුං" යනු සිඳින්නහුනම්, "සීලබණ්ඩහයා මම" යනු මාගේ ශීලය කැඩේ ය යන බියෙන්,

මෙසේ සිතා බෝධිසත්වයන් නිශ්චලව සිටි කල්හි හස්තාවායඝීයා පියුම් විලට බැස ඇතාගේ ලක්ෂණ සම්පන්නිය දැක "දරුව එව" යි රිදී ඉමක් බඳු සොඬින් ගෙන නික්ම සත්වෙහි දවසෙහි බරණැසට පැමිණියේ ය. ඔහු අතරමග සිටිය දීම රජුට හස්තක් යැවීය. රජතුමා නගරය අලංකාර කරවීය. හස්තාවායඝීයා කළ සුවඳ පිරිබඩ ඇති අලංකාර ලෙස සරසන ලද ' ඇත්හලට බෝධිසත්වයන් පමුණුවා විසිතුරු තිරයකින් වට කරවා රජුට දැන්වීය. රජතුමා නොයෙක් රසයෙන් අග්‍ර වූ භෝජන ගෙනගොස් බෝසතුන්ට දෙවීය. හෙතෙම මවගෙන් තොරව ගොදුරු නො ගන්නෙමි" යි ආහාර නො ගන්නේය. යාඥා කරන ලද්දේ නමුත් නොගෙන

"සා නුන සා කපණිකා අන්ධා අපරිනායිකා
බාණුං පාදෙන සට්ඨෙති ගිරිං වණ්ණාරණං පනීති (ජාතක පාලි)

"දුකට පත් වූ අන්ධ වූ මග පෙන්වන්නකු නැති ඕනොමෝ වණ්ඩෝරණ පව්වෙහි ඇති දූව කඳන් වල හැපී ඒ ඒ තැන් පයින් පොළන්නියයි සිතමි" යනුවෙන්

එය අසා රජතුමා

"කා නු නෙ සා මහානාග අන්ධා අපරිනායිකා
බාණ්ණං පාදෙන සට්ඨෙති ගිරිං වණ්ණොරණං පතිති (ජාතක පාලි)

"මහානාගය, අන්ධ වූ, මග පෙන්වන්නෙකු නැති, වණ්ණොරණ පව්වෙහි ඇති දූව කඳන් වල පයින් ගැටෙන ඕ තොපට කවරෙක් වේද?යි ඇසීය.

"මාතා මෙ සා මහාරජ අන්ධා අපරිනායිකා
බාණ්ණං පාදෙන සට්ඨෙති ගිරිං වණ්ණොරණං පතිති" (ජාතක පාලි)

"මහරජ, අන්ධ වූ, මග පෙන්වන්නෙකු නැති, වණ්ණොරණ පව්වෙහි ඇති දූවකඳන් වල පයින් ගැටෙන ඇ මගේ මෑණියෝය"යි

කී කල්හි (රජතුමා, මේ ඇතා) මගේ මව ආහාර නො ලැබීය. අදට සත් දිනකි. යි කියයි. ආහාර නොගන්නා වූ මේ ඇතාට ද එසේය. එහෙයින්

"මුඤ්ච පේතං මහානාගං යො යං හරති මාතරං
සමෙකු මාතරා නාගො සහ සබ්බෙහි ඤාතිහිති" (ජාතක පාලිය)

"යම් ඇතෙක් මව පෝෂණය කෙරේද ඒ ඇතා මුදවූ. මව සමග ද සියලු නෑයන් සමග ද ඇතා එක් වේවායි.

කියා මුදවීය.

"මුත්තො ව බන්ධනා නාගො කාසිරාජෙන පෙසිතො
මුහුත්තං අසස සිත්ථාන අගමා යෙන පබ්බතොති (ජාතක පාලි)

"කසී රජු විසින් බැම්මෙන් හා දම්වැලෙන් මුදවා හළ ඇතා මොහොතක් විඩා හැර පව්තය යම් තැනක ද එතනට ගියේය. යි.

එහි "කපණිකා" යනු (පුත්‍රවියෝගයෙන්) දුකට පත් වූ (නැනැත්තිය), "බාණ්ණ පාදෙන සට්ඨෙති" යනු අන්ධ බැවින් ද පුත්‍ර වියෝග දුකෙන් ද හඬමින් ඒ ඒ තැන්වල (වැටුණු) දූවකඳන් වල පයින් ගැටෙයි "වණ්ණොරණංපති" යනු වණ්ණොරණ පව්තයට අහිමුඛව, එම පව්තපාදයහි වටේ කරකැවෙමින් යන අර්ථයයි. "අගමා යෙන පබ්බතො" යනු ඒ ඇත්රජ බන්ධනයෙන් මිදුනේ ටික වේලාවක් විඩා හැර රජුට දඟරාජ ධම් ගාථාවන්ගෙන් ධම්ය දේශනා කොට මහරජ, අප්‍රමාදී වෙව"යි අවවාද දී මහජනයා විසින් සුවද මල් ආදියෙන් පුදනු ලබන්නේ නගරයෙන් නික්ම එදිනම මව සමග එක්වී සියලු පුවත් කීවේය. ඇය සතුටු සිත් ඇත්තී :-

"කසී රට දියුණු කරන්නා වූ යම් රජකෙනෙක්, හැමදා වැඩිහිටියන් පුදන මගේ පුතා නිදහස් කළේ ද ඒ රජතුමා බොහෝ කලක් ජීවත් වේවා"යි.

රජතුමාට ආශීර්වාද කළාය. රජතුමා බෝසතුන්ගේ ගුණයෙහි පැහැදී විලට නුදුරෙන් ගමක් කරවා බෝසතුන්ට හා මෑණියන්ට නිරන්තරයෙන් දන්වැට පිහිටු විය. පසු කාලයක බෝධිසත්වයෝ මෑණියන් මළ කල්හි ඇයගේ ශරීරයට අවසන් කටයුතු සිදු කොට කුරුණික නම් අසපුවට ගියහ. එම ස්ථානයෙහි පන්සියක් සෘෂිවරු හිමවතින් පැමිණ විසූහ. රජතුමා ඒ දන්වැට උන්වහන්සේලාට දී බෝසතුන්ට සමාන රූ ඇති ගල් පිළිමයක් කරවා මහත් සත්කාර පැවැත්වීය. දඹදිව වැසියෝ අවුරුදු පනා රැස් වී "හසන්මහ" නම් පුජාවක් කළහ. එකල්හි රජතුමා ආනන්ද ස්ථවිරයෝ වූහ. ඇතින්තිය මහා මායා දේවියයි. වනවාරි පුරුෂයා දෙව්දත්ය. මව පෝෂණය කළ ඇතා ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය.

මෙහිද දාන පාරමී ආදීහු සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. ශීල පාරමිතාව විශේෂ වන බැවින් එයම දේශනාවට ආරෝපණය කරන ලදී. එසේම තිරිසන් යෝනියක උපන්නේ නමුදු බුන්මදේව, පූව්දේව, පූව්වායඝී, ආනුණේයභාදී භාවයෙන් සඵඥ බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් ද ප්‍රශස්තභාවයටම ගැලපෙන අයුරින් මෑණියන් කෙරෙහි ගරුසිත උපදවා "මේ මෑණියෝ වනාහි පුතණුවන්ට බොහෝ උපකාර ඇත්තෝය. එබැවින් මවට උපස්ථාන කිරීම නම් පණ්ඩිතයන් විසින් පණවන ලද්දේය"යි සිහිකොට නොයෙක් දහස් ගණන් ඇතුන්ට අධිපති වූ මහානුභාව සම්පන්නව ඇත් සමුහයාට නායකයෙක් වී ඔවුන් විසින් අනුව පවතිනු ලබන්නාහු හුදකලාව විසීම අනතුරුට කරුණුයයි නොගෙන සමුහය හැරදමා හුදකලා වී උපකාර කේෂ්ත්‍රය පුදන්නෙමි"යි මව පෝෂණය කිරීම ද, මං මුළාවූ පුරුෂයා දක අනුකම්පාවෙන් ඔහු ගෙන මනුෂ්‍ය පර්යට පැමිණ වීම ද, ඔහු විසින් ද කළ අපරාධය ඉවසීම ද, හස්තාවායඝීයා ප්‍රමුඛ තමා බැඳීමට ආ පුරුෂයන් හැකියාව ඇත්තේ නමුදු තැතිගැන්වීම් පමණකින් වුවද ඔවුන්ට පීඩාවක් වන්නේ යයි ද මාගේ ද ශීලයෙහි කඩවීම්බව වන්නේ යයි ද සිතා එසේ නොකොට මැනවින් දමුණු පිටනැගිය හැක්කෙක් මෙන් පහසුවෙන්ම අල්ලාගැනීම සඳහා සමීපයට පැමිණීමෙන් ද, මවගෙන් තොරව කිසිවක් අනුභව නො කරන්නෙමි"යි සන් දිනක් ම නිරාහාර වීම ද, මොහු විසින් මම බඳවන ලද්දෙම් යයි ක්‍රෝධ සිත් නූපදවා රජු කෙරෙහි මෛත්‍රීය පැතිර වීම ද ඒ රජුට නොයෙක් ක්‍රමයෙන් ධර්මය දේශනා කිරීම ද යන මේ ආදිය මෙහි බෝධිසත්වයන්ගේ ගුණානුභාවයෝ යයි දන යුත්තාහ. එහෙයින්

භූරිදත්ත සිරිත

“ එවං අව්චරියා එතෙ අබහුතාව මහෙසිනො - පෙ- ධමම සස
අනුධමම නො (අකිත්ති පණ්ඩිත වරියා) යි කියන ලදී.

පළමුවෙනි මාතුපෝසක වර්තය

දෙවෙනි (භූරිදත්ත වරියාවෙනි)

158. “පුතාපරං යදාහොමි භූරිදන්තො මහිද්ධිකො”
විරූපකෙන න මහා රක්ඛඤා දෙවලොක මගච්ඡතං (වරියා පිටක)

“නැවත අනිකුලු (වර්තයක් කියමි) යම් කලෙක්හි මම මහත් සෘද්ධියෙන්
යුක්ත වූ භූරිදත්ත නම් (නාග රාජයෙක්) වීම් ද විරූපාක්ෂ නම් මහ රජු සමග
මම දෙවිලොවට ගියෙමි.”

එහි “භූරිදන්තො” යනු පෘථිවිය සමාන දත්ත, “දන්ත” යනු එකල්හි
බෝධි සත්වයන්ට දෙමව්පියන් විසින් කළ නමයි. යම් තෙයකින් මෙකුමා
විරූපාක්ෂ මහරජුගේ හවන වූ නාග හවනයෙහි ද නව්තිසා හවනයෙහි ද
උපන්නාවූ ප්‍රශ්නයන් මැනවින් විසඳන ලද්දේද (එබැවින් භූරිදත්ත නම් විය)
එක් දිනක් විරූපාක්ෂ නා රජු නාගපිරිස සමග තිදස (තව්තිසා) පුරයට ගොස්
සක්දෙව් රජ පිරිවරා හුන් කල්හි දෙවියන් අතර ප්‍රශ්නයක් උපන්නේ ය. එම
ප්‍රශ්නය විසඳන්නට කිසිවෙක් සමර්ථ නො විය. සක්දෙව් රජු විසින්
අනුදන්නා ලද මහාසත්වයෝ ම උතුම් පයඝිඤ්ඤයෙහි වැඩ හිද එය විසඳූහ.
ඉක්බිති සක්දෙව් රජ උන්වහන්සේ දිවගදමලින් පුදා “දත්තයෙනි! නුම
පොළොව සමාන මහත් වූ ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත ය. මෙතැන් පටන් “භූරිදත්ත”
නම් වේ යයි කිය. ‘භූරි’ යනු පෘථිවියට නමකි. එහෙයින් පොළොවට සම වූ
අථයෙහි ඇල්ලුයි. භූරිසඬ්ඛ්ඛාන මහත් ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වන හෙයින්
මහා සත්වයෝ භූරිදත්ත, භූරිදන්ත යයි ප්‍රකට වූහ. මහත් වූ නාග සෘද්ධියෙන්
යුක්ත වූ බැවින් “මහිද්ධිකො” ද වේ.

අතීතයෙහි මේ කල්පයෙහිම බරණැස් රජුගේ පුතා පියා විසින්
රචිත් නෙරපන ලද්දේ වනයෙහි වසන්නේ එක්තරා නාග මානවිකාවක
සමග සංවාස කළේය. ඔවුන්ගේ සංවාසය කරණ කොට ගෙන පුතෙක් හා
දුවක් වශයෙන් දරු දෙදෙනෙක් උපන්න. පුතාට “සාගර බ්‍රහ්මදත්ත යයි ද”

දියණියට "සමුද්‍රජා" යයි ද නම් කළහ. රාජ කුමාරයා පසුකාලයක පියාගේ ඇවෑමෙන් බරණැසට ගොස් රාජ්‍යය කරවීය. ඉක්බිති ධාතරාජ්‍යට නම් නා රජ පත්සියයක් යොදුන් ඇති නාග භවනයෙහි නාගරාජ්‍යය කරවන්නේ මුසාවාදී චිත්තසුල නම් කැස්බෙකු විසින්"බරණැස් රජතුමා තම දියණිය නුඹවහන්සේට දෙනු කැමතිය. ඒ සමුද්‍රජා නම් රාජ දියණිය විශිෂ්ට රූ ඇත්තිය. දකුම් කටයුත්තිය. පැහැදීම් ගෙන දෙන්නීය"යි කී කථාව අසා ධාතරාජ්‍යට රජ නාගමානවකයන් සතර දෙනෙකු යවා (දියණිය) දීමට අකමැති රජු නාගභිංසනයෙන් භයගන්වා "දෙමි"යි කීකල මහත් සත්කාර යවා මහත් නාග සෘද්ධියෙන් මහත් පිරිවරින් ඔහුගේ දුව නාග භවනයට පමුණුවා අගමෙහෙසි තනතුරෙහි තැබීය.

ඕතොමෝ පසුකාලයෙහි ධාතරාජ්‍යට රජු නිසා සුදගීන, දත්ත, සුභෝග, අරිච්ඡ යයි පුතුන් සතර දෙනෙකු ලැබූහ. ඔවුන් අතරින් දත්ත නම් අප බෝධි සත්වයෝය. හෙතෙම පෙර කියූ අයුරින්ම (ප්‍රශ්න විසඳීමෙන්) සතුටු වූ සිත් ඇති සක් දෙව් රජ විසින් 'භූරිදත්ත' යයි නැබු නම් ඇති බැවින් 'භූරිදත්ත' නමින්ම ප්‍රකට විය. ඉක්බිති ඔවුන්ගේ පිය මහරජ යොදුන් සියය සියය බැගින් රාජ්‍යය බෙදා දුන්නේය. මහත් වූ යසස් ඇති විය. සොළොස් දහසක් සොළොස් දහසක් පමණ නාගකන්‍යාවෝ පිරිවැරූහ. පිය රජුට ද යොදුන් එක් සියයක් පමණ වූ රාජ්‍යයක් විය. පුත්තු තිදෙනෙක් මසක් පාසා මව්පියන් බැලීමට එති. බෝධිසත්වයෝ වනාහි අඩමසකට වරක් එති. බෝසතාණෝ එක් දිනක් විරූපාක්‍ෂ මහරජු සමග සක්දෙව් රජුට උපස්ථානයට ගියාහු වෛච්ඡන්ත ප්‍රාසාදය, සුධම්මා දේව සභාව, පරසතු රූකය, කොබෝලිලය, පාණ්ඩුකම්බලශිලාසනය, දිව්‍ය අප්සරාවන් පිරිවැරූ අති මනෝහර ශක්‍ර සම්පත් දෑක - "නාගාත්මභාවයෙහි සිටියෙකුහට මේ දෙව්ලොව සම්පත් මෙපමණකුදු දුර්ලභය. සම්මා සම්බෝධිය කොයින්දැයි නාගාත්මභාවය පිළිකල් කොට නාගභවනට ගොස් පෙහෙවස් වැස "ශීලයම දැඩිකොට සමාදන් වන්නෙමි. එය බෝධිය මෝරවන ධම්යක් වන්නේය. මේ දිව්‍ය ලෝකයෙහි ඉපදීමට ද කාරණයක් වන්නේ යයි." සිතා නාගභවනට ගොස් "මෑණියනි, පියාණනි, මම පෙහෙවස් රකිනු කැමැත්තෙමි"යි කීහ.

ඔවුන් විසින් "මෙහිම පෙහෙවස් වසව, නාග භවනයෙන් පිටත ගියා වූ නාගයන්ට මහත් භය උපදන්නේය"යි කී කල්හි එක්වරක් එසේ කොට නාග කන්‍යාවන් විසින් කරන ලද උපද්‍රව ඇත්තේ දෙවන වර මව්පියන්ට නො දන්වා තම බිරිඳ අමතා "සොඳුර මම මනුෂ්‍ය ලෝකයට ගොස් යමුනා නම් ගංතෙර මහා නුග ගසක් ඇත. එයට නුදුරෙන් තුඹසක් මත දරණලාගෙන චතුරංග සමන්තාගත උපෝසථය අධිෂ්ඨාන කොට

වැදගෙව පෙහෙවස් රකිමි”යි කියා නාග භවනයෙන් නික්ම එසේ කරති. එහෙයින් “විරූපකෙඛන මහාරඤ්ඤා දෙවලොකමගඤ්ඤා ආදිය කියන ලදී.

159. තප් පසස්සිං කච්චං දෙවෙ එකන්තං සුඛසමඡ්ඡිනෙ තං සග්ගං ගමනස්ථාය සීලබ්බිතං සමාදිසීං

160. “සරීර කිච්චං කස්ථාන භුක්ථා යාපන මස්ථකං වතුරො අඛෙග්ග අධිධාය සෙමි වමමි ක මුදධ ති

161. ඡ්චියා වමෙම න මංසෙන නහාරුඅධි කෙහිවා යසස එතෙන කරණියං දිනනං යෙව හරතු සො (වරියා පිටක)

“එහි ඒකාන්ත සැපයෙන් යුක්ත වූ දෙවියන් ද මම දුටුවෙමි. ඒ දිව්‍ය ලෝකයට යෑම පිණිස ශීල සඬ්ඛ්‍යාන ව්‍යාය සමාදන් වීමි. ”

ශරීර කෘත්‍ය කොට යැපෙන පමණ ආහාරයක් අනුභවකොට අඬග හතරක් ඉටාගෙන තුඛස මුදුනෙහි සයනය කෙළෙමි. (මගේ) සිවියෙන් හා සමින් හෝ මසින් හෝ නහර හෝ ඇට වලින් හෝ යන මෙයින් යමෙකුට කටයුත්තක් වේද (ඒ ඔහුට) දෙන ලද්දේමය. හෙතෙම එය ගෙන යේවා”

එහි “විරූපකෙඛන මහා රඤ්ඤා” යනු විරූපාක්‍ෂ නම් වූ නාගාධිපති මහ රජු විසින්, “දෙවලොකං” යනු තච්චිසා දෙව්ලොවට, “අගඤ්ඤා” යනු ගියෙමි. එළඹියෙමි මම, “තප්” යනු එම දේව ලෝකයෙහි, “පසස කච්චං” යනු දුටුවෙමි මම, “තු” ශබ්දය නිපාතමාත්‍රයකි, “එකන්තං සුඛ සමඡ්ඡිනෙ” යනු ඒකාන්තයෙන් අතිශයෙන්ම සැපයෙන් යුක්ත වූ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මෙය දේශනා කරන ලදී. “මහණෙනි, ඡ්චස්සායනනික නම් වූ ස්වර්යෝ වෙති. මහණෙනි, මෙම ස්වර්යෝ සැප සහිත බැවින් ආධ්‍යානයෙන් (කථා කීමෙන්) පමණක් එහි පැමිණීමට පහසු නොවේ”යයි. “තං සග්ගගමනස්ථාය” යනු ඒ ස්වර්යෙහි ඉපදීම් වශයෙන් යාම සඳහා, “සීලබ්බිතං” යනු ශීල සඬ්ඛ්‍යාන ව්‍යාය, නැතහොත් “සීලබ්බිතං” යනු උපෝෂ්ඨ ශීලය මෙන්ම මගේ සම, සමෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තේ ගෙන යන්නා”යි ආදී වශයෙන් තමාගේ ශරීරාවයව පරිත්‍යාග සමාදාන සඬ්ඛ්‍යාන ව්‍යාය ද, “සරීර කිච්චං” යනු මුහුණ සේදීම් ආදී ශරීරය පිළිදැගුම් කිරීම, “කස්ථාන යාපනමත්ත කං” යනු ඉන්ද්‍රියයන් නොවෙනස්ව පවත්වා ගැනීමට ශරීරයේ පැවැත්මට ප්‍රමාණවත් ආහාර ගෙන, “වතුරො අඛෙග්ග” යනු සතර අඬගයන්, “අධිධාය” යනු අධිෂ්ඨාන කොට, “සෙමි” යනු නිදම්, “ඡ්චියා” යනු ඒ අංග සතරේ පළමුවැන්න (මූල) දැක්වීමයි, එහිද ඡ්චිවම්යන්ගේ බෙදීම

එක් අඬියකි. සෙස්ස වෙනවෙනමය. මාංස ගැනීමෙන් මෙහිදී රුධිරයද ඇතුළත් බව දන යුතුය. "එහෙන" යනු මේවායින්, "හරාතු සො" යනු යමෙකුට මේ සිවිය ආදියෙන් යම් ප්‍රයෝජනයක් ඇත්නම් එය මවිසින් දෙන ලද්දේ ම ය. ඔහු සියල්ල ගෙනයේවා'යි තමාගේ ශරීරයෙහි අපේක්ෂා රහිතව පැවරීම කෙරේ.

මෙසේ අධමසක් පාසා පෙහෙවස් රකින්නාවූ බෝධිසත්වයන්ට දීඝි කාලයක් ඉක්ම ගියේය. මෙසේ කල්ගතවන විට එක්තරා වැදි බමුණෙක් සෝමදත්ත නම් තම පුතා සමග එතනට පැමිණ අරුණ නැගෙන වේලෙහි නාග කන්‍යාවන් විසින් සේවය කරනුලබන්නාවූ බෝධිසත්වයන් දක එතුමන්ගේ සම්පයට ගියේය. එකෙණෙහිම නාගකන්‍යාවෝ පොළොවෙහි කිඹිදු නාගභවනයටම ගියහ. බ්‍රාහ්මණයා "නිදුකාණෙනි, නුඹ කවරෙක් ද දෙවියෙක් ද? යක්‍ෂයෙක් ද? නාගයෙක්දැයි බෝසතුන්ගෙන් විචාළේය. බෝධි සත්වයෝ තතු පරිදි තමා ගැන ප්‍රකාශකොට "ඉදින් මොහු මෙනහින් ඉවතට යන්නේ නම් (මෙහි) මාගේ විසීම මහජනයාට ප්‍රකට කරන්නේ ය, එයින් මාගේ උපොසථ වාසයට අනතුරක් වන්නේ ය. එසේ හෙයින් මම මොහු නාගභවනට පමුණුවා මහත් වූ සම්පත්තියෙහි යොදවන්නේ නම් යෙහෙක. එවිට මෙතෙම එහිම ඇලෙන්නේ ය. එහෙයින් මාගේ උපෝසථ කමීය බොහෝකල් පවත්න්නේය"යි සලකා ඉක්බිති ඔහුට මෙසේ කීහ. "බ්‍රාහ්මණය, නුඹට මහත් වූ සම්පත් දෙන්නෙමි, නාග භවන රමණීයය. එන්න එහි යමු"යි කීහ. "ස්වාමීනි, මට පුතෙක් ඇත. ඔහු එන්නේ නම් එන්නෙමි"යි කීය. "බ්‍රාහ්මණය, යව. පුතා රැගෙන එව"යි කීහ. බ්‍රාහ්මණයා ගොස් පුතාට ඒ කාරණය කියා ඔහු කැඳවාගෙන ආවේය.

බෝධිසත්වයෝ ඒ දෙදෙනාම රැගෙන තමාගේ ආනුභාවයෙන් නාගභවනට කැඳවාගෙන ආහ. ඔවුන්ට එහිදී දිව්‍යමය ආත්මභාව පහළ වූහ. ඉක්බිති ඔවුන්ට මහා සත්වයෝ දිව්‍ය සම්පත් දී භාර සීයය භාරසීයය බැගින් නාග කන්‍යාවන්ද දුන්හ. ඔවුහු මහත් සම්පත් අනුභව කළහ. බෝධි සත්වයෝ අපුමාදීව පෙහෙවස් රකිති. අධමසක් පාසා මවිපිය උපස්ථානයට ගොස් ධම්මකථා කියා එතනින් බ්‍රාහ්මණයා සම්පයට ගොස් සුවදුක් විචාරා "යමකින් ඔබට ප්‍රයෝජනයක් ඇත්නම් එය කියව'යි විමසා "උකටලී නොවී සිත් අලවව"යි කියා සෝමදත්ත සමග ද පිළිසඳර කථා කොට තම වාසස්ථානයට යති. බ්‍රාහ්මණයා වසරක් එහි වාසය කොට පින් මද බැවින් කලකිරී නොයනු කැමති පුතා ද ගෙන බෝධිසත්වයන් විමසා ඔහු විසින් දෙනු ලබන බෙහෝ ධනය ද කැමති සියලු දේ දෙන්නාවූ මිණි රුවනද වාසනාව නොමැති බැවින් නොගෙන මිනිස් ලොවට ගොස් පැවිදි වන්නෙමි"යි කීයේ ය. බෝධිසත්වයෝ නාග මානවකයන්ට අණකොට

භූරිදන්ත සිරිත

පුතා සහිත ඹහු මිනිස් ලොවට පැමිණවුහ. ඒ දෙදෙනාම දිව්‍ය ආභරණ ද දිව්‍ය වස්ත්‍ර ද මුදා නැම සඳහා එක් පොකුණකට බැස්සහ. එකෙකෙහි ඒවා අතුරුදන් වී නාග භවනටම ගියේය. ඉක්බිති පළමුව හැඳි කසාවත් කඩම ශරීරයෙහි ඇඳ ගත්තේය. දුනු හි කෙවිටි, ගෙන වනයට ගොස් මුවන් මරා පෙර පරිද්දෙන්ම ජීවිතය පැවැත්වූහ.

ඒ කාලයෙහි එක්තරා තාපසයෙක් ගරුධරාජයෙකුගෙන් ලබන ලද "ආලම්බායන" නම් මන්ත්‍රය ද එයට සුදුසු ඖෂධ ද මන්ත්‍ර උපචාර ද තමන්ට උපස්ථාන කරන එක්තරා බ්‍රාහ්මණයෙකුට දුන්නේ ය. හෙතෙම " මා විසින් ජීවත් වීමට උපායක් ලද්දේමි"යි දින කීපයක් වාසය කොට තාපසයා විමසා නික්ම යන්නේ පිළිවෙළින් යමුනා ගං තෙරට පැමිණ එම මන්ත්‍රය සප්තධායනා කරමින් මහමගින් යයි. එකල්හි බෝධිසත්වයන්ගේ භවනෙන් එකුමන්ගේ පරිවාරිකා වූ නාග මානවිකාවෝ සියලු කැමති දේ දෙන්නාවූ ඒ මණිරත්නය රැගෙන යමුනා ගං තෙර වැලිගොඩ මත තබා ඒ මනි රත්නයේ ආලෝකයෙන් රාත්‍රියෙහි ක්‍රීඩා කොට අරුණ නැගෙන කල්හි ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ මන්ත්‍ර ශබ්දය අසා ගරුධෙක් යන හැගීමෙන් බියෙන් තැතිගෙන මණිරත්නය නොගෙන පොළොව කිමිද නාගභවනට ගියහ. බ්‍රාහ්මණයා මණිරත්නය රැගෙන ගියේය. එකෙකෙහි ඒ වැදිබ්‍රාහ්මණයා පුතා සමග මුවන් මැරීම සඳහා වනයට යන්නේ ඔහුගේ අතෙහි ඒ මණිරුවන දක මෙය භූරිදන්ත රජුගේ කැමති සියලු දේ දෙන මණිරත්නය ය"යි හැඳින එය ගනුකැමතිව ඔහු සමග අල්ලාප සල්ලාප කථා කොට මන්ත්‍රවාදියෙකු බව දැන "ඉදින් නුඹ මට මේ මනිරත්නය දෙන්නෙහිනම් මම නුඹට මහානුභාව ඇති නාගයකු දක්වන්නෙමි. නුඹ ඒ නාගයා රැගෙන ගමනියම්ගම් රාජධානිවල හැසිරෙමින් බොහෝ ධනය ලබන්නෙහිය"යි මෙසේ කීවේය. එසේ නම් පෙන්වා ගනුව"යි කී කල ඔහු රැගෙන බෝසතුන් පොහොය කරන තැන ඇති තුඹස මත්තෙහි දරණ වැළලා වැදහොත්තාවූ බෝධිසත්වයන් නුදුරෙහි සිට අත දිගුකොට පෙන්වී ය.

මහාසත්වයෝ ඒ වැද්දා දක "මෙතෙම මාගේ උපොසථයට අනතුරක් කරන්නේයයි නාග භවනට ගෙන ගොස් මහා සම්පත්තියෙහි පිහිටුවන ලද්දේ වුවත් අකමැති විය. තමා නාගභවනෙන් ඉවත්ව යනු කැමැත්තේ විසින් දෙනු ලබන කල්හිත් මණිරත්නය ගැනීමට අකමැති විය. දැන් වනාහි අභිගුණධීකයෙකු රැගෙන එයි. ඉදින් මම මේ මිත්‍රද්‍රෝහියාට කීපෙන්නෙම් නම් මාගේ ශීලය බිඳෙන්නේ ය, මවිසින් පළමු කොටම වතුරඩග සමන්තාගත උපෝසථය අධිෂ්ඨාන කරන ලද්දේ වෙයි. එය අධිෂ්ඨාන කළ පරිද්දෙන්ම වේවා. ආලම්බායන තෙම මා සිදිවා හෝ නොසිදිවා, ඔහුට නොකීපෙන්නෙමි"යි සිතා ඇස් පියාගෙන අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව පෙරදැරි

කොට දරණවැළ අතරෙහි හිස තබාගෙන නිශ්චල වී වැදහොත්තේය. වැදී බ්‍රාහ්මණයා ද "පින්වත් ආලම්බායනය, මේ නාගයා ගනුව, මට මැණික දෙවයි කිය. ආලම්බායන තෙම නාගයා දැක සතුටුව මැණික කිසිලෙසකින්වත් ගණන් නොගෙන "බ්‍රාහ්මණය, ගනුව යි කියා බමුණාගේ අතට දැමීය. එය ඔහුගේ අතින් ගිලිහී පොළොවට වැටුණ පමණකින්ම පොළොවට පිවිස නාගභවනටම ගියේය. නේසාද බ්‍රාහ්මණයා මණිරත්නයෙන් ද භූරිදත්ත නාරජු සමග වූ මිත්‍ර භාවයෙන් ද පිරිහි කිසිම පිහිටක් නැත්තෙක් ව පිටව ගියේය.

ආලම්බායනයද මහත් ආනුභාව ඇති ඖෂධවලින් තම ශරීරය ගල්වා ටිකක් හපා කෙළ ගිල ශරීරය ඇතුළතද බෙහෙත් ගල්වාගෙන දිව්‍ය මත්ත්‍රය ජපකරමින් බෝධිසත්වයන් වෙත එළඹ නගුවින් ගෙන ඇද හිස තරකොට අල්ලාගෙන උගේ කට ඇර ඖෂධ සපා මුඛයෙහි කෙළ වත්කළේය. පවිත්‍රශීලි වූ බෝසත් තෙම ශීලය බිඳේයන බියෙන් නො කිපී ඇස් දල්වා නොබැලීය. ඉක්බිති හෙතෙම ඖෂධ හා මත්ත්‍ර බලයෙන් බෝසතුන් නගුවෙන් අල්ලා ගෙන හිස යටිකුරු කොට සොලවා ගත් ගොදුරු වමාරවා බිම දිගට වැදහොවා හාල් බිස්සක් මිරිකන්නාක් මෙන් දැකින් පිරිමැද්දේය. ඇට සුණු විසුණුව යන්නාක් මෙන්වීය. නැවත නගුව ගෙන රෙදි අපුල්ලන්නාක් මෙන් පෙලීය. මහා සත්වයෝ මෙබඳු දුකක් අනුභව කරන්නාහු නමුදු නො කිපියෝ ම ය. ඒකාන්තයෙන් තමාගේ ශීලයම සිහි කළහ. මෙසේ ඔහු මහාසත්වයන් දුච්ච කොට වැල් වලින් පෙට්ටියක් සකස් කොට මහා සත්වයන් එහි දැමීය. මහාසත්වයන්ගේ ශරීරය වනාහි මහත් බැවින් එහි නොපිවිසෙයි. ඉක්බිති ඔහු විලුඹින් ඇත ඇතුල් කොට පෙට්ටිය ගෙන එක් ගමකට ගොස් ගම මැද තබා "නාගයාගේ නැටුම් බලනු කැමැත්තෝ එත්වා'යි හඬගෑවේය. සියලු ගම්වැසියෝ රැස්වූහ. එකෙණෙහි ආලම්බායන " මහානාගය, නික්මෙව'යි කිය. මහා සත්වයෝ "අද මා පිරිස සතුටු කොට ක්‍රීඩා කිරීමට වටී. ආලම්බායන එවිට බොහෝ ධනය ලැබ සතුටුව මා මුද හරින්නේ ය. මොහු මා ලවා යමක් යමක් කරවයි ද ඒ ඒ දෙය කරන්නෙමි"යි යනුවෙන් සිතූහ. ඉක්බිති හෙතෙම පෙට්ටියෙන් නික්මෙන ඔහුට "මහත් වෙව"යි කිය. නා රජ විශාල විය. කුඩා වෙව, වට වෙව, පෙණ නැත්තෙක් වෙව, පෙණ එකක් ඇත්තෙක් වෙව, පෙණ දෙකක් ඇත්තෙක් වෙව, පෙණ දහසක් දක්වා මවා ගනුව, උස්වෙව, මිටි වෙව, පෙනෙන ශරීර ඇත්තෙක් වෙව, නොපෙනෙන අධිශරීර ඇත්තෙක් වෙව, නිල් පාට වෙව, කහපාට වෙව, රතුපාට වෙව, සුදු පාට වෙව, මදුවිය පැහැවෙව, දුම් විහිදුව, ගිනිදූල් විහිදුව, ජලය විහිදුව යි කී කල්හි ඔහු විසින් කියන ලද ඒ ඒ ආකාරය නිර්මාණය කොට නැටුම් දුක්වීය.

භූදිත්ත සිරිත

එය දැක මිනිස්සු ආශ්චයඪී අත්භූත සිත් ඇත්තෝ වී බොහෝ අමුරන්. රන් වස්ත්‍රාලංකාර ආදිය දුන්න. මෙසේ ඒ ගමෙන් ලක්‍ෂයක් ලැබුණි. හෙතෙම මහා සත්වයන් අල්ලා ගනිමින් දහසක් ලැබ බෝධිසත්වයන් මුදාහරින්නෙමි'යි කියේ නමුදු ඒ ධනය ලැබ "කුඩා ගමක දී මා මෙපමණ ධනය ලැබුවෙමි. නගරයේ දී වනාහි, බොහෝ ධනය ලබන්නෙමි'යි ධනය ලෝභයෙන් මුදා නොහැරියේ ය. ඔහු ඒ ගමෙහි කුටුම්භ සංස්ථාපනය (පෙළවහක්) කොට රුවන් මුවා පෙට්ටියක් කරවා එහි මහා සත්වයන් දමා සුවපහසු යානාවකට නැග මහක් පිරිවර සමග ගමිනියම් ගම් රාජධානිවල නා රජු ක්‍රීඩා කරවා බරණැසට පැමිණියේ ය. නාගරාජයාට මී පැණි හා විළද දෙයි. නොබැදි අග්ගලාද දෙයි. මුදා නොහරී යන භයෙන් නාගයා ගොදුරු නොගන්නේය. ගොදුරු නොගන්නේ නමුදු නාගයා නුවර වාසල් දොරටු හතර ආදීකොට ඒ ඒ තැන්වල මාසයක් පමණ ක්‍රීඩා කරවීය. එහෙයින් "සංසිතො අකතඤ්ඤා නා" යනාදිය වදාරණ ලදී.

- 162. " සංසිතො අකතඤ්ඤානා ආලම්බනො මමගාඪී පෙළාය පකඛි පිඤ්චාන කීළෙති මං තහිං තහිං "
- 163. පෙළාය පකඛි පනෙන පි සමම අදනෙන පි පාණිනා ආලම්බනෙ න කුප්පාමී සීලකණ්ඩහයා මම
- 164. සකජ්චිතපරිච්චාගො තිණනො ලහුකො මම සීලවිතිකක මො මඤ්චං පඨවී උප්ප නනා වීය "
- 165. " නිරන්තරං ජාතිසතං වජ්ජෙයං මම ජීවිතං නෙව සීලං පහිඤ්ජෙයං වතුදීපාන හෙතුපීති. " (වරියා පිටක)

"කළගුණ නොදන්නා වූ අයකු විසින් (මාගේ වාසස්ථානය) සඳහන් කරන ලද්දේ, ආලම්බන නම් තැනැත්තා මා අල්ලා ගත්තේය. පෙට්ටියක දමා තන්හි තන්හි මා ක්‍රීඩා කරවුයේ ය. පෙට්ටියෙහි බහාලන කල්හිද අතින් මඬනා කල්හිද මාගේ ශීලය බිඳේය යන හයින් ආලම්බනයා කෙරෙහි නොකිපුණෙමි. ස්වකීය ජීවිත පරිත්‍යාගය තණසුලකටත් වඩා සැහැල්ලු කොට මට වැටහෙයි. ශීලය කඩ කිරීම වනාහි පොළොව පෙරලීමක් මෙන් බැඳරුම්ම මට (වැටහෙයි)

සිය ගණන් ජාතිවල නිරන්තරයෙන්ම මාගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කරන්නෙමි. සතර මහා ද්වීප ප්‍රතිලාභය සඳහා වුව ද ශීලය නොම බිඳින්නෙමි'යි

ආදියයි. එහි "සංසිතො" යනු අර නාගයා අසවල් නුග රුක

සම්පයෙහි කුඹස මත නිදන්තේය'යි මෙසේ තැන දක්වා කියන ලද්දේ, "අකතඤ්ඤානා" යනු තමා කළ උපකාරය නොදන්නාවූ මිත්‍රඥෙහි තේසාද බ්‍රාහ්මණයා විසින් යන අදහසයි, "ආලමබනො" යනු අලම්බන විද්‍යාව ජප කරන හෙයින් "ආලමබන" යයි ලැබූ නම් ඇති අභිගුණධීක බ්‍රාහ්මණයා, "මමගාහි" යනු මා අල්ලා ගත්තේය. "කිලෙති මං තහිං තහිං" යනු ඒ ඒ ගම්නියම්ගම් ජනපද රාජධානීන්හි තම ජීවිකාව සදහා මා ක්‍රීඩා කරවයි.. "නිණතොපි උහුකො මම" යනු තමාගේ ජීවිත පරිත්‍යාගය තණසුලක් දීමටත් වඩා සැහැල්ලු කොට මට වැටහෙයි යන අර්ථයයි, "පයච්චි උප්පතනා විය" යනු ශීලය ඉක්ම වීම වනාහි යොදුන් දෙලක්ෂ හතළිස් දහසක් සන වූ මහ පොළොව පෙරළීමක් මෙන් එයටත් වඩා එය බැරූරුම් කොට මට වැටහේය'යි දක්වයි. "නිරන්තරං ජාති සතං" යනු මගේ ඉපදීම් අතුරෙන් නොයෙක් සිය ගණන් ජාතිවලදී ද නිරන්තරයෙන්ම ශීලයාගේ නොඉක්වීම සදහා, "මම ජීවිතං චජෙය්‍යං" පරිත්‍යාග කිරීමට හැක්කෙමි. "නෙව සීලං පහිඤ්ඤාං, යනු සමාදන් වූ ශීලය වනාහි එකකුදු නොබිදින්නෙමි, විනාශ නොකරන්නෙමි, "චතුන්තං දීපානං හෙතු" යනු චක්‍රවර්ති රාජ්‍ය සම්පත් සදහා වුවදැයි දක්වයි. දැන් යමක් සදහා, තම ජීවිතය පවා පරිත්‍යාග කොට එකල සිල් රකින ලද්දේද එම ශීලය රකිනු පිණිසම එසේ අනර්ථය සිදුකරන තේසාද, ආලම්බායන බ්‍රාහ්මණ යන් කෙරෙහි සිතේ වෙනස් ආකාරයක් නොකරන ලදී. එය දැක්වීමට "අපිවාහං" යනාදි අවසාන ගාථාව දේශනා කළහ.

166. "අපි වාහං සීල රකාය සීලපාරමි පූරිය
න කරොමි විතෙන අඤ්ඤා ථන්තං පතබ්පනෙන පි පෙළකෙති"

"තවද මම සිල් රැකීම පිණිස ශීල පාරමිතාව සම්පූර්ණ කිරීම සදහා පෙට්ටියෙහි බහා ලන්නා වූ (අභිගුණධීකයා) කෙරෙහිද සිතෙහි වෙනස් කමක් නො කෙළෙමි"

එම ගාථාව යට (මාතුපොසක වර්තයෙහි) කියන ලද අර්ථ ඇත්තේය.

මෙසේ මහාබෝධිසත්වයන් අභිගුණධීකයාගේ අතට ගිය කල්හි ඔහුගේ මැණියෝ නපුරු සිහිනයක් දැක පුතාද එහි නොදැක ශෝකයෙන් මැඬුනාහු ඉක්බිති ඇයගේ දෙටුපුන් සුදුශීන එපවත් අසා "හිමවතට ගොස් පංච මහා ගංගාවන්හි ද සප්ත මහා විල්වල ද භූරිදත්තයන් සොයා එවයි" කියා සුභෝග යැවීය. "දෙවිලොවට ගොස් ඉදින් දෙවියන් විසින් ධම්ය අසනු කැමතිව භූරිදත්ත එහි ගෙන යන ලද්දේ නම් ඔහු එයින් කැඳවාගෙන

භූරිදන්ත සිරිත

එවැනි කාණාරිටිය එහි යැවී ය. තමා වනාහී මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි සොයන්නෙමි"යි තාපස වේගයෙන් නාග භවනයෙන් නික්මුණි. වෙනත් මවකගේ දරු වූ අවිච්චුබිනම් ඔහුගේ සහෝදරිය බෝසතුන් කෙරෙහි බලවත් ස්නේහ ඇත්ති සුදුසින ලුහුබැඳ ගියාය. සුදුසින ඇය මැඩිපැටියෙකු කොට ජටා මඬුල්ල තුළ බහා බෝධිසත්වයන් පෙනෙවස් රැකි තැන මුල් කොට සියලු තැන සොයන්නේ පිළිවෙලින් බරණැසට පැමිණ රජවාසල දොරකඩට ගියේ ය.

එකල්හි ආලම්බායන රජමිදුලෙහි මහජනයා මැද රජතුමාට භූරිදන්තගේ ක්‍රීඩා දැක්වීමට පෙට්ටිය විවෘත කොට "මහානාගය, එව"යි සංඥා කළේය. බෝසත්තෙම හිස බැහැර කොට බලන්නේ දෙටු සොහොයුරා දක පෙට්ටියෙන් නික්ම ඔහු දෙසට ගියේ ය. මහජනයා බියට පත්ව ඉවත් විය. හෙතෙම ගොස් ඔහුට වැඳ නැවති පෙට්ටියටම පිවිසියේ ය. ආලම්බායන තෙම "නාගයා විසින් මේ තාපසයා දෂ්ට කරන ලද්දේ ය"යි හැගීමෙන් "බිය නොවෙව"යි කීය. සුදුසින මේ නාගයා මට කුමක් කරන්නේ ද? මා සමාන අභිගුණ්ඨිකයෙක් නම් නැතැ"යි ඔහු සමග වාද ප්‍රතිවාද උපදවා නුඹ මේ නාගයා ගෙන ගර්ජනා කරන්නෙහි ය. මම කැමතිවන්නේ නම් මේ මැඩි පැටවා ලවා නුඹ නසාපියවන්නෙමි"යි නැගණියන් කඳවා අත දිගු කළේය. ඇය ඔහුගේ හඬ අසා ජටාමඬුලු අස්සේ වැද හොත්තිම තුන්වරක් මැඩි හඬින් හඬා නික්ම උරහිසෙහි හිඳ පැන නැගී ඔහුගේ අත්ලෙහි විස බින්දු තුනක් හෙලා නැවත ඔහුගේ ජටාව තුළටම පිවිසියා ය. සුදුසින විස බින්දු දක්වා "මේ බින්දු ඉදින් පොළොවෙහි වැටෙන්නේනම් ඔෟෂධ, තණ, වෘක්ෂ ආදී සියල්ලම නැසෙන්නේ ය. ඉදින් අහසට දමන්නේනම් සත් අවුරුද්දක් වැසි නොවසින්තේ ය. ඉදින් ජලයෙහි වැටෙන්නේ නම් ඒ ජලයෙහි හටගත් ප්‍රාණීහු යම් පමණ වෙන් ද ඒ සියල්ලෝම මැරෙන්නාහුයයි කියා රජතුමාට විශ්වාස කරවන්නට වළවල් තුනක් සාරවා එකක් නොයෙක් බෙහෙත්වලින් පිරවීය. දෙවන වළ ගොමවලින්ද තුන්වෙනි වළ දිව්‍ය ඔෟෂධ වලින් ද පුරවා මැද වළට (බෙහෙත් පිරවූ වළට) විස බින්දු දැමීය. එකෙණෙහිම දුම් නැගී ගිනිදූල් නැංගේය. ඒ ගිනිදූල් ගොස් ගොම පිරුණු වළ වැදගත්තේය. එයින් ගිනිදූල් නැග දිව්‍ය ඔෟෂධ පිරුණු වළට වැද දිව්‍ය ඔෟෂධ දවා නිවී ගියේ ය. උණුසුම පැතිරී එම වළ හුදුරෙහි සිටි ආලම්බායනගේ ශරීරයේ සිවිය ඉදිරි ගියේ සුදු කබර ඇත්තෙක් විය. ඔහු බියෙන් නැති ගත්තේ "නා රජු මුදාහරින්නෙමි"යි තුන් වරක් හඬගැසීය.

එය අසා බෝධිසත්වයෝ ඒ පෙට්ටියෙන් නික්ම සියලු අලංකාරයෙන් සැරසුනාවූ ආත්මභාවයක් මවා ගෙන දේව විලාසයෙන්

සිටියහ. සුදුසින සහ අවිච්චුබ්බිත් එසේම සිටියහ. ඉක්බිති සුදුසිනගේ තමන් රජුගේ බෑණා බව රජුට දැන්වීය. එය අසා රජතුමා ඔවුන් වැළඳගෙන හිස සිඹ ඇතුල් පුරයට පමුණුවා මහත් වූ සත්කාර සම්මාන කොට හුරිදත්ත සමග පිළිසඳර කථා කරන්නේ "දරුව, මෙබඳු මහානුභාව සම්පන්න නුඹව ආලම්බායන කෙසේ අල්ලා ගත්තේදැයි ඇසීය. හෙතෙම සියල්ල විස්තර වශයෙන් කියා "මහරජ, රජතුමා විසින් වනාහි මේ ආකාරයෙන් රාජ්‍යය කිරීම වටියයි මයිලණුවන්හට (මාමාට) ධර්මය දේශනා කළේය. ඉක්බිති සුදුසින "මයිලණුවනි, මගේ මව හුරිදත්ත නොදකින්නී ක්ලාන්ත වෙයි. එබැවින් අපට මෙහි ප්‍රමාද විමට නෙහැකිය"යි මයිලණුවන් විමසා හුරිදත්ත හා අවිච්චුබ්බි සමග නාග භවනයටම ගියේ ය.

ඉක්බිති මහා පුරුෂයෝ එහි ගිලන් සවිභාවයෙන් හුන් සේක් ගිලන් බව විමසීමට ආ මහත් නාග පිරිසට කාණාරිටය යන් විසින් වේදය ද යාගය ද බ්‍රාහ්මණයන් ද උතුම් කොට කියන කල්හි ඒ මිථ්‍යාවාදය බිඳ නොයෙක් ක්‍රමයෙන් ධර්මය දේශනා කොට ශීලසම්ප්‍රදාවෙහි සහ දෘෂ්ටි සම්පදාවෙහි පිහිටුවා දිවි ඇති තෙක් සිල් රැක පෙහෙවස් වැස ආයු කෙළවර ස්වර්ලෝකයෙහි උපන්න.

එකල්හි මව් පියෝ මහාරාජ කුලයෝ වූහ. නේසාද බ්‍රාහ්මණයා දේවදත්ත තෙරුන් ය. සෝමදත්ත ආනන්ද තෙරුන් ය. අවිච්චුබ්බි උප්පලවණ්ණා තෙරණියයි. සුදුසින සාරිපුත්ත තෙරුන් ය. සුභෝග මහ මුගලන් තෙරුන් ය. කාණාරිෂ්ඨ සුනක්ඛක්තය. හුරිදත්ත නම් ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය.

මෙහිද උන්වන්සේගේ සෙසු පාරමිතාවෝ යට සඳහන් පරිදීම නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. මෙහිද යොදුන් සියයක් පමණ වූ තමාගේ නාග භවනයෙහි නාග කන්‍යාවන් සොළොස් දහසක් විසින් විත්‍රුරූප මෙන් සේවය කරනු ලබන්නේ දිව්‍ය ලෝක සම්පත් සමාන නාගලෝක සම්පන්නීන්හි සිටියේ නමුදු ඵෙශ්වය් මදයක් නොකොට අඩමසක් පාසා මව්පිය උපස්ථානය ද කුලදෙටුවන් පිදීම ද, සියලු නාග පිරිසගේත් වාක්‍රම්මහාරාජික පිරිසගේත් තච්චිසා පිරිසගේත් හටගත් ප්‍රශ්නයන්ට ඒ ඒ පිරිස් මැද මුවහත් ආයුධයකින් හෙළ උපුල් කලඹක් කපන්නාක් මෙන් තමන්ගේ ප්‍රඥා නැමති ආයුධයෙන් එවේලෙහිම විසඳ ඔවුන්ගේ චිත්තානු රූප ධර්ම දේශනය ද, කියන ලද ආකාරයේ භෝග සම්පත් හැරදමා තමාගේ ශරීර ජීවිත නිරපේක්‍ෂව අඬග හතරකින් යුක්ත වූ උපෝසථය අදිටන් කිරීම ද, එහිදී ප්‍රතිඥා විරෝධී වේය යන බියෙන් අභිගුණ්ඨිකයාගේ අතට පත් වීම ද, ඔහු විසින් මුවෙහි විස මිශ්‍ර කෙළ දූමිම, නගුවින් ගෙන තමා ළගට ඇදීම, බිම

භූරිදන්ත සිරිත

ගැසීම, මැඬීම, පෙළීම යන මේ ආදී වූ නානා ප්‍රකාර විප්‍රකාර කරද්දී ද මෙබඳු වූ මහත් දුකක් අනුභව කරද්දීද කිපී බැලීම් පමණකින් ඔහු අළු කරන්නට සමර්ථ වීත් ශීල පාරමිතාව සිහිකොට ශීලය කඩ වේදෝ යන බියෙන් මදකුඳු සිතෙහි වෙනසක් ඇති කර නොගැනීම, ධනය ලබමි"යි කියා හෝ ඔහුගේ සිතට අනුව පැවතීම, සුභෝග විසින් නැවත රැගෙන එන ලද අකෘතඥවූ මිත්‍රඳුන්ගේ නේසාද බ්‍රාහ්මණයාට ශීලය අධිෂ්ඨාන නොකොට ද නොකිපීම, කණාරිෂ්ඨ විසින් කියන ලද මිථ්‍යාවාදය බිඳ දමා නොයෙක් ආකාරයෙන් ධර්මය දේශනාකොට නාග පිරිස ශීලයන්හි ද සමයක් දෘෂ්ටියෙහි ද පිහිටු වීම යන මේ ආදී බෝධිසත්වයන් ගේ ගුණානු භාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ. එහෙයින්

"එවං අව්ඡරියා එතෙ - පෙ - ධම්ම ස්ස අනුධම්ම නො"යි කියන ලදී.

දෙවෙනි භූරිදන්ත වර්තයයි.

167. "පුනාපරං යදාහොමි වමෙප යාකො මහිඤ්ඤි කො
තදාපි ධම්මි කො ආසිං සීලබ්බ ත සමජ්ජිතො"

"නැවත අනිකුඳු (වර්තයක් කියමි) යම් කලෙක්හි මම මහත් සෘද්ධි ඇති වම්පෙයාක නම් (නාගරාජයෙක්) වීම් ද එකල්හිද ශීලයෙන් හා වුතයෙන් යුක්තවූ ධාර්මිකයෙක් වීම්."

තුන්වෙනි (වම්පෙයාක වර්තයෙහි) "වමෙප යාකො" යනු අඬග මගධ රටවල් අතර වම්පා නම් ගඟක් ඇත, එහි යට පිහිටි නාගභවන ද (ගඟට) නුදුරෙන් පිහිටි හෙයින් වම්පා නම්. එහි උපන් නාරජු "වමෙප යාකය", "තදාපි ධම්මි කො ආසිං" යනු ඒ වම්පෙයා නාග රාජ කාලයේ ද මම ධර්මයෙහි හැසිරෙන්නෙක් වීම්,

බෝධිසත්වයන් වහන්සේ වනාහි එකල්හි වම්පා නාග භවනෙහි ඉපිද වම්පෙයා නම් මහත් සෘද්ධි ඇති මහානුභාව සම්පන්න නා රජෙක් විය. හෙතෙම එහි නාගරාජ්‍යය කරවන්නේ දෙවර්ජ සිරිසම්පත් වැනි ඉසුරු සම්පත් අනුභව කරන්නේ පාරමි පිරිමට අවකාශ නොමැති බැවින් "මට මේ තිරිසන් යෝනියෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක් ද? පෙහෙවස් වැස මෙයින් මිදී මැනවින් පාරමිතා පුරන්නෙමි"යි එතැන් පටන් තමන්ගේ ප්‍රාසාදයෙහිම හිඳ

පෙහෙවස් රකියි. අලංකාර ලෙස සැරසුන නාගමානවිකාවෝ එතුමා සමීපයට පැමිණෙති. හෙතෙම මෙහි මාගේ ශීලයට අනතුරක් වන්නේ ය"යි ප්‍රාසාදයෙන් නික්ම උයනෙහි හිඳීයි. එතනට ද ඒ නාග මානවිකාවෝ පැමිණෙති. එතුමා මෙහි මාගේ ශීලය කිලිට්වන්නේ ය. මේ නාග භවනයෙන් නික්ම මිනිස් ලොවට ගොස් පෙහෙවස් වසමි'යි මෙසේ සිතීය. හෙතෙම එතැන් පටන් උපෝසථ දිනයන්හි නාග භවනෙන් නික්ම එක් පසල් ගමකට නුදුරෙහි මාවතක් සමීපයෙහි තුඹසක් මත මාගේ සම් ආදියෙන් ප්‍රයෝජනයක් ඇත්තෝ සම් ආදිය ගනිත්වා. ක්‍රීඩා සඵයකු හෝ කරනු කැමැත්තෝ ක්‍රීඩා සර්පයකු කරත්වා"යි ශරීරය දාන මුඛයෙහි හැර පියා දරණ බැඳ වැදහොත්තේ තුදුස්වක පසළොස්වක දිනයන්හි පෙහෙවස් වසයි. පැලවිය දිනයෙහි නාග භවනට යයි. මෙසේ පෙහෙවස් රකින එතුමන්ට බොහෝකාලයක් ඉක්ම ගියේ ය.

ඉක්බිති බෝධිසත්වයන් වහන්සේ සුමනා නම් තම අගමෙහෙසිය විසින් "දේවයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ මිනිස් ලොවට ගොස් පෙහෙවස් රකින්නහුය, එය වනාහි සැක සහිතය. භය සහිතය"යි කියන ලද්දාහු මඟුල් පොකුණු තෙර සිට "සොඳුර ඉදින් කිසිවෙක් මට පහරදී වෙහෙස කරන්නේ නම් මේ පොකුණෙහි ජලය කැලඹෙන්නේය. ඉදින් ගුරුළෙක් අල්ලාගන්නේනම් දිය කැකෑරෙන්නේය. ඉදින් අභිගුණධීකයෙක් අල්ලා ගන්නේනම් ජලය ලේපාට වන්නේය"යි නිමිති තුනක් ඇයට කියා තුදුස්වක් ජේවස අදිටන් කොට නාග භවනයෙන් නික්ම එහි ගොස් ශරීර සෝභාවෙන් තුඹස හොබවමින් තුඹස මත වැදහොත්තාහුය. එතුමන්ගේ ශරීරය රිදී දමක් මෙන් සුදු පාට විය. හිස රතු කම්බිලි පන්දුවක් වැනිය. ශරීරය නගුලිසක් පමණය. හුරිදත්ත කාලයෙහි වනාහි කලවයක් පමණය, සඬිබපාල කාලයෙහි එක් ඔරුවක් ඇති නැවක් පමණය.

එකල්හි බරණැස එක් මාණවකයෙක් තක්‍ෂලාවට ගොස් ආලම්බායන මන්ත්‍රය ඉගෙන ඒ මාර්ගයෙන් තම ගමට යන්නේ මහා සත්වයන් දෑක "හිස් අතින් ගමට යාමෙන් මට කවර ප්‍රයෝජනයක්ද? මේ නාගයා අල්ලාගෙන ගම් නියම්ගම් රාජධානිවල ක්‍රීඩා කරවන්නේ ධනය උපයාගෙනම යන්නෙමි"යි සිතා දිව්‍ය ඹෟෂධ ගෙන දිව්‍ය මන්ත්‍රය පිරිවහා ඔහුගේ සමීපයට ගියේ ය. දිව්‍යමන්ත්‍රය ඇසුකල පටන් මහා සත්වයන්ගේ කන්වල රත් යහුල් ප්‍රවේශ කරන කලක් මෙන් විය. හිස්මුදුන යකුලකින් පහරණ කලක් මෙන් විය. හෙතෙම මේ කවරෙක් දෝහෝයි දරණ වැළ අතරින් හිස ඔසවා බලන්නේ අභිගුණධීකයා දෑක මගේ විය උග්‍ර තේජස් සහිතය. ඉදින් මම කිපී නාසාවාතයක් පිටකරන්නේ නම් මොහුගේ ශරීරය බොල් වී මීටක් මෙන් විසිරෙන්නේය, එසේම මාගේ ශීලයද කඩ වන්නේය. එබැවින් ඔහු දෙස

වම්පෙයන නාග සිරිත

නො බලන්නෙමි'යි සිතිය. හෙනෙම ඇස් වසාගෙන හිස දරණ අතර තැබිය. අභිගුණ්ඨික බ්‍රාහ්මණයා ඔහුගේ අනුභව කොට මන්ත්‍රය ජප කොට කෙළ මහා සත්වයන්ගේ ශරීරයට දැමීය. බෙහෙත් වලද මන්ත්‍රයේ ද ආනුභාවයෙන් කෙළ ගැටුණ ගැටුණ තැන්වල ගඩු නැගි කලක් මෙන් විය. ඉක්බිති ඔහු නගුවන් ගෙන ඇද බිම දිගට හොවා එළකුරකට බඳු දණ්ඩෙන් පෙළා දුච්ච කොට හිස දැඩිව පෙළීය. මහා සත්වයෝ මුව විවර කළහ. ඉක්බිති එතුමන් ගේ කටට කෙළ ගසා බෙහෙත් හා මන්ත්‍ර බලයෙන් දත් බිත්දේය. මුව රුධිරයෙන් පිරුණි. මහා සත්වයෝ තමාගේ ශීලය බිඳෙයි යන බියෙන් මෙබඳු වූ දුකක් ඉවසමින් ඇස් ඇර බැලීමක් පමණවත් නො කළහ. හෙනෙමේ ද නාගරාජයා දුච්ච කරන්නෙමි'යි නගුවේ සිට ඇට කුඩු කරන්නාක් මෙන් සියලු ශරීරය මැඩ පිළිවෙලන්නාක් මෙන් වෙළීය. දුනුදිය මඬින්නාක් මෙන් මැඩීය. නගුවන් ගෙන රෙදි අපුල්ලන්නාක් මෙන් ඇපිල්ලීය. මහා සත්වයන්ගේ සියලු ශරීරය ලෙයින් තවරණ ලද්දේ විය. මහත් වේදනාව ඉවසූහ. ඉක්බිති එතුමන් දුච්ච කොට වැල්වලින් පෙට්ටියක් කොට එහි එතුමන් දමා පසල්ගමකට ගෙන ගොස් මහජනයා මැද ක්‍රීඩා කරවීය. නිල් ආදී වණියන් අතුරෙන් වට සතරැස් ආදී සටහන් අතුරෙන් ද කුඩා මහත් ආදී ප්‍රමාණයන් අතුරෙන්ද බ්‍රාහ්මණයා යමක් යමක් කැමති වෙයිද මහාසත්වයෝ ඒ ඒ දෙයම කොට නටති. පෙණ සියයක් ද පෙණ දහසක් ද කරන්මය. මහජනයා පැහැදි බොහෝ ධනය දුන්නේය. එක් දිනයකදීම කහවණු දහසක් ද දහසක් වටිනා පිරිකරද ලැබුණි.

බ්‍රාහ්මණයා මුලදීම දහසක් ලැබ මුදා හරින්නෙමි'යි සිතිය. ඒ ධනය ලැබ "මා විසින් පසල්ගමකදී මෙපමණ ධනය ලැබුවෙමි. රාජරාජ මහාමාත්‍යාදීන්ට දැක්වූ කල්හි වනාහි බොහෝ ධනය ලබන්නෙමි'යි කරන්නයක්ද සැප යානාවක් ද ගෙන ගැලෙහි පිරිකර තබා සැප යානයෙහි හුන්නේ මහත් පිරිවරින් මහා සත්වයන් ගම් නියමිගම් රාජධානිවල ක්‍රීඩා කරවමින් බරණැස උග්‍රසේන රජුගේ (සම්පයෙහි) ක්‍රීඩා කරවා මුදා හරින්නෙමි'යි ගියේය. හෙනෙම මැඩියන් මරා නාරජුට දෙයි. නා රජ නැවත නැවත මා නිසා මරන්නේය'යි නොකයි. ඉක්බිති නාගයාට විළඳහා මීපැණි දුන්නේය. ඒවා ද ඉදින් මම ගොදුරු ගන්නෙමි නම් පෙට්ටිය ඇතුළේම මරණය වන්නේයයි නොකයි. බ්‍රාහ්මණයා මසකින් පමණ බරණැසට පැමිණ දොර ගමිහි ක්‍රීඩා කරවන්නේ බොහෝ ධනය ලැබුවේය. රජතුමා ද ඔහු කැඳවා අපටද ක්‍රීඩා කරවවයි කීය. දේවයන් වහන්ස, යහපති. හෙට පසළොස්වක දින නුඹවහන්සේ ඉදිරියේ ක්‍රීඩා කරවන්නෙමි යි කීය. රජතුමා "හෙට නාගරාජයා රාජාඬිගනයෙහි නටන්නේය, මහජනයා රැස් වී බලන්නවා"යි බෙර හසුරවා දෙවන දවසහි රාජාඬිගනය අලංකාර කරවා

බමුණා කැඳවීය. හෙතෙම රන් පෙට්ටියෙන් මහා සන්වයන් ගෙන ගොස් විසිතුරු ඇතිරියක පෙට්ටිය තබා හුන්නේ ය. රජතුමා ප්‍රාසාදයෙන් බැස මහජනයා පිරිවරා රාජාසනයෙහි හුන්නේ ය. බ්‍රාහ්මණයා මහාසන්වයන් බැහැරට ගෙන නැටවීය. මහාසන්වයෝ ඔහු විසින් සිතන සිතන ලද ආකාරයන් දැක්වූහ. මහජනයා තමන් සිටි අයුරින් සිටීමට නොහැකි වෙයි. දහස්ගණන් පිළිහිස සියාරවති. බෝසතුන් මත රුවන් වැසි වැස්සේය. එහෙයින් "තදාපි මං ධම්ම චාරිං" ආදිය වදාරණ ලදී.

- 168. "තදාපි මං ධම්ම චාරිං උපවුඤ්ඤා උපොසථං අභිගුණධීකො ගහෙතොන රාජද්වාරමහි කිළකි."
- 169. " යං සො වණණං විතන යති නිලංව පීතලොහිතං නසස විතතා නු වනනනෙනා හොමී විතතින සනති හො"
- 170. "ඵලං කරෙය්‍ය උදකං උදකමපි ඵලං කරෙ යදි හනන සස කුපෙය ය්‍යං බණෙන ජාරිකං කරෙ"
- 171. "යදි විතන වසී හෙසසං පරිහාසිසසාමි සීලනො සීලෙන පරිහිනසස උතතමතො නසිජ්ඣති"
- 172. " කාමං හිජ්ජ තු'යං කායො ඉධෙව විකිරියතු නෙව සීලං පහිනෙය්‍යං විකිරනෙන භුසං වියාති. (වරියා පිටක)

"එකල්හි ද ධම්මයෙහි හැසිරෙන සුලු වූ පෙහෙවස් විසූ මා අභිගුණධීකයෙක් අල්ලාගෙන රජදොරටුවෙ ක්‍රීඩා කරවයි. හෙතෙම නිල්වූ ද රන්වන් වූ ද රක්තවණ්ණ වූ ද යම් වණ්ණයක් ඉටයිද, (ඔහුගේ) සිතට අනුව පවත්නෙමි සිතු ආකාරයෙන් වණ්ණවත් වෙමි.

පොළොව ගෙන ජලය කරන්නෙමි, ජලය ගෙන පාවිච්චියද කරන්නෙමි. ඉදින් මම ඔහුට කිපෙන්නෙමි නම් ක්‍ෂණයකින් අඵකරන්නෙමි.

ඉදින් මම සිතට වසඟවීම් නම් ශීලයෙන් පිරිහෙන්නෙමි. ශීලයෙන් පිරිහුණහට උත්තමාර්ය සිදු නොවෙයි. මේ ශරීරය ඒකාන්තයෙන් බිඳේවා, මෙහිම විසිර යේවා, බොල් වී මිටක් මෙන් විසිරෙන කල්හිද ශීලය නො බිඳින්නෙමි"

එහි "තදාපි" යනු යම් කලෙකහි මම වම්පෙය්‍යක නාග රාජයා වීමද එකල්හි ද, "ධම්ම චාරිං" යනු දඟකුඟල කම්පට් ධම්මයෙහි හැසිරෙන්නේමය,

වම්පෙයන නාග සිරිත

කුඩාම වූ ද අධම්යෙක්හි නොහැසිරෙන්නේ "ධම්ම චාරී " වේ, "උපවුසු උපොසථං" යනු අඬුන අටකින් යුත් ආයථී උපෝසථ ශීලය රක්ෂා කිරීම් වශයෙන් වසන ලද උපෝසථ කම් ඇති, "රාජ චාරමහි කීළති" යනු බරණැස උග්ගසේන රජුගේ මාලිගා දොරටුවෙහි ක්‍රීඩා කරවයි. "යං සො වණණං විත්තයති" යනු ඒ අභිගුණධීක බ්‍රාහ්මණයා යම් යම් නීලාදී වණයක් වේවායි සිතයිද, එහෙයින් කියන ලදී, "නීලංව පීතලොහිතං" යි. එහි "නීලංවා" යන්නෙහි 'වා' ශබ්දය අනියමාර්ථයෙහිය. ගාථාව සුඛෝච්චාරණය සදහා හුස්ම කොට කියන ලදී. එහෙයින් 'වා' ශබ්දයෙන් නොකියන ලද ඕදාන ආදී වණී විශේෂයන්ද වටකුරු ආදී සටහන් විශේෂද ලොකු කුඩා ප්‍රමාණ විශේෂ ද සංග්‍රහ කෙරේ. "තස්ස විත්තානුවත්තනෙනා" යනු ඒ අභිගුණධීකයාගේ සිතට අනුව පවතිමින්, "විත්තින සන්තිහො" යනු ඔහු සිතු සිතු ආකාරයෙන් ප්‍රේක්ෂක ජනයාට පෙන්වමි"යි දක්වයි. හුදෙක් ඔහු සිතු ආකාර දක්වීම පමණක්ම මගේ ආනුභාවය නොවේ, තව ද ගොඩබිම ජලය කරන්නෙමි, ජලය ද ගොඩබිම කරන්නෙමි, මහ පොළොව ගෙන ජලය කිරීමට ද ජලය ගෙන පොළොව කිරීමට ද හැකිවන්නෙමි. මෙස් මහානුභාව ඇති, "යදිහං තස්ස කුප්‍යෙය්‍යං" යනු ඒ අභිගුණධීකයාට මම ඉදින් කීපෙන්නෙමි නම් "බණෙන ඡාරිකං කරෙ" යනු ක්‍රෝධය හටගත් කෙණෙහි ම අප කරන්නෙමි.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එකල්හි තමාට උපදින අනර්ථයන් වැළැක්වීමට සමත් බව දක්වා දැන් යම් අදහසකින් ඒ වැළැක්වීම නොකළාහුද එය දැක්වීමට "යදි විත්ත වසී හෙස්සං" යනාදිය දේශනා කළහ. එහි අර්ථය :- මේ අභිගුණධීකයා මට අභිගයින් බාධා කරයි. මගේ ආනුභාවය නොදනී. ඒකාන්තයෙන් මොහුට ආනුභාවය දක්වන්නෙමි"යි කීවී බැලීම පමණකින්ම ඉදින් සිතට වසඟ වූයෙමි නම් ඉක්බිති ඔහු බොල් වී මිටක් මෙන් විසිරී යන්නේය. මම සමාදන් වූ "සීලතො පරිහායිස්සාමි" ශීලයෙන් පිරිහෙන්නෙමි. එසේ ඇති කල්හි "සීලතො පරිහිනස්ස" කැවුණු සිල් ඇත්තාට, මවිසින් දීපඬිකර බුදු රජුන්ගේ පාද මුලයේ පටන් පතන ලද "උත්තමතෝ" බුදු බවක් වේද "සො න සිජ්ඣති" එය සිදු නො වේ. "කාමං හිජ්ඣුයං කායො" යනු මේ සතර මහාභ්‍යයන්ගෙන් හටගත්, බත් කොමුයෙන් වැටුණු, අතිත්‍යවු ඉළිම්, පිරිමැදිම්, බිදිම්, වැනසීම් ස්වභාවකොට ඇති ශරීරය හුදෙක් බිඳේවා, විනාශ වේවා, 'ඉධෙව' මෙතැන්හිදීම මහසුළඟකට දූමු බොල් වී මිටක් මෙන් විසිරී යේවා, "නෙව සීලං පහිඤ්ඤං විකිරනො භුසං විය" යනු උත්තමාර්ථයට හේතු භූත වූ ශීලය වනාහි මේ ශරීරය බොල්මිටක් මෙන් විසිරී යද්දී ද නොම බිදින්නෙමි, කයෙහි හා ජීවිතයෙහි අපේක්ෂානොමැත්තෙක් වී ශීල පාරමිතාව ම පුරමි"යි

සිතා ඒබදු වූ දුකක් එකල්හි ඉවසුවෙමි'යි දක්වයි.

අභිගුණධීකයාගේ අතට පත් මහාබෝසතාණන්ට මාසයක් පිරුණේය. මෙපමණ කාලයක් නිරාහාරම විය. සුමනා දේවිය. "මගේ සැමියා අතිශයින් සුනන්දු වේ. හේතුව කවරෙක්දැයි පොකුණ බලන්නී ලේපාට ජලය දූක "අභිගුණධීකයෙකු විසින් ගන්නා ලද්දේ වන්නේයයි දැන නාගභවනයෙන් නික්ම තුඹස සමීපයට ගොස් මහා සත්වයන් අල්ලාගත් තැන ක්ලාන්ත වූ තැන ද දූක හඬා වැලපී පසල් ගමට ගොස් විමසා එපවත් අසා බරණැසට ගොස් රජදොරටුවෙහි අහසේ හඬමින් සිටියාය. මහා සත්වයෝ නටමින්ම අහස බලන්නාහු ඇය දූක ලජ්ජාවට පත් වූයේ පෙට්ටියට පිවිස වැදහොත්තාහ.

රජතුමා ඔහු පෙට්ටියට පිවිසි කල්හි "කුමන කරුණක් නිසා දැයි ඔබනොබ බලන්නේ අහසෙහි සිටි ඇය දූක "නුඹ කවර තැනැත්තියක් දැයි අසා ඇයගේ නාගකන්‍යා බව අසා "ඒකාන්තයෙන් නා රජ මැය දූක ලජ්ජාවට පත් වූයේ පෙට්ටියට පිවිසි යේය. යට දක්වූ මේ සෘද්ධානුභාවය නාරජුගේ ම ය, අභිගුණධීකයාගේ නොවේ යැයි නිගමනය කොට "මෙසේ මහානුභාව ඇති මේ නාගරාජයා කෙසේ මොහුගේ අතට ගියේ දැයි අසා " මේ ධම්මාරී සිල්වත් නාගරාජයා තුදුස්වක් පසළොස්වක් දා පෙහෙවස් රකින්නේ තමාගේ ශරීරය දාන මුඛයෙහි පවරා දී මහමග සමීපයෙහි තුඹසක් මත වැදහොත්තේයයි ද, එහි දී මොහු මේ අභිගුණධීකයා විසින් අල්ලා ගන්නා ලද්දේයයි ද මොහුට දෙවඟනන් සමාන දහස් ගණන් ස්ත්‍රීහුද, දිව්‍යලෝක සමීපත් සමාන නාගභවනෙහි සමීපත් ද, මෙබඳු මහත් සෘද්ධිමත් බවක් හා මහානුභාවයක් ද මුළු පොළොව පෙරළීමට සමත් බවක් ද ඇත්තේ නමුත් හුදෙක් මාගේ ශීලය බිඳෙන්නේයයි මෙබඳු විප්‍රකාරයක් දුකක් අනුභව කරන්නේ යයි අසා සංවේගයට පත් වූයේ එකෙණෙහිම ඒ අභිගුණධීක බ්‍රාහ්මණයාට බොහෝ ධනය ද මහත් යස ඉසුරුදු දී "පින්වත මේ නාගරාජයා හැර පියව"යි කියා නාගරාජයා මුදවාපිය. මහා සත්වයෝ නාගවේගය අතුරු දහන් කොට මානවක වේගයෙන් දේවකුමාරයෙක්මෙන් සිටියේ ය. සුමනා දේවියද අහසින් බැස ඔහු භමීපයෙහි සිටියාය. නාගරාජයා රජුට ඇදිලිබැඳ "මහරජ, එනු මැනවි. මගේ නිවෙස්න බැලීමට එනු මැනවැ"යි ඉල්ලා සිටියේය. එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළහ.

"බැඳුමෙන් මිදුණු වම්පෙයාක නාගතෙම රජුට මෙසේ කීවේය. කසී රජතුමනි, නුඹ වහන්සේට නමස්කාර වේවා. කසීරට දියුණු කරන රජතුමනි, නුඹ වහන්සේට නමස්කාර වේවා. මාගේ නාග භවනය දකුම්කඵය. එය සපිරිවරින් අවුත් බලන මෙන් ආරාධනා කොට නුඹ වහන්සේට ඇදිලි

බදිමි"යි නා රජ කීයේ ය. (ජාතක පාලි)

ඉක්බිති රජ ඔහුගේ නාගභවනට යාමට කැමැත්ත දුන්නේ ය. මහා සත්වයෝ සහපිරිවරින් රජතුමා ගෙන නාගභවනට ගොස් තමාගේ ඉසුරු සම්පත් දක්වා කීප දිනක් එහි වස්වා "සියලු රජ පිරිස් කැමති පමණ අමුරන්, රන් ආදී ධනය ගනින්නවායි බෙර හැසිරවීය. රජුටද නොයෙක් සිය ගණන් ගැල්වලින් ධනය යැවීය. "මහරජ රජු විසින් දන් දිය යුතුය. සිල් රැකිය යුතුය. ධාර්මික රක්ෂාවරණ ගෝපනය සියලු තන්හි සංවිධානය කළ යුතුය"යි දගරාජ ධම්මයෙන් අවවාද දී පිටත් කළහ. රජ මහත් යසසින් නාග භවනෙන් නික්ම බරණැසටම ගියේ ය. එතැන් පටන් වනාහි දඹදිවි තලය හිරණස සවණියන්ගෙන් සම්පුණ්ණ වූයේ ය. මහා සත්වයෝ සිල් රැක අඩමසක් පාසා පෙහෙවස් රැක පිරිස සහිතව සඞ්ඝපුරය පිරවූහ. එදා අභිගුණධීකයා දෙව්දත් තෙරය. සුමනා රාහුල මාතාව ය, උග්ගසේන රජු සැරියුත් තෙරුන් ය. වම්පෙයන නා රජ ලෝකනාට බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. මෙහි ද උන්වහන්සේගේ සෙසු පාරමිතාවෝ සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. මෙහි බෝධි සත්වයන්ගේ ආශ්වයඝී ආනුභාවයෝ යට කියු අයුරින්ම වන්නාහ.

**තුන්වෙනි
වම්පෙයන නාග වර්තයයි.**

- 173. "පුනාපරං යදා හොමී චූලබොධි සුසීලවා
හවං දිස්වාන භයනො නෙකනි මමං අභිනිකනිමි"
- 174. "යා මෙ දුනිසිකා ආසි බ්‍රාහ්මණී කතක සන්තිහා
සාපි වට්ටෙ අනපෙකනා නෙකනි මමං අභිනිකනිමි"
- 175. "නිරාලයා ජීනන බජ්ඣ අනපෙකනා කුලෙගණේ
වරන්තා ගාම නිගමං බාරාණසි මුපාගමුං"
- 176. "නඤ්ච වසාම නිපකා අසංසධ්ධා කුලෙ ගණේ
නිරාකුලෙ අප්ප සඤ්ඤ රාජ්ජයානෙ වසාමුහො" (වරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (වර්තයක් කියමි) යම් කලෙක මම සොඳුරු සිල් ඇති චූලබෝධි නම් (පරිබ්‍රාජකයෙක්) වීම් ද එකල්හි සංසාරය භය වශයෙන් දැක නොපිණිමයාද (නැණසින් දැක) අභිනිපිණිමණය කෙළෙමි. මාගේ බිරිඳ වූ සවණියකට බඳු වණි ඇති යම් බැමිණියක් වුවාද ඕනොමෝද සසරෙහි අපේක්ෂා රහිත ව නොපිණිමයා පිණිස නික්මුණාය.

තෘෂ්ණා රහිත වූ ඥාතීන් කෙරෙහි සිදින ලද බන්ධන ඇති කුලය කෙරෙහි ද සමූහයා කෙරෙහි ද අපේක්ෂා රහිත වූ (අප දෙදෙනා) ගම් නියමිතමිහි හැසිරෙමින් බරණැස් නුවරට එළඹියෙමු. එහි නිරාකුල වූ නිශ්ශබ්ද වූ රජුගේ උයනෙහි අපි දෙදෙනා ප්‍රඥාවෙන් යුක්තව කුලය කෙරෙහි ද සමූහයා කෙරෙහි ද නොඇලුණු සිත් ඇතිව වාසය කෙළෙමු.

සතරවෙනි (වූලබෝධි වර්ගයෙහි) "වූලබෝධි" යනු මහාබෝධි පරිබ්‍රාජක ආත්මභාවය අරමුණු කොට මෙහි "වූලබෝධි" යන ව්‍යවහාරය නගන ලදී. මෙම ජාතකයෙහි තමාට වැඩිමහල් සහෝදරාදී කෙනෙක් මහාබෝධි සත්වයන්ට නොවූ හෙයින් ඒ බව දැන යුතුය. "සුසීලවා" යනු යහපත් සිල් ඇත්තා, ශීලයෙන් යුක්ත වූ යන අර්ථයයි, "භවං දිසාන භයතො" යනු කාමාදී භවය බිය විය යුතු බවෙන් දැක, "නෙකබමමං" යනු මෙහි 'ව' ශබ්දයෙහි ලෝපය දැනගනුය. එහෙයින් "දිසාන" යන පදය සම්බන්ධ කරනු ලැබේ. මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. ජාති ජරා ව්‍යාධි, මරණ අපාදක, අතීතයෙහි සංසාරික දුක, අනාගතයෙහි සංසාරික දුක, චතූමානයෙහි ආහාර සෙවීම ආදිකොටගත් දුක, යන මේ සංවේග වස්තූන් අට ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කිරීමෙන් සියලු කාමාදී ප්‍රභේද ඇති භවය සංසාර භය වශයෙන් වටහාගනිමින් දැක නිව්‍යාණය ද, එයට උපාය වූ සමථ විද්‍යානා ද, එය උපාය වූ පැවිද්ද ද යන මේ ත්‍රිවිධ නෛෂ්ක්‍රමය අනුග්‍රව ආදියෙන් සිද්ධ වූ නැණසිත් එයට ප්‍රතිපක්ෂ වශයෙන් දැක නොයෙක් ආදිනවයන්ගෙන් ආකුල වූ ගිහි භාවයෙන් නික්ම නාපස පැවිද්ද අරමුණු කොට ගියේ ය'යි "දුතියිකා" යනු පැරණි බිරිඳ, ගිහිකල බිරිඳ වූ තැනැත්තිය, "කනකසන්තිභා" යනු රන් සමාන සමක් ඇති, "වට්ටො අනපෙක්ඛා" යනු සංසාරයෙහි ඇලීමක් නැති, "නෙකබමමං අභිනිකමි" යනු නෛෂ්ක්‍රමය පිණිස ගෙයින් නික්මුණි. 'පැවිදිවිය' යන අර්ථයයි.

මෙය කරණකොටගෙන සත්වයෝ ඇලෙති'යි ආලය වේ. තණ්හාවයි. එය නො මැති බැවින් "නිරාලයා" වේ. එයින් ම ඥාතීන් කෙරෙහි වූ තෘෂ්ණා බන්ධනය සින්ද හෙයින් "ඡන්තබන්ධු" වේ. මෙසේ ගිහි බන්ධනයන් ගේ අභාවය දක්වා දැන් පැවිද්දන්ට ද යම්කිසි බන්ධනයක් වේනම් එය ද නොමැතිබව දැක්වීමට "අනපෙක්ඛා කුලෙ ගණෙ" යයි කියන ලදී. එහි 'කුලෙ' යනු උපස්ථාන කුලයෙහි, "ගණෙ" යනු නාපස සමූහයෙහි, සෙසු බ්‍රහ්මචාරී හු 'යි කියනු ලැබෙති. "උපාගමුං" යනු අපි දෙදෙනාම එළඹියෙමු. "තස්ස" යනු බරණැස් සමීපයේ, "නිපකා" යනු ප්‍රඥාවන්තයෝ "නිරාකුලෙ" යනු ජනයාගේ ගැවසීමක් නැති බැවින් ජනයාගෙන් නිරාකුල වූ, "අප්‍යසඤ්ඤ" යනු මෘග පක්ෂීන්ට උච්චූන් කරන හෙයින් ඔවුන් නාද කරන හඬින්ද තොරබැවින් අල්පශබ්ද වූ. "රාජුසානෙ වසාමුහො" යනු

චූලබෝධි සිරිත

බරණැස් රජුගේ උයනෙහි අපි දෙදෙනා එකල්හි වසමු. එහි මේ අනුපිළිවෙල කථාවයි :-

අනිතයේ මේ හඳු කල්පයෙහිම බෝධිසත්වයන් වහන්සේ බුන්මලෝකයෙන් වුන ව එක්තරා කසිගමක එක් මහත් සම්පත් ඇති බ්‍රාහ්මණයෙකුට පුතා වී උපන්න. ඔහුට නම් තබන දිනයෙහි "බෝධි කුමාර" යයි නම් කළහ. වැඩිවියට පත් කල්හි තක්‍ෂලාවට ගොස් ශිල්ප ඉගෙන ආපසු පැමිණි කල මවු පියෝ අකමැති වූ ම ඔහුට සමජාතික වූ කුලකුමාරියක ගෙනාවාහුය. ඕද බුන්මලෝකයෙන් වුන වුවා දෙවගනක් බඳු උතුම් රූ ඇත්තිය. ඔවුන් නොකැමැත්තෙන් ම ඔවුනොවුන් ආවාහවිවාහ කළහ. ඔවුන් දෙදෙනා අතරම ක්ලේශ සමුදාවාරයක් නොවූවිරූය. රාගසතිතව ඔවුනොවුන් දෙස බැලීම් පමණකුදු නො වීය. සෙසු සංසඨියන් ගැන කියනුම කවරේද? මෙසේ පිරිසිදු සිල් ඇත්තෝ වුන. පසු කාලයෙහි මහාසත්වයෝ මවුපියන් කඵරිය කළ පසු ඔවුන්ගේ ශරීර කෘත්‍යය කොට භායනීව කැඳවා "සොඳුර, නුඹ මේ අසු කෝටියක් වූ ධනය ගෙන සුවසේ ජීවත් වෙව"යි කීහ. ආයතී පුත්‍රය. නුඹ වහන්සේ කුමක් කරන්නෙහිද? "මට ධනයෙන් වැඩක් නැත. පැවිදි වන්නෙමි"යි කීහ. කිම පැවිද්ද ස්ත්‍රීන්ට නොවටනේද? "සොඳුර වටී " "එසේ නම් මට ද ධනයෙන් වැඩක් නැත. මම ද පැවිදි වන්නෙමි"යි, ඒ දෙදෙනා ම සියලු සම්පත් පරිත්‍යාග කොට මහදන් දී නික්ම වනයට පිවිස පැවිදි වී පිඬු පිණිස හැසිරීමෙන් හා ඵලාඵලවලින් යැපෙන්නාහු පැවිදි සැපයෙන් ම දස වසරක් වාසය කොට ලුණු ඇඹුල් සෙවීම පිණිස ජනපද වාරිකාවෙහි හැසිරෙන්නාහු පිළිවෙළින් බරණැසට ගොස් රජ උයනෙහි විසූහ. එහෙයින් "රාජ්‍යයානෙ වසාමුහො"යි කියන ලදී,

ඉක්බිති එක් දවසක් රජතුමා උයන් කෙළියට ගියේ උයනෙහි එක් පසෙක පැවිදි සුවයෙන් කල් යවන ඔවුන් සම්පයට ගොස් දුටුවන් අතිශයින් පහදවන්නා වූ උතුම් රූ දරන පරිබ්‍රාජිකාව දැක කෙලෙස් වශයෙන් බැඳුණු සිත් ඇතිව බෝධිසත්වයන්ට "මේ පරිබ්‍රාජිකාව නුඹ වහන්සේට කවරෙක් වන්නී දැයි ඇසීය. උන්වහන්සේ විසින්ද "කිසිවෙක් නො වේ. හුදෙක් එකට පැවිදි වූ තැනැත්තිය. එසේ වුවත් ගිහිකල බිරිඳ වී යයි කී කල්හි රජතුමා "මැය වනාහි මෙතුමාගේ කිසිවෙක් නොවේ. එසේ වුවත් මෙතුමාගේ ගිහිකල බිරිඳ වුවාය. ඉදින් මම මැය අන්තෘපුරයට පමුණුවන්නෙමි නම් එයින්ම මොහුගේ ද මැයගේ ද ප්‍රතිපත්තිය දැන ගන්නෙමි"යි අන්ධබාල වූයේ ඇ කෙරෙහි තමාගේ බැඳුණු සිත වළක්වන්නට නොහැකි වූයේ එක්තරා පුරුෂයකුට "මේ පරිබ්‍රාජිකාව රජගෙට ගෙන යව"යි අණ කළේය. ඔහු රජතුමාට (යහපතැයි) පිළිතුරු දී "අධම්ය ලෝකයේ පවතී යනාදිය කියා හඬද්දීම ඇය රැගෙන ගියේය. බෝධිසත්වයෝ ඇය හඬන ශබ්දය අසා

එක්වරක් බලා නැවත නොබැලූහ. "ඉදින් මම වළක්වන්නේ නම් ඔවුන් කෙරෙහි සිත නරක් වී මගේ ශීලයට අනතුරක් වන්නේ ය"යි ශීලපාරමිතාවම සිහි කරමින් වැඩ හුන්න. එහෙයින් උය්‍යානදස්ස නංගනඤා - රාජා අඤ්ඤ ස බ්‍රාහ්මණීං ආදිය වදාරණ ලදී.

177. "උය්‍යාන දස්ස නංගනඤා රාජා අඤ්ඤ ස බ්‍රාහ්මණීං උපගමම මමං පුච්ඡි තුඤ්ඤො සා කස්ස භාරියා"

178. "එවං චුතො අහං තස්ස ඉදං වචනමචුචිං න මඤ්ඤං හරියා එසා සහධමමා එක සාසනී."

179. "තස්සා සාරත්ත ගධිතො ගාහපෙතාන වෙටකෙ නිපජ්ඣියතො බලසා අනෙතපුරං පවෙසසී."

180. "ඔදපත්ත කියා මඤ්ඤං සහජාතා එක සාසනී ආකඩ්ඪි ත්වා නයන්තියා කොපො මෙ උපපජ්ජ එ"

181. "සහ කොපෙ සමුප්ප නෙත සීලබ්බ නමනුස්ස රිං නතෙව කොපං නිග්ගණ්හිං නාදාසිං වඩ්ඪි තුපරි"

182. "යදිනං බ්‍රාහ්මණීං කොචි කොටෙට ය්‍ය නිණ්ණ සන්තියා නෙට සීලමප හිනෙද්දය්‍යං බොධියායෙට කාරණා"

183. "න මෙ සා බ්‍රාහ්මණී දෙස්සා නපි මෙ බලං නච්ඡති සබ්බ ඤ්ඤා තමජියං මඤ්ඤං තස්මා සීලානු රකඛි ස්ස නති"

" රජතෙමේ උයන දැකීමට ගොස් බැමිණිය දුටුවේය. මා කරා එළඹී "මේ තොමෝ තාගේ කවි ද? (නැතහොත්) කාගේ භායඝීවදැයි විචාළේය.

මෙසේ විචාළ කල්හි ඔහුට "මේ තොමෝ මාගේ භායඝීව නොවෙයි. මා හා සමාන ධම් ඇත්තිය. සමාන අනුශාසන ඇත්තියයි මේ වචනය කීම්.

(රජ) ඇ පිළිබඳ සිත් ඇතිව දාසයන් ලවා (ඇය) ගෙන්වාගෙන පීඩා කෙරෙමින් බලහත් කාරයෙන් අන්ත:පුරයට ප්‍රවේශ කරවූයේ ය.

පැවිද්දෙන් මාගේ සහජාත වූ සමාන අනුශාසන ඇති "ඔදපත්ත කී" නම් වූ ඈ ඇදගෙන යනු ලබන කල්හි මට කෝපය උපන්නේය.

චිත්ත කෝපය ඉපදීම සමගම ශීලයන් වුනයන් සිහි කෙළෙමි. එහිම කෝපය වැළැක්වීමි. මත්තෙහි වැඩෙන්නට නුදුන්නෙමි.

දුල බෝධි සිරිත

ඉදින් කිසිවෙක් ඒ බැමිණිය තියුණු මුවහත් ඇති ආයුධයකින් කඩ කඩ කොට කපන්නේ නමුදු සම්මාසම්බෝධිය ලැබීම පනාම ශීල පාරමිතාව කිසිලෙසිනුදු නො බිඳින්නෙමි.

ඒ බැමිණිනොමෝ මට අප්‍රිය නො වන්නිය. මට බලය ද නැත්තේ නො වේ. මට සඵඥනාඥානයම ප්‍රිය වෙයි. එහෙයින් ශීලයම රක්‍ෂා කෙළෙමි.

එහි "තුඤ්ඤා සා කා? කසු භරියා" යනු මෝනොමෝ ඔබගේ කවර නැනැන්තියක් ද? කිම භායභාව ද? නැතහොත් සහෝදරිය හා සමාන නැනැන්තියක් ද? වෙනත් කාගේ හෝ භායභාවද ? "න මඤාං භරියා එසා" යනු ඒකාන්තයෙන් මැය මගේ ගිහිකල බිරිද විය. පැවිදි වූ කල් පටන් මැය මගේ බිරිද නො වේ, මම ද මැයගේ සැමියා නො වෙමි. හුදෙක් වනාහි සහ ධර්මීය, ඒකශාසනීය. මම ද පරිබ්‍රාජකයෙකි. මැය ද පරිබ්‍රාජිකාවකි, එබැවින් සමාන ධම් ඇත්තිය, පරිබ්‍රාජක ශාසනයෙහි එකම අනුශාසනා ඇත්තිය. සමග බඹසර හැසිරෙන්නිය යන අර්ථයයි. "නසුසා සාරන්තාගධිනො" යනු කාමරාගයෙන් ඇලුනේ, බැදුණු සිත් ඇත්තේ, "ගාභාපෙකාන වෙටකෙ" යනු දාසයන් ලවා ගත්වා ගෙන. දාසයන්ට හෝ තමාගේ රාජපුරුෂයන්ට අණකොට ඒ පරිබ්‍රාජිකාව ගෙන්වාගෙන, "නිජ්ජියනො බලසා" යනු නොකැමති වූම ඇය ඉදිරියට ඇදීම්, පසුපසට ඇදීම් ආදියෙන් පෙළන්නේ, බාධාකරන්නේ, එසේ ද නොයන්නාවූ ඇය "බලසා" බලහත්කාරයෙන් රාජපුරුෂයන් ලවා අල්වා ගෙන තමාගේ අන්ත:පුරයට පැමිණ විය.

"ඔදපනන කියා" යනු පැන් තලියක අන්ලා විවාහ කර ගත් භායභාව "ඔදපනනිකා"යි. මේ වචනය පැරණි බිරිද වන බැවින් යෙදුවක් පමණක් බව දත යුතුයි. ඇ වනාහි බ්‍රාහ්මණ විවාහයක් වශයෙන් මව්පියන් විසින් මැනවින් ඔහුට පිළියෙළ කර දුන් නැනැන්තියකි. "ඔදපනනකිනියා" යනු වීමෙන්, වීම් ලක්‍ෂණයෙහි (භාව ලක්‍ෂණාර්ථයෙහි) සත්‍යමි යි. "සහජානා" යනු පැවිදි ජාතියෙහි ඉපදීම් වශයෙන් සහජාන වූ, එහෙයින්ම "එකසාසනී"යි කියන ලදී. "එකසාසනී" යන මෙයද සත්තමි අර්ථයෙහි ප්‍රථමා විභක්තියි. සමාන අනුශාසන ඇත්තිය කෙරෙහි යන අර්ථයයි. "නසනනියා" යනු ගෙන යනු ලබන කල්හි, "කොපො මෙ උපපජ්ජථ" යනු මැය නුඹගේ ගිහි කල බිරිදවූ සිල්වත් බැමිණියයි, පැවිදි වූ කල්හි ද සබ්‍රහ්මචාරිණී භාවයෙන් සහජානවූ සහෝදරියයි, ඇය නුඹ ඉදිරියෙන් බලහත් කාරයෙන් ඇද ගෙන යනු ලැබේ. පීඩා කරනු ලැබේ. බ්‍රාහ්මණයා, නුඹගේ පුරුෂ භාවයෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක් දැයි පුරුෂ මානයෙන් උත්සාහවත් කළේ, කුඹස් බිලෙන් කිසියම් පුරුෂයකු විසින් ගටන ලද්දේ 'සුසු' යයි පෙණය කරන සථියකු මෙන් බොහෝ කාලයක් රකින ලද

මෙහි සිතෙන් කෝපය වහා නැංගේය.

"සහකොපෙ සමුප්පනෙන" යනු කෝපය හටගැනීමත් සමගම, එය උපන් ඇසිල්ලෙහිම යන අර්ථයයි. "සීලබ්බතමනුසුරිං" යනු තමාගේ ශීල පාරමිතාව සිහිකෙළෙමි., "තරොව කොපං නිග්ගණිං" යනු එම ආසනයේ හුන් අයුරින්ම එම කෝපය වැළැක්විමි. "නාදාසිං වඩ්ඪිතුපරි" යනු ඒ එකවරක් ඉපදීමෙන් මතු උඩට වැටීමට හුදුන්නෙමි. මෙය කියන ලද්දේ වෙයි - කෝපය උපන් ඇසිල්ලෙහිම "බෝධිපරිබ්‍රාජකය, නුඹ සියලු පාරමිතා පුරා සච්ඤනාඥානය අවබෝධ කරගැනීමට කැමැත්තේ නොවෙහිද? ඒ නුඹගේ ශීලමාත්‍රයේ පිහිටි ලක්ෂණය කුමක් ද? නුඹගේ මේ කෝප ගැනීම නම්වූ ඒ මේ කාරණය ගවයන්ගේ කුර තෙමෙන පමණට සාගර ජලයට බසින තැනැත්තාගේ සයුරින් එතෙර වීමට ඇති කැමැත්ත මෙනැයි" තමාට දොස් නගා නුවණින් සලකා බැලීමේ බලයෙන් එකෙණෙහි ම කෝපය යටපත් කොට නැවත ඉපදීම් වශයෙන් එයට වැටීමට හුදුන්නෙමි'යි. එහෙයින් "යදි නං බ්‍රාහ්මණිං" යනාදිය කියන ලදී. එහි අර්ථය. ඒ පිරිවැජ් බැමිණියට එම රජ හෝ ඇමතියෙක් හෝ කිසිවෙක් තියුණ මුවහත් ඇති ආයුධයකින් කොටන්නේ ද, ඉදින් කඩ කඩ කොට කපන්නේ ද එසේ ඇති කල්හි ද ශීලය, තමාගේ ශීලපාරමිතාව නොම බිඳින්නෙමි. කුමක් නිසාද ? බෝධියම හේතුකොටගෙනය. සියලු තන්හි නො කැඩුණු ශීලයෙන්ම සම්මා සම්බෝධියට පැමිණීමට හැක්කේය. අනෙකකින් නොවේ" යනුයි

"න මෙසා බ්‍රාහ්මණී දෙසුසා" යනු ඒ බැමිණිය ජාතියෙන් ද ගෝත්‍රයෙන් ද කුලප්‍රදේශයෙන් ද, ආචාර සම්පත්තියෙන් ද, දිගුකල් ඇසුරෙන් ද, පැවිද්ද ආදී ගුණ සම්පත්තියෙන් ද යන සියලු ආකාරයෙන් මට අරුචි නොවේ. අප්‍රිය නො වේ ම ය. ඇයට මගේ කිසියම් අප්‍රිය භාවයක් නැත. "නපි මෙ බලං නවිජ්ජති" යනු මට බලය නැත්තේ නොවේ. ඇත්තේම ය. මම ඇතෙකුට සමාන බල ඇත්තෙමි. ශක්තිමත් වෙමි. කැමැත්තේ නම් වහා නැගිට ඇය අදින්නාවූ පුරුෂයන් ගසා දමා ඇය රැගෙන කැමති තැනකට යාමට සමර්ථ වෙමියි දක්වයි. "සබ්බඤ්ඤානං පියං මඤාං" යනු ඒ පරිබ්‍රාජිකාවට වඩා සිය ගුණයෙන් දහස් ගුණයෙන් ලක්ෂ ගුණයෙන් සච්ඤනා ඥානයම මට ප්‍රියය. "නසමා සීලානුරක්ඛි සං" යනු ඒ හේතුව නිසා ශීලය ම රකින්නෙමි.

ඉක්බිති ඒ රජතුමා උයනෙහි පමා නොවී වහාම ගොස් ඒ පරිබ්‍රාජිකාව කැඳවා මහත් යසසින් පැවරීය. ඇය කාමසම්පත්තීන්හි අගුණත් පැවිද්දෙහි ගුණත් තමාගේත් බෝධිසත්වයන් වහන්සේගේත්

චූල බෝධි සිරිත

මහත් භෝගස්කන්ධය අත්හැර සංවේගයෙන් පැවිදි වූ බවත් කීවාය. රජතුමා කිසිම ක්‍රමයකින් ඇගේ සිත ගතනොහැකි ව මේ පරිබ්‍රාජිකාව සිල්වත් ය. යහපත් ස්වභාව ඇත්තී ය. ඒ පරිබ්‍රාජකයා ද මැය ඇදගෙනයනු ලබන කල්හි කිසිම වෙනසක් නො දැක්වීය. සියලු තත්ති නිරපේක්‍ෂ සිත් ඇත්තේය. මෙඛද්‍ර ගුණවතුන් කෙරෙහි විප්‍රකාරය මට සුදුසු නො වේ. මම මේ පරිබ්‍රාජිකාව රැගෙන උයනටගොස් මැයද ඒ පරිබ්‍රාජකයා ද කමාකරගත්තෙමි නමී මැනවැයි යනුවෙන් සිතිය. මෙසේ සිතා "පරිබ්‍රාජිකාව උයනට ගෙන එවූ යයි පුරුෂයන්ට අණ කොට තමා පළමුව ගොස් බෝසතුන් වෙත එළඹ "පින්වත් ප්‍රවුජ්‍යයන් වහන්ස, ම විසින් ඒ පරිබ්‍රාජිකාව ගෙන යනු ලබන කල්හි නුඹ වහන්සේට කෝපය ඉපදුනේ දැයි ඇසීය. බෝධිසත්වයෝ

"උප්පජ්ජ මෙ න මුඤ්චිසු න මෙ මුඤ්චිසු ජීවතො රජංව විපුලා වුට්ඨී බිප්ප මෙව නිවාරයිනති." (ජාතක පාලිය)

"මට කෝපය උපනි. නමුත් මුදා නො හලෙමි. ජීවත්ව සිටින තුරු සිතෙහි කෝපය ඉපදීමට ඉඩ නො දෙන්නේමි. මහවැස්ස ධුලි වළකන්නාසේ කෝපය වැළකීම්'යි කීහ.

එය අසා රජතුමා "කිමෙක් ද මොහු කෝපය සඳහාම කියන්නේ ද නැතහොත් වෙනත් ශිල්පයක් සඳහාදැයි සිතා නැවත විචාළේය.

"කිනෙක උප්පජ්ජ නො මුඤ්චි කිනෙක නොමුඤ්චි ජීවතො රජංව විපුලා වුට්ඨී කතමං තං නිවාරයිති." (ජාතක පාලි)

"තොපට කුමක් ඉපදුණේද? මුදා නොහළේ කුමක් ද? ජීවත් වන තොප කෙරෙන් නොමිදුනේ කුමක් ද? වැස්ස ධුලි වළකන්නාසේ තොප වැළකුයේ කුමක් දැයි."

එහි "උප්පජ්ජ" යනු එක්වරක් උපනි, "න මුඤ්චිසු" යනු කායවචි විකාර ඉපදීම් වශයෙන් මුදා නො හලෙමි, පිටතට දූනෙන පරිදි මුදා නොහලෙමි'යන අර්ථයයි. "රජංව විපුලා වුට්ඨී" යනු යම්සේ ශ්‍රීෂ්ම සාකුවෙහි අවසාන මාසයෙහි උපන් ධුලි මහත් වූ නොකල් වැසි ධාරාවකින් වළක්වයිද එසේ එම කෝපය සංසිඳුවමින් වැළැක්වීම් යන අර්ථයයි. ඉක්බිති ඒ රජතුමාට මහාපුරුෂතෙම නොයෙක් ආකාරයෙන් කෝපයෙහි ආදීනව ප්‍රකාශ කරන්නේ.

"යමහි ජාතෙ න පසස ති අජාතෙ සාධු පසස ති සො මෙ උප්පජ්ජ නො මුඤ්චි කොධො දුමෙම ධ ගොවරො"

"යෙන ජාතෙන නන්දනති අමිත්තා දුක්ඛ මෙසිනො
සො මෙ උප්පජ්ජි නො මුඤ්චි කොධො දුමම ධ ගොවරො"

"යසමිං ච ජායමානසමිං සද්දත්ථං නාවඤ්ජකධිති
සො මෙ උප්පජ්ජි නො මුඤ්චි කොධො දුමම ධ ගොවරො"

යෙනාතිභුතො කුසලං ජනාති
පරකකරෙ විපුලංවාපි අත්ථං
ස හිමසෙනො බලවා පමඤ්ඤි
කොධො මහාරාජ න මෙ අමුඤ්චට්ඨ

කට්ඨ සමිං මත්ථමානසමිං පාවකො නාම ජායති
තමෙව කට්ඨං දහති යසමා සො ජායතෙ ගිති

එවං මන්දසස පොසසස බාලසස අවිජානනො
සාරමහා ජායතෙ කොධො සවිනෙත නෙව ධය්ඤාති

අග්ගි ව තිණ කට්ඨ සමිං කොධො යසස පවධ්ධති
නිහියති තසස යසො කාලපකෙඛ ව වන්දිමා

අනිකො ධුම කෙතුව කොධො යසසු පසමම ති
ආචාරති තසස යසො සුකක පකෙඛ ව වන්දිමාති (ජාතක පාලිය)

"යමක් හටගත් කල ආත්මාර්ථය නො දකී ද නොහටගත් කල (ආත්මාර්ථය)
මනාසේ දකීද ඒ ක්‍රොධය මා සිත උපනි. නො මිදුණේ ය. ක්‍රෝධය
මෝඩයන්ට ගෝවරය.

යමක් හටගත් කල දුක කැමති සතුරෝ සතුටු වෙන්ද එයමට උපනි. නො
මිදුණේය. ක්‍රෝධය අඥානයන්ට ගෝවරවෙයි.

මහරජ, යමකින් මැඩුනාවූ සත්වතෙම කුශලය දුරු කෙරේද, මහත්වූ දියුණුව
බැහැර කෙරේ ද, කෙලෙස් සේනාවෙන් බලවත් වූ, සත්වයන් මසින ඒ
කෝපය මාගෙන් නොමිදුණේය.

වියලි ලිය ගටන කල ගින්න හටගනී. ඒ ගින්න යම් ලියක් නිසා උපදී නම්
එය ම දවයි.

එපරිදි මන්ද බුද්ධික කිසිත් නොදත් බාල පුරුෂයාට එකට එක කිරීමෙන්
ක්‍රෝධය හටගනී. හෙතෙම එම කෝපයෙන් දවනු ලබයි.

චූල බෝධි සිරිත

තණකොළ හා දර නිසා හටගන්නා ගින්න මෙන් යමෙකුගේ කෝපය වැඩේද? අවපක්‍ෂයෙහි වන්ද්‍යා මෙන් ඔහුගේ යශස පිරිහේ.

යමකුහට හටගත් කෝපය දරනැති ගින්න සේ නිවී සන්සිඳේ ද පුරපසෙහි සඳ සේ ඔහුගේ යශස වැඩේ" යනුවෙන් මේ ගාථාවන්ගෙන් ධර්මය දේශනා කළේය.

එහි "නපක්‍ෂනි" යනු ආත්මාර්ථය ද නොදකී. පරාර්ථය ගැන කියනු කිම. "සාධු පක්‍ෂනි" යනු ආත්මාර්ථයද පරාර්ථයද උභයාර්ථයද මැනවින් දකී. "දුමෙමධ ගොවරො" යනු ප්‍රඥාරහිතයන්ට විෂය වූ නැතහොත් මොහුට ප්‍රඥා නැති බව ගෝචරවූයේ ආහාර වූයේ ඉඤ්ඤා වූයේ තුසි "දුමෙමධගොවරො"වේ. "දුක්කමෙසිනො"යනු දුක් කැමැත්තෝ, "සද්දත්ථං" යනු තමාගේ අරීයයි. වැඩිමයි. "පරක්කරෙ" යනු ඉවත් කරන්නේ ය, විනාශ කරන්නේ ය. "ස භීමසෙනො" යනු හෙතෙම භයානක වූ බිය ඇතිකරන්නා වූ මහත් වූ ක්ලේශ සේනාවෙන් යුක්ත වූ "පමඤ්ඤි" යනු බලවත් බැවින් සත්වයන් මඬින සවභාව ඇති. "නමෙ අමුඤ්ඤවථං" යනු මා සම්පයෙන් මිදීමක් නො ලැබුණි. ඇතුළත දී ම දමනය කළේ ශාන්ත කළේ යන අරීයයි. නැතහොත් මොහොතකට දඩ්භාවයට පත්වූ කිරික් මෙන් කෝප සිතින් මොහොතක් පිහිටා සිට යයිද අරීයකි. "මත්ථානසමිං" යනු ගිනි ඉපිදවීමට ගටන ලිය ගටන කල්හි, "මථමානසමිං" යයිද පාඨයකි. "සසමා" යනු යම් ලියකින් 'ගිනි' යනු ගින්නයි. "බාලක්‍ෂ්‍ය අවිජානනො" යනු නොදන්නාවූ බාලයාට "සාරමහාජායනෙ" යනු එකට එක කිරීම ලක්‍ෂණකොට ඇති සාරමහයෙන් (එකට එක කිරීමෙන්) ගිනි උපදවන දඬු ගැටීමෙන් ගිනි හටගන්නා සේ ක්‍රෝධය හටගනී. "සවිනෙතනෙව" යනු ඒ බාලයාද ඒ ක්‍රෝධයෙන්ම ගින්නෙන් ලිය දූවෙන්නාසේ දූවේ. "අනිජෙධා ධුමකෙතුවා" යනු ඉන්ධන නොමැති ගින්නක් මෙන් "තක්‍ෂ්‍ය" යනු ඒ ඉවසීම සම්බන්ධතා ක්‍ෂාන්තියෙන් යුත් පුද්ගලයාට ලැබුණු යශස පුර පක්‍ෂයෙහි සඳමෙන් නොසිඳී පිරෙන්නේයයි.

රජතුමා මහාසත්වයන්ගේ ධර්මකථාව අසා මහා පුරුෂයාත් රජගෙදර සිට ආ පරිබ්‍රාජිකාවත් කමා කරවා "නුඹ වහන්සේලා පැවිදි සුවය අනුභව කරමින් මේ උපනෙහිම වසනු මැනව. මම නුඹවහන්සේලාට ධාර්මික රක්‍ෂාවරණගෝපනය කරන්නෙමි"යි කියා වැද පිටත්ව ගියේය. ඒ දෙදෙනා ද එහිම විසූහ. පසුකාලයක පරිබ්‍රාජිකාව කඵරිය කළාය. බෝධිසත්වයෝ හිමවකට පිවිස ධ්‍යානඅභිඥා උපදවා ආයුකෙළවර බුන්මලෝකපරායණ වූහ. එදා පරිබ්‍රාජිකාව රාහුල මාතාව වූවා ය. රජ ආනන්ද තෙරුන් ය.

බෝධිපරිබ්‍රාජකතෙම ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය.

මෙම වර්තයෙහි ද උන්වහන්සේගේ සෙසු පාරමිතාවෝ සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේ මහත් වූ හෝගස්කන්ධයක් ද මහත් වූ ඥාති පිරිසක් ද අත්හැර මහාභිනිෂ්ක්‍රමණය හා සමානව ගෙයින් නික්මීම ද, එසේ නික්ම පැවිදි ව බොහෝ දෙනාගේ පිළිගැනීමට ලක් වූ තැනැත්තාගේ අල්පේවිෂ්ඨතාවය නිසා කුලයන්හිද පිරිස් කෙරෙහි ද නොඇලීමත්, අත්‍යන්තයෙන්ම ලාභ සත්කාර පිළිකුල් කරමින් පරම විචේකයෙහි අභිරතියත්, ඉතා බලවත් වූ කෙලෙස් කපා දැමීමේ පැවැත්මත් එබඳු සිල්වත් වූ යහපත් ස්වභාව ඇති, ඤාති නොවන පරිබ්‍රාජිකාව තමා ඉදිරියෙහි බලහත්කාරයෙන් පරාමශීනය කරන කල්හි ශීල පාරමිතාව සිහිකොට විකාරයට නොපැමිණීමත්, කළ අපරාධ ඇති එම රජකුමා තමන් සමීපයට පැමිණි කල්හි හිත සිතූ මෙන්සිත එලවා තබා මෙලෝ පරලෝ යහපතින් අනුශාසනා කිරීමත් යන මේ ආදී මහාපුරුෂයන්ගේ ගුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ. එහෙයින් "එවං අච්ඡරියා එතෙ -පෙ - ධම්ම ස්ස අනු ධම්ම තො" යි කියන ලදී. (අකිත්ති වර්ත)

**සතරවෙනි
චූල බෝධි වර්තයයි.**

- 184. "සුනාපරං යදාහොමී මහිසො පචන වාටිකො
පචධ්ධී කායො බලවා මහනොහා හීමදස්ස නො"
- 185. "පඛ්ඛා රෙ ගිරිදුග්ගෙ ව රුකඛ මූලෙ දකාසයෙ
හොතෙඤ්ඤා ධානං මහිසානං කොචි කොචි තහිං තහිං"
- 186. "විචරනො බුහාරඤ්ඤා ධානං අද්ද ස භද්ද කං
තං ධානං උපගන්ඛාන නිධ්ඨාමිච සයාමිච (වරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (වර්තයක් කියමි) යම් කලෙක්හි මම මහා වනයෙහි හැසිරෙන්නා වූ, මහන්සේ වැඩුණු අඟපසඟ ඇති, මහා බල ඇති, මහා ශරීර ඇති, භයජනක දැකුම් ඇති මීමෙක් වීමි ද,

එහි පච්ච ප්‍රපාතයෙහි ද, ගිරි දුර්ගයෙහි ද, වාක්ෂමූලයෙහි ද , ජලස්ථාන සමීපයෙහි ද යම් යම් ප්‍රදේශයක් වන මිමුන්ගේ වාසස්ථාන වේද ? ඒ ඒ තන්හි හැසිරෙන්නෙමි. ඒ මහා වනයෙහි යහපත් වූ ස්ථානයක් දුටුවෙමි. ඒ ස්ථානයට ගොස් සිටීම ද කෙළෙමි. සයනය ද කෙළෙමි.

පස්වෙනි (මහසරාජ වර්තයෙහි) "මහිසො පවනචාරිකො" යනු මහ වනයෙහි හැසිරෙන වන මීමෙක් යම් දිනක විමිදුයි පදපිළිවෙළයි. "පවඩ්ඪි කායො" යනු යොවුන් වියට පත්වීමෙන් අඟපසඟින් ද තර බවෙන් ද අතිශයින් වැඩුනු කය ඇත්තේ "බලවා" යනු මහත් බල ඇත්තේ වියඪියෙන් යුක්තවුයේ. "මහනොනා" යනු මහත් ශරීර ඇත්තේ, එකල්හි බෝධිසත්වයන්ගේ ශරීරය ඇත් කදක් පමණ වෙයි. "හිමදසසනො" යනු මහත් ශරීර ඇති බැවින් ද වනමහිසජාති ඇති බැවින්ද ස්වභාවය නොදන්නවුන්ට භය ඉපිද විමෙන් භයානක දශීන ඇති "පබ්බාචො" යනු ප්‍රපාතයෙහි වූ ගල් ගුහාවක "දකාසයෙ" යනු ජලස්ථානය සමීපයේ "හොතෙසුධානං" යනු මෙහි මහ වනයෙහි යම්කිසි ප්‍රදේශයක් වනමිමුන්ට සිටින තැන්වෙයි ද, "තහිං තහිං" යනු ඒ ඒ තැන්වල, "විචරනොනා" යනු විසීමට පහසුතැනක් සෙවීමට හැසිරෙන්නේ, "ධානං අඤ්ඤ ස හඤ්ඤං" යනු මෙසේ හැසිරෙන්නේ ඒ මහ වනයෙහි යහපත් වූ මට පහසු වූ රුක්මුල් තැනක් දුටුවෙමි. දක "තං ධානං උපගන්ඤාන තිට්ඨාමි ව සයාමිව" ගොදුරු ගෙන දහවල් ඒ රුක්මුල් තැනට ගොස් සිටිමි. නිදා ගැනීමෙන් කල්යවමියි දක්වයි.

එකල්හි වනාහි බෝධිසත්වයෝ හිමාලය ප්‍රදේශයෙහි මහිස යෝනියෙහි ඉපිද වියපත්ව වියඪියෙන් යුක්ත වුවහු ඇත් කදක් පමණ වූ මහා ශරීර ඇත්තාහු. පච්ඡපාද, පච්ඡ කුහර, ගිරිදුර්ග, වන ලැහැබ් ආදියෙහි හැසිරෙමින් එක් පහසු මහරුක් මුලක් දක ගොදුරු ගෙන දහවල් එහි වසති. ඉක්බිති එක් ලොල් වදුරෙක් ගසෙන් බැස මහා සත්වයන්ගේ පිටට නැග මල මුත්‍රා කොට අංවලින් අල්ලා එල්ලෙමින් නගුටින් ගෙන පැද්දෙමින් ක්‍රීඩා කළේය. බෝධිසත්වයෝ ඤාන්ති මෙමුත්‍රි කරුණා සමුප්පදාය නිසා ඔහුගේ ඒ අනාවාරය මෙනෙහි නො කළහ. වදුරා නැවත නැවත එසේම කරයි. එහෙයින් "අපේසු කපිමාගන්ඤා" යනාදිය වදාරණ ලදී.

- 187. "අපේසු කපිමාගන්ඤා පාපො අනරියො ලහු
බන්ධෙ නලාටෙ හමුකෙ මුත්තෙති ඔහනෙති තං"
- 188. "සකිමපි දිවසං දුතියං තතියං චතුස්මපි ව
දුසෙති මං සබ්බ කාලං තෙන හොමි උපඤ්ඤානො"
- 189. "මමං උපඤ්ඤානං දිසවා යකෙතා මං ඉදමබුච්චි
නාසෙහෙනං ජවං පාපං සිඛෙග හිව ධුරෙහිව"
- 190. "එවං වුත්තෙ තදා යකෙති අහන්තං ඉදමබුච්චි
කිංචං මකෙති සි කුණපෙන පාපෙන අනරියෙන මං"

191. "යදිනං තසස පකුප්පෙ යථං තතො හීනතරො භවෙ සීලඤ්ච මෙ පහිජ්ජෙ යථ විඤ්ඤා ව ගරහෙය්‍යු මං"

192. "හීළිනා ජීවිතාවාපි පරිසුද්ධො න මනං වරං කාහං ජීවිතහෙතුපි කාහාමි පරහෙය්‍යනන්ති"

"ඉක්බිති ඒ ස්ථානයට ලාමක වූ පහන් වූ හැසිරීම් ඇති ලොල් ගති ඇති වදුරෙක් අවුත් මාගේ පිටෙහි ද නළලෙහි ද බැමෙහි ද මුත්‍රාකෙරෙයි. මල පහකෙරෙයි.

හෙතෙම එක් දිනක් ද දෙදිනක් ද තුන් දිනක් ද සිවු දිනක් ද හැමකල්හිම මා දුෂ්‍යකෙරෙයි. ඔහු විසින් පීඩා කරන ලද්දේ වෙමි.

(ඒ ගසෙහි අධිගාහිත) දෙවියා, පෙළන ලද මා දැක "හීනවූ ලාමක වූ මේ වදුරා අඟින් ද කුරවලින් ද නසා දමව'යි මට මෙසේ කීවේය. එකල්හි ඒ දෙවියා මෙසේ කීකල්හි මම ඔහුට මෙසේ කීවෙමි. කීමෙක්ද අභිගයින් පිළිකුල් කටයුතු වූ අනායථී වූ පාපයෙන් තෝ මා තවරන්තෙහිද?

ඉදින් මම ඔහු කෙරෙහි කීපෙන්තෙමි නමි ඔහුටත් වඩා ලාමකයෙක් වන්නෙමි. මාගේ ශීලයද බිඳෙන්නේය. පණ්ඩිතවුටෝ මට ගතීාකරන්නාහ. ගතීා කරන ලද ජීවිතයට වඩා පිරිසිදු ශීලයෙන් යුක්තව මියයාමම උතුම්වේ. මම මගේ ජීවිතය හේතු කොටගෙනද අනුන් පෙළීම කුමට කරන්නෙමි ද?

එහි "කපිමාගන්ධා" යනු වදුරෙක් පැමිණ. "ම" කාරය පදසන්ධි කරයි. "පාපො" යනු ලාමක, "අනරියො" යනු විපතෙහි පැවතීමෙන් ද අභිවාද්ධියෙහි නොපැවතීමෙන් ද අනරිය වේ. පහන් පැවතුම් ඇත්තේ" යන අර්ථයයි. "ලහු" යනු ලොල් වූ "බන්ධ" යනු කඳ පෙදෙසෙහි. "මුනෙහි" යනු මුත්‍රා කරයි. "ඔහනෙති" යනු මලපහකරයි. 'තං' යනු ඒ මා එදා මීමා වූ මා. "සකිමපි දිවසං" යනු මා එක් දවසක් ද දුෂ්‍ය කෙරෙයි. සියලු කල්හිද. එහෙයින් "දුසෙති මං සබ්බකාලං"යි කිය. හුදෙක් දෙවන, තුන්වන, හතරවන දවස් පමණක් නොවේ. ඉක්බිති සියලු කල්හිම මා මුත්‍රා කිරීම් ආදියෙන් දුෂ්‍ය කෙරෙයි. යම් යම් විටෙක මුත්‍රාදිය කරනු කැමැත්තේ ද ඒ ඒ අවස්ථාවල මගේම මන්තෙහි කරන්නේය'යි දක්වයි. "උපඥනො" යනු පීඩා කරන ලද්දේ ඔහු විසින් අං වල එල්ලීම් ආදියෙන් ද මුත්‍රාදී අසුවන් ගැමෙන් ද, ඒවා ඉවත් කිරීම සඳහා නොයෙක් චාරයක් අං කෙළවරින් හා වලිගය අගින් ද නොයෙක් චාරයක් මඩ පස්මිශ්‍ර ජලය ඉස සේදීමෙන් ද පෙළන ලද්දේ වෙමි" යන අර්ථයයි.

"යකෝනා" යනු ඒ ගසෙහි අධිගෘහිත දෙවියාය. "මං ඉදමබුළුවී" යනු රුක් කඳෙහි සිට "මහිස රාජය, කුමක් හෙයින් මේ දුෂ්ට වදුරාගේ අවමන් ඉවසන්නෙහි දැයි මේ කාරණය පවසන්නේ "නාසෙහෙනං ඡවං පාපං සිඛොතිව බුරෙහිව (මේහින වු ලාමක වු වදුරා අං වලින් හා කුර වලින් පහරදී නසව) යන මේ වචන මට කීවේය. "එවං වුතො නදා යකෝන" යනු එදා එමකාලයෙහි එම දෙවියා මෙසේ කී කල්හි අහං මම එම දෙවියාට "ඉදං" දන් කියනු ලබන දෙය "අබුවිං" කීවෙමි. "කුණපෙන" යනු කෙළෙස් අසුවී වැහිරීම හේතු කොට ගෙන පිරිසිදු ජාති ඇති සන්පුරුෂයන්ගේ පරම පිළිකුලට භාජනය වීම නිසා අපකීර්ති දුගඳ හැමීමෙන් කුණපයට සමාන බැවින් "කුණපෙන" වේ. "පාපෙන" යනු ප්‍රාණසාත ආදී පාපයෙන්, "අනරියෙන" යනු අනායඪ වූ අසන් පුරුෂයන්ගේ, මුවන්මරන වැදි ආදී පහත් පුරුෂයන්ගේ ස්වභාවය වූ පහත් දෙයින් "කිං" කුමන කරුණකින් ඤං දේවතාවෙනි, ඔබ මං මකෝන සි මා තවරන්නෙහිද? මා පාපයෙහි යොදවන්නී නුඹ විසින් නුසුදුසු දෙයක් කියන ලදීය යි, දක්වයි.

දන් එම පාපධර්මයෙහි ආදිනව ප්‍රකාශ කරන්නේ "යදිහං" යනාදිය කිය. එහි අර්ථය, පින්වත් දේවතාවෙනි. ඉදින් මම ඔහුට කිපෙන්නෙමි නම් ඔහුටත් වඩා ලාමකයෙක් වන්නෙමි. යම් අධර්මයක හැසිරීමෙන් ඒ මෝඩ වදුරා "නිහිනයෙක් ව උපත ලැබුවේ ද ඉදින් මම වනාහි ඊටත් වඩා අතිශයින් බලවත් වූ පාපධර්මයෙක්හි හැසුරුනෙමි නම් එයින් ඔහුටත් වඩා පාපතරයෙක් වන්නෙමි නොවේ ද? ඉදින් මම මෙලොවත් පරලොවත් ඊට වඩා උතුම් තත්වයන් දැන සිටියෙමි ඒකාන්තයෙන්ම පරහිත පිණිස පිළිපන්නෙමි මෙබඳු පාපධර්මයක හැසිරෙන්නෙමි' යන මෙය විය නොහැකි දෙයකි. බොහෝ සේ කීමෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක් ද? "සීලඤ මෙ පහිජේය්‍ය" යනු මම වනාහි මෙබඳු පාප කම්යක් කරන්නෙමිනම් මගේ ශීල පාරමිතාව කඩ වූවක් වන්නේ ය. "විඤ්ඤ ව ගරහෙය්‍ය මං" යනු ඥානවත්තදේවමනුෂ්‍යයෝ "එම්බා, පින්වන්නි, බලවී මේ බෝධිසත්වයෝ බෝධි පර්යේෂණයෙහි හැසිරෙන්නාහු මෙබඳු වූ පාපයක් කළහ'යි මට ගරහන්නාහ. "හිළිකා ජීවිතා වාපි" යන්නෙහි 'වා' ශබ්දය අවධාරණාර්ථයෙහිය. මෙසේ පණ්ඩිතයන් විසින් පිළිකුල් කළ ගර්හා කළ ජීවිතයට ද වඩා "පරිසුද්ධත" පිරිසිදු ශීලයෙන් යුක්ත වූවෙක් වී "මනංවා" මරණයම "වරං" උතුම්ය. ශ්‍රේෂ්ඨය. "කාහං ජීවිතහෙතුපි කාහාමි පරහෙය්‍යං" යනු මෙසේ දැනිමින් මම මගේ ජීවිතය හේතුකොට ගෙන අන්‍ය සත්වයන්ට හිංසාකිරීම "කිං කාහාමි" කුමට කරන්නෙමි ද? පරපීඩා කිරීමෙහි හේතුවක් නැතැයි යන අර්ථයයි. මේ වදුරු තෙම අන්‍ය මිමුන්ට ද

මා මෙන් සිතා මෙසේ අනාවාර කරන්නේ ය. එහිදී යම් වණ්ඩ මහිෂයන්ට මෙසේ කරන්නේ නම් ඔවුහුම මොහු මරන්නාහ. මොහුට අනුන්ගෙන් වන ඒ මරණය මට දුකෙන්ද ප්‍රාණඝාතයෙන් ද මිදීම වන්නේයයි කිත. එහෙයින්

193. "මමෙවායං මඤ්ඤ මානො අඤ්ඤ පෙටං කරියසා හි තෙව තඤ්ච වධියසා නති සා මෙ මුනති භවියසා හි

194. "හීන මජ්ඣම උක්ක ටෙඨ සහනො අවමානිතං එවං ලභති සප්ප ඤ්ඤ මනසා යථා පඤ්ඤනති" (වරියා පිටක)

"මෙතෙම මා මෙනැයි හඟිමින් අන්‍යයන්ට ද මෙසේ කරන්නේය. ඔවුහුම ඒ වදුරා එහිදීම මරන්නාහුය. ඒ (මැරීම) මාගේ මිදීම වන්නේය. හීන මධ්‍යම උත්කාෂ්ට ජනයන් විසින් කරන ලද. අවමානය නුවණැත්තා මෙසේ ඉවසන්නේ සිතින් ප්‍රාර්ථනා කරන ලද්ද එසේම ලබා ගනියි" යනුවෙන් වදාරණ ලදී.

"එහි "මමෙවායං" යනු මා මෙන් "අඤ්ඤාපි" යනු අන්‍යයන්ට ද ඉතිරිය කියන ලද අඵඤ්ඤා මෙ ය. "හීනමජ්ඣම උක්ක ටෙඨ" යනු හීනයන්ටද මධ්‍යමයන්ටද උත්කාෂ්ට යන්ට ද (නොඉවසීමට කාරණයක් වූ, "සහනො අවමානිතං" යනු විභාගයක් නොකොට ඔවුන් විසින් කරන ලද අවමානය, පරිභවය, "සහනො" ඉවසන්නේ. "එවං ලභති සප්ප ඤ්ඤ" යනු මෙසේ හීනාදීන් කෙරෙහි විභාගයක් නොකොට ඤාන්ති මෙමඬි කරුණා පෙරදැරි කොට එම අපරාධයන් ඉවසන්නේ ශීලාදී පාරමීන් වඩා "මනසා යථා පඤ්ඤනති" කැමති වූ පරිදි සච්ඤාතාඤානය ලබයි. අවබෝධ කර ගනියි. එතුමාට එය දුර නොවෙයි.

මෙසේ මහා සත්වයෝ තමාගේ අදහස ප්‍රකාශ කරමින් දේවතාවාට ධර්මය දේශනා කළහ. එතුමා දින කීපයක් ඇවෑමෙන් වෙනත් තැනකට ගියේය. වෙනත් වණ්ඩ මීමෙක් නිවාස පහසුව සඳහා එතනට ගොස් සිටියේ ය. දුෂ්ට වදුරුතෙම "මේ ඔහුමය"යි හැඟීමෙන් උගේ පිටට නැග කී අයුරින්ම අනාවාර කළේය. ඉක්බිති ඒ මීමා (ඇඟ) සොවමින් වදුරා බිම දමා අඟෙන් ඇත ළය පලා පයින් මැඩ සුණු විසුණු කළේය. එකල්හි සිල්වත් මහිෂරාජයා ලෝකනාථ බුදු රජාණන් වහන්සේය. මේ වර්තයෙහි ද උන්වහන්සේගේ සෙසු පාරමිතා යට කියන ලද අයුරින් ම සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම හඤ්ඤාතා, භූරිදත්ත, වම්පෙය්‍ය නාගරාජ වර්තයන්හි මෙන් මෙහි මහා සත්වයන්ගේ ගුණනුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

පස් වෙනි මහිස රාජ වර්තයයි.

195. "පුනාපරං යදාහොමි සුතනත කතක සනතිහො
මිග රාජා රුරු නාම පරම සීලසමාහිතොති" (වරියා පිටක)

"නැවත අනික් (වරිතයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙක්හි මම මනාව රත්කරන
ලද රත්රන් පැහැඇති විසුද්ධ ශීලයෙන් හා සංසුන් සිතින් යුක්ත වූ රුරු
නම් වූ මුවරපේක් වීම් ද 'යි

සයවෙති (රුරු (මිග) රාජ වරිතයෙහි) "සුතනත කතක සනතිහො"
යනු යම්සේ මැනවින් ඉවත් වූ සියලු කළුපවෙයිද මෙසේ ගින්නෙහි දමා
මනාව රත් කරන ලද රත්රන් සමාන, "මිගරාජා රුරු නාම" යනු ජාතියෙන්
ලැබුණු නම් වශයෙන් රුරු නම්වූ මුවරප, ජාතියෙන් රුරුය. මුවරපේ ද
රජයි යන අර්ථයි. "පරමසීලසමාහිතො" යනු උතතම සීල සමාහිත, පිරිසිදු
සිල් ඇත්තේ මෙන්ම සන්සුන් සිත් ඇත්තේ ද, නැතහොත් පිරිසිදු ශීලයෙහි
මැනවින් පිහිටවූ සිත් ඇත්තේයයි මෙසේ මෙහි අර්ථය දැනගතය.

එකල්හි බෝධිසත්වයෝ රුරු මුව යෝනියෙහි උපන්න. ඔහුගේ
සිරුරෙහි පැහැය, මැනවින් තවා මදින ලද රත්පටක පැහැ බඳු විය. අත් පා
ලාකඩ රසයෙන් පිරිකම් කළාක් බඳුය. වල්ගය සෙමර මුවෙකුගේ වල්ගයක්
බඳුය. අං රිදී දමක් වැනිය. ඇස් මනාකොට මදින ලද මැණික් ගැළි දෙකක්
වැනිය. මුඛය එල්ලා තබන ලද රත් පලස් පන්දුවක් වැනිය. හෙතෙම ජන
සංසර්ග අත්හැර විවේක වාසයෙන් වසනු කැමතිව පිරිවර හැරපියා ගඬිගා
නැවැත්මක සල් ගසින් මුසු වූ සිත්තළු සුපිපි මල් ඇති වනයක හුදකලාව
වසයි. එහෙයින්

196. "රමෙම පදෙසෙ රමණියෙ විවිතො අමනුස්ස කෙ
තස් වාසං උගඤ්ථං ගඛිගාකුලෙ මනොරමෙහි

"සිත්තළු වූ, රමණිය වූ, ජන ශුන්‍ය වූ මිනිසුන්ගේ හැසිරීමක් නැත්තා වූ
ප්‍රදේශයෙහි සිත් අලවන්නා වූ ගං ඉවුරෙහි විසීමට පැමිණියෙමි"යි වදාරණ
ලදි.

එහි "රමෙම පදෙසෙ" යනු මුතු වැනි වාලුකා සමූහයෙන් සුදු
පැහැගත් භූමි භාගයෙන් ද, සිනිදු කොළ පැහැ තණ ඇතුරු වන තලයෙන්
ද, විසිතුරු ඇතිරිළි ඇතුරුවාක් බඳු නොයෙක් අයුරින් විසිතුරු වූ ගල්
තලාවන් ගෙන් ද මැණික් කඳක් මෙන් නිම්ල වූ ජලය සහිත
ජලාශයන්ගෙන් ද සමන්විත වූ හෙයින් ද බොහෝසෙයින් ඉදුගොවි
පැහැයෙන් වණි වත් වූ සුබ ස්පර්ශී ඇති තෘණ ජාතියෙන් ගැවසිගත්
හෙයින්ද මනහර වූ වන පෙදෙසක. "රමණියෙ" යනු මල් ගෙඩිදලුවලින්

අලංකාර වූ ද පැතුරුණු අකුවලින් වෙළුනා වූද නානාප්‍රකාර පක්ෂි සමූහයා විසින් නාද කරන්නා වූද නොයෙක් ගස්වැල් වනයන්ගෙන් හොබනා වූද බොහෝසෙයින් අඹ සල් රුක් සමූහයෙන් අලංකාර වූ ද වන ගහන යෙන් යුක්ත වූ හෙයින් ද එහි පිවිසි ජනයාට ඇල්ම ජනිත කිරීම් වශයෙන් රමණීය වූ. මෙය රුරු ජාතකයෙහි වදාරණ ලද්දේමය.

"මේ වන ලැහැබෙහි පිපුණු අඹගස් ද සල්ගස් ද ඇත. රතීඳුගොවි පැහැඇති තෘණ ගැවසුණ මේ බිමෙහි ඒ රන්වන් මුවා සිටී" (ජාතකපාලිය)

"විවිතො" යනු ජනවාසයෙන් තොරබැවින් ශුන්‍ය වූ "අමනුසස කෙ" යනු එහි හැසිරෙන මිනිසුන් ද නොමැති බැවින් මිනිසුන් රහිත. "මනොරමෙ" යනු ඉහතින් සඳහන් කළ ගුණ සම්පත් නිසාත් විශේෂ යෙන් විවේකය කැමති අයගේ සිත් ඇලේනු යි "මනොරමෙ" යි. "අථ උපරිගඬාය" යන මෙහි "අථ" යනු අධිකාරාර්ථයෙහි නිපාතයකි. එයින් මා එහි එසේ වසන කල්හි මෙම අතුරු කායඤ්ඤා ඇති වී යයි පැවසේ. "උපරිගඬාය" යනු ගඬිගා නදියෙහි උඩ ප්‍රදේශයෙහි "ධනිකෙහි පරිපිළිනො" යනු ණය ගෙන එය ආපසු දීමට නොහැකි වන්නේ ණය හිමියන් විසින් වෝදනා කරනු ලබන්නේ

බරණැස් නුවර වාසී එක් සිටුවරයෙක් වනාහි තමාගේ පුතා මොහු ශිල්ප ඉගෙන ගන්නේ වෙහෙසට පත්වන්නේ ය" යි (සිතා) කිසි ශිල්පයක් නුගැන්වීය. ඔහු ගැයුම් වැයුම් නැටුම්. කෑම්, බුදිම් ආදියට වැඩි යමක් නොදන්නේ ය. වැඩිවියට පත් ඔහු සුදුසු බිරිඳක සමග සම්බන්ධ කොට ධනය පවරා දී මවුපියෝ කළුරිය කළහ. මවුපියන්ගේ ඇවෑමෙන් ඔහු ස්ත්‍රී ධූතී, සුරා ධූතීාදීන් විසින් පිරිවරන ලද්දේ නොයෙක් ආකාරයේ ව්‍යසන මුඛයන්ගෙන් සියලු ධනය විනාශ කොට ඒ ඒ තැනින් ණය ගෙන ඒවා දීමට නොහැකිවන්නේ ධනහිමියන් විසින් වෝදනා කරනු ලබන්නේ "මාගේ ජීවිතයෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක් ද ඒ ආත්ම භාවයෙන්ම අනෙකෙකු මෙන් වීම්. මට මියයාම වඩා යහපත් යයි සිතා ණය හිමියන්ට "නුඹලාගේ ණය පත් රැගෙන එව්. ගං ඉවුරෙහි තැන්පත් කළ මාගේ කුලසන්නක ධනය ඇත. එය තොපට දෙන්නෙමි" යි කිය. ඔව්හු ඔහු සමග ගියහ. හෙතෙම "ධනය මෙහිය, ධනය මෙතැනයයි" නිදන් කළ තැන් කියන්නක් මෙන් (ගොස්) මෙසේ මාගේ ණයෙන් නිදහස් වීම වන්නේයයි පලාගොස් ගඟට පැන්නේය. හෙතෙම සැඩ දිය පහරින් ගසා ගෙන යන්නේ බැගැහඩින් කෑගැසීය. එහෙයින් "අථ උපරි ගඬාය" ආදිය කියන ලදී.

රුරුමිග රාජ සිරිත

197. "අථ උපරි ගඬගාය ධනිකෙහි පරිපීළිතො
පුරිසො ගඬගාය පපති ජීවාමි වා මරාමි වා

198. "රනනිඤ්චං සො ගඬගාය වුඤ්ඤා මානො මනොදකෙ
රවනො කරුණං රාවං මජ්ඣෙකං ගඬගාය ගච්ඡති (වරියා පිටක)

"ඉක්කිති ණය හිමියන් විසින් පෙළන ලද්දා වූ පුරුෂයෙක් ගඟ ඉහළ පෙදෙසෙහි දී "ජීවත් වේමිවා හෝ මැරෙමි වා"යි සිතා ගඟට පැත්තේ ය.

හෙතෙම රෑ දවල් දෙකති ගඟෙහි සැඩ පහරින් ගෙනයනු ලබන්නේ බැගෑ හඬින් හඬමින් ගඟ මැද යයි"

ආදියයි. එහි "ජීවාමි වා මරාමිවා" යනු මේ ගඬගා දිය පහරට වැටුනේ ජීවත් වේමිවා මැරෙමිවා, මෙහි මාගේ ජීවත් වීම හෝ වේවා මරණය හෝ වේවා. දෙඅකාරයෙන්ම ණය හිමියන්ගේ පීඩා නොවේ යන අදහසයි. "මජ්ඣෙකං ගඬගාය ගච්ඡති" යනු ඒ පුරුෂයා රෑ දවල් ගඬගාවෙහි ගසාගෙන යන්නේ ජීවත්වීම ගැන සෙවීමක් පැවතීමෙහි මරණයට පත් නොවුයේ මරණ භයෙන් බියපත්ව බැගෑ හඬින් හඬමින් ගඟ මැද මහාජලස්කන්ධයෙන් යයි. ඉක්කිති මහා පුරුෂතෙම රෑ මැදියම ඔහුගේ ඒ බැගෑ හඬින් හඬන ශබ්දය අසා "මිනිස් හඬක් ඇසේ. මා මෙහි සිටියදී නොමැරේවා. මොහුට ජීවිතදානය දෙන්නෙමි"යි සිතා වසන වන ලැහැබින් නැගිට නදී තෙරට ගොස් "එමිබා පුරුෂය, බිය නොවන්න, නුඹට ජීවිතය දෙන්නෙමි"යි කියා අස්වසා දිය පහර සිදිමින් ගොස් ඔහු පිටමත හිඳුවාගෙන ගංතෙරට පමුණුවා තමා වසන තැනට ගෙන ගොස් විඩා දුරු කරවා එලාඑල දී දෙතුන් දිනක් ඇවෑමෙන් ඔහුට "එමිබා පුරුෂය, මම නුඹ බරණැසට යන මාගීයට පමුණුවන්නෙමි, නුඹ අසවල් ස්ථානයෙහි රන්මුවෙක් වසන්නේ යයි කිසිවෙකුට නොකියව්"යි කිය. ඔහු "ස්වාමීනි යහපතැයි කියා පිළිගත්තේය. මහා සත්වයෝ ඔහු තම පිටෙහි හිඳුවා ගෙන බරණැස් නුවරට යන මගෙහි තබා තතර වූහ. එහෙයින් "තස්සාහං සඤ්ඤං සුඤ්ඤාන කරුණං පරිදෙවතො" යනාදිය වදාරණ ලදී.

199. "තස්සාහං සඤ්ඤං සුඤ්ඤාන කරුණං පරිදෙවතො
ගඬගාය තිරෙ රාඤ්ඤාන අපුච්ඡං කොසි සං නරො

200. "සො මෙ පුට්ඨො ව ව්‍යාකාසි අනත නො කාරණං නදා
ධනිකෙහි හිතො තසිතො පකබ්‍යෙනාහං මහානදිං

- 201. "තස්ස කචාන කාරුඤ්ඤං චජ්චා මම ජීවිතං පච්චිකා නිහරිං තස්ස අන්ධකාරමහි රත්තියා
- 202. "අස්ස සු කාලමඤ්ඤාය තස්සාහං ඉදමබ්බුචිං එකං තං වරං යාචාමි මා මං කස්ස චි පාවදා"ති (වරියා පිටක)

"ච්ලාප කියන්නාවූ ඔහුගේ බැගෑ හඬ අසා මම ගං ඉවුරෙහි සිට, "තෝ කවර මනුෂ්‍යයෙක් වෙහිදැයි විචාළෙමි.

එකල්හි මා විසින් විචාරන ලද්දාවූ හෙතෙමේද "මම ධන හිමියන් කෙරෙන් බිය වූයෙමි, ත්‍රස්ත වූයෙමි, මහා ගංගාවට පැන්නෙමි"යි තමාගේ තොරතුරු ප්‍රකාශ කළේය.

ඔහුට කරුණාකොට මගේ ජීවිතය පුදා අන්ධකාර වූ රාත්‍රියෙහි (ගඟට) පැන ඔහු ගෙනාවෙමි.

ඔහුගේ ක්ලාන්ත පහවූ කාලය දැන "මම තා අතින් එක් වරයක් ඉල්ලමි. මා (මෙහි වසන බව) කිසිවෙකුට නොකියව'යි මම ඔහුට මේ වචනය කිමි."

එහි "කොසි කං නරො" යනු නුඹ කවර මිනිසෙක් වෙහි? දියපහරෙහි ගසාගෙන කොහි සිට මෙහි ආවෙහිද? යන අර්ථයයි. "අතනොකාරණං" යනු තමාගේ ක්‍රියාව. "ධනිකෙහි හිනො" යනු ණයහිමියන් කෙරෙන් බියට පත්වූයේ. "තසිනො" යනු තැනිගත්තේ "තස්ස කචාන කාරුඤ්ඤං චජ්චා මම ජීවිතං" යනු කරුණා කොට මහාකරුණාවෙන් උත්සාහවත් වූයේ මගේ ජීවිතය ඒ පුරුෂයාට පරිත්‍යාග කොට "පච්චිකා නිහරිං තස්ස" යනු ගඟට පිවිස දිය පහර සිඳිමින් සෘජුවම ගොස් මගේ පිට හිඳුවාගෙන එතනින් ඔහුගෙනාවෙමි. "තස්ස" යනු දුකියා අර්ථයෙහි ඡට්ඨි විභක්ති වචනයකි. "තසු" යයිද පාඨයකි. ඒ ගඟෙහි යන අර්ථයයි. "අන්ධකාරමහි රත්තියා" යනු විඩාව හැර එලාඵල දී දෙනුන් දිනක් ඇවෑමෙන් ක්ලාන්තය පහව කාලය දැන, "එකං තං වරං යාචාමි" යනු මම ඔහුගෙන් එක් වරයක් ඉල්ලමි. මට එක් වරයක් දෙව'යි යන අර්ථයයි. ඉදින් ඔහුට වරයක් යයි කුමක් කිවේද "මා මං කස්ස චි පාවදා" යනුවෙන් අසවල් ස්ථානයෙහි රන් මුවෙක් වසන්නේයයි කිසියම් රජෙකුට හෝ රාජමහාමත්‍යයෙකුට මා ගැන නො කියව.

ඉක්බිති ඒ පුරුෂයා බරණැසට පිවිසි දිනයේම රජුගේ අගමෙහෙසිය විසින් "දේවයන් වහන්ස, මම රන්වන් මුවෙකු මට ධම්දේශනා කරනු

රුරුමිග රාජ සිරිත

සිහිනෙන් දුටුවෙමි. මෙය වනාහි සත්‍ය සිහිනයකි. ඒකාන්තයෙන් හේ ඇත්තේය. එබැවින් රන් මුවෙකුගෙන් බණක් අසනු කැමැත්තෙමි. එය ලැබෙන්නේ නම් ජීවත් වෙමි. නැතිනම් මට ජීවිතයක් නැතැ'යි කී කල්හි ඒ රජතුමා ඇය අස්වසා "ඉදින් මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි ඇත්නම් ලබන්නෙහිය'යි කියා බ්‍රාහ්මණයන් කැඳවා "රන්මුවෝ නම් වෙන් දැයි" විමසා එසේ ය දේවයන් වහන්ස, වෙන්යයි අසා දහසින් බැඳී පියල්ලක් රන් කරඬුවක තබා එය ඇත්කඳ මත තංවා නගරයෙහි "යමෙක් රන් මුවෙකු ගැන කියන්නේ නම් ඔහුට ඇතා සමග මේ වස්තුව දෙන්නෙමි"යි බෙර හැසිරවීය. ඊට වඩාද දෙනු කැමැත්තේ වී

**"තසස ගාමවරං දමමි නාරියොව අලඝිකතා
කො මෙනං මිගමකබාති මිගානං මිගමුත්තමනති (ජාතකපාලිය)**

"මුවන්ගෙන් උතුම් වූ රන් මුවකු වසනනැත යමෙක් මට කියන්නේ ද ඔහුට ගම්වරයක් හා සචාභරණ යෙන් සැරසුනාවූ ස්ත්‍රීන් ද දෙමි'යි

යන ගාථාව රන් පටක ලියවා මුළු නගරයෙහි කියවීය. ඉක්බිති ඒ සිටු පුත්‍රයා ඒ ගාථාව අසා රාජ පුරුෂයන් සමීපයට ගොස් මම රජතුමාට මෙබඳු වූ මුවෙකු ගැන කියන්නෙමි. මා රජතුමාට දක්වනු මැනවැ'යි කීය. රාජ පුරුෂයෝ ඔහු රජු සමීපයට කැඳවාගෙන ගොස් ඒ කාරණය දැන්වූහ. රජතුමා "පින්වත, සත්‍යයක්ද, එබඳු මුවකු දුටුවේදැයි ඇසීය. ඔහු "දේවයන් වහන්ස, සත්‍යයකි. මා සමග එනු මැනවි. මම ඔහු දක්වන්නෙමි යි කීය. රජතුමා එම පුරුෂයාම මාගේපදේශක කොට මහත් පිරිවර සහිතව එම ස්ථානයට ගොස් එම මිත්‍රදෝහි පුරුෂයා විසින් දක්වන ලද ප්‍රදේශය ආශ්‍රිත අතින් ගත් පුරුෂයන් ලවා භාත්පසින්ම වටකරවා "ඔල්වර හඬ" කරවී යයි කියා තමා කිහිපදෙනෙකු සමග එකත්පසෙක සිටියේය. ඒ පුරුෂයාද නුදුරෙහි සිටියේය. මහා සත්වයෝ ශබ්දය අසා "මහත් වූ බලසෙනගක හඬකි. ඒකාන්තයෙන් ඒ පුරුෂයා කෙරෙන් මට උපන් භයක් විය යුතුයයි දැන නැගිට සියලු පිරිස දෙස බලා "රජු සිටි නැතින්ම මට සෙනක් වන්නේ ය'යි රජු ඉදිරියට ගියහ. රජ එන්නාවූ ඔහු දක "ඇතෙකුට සමාන බල ඇති මොහු වේගයෙන් මැඩගෙන මා කරා එන්නේ යයි හිය සකසාගෙන "මේ මුවා භය ගන්වා ඉදින් පලායේ නම් විද දුච්ච කොට අල්ලාගන්නෙමි'යි බෝධි සත්වයන්ට අභිමුඛ විය. මහා සත්වයෝ,

**"ආගමෙහි මහාරජ මා මෙ විජ්ඣ රථෙසහ
කොනු තෙ ඉදමකබාසි එතෙසො තිට්ඨ තෙ මිගොති"
(ජාතක පාලි)**

"මහරජතුමනි, නවතිනු මැනවි, නරෝත්තමයෙනි, මා නොවිදිනුමැනවි, මෙතැන ඒ මුඛා සිටියයි කවරෙක් තොපට මෙය කියේද? යි

යන ගාථාව කීහ. රජතුමා එතුමන්ගේ මිහිරි කරාවෙහි බැඳී හිය හකුලා ගෞරවයෙන් සිටියේ ය. මහාසත්වයෝ ද රජුවෙත එළඹ මිහිරි පිළිසඳුර කළහ. මහ ජනයා ද සියලු ආයුධ ඉවත දමා පැමිණ රජු පිරිවැරිය. එහෙයින්

203 "නගරං ගන්ධාන ආවිකම් පුච්ඡන්තො ධන හෙතුකො රාජානං සො ගහෙඤාන උපගඤ්ඤ මමනතිකනති" (වරියා පිටක)

"(හෙතෙම) නගරයට ගොස් (රජු විසින්) විවාරන ලද්දේ ධනය නිසා (මා වසන තැන) කියේ ය. හෙතෙම රජු ගෙන මා සමීපයට එළඹියේ ය. යි වදාරණ ලදී.

එහි අර්ථය :- ඒ මිත්‍රදෝහි පාපී පුරුෂයා ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට එසේ මා විසින් ප්‍රාණය පිළිබඳ සැකයෙන් මුදවන ලද්දේ බරණැස් නගරයට ගොස් තමාට ලැබෙන ධනය නිමිතිකොට රජුට මා ගැන කීවේය. කියා ඔහු රජුට (මා) අල්ලාගැනීමට මාතෝපදේශකයකු වී රජු කැඳවාගෙන මා සමීපයට එළඹියේ ය. යනුයි. මහා සත්වයෝ රන් කිංකිණි දෑලක් සොලවන්නාක් වැනි මිහිරි හඬින් රජුගෙන් නැවත "මෙතැන ඒ මුඛා සිටියයි යන මෙය කවරෙක් තොපට කීවේහිද"යි ඇසූහ. එකෙණෙහි ඒ පවිටු පුරුෂයා මදක් ඉවත්ව ඇසෙන පමණ දුරින් සිටියේ ය. රජ "මොහු විසින් තොප දක්වන ලද්දේය"යි ඒ පුරුෂයා දෙසට අත දිගු කළේය. ඉක්බිති බෝධිසත්වයෝ :-

"සචං කිරෙව මාහංසු නරා එකච්චියා ඉධ
කඨං විපලා විතංසෙයො නඤ්චෙකච්චියොනරොති
(ජාතකපාලි)

"දියෙහි ගසාගෙන යන මිනිසා ගොඩ ගැනීම යහපත් නොවන්නේ මය. දියෙහි යන ලී දණ්ඩ ගොඩ ගැනීම යහපත්වන්නේ යයි මෙලොව සමහර මිනිස්සු සත්‍යයක්ම කීහ.යි

යන ගාථාව කීහ. එය අසා සංවේගයට පත් රජතුමා:-

"කිනනු රුරු ගරහසි මිගානං
කිනනු පකම් නං කිං පන මනුසො නං
හයං හි මං විඤ්ඤි නප්පරුපං
සුඤ්ඤාන නං මානුසිං භාසමානනති" (ජාතක පාලි)

රුරුමිග රාජ සිවිත

"රුරු මාගරාජය, නුඹ කුමක් නිසා මුවන්ට ගරහන්තෙහි ද? පක්ෂීන්ට හෝ මනුෂ්‍යයන්ට කුමක් හෙයින් ගරහන්තෙහි ද? මනුෂ්‍ය වචනයෙන් කියන්නා වූ ඔබගේ වචනය අසා මට මහත් භය උපදී"යි

යන ගාථාව කිය. ඉක්බිති මහාපුරුෂයෝ "මහරජ, මම මුවන්ට නොගරහමි, පක්ෂීන්ට නොගරහමි. මිනිසාටම ගරහමි"යි දක්වන්නාවු මෙසේ කීහ.

"සමුද්ධරිං වහනෙ වුඤ්ඤා මානං
මහොදකෙ සලිලෙ සීසසොනෙ
තනො නිදානං භය මාගනං මම
දුකෙඛා හවෙ රාජ අසබ්භි සඬා මොති. (ජාතක පාලිය)

"වේගයෙන් ගලන මහ දිය කදෙහි පාවී යන යමෙකු ගොඩට නගාලීමිද ඒ හේතුවෙන් මට භය පැමිණියේය. රජතුමනි, අසත් පුරුෂයන් හා එක්වීම ඒකාන්තයෙන්ම දුකකි.

එහි "විච්චාචිතං" යනු දියෙන් ගොඩට ගත්. "එකවචියො" යනු සමහරෙක්. මිත්‍රද්‍රෝහී පවිටු පුරුෂයෙක් ජලයෙහි මැරෙද්දීද ගොඩ ගන්නා ලද්දේ උතුම් නොවන්නේ ම ය. දර කැබැල්ල වනාහි නොයෙක් ආකාරයෙන් උපකාර පිණිස පවතී. මිත්‍රද්‍රෝහියා වනාහි විනාශය පිණිස පවතී. එබැවින් එයින් දර කැබැල්ලම වඩා උතුම්යයි. "මිගානං" යනු රුරුමාගරාජය, මුවන් අතරෙන් කෙනෙකුට එසේත් නැතිනම් මිනිසුන් අතුරෙන් කෙනෙකුට කුමක් හෙයින් ගරහන්තෙහි දැයි විචාලේය. "භයං හි මං විඤ්ඤි නඤ්ඤා රූපං" යනු මහත් වූ භයක් හටගනී. තමා සතු කරන්නාක් වැනිය යන අර්ථයයි.

"වහනෙ" යනු වැටුණු වැටුණු දෙයක් උසුලන්නට සමත් ගත දියෙහි. "මහොදකෙ සලිලෙ" යනු මහත් ජලස්කන්ධයක් වූ ජලයෙහි. දෙකෙන්ම ගඬිගා ප්‍රවාහයේ ජලය බහුල බව දක්වයි. "තනො නිදානං" යනු "මහරජ, නුඹ විසින් මට දක්වන ලද යම් පුරුෂයෙක්වේද මෙනෙම ගඬිගා දියෙහි ගසාගෙන යන්නේ මැදියම් රාත්‍රියෙහි බැගෑලෙස හඬන්නේ මවිසින් ඒ දියෙන් ගොඩගත්තෙකි. ඒ හේතුවෙන් මේ බිය මාවෙන පැමිණියේ ය. අසත්පුරුෂයන් සමග එක්වීම වනාහි දුකෙකි යි කීහ. එය අසා රජ ඔහුට කිපී "මොහු තමාට කළ බොහෝ උපකාර ඇත්තාගේ ගුණය නම් නොදනී. ඔහුට දුක් උපදවයි. විද ඔහු මරණයට පමුණුවන්නෙමි"යි දුනුදියෙහි හිය රැඳවීය. එහෙයින් වදාරණ ලදී.

204. "යාවතා කරණං සබ්බං රක්ඛෙත්ඤ්ඤා ආරොචිතං මයා,
රාජා සුඛවාන වචනං උසුං නසස පකඤ්ඤා,
ඉධෙව සාතයිසසාමි මිත්තදුගිං අනරියනති. (වරියා පිටක)

" (මා විසින් ඔහුට) යම්තාක් දේ කරන ලද්ද ඒ සියල්ල මා විසින් රජුට දන්වන ලදී. රජතෙමේ මාගේ වචන අසා "මිත්‍රද්‍රෝහී වූ නිහිත වූ (මොහු) මෙහිදීම නසන්නෙමි'යි ඔහුට (විදිනු පිණිස) ඊය යෙදුයේ ය.

එහි "යාවතා කරණං" යනු මවිසින් ඔහුට යම් උපකාර කිරීමක් කරන ලද්ද, ඒ සියල්ල. "පකඤ්ඤා" යනු සන්නද්ධ විය. "මිත්තදුගිං" යනු තමාට උපකාර කළ මිත්‍රයන් කෙරෙහි ද්‍රෝහීවන සුළු.

ඉක්බිති මහා සත්වයෝ "මේ බාලයා මා නිසා නොනසිවා'යි සිතා "මහරජ, වධකිරීම නම් වූ මෙය බාලයාට හෝ පණ්ඩිතයාට හෝ සුදුසුයයි සත්පුරුෂයන් විසින් ප්‍රශංසා නොකරන ලද්දේය. ඒකාන්තයෙන් ගරහන ලද්දේමය. එබැවින් මොහු සාතනය නො කරනු මැනවි. ඔහු කැමති පරිදි යේවා, නුඹ වහන්සේ විසින් යමක් ඔහුට දෙන්නෙමි'යි ප්‍රතිඥා කරන ලද්දේ ද එයද නොනසා දුන මැනවි'යි කීහ. මම ද, ඔබතුමා විසින් යමක් කැමති වන ලද්දේද එය කරන්නෙමි, ආත්මභාවයද ඔබතුමාට දෙමි'යි කීහ. එහෙයින්

205. "තමහං අනුරකිං නොනා නිමිතිං මම අත්තනො
තිද්ධිනෙ සො මහාරාජ කාමඛකාරො භවාමිනෙති (වරියා පිටක)

"මම ඔහු ආරක්‍ෂාකෙරෙමින් "මහරජාණනි, මෙතෙම සිටිවා. මම නුඹ වහන්සේට කැමති දේ සකසා කරන්නෙක් වෙමි.යි කියා මාගේ ආත්ම භාවය පවරා දුනිමි."යි වදාරණ ලදී.

එහි "නිමිතිං" යනු ඒ මිත්‍රද්‍රෝහී පවිටු පුද්ගලයා ආරක්‍ෂා කෙරෙමින් "මම" තමාගේ ආත්මභාවය ඔහුට පවරාදුනිමි. තමා රජුට පවරා දී රජු අතින් ඔහුට පැමිණි මරණය වැළැක්වීම' යන අර්ථයයි. "තිද්ධිනෙසො" ආදිය ගනුදෙනුවේ ස්වභාවය දැක්වීමයි. දැන් යම් අර්ථයක් සඳහා හෙතෙම ආත්ම ගනුදෙනුව කළේ ද එය දැක්වීමට අවසාන ගාථාව දේශනා කළහ.

206. "අනුරකිං මම සීලං නාරකිං මම ජීවිතං
සීලවානි නදා ආසිං බොධියායෙව කාරණාති" (වරියා පිටක)

"මාගේ ශීලය රක්‍ෂා කෙළෙමි. මාගේ ජීවිතය රක්‍ෂා නො කෙළෙමි. එකල්හි

බුද්ධත්වයම කාරණාකොට ගෙන සිල්වත් වීම්.

එහි අර්ථය, එකල්හි මා නිසා ඒ රජු එම මිත්‍රද්‍රෝහී පුරුෂයා ජීවිතයෙන් තොර කරනු කැමති වූ කල්හි මම මගේ ආත්මය රජුට පරිත්‍යාග කරමින් මගේ ශීලයම රැක්කෙමි. ජීවිතය වනාහි නොරැක්කෙමි. මම මෙසේ ජීවිතයෙහි ආලය හැර සිල්වතෙක් වීමද එය සම්මා සම්බෝධිය හේතු කොට ගෙනමය යනුයි.

ඉක්බිති රජතුමා බෝධිසත්වයන් වහන්සේ තම ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට ඒ පුරුෂයා මරණින් නිදහස් කරන කල්හි සතුටු සිත් ඇත්තේ "හවත, තෝ යව, මුවරජුගේ අනුග්‍රහයෙන් මගේ අතින් මරණයෙන් මිදුණේයයි කියා ප්‍රතිඥා පරිදි ඔහුට ධනය ද දෙවිය. මහා සත්වයන්ගේ කැමැත්ත පරිදි වර අනුදාන මුවරජු නගරයට රැගෙන ගොස් නගරයක් බෝධිසත්වයන්ගේ අලංකාර කරවා දේවියට ධර්මය දේශනා කරවිය. මහා සත්වයෝ දේවිය ආදිකොට ඇති රජුටත් රජ පිරිසටත් මිහිරි මිනිස් බසින් දහම් දෙසා රජුට දශ රාජ ධර්මයෙන් අවවාද කොට මහජනයාට අනුශාසනා කොට වනයට පිවිස මුවසමුහයා විසින් පිරිවරන ලද්දාහු වාසය කළහ. රජතුමා ද මහා සත්වයන්ගේ අවවාදයෙහි පිහිටා සියලු සත්වයන්ට අහය දී දානාදී පින් කොට සුගතිපරායණ විය.

එකල්හි සිටු පුත්‍රයා දෙව්දත් තෙර විය. රජතුමා ආනන්ද තෙරුන් ය. රුරු මුවරජ ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. මෙහිද යට සඳහන් අයුරින්ම සුදුසු පරිදි උන්වහන්සේගේ සෙසු පාරමිතාවෝ නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම මෙම චරිතයෙහි ද විචේකය කැමති හෙයින් ජනයා හා එක්වීම අකමැතිවන්නාහු සමූහය හැර හුදෙකලාව විසීමද, අධිරාත්‍රී සමයෙහි ගඟෙහි ගසාගෙන යන්නාවූ බැගෑහඩින් හඩන්නා වූ ඒ පුරුෂයාගේ හඬ අසා සැතපුන තැනින් නැගිට ගංතෙරට ගොස් මහා ගංගාවෙහි මහත් ජලප්‍රවාහයක් ඇති කල්හි තම ජීවිතය පරිත්‍යාගකොට ගඟට බැස සැඩපහර සිදුපියා ගොස් ඒ පුරුෂයා තමාගේ පිටමත හිඳුවාගෙන ගං තෙරට පමුණුවා අස්වසා එලාඑල ආදිය දී විඩා සංසිඳවීමද, නැවත ඔහු තම පිට මත හිඳුවාගෙන වනයෙන් බැහැරට ගෙනගොස් මහමග බැස්ස වීම ද, හීය සන්නද්ධ කොට විදින්නෙමි'යි ඉදිරියෙහි සිටි රජුට බිය නොවී රජු ඉදිරියට ගොස් පළමුව ම මනුෂ්‍ය භාෂාවෙන් අමතා මිහිරි පිළිසඳුර පැවැත්වීමද, මිත්‍රද්‍රෝහී පවිටු පුරුෂයා නසනු කැමති රජුට ධර්මකථා පවත්වා නැවත ද තම ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට මරණයෙන් මිදවීම ද, ඒ පුරුෂයාට රජුගේ ප්‍රතිඥාවට අනුව ධනය දෙවීම ද, රජු විසින් තමාට වරයන් දෙනු ලබන කල්හි ඔහු ලවා සියලු සත්වයන්ට අහය දෙවීම ද, රජු සහ දේවිය ද ප්‍රමුඛ

කොට මහජනයාට ධර්මය දේශනා කොට දානාදී පුණ්‍ය කම්මයන්හි ඔවුන් පිහිටුවීම ද, ලැබූ අභය ඇති මුවන්ට අවවාද දී මිනිසුන්ගේ ධාන්‍ය කෑමෙන් වැලැක්වීම ද, ඒ කරන ලද පත්‍ර සංඥාව අද දක්වාත් ස්ථිර කිරීම ද, යන මේ ආදී වූ මහා සත්වයන්ගේ ගුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ යි

සවෙනි

රුරු මිගරාජ වර්තයයි.

207. "පුනාපරං යදාහොමි ජට්ඨො උග්ග තාපනො මාතඬො නාම නාමෙන සීලවා සුසමාහිතො" (චරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (වර්තයක් කියමි) යම්කලෙක්හි මම ජට්ඨාධර වූ උග්‍ර තපස් ඇත්තා වූ, ශීල සම්පන්න වූ, මනාකොට සංසිදුනු සිත් ඇත්තා වූ නමින් මාතඬු නම වූ තාපසයෙක් වීමි ද"

සත්වෙනි (මාතඬු (පණ්ඩිත) වර්තයෙහි) "ජට්ඨො" යනු ජට්ඨා ඇති, ජට්ඨා බදින ලද කෙස් ඇති යන අර්ථයයි. "උග්ග තාපනො" යනු මනස සවැනි කොට ඇති ඉන්ද්‍රියයන් තැවීමෙන් ද නිග්‍රහ කිරීමෙන්ද තප සංඝිඛ්‍යාත උග්‍රතපස් මොහුට ඇත්තේනුයි- "උග්ග තාපනො" වේ. දැඩි තපස් හා සංසිදුණු ඉන්ද්‍රිය ඇති යන අර්ථයයි. නැතහොත් නොයෙක් ආකාර වූ දිට්ඨ ධර්මික ආදී ප්‍රභේද ඇති අනර්ථයන් එසවූ හෙයින්ද ඉවත දැමූ හෙයින්ද දරුණු භයජනක, භයානක අර්ථයෙන් 'උග්‍ර' යයි ලැබූ නමි ඇති ක්ලේශයන් වියඝියෙන් හා තපසින් තවන හෙයින් උග්‍රයන් තවානුයි "උග්ග තාපනො" වේ. "මතඬො නාම නාමෙන" යනු නමින් මාතඬු නමි. මාතඬු කුලයෙහි උපන් හෙයින් මෙය ඔහුට ජාතියෙන් ආවාටු නමකි. "සීලවා" යනු ශීලයෙන් යුත්, සුපිරිසිදු සිල් ඇති, "සුසමාහිතො" යනු උපචාර අර්පණා සමාධීන්ගෙන් මොනවට සමාහිත වූ, ධ්‍යාන සමාපත්ති ලාභී යන අර්ථයයි.

එකල්හි වනාහි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ සැඬොල් කුලයෙහි ඉපිද රූපයෙන් ද අයහපත් පෙනුමක් ඇතිව පිටතුවර සැඬොල් ගමෙහි වසති. මාතඬුපණ්ඩිත යනු පවසන නමයි. ඉක්බිති එක් දවසක් ඒ නගරයෙහි නැකත් කෙළි සඳහා සෝෂා කළ කල්හි (දැනුම් දුන් කල්හි) බොහොසෙයින් නගර වැසියෝ නැකත් කෙළි කෙළිති. සොළොස් හැවිරිදි පසළොස් හැවිරිදි පමණ වූ දේව කන්‍යාවක මෙන් රූපයෙන් දැඹිණිය වූ පැහැදීම ඇති කරන එක්තරා බ්‍රාහ්මණ මහාසාර කන්‍යාවක් ද තමාගේ සම්පත් පරිදි නැකත් කෙළි කෙළින්නෙමි'යි බොහෝ කන බුදින දේ ගැල්වල පුරවාගෙන සම්පුණ්ණයෙන් සුදු වූ වෙළඹක් යෙදු රථයට නැඟි මහත් පිරිවර

සහිතව උයන් බිමට යයි. දිව්යමඬිගලිකා නම් වූ ඇ විරූප රූපය අවමඬිගලයයි සිතා එය දැකීමට කැමති නො වේ. එහෙයින්ම ඇයට "දිව්යමඬිගලිකා" යන නම ඇති විය.

එදින බෝධිසත්වයෝ උදසනම නැගිට පටපිළිකඩක් හැඳ දිරාගිය කෙළවර ඇති උණ දණ්ඩක් ගෙන භාජනයක් ගත් අත් ඇතිව මිනිසුන් දක දුරදීම ඔවුන් ඇත් කිරීම සඳහා ඒ උණ දණ්ඩෙන් සංඥා කරමින් නගරයට පිවිසෙති. ඉක්බිති දිව්යමඬිගලිකා නොමෝ "උසාරට උසාරට" (දුරුවවු, දුරුවවු) යනුවෙන් මිනිසුන් ඉවත් කරන තම පුරුෂයන් විසින් රැගෙන යනු ලබන්නී නගර දොරටුව මැද මාතඛග දෑක "මොහු කවරෙක්දැයි ඇසුහ. "ආයඹාවෙනි, මාතඛග වණ්ඩාලයා'යයි කී කල්හි "මෙවැන්නෙකු දෑක ගියවුන්ට වැඩක් නම් කොයින්දැයි යානය නැවැත්වුවාය. මිනිස්සු අපි උයනට ගොස් යම් බොහෝ කන බුදින දේ ලබන්නෙමු. ඒ අපට මාතඛග විසින් අනතුරු කරන ලද්දේය'යි කිපී "සැඩොලා ගනිවී"යයි ගල්කැට වලින් පහර දී සිහිනැති වූ මාතඛග බිම දමා ගියහ. එතුමා බොහෝ වේලාවකින්ම සිහිලැබ නැගිට "කිම ස්වාමිවරුනි, දොරටුව නම් සියල්ලන්ටම සාධාරණ ද? නැතහොත් බ්‍රාහ්මණයන්ට පමණක් කරන ලද්දේදැයි මිනිසුන්ගෙන් ඇසීය. "සියල්ලන්ටම සාධාරණ"යයි ඔවුහු කීහ. මෙසේ සියල්ලන්ට සාධාරණ වූ දොරටුවෙහි එකත්පසෙක ඉවත්ව සිටි මා දිව්යමඬිගලිකාවගේ මිනිස්සු මේ මහා විපතට පත් කළහයි වීථියෙහි මිනිසුන්ට දන්වා "ඒකාන්තයෙන් මම මැයගේ මානය බිඳින්නෙමි'යි ඇයගේ නිවස දොරකඩට ගොස් "මම දිව්යමඬිගලිකාව නොලැබුයේ නම් නොනැගිටින්නෙමි'යි වැදහොත්තේය.

දිව්යමඬිගලිකාවගේ පියා ගේ දොර කඩ මාතඛග වැද හොත්තේයයි අසා "ඔහුට තුවටුවක් දෙව්, ගර්චයෙහි තෙල් ගල්වාගෙන යේවා'යි කීය. එතුමා දිව්යමඬිගලිකාව නොලැබ නො නැගිටින්නෙමි'යි කීය. ඉක්බිති බ්‍රාහ්මණයා විසින් "තුවටු දෙකක් දෙව්, මස්සක්, පාදයක්, කහවණුවක් කහවණු දෙකක්, කහවණු තුනක්, කහවණු සියයක්, දක්වා කහවණු දහසක් දක්වා දෙවියයි කීකල්හි ද නො පිළිගත්තේ ම ය. මෙසේ ඔවුන් කථාකරමින් සිටියදීම හිරු අවරට ගියේය. ඉක්බිති දිව්යමඬිගලිකාවගේ මව ප්‍රාසාදයෙන් බැස තිරයකින් වටකරවාගෙන ඔහු සමීපයට ගොස් "පුත්‍ර මාතඛගයෙනි, දිව්යමාඬිගලිකාවගේ වැරැද්දට කමාකළ මැනව. කහවණු දෙදහසක් ගණුව. කහවණු ලක්ෂය දක්වා ගණුවයි කී කල්හිද නො පිළිගත්තේය. වැදහොත්තේමය. මෙසේ එතුමා දින හයක් වැදහෙව සත්වෙනි දවස පැමිණි කල්හි භාත්පස සමීප ගෙවල්වල ද අසල්වැසි ගෙවල්වල ද මිනිස්සු නැගීසිට "නුඹලාම මාතඛගව නගාසිටුවව්, දුරිය හෝ දෙව්, අපව නොනසව් යයි කීහ.

එකල්හි වනාහි එම ප්‍රදේශයෙහි "යමෙකුගේ දොරකඩ මෙසේ වැදහෙව සැඬොලෙක් මැරෙයිද එම ගෙය සමග දෙපසින් ගෙවල් හත බැගින් ගෙවල්හි මිනිස්සු වණ්ඩාලයෝ වෙති" යනුවෙන් මේ නීතිය විය. එබැවින් දිව්යමඬිගලිකාවගේ මවුපියෝ දිව්යමඬිගලිකාව පටකඩමාල්ලක් හදවා සැඬොලන්ට සුදුසු පිරිකර දී හඬද්දීම ඔහුගේ සමීපයට ගෙන ගොස් එසේ නම් දෑන් නැගිට දූරිය ගණුවයි (කියා) දුන්න. ඇ පසෙක සිට "නැගිටුව"යි කීවාය. හෙතෙම මම අභියයිත් ක්ලාන්තය අතින්ගෙන මා නැගිටුවව'යි කීය. ඇ එසේ කළාය. මාතඬිගතෙම අපි ඇතුල් නුවර විසීමට නොලබමු. එව නුවරින් පිට සැඬොල් ගමට යන්නෙමු'යි ඇගේ ශරීරයට හේන්කුවී තමාගේ ගෙට ගියේ ය. "ඇගේ පිටට නැග" යයි ජාතක භාණ්ඩයෝ කියති. මෙසේ ගෙට ගොස් ජාතිසම්භේද ඉක්මවීමක් නොකොටම දින කීපයක් ගෙයි වාසය කොට ශරීර ශක්තිය ඇතිකර ගෙන මෙසේ සිතිය. "මම මේ බමුණු මහසල් කුමරිය මගේ සැඬොල් ගෙයි වාසය කරවිමි. එබැවින් දෑන් ඇය ලාභයෙන් හා යසසින් අගනැත් පත් කරන්නෙමි නම් යෙහෙකි'යි යනුවෙනි. හෙතෙම වනයට පිවිස පැවිදි ව සත් දිනක් ඇතුළත දීම අෂ්ටසම්පන්නි හා පඤ්ච අභිඥා උපදවා සෘද්ධියෙන් සැඬොල් ගම් දොරටුවෙහි බැස ගෙයි දොරකඩ සිටියේ දිව්යමඬිගලිකාව කැදවා "ස්වාමීනි, කුමක් හෙයින් මා අනාථකොට පැවිදි වූවෙහිදැයි හඬන ඇයට "සොඳුර නුඹ නො සිතව, නුඹගේ පැරණි යසසට වඩා දෑන් මහත් යසසක් කරන්නෙමි. නුඹ වනාහි මහා බ්‍රහ්මයා මගේ සැමියාය. මාතඬිග නොවේ. හෙතෙම බ්‍රහ්මලෝකයට ගියේය. මෙයින් සත්වෙහි දවසෙහි පසළොස්වක දින සදමඬල පලාගෙන එන සේකැයි පිරිස් මැද කියව'යි කියා හිමවතටම ගියේය. දිව්යමඬිගලිකාව ද බරණැස මහජනයා මැද ඒ ඒ තැන් වල එසේ කීවාය.

ඉක්බිති පසළොස්වක දින බෝධිසත්වයෝ සදමඬල අහස මැද සිටිකල්හි බ්‍රහ්ම ආත්ම භාවයක් මවාගෙන සදමඬල පලාගෙන දොළොස් යොදුන් බරණැස් නුවර ද සියලු කසිරට ද ඒකාලෝක කොට අහසින් බැස බරණැසට ඉහළින් තුන්වරක් කැරකී මහජනයා විසින් සුවද මල්මාලා ආදියෙන් පුදනු ලබන්නාහු අභිමුඛ වූ සේක. බ්‍රහ්ම භක්තිකයෝ රැස් වී ඒ සැඬොල් ගමට ගොස් දිව්යමඬිගලිකාවගේ නිවස සුදු වස්ත්‍රගෙදමල්මාලා ආදියෙන් දෙව් විමනක් මෙන් අලංකාර කළහ. දිව්යමඬිගලිකාව ද එදින මල්වර වූවාය. මහා සත්වයෝ එහි ගොස් දිව්යමඬිගලිකාවගේ නාභිය ඇඟිල්ලෙන් පිරිමැද "සොඳුර නොපගේ ගැබ පිහිටියේය. නුඹ පුතෙකු බිහිකරන්නෙහි ය. ඒ නුඹ ද පුතා ද ලාභයෙන් හා යසසින් අගපත් වූවෝ වන්නෙහු. නුඹගේ හිස සෝදන ජලය සියලු දඹදිව රජවරුන්ගේ අභිෂේක

ජලය වන්නේය. නාන ජලය වනාහි ඔවුන්ට අමාන ජලය වන්නේය. එම ජලය යමෙක් හිසෙහි ඉසගන්නාහු නම් ඔවුහු සියලු රෝගයන්ගෙන් මිදෙන්නාහ. කාලකණ්ණිකවෙන් ද මිදෙන්නාහ. නුඹගේ පා මත හිස තබා වදින්නෝ දහසක් දෙන්නාහුය. වසන තැන සිට වදින්නෝ සියයක් දෙන්නාහ. ඇස් හමුවෙහි සිට වදින්නෝ එක එක කහවණුව දී වදින්නාහ. අප්‍රමාද වෙව්යි ඇයට අවවාද දී ගෙයින් නික්ම මහාජනයා බලාසිටිය දීම සදමඬලට පිවිසියහ.

බ්‍රහ්ම භක්තිකයෝ රැස්ව දිට්ඨමඬගලිකාව මහත් සත්කාරයෙන් නගරයට ගෙනවිත් මහත් ශ්‍රී සෞභාග්‍රයෙන් එහි වාසයකරවුහ. දෙවිවිමනක් සමාන නිවාසයක් ඇයට කරවුහ. එහි ගෙන ගොස් උදාර ලාභසත්කාර එළවුහ. පුත්‍රලාභ ආදී සියල්ල බෝධිසත්වයන් කී පරිද්දෙන්ම විය. සොළොස් දහසක් බ්‍රාහ්මණයෝ දිට්ඨමඬගලිකාවගේ පුතා සමග නිතර අනුභව කරති. දහසක් පමණ බමුණෝ ඔහු පිරිවරති. නොයෙක් දහස් ගණන් බමුණන්ට දන් දෙනුලැබේ. ඉක්බිති මහාසත්වයෝ "මෙතෙම නොතැන්හි" පැහැදුනේය. ඔහුට දක්ෂිණාභීයන් හඳුන්වාදෙන්නෙමි නම් යෙහෙකැ"යි හික්ෂාවේ හැසිරෙන්නාහු ඇයගේ ගෙට ගොස් ඔහු සමග කථා කොට ගියේය. ඉක්බිති කුමාරයා ගාථාවක් කීවේය.

"කුතොනු ආගච්ඡ සිරුමම වාසි
 ඔතලල කො පංසුපිසාවකොච
 සඬකාරවොලං පටිමුච්ච කණේඨ
 කෝරෙ තුවං හොසි අදකඛිණේයෙහාති (ජාතක පාලි)

"අපිරිසිදු කඩමාළු හදනා ලාමක පාංශුපිසාවයකු මෙන් කසල ගොඩන් ඇහිදගත් කඩක් ගෙල දූවටි ලාමක වූ තෝ කොහි සිට එන්නහිද? එම්බල දක්ෂිණාවට නොනිසි වූ තොප කවරෙක්ද"යි

එහෙයින් අනාවාරය නොඉවසන්නාවූ දෙවියෝ ඔහුගේ ද ඒ සොළොස් දහසක් බ්‍රාහ්මණයන්ගේද මුහුණු පෙරලූහ. එය දූක දිට්ඨමඬගලිකාව මහා සත්වයන් කරා එළඹ ඒ කාරණය කීවාය. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ "ඔහුගේ අනාවාරය නොඉවසන්නාවූ දෙවියන් විසින් එම විප්‍රකාරය කරන ලදී. එසේ වුවත් මේ ඉඳුල්බත් ඔවුන්ගේ මුඛයෙහි වත්කොට එම විප්‍රකාරය සංසිදුවව්යි කිහ. ඇ ද එසේ කොට එය සංසිදුවුහ. ඉක්බිති දිට්ඨමංගලිකාව පුතාට මෙසේ කීවාය. "දරුව , මේ ලෝකයෙහි දක්ෂිණාභීයෝ නම් මාතඨග පණ්ඩිත වැන්නෝ වෙති. මේ බ්‍රාහ්මණයෝ මෙන් ජාතිමාත්‍රයෙන් හෝ මන්ත්‍ර සෂ්කධායන මාත්‍රයෙන් හෝ මාතයෙන් තද

වූවෝ නොවෙති'යි කියා එකල්හි යම් ශිලාදිගුණ විශේෂයෙන් යුත් ධ්‍යාන සම්පත් ලාභිහු මෙන්ම පසේ බුදුවරු ද වෙත්ද? එතුමන් කෙරෙහි ඔහුගේ ප්‍රසාදය ඉපිදවීය. යි කියන ලදී.

එකල්හි වේතුවනි නගරයෙහි ජාතිමත්ත නම් එක් බ්‍රාහ්මණයෙක් පැවිදි වී ජාතිය නිසා මහත් මානය කළේය. මහා සත්වයෝ ඔහුගේ මානය බිඳින්නේමි'යි එතනට ගොස් ඊට නුදුරු තැනක උඩුගං හොයෙහි වාසය කළහ. එහෙයින්

208. "අනඤ්ච බ්‍රාහ්මණෝ එකො ගඹිගා කුලෙ වසාමුහො අහං වසාමි උපරි හෙට්ඨා වසති බ්‍රාහ්මණෝති

"මම ද එක් බ්‍රාහ්මණයෙක් ද යන අපි දෙදෙනා ගං ඉවුරෙකිහි විසුවෙමු. මම උඩු ගඟෙහි විසුවෙමි. බමුණා යටි ගඟ විසුවේය'යි වදාරණ ලදී.

ඉක්බිති මහා සත්වයෝ දිනක් දහැටි වළඳ මෙය ජාතිමත්ත තවුසාගේ ජවාවෙහි රුදේවායි අදිටන් කොට ගඟෙහි දූමුහ. එය දිය නාන්නාවූ ඔහුගේ ජවාවන්හි ධූගන්තය. හෙතෙම එය දක "නැසෙව වසලය"යි කියා මේ කාලකණ්ණියා කොහි සිට ආවේ ද? ඔහු පරික්‍ෂා කරන්නෙමි'යි උඩුගං බලායන්නේ මහාසත්වයන් දක "ඔබ කවර ජාතියකට අයත් වෙහිදැයි විචාළේය. "මම වණ්ඩාලයෙක් වෙමි'යි කීහ. නුඹ ගඟට දහැට්ටක් දූම්මෙහිද? යි. "එසේය මවිසින් දමන ලදී." "වසල වණ්ඩාල කාලකණ්ණිය නැසෙව. මෙහි නො වසව. යටි ගඟෙහි වසව"යි කියා යටි ගඟ වසන්නහු විසින්ද දමන ලද දහැටි උඩු ගඟට පැමිණ ජවාවන්හි ධූගුණ කල "වසලය නැසෙව, ඉදින් මෙහි වසන්නෙහි නම් සත්වෙහි දවසෙහි තගේ හිස සත්කඩකට පැලෙන්නේ යයි කීය. එහෙයින්

209. " විචරනො අනුකුලමහි උද්ධං මෙ අසසුමඤ්ඤ ස තත් මං පරිභාසෙත්වා අභිසපි මුද්ධ ඵාලනං

210. "යදිහං තසසු පකුප්පෙ යාං යදි සීලං න ගොපයෙ ඔලොකෙත්වානහං තසසු කරෙයාං ජාරිකං වියාති. (වරියා පිටක)

"ගං තෙර ඔස්සෙ හැසිරෙන්නේ උඩු ගඟෙහි මගේ අසපුව දුටුවේය. එහිදී මට බැණවැදී මගේ හිස පැළේවායි සාප කළේය.

ඉදින් මම ඔහුට කිපියෙමි නම් ඉදින් මාගේ ශීලය රක්‍ෂා නොකළෙමි නම් මම ඔහු දෙස බලා අළුමුටක් මෙන් විනාශ කළ හැකි වූයෙමි.යි වදාරණ ලදී.

එහි "විවරනෙත අනුකූලමහි" යනු ඉදුල් කළ දැහැටි දඬු තම ජවාචන්හි රැඳුණු කල්හි එය ආ ගමන්මග සෙවීමී වගයෙන් ග. ඉවුරෙහි හැසිරෙන්නේ. "උදයං මෙ අසසමඳූස" යනු තමා වසන තැනට උඩු ගඟෙහි මගේ අසපුව වු පන්සල දිවිය. "තපං මං පරිභාසිඤා" යනු මගේ අසපුවට පැමිණ ජාතිය විමසා එතනින් ඉවත්ව ඇසෙන සීමාවේ සිට "වසලවණ්ඩාල කාලකණ්ණිය, නැසෙව, මෙහි නොවසව'යි ආදිය කියා හයින් තැනි ගන්වා "අභිසම්මුඛධාලනං" යනු "ඉදිනි ජීවත්වනු කැමැත්තෙහි නම් තනියම වහා පලායවයි කියා "ඉදින් ඉවත්ව නොයන්නේ නම් මෙයින් සත්වෙහි දවසෙහි තාගේ හිස සත්කඩකට පැළේවායි මට සාපයක් දුන්නේය. කිම, ඔහුගේ සාපයෙන් මුදුන පැළේ ද? නොපැළේ. හෙතෙම කුහකයෙකි. මෙසේ කිරීමෙන් මොහු මරණ හයින් බිය පත්ව ඇතට පිටත්ව යන්නේ ය. යන හැඟීමෙන් බිය පත් කිරීම සඳහා එසේ කීවේය. "යදිනං තසස පකුපොයාං" යනු ඒ මානසයෙන් තද වූ කපටි ජට්ටයාට මම ඉදින් කිපෙන්නේ නම්, "යදි සීලං න ගොපයෙ" යනු ඉදින් ශීලය නො රකින්නේ නම්, මේ ශීලය නම් ජීවිත නිරපේක්ෂව මැනවින් රැකිය යුතුයයි ඉදින් නොසිතන්නේ නම් යන අර්ථයයි. "ඔලොකෙඤානං තසස කරෙයාං චාරිකං විය" යනු ඉදින් මම එදින ඔහුට නොසතුටු වූයේ වන්නේ නම් මා කෙරෙහි පැහැදුනු දෙවියෝ මගේ සිත්හසර දැන ක්ෂණයකින්ම ඔහු අළු මිටක් මෙන් වනසන්නෝය යන අදහසයි. ශාස්තෘන් වහන්සේ වනාහි එදා තමාගේ නොසතුටු බව ඇති කල්හි දෙවියන් විසින් සිද්ධකටයුතු ඔහුගේ අනර්ථය තමා විසින් කළ යුත්තක් මෙන් කොට "කරෙයාං ජාරිකං විය" යනුවෙන් දේශනා කළහ.

විතණ්ඩවාදී තෙම මෙසේ කිය :- බෝධිසත්වයෝම කැමැති වන්නේ නම් එම ජට්ටයා තම සෘද්ධියෙන් අළු කරන්නේය. එසේ ගත් කල්හි මෙම පෙළෙහි අර්ථය සෘජුවම ගෙනහැර දන්වන ලද්දේ වෙයි යනුවෙනි. හෙතෙම මෙසේ කිවයුත්තෙක් වන්නේය :- නුඹ සෘද්ධියෙන් පරුපසාතය (කරණ බව) කියන්නෙහිද? මේ සෘද්ධිය වනාහි අධිට්ඨාන ඉද්ධි, විකුබ්බණ ඉද්ධි, මනොමය ඉද්ධි, ඤාණ විප්ථාර ඉද්ධි, සමාධි විප්ථාර ඉද්ධි, අරිය ඉද්ධි, කම්මවිපාකජ ඉද්ධි, පුඤ්ඤවතො ඉද්ධි, විජ්ජාමය ඉද්ධි, ඒ ඒ තැන යහපත් ප්‍රයෝග හේතුවෙන් සමෘද්ධි වීමේ අර්ථයෙන් ඉද්ධි නම් වූ ඉද්ධිය යයි දැගවීම් වේ.

එහි කවර නම් සෘද්ධියක් කියන්නෙහිද? භාවනාමය සෘද්ධියයි කියන්නේ ය. කිම භාවනාමය සෘද්ධියෙන් පරුපසාත කමීය වෙයිද? එසේය. සමහර ආචාර්යවරු එක්වරක් පරුපසාත කමීය වේ යයි කියති. යම් සේ

අනුන්ට පහරදෙනු කැමැත්තා විසින් ජලය පිරුණු කළයක් දමාගැසූ විට අනෙකා ද පහර ලබයි. කළයද බිඳේ. මෙසේ භාවනාමය සෘද්ධියෙන් එක්වරක් පරුපසාතක කමිය වෙයි. එතැන් පටන් වනාහි එම සෘද්ධිය නැසේ. ඉක්බිති හෙතෙම භාවනාමය සෘද්ධියෙන් එක්වරකුදු දෙවරකුදු පරුපසාත කමිය නො වේදැයි කියා විමසිය යුතුය. "කිම භාවනාමය සෘද්ධිය කුශලද? අකුශලද? අව්‍යාකත ද? සැප වේදනාවෙන් යුක්තද? දුක් වේදනාවෙන් යුක්තද? අදුක්ඛමසුඛ වේදනාවෙන් යුක්ත ද? සචිතක්ක සච්චාරද? අචිතක්කච්චාරමාත්‍රද?, අචිතක්ක අච්චාරද? කාමාවචරද? රූපාවචරද? අරූපාවචරදැයි විමසිය යුතුය. ඔහු දන්නේ නම් :- භාවනාමය සෘද්ධිය කුශල හෝ අව්‍යාකතය, අදුක්ඛමසුඛ වේදනා යුක්තය, අචිතක්ක අච්චාරය, රූපාවචරයයි කියයි. ඔහුට මෙසේ කිවයුතුය. පාණාතිපාත චේතනාව කුසලාදිය අතුරෙන් කවර කොටසක් ඇසුරු කරයි ද? දන්නා වූ හෙතෙම "පාණාතිපාත චේතනාව අකුශලමය, දුක්ඛවේදනාමය, සචිතක්ක සච්චාරමය, කාමාවචර යයි කියයි. එසේ ඇතිකල්හි නුඹගේ ප්‍රශ්නය කුසලන්තිකය හා සමනොවෙයි. වේදනාන්තිකය හා සමනොවෙයි. චිතක්කන්තිකය හා සමනොවෙයි. භූමිමන්තරය හාද සම නොවෙයි පෙළට විරුද්ධ බව දක්වා හැඟවිය යුතුයි.

ඉදින් ඔහු "පුතච පරං හිකඛවෙ! ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණොවා ඉද්ධිමා වෙතොවසිප්පනො අඤ්ඤිස්සා කුච්ඡ්ගනං ගඛං පාපකෙනමනසානුපෙකඛිතා හොති "අහොචන යනනං කුච්ඡ්ගනං ගඛං න සොඤ්ඤා අභිනිකඛ මෙය්‍යාති එවමච්ඡි හිකඛවෙ කුසලස්ස උපසාතො හොති"ති (මහණෙනි, නැවත මෙහි කිසියම් සෘද්ධිමත් වෙතොවසිප්‍රාප්ත ශ්‍රමණයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් කිසියම් ස්ත්‍රියකගේ කුසෙහි වූ ගැබ "අහෝ ඒකාන්තයෙන් යම් ඒ කුසගත ගැබක් වේද එය යහපත් ලෙස නොතික්මෙන්නේ නම් යයි පවිටු මනසින් විමසා බලන ලද්දේ වේද මහණෙනි මෙසේ ද කුශලයාගේ උපසාතය වෙයි) යි සංගීතියට නොනගන ලද කුලුම්ප සුත්‍රය ගෙන හැර දක්වන්නේය. "නුඹ එහිද අර්ථය නො දන්නෙහි ය. ඉද්ධිමා වෙතො වසිප්පනො" යන මෙහි "භාවනාමය "සෘද්ධිය අදහස් නොකරන ලදී. ආර්ථබ ණිකා "සෘද්ධිය" අදහස් කරන ලදී. ඒ සෘද්ධියම ලබන්නේ මෙහි ලබයි. භාවනාමය සෘද්ධියෙන් පරුපසාතය සිද්ධ නොවන්නේමයයි හැඟවිය යුතුය. ඉදින් අවබෝධයට නොඑළඹෙනම් ක්‍රියාවන් කොට උනන්දු කළ යුතුය. පිටත්කර යැවිය යුතුයි. එබැවින් කියන ලද අයුරින්ම මෙහි ගාථාවෙහි අර්ථය දත යුතුය.

එසේ ඔහු විසින් සාප කළ මහාසත්වයෝ ඉදින් මම මොහුට කිපෙන්නෙමිනම් මාගේ ශීලය නොරැකේ වන්නේ ය. එබැවින්

උපායෙන්ම මොහුගේ මානය බිඳින්නෙමි. එයම මොහුට රැකවලක් වන්නේය'යි සත්වෙහි දවසෙහි හිරු නැගීම වැළැක්වුන. මිනිස්සු හිරු නොනැගීමෙන් පීඩාවට පත්ව ජාතිමත්ත තාපසයා වෙත එළඹ "ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේ හිරු උදා වීමට නො දෙන්නෙහුදැයි විමසුන. හෙතෙම මෙය මාගේ ක්‍රියාවක් නොවේ. ගංතෙර වනාහි එක් සැඩොල් තවුසෙක් වසයි. මෙය ඔහුගේ ක්‍රියාවක් වන්නේයයි කිය. මිනිස්සු මහා සත්වයන් වෙත එළඹ "ස්වාමීනි! නුඹ වහන්සේ හිරු උදාවීමට නො දෙන්නෙහුදැයි විමසුන. "ඇවැත්නි එසේය." "කුමන කරුණක් නිසාද? තොපගේ කුලපහ තාපසයා නිවැරදි මට සාප කළේය. ඔහු පැමිණ කමාකර ගැනීම පිණිස මා පා පිට වැටුණු කල්හි හිරු මුදාහරින්නෙමි යි කීහ. ඔවුහු ගොස් ඒ තවුසා ඇද ගෙනවිත් මහා සත්වයන්ගේ පා මුල වැදහොවා කමා කරවා "ස්වාමීනි හිරු මුදාහරිනු මැනවැයි කීහ. "මුදාහැරීමට නොහැකිය. ඉදින් මම මුදාහරින්නෙමි නම් මොහුගේ හිස හත්කඩකට පැළෙන්නේයයි කීහ. එසේ නම් "ස්වාමීනි. කුමක් කරමුද" මහාසත්වයෝ මැටි පිඩක් ගෙනෙව් යයි ගෙන්වාගෙන මෙය තාපසයාගේ හිසෙහි තබා තාපසයා ජලයෙහි බහා තබව්. යම් විටෙක හිරු පෙනේද එවිට තාපසයා ජලයෙහි ගිලේවා'යි කියා හිරු මුදාහළේය. හිරු රැස් පහළ වූ විගසම මැටි පිඩ සත්කඩකට පැළීගියේය. තවුසා දියෙහි ගිලුනේය. එහෙයින්

211. "යං සො තදා මං අභිසපි කුපිතො දුට්ඨමානසො
තසෙසු ව මඤ්ඤෙ නිපති යොගෙන තං පමෝධිනති

"කිපියාවූ දුෂ්ට සිත් ඇති හෙතෙම එකල්හි මට යම් සාපයක් කළේ ද, (ඒ සාපය) ඔහුගේම හිසට වැටුණේය. උපායෙන් මම ඔහු (ඒ සාපයෙන්) මිදුවෙමි" වදාරණ ලදී.

එහි "යං සො තදා මං අභිසපි" යනු ඒ ජාතිමත්ත ජට්ඨයා යම් හිස පැළීම සඳහා එදින මට සාපකළේ ද මට සාපයක් දුන්නේ ද, "තසෙසු ව මඤ්ඤෙ නිපති" යනු ඔහු විසින් මා මත කැමති වූ ඒ සාපය ඔහුගේ මතම වැටෙයි, වැටෙන තත්වයෙන් සිටියේය. අදුෂිත තැනැත්තාවෙක දුවේෂ කරන තැනැත්තාට, සිදුවිය යුතු පරිද්දෙන්ම එය සිදුවෙයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්

"යො අප්පදු ධ්වස්ස නරස්ස දුස්සති
සුද්ධස්ස පොසස්ස අනඨිගණස්ස
තමෙව බාලං පවෙවති පාපං
සුඤ්ඤො රජො පටිචාතංව බිකන්තාති (ධම්ම පද)

"යමෙක් දොසක් නැත්තා වූ පිරිසිදු වූ නිකෙලෙස් වූ මිනිසෙකුට වරද කරන්නේද ඒ පව උඩු සුළඟට දූමු සියුම් වූ දූවිල්ලක් ආපසු එන්නාක් මෙන් ඒ අනුවණයා කරාම පැමිණෙන්නේ ය'යි මෙය වදාරණ ලදී.

"යොගෙන තං පමොවයිං" යනු ඔහු විසින් කියන ලද ඒ මුදුන පැළීමක් වේද උපායකින් එයින් මිදුවෙමි. නැතහොත් ඒ ජට්ටියා එයින් මිදවිමි. යම් උපායකින් එය එසේ නොවෙයිද එසේ කෙළෙමි යන අර්ථයයි. පාරමිතා පරිභාවනයෙන් සමාද්ධ වූ නොයෙක් සමාපත්ති විභරණයෙන් පරිපූණි වූ ශීලදාෂ්ටි සම්පදාවෙන් මැනවින් සකස් වූ සිත් සනත් ඇති මහා කරුණාධිවාසවූ මහා සත්වයන් කෙරෙහි පරුෂවචනයන් හා එක්ව ගිය සාපකිරීම යයි කියු යම් ආයඪී උපවාදකම්යක් ඇත්ද එය බෝධිසත්වයන්ගේ ක්ෂේත්‍රයට අවිශේෂ බැවින් ද ඔහුගේ අදහස පරුෂ බැවින් ද දිට්ඨධම්මවේදනීය කම්යක් ව "ඉදින් ඔහු මහාසත්වයන් කමානොකෙළේ නම් සත්වෙහි දවසෙහි විපාක දෙන බවට පැමිණියේය. මහාසත්වයන් කමාකර ගත්කල්හි ප්‍රයෝගසම්පත්තියෙන් වළක්වාගත් බැවින් විපාක නොදෙන ස්වභාවයට පත්විය. "අහොසි කම් බැවිනි. මෙය වනාහි ආයඪී උපවාද පාපයේත් දිට්ඨධම්මවේදනීය කම්යේත් ස්වභාවයයි එහි සත්වෙහි දවසෙහි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ හිරු උදාවීම වැළැක්වීම වූ යමක් කරන ලද්දේද එය මෙහි අදහස් කළ උපාය යෝගයයි. එයින් කරදරයට පත් මිනිස්සු බෝධිසත්වයන් සම්පයට තාපසයා ගෙනවිත් කමාකරවූහ. ඒ තාපසයා ද බෝධිසත්වයන්ගේ ගුණයන් දැන එතුමන් කෙරෙහි සිත පැහැදවියයි දතයුතුය. මොහුගේ හිසමත මැටිපිඩ තැබීමත් එය සත් කඩකට පැළීමත් වශයෙන් යමක් කරන ලද්දේ ද එය මිනිසුන්ගේ සිත් රක්තා පිණිසය. අනෙක් අතට මොවුහු පැවිද්දෝ වීත් සිතේ වසඟයෙහි පවත්වා නොගනිති'යි මහා සත්වයන් ද ඔහුට සමාන කොට ගන්නාහුය. එය ඔවුන්ට බොහෝ කලක් අහිත පිණිස දුක් පිණිස වන්නේය'යි සිතාය. දැන් යමක් සදහා එදින ඒ තාපසයා කෙරෙහි සිත දූෂණය නොකොට සුපිරිසිදු ශීලයම රක්ෂාකළ සේක්ද එය දැක්වීමට "අනුරකිං මම සීලං" යන අවසාන ගාථාව වදාළහ.

212. "අනුරකිං මම සීලං නාරකිං මම ජීවිතං සීලවාහි තදා ආසිං බොධියායෙව කාරණාහි" (චරියා පිටක)

"මාගේ ශීලය රක්ෂා කෙළෙමි. මාගේ ජීවිතය රක්ෂා නොකෙළෙමි. එකල්හි සච්ඥතාඥානය පිණිසම සිල්වත් වීම"

ධම්ම දේව පුත්ත සිරිත

එම ගාථාව යට (රුරු මීග රාජ වර්තයෙහි) කියන ලද අරී ඇත්තේය. එදා මණ්ඩබව්‍ය තාපසයා නම් උදේන රජුය. මානඬුග පණ්ඩිතයෝ වනාහි ලෝකනාට බුදුරජාණන් වහන්සේය. මෙහිද සෙසු පාරමිතාවෝ නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම හීන ජාතිකයෙක් වීත් අදහස් කළ පරිදි දිවියමඬුගලිකාගේ මානනිග්‍රහයද, පැවිදි වී දිවියමඬුගලිකාවට පිහිට වන්නෙමි'යි උපන් සිත් ඇත්තේ වනයට ගොස් පැවිදිව සත් දිනක් ඇතුළතදීම අදහස් කළ පරිදි ධ්‍යාන අභිඥා ඉපිදවීමත්, එතනින් පැමිණ දිවියමඬුගලිකාවට ලාභයෙන් හා යසසින් අගපත් වීමට උපාය යෙදීමත්, මණ්ඩව්‍ය කුමාරයාගේ මානනිග්‍රහයත්, ජාතිමත්ත තාපසයාගේ මාන නිග්‍රහයත් ජීවිතාන්තරය නොදන්නාවූම ඔහුගේ දිවි ගැලවීමත්, මහත් අපරාධයක් කළ නමුත් ඔහුට නොකිපී තමාගේ ශීලය රැකීමත්, ආශ්වයාඪී අත්භූත ප්‍රාතිභායාඪී කරණයත් යන මේ ආදී මහාසත්වයන්ගේ ගුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

සත්වෙනි
මානඬුග පණ්ඩිත වර්තයයි.

213. "පුනාපරං යදා හොමි මහෙසකෙකා මහිඬිකො
ධමමො නාම මහා යකෙකා සබ්බ ලොකානුකම්ප කොති
(වරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (වර්තයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙක්හි මම මහේශාකාස වූ මහත් සෘද්ධියෙන් යුක්ත වූ සකල ලෝකයාට අනුකම්පා කරන්නා වූ 'ධම්ම' නම් මහානුභාව ඇති යක්‍ෂයෙක් (දිව්‍යපුත්‍රයෙක්) වීම් ද"

අටවෙනි (ධම්ම දේවපුත්ත වර්තයෙහි) "මහෙසකෙකා" යනු මහත් පිරිවර ඇති, "මහිඬිකො" යනු මහත් දේව සෘද්ධියෙන් යුක්ත වූ "ධමමො නාම මහා යකෙකා" යනු නමින් 'ධම්' නම් වූ මහත් ආනුභාව ඇති දිව්‍ය පුත්‍රයෙක් "සබ්බ ලොකානුකම්ප කො" යනු බෙදීමක් නොකොට මහා කරුණාවෙන් සියලු ලෝ වැස්සන්ට අනුග්‍රහ කරන්නාවූ.

බෝධිසත්වයන් වහන්සේ එකල්හි කාමාවචර දිව්‍යලෝකයෙහි 'ධම්' නම් දිව්‍ය පුත්‍රයා වී උපන්න. හෙතෙම දිව්‍යාලංකාරයෙන් සැරසී දිව්‍ය රථයට නැගී අප්සරාවන් විසින් පිරිවරන ලද්දේ පසළොස්වක පොහොස දවසෙහි මිනිසුන් සවස ආහාර අනුභව කොට තමතමන්ගේ නිවෙස් වල මිහිරි තෙපුල් තෙපලමින් හුන්කල්හි ගම්නියම්ගම්රාජධානිවල අහසෙහි සිට ප්‍රාණසාත ආදී දශ අකුශල කම්පට්ඨයන්ගෙන් වෙන්ව ත්‍රිවිධ සුවර්ත ධම්පුරවි.

මවට සලකන්නෝ, පියාට සලකන්නෝ, මහණුන්ට සලකන්නෝ, බමුණන්ට සලකන්නෝ, කුල දෙටුවන් පුදන්නෝ වච්චි, සවභිපරායණ වී මහත් වූ යශස් අනුභව කරවී යයි මිනිසුන් දශකුශල කම්පට්ඨමයෙහි සමාදන් කරවමින් දඹදිව ප්‍රදක්ෂණා කරයි. එහෙයින්

214. "දසකුසලකම්ම පටෙ සමාදපෙනො මහාජනං
වරාමී ගාම නිගමං සමිනො සපරිජ්ජනොති (වරියා පිටක)

"මහජනයා දශකුශල කම්පට්ඨයෙහි යොදවමින් මිත්‍රයන් සමග පිරිවර ජනයා සමග ගම් නියම් ගම්හි හැසිරෙමි'යි වදාරණ ලදී.

එහි "සමිනො" යනු ධාර්මික, ධම්මාදී මිත්‍රයන් සමග, සහාය ඇති හෙතෙම. එසමයෙහි "අධම්" නම් එක් දේවපුත්‍රයෙක් කාමාවචර දෙව්ලොව උපන්නේ ය. හෙතෙම ප්‍රාණඝාත කරවී, නුදුන් දේ ගනිවී, ආදී ක්‍රමයට සත්වයන් දශ අකුශල කම්පට්ඨයෙහි සමාදන් කරවන්නේ මහත් පිරිවර සහිතව දඹදිව ප්‍රදක්ෂණා කරයි. එහෙයින්

215. "පාපො කදරියො යකො දීපෙනො දස පාපකෙ
සො පෙඤ්ඤා මහියා වරති සමිනො සපරිජ්ජනොති (වරියා පිටක)

"පවිටු වූ තද මසුරු වූ යක්ෂයෙක් (දිව්‍ය පුත්‍රයෙක්) දශ අකුශල ධම්යන් (කටයුතුයයි) ප්‍රකාශ කරමින් හෙතෙමේද මිත්‍රයන් සමග පිරිවර ජනයා සමග මිනිස් ලොව හැසිරෙයි යනුවෙන් වදාරණ ලදී.

එහි "පාපො" යනු පාපී ධම්යන්ගෙන් යුක්ත වූ, "කදරියො" යනු තද මසුරු "යකො" යනු දේව පුත්‍රයෙක්. දීපෙනො දස පාපකෙ" යනු සියලු ලෝකයෙහි ගොදුරු (වස්තුව) නම් සත්වයන්ගේ උපහෝගපරිහෝග සඳහා හටගන්නේය. එහෙයින් සතුන් මරා හෝ යම් කිසිවක් කොට හෝ තමා සතුටු කළ යුතුය. ඉඤ්ජියන් සන්තර්පණය කළ යුතුය. ආදී වශයෙන් ප්‍රාණඝාත ආදී දශ ලාමක ධම්යන් කළයුතු කොට ප්‍රකාශ කරන්නේ "සො වෙඤ්ඤා" යනු ඒ "අධම්" දේවපුත්‍රයා ද මේ දඹදිව. "මහියා" යනු පොළොවට ආසන්නයේ මිනිසුන්ගේ දැනුණ ශ්‍රවණ සීමාවේ යන අර්ථයයි. එහි යම් සත්වකෙනෙක් යහපත් දේ කරන්නෝ ද ධම්යට ගරුකරන්නෝ ද වෙන් නම් ඔවුහු එසේ එන ධම් දේවපුත්‍රයා දකම හුනස්නෙන් නැගිට සුවදමල්මාලා ආදියෙන් පුජා පවත්වමින් ඇස් හමුව ඉක්මවන තෙක් ස්තුති කෙරෙත්. ඇදිලි බැඳ වදිමින් සිටිත්. ඔහුගේ වචනය අසා අප්‍රමාදීව සකසා පින්කරත්. යම් සත්වකෙනෙක් වනාහි පාපසමාවර ඇත්තාහු ද කුරිරුකම් කරන්නාහු ද ඔවුහු අධම්ගේ වචනය අසා අනුමෝදන් වෙති.

ධම්ම දේව පුත්ත සිරිත

බොහෝ සෙයින් පාපයෙහි හැසිරෙති. මෙසේ ඔවුහු එකල්හි ඔවුනොවුන්ට ඉඳුරාම විරුද්ධ වාද මෙන්ම ඉඳුරාම විරුද්ධ ක්‍රියා ඇත්තාහු වී ලෝකයෙහි හැසිරෙත්. එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ

216. "ධම්ම වාදී අධම්මො ච උභො පච්ච නිකාමයං
ධුරෙ ධුරං සට්ඨ යන්තා සම්මනා පටිපථෙ උභොති

"ධම්මවාදී වූ ද අධම්මවාදී වූ ද අපි දෙදෙන ඔවුනොවුන්ට ප්‍රති විරුද්ධ වූ ක්‍රියා ඇත්තමිහ. රිය හිසෙහි රිය හිස ගටමින් පෙර මග අපි දෙදෙන එක්වීමු'යි වදාළ හ.

මෙසේ කල් යත්යත් එක් දිනක් ඔවුන්ගේ රථයෝ අහසෙහි මුන ගැසුනහ. ඉක්බිති ඔවුන් දෙදෙනාගේ පිරිස ඔවුනොවුන් "තෙපි කාගේ පිරිසදැයි තෙපි කාගේ පිරිසදැයි විචාරා අපි ධම් දිව්‍ය පුත්‍රයාගේය, අපි අධම් දිව්‍ය පුත්‍රයාගේයයි කියා මගින් ඉවත්ව දෙකට බෙදී ගියහ. ධම්ගේත් අධම්ගේත් රථයෝ අභිමුඛව හිසෙන් හිස හැපී සිටියාහුය. තාගේ රිය මගෙන් ඉවත්කොට පියා මට මග දෙව'යි කියා ඔවුනොවුන් මං අරණු පිණිස විවාද කළහ. ඔවුනොවුන්ගේ පිරිසද අවි ගෙන සටනට සැරසුනහ. යමෙක් සඳහා වදාරණ ලද්දේද

"ධුරෙ ධුරං සට්ඨ යන්තා සම්මනා පටිපථෙ උභො

217. "කලහො වන්තති භෙසමා කල්‍යාණ පාපකසසච
මග්ගා ඔක්කමන්‍යථාය මහායුද්ධො උපට්ඨි තොති" (වරියා පිටක)

රියහිසෙහි රිය හිස ගටමින් පෙරමග අපි දෙදෙන එක්වීමු. ධම්මවාදියාගේද අධම්මවාදියාගේ ද මාභියෙන් ඉවත්වීම සඳහා භයජනක වූ කලහයක් පැවැත්තේය. මහා සංග්‍රාමයක් එළඹ සිටියේය'යි

එහි "ධුරෙ ධුරං" යනු එකෙකුගේ රියහිස අනෙකාගේ රිය හිසෙහි ගටමින්. "සම්මනා" යනු එක්වීමු. මුණ ගැසුණෙමු. නැවත "උභො" යන වචනය අපි දෙදෙනාම ඔවුනොවුනට ප්‍රතිවිරුද්ධ වූවෝ ලෝකයෙහි හැසිරෙන්නාහු එක් දවසක් මුහුණට මුහුණලා එන්නාහු දෙපිරිස දෙපැත්තෙහි මගින් ඉවත් වූ කල්හි රථය සමග අපි දෙදෙනාම එක්වීමු'යි දැක්වීමට කියන ලදී. "භෙසමා" යනු භයජනක "කල්‍යාණපාපකසසච" යනු ධම්මවාදියාගේ ද අධම්මවාදියාගේ ද "මහායුද්ධො උපට්ඨි තො" යනු මහා සංග්‍රාමයක් එළඹියේ විය. ඔවුනොවුන්ට ද පිරිසට ද යුද කරනු කැමැත්ත ඇති විය. එහිදී ධම්මවාදියා අධම්මවාදියාට "යහඵච නුඹ අධම් වූවෙහි මම ධම්

වු වෙමි. මට මග සුදුසුය. නුඹගේ රථය ඉවත් කොට මට මග දෙවයි කිය. අනෙකා "මම දැඩියානාවට නැග්ගේ වෙමි. බලවත්වෙමි. තැනිගැනිම නැත්තෙක්මි. එබැවින් මග නොදෙමි. යුද්ධය වනාහි කරන්නෙමි. යමෙක් යුද්ධයෙන් ජයගන්නේ ද ඔහුට මග වේවායි කිය. එහෙයින් කීන.

යසොකරො පුඤ්ඤ කරො භමසමි
සද්දුතො සමණානාමණානං
මගාරහො දෙවමනුසස පුජ් තො
ධමමො අහං දෙහි අධමම! මගං

අධමම යානං දඤ මාරුහිත්වා
අසන්න සනෙතා බලවා භමසමි
ස කියස හෙතුමහි තවජ්ජ දජ්ජං
මගං අහං ධමම! අදින්න පුබ්බං

ධමමො භවෙ පාතුරහොසි පුබ්බෙ
පවජා අධමමො උදපාදි ලොකෙ
ජෙට්ඨො ව සෙට්ඨො ව සන්නතනොව
උය්‍යාහි ජෙට්ඨ සස කනිට්ඨ! මගං

න යාවනාය නපි පාටිරූපා
න අරහති තෙහං දදෙය්‍ය මගං
යුද්ධ ඤච නො හොතු උහින්න මජ්ජ
යුද්ධ සමිං යො ජෙසස ති තසස මගො

සබ්බා දිසා අනුවසටො භමසමි
මහබ්බ ලො අමිත්තයසො අතුලෙයා
ගුණෙහි සබ්බෙහි උපෙත රූපො
ධමමො අධමම! කථං කථං විජෙසස සි.

ලොහෙන වෙ භඤ්ඤ ති ජාතරූපං
න ජාතරූපෙන භනන්ති ලොහං
සවෙ අධමමො භඤ්ඤ ති ධමම මජ්ජ
අයො සුවණණං විය දසස නෙය්‍යං

සවෙ තුවං යුද්ධ බලො අධමම!
න තුය්‍යං වුද්ධා ව ගුරුව අතී
මග ඤච තෙ දමමි පියාඤ්ඤෙන
වාචා දුරුතතා නිපි තෙ බමාමිති. (ජාතකපාලි)

ධම්ම දේව පුත්ත සිරිත

"මම දෙවිමිනිසුන්ට යශස ගෙන දෙන්නෙක්මි. මම පින් කරන්නෙක්මි. මහණ බමුණන් විසින් නිතර පසස්නා ලද්දෙමි. මාභීය ලබන්නට සුදුස්සෙක්මි. දෙවිමිනිසුන්ගේ පිදුම් ලද්දෙමි වෙමි. අධම් දිව්‍යපුත්‍රය. මම ධම් වෙමි. මට මග දෙනු මැනවි.

මම නොදූහැමි දෙවියා වෙමි. මම ශක්තිමත් අධම්යානයට නැගගනිමි. නැතිගැනීම් නැත්තෙක් වෙමි. බලවතෙක් වෙමි. මිතුර කිසිවෙකුටත් නුදුන් විරූ මග කවර හෙයින් අද මම ඔබට දෙමිද?

ලොවෙහි පළමුව ධම්ය පහළවිය. පසුව අධම්ය පහළවිය (එහෙයින්) ධම්ය ජ්‍යෙෂ්ඨවෙයි. ශ්‍රේෂ්ඨ වෙයි. පැරණි ද වෙයි. අධම් දිව්‍යපුත්‍රය ! ඔබ කනිටුය. වැඩිමහලු ධම් දිව්‍යපුත්‍ර වූ මාගේ මගෙන් ඉවත්වෙව.

යැදීම නිසා ඔබට මග දෙන්නෙමි නම් යෝග්‍ය නොවේ. සුදුසු වචන කීම නිසා මග දීම යෝග්‍ය නැත. අද අප දෙදෙනාගේ සටන වේවා. සටනින් යමෙක් දිනන්නේද ඔහුට මග හිමි වේ.

මම සියලු දිශාවන්හි පැතිර ගියෙමි. මහබල ඇත්තෙමි. අප්‍රමාණ යශස් ඇත්තෙමි. මා හා සමානයෙක් නැත. හැම ගුණයන්ගෙන් සම්පුණ් වූ (මම) ධම් දිව්‍ය පුත්‍රයා වෙමි. තෙපි කෙසේ දිනන්නෙ හිද?

ඒකාන්තයෙන් ලෝභයෙන් රන් නැසේ. රනින් යකඩ නොනැසේ. අධම් තෙමේ අද ධම්ය නසයි. යකඩය දූකුම්කලු රන් නසන්නා මෙනි.

අධම් දිව්‍ය පුත්‍රය ! ඔබ සටන බලය කොට ඇත්තෙකි. ඔබට වැඩිහිටියෝ ද ගරුකටයුත්තෝ ද නැත. ඔබට මග දෙනුයේ අප්‍රියයෙව ප්‍රියයකු ලෙසින් දෙමි. නපුරු ලෙස ඔබ කී වචන වලට ඤාණ කරමි.

මේ වනාහි ඒ දෙවියන්ගේ වචනප්‍රතිවචන කරුවෝය. එහි "යසොකරො" යනු ධම්යෙහි යෙදවීම් වශයෙන් දෙවිමිනිසුන්ට යශස් දෙන්නා වූ දෙවන පදයෙහිද මෙම ක්‍රමයමය. "සද්‍යුතො" යනු හැමකල්හි ස්තුති කරන ලද්දේ. නිරන්තරයෙන් පසස්නා ලද්දේ. "ස කියසුහෙතුමහි තවස් දස්" යනු ඒ මම අධම් වෙමි, අධම්යාන රථයට නැගුනේ වෙමි. බිය නැත්තේ වෙමි, බලවත් වෙමි. එම්බා, ධම් දේවපුත්‍රයෙනි! කිසිවෙකුට නොදුන්විරූ මග අද කුමන කරුණක් නිසා නොපට දෙන්නෙමි ද? "පාතුර හොසි" යනු පුර්ව කල්පික කාලයෙහි මේලෝකයේ දශකුශල කම්පට ධම්ය කලින් පහළ විය. අධම්ය පසුවය. "ජෙධො ව" යනු කලින් උපන් බැවින් මම ජ්‍යෙෂ්ඨ ද, ශ්‍රේෂ්ඨ ද, පෞරාණික ද වෙමි. නූඛ වනාහි කනිෂ්ඨය.

එබැවින් ඉවත්ව යවයි කියයි. "නපි පාතිරුප්පා" යනු මම වනාහි භවත්භට යාඥාවෙන් මාර්ගය නො දෙන්නෙමි. ප්‍රතිරූපවචනයෙන් ද නොදෙමි. මාර්ගයට සුදුසු බැවින්ද මග නොදෙමි. "අනු විසවො" යනු මම සතර දිශාවෙහි ද සතර අනුදිශාවෙහි ද සියලු දිශාවන්හි ද තම ගුණයෙන් ප්‍රතිරූප වචනයෙන් ද නො දෙමි. මාර්ගයට සුදුසු බැවින් ද මග නොදෙමි. "අනු විසවො" යනු මම සතර දිශාවෙහි ද සතර අනු දිශාවෙහි ද සියලු දිශාවන්හි ද තම ගුණයෙන් පැතුරුණේ ප්‍රකට වූයේ වෙමි. "ලොහෙන" යනු අයෝමය මිටියෙන් "හඤ්ඤාති" යනු නසන්නේ ය. "සුද්ධ ඛලො අධම්මා" යනු අධම් දේවපුත්‍රය, ඉදින් නුඹට මොවුහු වැඩිහිටියෝ ය. මොවුහු ගුරුවරුය. පණ්ඩිතයෝය යන මෙය නැත. "පියාප්පියෙන" යනු ප්‍රියයෙකු මෙන් අප්‍රිය යා විසින්, අප්‍රිය වූවන් ප්‍රියයෙකුට මෙන් නුඹට මග දෙමි යන අර්ථයයි.

එකල්හි මහසත්වයෝ වනාහි "ඉදින් මම, සියලු ලෝකයාට අහිත පිණිස පිළිපන්නාවූ ද මෙසේ මා සමග විරුද්ධ ග්‍රාහ ගෙන සිටියාවූ ද මෙම පව්වු පුද්ගලයා හට අසුරක් ගසා "අනාවාරය, මෙහි නොසිටුව, වහා ඉවත් වෙව, විනාශ වෙව"යි කියන්නේ නම් හෙතෙම එකෙණෙහිම මගේ ධර්ම තේජසින් බොල් මිටක් මෙන් විසිර යන්නේ ය. මට එය සුදුසු නො වේ. ඒ මම සියලු ලෝකයාට අනුකම්පා කරන්නේ ලෝකාර්ථ වයඹාව මුදුන් පත් කරගන්නෙමි"යි පිළිපදිමි. මොහු වනාහි පාපියෙකි. මතු මහා දුකට කොටස් කරුවෙක් වන්නේ ය. මා විසින් එබඳු මොහුට විශේෂයෙන් අනුකම්පා කළ යුතුය. එහෙයින් ඔහුට මාර්ගය ඉඩ දෙන්නෙමි. මෙසේ මාගේ ශීලය ඉතා පිරිසිදු වූත් කඩනො වූත් එකක් වන්නේ ය. යනුවෙන් මෙසේ සිතුව. මෙසේ සිතා බෝධිසත්වයන් වහන්සේ "සවෙනුවං සුද්ධ ඛලො" යන ගාථාව කියා ටිකක් මගින් ඉවත් වූ ඇසිල්ලෙහිම අධම්තෙමේ රථයෙහි සිටිය නොහැකිවන්නේ හිස යටිකුරුව පොළොවට වැටී පොළොව විවර වූ කල්හි ගොස් අවිච්චෙහිම උපන්නේය. එහෙයින් යදිහං තසස පකුප්පෙයං යදි හිඤ්ඤ තපො ගුණං යනාදිය වදාරණ ලදී.

- 218. "යදිහං තසස පකුප්පෙයං යදි හිඤ්ඤ තපොගුණං සහ පරිජනං තසස රජභුතං කරෙය්‍යහං
- 219. "අපිවාහං සීලරකාය නිබ්බාපෙඤ්ඤා මානසං සහ ජනෙනොකක මිඤ්ඤා පථං පාපසසදා සහං
- 220. "සහ පථනො ඔකක නො කඤ්ඤා විනත සස නිබ්බුතීං විවරං අදාසි පඨවි පාප යකං සස නාවදෙති (වරියා පිටක)

ධම්ම දේව පුත්ත සිරිත

"ඉදින් මම ඔහුට කීපෙන්නෙමි නම් ඉදින් මාගේ තපෝගුණය බිදින්නෙමි නම් පිරිවර ජනයා සහිත ඔහු දුලි බවට පමුණුවන්නෙමි. එහෙත් ශීලරක්‍ෂණය පිණිස සිත සංසිදුවා මාගේ පිරිවර ජනයා සමග මම (මාරියෙන්) ඉවත්ව ඒ පට්ටාට මාරිය දුනිමි. සිත නිවීමට පමුණුවා මාරියෙන් ඉවත් වීමත් සමගම එකෙණෙහි පාරිච්ඤාමෝ පට්ටු යක්‍ෂයාහට විවරයක් දුන්නිය.

එහි "යදිහං තක්‍ෂ පකුපෙයයං" යනු ඒ අධම්මාහට ඉදින් මම කීපෙන්නේ නම්, "යදි හිඤ්ඤ තපො ගුණං" යනු ඔහුට ඒ කිපීමෙන්ම මගේ තපෝ ගුණය ශීලසංවරය ඉදින් විනාශකර ගන්නෙමි නම් "සහ පරිජනං තක්‍ෂ" යනු පිරිවර සහිත ඒ අධම්මා "රජභුතං" යනු ධුලිමෙන් වූ, ධුලි බවට පත්වුවෙකු මම කරන්නෙමි. "අපිවාහං" යන මෙහි "අහං" යනු නිපාතයක් පමණි. "සීලරක්‍ෂාය" යනු ශීලය රැකීම පිණිස. "නිබ්බාපෙඤාන" යනු කලින්ම ක්‍ෂාන්ති මෙමත්‍රී කරුණාවන් එළඹ සිටි බැවින් එම අධම්මා කෙරෙහි උපදින ක්‍රෝධය නුපදවීමෙන්ම දෙවගදාහය සංසිදු වීමෙන් මනස සංසිදු වා "සහ ජනෙනොක්‍ෂමිඤා" යනු මගේ පිරිවර ජනයා සමග මාරියෙන් ඉවත්ව ඒ පාපී අධම්මාහට මම මාරිය දුනිමි. "සහ පඨනො ඔක්‍ෂනෙන" යනු කියන ලද අයුරින් සිත සංසිදුවා මාරිය නුඹට දෙමිසි කියා මාරියෙන් ටිකක් ඉවත්වීමත් සමගම "පාපයකධ සස" යනු අධම්මදේවපුත්‍රයාට. "තාවදෙ" යනු එකෙණෙහිම මහාපාරිච්ඤා විවරයක් දුන්නිය. ජාතකට ස් කාථාවෙහි වනාහි "මග්ගඤ්ඤ තෙ දමමි" යන ගාථාව කී ඇසිල්ලෙහිම යයි කියන ලදී. මෙසේ ඔහු බිම වැටුණු කල්හි දෙලක්‍ෂ හතළිස් දහසක් සනවු සියලු වරාවරයන් (සත්වයන් හා ගස්ගල් ආදිය) දරන්නාවුද මහ පොළොව "මම මේ පාපීපුරුෂයා නොදරමිසි කියන්නාක් මෙන් ඔහු සිටි ස්ථානය දෙකට බිඳී ගියේය. මහා සත්වයෝ වනාහි ඔහු වැටී අවිච්ඤෙහි උපන් කල්හි රිය හිසෙහි සිටි පරිද්දෙන්ම පිරිවර සහිතව මහත් දේවානුභාවයෙන් යන මගින්ම ගොස් තමන්ගේ භවනට පිවිසියහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහෙයින් වදාළහ :-

"බන්ති බලො සුද්ධ බලං විජේඤා
හන්වා අධම්මං නිහනෙඤ භුම්පා
පායාසිච්ඤො අහිරුඤා සන්දනං
මග්ගෙනෙව අනිබලො සච්ච නික්‍ෂමොති (ජාතක පාලි)

"සුද්ධය ජයගෙන අධම්ම දිව්‍ය පුත්‍රයා නසා බිම හෙළා සත්‍යය පරාක්‍රමකොට ඇති, ක්‍ෂාන්තිය බලය කොට ඇති දෙවිපුත් තෙම සතුටු සිතැතිව දිව්‍ය රථයට නැගී මගින්ම ගියේ ය."

එකල්හි අධම්මයා දෙවිදන් තෙර විය. ඔහුගේ පිරිස දෙවිදන් පිරිසය. ධම්මතෙම ලෝකනාට බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. එතුමන්ගේ පිරිස බුදු පිරිසය. මෙහි ද යට කී අයුරින්ම සෙසු පාරමිතාවෝ සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම මෙහි ද දිව්‍යමය වූ ආයු, වණ, යස, සුඛ, ආධිපත්‍යයෙන් ද දිව්‍යමය උදාර කාම ගුණයන්ගෙන් ද යුක්ත වූයේ නොයෙක් දහස් ගණන් දෙවගනන් විසින් සියලු කල්හි පිරිවරන ලද්දේ මහත් වූ ප්‍රමාදස්ථානයක සිටියේ නමුදු සිහි ඇත්තේ මදකුත් ප්‍රමාදයට නොපැමිණ ලෝකාච්චයථාව මස්තකප්‍රාප්ත කරන්නෙමි'යි මසක් පාසා පසළොස්වක් දින ධම්ම දේශනා කරමින් පිරිස සමග මිනිස් පියසෙහි හැසිර මහා කරුණාවෙන් සියලු සත්වයන් අධම්මයෙන් දුරු කරවා ධම්මයෙහි යෙදවීම, අධම්ම සමග එක්වූයේ නමුදු ඔහු විසින් කරන ලද අනාවාරය ගණන් නොගෙන ඔහු කෙරෙහි සිත කෝප නොකොට ඤානානි මෙමත්‍රී කරුණාවම එළවා කඩ නොකොට සුපිරිසිදු කොට තම ශීලය රැකීම යන මේ ආදී බෝධිසත්වයන්ගේ ගුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

**අටවෙනි
ධම්මදෙවපුත්ත වර්තයයි.**

- 221. "පඤ්චාල රටෙහි නගරවරෙ කමපිලායං පුරුත්තමෙ රාජා ජයද්දි සො නාම සීලගුණ මුපාගතො
- 222. "තස්ස රඤ්ඤ අහං පුත්තො සුතධමෙමා සුසීලවා අලීන සත්තො ගුණවා අනුරත්ත පරිජනො සදා
- 223. "පිතාමෙ මිගවං ගත්තවා පොරිසාදං උපාගම් සො මෙ පිතුමගා හෙසි හකෙතාසි මම මා වලී
- 224. "තස්ස තං වචනං සුත්වා හීතො තසිත වෙධිතො උගරුකක මෙහා අහු තස්ස දිස්වාන පොරිසාදකං" (චරියා පිටක)

"පඤ්චාල ජනපදයෙහි උත්තම නගරය වූ කපිලා නම් පුරවරයෙහි ශීලයෙන් හා ගුණයෙන්ද යුක්ත වූ ජයද්දිස නම් රජෙක් වූයේ ය.

බහුශ්‍රැත වූ සුසීල්වත් වූ (උදාරමහාපුරුෂ) ගුණයෙන් යුක්ත වූ හැමකල්හි හක්තිමත් පිරිවර ජනයා ඇති 'අලීනසත්ත' නම් වූ මම ඒ රජුගේ පුත්‍රයා වීමි. මගේ පියා මුවදඩයමට ගොස් පෝරිසාදයා කරා එළඹියේය. තෙතෙම මට තෝ ගොදුරු වූයෙහිය. නොසෙල්වව'යි (කියා) මගේ පියා අල්ලා ගත්තේය.

ඔහුගේ ඒ කීම අසා බියට පත්වූයේ තැති ගැන්ම හා වෙවුලීම ඇති විය. පෝරිසාදයා දක ඔහුගේ දෙකලවය ටැම්සේ තද විය."

තවවෙනි (අලීනසත්ත වරිතයෙහි) "පඤ්චාල රඨෙය්" යනු මෙතම් ඇති ජනපදයෙහි "නගරවරෙ කපිලායං" යනු "කපිල" යයි මෙසේ ලැබූ නම් ඇති උතුම් නගරයෙහි. "නගරවරෙ" යයි කියා නැවත "පුරුත්තමෙ" යයි කීම එකල්හි දඹදිව සියලු නගරයන් අතර එම නගරය අග නුවර බව දැක්වීම සඳහාය. "ජයද්දිසො නාම" යනු රජතුමා විසින් තමාගේ සතුරන් ජයගත් කල්හි උපන්, නැතහොත් තමාගේ යක්ෂණී සංඛිධාන සතුරා ජයගෙන උපන් හෙයින් "ජයද්දිස" යයි මෙසේ ලැබූ නම් ඇති, "සීලගුණ මුපාගතො" යනු ආචාර ශීලය මෙන්ම උත්සාහ සම්පත්තිය ආදී රාජගුණ ද ළගට ආයේ, එයින් යුක්ත වූයේ යන අර්ථයයි. "තසා රඤ්ඤා" යනු ජයද්දිස රජුට මම පුතා වීමයි ඉතිරි වචනයයි. "සුත ධමමො" යනු රාජ පුත්‍රයෙකු විසින් ඇසිය යුතු ධම් යම්පමණ වේද ඒ සියල්ල ඇසූ බැවින් "සුතධමම" වේ. බහුශ්‍රැත යන අර්ථයයි. නැතහොත් "සුත ධමමො" යනු පුකට ධම්යයි. ධම්වයභාවෙන් ප්‍රකාශ වූ, පුකට වූ ලෝකයෙහි පැතුරුණු කීර්ති ධම් ඇති යන අර්ථයයි. "අලීනසනො" යනු මෙතම්ඇති "ගුණවා" යනු උදාරමහාපුරුෂ ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ, "අනුරත්තපරිජනොසදා" යනු ශ්‍රද්ධා ආදී ගුණවිශේෂයෙන් යුක්ත නිසාත් සතර සංග්‍රහ වස්තූන් ගෙන් මැනවින් සංග්‍රහ ලැබීම නිසාත් සියලු කාලයෙහි හක්තිමත් පිරිවර ජනයා ඇති, "පිතාමෙ මිචචං ගන්තවා පොරිසාදං උපාගම්" යනු මගේ පියා වූ ජයද්දිස රජ මුවදඩයම සඳහා හැසිරෙන්නේ වනය මැදට ගොස් පොරිසාද නම් වූ මිනිසුන් කන යක්ෂණී පුත්‍රයා වෙත එළඹුණි. ඔහු සමග එක් විය.

ජයද්දිස රජ වනාහි එක් දිනක් මුවදඩයම් සඳහා යන්නෙමි'යි එයට සුදුසු මහත් පිරිවර සමග කපිල නුවරින් නික්මුණි. ඔහු නික්මෙන ඇසිල්ලෙහිම තක්ෂලාවාසී නන්ද නම් බ්‍රාහ්මණයෙක් සතාරහ (සියයක් වටින) නම් වූ ගාථා හතරක් කීමට ගෙනවිත් තමා පැමිණි කාරණය රජුට දැන්වීය. රජු "ආපසු පැමිණ අසන්නෙමි'යි එතුමන්ට විසීමට ගෙයක් වියදම් වැටුප් ද දෙවා වනයට පිවිසියේ "යමෙකු සිටි තැනින් මුවා පලායයි ද ඔහුටම දඩයයි කියා මුවන් සොයමින් හැසිරෙයි. ඉක්බිති එක් පසදමුවෙක් ජනයාගේ පා හඬින් වාසස්ථානයෙන් නික්ම රජුට අභිමුඛව ගොස් පලාගියේය. ඇමතියෝ පරිහාස කළහ. රජ මුවා ලුහුබැඳ ගොස් තුන් යොදුනකින් මත්තෙහි ගෙවීගිය ජව ඇතිව සිටි මුවා විද බිම හෙලීය. වැටුණු මුවා කඩුවෙන් දෙකඩ කොට මාංශයෙන් ප්‍රයෝජන නැත්තේ වුවද "මුවා අල්ලා ගැනීමට නොහැකි වූයේ ය" යන වචනයෙන් මිඳෙනු පිණිස කඳ බැඳගෙන එන්නේ එක් නුග ගසක් මුල කුසනණ මත හිඳ මඳක් විඩා හැර

යන්නට ආරම්භ කළේය.

එසමයෙහි ඒ රජුගේ වැඩිමහල් සහෝදරයා උපන් දිනයෙහිම එක් යක්ෂණියක විසින් කැමට අල්ලා ගන්නා ලද්දේ රැකවලට සිටි මිනිසුන් විසින් ලුහුබදින ලද ඇය දිය බසින මගකින් යන්තී ඇයගේ ළයෙහි හුන් දරුවා "මෑණියෝය" යන හැඟීමෙන් ඇගේ පියයුර මුචින් ගත් කල දරු සෙනෙහස උපදවා වධනස කරන්නේ ආහාර අවශ්‍යතාවය සඳහා මිනීමස් කන්නේ ක්‍රමයෙන් වැඩිවිය පැමිණ තමාට අතුරුදහන් වීම සඳහා යක්ෂණිය විසින් දෙන ලද ඖෂධමූලෙහි ආනුභාවයෙන් අතුරුදහන්ව මිනී මස් කා ජීවත්වන්නේ ඒ යක්ෂණිය මියගිය පසු ඒ බෙහෙත්මූල තමාගේ ප්‍රමාදයෙන් නැතිකොට පෙනෙන රූපයෙන්ම මිනීමස් කන්නේ නිරූවත් තැනිගත් විරූප දැකින ඇත්තේ රාජපුරුෂයන් දැක ලුහුබදින ලද්දේ පලාගොස් වනයට පිවිස එම නුගගස මූල වාසය කරන්නේ රජු දැක "මට ගොදුරු වූවෙහිය"යි අතින් අල්ලා ගත්තේය.

එහෙයින් "සො මෙ පිතුමගහ හෙසි හකෙබ්බාසි මම මා වලී" ආදිය කියන ලදී. එහි "සො මෙ පිතුමගහ හෙසි" යනු ඒ පෝරිසාදයා තමා හුන් ගස සමීපයට පැමිණීම ගේ පියා වූ ජයද්දිස රජුට "මගේ ගොදුරු වූ කුඹ ආවෙහිය, අත්වෙවුලීම් ආදීවශයෙන් නොසෙල්වව, සෙලවෙන්නේ නමුදු කුඹ මම කන්නෙමි"යි අතින් අල්ලා ගත්තේය. "හසස" යනු ඒ යක්ෂණි පුත්‍රයාගේ, "තසිතවෙධිතො" යනු සිතෙහි තැනි ගැනීම් වශයෙන් තසිතද ශරීරය වෙවුලීම් වශයෙන් වෙධිතද වූ, "උරුකමොහා" යනු යමකින් ඔහුට එතැනින් පලායාමට නොහැකිවීද ඒ කලවා දෙකේ තද බව, "මීගචං ගහෙඛා මුඤ්චසසු" යන මෙහි 'මීගචං' යනු මුවාගෙන් ලැබුණු බැවින් ඒ මුවමස් 'මීගචං' යයි කිය. මේ මුවමස් ගෙන මා මුදාහරුව යන අර්ථයයි.

ඒ රජතුමා වනාහි ඒ යක්ෂණි පුත්‍රයා දැක බියටපත්ව කලවා තද වී කණුවක් මෙන් සිටියේය. ඔහු වේගයෙන් ගොස් ඔහුගේ අතින් ගෙන මාගේ ගොදුරු වෙහි. කුඹ ආවෙහි 'යි කිය. ඉක්බිති රජ සිහි එළවා ඔහුට ඉදින් ආහාරයෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තෙහි නම් කුඹට මේ මස් දෙමි. එය ගෙන අනුභව කරව, මා මුදවව'යි කිය. එය අසා පෝරිසාදයා "මේ කිමෙක්ද මට ම අයිති දෙය දී මා සමග වෙළඳම් කරන්නෙහිද? මේ මස් ද කුඹ ද මගේ අතට ආ කාලයේ පටන් මටම අයිති නොවේද? එහෙයින් පළමුව කුඹ අනුභව කොට පසුව මස් කන්නෙමි"යි කිය. ඉක්බිති රජතුමා මස් විකිණීමෙන් මොහු මා නො මුදයි, මුව දඩයමට එන්නාවූ මා විසින් ඒ බ්‍රත්මණයාට "ආපසු පැමිණ කුඹට ධනය දෙන්නෙමි"යි ප්‍රතිඥාවක් කරන ලදී. ඉදින් මේ යක්ෂයා අවසර දෙන්නේ නම් සත්‍යය ආරක්ෂා කරන්නේ නිවසට ගොස් ඒ

ප්‍රතිඥාවමුදා නැවත මේ යක්‍ෂයාට ආහාර පිණිස එන්නෙමි'යි සිතා ඔහුට ඒ බව දැන්වීය.

එය අසා පෝරිසාදයා ඉදින් නුඹ සත්‍යය රකිමින් යනු කැමැත්තෙහි නම් ගොස් ඒ බ්‍රාහ්මණයාට දියයුතු ධනය දී සත්‍යය රකිමින් වහානැවත එන්නෙහි'යි කියා රජු මුදා හැරියේ ය. රජතුමා ඔහු විසින් මුදාහරින ලද්දේ නුඹ නො සිතව, මම උදුසනම එන්නෙමි'යි කියා මග නිමිති සලකමින් තමාගේ සේනාව වෙත එළඹ ඔවුන් විසින් පිරිවරන ලද්දේ නගරයට පිවිස ඒ නන්ද බ්‍රාහ්මණයා කැඳවා මාහැඟි අසුනක වඩාහිඳුවා ගාථාවන් අසා භාරදහසක් දී යානයක නංවා "මොහු තක්‍ෂලාවටම ඇරලව"යි මිනිසුන්ට බාර දී බ්‍රාහ්මණයා පිටත් කර යවා දෙවන දවස්හි පෝරිසාදයා සමීපයට යනු කැමැත්තේ පුතා රාජ්‍යයෙහි පිහිටුවීමට අනුශාසනාද දෙමින් ඒ බව දැන්වීය. එහෙයින්

- 225. "මිඟවං ගහෙඤා මුඤ්ච සසු කඤා ආගමනං පුන බ්‍රාහ්ම ණසස ධනං දඤා පිතා ආමනයි මමං
- 226. "රජං පුතන පටිපජ්ජ මා පමජ්ජ පුරං ඉදං කතං මෙ පොරිසාදෙන මම ආගමනං පුනාහි

"දඩමස් ගෙන මා මුදාහරුවයි (රජු කියේය) ආපසු ඒමට කතිකා කොට බමුණාට ධනය දී පියා මා ඇමතීය.

පුත්‍රය, මේ රාජ්‍යය පිළිපදුව, මේ නගරයන් (ආරක්‍ෂා කරව) රාජ ධර්මයෙහි ප්‍රමාද නොවෙව, මගේ නැවත පැමිණීම කැමති පෝරිසාදයාට ම විසින් ප්‍රතිඥාවක් දෙන ලද්දේය'යි වදාරණ ලදී.

එහි "ආගමනං පුන" යනු නැවත පැමිණීම බලාපොරොත්තුවූ පෝරිසාදයාට පොරොන්දු දී, "බ්‍රාහ්ම ණසස ධනං දඤා" යනු තක්‍ෂලා නුවර සිට පැමිණි නන්ද නම් බ්‍රාහ්මණයාට ඒ ගාථා අසා භාරදහසක් ප්‍රමාණවූ ධනය දී, "පිතා ආමනයි මමං" යනු මගේ පියා වූ ජයද්දිස රජ මා ඇමතීය. "කෙසේ ඇමතුවේදයන් ? "රජං" යනාදිය කිය. එහි අර්ථය. "පුත්‍රය, නුඹ මේ කුල සත්තක රාජ්‍යය පිළිපදුව. මම යම්සේ දූහැමෙන් සෙමෙන් රාජ්‍යය කරවමි ද එසේ නුඹ ද සේසන නගා රාජ්‍යය කරව, නුඹ මේ නගරය රකිමින් රාජ්‍යයද කරවමින් ප්‍රමාද නොවෙව. අසවල් ස්ථානයෙහි නුගහස මූල පෝරිසාද යක්‍ෂයා විසින් මා අල්ලා ගන්නා ලදුව නැවත ඔහුගේ සමීපයට පැමිණීම උදෙසා මා විසින් කළ මේ පොරොන්දුවක් ඇත. හුදෙක් සත්‍යය රකිමින් ඒ බ්‍රාහ්මණයාට ධනය දීම සඳහා මෙහි පැමිණියෙමි. එබැවින් මම

නැවත එහි යන්නෙමි'යි යනුයි.

එය අසා මහා සත්වයෝ "මහරජ නුඹවහන්සේ එහි නොයනු මැනවි. මම එහි යන්නෙමි. දරුව, ඉදින් නුඹ එහි යන්නෙහි ම නම් මම ද නුඹ සමගම යන්නෙමි'යි (කීය) එසේ ඇති කල්හි අපි දෙදෙනාම නැති වන්නෙමු. එබැවින් මම ම එහි යන්නෙමි'යි නොයෙක් ආකාරයෙන් වළක්වන රජුට අවබෝධ කරවා මවුපියන් වැද පියා සඳහා ආත්මපරිත්‍යාග කොට යහපත සඳහා පියරජු ආශීර්වාද කරද්දී මව, සොහොයුරිය, බිරිඳ සත්‍යක්‍රියා කරද්දී ආයුධ ගෙන නගරයෙන් නික්ම කඳුලු පිරුණු මුහුණු ඇතිව ලුහුබැඳ එන මහජනයා විචාරා පියතුමා කියන ලද ක්‍රමයෙන් යක්‍ෂයා වසන මගට පිළිපත්හ. යක්‍ෂණී පුත්‍රයාද "ක්‍ෂත්‍රියයෝ නම් බොහෝ මායා ඇත්තෝය. කුමක් වන්නේදැයි කවුරු දනිත්දැයි ගසට නැග රජුගේ පැමිණීම බලමින් හුන්නේ කුමාරයා එනු දක "පියා නවතා පුතා ආවේ වන්නේ ය. මට බියක් නැතැයි ගසින් බැස ඔහුට පිටුපා හුන්නේ ය. මහා සත්වයෝ පැමිණ ඔහු ඉදිරියෙහි සිටියහ. එහෙයින්

- 227. "මාතා පිතූව වෘද්ධ්‍යා නිමමි නික්‍යාන අත්ත නා නික්ඛි පික්‍යා ධනුං බගං පොරිසාදං උපාගමිං
- 228. "සසත්ඵහස්ථපගතං කදාවි සො තසිස්ස ති තෙන හිජ්ඣස්ස ති සීලං පරිතාසං කතෙ මයි
- 229. "සීලබණ්ඩහයා මඤං තස්ස දෙස්සං න බ්‍යාහරිං මෙත්ත විතෙතා හිතවාදී ඉදං වචනමබ්‍රැවිත්ති. (වරියාපිටක)

"මව ද පියා ද වැඳ ආත්මය පරිත්‍යාග කොට දුන්න හා කඩුව ඉවත ලා පෝරිසාදයා වෙත එළඹියෙමි.

හෙතෙම ආයුධ සහිත අත් ඇතිව එළඹියාවූ (මා දක) ඇතැම් විට ත්‍රස්ත වන්නේ ය. මා ඔහු තැනි ගැන්වුවහොත් ඒ හේතුකොට ගෙන මගේ ශීලය බිඳෙන්නේ ය.

මගේ ශීලහේදහයින් ඔහුට අප්‍රිය වූ දෙයක් රැගෙන නො ගියෙමි. වැඩ කැමති වූ මෙෙත්‍රී සිතින් යුක්ත වූ මම ඔහුට මේ වචනය කීවෙමි. යි වදාරණ ලදී.

"සසත්ඵහස්ථපගතං" යනු ආයුධ ගත් අත් ඇති මා තමාගේ සමීපයට පැමිණි බව දක. "කදාවි සො තසිස්ස ති" යනු එම යක්‍ෂයා බියට පත්වන්නේ

නම්. "නෙන ගිජ්ජසසති සීලං" යනු ඔහුට එසේ බිය ඉපිදවීමෙන් මගේ ශීලය විනාශවන්නේය. කිලිට්ටන්නේය. "පරිනාසං කතෙ මයි" යනු මා ඔහු තැනි ගැන්වූ කල්හි. "සීලබණ්ඩභයා මයාං තසා දෙසාං න බ්‍යාහරිං" යනු යම් සේ ශීලභේද භයින් බහා තැබූ ආයුධ ඇත්තේ ඔහු සමීපයට ගියෙමිද එසේ මගේ ශීලය කඩවේය යන භයින්ම ඒ පෝරිසාදයාට අප්‍රිය වුවක් අයහපත්වුවක් නොකිමි. හුදෙක් වනාහි මෙෙත්‍රී සිතින් හිතදේ කියන්නේ මේ දැන් කියනු ලබන වචනය කීවෙමි.

මහාසත්වයෝ ද ගොස් ඉදිරියෙහි සිටියහ. යක්‍ෂණී පුත්‍රයා ඔහු විමසනු කැමතිව "නුඹ කවරෙක්ද? කොහි සිට ආවෙහිද? කිම මා රුදුරු මිනීමස් කන්නෙකැයි නොදන්නෙහිද? කුමක් හෙයින් මෙහි ආවෙහිදැයි විචාළේය. කුමාරයා "මම ජයද්දිස රජුගේ පුතාය. නුඹ පෝරිසාද බවද දනිමි. පියාගේ දිවි ගලවා ගැනීමට මෙහි පැමිණියෙමි. එබැවින් ඔහු මුදවා, මා අනුභව කරවයි කීවේය. නැවත යකිණි පුත් "මුහුණුවරින්ම ගිය තැනැත්තාගේ පුතා බව මම දනිමි. මෙසේ පැමිණීමෙන් නුඹ විසින් කළේ දුෂ්කර දෙයකි යි කීවේය. කුමාරයා "පියාණන් සඳහා ජීවිත පරිත්‍යාගය දුෂ්කර නොවේ. මව්පියන් හේතුකොට ගෙන මෙබඳු පින් කොට ඒකාන්තයෙන්ම ස්වභීයෙහි සැප විඳින්නේය. මම ද නොමැරෙන ස්වභාව ඇති කිසිම සත්වයෙකු නැතිබව දනිමි. මා විසින් කළ කිසිම පාපයක් ද සිහි නොකරමි. එහෙයින් මරණයෙන්ද මට භයක් නැත. මේ ශරීරය මා විසින් නුඹට දෙන ලද්දේය. ගිනි දල්වා අනුභව කරවයි කිය. එහෙයින්

230. "උජ්ජාලෙහි මහා අග්නිං පපතිස්සාමි රුකඛතො
ඤං පකක කාල මඤ්ඤාය භකඛ ය මං පිතාමහාති. (වරියා පිටක)

"ලොකු පියාණෙනි. මහා ගිනිමැලයක් දල්වව. වාක්‍ෂයෙන් (ගිනිමැලයට) පතින්නෙමි. ගින්නෙන් මනා ලෙස පැසුණු කල මා අනුභව කළ මැනව්යි වදාළහ.

එය අසා යක්‍ෂණී පුත්‍රයා "මොහුගේ මස් කැමට නොහැක. උපායකින් මොහු පලවා යවන්නේමි" යි සිතා "එසේනම් වනයට පිවිස හර ඇති දර ගෙනවිත් දුම්නැති අඟුරු කරව. එහි නුඹගේ මස් පිය කන්නෙමි" යි කිය. මහා සත්වයෝ එසේ කොට ඔහුට දැන්වූහ. ඔහු එය බලමින් "මේ පුරුෂ සිංහයෙකි. මරණයෙන්ද භයක් නැත. මෙබඳු නිර්භය තැනැත්තෙක් මා විසින් නොදුටු විරූය යි ලොමු ඩැහැගත් ශරීර ඇත්තේ කුමාරයා දෙස බැලීය. කුමාරයා "කුමක් සඳහා මා දෙස බලන්නෙහිද? කියන ලදපරිදි නොකරන්නෙහිදැයි ඇසීය. යක්‍ෂණී පුත්‍රයා මහා සත්වයන්ට "යමෙක්

ඔබගේ මස් කන්නේ නම් ඔහුගේ හිස සත්කඩකට පැළෙන්නේය"යි කිය.
"ඉදින් මා නොකනුකැමැත්තෙහිනම් ගිනි දූල්වඩුයේ කුමක් හෙයින් ද? නුඹ
පරික්ෂාකිරීම සඳහාය" නුඹ දැන් මා කෙසේ පරික්ෂා කරන්නෙහිද? මම
තිරිසන් යෝනියෙහි උපන් කල්හිද සක් දෙව් රජුට පවා තමන් පරික්ෂා
කිරීමට නොදුන්නෙමි"යි කියා ඒ කාරණය දක්වමින්

"ඉදං හි සො බ්‍රාහ්මණ මඤ්ඤ මානො
සසො අවාසෙසි සකෙ සරිරෙ
තෙනෙව සො චන්ද්‍රිමා දෙවපුත්තො
සසඤ්ඤො කාමදුහස් යකෙබාති" (ජාතකය පාලිය)

"සස පණ්ඩිතයෝ බ්‍රාහ්මණයෙකැයි සිතා තම ශරීරය ආහාර පිණිස දුන්න.
එහෙයින්ම චන්ද්‍ර දිව්‍ය පුත්‍රතෙම සසලාඤ්ජන සහිතවූයේ ප්‍රසිද්ධව ප්‍රේම
වධිනය කරන්නේය. යන ගාථාව කීහ.

එහි "සසො අවාසෙසි සකෙ සරිරෙ" යනු තම ශරීරය හේතුකොට
"මේ ශරීරය අනුභව කොට මෙහි වසව"යි මෙසේ "සකෙ සරිරෙ", තමාගේ
ශරීරය දෙන්නේ ඒ බ්‍රාහ්මණ ස්වරූප ශක්‍රයා එහි වාසය කරවුන.
"සසඤ්ඤො" යනු "සසී" යයි මෙසේ 'සස' ශබ්දයෙන් ස්තූති කළ.
"කාමදුහො" යනු කාමය වධිනය කරන "යකෙබා" යනු දෙවියා. මෙසේ
මහා සත්වතෙම චන්ද්‍රයාගේ සස ලාඤ්ජන සංඛ්‍යාත කල්ප ස්ථායී
ප්‍රාතිභායුධිය ශාක්ෂිකොට තමා ශක්‍රයා විසින් ද පරික්ෂා කිරීමට නොහැකි වූ
බැව් කීහ. එය අසා පෝරිසාදතෙම ආශ්වයථී අද්භූත සිත් ඇත්තේ.

රාහු මුඛයෙන් මිදුණු පසළොස්වක්හි චන්ද්‍රතෙම යම්සේ බබළා ද,
යම්සේ සුයථීයා බබළා ද එපරිද්දෙන් මහත් ආනුභාව ඇති කම්පිල්ලදේශීය
කුමාරය, පෝරිසාදයාගෙන් මිදුණා වූ නුඹ පියාද මව ද සතුටු කරමින්
බබළව, නුඹගේ සියලු නෑ පිරිවරද සතුටු වේවායි (ජාතක පාලි)

ගාථාව කියා "මහාවීරය යවයි" කුමාරයා හැරියේය. හෙතෙමේද ඔහු
පාප අදහස් නැමති විසෙන් පහ කොට පන්සිල් දී "මොහු යක්ෂයෙක්ද
නොවේදැයි විමසන්නේ යක්ෂයන්ගේ ඇස් රතුවන්නේය ඇසිපිය
නොගසන්නේද වේ. සෙවනැල්ලද නොපැණෙන්නේය, හය නැත්තේය,
මොහු එසේ නොවේ. එහෙයින් මොහු යක්ෂයෙක් නොවේ. මිනිසෙකි.
මගේ පියාගේ වනාහි සහෝදරයෝ තිදෙනෙක් යක්ෂණියක විසින් ගන්නා
ලදහ. ඇය විසින් ඔවුන්ගෙන් දෙදෙනෙක් කනලද්දෝ වන්නාහ. එකෙක
දරු සෙනෙහසින් පෝෂණය කරන ලද්දේ වන්නේය. මේ ඔහු විය යුතුයැයි
නය ග්‍රාහී අනුමානයෙන් සච්ඤාතාඥානයෙන් මෙන් වෙනස් නොවන

තිරණයකට පත්ව මගේ පියාණන්ට කියා රාජ්‍යයෙහි පිහිටුවන්නෙමි'යි සිතා "නුඹ යක්‍ෂයෙක් නොවේ. මගේ පියාණන්ගේ දෙටු බැයා වෙහි. එව, මා සමග ගොස් කුලය සතු රාජ්‍යය පිළිගනුව'යි කීහ.

"සං. පිතාමහ" යයි එහෙයින් කියන ලදී. "නුඹ මගේ මහපියාණෝය" යන අර්ථයයි. යක්‍ෂයා විසින් "මම මනුෂ්‍යයෙක් නොවෙමි"යි කී කල්හි ඔහු ඇදහිය යුතු වචන ඇති දිවැස් ඇති තාපසයකු සමීපයට පැමිණ විය. තාපසයා විසින් "පියපුතු දෙදෙනා කුමක් කරමින් වනයෙහි ඇවිදින්නාහු දැයි පිතෘභාවය කී කල්හි පෝරිසාදයා එබස් අදහා "දරුව, නුඹ යව, මටරාජ්‍යයෙන් කම්නැත. මම පැවිදිවන්නෙමි. යි තාපසයා සමීපයෙහි සෘෂි ප්‍රවුඡ්‍යා වෙන් පැවිදි විය. එහෙයින්

231. "ඉතිසීලවතං හෙතු නා' රක්ඛං මම ජීවිතං
පබ්බාඡෙසිං වහං තස්ස සදා පාණාතිපාතිකන්ති" (වරියා පිටක)

"මෙසේ මාගේ ශීලසමාදානය නිසා මගේ ජීවිතය රක්‍ෂා නොකෙළෙමි. හැමකල්හි ප්‍රාණසත කරන්නාවූ ඔහු මම පැවිදි කෙළෙමි'යි වදාරණ ලදී.

එහි "සීලවතං හෙතු" යනු මගේ සිල්වත් පියවරුන් හේතුකොට ගෙන, නැතහොත් "සීලවතං හෙතු" යනු ශීල - වුත හේතුවෙන්, මගේ ශීලවුත සමාදානය නිමිතිකොට එය නොබිඳෙනු පිණිස, "තස්ස" යනු ඒ පෝරිසාදයා.

ඉක්බිති මහා සත්වයෝ පැවිදි වූ තමාගේ මහපියාණන් වැඳ නගරය සමීපයට ගොස් "කුමාරයා වනාහි ආවේය'යි අසා කුටුපහටු වූ රජු විසින් ද නුවර වැස්සන් හා නියමිගම් ජනපද වැසියන් විසින් ද පෙරගමන් කරන ලද්දාහු රජුට වැඳ සියලු පවත් දන්වූහ. එය අසා රජතුමා එකෙණෙහිම බෙර හසුරුවා මහත් පිරිවර සහිතව ඔහු සමීපයට ගොස් "සහෝදරය, එනු මැනවි. රාජ්‍යය පිළිගනුමැනුව'යි කීය. "මහරජ මට රාජ්‍යයෙන් කම් නැත"යි එසේනම් මාගේ උයනෙහි වසනු මැනව". නො එමි'යි කීය. රජතුමා එතුමන්ගේ අසපුවට නුදුරෙහි ගමක් කොට හික්‍ෂාව පිහිටුවීය. එය "චූලකම්මාස දම්ම නිගම" නම් විය.

එකල මව්පියෝ මහාරාජකුලයෝ වූහ. තාපසයා සාරිපුත්ත තෙරුන්ය. පෝරිසාදතෙම අඩිගුලිමාල තෙරුන් ය. නැගණිය උප්පල වණ්ණාය. අගමෙහෙසිය රාහුල මාතාවෝය. අලීනසත්තු කුමාරයා නම්, ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. මෙහිද යට සඳහන් ක්‍රමයටම උන්වහන්සේගේ සෙසු පාරමිතාවෝද සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුක්තාහ.

එසේම පියාණන් විසින් වළක්වනු ලබද්දී තම ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට පියාගේ ජීවිතය රැකගැනීම සඳහා පෝරිසාදයාගේ සමීපයට යන්නෙමි'යි තීරණය කිරීම, පෝරිසාදයාට තැතිගැනීම වැළැක්වීම සඳහා බහා තැබූ ආයුධ ඇතිව යාම, තමාගේ ශීලය කඩ නොවේවායි ඔහු සමග ප්‍රිය වචනයෙන් කථා කිරීම, ඔහු විසින් විවිධ ක්‍රමයන්ගෙන් පරික්‍ෂාකරනු ලබද්දී මරණ භය නොවීම, පියාණන් සඳහා මගේ ශරීරය සඵල කරන්නෙමි'යි කුටුපහටු බව ශක්‍රයා විසින්ද පරික්‍ෂා කිරීමට අපොහොසත් වූ සස ජාතියෙහි පවා පරිත්‍යාග කළ තම ජීවිතයාගේ නිරපේක්‍ෂභාවය පිළිබඳ දැනුම, ඔහු හා එක්වීමෙහිද වෙන්වීමෙහිද සිතෙහි විකාරයක් නොමැතිවීම. ඔහුගේ මනුෂ්‍ය බව මහපිය බව නොවෙනස්ව දැනගැනීම. දැන ගත් පමණින්ම ඔහු කුලසන්තක රාජ්‍යයෙහි පිහිටුවනු කැමති බව, ධම්මදේශනාවෙන් සංවේග උපදවා ශීලයන්හි පිහිටුවීම යන මේ ආදීහු මෙහි බෝධි සත්වයන්ගේ ගුණානුභාවයෝයයි පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

නවවෙනි අලීන සත්තු වර්තයයි.

232. "පුනාපරං යදාහොමි සඬබ පාලො මහිඬ්ඬි කො දායාචුඬො සොරවිසො ද්වි ජ්චොනා උරගාධිභු

233. "වතුප්‍ය පේ මහාමග්ගෙ නා නා ජන සමාකුලෙ වතුරො අඛෙග අධිට්ඨාය තස් වාසමකප්‍ය යිං" (වරියා පිටක)

"නැවත අනික් (වර්තයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙකහි මහත් සෘද්ධි ඇත්තාවූ දළ ආයුධ කොට ඇති, සෝරවූ විෂ ඇති, දිවි දෙකක් ඇති, නාගයන්ට අධිපති වූ සඬබපාල නම් (නා රජු) වීම ද නොයෙක් දෙනාගෙන් ගැවසීගත් මහාමාගීයෙහි සතර මං සන්ධිය සමීපයෙහි එහි (තුඹස මත) වතුර්විධ අඬිගයන් අධිෂ්ඨාන කොට වාසය කෙළෙමි.

දසවෙනි (සඬබපාල වර්තයෙහි) "සඬබපාලො" යනාදියෙහි මේ කෙටි අර්ථයයි. දිව්‍යභෝගසම්පත් සමාන මහත් නාග සෘද්ධියෙන් යුක්ත බැවින් "මහිඬ්ඬි කො" වේ. යට දෙකක් ද උඩ දෙකක් ද වශයෙන් දළ ආයුධ හතරක් මොහුට ඇත්තේනුයි. "දායාචුඬො" වේ. සෝරවූ විෂ ඇති බැවින් "සොරවිසො" වේ. නාගයෝනියෙහි ලැබුණු දිවි දෙකකින් යුක්ත බැවින් "ද්වි ජ්චොනා" වේ. උරයෙන් යන බැවින් "උරග"යයි ලැබූ නම් ඇති මහානුභාව ඇති නාගයන්ට අධිපති බැවින් "උරගාධිභු" වේ. දෙමගක් විනිවිද

සන්ධි සඬිභාවයෙන් ගිය ස්ථානය "චතුසුපෙ" වේ. මහජනයාට එහෙමෙහෙ හැසිරීමට ස්ථානවුයේ "මහාපපෙ" වේ. මහජනයාගෙන් ගැවසීගත් බැවින් ඒ මහාපපයම "නානාජන සමාකුලෙ" වේ. දැන් කියනු ලබන අඬිග හතර වශයෙන් "චතුරො අඛෙග" වේ. "අධිධාය" අධිෂ්ඨානකොට, සිතෙහි තබා, යම් දිනෙක මම සඬිබපාල නම් වූ කියන ලද ආකාරයේ නාගරාජයෙක් වීමිද, එදින යට කියන ලද ආකාරයේ ස්ථානයක "වාසං" පෙහෙවස් විසීම් වශයෙන් වාසය "අකසුයං" කෙළෙමි.

මහාසත්වයෝ වනාහි දානශීලාදී පුණ්‍ය කම්යන්හි නිරත වී බෝධි පයෙඝීෂණ වශයෙන් ඔබිනොබ දෙවි මිනිස් දෙගතියෙහි හැසිරෙන්නාහු කිසිකලෙක දිව්‍ය සම්පත් සමාන සැප ඇති නාග භවනයෙහි ඉපිද මහත් සෘද්ධි ඇති මහානුභාව සම්පන්න සඬිබපාල නම් නා රජ වූහ. හෙතෙම කලක් යනවිට එම සම්පන්නියෙහි විපිළිසර වී මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය ප්‍රාර්ථනා කරමින් පෙහෙවස් විසිය. ඉක්බිති නාගභවනයෙහි වසන එතුමන්ගේ පෙහෙවස් විසීම සිද්ධ නොවේ. ශීලය කිලිට්ටන්නේ ය. එබැවින් ඔහු නාග භවනයෙන් නික්ම "කණ්භවණ්ණ" නම් නදියට නුදුරෙහි මහාමාර්ගයට හා එක් පදිකමාර්ගයට අතර පිහිටි එක් තුඹසක් දරණින් වෙලා පෙහෙවස් ඉටාගෙන තුදුස්වක් පසළොස්වක් දිනයන්හි සමාදන් වූ සිල් ඇත්තේ මාගේ සම් ආදියෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තෝ ගනින්වායි තම ශරීරය දාන මුඛයෙහි පරිත්‍යාග කොට වැදහෙවිය. පැළවිය දිනයෙහි නාග භවනට යති. එහෙයින් "පුනාපරං යදාහොමි සඬිබ පාලො" යි යනාදිය වදාරණ ලදී. එහි අර්ථ කියන ලද්දේමය.

234. "ජවියා වමෙම න මංසෙන, නහාරු අටධී කෙහි වා යසස එතෙන කරණියං දිනනං යෙව හරාතු සො"

"සිවියෙන් හෝ සමෙන් හෝ මස් වලින් හෝ නහරවලින් හෝ යමෙකුට ප්‍රයෝජනයක් ඇත්නම් ඒවා දෙන ලද්දේමය. ප්‍රයෝජන ඇති තැනැත්තා ඒවා ගෙනයාවා."

"ජවියා වමෙම න" (සිවියෙන් හා සමෙන්) ආදී වශයෙන් සතර අඬිගයන් අධිෂ්ඨාන කොට යයි මෙහි යමක් කියන ලදද එය වතුරාඬිග අධිෂ්ඨානය දැක්වීමයි. "ජවිවමම" යනු මෙහි එක් අඬිගයකි. මෙසේ පෙහෙවස් වසන මහා සත්වයන්ට බොහෝ කාලයක් ඉක්ම ගියේ ය. ඉක්බිති එක් දිනක් ඔහු එසේ සිල් සමාදන්ව වැදහොත් කල්හි වැදී පුත්‍රයෝ සොළොස් දෙනෙක් මස් ගෙන එන්නෙමු යි ආයුධ ගත් අත් ඇතිව වනයෙහි හැසිරෙන්නාහු කිසිවක් නොලැබ නික්මෙන්නාහු තුඹස මත වැදහොන්නාවූ ඒ නාගයා දක

"අපි අද තලගොයී පැටියකුදු නොලැබුවෙමු. මේ නාගරාජයා මරා කන්නෙමු'යි සිතා "මොහු විශාලය. අල්ලා ගන්නා විට පලායාහැකියයි වැදහොත් පරිද්දෙන්ම ඔහුගේ දරණ, හුලින් විද දුබල කොට අල්ලාගන්නෙමුයි උල් ගෙන එළඹියාහුය.

බෝධිසත්වයන් ගේ ශරීරය මහත්ය. එක් ඔරුවක් ඇති නැවක් පමණවේ. වටකොට තබන ලද සමන්මල් දමක් වැනිය. ඔලිද ඇට වැනි ඇස් වලින් ද දූසමන් මල් වැනි හිසින්ද යුක්ත වුවාහු අතිගයින් හොබනාහ. හෙතෙම ඒ සොළොස් දෙනාගේ පියවර හඬින් දරණ වැල අතරින් හිස බැහැර කොට රතු ඇස් හැරපියා ඔවුන් උල්ගත් අත් ඇතිව එනු දක "අද මගේ මනදොළ මුදුන් පත් වන්නේය'යි තමා දාන මුඛයෙහි පවරා දී "මොවුන් මාගේ ශරීරය ආයුධ වලින් කොටා සිදුරු සිදුරු කරන කල්හිද නො බලන්නෙමි'යි තමාගේ ශීලය කඩවේය යන බියෙන් දැඩිව ඉටාගත් අධිෂ්ඨාන ඇතිව හිස දරණ වැල අතරෙහිම පිවිසවා වැදහොත්තේය. ඉක්බිති ඔවුහු එතුමා වෙත එළඹ නගුවින් ගෙන අදින්නාහු බිම දමා තියුණු උල්වලින් අට කැනෙකින් විද කටුසහිත තල්වේවැල් රිටි විදින ලද ප්‍රහාර මුවෙහි පිවිසවා අට කැනකින් කදක් සේ ගෙන මහමගට පිළිපන්න. මහා සත්වයෝ උල්වලින් විදින තැන් පටන් එක්තැනකවත් ඇස් ඇර ඔවුන් දෙස නොබැලූහ. කද අටකින් ගෙන යනු ලබන්නාවූ එතුමන්ගේ හිස එල්ලී බිම වැදේ. ඉක්බිති මොහුගේ හිස එල්ලෙන්තේය'යි මහමග වැදහොවා සියුම් උලකින් නහය විද ලණුවක් දමා හිස ඔසවා කද කෙළවර එල්ලා නැවත ඔසවාගෙන මගට පිළිපන්න. එහෙයින්

- 235. "අඳු සංසු භොජපුත්තා බරා ලුඳා අකාරුණා
උපගඤ්ජං මමං තප් - දණ්ඩ මුග්ගර පාණීනො
- 236. "නාසාය විනිවිජ්ඣි ක්වා නඤ්ඤ වෙධ පිට්ඨි කණ්ච කෙ
කාපේ ආරොපයික්වාන භොජපුත්තා හරිංසු මං
- 237. "සසාගරනනං පඨවිං සකානනං සපබ්බ නං
ඉච්ඡ මානො වහං තප් නාසාවානෙන ක්වාපයෙ
- 238. "සුලෙහි විජ්ඣයි නෙන පි කොට්ඨ යනෙන පි සන්නිහි
භොජපුත්තෙ න කුප්පාමි එසා මෙ සීල පාරමි (වරියා පිටක)

"කකිගවු දරුණු වූ කරුණානැත්තාවූ වැදිපුත්‍රයෝ එහි මා දුටුවාහුය. දඬුමුගුරු ගත් අත් ඇතිව මා කරා එළඹියාහුය.

වැදිපුත්‍රයෝ නාසයෙහි, නගුටෙහි, පිටකටුව ප්‍රදේශයෙහි විද කදෙහි නගාගෙන මා ගෙන ගියෝ ය.

ඒ කාලයෙහි ඉදින් මම කැමති වන්නෙමි නම් මුහුදු කෙළවර කොට ඇති වනාන්තර හා පච්ඡන සහිත වූ පෘථිවිය නාසිකා වාතයෙන් දවන්නෙමි. හුල් වලින් විදිනු ලබන කල්හිද සැත්වලින් කොටනු ලබන කල්හිද වැද්දන් කෙරෙහි නො කිපුනෙමි. මේ මාගේ ශීල පාරමිතාවයයි වදාරණ ලදී.

එහි "භොජපුත්තා" යනු වැදි පුත්‍රයෝ "බරා" යනු කකීශ, රළු වව් කමියෙන් යුක්ත වූවෝ, "ලුද්දා" යනු දරුණු වූ, දරුණු මනසින් යුත්, "අකාරුණා" යනු කරුණා නැත්තාවූ, "දණ්ඩමුගර පාණිනො" යනු සතරැස් දඬුගත් අත් ඇති. "නාසාය විනිච්ඡකිචා" යනු ලණුවක් පිවිසවීමට සියුම් උලකින් නාසයෙහි සිදුරක් විද, "නඹගුට්ඨො පිට්ඨිකණ්ඨකෙ" යනු නගුට ප්‍රදේශයේ ඒ ඒ තැනද පිට කටුව සම්පයේද විද යනු සම්බන්ධයයි. "කාපෙ ආරොපයිචාන" යනු විද බදින ලද තැන් අටෙහි වේවැල්මඩුලු වලින් එක එක විද එක් එක් කදක් වැදි පුත්‍රයෝ දෙදෙනා බැගින් තම ශරීරයට නංවාගෙන

"සසාගරන්තං පඨවිං" යනු මුහුදු කෙළවර කොට ඇති මහ පොළොව "සකානනං සපබ්බතං" යනු වනාන්තර හා පච්ඡන සහිත යන අර්ථයෙන් "සකානනං සපබ්බතඤ්ච" වේ. "නාසාවාතෙන ඤාපයෙ" යනු ඉදින් මම කැමතිවන්නෙමි නම් කිපී නාසාවාතයක් නිකුත් කරන්නෙමි නම් මුහුදු කෙළවර කොට ඇති වනයන් හා පච්ඡනයන් සහිත මේ මහ පොළොව දවන්නෙමි. නාසා වාතය නිකුත් කිරීමත් සමගම අළු කරන්නෙමි. එකල මගේ ආනුභාවය මෙබඳුය. මෙසේ ඇති කල්හිද "සුලෙහි විජ්ඣයනෙන පි කොට්ඨයනෙන පි සත්තිහි භොජ පුත්තෙ න කුප්පාමි" යනු දුච්චබව ඇති කිරීම සඳහාත් වේවැල් ඇතුල් කිරීම සඳහාත් හරවත් ලී සැස කළ සියුම් උල්වලින් අට තැනෙකහි විදිද්දී ද දුච්ච බව ඇති කිරීම සඳහා තියුණු ආයුධ වලින් ඒ ඒ තැන කොටද්දීන් දරුණු වැදි පුත්‍රයන්ට නො කිපෙමි. "එසා මෙ සීලපාරමි" යනු මෙසේ මහානුභාව ඇති, එසේ අධිෂ්ඨාන කළ මාගේ ශීලය කඩවේය යන බියෙන් ඒ වැදිපුත්‍රයන්ට යම් නොකිපීමක් විද මෙය ඒකාන්තයෙන්ම ජීවිත නිරපේක්ෂභාව වශයෙන් පැවති මගේ ශීලපාරමිතාවයි. ශීල වශයෙන් පරමාර්ථ පාරමිතාවය යන අර්ථයයි.

බෝධි සත්වයන් වහන්සේ ඔවුන් විසින් එසේ ගෙනයනු ලබන කල්හි මිටිලානුවර වැසි ආළාර නම් කෙළෙඹියෙක් ගැල් පන්සියයක් ගෙන

සුවපහසු යානාවක හිඳ යන්නේ ඒ වැදි පුත්‍රයන් මහා සත්වයන් ගෙනයනු දැක කරුණාව උපදවා "මේ නාගයා කුමක් සඳහා ගෙනයවුද? ගෙනගොස් මොහුට කුමක් කරන්නෙහුදැයි ඒ වැද්දන්ගෙන් විචාලේය. ඔවුහු මේ නාගයාගේ මස් රසය, මොළොක්ය, ස්ප්‍රලය, පිස කන්නෙමු'යි කීහ. ඉක්බිති ඔහු ඔවුන්ට ගැල් අදිනා ගොනුන් දහසක්ද එකිනෙකාට රන්මස්ස බැගින් ද සියල්ලන්ටම හැදිමට පෙරවීමට වස්ත්‍රද ඔවුන්ගේ භාය්‍යාවන්ට වස්ත්‍රාභරණද දී "යහඵවෙනි ! මේ මහානුභාව ඇති නාගරාජයෙකි. තමාගේ ශිලගුණය නිසා තොප කෙරෙහි නො කිපියේය. මොහු වෙහෙසට පත් කරන්නාවූ නුඹලා විසින් බොහෝ පව් රැස් කරන ලද්දේය. ඔහු හැරපියව්" යයි කීහ. ඔවුහු "මෙතෙම අපට මනාප ආහාරයකි. අප බොහෝ උරගයෝ අනුභවකරන ලද විරූහ. එසේ වුවත් ඔබගේ වචනය අප විසින් පිදිය යුතුය. එහෙයින් මේ නාගයා මුදාහරින්නේමු'යි මුදාහැර මහා සත්වයන් බිම හොවා තමන්ගේ දරුණු බව නිසා ඒ අමුණන ලද කටුසහිත වේවැල් කෙළවර ගෙන ඇදීමට පටන් ගත්හ. ඉක්බිති ඔහු නාරජු වෙහෙසට පත්වනු දැක නොවෙහෙසාම කඩුවෙන් වැල් කපා දැරුවන්ගේ කණාහරණ ඉවත් කරන ආකාරයෙන් දුක් ඇති නොකොට සෙමින් ඉවත් කළේය.

ඒකල්හි ඒ වැදි පුත්‍රයෝ යම් බන්ධනයක් ඒ නාගයාගේ නාසයෙන් ඇතුල් කොට ඇදගන්නාහු ද එම බන්ධනය සෙමින් මිදුහ. මහා සත්වයෝ මෙහොතක් පෙරදිගට අභිමුඛව ගොස් කඳුලු පිරුණු ඇසින් ආළාර දෙස බැලූහ.

වැද්දෝ ටිකක් දුරගොස් "උරගයා දුච්චය, මිය ගිය කල්හි උග රැගෙනම යන්නෙමු යි සැඟවුනහ. ආළාර තෙම මහාසත්වයන්ට ඇදිලිබැඳ "මහානාගය, ඔබ යනු මැනවි. වැද්දෝ ඔබ නැවත අල්ලා නොගන්නාහ' යි කියමින් ටිකදුරක් නාගයා සමග ගොස් නැවතුනේය. බෝධි සත්වයෝ නාග භවනට ගොස් එහි පමා නොවී මහත් පිරිවර සහිතව නික්ම ආළාරවෙත එළඹි නාගභවනෙහි වණිනාව කියා ඔහු එහි ගෙනගොස් කන්‍යාවන් තුන්සියක් සමග ඔහුට මහත් සම්පත් දී දිව්‍ය කාමයෙන් සැතපවුහ. ආළාර තෙම නාගභවනයෙහි එක් වසරක් වාසය කොට දිව්‍ය කාමයන් වළඳ "මම පැවිදි වීමට කැමැත්තෙමි'යි නා රජුට කියා පැවිදි පිරිකර ගෙන එතැනින් නික්ම හිමාලය ප්‍රදේශයට ගොස් පැවිදිව එහි බොහෝකලක් වාසය කොට මෑත භාගයෙහි වාරිකාවේ හැසිරෙන්නේ බරණැසට පැමිණ බරණැස් රජු සමග එක්වූයේ එතුමාගේ ඇවතුම් පැවතුම් කෙරෙහි පැහැදුනු රජු විසින් "ඔබතුමා මහත් සම්පත් ඇති කුලයකින් අවුත් පැවිදි වූයෙහියයි සිතමි. කවරනම් කරුණක් නිසා

සඬබපාල සිරිත

පැවිදිවූයෙහිදැයි විචාරන ලද්දේ තමාගේ පැවිද්දට හේතුව කියන්නේ වැද්දන්ගේ අතින් බෝධිසත්වයන් මුදවා ගැනීම ආදිකොට සියලු පුවත් රජුව කියා.

"දිට්ඨා මයා මානුසකාපි කාමා අසසසනා විපරිණාම ධම්මා
ආදීනවං කාමගුණෙසු දිසවා සද්ධා යහං පබ්බ ජනොමහි රාජ

දුමස්ථ ලානිව පනනති මාණවා දහරා ච වුද්ධා ච සරීර හෙදා
එතමහි දිසවා පබ්බ ජනොමහි රාජ අපණණකං

සාමඤ්ඤ මෙව සෙයෙහති

(ජාතක පාලිය)

"මහරජ, මා විසින් මිනිසුන් අයත් වූ ද දෙවියන් අයත් වූ ද කාම සම්පත්තිහු දක්නා ලදහ. ඒ කාමයෝ අශාස්වතයහ. පෙරළෙන සවිභාව ඇත්තෝය. කාම සම්පත්ති ආදීනව දැක මම සැදහැයෙන් පැවිදි වූයෙමි.

මහරජ, ගස්වල පැසුණු නොපැසුණු ගෙඩිමෙන් ළදරු වූ ද තරුණවූ ද මහලු වූ ද යන සියල්ලෝම ශරීර හේදයෙන් වැටෙන්නාහ. මෙයද දැක පැවිදි වීමි. නෙයසභීණික වූ මහණකම වනාහි ශ්‍රේෂ්ඨ වේ. යන මේ ගාථාවන්ගෙන් ධර්මය දේශනා කළේය. එය අසා රජතුමා.

"අද්ධා හවෙ සෙවිතබ්බා සපඤ්ඤ
බහුසුසු නා යෙ බහුධාන විනතීනො
නාග ඤච සුඛාන තුවඤච 'ළාර
කාහාමි පුඤ්ඤති අනප්ප කානී'ති (ජාතක පාලි)

"ආළාර නම් තාපසය! යම් කෙනෙක් බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තාහු බොහෝ කරුණු සිතන්නෝ වෙත් ද? නුවණැති ඔවුහු ඒකාන්තයෙන්ම සේවනය කළ යුත්තාහ. නාගයාගේ ද තොපගේ ද වචන අසා බොහෝ පින් කරමි'යි කීය.

ඉක්බිති තාපසනෙම රජුව :

"යම් කෙනෙක් බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තාහු බොහෝ කරුණු සිතන්නෝ වෙත් ද නුවණැති ඔවුහු ඒකාන්තයෙන්ම සේවනය කළ යුත්තෝ වෙති. මහරජ ! නාගයා ගැනද මා ගැනද අසා බොහෝ පින් කරව'යි (ජාතක පාලි)

මෙසේ ධර්මදේශනා කොට එහිම වස් සාරමස වාසය කොට නැවත හිමවතට ගොස් දිවි ඇතිතෙක් සතර බ්‍රහ්මචිහාරයන් වඩා බලිලොව උපන්නේ ය. බෝධිසත්වයෝද දිවිඇති තෙක් පෙහෙවස් වසා දෙවිලොව උපන්න. ඒ රජතුමා ද දානාදි පින් කොට කම් වූ පරිදි මිය පරලොව ගියේ ය. එකල ආළාර තාපසයා සාරිපුත්ත ස්ථවිරයෝ ය. බරණැස් රජ ආනන්ද ස්ථවිරය. සඬබපාල නාගරාජයා ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය.

එතුමන්ගේ ශරීර පරිත්‍යාගය දාන පාරමිතාවයි. එබඳු වූ විෂ තේජසින් යුත් බෝධිසත්වයන්ට එබඳු වූ පීඩා ඇති කල්හිද ශීලහේද නොකිරීම ශීල පාරමිතාවයි. දිව්‍යභෝග සම්පත් සමාන සැප අත්හැර නාග භවනයෙන් නික්ම මහණ දම් කිරීම නෙකම්ම පාරමිතාවයි. දානාදි පින්කම් සදහා මේ මේදේ කිරීම වටියයි විධාන කිරීම ප්‍රඥාපාරමිතාවයි. අධිවාසන ඤාන්තිය ඤාන්ති පාරමිතාවයි. සත්‍ය සමාදානය සත්‍ය පාරමිතාවයි. අවල සමාදාන අධිෂ්ඨානය අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවයි. වැදි පුත්‍රයන් පටන් සියලු සත්වයන් කෙරෙහි මෙහි කිරුණා ඇති බව මෙන්තා පාරමිතාවයි. වේදනාවෙහි ද සත්වයන් කළ විප්‍රකාරයෙහි ද මැදහත් බව උපෙක්ඛා පාරමිතාවයි. මෙසේ මේ වර්ගාවෙහි දශපාරමිතාවෝ ම ලැබෙත්. ශීල පාරමිතාවම බලවත්නුයි එයම දේශනාවට නගන ලදී. එසේම මෙහිදී බෝධිසත්වයන්ගේ ගුණානු භාවයෝ "යොජන සතිකෙ නාග භවනවයානෙ" යනාදී වශයෙන් භූරිදත්ත වර්තයෙහි කියන ලද ක්‍රමයෙන් සුදුසු පරිදි විස්තර කළයුත්තාහ.

**දසවෙනි
සඬබපාල වර්තයයි**

නිගමන ගාථා

- 239. "හතී නාගො භූරිදනො වමෙප යො බොධිමාහිසො රුරු මාතඛෙගා ධමෙමා ව අනුජො ව ජය ඥී සො"
- 240. "එනෙ සබ්බෙ සීලබලා පරික්ඛාරා පදෙසිකා ජීවිතං පරිරක්ඛිත්වා සීලානි අනුරක්ඛිසුං"
- 241. "සඬබපාලස්ස මෙ සනො සබ්බ කාලමච් ජීවිතං යස්ස කස්ස ච නියන්තං තස්මා සා සීලපාරමීති"

යම් ඒ හස්තිනාගාදි (දශ) වයභී මෙම වර්ගයෙහි නිර්දේශිත ද එයින් වයභී නමයක් නිගමන ගාථාවෙහි "හතීනාගා භූරිදනො" ආදී උදාන වශයෙන් සංග්‍රහකොට දක්වන ලද ද ඒ සියල්ලම විශේෂයෙන් ශීලපාරමී සම්පුණ් කිරීම් වශයෙන් පැවති හෙයින් මොහු සියලු දෙන ශීලයම බලය

කොට ඇත්තේනුයි "සීල බලා" වේ. පරමාර්ථ පාරමිභූත ශීලයම උපකරණ හෝ පරිවාර කරන හෙයින්ද සන්තානයෙහි පරිභාවනා වශයෙන් සකස් කිරීම් කරන හෙයින්ද "පරිකඩාරා" වේ. උත්කාෂ්ට භාවයට ගියාට ශීලපරමාර්ථ පාරමිතාවෙහි අසම්පූර්ණ භාවයෙන් මේවාට ප්‍රදේශයක් ඇත. නිපුද්දේ නො වේනුයි "පදෙසිකා" වේ. ප්‍රදේශසහිතය, කුමක්හෙයින්ද යත්? "ජීවිතං පරිරක්ඛිතං සීලානි අනුරක්ඛිතං" යි කිය. යම් හෙයකින් මේ හස්තිතාග ආදී වයභාවන්හි මම තම ජීවිතය ඒකදේශ වශයෙන් රැකම ශීලය රුක්කෙම් ද එම නිසාය. ජීවිතවශයෙන් සියලු ආකාරයෙන් පරිත්‍යාගකෙළෙම් ද ඒකාන්තවශයෙන්ම වනාහි "සඬබපාලසං මෙ සනො" මා සඬබපාලව සිටි කල්හි සියලු කාලයෙහිම ජීවිතය යම් කිසිවකු හට පවරා දෙන ලද්දේය. මහානුභාව සම්පන්න සඬබපාල නා රජු වූ මට උග්‍ර විෂ තේජස තිබිය දීම එම වැද්දන් සමග සමාගමේ දී සියලු කාලයද එයින් පෙර ද පසු ද හැකියාව ඇත්තේ යම් කිසිවෙකුට මෙසේ පුද්ගල විභාගයක් නොකොට ශීලානුරක්‍ෂණය සඳහාම ජීවිතය ඒකාන්තයෙන්ම "නියතං" පවරා දෙන ලදී. දානමුඛයෙහි අන්තරිත ලදී. "තසමා සා සීලපාරමී" යනු මෙසේ ඒ ජීවිත පරිත්‍යාගය යම් හෙයකින් කරන ලද්දේ ද එහෙයින් ඒ කාරණයෙන් පරමාර්ථ පාරමි භාවයට පත් එය මාගේ ශීල පාරමිතාව යයි දක්වයි.

මෙසේ පරමසුද්ධිපති වරියා පිටක සංවණණනාවේ වරියා දහයකින් සංග්‍රහ වූ විශේෂයෙන් ශීලපාරමිතාව විස්තර කරන්නාවූ

දෙවෙනි වර්ගයෙහි
අඵචණිතාව නිමියේය.

242. "යදා අහං අමිතයසො රාජපුතො සුධාකර්මයො"
උසසාව බිඤ්ඤං සුරියාතපෙ පතිතං දිස්වාන සංචිඨං (වරියා පිටක)

"යම් කලෙක මම අපමණ පිරිවර සම්පත් ඇති සුධාකර්මය නම් රාජ පුත්‍රයෙක් වීම ද"

කුන්වන වර්ගයෙහි පළමුවෙනි (සුධාකර්මය වර්ගයෙහි) "අමිත යසො" යනු අප්‍රමාණ පිරිවර සම්පත් ඇති, "රාජ පුතො සුධාකර්මයො" යනු රමාන නගරයෙහි සබ්බදත්ත නම් රජුගේ පුතා, නමින් සුධාකර්මය නම් විය. මේ බරණැස් නුවර උදය ජාතකයෙහි "සුදුඤ්ඤ" නගරය නම් විය. වුළුසුනසෝම

ජාතකයෙහි සුදැරින නම් විය. සොනනානු ජාතකයෙහි "බුන්මවධින" නම් විය. බණ්ඩහාල ජාතකයෙහි "පුෂ්පවතී" නම් විය. මේ යුධඤ්ජය ජාතකයෙහි රමය නගරය නම් විය. මෙසේ මේ නගරයෙහි නම් සමහර කාලයන්හි වෙනස් වේ. එහෙයින් රාජපුතෙතාති රමම නගරෙ සබ්බ දත්තසස නාම රඤ්ඤ පුතෙතා" යයි කියන ලදී.

ඒ රජුට පුත්‍රයෝ දහසක් වූහ. බෝධිසත්වයෝ ජ්‍යෙෂ්ඨ පුත්‍රයාය. රජතුමා ඔහුට යුවරජකම දුන්නේ ය. ඔහු යට සඳහන් පරිදිම දවස් පතා මහදන් පැවැත්වීය. මෙසේ කල්ගතවන විට බෝධි සත්වයෝ එක් දිනක් උදසනම උතුම් රථයට නැගී මහත් වූ ශ්‍රී සම්පත්තියෙන් උයන් කෙළියට යන්නාහු ගස් අග, තණ අග, අතු අග, මකුළු දල් ආදියෙහි මුතු දැල්සේ එල්ලනාවූ පිනි බිඳ දක "යහළු රියදුර, මේ කිමෙක් දැයි අසා දේවයන් වහන්ස, මේ හිම ඇති කල්හි වැටෙන පිනි බිඳුයයි අසා දිවා කාලය උයනෙහි ක්‍රීඩාකොට සවස් කල ආපසු යන්නාහු ඒ පිනිබිඳු නො දක "යහළු රියදුර, ඒ පිනි බිඳු කොහිද? ඒවා දැන් නො දකිමි"යි විමසා "දේවයන් වහන්ස, හිරු උදාවන විට සියල්ල බිඳී වියලී යති"යි අසා "යම්සේ මේවා ඉපදී බිඳේ ද මෙසේ මේ සත්වයන්ගේ ජීවිත සංස්කාරයෝද තණ අග පිනිබිඳු වැනියහ. එහෙයින් මවිසින් ව්‍යාධි, ජරා, මරණයෙන් පීඩාවන්ට පෙරම මවුපියන් විමසා පැවිදිවීමට වටියයි පිනි බිඳුම අරමුණු කොට භවත්‍රය ගිනි ගෙන දිලිසෙන්නාක් මෙන් දකින්නාහු තම ගෙට පැමිණ සරසා පිළියෙළ කළ විනිශ්චය ශාලාවේ හුන් පියාණන් සම්පයට ගොස් පියාට වැඳ එකත්පසෙක සිට පැවිදිවන්නට අවසර ඉල්ලූහ. එහෙයින් වදාළහ.

උසසා වබ්ඤ්ඤං සුරියාතපෙ පතිතං දිස්වා න සංවිජං

243. "තඤ්ඤෙ වාධිපතිං කතවා සංවෙගමනුබුද්ධහිං,
මාතාපිතුච වඤ්ඤා පබ්බ ජස් මනුසාවනනි. (වරියා පිටක)

"සුයඝී රශ්මියෙන් විනාශ වූ පිනි බිත්දු දක සංවේගයට පැමිණියෙමි. ඒ පිනිබිත්දුන්ගේ අතිත්‍යතාව නිමිතිකොට ගෙන සංවේගය වැටුණෙමි. මම මවු ද පියා ද වැඳ පැවිදිවීම පිණිස අවසර ඉල්ලීමි.

එහි "සුරියාතපෙ" යනු සුයඝී රශ්මිය හේතුවෙන්, සුයඝීරශ්මිය වැදීම නිමිතිකොට, "සුරියාතපෙන" යයිද පාඨයකි. "පතිතං දිස්වාන" යනු විනාශ වූ බව දක, පෙර ගස් අග ආදියෙහි මුතුදල් ආදි ආකාරයෙන් එල්ලී පෙනෙමින් තිබූ පිනිබිඳු සුයඝීරශ්මිය වැටීමෙන් විනාශ වූ බව පැණසින් දක, "සංවිජං" යනු මේවා යම්සේද එසේ සත්වයන්ගේ ජීවිතයෝ ද වහවහා

බිදීම සවිභාව කොට ඇත්තාහ'යි අනිත්‍යතාව මෙතෙහි කිරීම් වශයෙන් සංවේගයට පැමිණියෙමි. "තඤ්ඤ වාධිපතීං කඛා සංවේගමනුබ්‍රහ්මිං" යනු එම පිනිබින්නේ අනිත්‍ය තාවම අධිපතිකොට, ප්‍රමුඛකොට, පුච්ඡිගම කොට, ඉදිරියෙන් යන්නෙක් කොට, එසේම සියලු සංස්කාරයන්ගේ අස්ථිර බව, මඳකලක් පවත්නා බව සිහිකරන්නේ එක්වරක් උපන් සංවේගය නැවත නැවත ඉපිදවීම් වශයෙන් වැඩුයෙමි. "පබ්බස මනුසාවහං" යනු තණ අඟ පිනිබිඳු මෙන් සත්වයන්ගේ ජීවිත විරස්ථායී නොවන කල ව්‍යාධි, ජරා මරණයෙන් නොමැඳුනා වූම මවිසින් පැවිදිව යම් තැනෙකහි මේවා නොවේ ද ඒ අමානමහා නිවාණය සෙවිය යුතුයයි සිතා මවුපියන් වෙත එළඹ වැද මට පැවිදි වීමට කැමැත්ත දෙනු මැනවැයි මම ඔවුන් ගෙන් පැවිද්ද ඉල්ලීමි.

මෙසේ මහාසත්වයන් විසින් පැවිද්ද සඳහා අවසර ඉල්ලූ කල්හි "සුධංකරය යුවරජු වනාහි පැවිදිවනු කැමැත්තේ ය'යි සියලු නගරයෙහි කෝලභලයක් විය. එසමයෙහි කසිරට වාසිහු රජු දැකීමට පැමිණ රම්‍ය නගරයෙහි වෙසෙති. ඔවුහු සියල්ලෝම එහි රැස්වූහ. මෙසේ පිරිවර සහිත රජතුමා ද නියමිගම් වැසියෝ මෙන්ම ජනපද වැසියෝ ද බෝධිසත්වයන්ගේ මවුදේවියද අන්තඃපුර සියලු ස්ත්‍රීහු ද "පුත, කුමාරයෙනි, පැවිදි නොවනු මැනව'යි මහාසත්වයන් වැළැක්වූහ. එහිදී රජතුමා ඉදින් නුඹට පඤ්චකාමයෙන් අඩුවක් වී නම් මම එය පුරවන්නෙමි. අදම රාජ්‍යය පිළිගනුව'යි කිය බෝධිසත්වයෝ පියාණන්ට

"පියරජතුමනි, පැවිදිවන මා නොවළක්වනු මැනවි. මා කාමයෙන් මත්වුවෙක් නො වෙමිවා. ජරාවේ වසඟයට යන්නෙක් නොවෙමිවා'යි" (ජාතක පාලි)

තමාගේ පැවිද්දට ඇති කැමැත්තම කියා - එය අසා අන්තඃපුර ස්ත්‍රීන් සමග අනුකම්පා කටයුතු සේ වැලපෙන මෑණියන්ට

"මනුෂ්‍යයන්ගේ ආයුෂ හිරු උදාවන සමයේ තණ අඟ පිනිබිඳු වැනිය. මෑණියනි, මා නො වළක්වනු මැනවී'යි (ජාතක පාලිය)

තමා පැවිදි වීමට තේතුව කියා ඔවුන් විසින් නොයෙක් ආකාරයෙන් ඉල්ලා සිටිනු ලබන කල්හිත් වැඩෙන සංවේග ඇති බැවින් නොපසුබස්නා සිත් ඇත්තාහු ඉතා ප්‍රිය වූ මහත් ඥාති වර්ගයා කෙරෙහින් උදාර රාජසම්පත් කෙරෙහින් අපේක්ෂා රහිත සිත් ඇත්තාහු පැවිදිවූහ. එහෙයින් වදාරණ ලදී :-

244. "යාවනති මං පඤ්ඤා ලිකා සනෙගමා සරධං කා අඤ්ඤා ච පුත්ත පටිපඤ්ඤා ඉදධංචී නං මහාමහිං"

245. "සරාජකෙ සහොරොධෙ සනෙගමෙ සරධං කෙ කරුණං පරිදෙවනෙත අනපෙකෙඛා හි පබ්බජං" (වර්ගය පිටක)

"නියමිගම් වැස්සන් සහිතවූද රට වැස්සන් සහිත වූද සියලු රාජ පුරුෂයෝ බඳනා ලද ඇදිලි ඇතිව මට යාඥා කෙරෙත් (මවුපියෝ ද) "පුත්‍රය, සමෘද්ධ වූ (සම්පත්තියෙන්) පිරුණා වූ මේ මහා පෘථිවිය අදම අනුශාසනා කරව'යි යාඥා කෙරෙත්.

රජුන් සහිත වූ අන්තර්ජාත ස්ත්‍රීන් සහිත වූ නියමිගම් වැස්සන් සහිතවූ රට වැසියන් සහිතවූ (මහජනයා) බැගෑපත්ව වැළපෙන කල්හි නොඇලුණු සිත් ඇතිව (රජ ඉසුරු ආදිය) පරිත්‍යාග කළෙමි.

එහි "පඤ්ඤා ලිකා" යනු බඳින ලද ඇදිලි ඇත්තාහු "සනෙගමා සරධං කා" යනු නියමිගම් වැසියන් මෙන්ම රට වැසියන් ද සමග සියලු රාජ පුරුෂයෝ දේවයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ පැවිදි නොවනු මැනව'යි මගෙන් ඉල්ලා සිටිති. මවුපියෝ වනාහි "අඤ්ඤා ච පුත්ත පටිපඤ්ඤා" පුත්‍ර, අදම රාජ්‍යය පිළිපදුව. ගම් නියමිගම් රාජධානීන්හි අභිවාද්ධියෙන්ද විපුලත්වයට පැමිණීමෙන්ද "ඉදධං" වූ, ධනසාර සම්පත්තියෙන් සහ ධනන්‍යාදිය නිෂ්පාදනයෙන් ද "චීනං" සමෘද්ධ වූ මේ "මහාමහිං" (මහා පෘථිවිය) අනුශාසනා කරව, ඡත්‍ර නංවා රාජ්‍යය කරව'යි යාඥාකෙරෙත් (ඉල්ලා සිටිති) මෙසේ වනාහි රජු සහිත වූයේ "සරාජකෙ"යි "සහොරොධෙ, සනෙගමෙ" සරධං කෙ යන පදද එසේමය. යම්සේ මහජනයාට මහත් වූ කරුණාවක් ඇතිවේද අසන්නන්ට ද එසේමය. දකින්නන්ට මහත් කරුණාවක් ඇතිවීම ගැන කියනුම කවරේද? එසේ "කරුණං පරිදෙවනෙත" (බැගෑපත්ව වැළපෙන කල්හි) එහි "අනපෙකෙඛා" නොඇලුණු සිත් ඇතිව මම එදින පැවිදිවීම'යි දක්වයි.

දන් වක්‍රවර්ති සම්පත් සමාන රාජ්‍ය සම්පත් ද, අතිශයින් ප්‍රිය වූ ඥාති බන්ධුන් ද අත්හැර, සෙනෙහැති පිරිවර ජනයා ද ලෝකාභිමත මහත් කීර්තිය ද අපේක්‍ෂා නොකරමින් යම් අර්ථයක් සඳහා අත්හැරියෙමි ද යන්න දැක්වීමට ගාථා දෙකක් වදාළහ.

246. "කෙවලං පඨවිං රජ්ඣං ඤාතිපරිජනං යසං වජමානො න විනෙත සිං බොධියායෙව කාරණා

247. "මාතා පිතා න මෙ දෙස්සා නපි මෙ දෙස්සං මහායසං සබ්බඤ්ඤා නං පියං මය්‍යාං නසමා රජ්ජං පරිචච්ඡන්ති"

"සියලු පෘථිවිය ද රජ ඉසුරු ද නැයන් ද පිරිවර ජනයා ද කීර්තිය ද පරිත්‍යාග කරමින් ඒගැන නො සිතුවෙමි සඵඤ්ඤානන්‍ය ලැබීමට ඇති කැමැත්තම එයට හේතුවයි.

මවුපිය දෙදෙනා මට අප්‍රියයෝ නො වෙති. මහත් ඵෙශ්වයඝියද මට අප්‍රිය නො වෙයි. මට සඵඤ්ඤානන්‍ය ප්‍රිය වෙයි. එහෙයින් රාජ්‍යය අත්හළෙමි.

එහි "කෙචලං" යනු ඉතිරියක් නැතිව අන්තඃපුරය ද මුහුදු කෙළෙවර කොට ඇති පොළොව ද පැවිදිවීමේ අදහසින් අන්තරින්තේ මෙසේ සම්මා සම්බෝධිය අවබෝධ කරගැනීමට හැකියයි "බොධියා යෙව කාරණා" (සඵඤ්ඤානන්‍යම කරුණු වශයෙන් සලකා) අන් කිසිවක් නො සිතුවෙමි. එහි ස්වල්පයක්වත් ඇලීමක් නුපදවිමි යන අර්ථයයි. "නසමා" යනු මවුපියන් මෙන්ම ඒ මහා සම්පත් ද රාජ්‍යය ද මට අප්‍රිය නො වේ. ප්‍රියමය. යම් හෙයකින් ඊට වඩා සිය ගුණයකින් දහස් ගුණයකින් ලක්ෂ ගුණයකින් සඵඤ්ඤානන්‍යම මට ඉතාමත් ප්‍රියවේද එහෙයින් මවුපියන් සමග රාජ්‍යය මම එකල්හි පරිත්‍යාග කෙළෙමි' යනුයි.

එකල්හි මේ සියල්ල පරිත්‍යාග කොට පැවිදි වීමට මහා සන්වයන් නික්මෙන කල්හි එතුමන්ගේ බාල සොහොයුරු යුධට්ඨිල නම් කුමාරයා පියාණන්ට වැද පැවිද්දට අවසර ගෙන බෝධිසත්වයන් ලුහුබැඳගියේය. ඒ දෙදෙනාම නගරයෙන් නික්ම මහජනයා නවතා හිමවනට පිවිස මනරම් තැනක අසපුවක් කොට සෘෂි ප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව ධ්‍යාන අභිඤා උපදවා වනමුල් ගෙඩි ආදියෙන් දිවිතෙක් යැපී බුහුමලෝකයෙහි උපත ලැබූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහෙයින් වදාළහ.

"උභො කුමාරා පබ්බ ජිතා සුධඤ්ජ යො යුධට්ඨිලො පහාය මාතා පිතරො සඤ්ඤං ඡෙත්වාන මච්චුනො"ති (ජාතක පාලිය)

සුධඤ්ජය, යුධට්ඨිල යන කුමාරවරු මවුපියන් හැරදමා මරුවාගේ බැමි කපා පැවිදි වූහ.

එහි "සඤ්ඤං ඡෙත්වාන මච්චුනො" යනු මෘතයු මාරයාට සහකාරි කරුණු වූ හෙයින් සන්තානගත රාගදෝස මෝහ සඬ්ඛ්‍යාත සඬ්ඛයන් වික්බම්භණ වශයෙන් සිදු දෙදෙනාම පැවිදිවූහ යනුයි. එකල්හි මවු පියෝ මහාරාජ කුලයෝ වූහ. යුධට්ඨිල කුමාරයා ආනන්ද තෙරය. යුධඤ්ජය නම්

ලෝකනාට බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. එතුමන්ගේ පැවිදි වීමට පෙර පැවැත් වූ මහාදානාදිය මෙන්ම රාජ්‍යාදිය පරිත්‍යාග කිරීමත් දාන පාරමිය. කායවාග් සංවරය ශීලපාරමී ය. පුච්ඡ්‍යාදී ධ්‍යානධර්මය නෙකධර්ම පාරමී ය, අනිත්‍යතාදී ලක්ෂණ මෙනෙහි කිරීම ආදිකොට අභිඥා අධිගමය අවසන් කොට ඇති ප්‍රඥාව, දානාදියට උපකාර අනුපකාර ධර්ම පරික්‍ෂාකරන ප්‍රඥාව ද ප්‍රඥා පාරමී ය සියලු තන්හි එම අවිසාධන වියඝී විරිය පාරමී ය, ඥාන ක්‍ෂාන්තිය හා අධිවාසන ක්‍ෂාන්තිය බන්ධි පාරමී ය, ප්‍රතිඥාවට විරුද්ධව කථා නොකිරීම සච්චපාරමී ය, සියලු තන්හි අවලසමාදානයාගේ අධිෂ්ඨානය අධිච්ඨාන පාරමී ය. සියලු සත්වයන් කෙරෙහි හිත සිත් ඇති බවද, මෛත්‍රී බ්‍රහ්ම විහාර වශයෙන්ද මෙන්තා පාරමීය. සත්ව සංස්කාරයන් විසින් කරන ලද විප්‍රකාරයන්හි උපේක්‍ෂාව උපේක්‍ෂාකිරීම් වශයෙන්ද බ්‍රහ්මවිහාර වශයෙන්ද උපෙක්ඛා පාරමීයයි දශ පාරමිතාවෝ ම (මෙම වර්තයෙහි) ලැබෙත්. විශේෂ වශයෙන් වනාහි නෙකධර්ම පාරමිතාව යයි දත යුතු ය. අකිත්ති වර්තයෙහි මෙන් මෙහිද මහා පුරුෂයන්ගේ ආශ්වයඝී ගුණයෝ සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ.

"එවං අච්ඡරියා එනෙ අබ්‍යතාව මහෙසිනො -
ධම්ම සස අනු ධම්ම තා'යි
(අකිත්ති වරියා)

**පළමුවෙනි
යුධඤ්ජය වර්තයයි.**

- 248. "පුනාපරං යදා හොමී ඉන්ද්‍රපනෙන පුරුන්තමෙ කාමිනො දයිනො පුනො සොමනසොසාති විසසුනො
- 249. "සීලවා ගුණසම්ප නොනා කල්‍යාණ පටිභාණවා චුදධාප වායී හිරිමා සඛග හෙසුව කොච්චො
- 250. "තසස රඤ්ඤා පකරො අහොසි කුහක තාපසො ආරාමං මාලාවච්ඡ ඤච රොපයිත්වාන ජීවති" (වරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (වර්තයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙක්හි (මම) උතුම් වූ ඉදිපත් නුවර මවුපියන් විසින් පහත ලද්දා වූ අතිශයින් ප්‍රිය කරන ලද සොමනස්ස යයි ප්‍රසිද්ධ වූ පුත්‍රයෙක් වීම් ද, එකල්හි (මම) සිල්වත් වූ, ගුණයෙන් යුතු මනාසේ වැටහෙන නුවණ ඇති කුලදෙවුවන් පුදන්තා වූ (පවට) ලජ්ජා ඇති (සතර) සංග්‍රහ වස්තූන්හි දක්‍ෂයෙක් වීම්. ඒ රජුට වල්ලභ වූ කුහක තාපසයෙක් වූයේය. (ඒ තාපසනෙම) පුෂ්පාරාම ද

ඵලාරාම ද වචා (ඒවා විකුණා) ජීවත් වෙයි.

දෙවෙනි (සොමනස්ස වර්තයෙහි) "ඉන්ද්‍රපතෙන පුරුහතමෙ" යනු මෙතම් වූ උතුම් නගරයෙහි, "කාමිනො" යනු මවුපිය ආදීන් විසින් "අනේ, ඒකාන්තයෙන් එක් පුතෙක් උපදින්නේ නම් මැනවැයි බොහෝ කාලයක සිට පනන ලද්දේ, "දායිනො" යනු ප්‍රිය කරන ලද, "සොමනස්සොති විස්සුනො" යනු සෝමනස්ස යයි මෙසේ ප්‍රකාශ වූ නම් ඇති "සීලවා" යනු දගකුලකම්පට්ඨිලයෙන් මෙන්ම ආචාර්‍යශීලයෙන් ද යුක්ත වූ "ගුණසමනො" යනු ශ්‍රද්ධා, බහුශ්‍රැත ආදී ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ හෝ සම්පුර්ණ වූ, "කල්‍යාණ පටිභානවා" යනු ඒ ඒ දෙය මෙසේ කළයුතුයයි සිද්ධ කිරීමෙන් ද, උපාය කෞශල්‍ය සඬ්ඛ්‍යාත සුන්දර ප්‍රතිභාත ඥානයෙන් ද යුක්තවූ "වුද්ධාපවායී" යනු මවුපියෝ ය කුල දෙවුවෝ ය යන උපතින් වැඩි හිටියෝ වෙත්ද, යම් ශීලාදී ගුණයන්ගෙන් වැඩිහිටියෝ වෙත්ද ඔවුන්ට පුදන සුලු වූ "නිරිමා" යනු පව පිළිකල්කරන ලක්ෂණය ඇති ලජ්ජාවෙන් යුත්, "සඬ්ඛ හෙසුච කොච්චො" යනු දාන, ප්‍රියවචන, අර්චයනී, සමානාත්මතා සඬ්ඛ්‍යාත සතරසංග්‍රහවස්තූන්ගෙන් සුදුසු පරිදි සත්වයන්ට සංග්‍රහ කිරීමෙහි දක්ෂ වූ, මෙබඳු වූ "රේණු" නම් කුරුරුපුරුණේ පුතා, "සෝමනස්ස" යයි යම්කලෙක ප්‍රසිද්ධ වූයෙම් ද යනු සම්බන්ධය වේ.

"තස්ස රකෙඤ්ඤ පතිකරො" ඒ කුරුරුපුරුණ විසින් දිනපතා නිරන්තරයෙන් උපකාර කළ බැවින් ප්‍රතික්‍රියා වශයෙන් වල්ලභ වූ, "කුහක තාපසො" යනු තමා ළඟ නැති ගුණයන්ට සැලකීම ලක්ෂණ කොට ඇති කුහක කමින් ජීවිතය පවත්වන එක් තාපසයෙක්, ඔහුට රජු විසින් සත්කාර කළ යුත්තේ විය. "ආරාමං" යනු ඵලාරාමය, යම් තැනෙක්හි කැකිරි, ලඬු, කොමඩු, පුහුල් ආදී ගෙඩි සහිත වැල් මෙන්ම කුරතම්පලා වැනි පලාවභීද රෝපණය කරනු ලබයිද එතැන, "මාලාවච්ඡං" යනු දෑසමත්, යොහොඹු ආදී මල් පැලෑටි, එයින් පුෂ්පාරාමය හෙවත් මල්වත්ත දක්වයි. මෙහිද උයනක් කොට එහි මල් පැලෑටි ද, ඉහත සඳහන් ඵල සහිත පැලෑටි ද රෝපණය කොට එයින් ලැබුණු ධනය එකතුකොට තබමින් ජීවත් වෙයි යන අර්ථයයි දත යුතුය. මේ එහි අනුපිළිවෙල කථාවයි.

එකල්හි මහා රක්ඛිත නම් තාපස කෙනෙක් පන්සියයක් නවුසන් විසින් පිරිවැරුවාහු හිමාලයෙහි වැස ලුණු ඇඹුල් සෙවීම පිණිස ජනපද චාරිකාවෙහි හැසිරෙමින් ඉදිපත් නුවරට පැමිණ රජ උයනෙහි වැස පිරිස සහිතව පිඬුපිණිස හැසිරෙන්නාහු රජ දොරටුවට පැමිණියහ. රජතුමා සෑමවරුන් සමූහය දක ඔවුන්ගේ ඉරියව්වෙහි පැහැදුනේ සරසා පිළියෙල කළ උඩුමහල් තලයෙහි හිඳුවා ප්‍රණීත ආහාරයෙන් වළඳවා "ඤාමීනී මේ

වස්කාලය මගේ උයනෙහිම වසනු මැනව"යි කියා එතුමන් සමග උයනට ගොස් වසන තැන් පිළියෙළ කරවා පැවිදි පිරිකර දී නික්ම ගියේය. එතැන් පටන් ඒ සියල්ලෝම රජගෙදර වළඳන්. රජ වනාහි දරුවන් නැත්තෙකි, පුතුන් ප්‍රාර්ථනා කරයි. පුත්තු නූපදිති, වස්කාලය අවසන් වීමෙන් පසු මහාරක්ඛිත තවුසා හිමාලයට යන්නෙමු'යි රජු විමසා රජු විසින් කරන ලද සත්කාර සම්මාන ඇත්තේ නික්ම අතරමග මද්දනන් වේලෙහි මගින් ඉවත් ව සනසෙවන ඇති ගසක්යට පිරිස් සහිතව හුන්නේ ය.

තාපසවරු මෙබඳු කථාවක් ඉපිදවුවාහු ය. රජ වනාහි දරුවන් නැත්තෙකි. ඉදින් රජුහට රාජපුත්‍රයෙක් ලැබෙන්නේ නම් මැනවි යනුවෙනි. මහාරක්ඛිත තවුසා එම කථාව අසා රජුට පුතෙක් ලැබෙන්නේද නැතහොත් නොලැබෙන්නේ දැයි සලකා බලන්නේ "ලැබෙන්නේය"යි දැන තෙපි ඒ ගැන නොසිතවී, අද අඵයම් වේලෙහි එක් දේවපුත්‍රයෙක් වූත වී රජුගේ අගමෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිද ගන්නේය'යි කිය. එය අසා එක් කපටි තවුසෙක් "දැන් රජුගේ කුලපගයෙක් වන්නෙමි"යි සිතා තාපසයන් පිටත්වන කල්හි ගිලන් ස්වභාවයක් පෙන්වා වැදහෙව "එව යමු"යි කී කල්හි "නොහැක්කෙමි"යි කිය. මහා රක්ඛිත තවුසා ඔහු වැදහොත් කාරණය දැන "යම් කලෙක හැකිනම් එකල එව"යි කියා යෘෂි සමුහයා ද ධගෙන හිමවතටම ගියේ ය.

කුහක තවුසා ආපසු හැරී වේගයෙන් ගොස් රජ දොරටුවෙහි සිට "මහාරක්ඛිත තවුසාගේ අතවැසි තාපසයෙක් පැමිණියේ ය"යි රජුට දන්වා රජතුමා විසින් වහා කැඳවන ලද්දේ ප්‍රාසාදයට නැග පැණ වූ ආසනයෙහි හුන්නේය. රජතුමා ඔහුට වැඳ එකත්පසෙක හුන්නේ යෘෂිවරුන්ගේ සුවදුක් විමසා "ස්වාමීනි, ඉතා ඉක්මනින් ආපසු හැරී ආවේ කුමක් සදහාදැයි ඇසීය. මහ රජතුමනි තාපස සමුහයා සුවසේ හුන්නාහු ඉදින් මේ රජුට වංශය රකින පුතෙක් උපන්නේනම් යහපතැයි කථාවක් ඉපදෙව්වාහුය. මම ඒ කථාව අසා රජතුමාට පුතෙක් ලැබෙන්නේද? නැතහොත් නොලැබෙන්නේදැයි දිවැසින් බලන්නේ "මහත් යෘද්ධි ඇති දිව්‍ය පුත්‍රයෙක් වුවව සුධම්මා අගමෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිදගන්නේය'යි දැක ඒ බව නොදන්නාහු ගැබ නසා ගන්නහුය. එබැවින් පළමුකොට රජුට ඒ බව කියන්නෙමි'යි නුඹවහන්සේට කීම සදහා පැමිණියෙමි. මා විසින් ඒ බව ඔබතුමාට කියන ලදී. මම යමි'යි කිය.

රජතුමා "ස්වාමීනි, නොවඩිනු මැනවැයි කුටුපහටුව පහන් සිත් ඇත්තේ කුහක තාපසයා උයනට පමුණුවා වසන තැනක් සලසා දුන්නේ ය. හෙතෙම එතැන් පටන් රාජ කුලයෙන් අනුභව කරමින් වසයි. ඔහුට "දිබ්බවකු" යයි නමක් ඇතිවිය. එකල්හි බෝධිසත්වයෝ තව්තිසා

දෙවිලොචින් චූත ව අගමෙහෙසියගේ කුස පිළිසිඳ ගත්හ. උපන්නා වූ එකුමන්ට නම්තබන දවසෙහි "සෝමනස්ස" යයි නම් කළහ. හෙතෙම කුමාර පෙරහරින් වැඩේ. කුහක තාපසයා ද උයනෙහි එක් පැත්තක නොයෙක් ආකාරයේ මාළුවට නිසි පලා ආදියද පලවැල් ආදිය ද වටා පලාකොළ වෙළෙන්දන් අතට දී විකුණමින් ධනය රැස් කරයි. ඉක්බිති බෝධිසත්වයන්ට සත් හැවිරිදි කල රජුගේ පසල් දනව්වක් කිපුනේ රජතුමා පුතණුවෙහි! දිබ්බවක්ඛු තාපසයා කෙරෙහි ප්‍රමාද නොවෙව්'යි කුමාරයාට පවරා පසල් දනව්ව සංසිඳවීමට ගියේය. ඉක්බිති එක් දවසක් කුමාරයා "ජට්ටයා දකින්නෙමි"යි උයනට ගොස් හොර තවුසා එක් සුවදැති කසාවතක් හැඳ එකක් පොරවා අත් දෙකෙන් කල දෙකක් ගෙන එලවළු වත්තෙහි ජලය ඉසිනු දෑක "මේ සොර තවුසා තමාගේ මහණ දම් නොකොට පලා කොළ වෙළඳම් කෙරේ යයි දෑක "පලාකොළ ගහපතියා කුමක් කෙරෙහිද"යි ඔහු ලජ්ජා කරවා නොවැදම නික්මගියේය.

සොර ජට්ටයා "මේ කුමාරයා මේ අවස්ථාවෙහිම මේඛඳුය, පසුව කුමක් කරන්නේදැයි කවුරු දනිත් ද? දැන්ම මොහු නසන්නට වටීයයි සිතා රජු එන කාලයෙහි ගල්පුවරුව එක් පසෙක දමා පැත්තලය බිඳ පන්සලෙහි තණ විසුරුවා ශරීරයෙහි තෙල් ගල්වාගෙන පන්සලට පිවිස ගිස වසා පොරවාගෙන මහත් දුකට පත්වුවෙකු මෙන් ඇඳෙහි වැද හොත්තේය. රජ පැමිණ නගරය පැදකුණු කොට රජවාසලට නොපිවිසම "මගේ ස්වාමීවූ දිබ්බවක්ඛු තාපසයන් දකින්නෙමි"යි පන්සල් දොරකඩට ගොස් ඒ විප්‍රකාරය දෑක "මේ කිනම් කාරණයක් දැයි" ඇතුළට පිවිස වැදහොත්තාවූ තාපසයා දෑක පා පිරිමදිමින් "ස්වාමීනි කවරකු විසින් නුඹවහන්සේ මෙසේ වෙහෙසට පත් කළෙහිද? මම අද ඔහු යමලොවට පමුණුවමි, ඔහු මට වහා කියනු මැනවි"යි කීය.

එය අසා සොර ජට්ටයා කෙදිරිගාමින් නැගිට "මහරජ, නුඹ වහන්සේ දැක්කහුය, නුඹ වහන්සේ කෙරෙහි විශ්වාසයෙන් මම මේ විප්‍රකාරයට පැමිණි යේ වෙමි. නුඹ වහන්සේගේ පුතා විසින් මෙසේ වෙහෙසට පත් කළේ වෙමි"යි කීය. එය අසා රජතුමා වෝර්ණාතකයන් අමතා "යච්, කුමාරයාගේ ගිස සිඳ ඔහුගේ ශරීරය කඩකඩ කොට කපා විටීයක් විටීයක් පාසා දමව්" යයි අණ කළේය. ඒ වධකයෝ මව විසින් සරසා තම ඇකයෙහි හොවන ලද කුමාරයා "රජතුමා විසින් නුඹට වධාඥා කරන ලද්දේය"යි කියා ඇද්දාහ. කුමාරයා මරණ භයින් බියපත් වූයේ මවගේ ඇකයෙන් නැගිට "මා රජුට දක්වව්, රාජකායඝීයක් ඇතැයි කීය. ඔවුහු කුමාරයාගේ වචනය අසා මැරීමට නොහැක්කාහු ගොණෙකු මෙන් රැහැණින් ඇඳගෙන ගොස් රජුට දැක්වූහ. එහෙයින් තමහං දිසඛාන කුහකං

යනාදිය වදාරණ ලදී.

- 251. "තමහං දිස්වාන කුහකං ට්ඨසරාසිං ච අනණ්ඩුලං
දුමං අනෙතො ච සුසිරං කදලිංච අසාරකං
- 252. "නන්ධිමස්ස සතං ධමමො සාමඤ්ඤ පගතො අයං
හිරි සුක්ක ධමම ජහිතො ජීවිත චුත්ති කාරණා

 253. "කුපිතො අහොසි පචච නොතා අටචිති පරන්තිහි
තං නිසෙධෙතුං ගච්ඡ නොතා අනුසාසි පිනාමමං
 254. "මා පමජ්ජ කුචං තාත ජට්ඨං උග්ග තාපනං
යදිච්ඡ කං පටතෙත හි සබ්බකාම දදො හි සො
 255. "තමහං ගන්තො නුපට්ඨානං ඉදං වචනමබුච්චිං
කචචි තෙ ගහපති කුසලං කිං චා තෙ ආහරියතු
 256. "තෙත සො කුපිතො ආසි කුහකො මානනිස්සිතො
සාතාපෙමී කුචං අජ්ජ රට්ඨා පබ්බාජයාමී චා
 257. "නිසෙධයිත්වා පචච නතං රාජා කුහකමබුච්චි
කචචි තෙ භනෙත බමනීයං සමමානො තෙ පචන්තිතො
තස්ස ආචිකංති පාපො කුමාරො යථා නාසියො
 258. "තස්ස තං වචනං සුත්වා ආණාපෙසි මහීපති
සීසං තජෙථ ච ජ්ජදිත්වා කත්වාන චතුබ්බකිං
රට්ඨො රට්ඨො දස්සෙථ සා ගති ජට්ඨහිලිතා
 259. "තත්ථ කාරණිකා ගන්තො වණ්ඩා ලුඤ්ඤා අකාරුණා
මාතු අධෙක නිසිත්ත ස්ස ආකඨ්ඨිත්වා නයන්ති මං
 260. "තෙසාහං ඵචමචචං බන්ධනං ගාලුභ බන්ධනං
රඤ්ඤා දස්සෙථ මං බිප්පං රාජ කිරියානි අත්ථි මෙ
 261. "තෙ මං රඤ්ඤා දස්ස සිංසු පාපස්ස පාපසෙවිනො
දිස්වාන තං සඤ්ඤාපෙසිං මමඤ්ච වසමානසිං (වර්ගා පිටක)

"මම සහල් නැත්තා වූ බොල්ඳසක් මෙන් ද ඇතුළත සිදුරක් ඇති ගසක් මෙන් ද කෙසෙල් ගසක් මෙන් ද සාර රහිත වූ ඒ කුහකයා දැක මොහුට සත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මයක් නැත. මෙතෙම ග්‍රමණ භාවයෙන් ද

පහවුවෙකි. පහකළ හිරිසඬිබාහාන කුශලධම් ඇත්තේය. දිවිපෙවෙන පිණිසම තාපස ස්වරූපයෙන් හැසිරෙයි (සිතුවෙමි)

වනවාසී ප්‍රත්‍යන්ත දේශිකයන් විසින් පසල් දනව්වක් කලබවන ලද්දේ විය. එය වළක්වන්නට යන්නාවූ පියරජ මට අනුශාසනා කළේය.

"දරුව, නුඹ උග්‍ර තපස් ඇති ජටිලයා කෙරෙහි ප්‍රමාද නොවේව. හෙතෙම වනාහි (අප) කැමති සියලු සම්පත් දෙන්නේ ය. ඔහුගේ සිතට අනුකූලව පවතුව" කියාය.

මම ඔහුට උපස්ථාන පිණිස ගොස් "ගහපතිය, කිමෙක් ද නුඹට පහසු ද? නුඹට කුමක් ගෙන ආ යුතුද" යන මේ වචනය කිමි.

එයින් මානය ඇසුරු කළ ඒ කුහකයා කිපුනේ විය. "අදම තා මරවන්නෙමි රටින් හෝ තෙරපවන්නෙමි"යි කියේය.

රජතෙම ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදය සංසඳුවා (උයනට ගොස්) කුහකයාට "ස්වාමීනි, නුඹ වහන්සේට කිමෙක් ද, ශරීර පහසු ඇත්තේ ද, නුඹවහන්සේට සම්මාන සත්කාර පවත්වන ලද්දේදැයි ඇසීය. ලාමක වූ හෙතෙම යම් පරිද්දෙකින් කුමාරයා නැසිය යුතු වන්නේ ද එපරිද්දෙන් රජුට සැල කළේය.

රජතෙම ඔහුගේ ඒ වචනය අසා (කුමාරයා අල්වා) එහිදීම හිස සිඳ ශරීරය සතර කඩ කොට විවීයක් පාසා දක්වමි"යි යයි අණ කළේය. මේ වනාහි ජටිලයාට නින්දා කිරීමේ විපාකය යයි කියේ ය.

එවිට වණ්ඩ වූ අති දරුණු වූ කරුණා රහිත වූ වධකයෝ මවගේ ඇකයෙහි සිටියදී මා ඇදගෙන වධස්ථානයට ගෙනයති.

දැඩිවූ බන්ධනයෙන් බදින්නාවූ ඔවුන්ට "මට රජහට කිවයුතු රාජකෘත්‍යයෝ ඇත්තාහ. වහාම මා රජහට දක්වමි යයි මෙසේ කිමි.

ඔවුහු පාපින් සේවනය කරන්නාවූ පව්වු වූ රජහට මා දැක්වුහ. මම ඔහු දෑක (කරුණු ඇතියේ) දැන්වූයෙමි. (එසේ දන්වා ඔහු) මගේ වසඟයට පැමිණවූයෙමි"

එහි "ඵසරාසිංච අතණ්ඩුලං" යනු හාල් ඇටවලින් තොර වූ බොල් රැසක් මෙන්, "දුමංච" ඇතුළත මහත් සිදුරක් ඇති ගසක් මෙන්, "කදලිං වියච අසාරකං" ශීලාදි සාරයන්ගෙන් තොරවූ තාපසයා දෑක "මොහුට සන්පුරුෂ සාධුන්ගේ ධ්‍යානාදි ධම් නැත. එබැවින් "සාමක්ඤ්ඤ" ශ්‍රමණ

හාවයෙන් ශීල මාත්‍රයෙන් පවා ඉවත් වූයේ ය. මෙතෙම පිරිහුනේය. එසේම "හිරිසුකකධමම ජනිතො" ඉවත දැමූ හිරි සඬ්ඛ්‍යාත කුශලධම් ඇත්තේය. "ජීවිත වුත්ති කාරණා" යනු හුදෙක් ජීවිතයම හේතුකොට ගෙන මෙතෙම තාපස වේශයෙන් හැසිරෙයි යනුවෙන් සිතුවෙමි'යි දක්වයි. "පරන්තනි" යනු වාසස්ථාන වූ කෙළවර ප්‍රත්‍යන්තයක් මොවුන්ට ඇත්තේනුයි "පරන්තනො" වේ. සීමා අතර වසන්නෝ, වනවාසී ඒ පරන්තින් විසින් ප්‍රත්‍යන්ත දේශය කළඹවන ලද්දේ විය. ඒ ප්‍රත්‍යන්ත දේශිකයන්ගේ කෝපය නැතිකිරීමට, සංසිදුවීමට යන මගේ පියාණන් වන කුරු රජතුමා "දරුව, සෝමනස්ස කුමාරය, මගේ ස්වාමී වූ උග්‍ර තපස් ඇති, දරුණු තපස් ඇති, ඉතාමත් සංසුන් ඉඳුරන් ඇති ජවිලයාණන් කෙරෙහි පමා නොවෙ ව, එතුමා වනාහි අපට සියලු කාම සම්පත් දෙන තැනැත්තාය. එබැවින් "යදිච්ඡකං" යමක් එතුමන්ගේ සිතට රුවි නම් සිතට අනුකූල නම් "පවතෙහි" ඒ අනුව පවතුව'යි එකල මට අනුශාසනා කළේය'යි දක්වයි.

"තමහං ගන්තොනුපට්ඨානං" යනු පියාගේ වචනය නොඉක්ම වන්නේ ඒ සොර තවුසාට උපස්ථානය සඳහා ගොස් එලවළු වත්තෙහි දිය ඉසින ඔහු දක "මෙතෙම පලාකොළ වෙළෙන්දෙක් බව දැන, "කවචී තෙ ගහපති කුසලං" යනු ගහපතිය, නුඹගේ ශරීරය කිම යහපත් ද? යහපත්මය, එනිසාම එලවළු වත්තෙහි දිය ඉසින්නෙහිය. කිම නුඹට අමුරන් හෝ රන් ගෙනඑන්නද? පලා කොළ වෙළඳමෙහි යෙදී සිටින්නේ එම නිසා නොවේදැයි මේ වචන කීවෙමි. "තෙන සො කුපිතො ආසි" යනු මා විසින් කියන ලද ඒ ගහපතිවාදයෙන් මානය ඇසුරු කළ, මානයෙහි ඇලුණු, කුහක හෙතෙම මා කෙරෙහි කිපුණේ කෝපයට පත් වූවෙක් විය. කිපුණෙක් වූයේ "සාතාපෙමි කුචං අජ්ජ රට්ඨා පබ්බාජයාමි වා"යි කිය. එහි "කුචං අජ්ජ" යනු නුඹ අද, දැන්ම, රජු පැමිණි විගසම යන අර්ථයයි. "නිසෙධයිත්වා පච්චන්තං" යනු ප්‍රත්‍යන්ත දේශය සංසිදුවා නගරයට නොපිවිසියේ එකෙණෙහිම උයනට ගොස් සොර තවුසාට, "කවචී තෙ හතෙත ඛමනියං, සමමානො තෙ පවත්තො" යනු කුමාරයා විසින් නුඹ වහන්සේට සම්මාන පවත්වන ලද්දේ වෙහිද? "කුමාරො යථා නාසියො" යනු යම්සේ කුමාරයා නසනු ලබන්නේද, නැසිය යුත්තේ ද, ඝාතනය කරවිය යුත්තේ ද එසේ ඒ පවිටු තවුසා ඒ රජුට කීවේය. "ආණාපෙසි" යනු මාගේ ස්වාමියා, මේ දිබ්බවක්ඛු තාපසයා ඇති කල්හි මට කුමක් නුපදින්නේ ද? එම නිසා මට පුතාගෙන් වැඩක් නැත. ඔහුට වඩා මොහුම ශ්‍රේෂ්ඨයයි සිතා අණ කළේය. කුමක් ද? "සිසං තපෙච්ඡ ජ්ඣිත්වා" යනු යම් තැනක ඒ කුමාරයා දකිවී ද, එහිම ඔහුගේ හිස සිද ඔහුගේ ශරීරය "කත්වාන චතුරණධි කං" සතර කඩක් කොට විටියක් පාසා ගෙන යනු ලබමින් විටියෙන් විටිය විසුරුවමින් දක්වවී. කුමක් නිසාද?

"සා ගති ජට්ඨාසීලනා" යනු යමෙකුන් විසින් මෙම ජට්ඨාසීලනෙම පිළිකල් කරන ලද්දේද ජට්ඨාසීලනාට නින්දා කළ ඔවුන්ගේ ඒ ගතියයි. ඒ නිපන්දෙයයි. ඒ විපාකයයි. "ජට්ඨාසීලනා" යනු ජට්ඨාසීලනාට නින්දා කිරීමේ හේතුවෙන් ඔහුට එය හටගන්නේයයි මෙසේ මෙහි අර්ථය දක යුතුය. "නසං" යනු ඒ රජුගේ අණෙහි (පිහිටා), නැතහොත් තාපසයාගේ එම පරිභවයෙහි (පිහිටා) "කාරණිකා" යනු ඝාතකයෝ වොරඝාතකයෝ යන අර්ථයයි. "වණ්ඩා" යනු කුර වූ, "ලුදා" යනු ඉතාමත් දරුණු. "අකාරුණා" යනුවෙන් එයටම පයඝාතය වචනයක් යොදන ලදී. "අකාරුණා" යයිද පාඨයකි. කරුණාවක් නැතිව යන අර්ථයයි. "මාකුඤ්ඤා නිසිනනසා" යනු මගේ මැණියන් වන සුධම්මා දේවියගේ උකුලෙහි හුන් "නිසිනනසා" යනු අනාදරාර්ථයෙහි ජට්ඨාසීලනා විභක්ති වචනයෙකි. "ආකඩ්ඪිකා නයනති මං" යනු මව විසින් සරසා තමාගේ ඇකයෙහි හිඳුවන ලද මා රජුගේ අණින් ඒ වොර ඝාතකයෝ ගොනෙකු මෙන් රැහැණින් ඇදගෙන වධක භූමියට ගෙන යති. කුමාරයා ගෙන යනු ලබන කල්හි දාසිසමුහයා විසින් පිරිවරන ලද අන්තෘපුර සේත්‍රින් සහිත සුධම්මා දේවිය ද නගර වැසියෝද "අපි නිරපරාධ වූ කුමාරයන් මැරීමට නො දෙන්නෙමු" යි කුමාරයා සමගම ගියහ.

"බන්ධනං ගාඤ්ඤා බන්ධනං" යනු දැඩිවූ බන්ධනයෙන් බදින්නාවූ ඒ වධක පුරුෂයන්ට "රාජකිරියානි අපට්ඨ මෙ" යනු මා විසින් රජුට කිව යුතු රාජ කායඝාතයෝ වෙති. එහෙයින් "රක්ඛාඤ්ඤා දසසායංසු පාපසසා පාප සෙවිනො" යනු තමා පාපශීලී ලාමක හැසිරීම් ඇති කපටි තාපසයා ඇසුරු කිරීමෙන් පාපීන් සේවනය කරන්නාවූ රජුට මා දැක්වුවහ. "දිසවාන තං සඤ්ඤා පෙසිං" යනු මගේ පියාණන් වූ ඒ කුරු රජු දක "දේවයන් වහන්ස, මා කුමක් හෙයින් මරවන්නෙහිදැ" යි කියා එතුමා විසින් "කුමක්හෙයින් වනාහි තුම මගේ ස්වාමී වූ දිබ්බවක්ඛු තාපසයාට ගහපතිවාදයෙන් කථා කළෙහිද? මේ මේ විප්‍රකාර කෙළෙහිදැ යි විවාළ කල්හි "දේවයන් වහන්ස, ගහපතියෙකුහටම ගහපතියා යයි කියන මාගේ කවරනම් වරදක් ද? කියා නොයෙක් ආකාරයේ මල්ගස් වවා ඔහුගේ මල් කොළ ගෙඩි ආදිය විකිණීම, ඔහු ඒවා දිනපතා විකුණන මල් කරු වෙළෙඳුන් අතින් විශ්වාස ගත්වා මල්වතු කොළවතු බලනු මැනවැයි කියා ඔහුගේ පන්සලටද පිවිස මල් ආදිය විකුණා ලැබූ කහවණු මසු පොදිය තමාගේ පුරුෂයන් ලවා බැහැර කරවා රජුට කරුණු ඇති සේ දැන්වූයෙමි. ඔහුගේ කපටිතාපස බව අවබෝධ කරවීමි. "මමඤ්ඤා වසමානායං" යනු එම හැදින්වීමෙන් "කුමාරයා වනාහි ඇත්තක්ම කියයි. මේ කපටි තාපසයා පෙර අල්පේච්ඡයෙකු මෙන් සිට දැන් බහු භණ්ඩික වූයේ යයි යම්සේ ඔහු කෙරෙහි කළකිරුණේ මාගේ වසඟයෙහි පවතී ද, මෙසේ රජු මාගේ වසඟයට පැමිණවූයේමි.

ඉන්පසු මහාසත්වයෝ "මෙබඳු නුවණ නැති රජෙකුගේ සම්පයෙහි විසීමට වඩා හිමවනට පිවිස පැවිදිවීම යුතුයයි සිතා "මහරජතුමනි මට මෙහි විසීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත. මට අවසර දෙනු මැනවි. පැවිදිවන්නෙමි"යි රජු විවාළහ. රජතුමා "දරුව, මවිසින් නොවීමසා නුඹට වඩ නියම කරන ලද්දේය. මාගේ අපරාධයට සමාවුව මැනවැයි මහාසත්වයා කමා කරවාගෙන "අදම මේ රාජ්‍යය පිළිගනුව"යි කීය. කුමාරයා "දේවයන් වහන්ස, මානුසක සම්පත්තින් කුමක් ඇත්තේද, මම පෙර බොහෝ කලක් දිව්‍ය භෝග සම්පත්තින් අනුභව කෙළෙමි. එහිද මාගේ ඇලීමක් නො විය. මම පැවිදි වන්නෙමිමය. ඔබතුමා වැනි නුවණ නැති අනුන් විසින් මගපෙන්විය යුතු බුද්ධිය ඇත්තෙකු ළග නොවසමි"යි කීයා ඔහුට අවවාද දෙන්නේ:

"අනිසමම කතං කමමං අනවඤ්ඤා විනති තං
 භෙසජ්ජ සෙස ව වෙහඬෙගා විපාකො හොති පාපකො "

"නිසමම ච කතං කමමං සමමා වඤ්ඤා විනති තං
 භෙසජ්ජ සෙස ව සමප තති විපාකො හොති භඤ්ඤා කො "

අලසො ගිහි කාමභොගී න සාධු
 අසඤ්ඤා නො පබ්බ ජිතො න සාධු
 රාජා න සාධු අනිසමම කාරී
 යො පණ්ඩිතො කොධනො සො නසාධු

නිසමම බන්ධි යො කයිරා නා නිසමම දිසමප ති
 නිසමම කාරිතො රාජ! යසො කිත්තිඤ්ඤ ව ධඩ්ඪි."

නිසමම දණ්ඩං පණයෙය්‍ය ඉසස රො
 වෙගා කතං තපනෙ භුමිපාල!
 සමමා පණ්ඩිව නරස්ස අඤ්ඤා
 අනානුකඤ්ඤා තෙ භවන්ති පච්ඡා

අනානු කඤ්ඤා නි හි යෙ කරොන්ති
 විහජ්ජ කමමා යනනානි ලොකෙ
 විඤ්ඤාපස සඤ්ඤානි සුබුද්ධානි
 භවන්ති බුද්ධා නුමතානි තානි.

ආගච්ඡං දොවාරිකා බග්ග භඤ්ඤා
 කසාහියා භන්තා මමං ජනිතා!
 මානුච්ච අඬක සමිං අභං නිසිනො
 ආකඩ්ඪි තො සහසා තෙහි දෙව!

කටුකමඟි සමබාධං සුකිච්ඡං පනොතා
මධුරං පියං ජීවිතං ලඤ්ඤ රාජ!
කිවෙෂ් නහං අජ්ජ වධා පමුනොතා
පබ්බජ්ජ මෙවාහිමනො හමසමීති (ජාතක පාලිය)

"නොවීමසා කළ ක්‍රියාවද නො සසඳ සිතන ලද්ද ද වැරදුණු බෙහෙතක්හුගේ විපත්තිය මෙන් ලාමක විපාක ඇත්තේ වෙයි.

වීමසා කරන ලද ක්‍රියාව ද මනාකොට සිතන ලද්ද ද නො වැරදුණු බෙහෙතක්හුගේ සම්පත මෙන් යහපත් විපාක ඇත්තේ වෙයි.

අලසවූ කාමභෝගී ගිහියා නො මැනවි. සංයම නොවූ පැවිද්දා නො මැනවි. පරීක්ෂා නොකොට කටයුතු කරන රජතෙමේ නො මැනවි. යම් පණ්ඩිතයෙක් කිපෙනසුලු වේද ඔහු නො මැනවි.

ක්ෂත්‍රිය තෙමේ වීමසා කටයුතු කරන්නේ ය. රජතෙමේ නොවීමසා කටයුතු නො කරන්නේ ය. මහරජ, වීමසා කටයුතු කරන්නහුගේ යශසත් කීර්තියත් වැඩේ.

මහරජ, අධිපතිතෙම පරීක්ෂා කොට දඬුවම් පණවන්නේය. නොවීමසා වහා කරන ලද්ද තැවීම් ඇති කරන්නේය. නුවණින් මෙනෙහි කොට කරන ලද මිනිසාගේ අර්ථයෝ වෙද් ද ඔවුහු පසුව තැවීම් ගෙන දෙන්නෝ නොවෙති.

ලෙවිහි යම්කෙනෙක් කටයුතු නොකටයුතු ද වීමසා බලා වැඩ කෙරෙද්ද නුවණැත්තන් විසින් පසස්නා ලද සැප විපාක ගෙනදෙන්නාවූ ඒ වැඩ පණ්ඩිතයන් අනුමත කරනු ලබන්නා වූද තැවීම් ගෙන නොදෙන්නාවූද කමීයෝ වෙති.

මහරජ, දොරටුපාලකයෝ ද කඩු බඳනා ලද වදකයෝ ද මා නසන්නට ආවාහුය. දේවයන් වහන්ස, මවු ඇකයෙහි හුන් මම ඔවුන් විසින් වහා අදින ලද්දෙමී වෙමි.

මහරජ, කටුක වූ සම්බාධ වූ ඉතා නපුරු වූ මරණ දුකට පැමිණියෙමී වෙමි. ඒ මම අද දුකසේ වධයෙන් මිදුනෙමී මිහිරි වූ ප්‍රිය වූ ජීවිතය ලබා සිටිමි. දන් ඒ මම පැවිදිවෙනු රිස්සෙමි'යි

මේ ගාථාවන්ගෙන් ධර්මය දේශනා කළේය. එහි "අනිසමම" යනු නොවීමසා "අනවසාය" යනු ව්‍යවස්ථාවක් නොකොට "වෙහඬො" යනු

විපත්තියයි. "විපාකො" යනු හටගැනීමයි. "අසඤ්ඤානො" යනු අසංවර වූයේ දුශ්ශීල වූයේ "පණයෙය්‍යාති" පමුණුවන්නේය. (විධාන කරන්නේය) "වෙගා" යනු වේගයෙන්, ඉක්මනින්, "සමමාපණීධි ච" යනු යහපත්ව පිහිටුවා, නුවණින් පිහිටුවන ලද සිතින් කරන ලද දෙය මිනිසාට අරියද පසුව නොතැවීම ද පිණිස පවතී යන අර්ථයයි. "විහජ්ජ" යනු මේවා කිරීමට සුදුසු යි. මේවා කිරීමට නුසුදුසුයි යයි මෙසේ ප්‍රඥාවෙන් බෙදා "කමමායනනාති" යනු කටයුතු (කම්යෝ) "බුද්ධානුමනාති" පණ්ඩිතයන් විසින් අනුමත කළ නිවැරදි දේ වෙයි. "කටුකං" යනු දුක්වූ අමිහිරි වූ. බාධාසහිතවූ "සුකිච්ඡං" මරණ හයට පත්වූයේ වෙමි. "ලද්ධා" යනු නම ඥාන බලයෙන් ජීවිතය ලැබ "පබ්බජ්ජමෙවාහිමනො" යනු මම පැවිද්දට යොමුවූ සිත් ඇත්තේම වෙමි.

මෙසේ මහාසත්වයන් විසින් ධර්මය දේශනා කළකල්හි රජතුමා "දේවිය, නුඹ පුතණුවන් නවත්වාලවයි දේවිය අමතා කිය. දේවියද කුමාරයාගේ පැවිද්දම කැමති වුවාය. මහාසත්වයෝ මවුපියන් වැද "ඉදින් මගේ වරදක් ඇත්නම් එයට කමාකළ මැනවැ"යි කමාකරවාගෙන මහජනයා විමසා හිමවනට අභිමුඛව ගියහ. මහාසත්වයන් ගියකල්හි මහජනයා කපටි ජට්ටියාට තලා මරණයට පත් කළේය. බෝධිසත්වයෝද කඳුළු පිරුණු මුහුණු ඇති නගර වැසියන් සහිත ඇමතිපිරිස් ආදී වූ රාජපුරුෂයන් විසින් ලුහුබදින ලද්දාහු ඔවුන් නැවැත්වූහ. මිනිසුන් නැවතුන කල්හි මිනිස් වෙස්ගෙන පැමිණි දේවියන් විසින් පමුණුවන ලද්දාහු කඳු වලලු සතක් ඉක්මවා හිමාලයෙහි විශ්වකම් විසින් නිමාණය කරන ලද පන්සලෙහි තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදි වූහ. එහෙයින්

262. "සො මං තඤ්ඤාතො පෙසි මහා රජ්ජං අදාසි මෙ සොහං තමං දාළයිඤ්ඤා පබ්බජං අනගාරියනති" (වරියා පිටක)

"ඒවිට හෙතෙම මා ඤාණා කරවූයේය. මට මහා රාජ්‍යය ද දුන්නේය. ඒ මම අනධිකාරය විනාශ කොට අනගාරික පැවිද්දට පැමිණියෙමි යි වදාරණ ලදී.

එහි ද "තමං දාළයිඤ්ඤා" යනු කාමයන්ගේ ආදීනව දැකීමට ප්‍රතිවිරුද්ධ වූ මෝහන්ධකාරය විනාශකොට "පබ්බජං" යනු සමීපයට පැමිණියෙමි. "අනාගාරියං" යනු පැවිද්දයි. දැන් යම් අරියක් සදහා එකල්හි ඒ රාජසමීපන් පරිත්‍යාග කළේ ද, එය දැක්වීමට "න මෙ දෙසුසං" යන අවසාන ගාථාව වදාළහ.

263 "න මෙ දෙසුසං මහා රජ්ජං කාමභොගො න දෙසුසියො පබ්බඤ්ඤා තං පියං මයාං තසමා රජ්ජං පරිච්ඡන්ති" (වරියා පිටක)

එහි අර්ථය කියන ලද කුමයම ය. මෙසේ මහාසන්චයන් පැවිදි වූ කල්හි සොළොස් හැවිරිදි වන තෙක් රාජ කුලයෙහි උපස්ථායකයන්ගේ වේශයෙන් දෙවියෝම එතුමන්ට උපස්ථාන කළහ.

හෙතෙම එහිදී ධ්‍යාන අභිඥා උපදවා බුන්ම ලෝකයෙහි උපත ලැබීය. එකල කුහක තවුසා දෙවිදත් තෙර විය. මව මහාමායා දේවියයි. මහාරක්ඛිත තාපසයා සාරිපුත්ත තෙර ය. සෝමනස්ස කුමාරයා ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. යුධඤ්ජය වර්තයෙහි කියන ලද අයුරින්ම උන්වහන්සේගේ දශ පාරමිතාවෝ නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. මෙහිදීද නෙක්ඛම්ම පාරමිතාව විශේෂ වනහෙයින් එයම දේශනාවට නගන ලදී. එසේම සත් හැවිරිදි කල්හිම රාජ කායථීයන්හි සමත් බව, එම තාපසයාගේ සොර ජටිලබව පරික්‍ෂාකිරීම, එම කපටි තවුසා විසින් මෙහෙයවන ලද රජු විසින් වධාඥා කළ කල්හි තැනි ගැනීමක් නැති බව, රජු සමීපයට ගොස් නොයෙක් ක්‍රමයන්ගෙන් ඔහුගේ දොස් සහිත බවද තමාගේ නිරපරාධ බවද, මහජනයා මැද ප්‍රකාශ කොට රජුගේ ද අනුන් විසින් මගපෙන්විය යුතු බුද්ධිමත් බව හා බාල බව ද පිහිටුවා රජු විසින් කමාකරන ලද්දේද ඔහු සමීපයෙහි විසීමෙන් ද රාජ සමීපත්තියෙන් ද සංවේශයට පැමිණ රජු විසින් නොයෙක් ආකාරයෙන් ඉල්ලා සිටිනු ලබන කල්හිද අතට පත් රාජශ්‍රීය කෙළ පිඩක් මෙන් හැරදමා කිසිනැතෙක නොඇලුන සිත් ඇතිව පැවිදි වීමද, පැවිදි වී විවේකයෙහි ඇලී නොබෝ කලකින්ම අපහසුවකින් තොරව ධ්‍යාන අභිඥා නිපදවීමද යන මේ ආදී වූ බෝධිසත්වයන්ගේ ගුණානුභාවයෝ පැහැදිළි කළ යුත්තාහ.

දෙවෙනි සොමනස්ස වර්තයයි.

264. "පුනාපරං යදාහොමි කාසිරාජසස අනුජෝ
අයොසරමහි සංවඩ්ඨො නාමෙනාසි අයොසරො" (වරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (වර්තයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙකින් (මම) කාසි රජුගේ පුත්‍රයා වීමද (එකල්හි) අයෝසරයක (යකඩ ගෙයක) වැඩුනෙමි. (එහෙයින්) නමින් "අයොසර" යයි ප්‍රකට වීම.

තුන්වෙනි (අයොසර වර්තයෙහි) "අයොසරමහි සංවඩ්ඨො" යනු අමනුෂ්‍ය උපද්‍රව දුරුකිරීම සඳහා සතරැස් වශයෙන් කළ සියල්ල යකඩින් නිමාණය වූ මහත් වූ ගෙයි වැඩුණු, "නාමෙනාසි අයොසරො" යනු යකඩ

ගෙයක උපන් බැවින් හා වැඩුණු බැවින් "අයෝසරකුමාර"යයි නමින් ප්‍රකට විය.

එකල්හි වනාහි කසිරජුගේ අගමෙහෙසියගේ පෙර ආත්ම භාවයෙහි සපන්තියක් "නුඹ වැඳූ වැඳූ දරුවන් කන්තෙමි'යි ප්‍රාර්ථනාවක් තබා යක්‍ෂණි ආත්මයක උපත ලබා අවසර ලැබ ඇය දරුවන් බිහිකළ කල්හි දෙවරක් දරුවන් කෑවාය. තුන්වන වාරයෙහි වනාහි බෝධිසත්වයෝ ඇයගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත්හ. රජතුමා දේවිය වැඳූ වැඳූ දරුවන් එක් යක්‍ෂණියක් කයි. කුමක් කළ යුතු දැයි මිනිසුන් සමග කථා කොට "අමනුෂ්‍යයෝ නම් යකඩ ගෙයට බියවෙත්. අයෝසරයක් කිරීම වටීයයි කීකල්හි කම්කරුවන්ට අණකොට ටැම් ආදිකොට යකඩින්ම කළ සියලු වස්තූන් සහිත සතරැස් මහා අයෝසරයක් නිමවා පිරිපුන් ගැබ් ඇති දේවිය එහි වාසය කරවීය.

එතුමිය එහි ධනාපුණ්‍ය ලක්‍ෂණයෙන් යුක්ත වූ පුතෙකු වැඳූවාය. ඔහුට "අයෝසර කුමාර" යයි කියාම නම් කළහ. දරුවා කිරිමවුන්ට භාරදී මහන්වූ රැකවල් ඇති කොට රජතුමා දේවිය අන්තඃපුරයට පැමිණවීය. යක්‍ෂණිය දියවාරයට ගොස් වෙසමුණි රජුට ජලය ගෙනයන්නී මරණයට පත් වූවාය. මහාසත්වයෝ යකඩ ගෙයීම වැඩි නුවණැති බවට පැමිණියාහු එහිම සියලු ශිල්ප ඉගෙනගත්හ. රජතුමා පුතා සොළොස් හැවිරිදි නියාව දැන "මොහුට රාජ්‍යය දෙමි"යි "මගේ පුතා ගෙන එව්"යයි ඇමතියන්ට අණකළේය. ඔවුහු "දේවයන් වහන්ස, යහපතැ"යි කියා නගරය අලංකාර කරවා සියලු අලංකාරයෙන් සැරසූ මඩගල හස්තියා ගෙන එහිගොස් කුමාරයා සරසා ඇත්කඳ පිට හිඳුවා නගරය ප්‍රදක්‍ෂණා කරවා රජුට දැක්වූහ. මහාසත්වයෝ රජුට වැඳ සිටියහ. රජතුමා ඔහුගේ ශරීර ශෝභාව බලා බලවත් සෙනෙහසින් ඔහු වැළඳගෙන "අදම මගේ පුතා අභිෂේක කරව්" යයි ඇමතියන්ට අණ කළේය. මහාසත්වයෝ පියාණන්ට වැඳ "මට රාජ්‍යයෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත, මම පැවිදිවන්නෙමි, මට පැවිද්දට අවසර දෙනු මැනව"යි කීහ. එහෙයින් "දුකෙබ න ජීවිතං ලඞ්ඨං" යනාදිය වදාරණ ලදී.

265. "දුකෙබ න ජීවිතං ලඞ්ඨං සමථිලෙ පනිපොසිතො අඤ්ඤ ව පුත්ත පටිපඤ්ඤ කෙවලං වසුධං ඉමං"

266. "සකරඨං කං සනිගමං සජනං වජ්ඣකං බන්ධියං අඤ්ඤ ලිං පග්ග හෙකාන ඉදං චචනමබ්‍රැවිං"

- 267. "යෙ කෙවි මහියා සත්තා හීනමුක්ක ධං මජ්ඣමා නිරුරුකා සකෙ ගෙහෙ වධං නති සකඤ්ඤා තිහි"
- 268. "ඉදං ලොකෙ උත්තරියං සමපී ලෙ මම පොසනං අයො සරමහි සංවධෙධා අප්පහෙ වජ්ජුරියෙ"
- 269. "පුතිකුණපසමපුණණා මුවච්ඡවා මාකුකුච්ඡ නො තනො සොරතරෙ දුකෙහි පුන පකඛි තෙනා යො සරෙ"
- 270. "යදිහං තාදිසං පඤ්ඤා දුක්ඛං පරමදාරුණං රජේසු යදි රඤ්ජා මි පාපානං උත්තමො සියා"
- 271. "උක්කණධී නොමහි කායෙන රජේසු නමහි අනඤ්ඤා නිබ්බුතිං පරියෙසිස්සං යඤ්ඤං මච්චු න මද්දී යෙ"
- 272. "එවාහං වින්ත යිඤ්ඤා විරවන්තං මහාජනං නාගොච බන්ධනං ඡේඤ්ඤා පාවිසිං කාන්තං වනං (වරියා පිටක)

"නොපගේ ජීවිතය ආයාසයෙන් ලබන ලද්දේය. තෝ බාධා මධ්‍යයෙහි වඩනා ලද්දේය. දරුව, රට සහිත වූ නියමිතම සහිත වූ ජනයා සහිත වූ මේ මුළු පොළොව අද සිටම පාලනය කරව'යි (පියරජු මට කීවේය) මම ඇදීලී බැඳගෙන රජු වැඳ මේවචනය කිමි.

මේ පොළොවෙහි හීන වූද උත්තම වූද මධ්‍යම වූද යම්කිසි සත්වයෝ වෙන් ද ඔවුහු රැකවල් නැතිව නැයන් සමග සිය ගෙයි වැඩෙත්.

"මහත් බාධා මධ්‍යයෙහි මා පෝෂණය කිරීම යන මේ කාරණය ලෝකයෙහි ආශ්චයඪී වූවකි. මම සඳු හිරු (දෙදෙනාගේ) ආලෝකය නැති අයෝ සරයෙහි වැඩුනේ වෙමි.

"අතිදුර්ගත්ඨ කුණපයෙන් පිරුණාවූ මවු කුසින් නික්ම නැවත ඒ තැනටත් වඩා අතිශයින් දරුණු වූ දුක් ඇති අයෝ සරයෙහි දමන ලද්දෙමි වීමි.

"ඉදින් මම එබඳු වූ අතිශයින් දරුණු වූ දුක්ට පැමිණ නැවත රාජ්‍යයෙහි ඇලෙන්නෙමි නම් නීතිනයන් අතුරෙන් අතිශයින් නීතිනයෙක් වන්නෙමි.

"මම මෙසේ නුවණින් සිතා මහජනයා හඬද්දී ම බැමි සිදි ඇතෙකු මෙන් මහ වනයට පිවිසියෙමි.

එහි "දුකෙකින" යනු "දරුව! නුඹගේ සහෝදරයෝ දෙදෙනෙක් එක්

යක්ෂණියක විසින් කන ලදහ. ඒ අමනුෂ්‍යාභයෙන් වැළකීම සඳහා කළ දුකෙන් මහත් ආයාසයෙන් නුඹගේ ජීවිතය ලද්දේය. "සමථිලෙ පතිපොසිතො" යනු අමනුෂ්‍යාභයන්ගෙන් ආරක්ෂාව සඳහා නොයෙක් ආකාර වූ සම්බාධ සිහින අයෝමය ගෘහයෙහි උපන් කල් පටන් සොළොස් හැවිරිදි වනතෙක් බාධාසහිත තැනෙකින් වඩනා ලද්දේ යන අර්ථයයි. "අඡේ ව පුත්ත පටිපඡ් කෙවලං චසුධං ඉමං" යනු රන්මාලාවන්ගෙන් සැරසූ සේසත යට රුවන් රැසක් මත තබා සක් කුනකින් අභිෂේක කරනු ලබන්නේ මේ කුලසන්නක "කෙවලං" මුහුදු කෙළවර කොට ඇති සියල්ල, රටවල් සහිත එහයින්ම "සක රට්ඨකං" වේ. නියමි ගම් මහ ගම් සහිත වූයේ "සනිගමං" වේ. අපුමාණ පිරිවර ජනයා සමග "සජනං" මේ පෘථිවිය, මහ පොළොව අදම දරුව! පිළිපදුව. රාජ්‍යය කරව යන අර්ථයයි. "වඤ්ඤා බන්ධියං අඤ්ඤා ලිං පගග හෙත්වාන ඉදං චචනමබ්‍රුවීං" යනු ක්‍රියා කසි රජු වූ මගේ පියාණන්ට වැද මුහුට ඇදීලි බැඳ මේ වචන කිවි. "යෙ කෙචි මහියා සත්තා" යනු මේ මසහ පොළොවෙහි සත්වයෝ නම් වූ යම් කිසිවෙක්, "හීනඋක්කට්ඨ මජ්ඣමා" යනු හීන වූ ද උත්තම වූ ද, ඒ දෙදෙනා අතර වුවෝ මධ්‍යම ද වෙති. "සකෙ ගෙහෙ" යනු ඒ සියල්ලෝ සිය ගෙයි, "සකඤ්ඤාතීහි" යනු සිය නෑයන් සමග සතුටු වෙමින් විශ්වාසවන්තව නොකලකිරී සම්පත් ඇති පරිදි වැඩෙත්.

"ඉදං ලොකෙ උත්තරියං" යනු මෙය වනාහි මේ ලෝකයෙහි අසමාන ය, මට ම ආවේණික වුවකි. එය වනාහි කිමෙක්ද "සමථිලෙ මම පොසනං"යි සම්බාධ සහිතව මාගේ සංවච්ඡනයයි. එසේම "අයොසරමහි සංචඩ්ඨො අප්පහෙ වඤ්ඤාසරියෙ" යනු සඳහරු රැස් නොමැති අයෝමය ගෘහයෙහි. "සංචඩ්ඨොමහි" යි වැඩුණේ වෙමි. "පුතිකුණපසම්පුණ්ණා" යනු කුණු ගඳ ඇති නොයෙක් ආකාර ව අපවිත්‍ර දෙයින් පිරුණු අශුවි නරකය හා සමාන මවුකුසින් ජීවිතය පිළිබඳ සැක පවත්නා කල්හි කෙසේ හෝ මිදී නික්ම. "නනො සොරතරෙ" යනු එම ගැබකුළ විසීමටත් වඩා අතිශයින් දරුණු වූ විශ්වාසයක් නොමැති තැනක විසීමෙන් දුක් සහිත වූ. "පකඛිත්ත යොසරෙ" යනු අයෝමය ගෘහයෙහි දමන ලද්දේ, බන්ධනාගාරයෙහි තැබුවෙක් මෙන් චිම්බි දක්වයි. "යදිහං" යන මෙහි "යදි" යනු නිපාත මාත්‍රයකි. "නාදිසං" යනු පෙරකියන ලද දෙය යම්බඳු වේද එබඳු වූ අතිශයින් දරුණු දුකකට පත්ව මම රාජ්‍යයෙහි, "යදි රජ්‍යාමි" ඉදින් ඇලෙන්නෙමි නම් එසේ ඇතිකල්හි "පාපානං" ලාමක නිහිත පුරුෂයන් අතර "උත්තමො" අතිශයින් නිහිතයෙක් වන්නේ ය.

"උක්කණ්ඨිනොමහි කායෙන" යනු නිදහස් නොවූ ගභීවාස ආදිය ඇති අපවිත්‍ර ශරීරය කරණකොට උකටලී වූයේ කලකිරුනේ වෙමි.

"රජේන්ද්‍ර ආනන්ද" යනු රාජ්‍යයෙන් ද ප්‍රයෝජනයක් නැත්තෙක් වෙමි. යක්‍ෂණියගේ අතින් මිදුණේ නමුදු මම ජරාමරණ දෙකින් නො මිදුනෙමි. මට රාජ්‍යයෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක්ද? රාජ්‍යය වනාහි සියලු අන්තර්ගත එක්රැස් වූ ස්ථානයයි. එහි පිහිටි කල් පටන් එයින් නික්මයාම දුෂ්කර වෙයි. එබැවින් එම රාජ්‍යයට නොඑළඹ "නිබ්බුතිය. පරියෙසියසං යඤ්චං මච්චු න මඤ්ඤියෙ" යනු යම් තැනක සිටි මා මහා සේනා ඇති මාරයා "න මඤ්ඤියෙ" නොමඬින්තේ ද යටත් නොකරන්නේ ද, ඒ නිවීම වූ අමාත්‍ය මහා නිර්වාණය සොයන්නෙමියි. "එවාහං වින්තයිඤ්චාන" යනු මේ කියන ලද ආකාරයෙන් නොයෙක් ආකාර වූ සසර ආදීනව සිහිපත් කිරීමෙන් ද නිවනෙහි අනුසස් දැකීමෙන්ද නුවණින් සිතා "විරවනො මහාජනෙ" මාගෙන් වියෝවීමේ දුක ඉවසිය නොහැකිව වැළපෙන මවුපියන් ප්‍රධාන මහජනයා ඇතිකල්හි "නාගොව ඛක්ඛනං ඡෙඤ්චා" යනු යම්සේ මහත් බල ඇති ඇත් රජෙක් අතිශයින් දුච්ච රැහැන් බැඳුමක් පහසුවෙන් සිද්දි, ඒ අයුරින් නෑ සමුහයා ආදී ප්‍රභේදගත ඒ ජනයා කෙරෙහි වූ තණ්හා බන්ධනය සිද්දීමෙන් බැඳුම් සිදු කානන සඬ්ඛ්‍යාත මහා වනයට පැවිද්දට එළඹීම වගයෙන් පිටිසියෙමි.

273. "මාතා පිතා න මෙ දෙසසා න පි මෙ දෙසසං මහා යසං සබ්බ ඤාඤානං පියං මයොං තසමා රජ්ජං පරිචච්ඡං"

අවසාන ගාථාව කියන ලද අර්ථ ඇත්තේ ම ය. එහිදී මහාසත්වයෝ තමාගේ පැවිදිවීමේ අදහස දැනගෙන "දරුව කුමන කරුණක් නිසා පැවිදිවන්නෙහිදැ"යි රජු විසින් ඇසූ කල්හි "දේවයන් වහන්ස, මම මවුකුසෙහි දසමාසයක් අගුවනරකයෙහි මෙන් වැස මවුකුසින් නික්මෙන් යක්‍ෂණියට බියෙන් සොළොස් වසරක් බන්ධනාගාරයෙහි වසන්නේ පිටත බැලීමට පවා නොලැබීමි. ඔසුපත් නිරයෙහි දමන ලද්දෙකු මෙන් වීමි. යක්‍ෂණියගෙන් මිදුනේ නමුදු ජරාමරණ දෙකෙන් නො මිදුනෙමි. මාරයා නැමති මොහු කිසිවෙකු විසින්හුදු ජය ගැනීමට නොහැකිය. සසර කළකිරුණෙමි. යම්තාක් මා කරා ජරා ව්‍යාධි මරණයෝ නොපැමිණෙත්ද දේවයන් වහන්ස, ඒතාක් පැවිදිව ධර්මයෙහි හැසිරෙන්නෙමි. මට රාජ්‍යයෙන් ප්‍රයෝජන නැත. දේවයන් වහන්ස, මට පැවිදි වීමට අවසර දුන මැනවැයි කියා

"යමෙක රත්තිං පඨමං ගබ්භො වසති මාණවා අබ්බාධී නොව සයති සගච්ඡං න නිවන්තනීති. (ජාතකපාලිය)

"සත්වතෙම යම් එක් රැයක් පුරමයෙන් මවුකුස වාසය කෙරේද, හෙතෙම වළාකුලක් මෙන් ඉදිරියට යයි. යමින්.හේ ආපස්සට ගමන් නො කරයි.

ආදී ගාථා විසිහතරකින් පියාණන්ට ධම්දේශනා කොට"මහරජ ! නුඹ වහන්සේගේ රාජ්‍යය නුඹවහන්සේටම වේවා. මට එයින් ප්‍රයෝජනයක් නැත. නුඹවහන්සේ සමග කථා කරද්දීම ව්‍යාධිජරා - මරණයෝ එන්නාහුය, එබැවින් නුඹවහන්සේ සිටිනු මැනව'යි කියා යදමක් සිදුගෙන යන මතැතෙකු මෙන් ද රත්මැදිරියක් සිදුගෙන යන සිංහ පෝතකයකු මෙන් ද කාමයන් හැර මවුපියන් වැද නික්මුණහ. ඉක්බිති එතුමන්ගේ පියරජතුමාද "මේ කුමාරයා වනාහි පැවිදිවනු කැමැත්තේය. මා ගැන කියනුම කවරේද? මටද රාජ්‍යයෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැතැ'යි රාජ්‍යය අත්හැර ඔහු සමගම නික්මුණේය. ඔහු පිටව යන කල්හි දේවියද ඇමතියෝද බ්‍රාහ්මණ ගෘහපති ආදීහු ද සියලු රට වැසියෝද සම්පත් අත්හැර නික්මුණහ. මහත් එකතුවක් විය. පිරිස දොළොස් යොදුනක් පමණ විය. ඔවුන් රැගෙන මහාසත්වයෝ හිමවතට පිවිසුනහ. සක් දෙවරජ එතුමන් නික්මුණු බව දැන විශ්ව කම් යවා දොළොස් යොදුනක් දික් වූද සත් යොදුනක් පළල් වූද අසපුවක් කරවීය. සියලු පැවිදි පිරිකරද පිළියෙළ කරවීය. මෙහි මහාසත්වයන්ගේ පැවිද්දද, අවවාද දීමද, බ්‍රහ්මලෝකයෙහි ඉපදීමද, පිරිසෙහි මනා ප්‍රතිපත්තියද, යන සියල්ල මහාගෝවින්ද වර්තයෙහි කියන ලද ක්‍රමයෙන්ම දත යුතුය. එකල්හි මවුපියෝ මහාරජකුලයෝ වූහ. පිරිස බුදුපිරිසමය. අයොසර පණ්ඩිතයෝ ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේමය. උන්වහන්සේ ගේ සෙසු පාරමිතාවෝ නිර්ධාරණයන් ආනුභාව විභාවනයන් යට කියන ලද ක්‍රමයෙන්ම දනුයුත්තාහ.

තෙවෙනි අයෝසර පණ්ඩිත වර්තයයි.

274. "පුනාපරං යදාහොමි කාසීනං පුරවරුතමෙ
හගිනී භාතරො සහන නිබ්බන්තා සොඤ්ඤෙ (වරියා පිටක)

"නැවත අනික් (වර්තයක් කියන්නෙමි) යම්කලෙක මම කසීජනපදයෙහි උතුම් පුරවරයෙහි වීමිද, එකල්හි නැගණිය ද, සහෝදරයන් සන්දෙන ද (යන අපි අටදෙන) උතුම් බමුණු කුලයෙහි උපන්නෙමු.

සතරවෙනි (මහාකඤ්චන වර්තයෙහි) "යදා හොමි කාසීනං පුර වරුතතමෙ" යනු "කාසී" යයි බහු වචන වශයෙන් ලැබූ ව්‍යවහාර ඇති රටෙහි බාරාණසී නගරවරයෙහි යම්කාලයෙක්හි ඉපිද වැඩුණෙක්ව වසම් ද යන අර්ථයයි. "හගිනීව භාතරො සහන නිබ්බන්තා සොඤ්ඤෙ" යනු

උපකැඳවනාදී හයදෙනාත් මමත් වශයෙන් සොහොයුරෝ සත්දෙන ද සියල්ලන්ට බාල "කැඳවන දේවි" නම් සොහොයුරිය ද යන අටදෙනෙක් වූ අපි සියල්ලෝම මන්ත්‍ර අධ්‍යයනයෙහි නිරත වූ අතිශයින් ප්‍රසිද්ධ, මහත්වූ සොන්ටිය බ්‍රාහ්මණ කුලයෙහි එකල්හි උපන්නෝ වෙමු'යි යන අර්ථයයි.

බෝධිසත්වයන් වහන්සේ වනාහි එකල්හි අසූ කෙළක් සම්පත් ඇති මහ ධනවත් බ්‍රාහ්මණයෙකුගේ පුතෙක්ව උපන්න. ඔහුට කැඳවන කුමාර යයි නම් කළහ. ඉක්බිති ඔහු පියවර නගා යන කල්හි තවත් පුතෙක් උපන්නේය. ඔහුට "උප කැඳවන කුමාර"යයි නම් කළහ. එතැන් පටන් මහා සත්වයන් "මහා කැඳවන කුමාරය"යි ව්‍යවහාර කෙරෙත්. මෙසේ පිළිවෙළින් පුත්තු සත්දෙනෙක් වූහ. හැමට බාල වූ එක් දියණිකෙනෙක් වූවාය. ඇයට "කැඳවන දේවි"යයි නම් කළහ. මහාසත්වයෝ වැඩිවිය පැමිණියාහු තක්ෂලා නුවරට ගොස් සියලු ශිල්ප ඉගෙනගෙන ආපසු පැමිණියහ. ඉක්බිති මවුපියෝ ඔහු ගිහිබැඳුමෙන් බිඳිනු කැමැත්තාහු තමනට සමාන ජාතිඇති කුලයකින් නුඹට දූරියක ගෙන එන්නෙමු යි කීහ. හෙතෙම "මෑණියනි, පියාණනි, මට ගිහිගෙයි විසීමෙන් වැඩක් නැත. මට වනාහි සියලු ලෝකයා හා එක්ව විසීම ගිනිගෙන ඇවිලගත්තාත් මෙන් භය සහිතව ද, හිරගෙයක් මෙන් බාධා සහිතව ද, කසල ගොඩක් මෙන් පිළිකුල්ව ද වැටහේ. මාගේ සිත කාමයන්හි නො ඇලේ. ඔබලාට වෙනත් පුත්තු ඇත. ඔවුන්ට ගෘහවාසය සඳහා ආරාධනා කරනු මැනව'යි කියා නැවත නැවතත් ඉල්ලාසිටින ලද්දේ නමුදු මිතුරන් ලවා යාඥාකරවන ලද්දේ නමුදු නො කැමති විය. ඉක්බිති මිතුරෝ ඔහුට "සබඳ ! නුඹ කුමක් පතමින් කම්සුව නොවළඳනු කැමැත්තෙහි දැයි විචාළහ. හෙතෙම ඔවුන්ට තමාගේ ගිහිගෙයින් නික්ම යන අදහස දැන්වීය. "එහෙයින් එතෙසං පුබ්බ ජො ආසිං" ආදිය වදාරණ ලදී.

- 275. "එතෙසං පුබ්බජො ආසිං හිරිසුක්ක මුපාගතො හවං දිස්වා න භයතො නෙකඛ මමා හිරතො අහං
- 276. "මානා පිතුහි පනිතා සභායා එකමානසා කාමෙහි මං නිමනෙත නති කුලවංසං ධරෙහිති
- 277. "යං තෙසං චචනං වුත්තං ගිහිධමෙම සුඛාවහං තමෙම අහොසි කඨිනං තත්ත ඵාල සමං විය
- 278. "තෙ මං තදා උක්ඛි පනතං පුච්ඡංසු පත්ථිතං මම කිං තං පත්ථයසි සමම යදි කාමෙ න භුඤ්ජ සි

279. "නෙසාහං එවමවචං අත්තංකාමො හිතෙසීනං
නාහං පසෙමි ගිහිභාවං නෙකං මමා හිරතොඅහං

280. "නෙ මඤ්ඤං වචනං සුඤ්ඤා පිතු මාකුච සාවසුං
මානා පිතා එවමාහු සබ්බෙසි පබ්බ ඡාම භෝති (වර්ෂා පිටක)

"මොවුන්ට පළමුව උපන් මම හිරිඔනප් දෙකින් යුක්තව, භවය භයවශයෙන් දැක නෛෂ්ක්‍රමයයෙහි ඇලුනෙමි වීමි.

මවුපියන් විසින් එවන ලද්දාවූ එක් සිත් ඇති මාගේ යහළුවෝ "කුලවංසය පිහිටුවව"යි මා කාමයෙන් නිමන්ත්‍රණය කළෝය.

ඔවුන් විසින් "ගිහිජීවිතයෙහි සැප එළඹෙන්නේය"යි යම් වචනයක් කියන ලදද, ඒ වචනය රත්කරන ලද සිටැලක් මෙන් කකීෂ විය.

එකල්හි ඔවුහු (කම්සැප) බැහැර ලන්නාවූ මා අතින් "යහළුව, ඔබ කම්සැප නොවළඳන්නෙහි නම් කුමක් පතන්නෙහි දැයි මා බලාපොරොත්තු වන දේ විචාළහ.

(මට) වැඩ කැමති වූ හිතේසි වූ ඔවුන්ට "මම ගිහිබව ප්‍රාර්ථනා නොකරමි මම නෛෂ්ක්‍රමයයෙහි ඇලුනෙමි"යි කීවෙමි.

ඔවුහු මගේ වචනය අසා පියාණන්ට ද මෑණියන්ට ද (ඒබව) සැල කළහ. මවුපිය දෙදෙනා "පින්වත්ති, අපි හැමදෙනද පැවිදිවන්නෙමු"යි මෙසේ කීවෝය.

එහි "එනෙසං පුබ්බ ජො ආසිං" යනු මම එකල්හි මේ උපකඤ්චනක ආදී සත්දෙනා අතුරෙන් දෙවු සොභොයුරා වීමි. "හිරිංසුකක මුපාගතො" යනු පුණ්‍ය විපාක ඇති බැවින් සත්තානය පිරිසිදු කරන හෙයින්ද, පාපය පිළිකුල් කිරීම ලක්‍ෂණකොට ඇති යහපත් වූ ලජ්ජාවට බලවත්ව පැමිණියේ. අතිශයින් පාපය පිළිකුල් කරන්නෙක් වීමි යන අර්ථයයි. "භවං දිඤ්ඤාන භයතො නෙකං මමා හිරතො අහං" යනු කාමභව ආදිවශයෙන් සියලු භවය, පැනීමට එන දරුණු ඇතෙකු මෙන් ද හිංසා කිරීමට එන ඔසවාගත් කඩුව ඇති වධකයෙකු මෙන් ද සිංහයෙකු මෙන් ද, යක්‍ෂයකු මෙන් ද, රකුසෙකු මෙන් ද, දරුණු විසක් මෙන් ද, සපියෙකු මෙන් ද, ගිනි ඇඟුරු මෙන් ද භය සහිතව භයානක වශයෙන් දැක එයින් මිදීම සඳහා ද පැවිද්දෙහි ඇලුණේ. පැවිදිව "මම කෙසේනම් ධම් වයභාවෙන් මනාකොට ප්‍රතිපත්ති පුරන්නෙමි ද, ධ්‍යාන සමාපත්තීන් උපදවන්නෙමිදැයි පැවිද්ද, කුශලධම්, ප්‍රථම ධ්‍යානාදියෙහි එදා මම ඇලුනෙක් වීමි යන අර්ථයයි. "පහිනා" යනු මවුපියන් විසින් එවන ලද, "එකමානසා" යනු සමාන අදහස් ඇති, පෙර මා සමග එකම කැමැත්ත ඇතිව මනාපචාරීව සිට මවුපියන් විසින් එවන ලද්දාහු මට පිළිකුල් වූ නො මනාප වූ වචන කියන්නාවූ, "කාමෙහි මං නිමනෙතනම්"

යනු මවුපියන් විසින් එවන ලද එක්සිත් ඇති යහළුවෝ ද කාමයන්ගෙන් මට ආරාධනා කරති. "කුලවංසං ධාරෙහි" යනු ගෘහවාසය පිහිටුවමින් තමන්ගේ කුලවංසය උසුළුවයි. පිහිටුවවයි. කාමයන්ගෙන් මට ආරාධනා කළහ. යන අර්ථයයි.

"යං තෙසං වචනං චුත්තං" යනු මගේ ප්‍රිය සහාය වූ ඔවුන් විසින් යම් වචනයක් කියන ලද්දේද, "ගිහිධමෙම සුඛාවහං" යනු ගිහිබවෙහි පිහිටි, ගිහි ජීවිතයෙහි සිටි පුරුෂයාට න්‍යායානුගත දිට්ඨධම්මික සම්පරායික සැප ගෙන දීම් වශයෙන්, සැප එළවන්නාවූ, "නං මෙ අහොසි කඨිනං" යනු ඒ මාගේ යහළුවන්ගේ ද මවුපියන්ගේ ද ඒ වචනය ඒකාන්තයෙන්ම ගිහිගෙයින් නික්මීමෙහි ඇලුන බැවින් අමනාප භාවයෙන් මට කඨිත, එරුෂ, දවසක් පුරා හිරු රැසින් රත් වූ නගුල් තලයක් බඳු, දෙසවන දවන්නක් මෙන් විය. "තෙ මං නදා උකඛිපන්නං" යනු ඒ මාගේ යහළුවෝ මවුපියන් විසින් ද තමන් විසින්ද නැවත නැවත ආරාධනා කිරීම් වශයෙන් නොයෙක් වර සමීපයට එළවනු ලබන කාමයන් උඬින් උඬින දමාගසන ඉවත දමන, ප්‍රතිකෂේප කරන මගෙන් විමසුහ. "පඤ්චං මම" යනු "මෙයට වඩා අතිශයින් උතුම් වූ කුමක් මොහු විසින් පනන්නේදැයි මා විසින් බලාපොරොත්තු වන දෙය මගේ ඒ ප්‍රාර්ථනාව විමසුහ. "යහළුව! ඉදින් කාමයන් නො වළඳන්නෙහි නම් නුඹ කුමක් පනන්නෙහිද? යනුවෙන් "අනතකාමො" යනු තමාට හිත කැමති, පාපයට හය ඇති යන අර්ථයයි. "අඤ්චකාමො" යයිද පාඨයකි. "හිතෙසිනං" යනු මට හිතේසිවූ ප්‍රිය යහළුවන්ට. සමහරු "අඤ්චකාමහිතෙසිනං" යනුවෙන් හදාරති. එය සුන්දර නො වේ.

"පිතු මාතුව සාවයුං" යනු ඒ මගේ යහළුවෝ මගේ පැවිදිවීමේ කැමැත්ත නැවැත්විය නොහැකි බව දැන පැවිදි වීමේ කැමැත්ත ප්‍රකාශවන මගේ වචනය පියාට සහ මවට ඇස්වූහ. "මෑණියනි, පියාණනි, එබැවින් දැනගනු මැනවි, ඒකාන්තයෙන්ම මහාකඤ්චන කුමාරයා පැවිදි වන්නේ ය. කිසිම උපායකින් ඔහු කාමයන්හි පැමිණ වීමට නොහැකිය"යි කීහ. "මාතා පිතා එවමාහු" යනු එකල්හි මගේ මවුපියෝ මගේ යහළුවන් විසින් කියන ලද මගේ වචනය අසා මෙසේ කීහ. "ඉදින් මහා කඤ්චන කුමාරයාට ගිහිගෙයින් නික්මීමට රුචි වේද පින්වත, එසේනම් අපි සියල්ලෝම පැවිදිවෙමු. ඔහු යමක් කැමතිවේද එය අපගේ ද කැමැත්තම ය. එබැවින් "සඤ්ච ව පඤ්ච ජාමහො" (පින්වත සියල්ලෝම පැවිදි වෙමු) යි. "හො" යනු ඒ බ්‍රහ්මණයන්ට ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. "පඤ්චාම ඛො" යයිද පාඨයකි. "පැවිදිවෙමුමය" යන අර්ථයයි. මහාසත්වයන්ගේ පැවිදිවීමේ කැමැත්ත දැන

උපකාශ්වන ආදී සොහොයුරෝ හය දෙනද කාශ්වන දේවී සොහොයුරියද පැවිදිවනු කැමැත්තෝම වූහ. එබැවින් ඔවුහු ද මවුපියන් විසින් ගෘහවාසයෙන් ආරාධනාකරනු ලබන කල්හි අකමැති වුවෝමය. එබැවින් "පින්වත අපි සියල්ලෝම පැවිදිවෙමු"යි මෙසේ කීහ. මෙසේ ද කියා මවුපියෝ මහාසත්වයන් කැඳවා තමන්ගේ ද අදහස ඔහුට කියා "දරුව! ඉදින් පැවිදිවනු කැමැත්තෙහි නම් නුඹ සතු අසු කෝටියක් ධනය කැමති පරිදි වියදම් කරව'යි කීහ. ඉක්බිති මහා පුරුෂ තෙම දුග්ගිහි ආදීන්ට පරිත්‍යාග කොට මහනිතික්මන් නික්ම ගිමවනට පිවිසියේය. ඔහු සමග මවුපියෝ ද සහෝදරයෝ හය දෙන ද, සහෝදරිය ද, එක් දාසයෙක් ද එක් දාසියක් ද එක් යහළුවෙක් ද ගිහිගේ හැර ගියහ. එහෙයින්

281. "උහො මාතා පිතා මය්‍යං භගිනී සත්ත භාතරො අමිත ධනං ඡඩ්ඨ සිත්ථා පවිසිමහා මහාවනන්හි" (වරියා පිටක)

"මාගේ මවුපිය දෙදෙනද, නැගණියද සහෝදරයෝ සත් දෙනද, (යන අපි) අප්‍රමාණ වස්තුව හැර පියා මහවනයට පිවිසියෙමු. යි වදාරණ ලදී.

ජාතකටය කථාවෙහි වනාහි මවුපියන් කළුරිය කළකල්හි ඔවුන්ට කළමනා කටයුතු කොට මහාසත්වයෝ මහනිතික්මන් කළහ'යි කියන ලදී. මෙසේ ඒ බෝධිසත්වයන් ප්‍රධාන ඔවුහු ගිමවනට පිවිස එක් පියුම් විලක් ඇසුරු කොට සිත්කළු බිම් පෙදෙසක අසපුවක් කොට පැවිදි ව වනමුල්ගෙඩි ආහාරයෙන් යැපුනාහුය. ඔවුන් අතුරෙන් උපකාශ්වන ආදී අටදෙනා වරින් වර එලාඑල ගෙනවිත් එක් ගල් පුවරුවක තමාට හා සෙසුඅයට කොටස් කොට තබා ගෙඩිය ගසා තමාගේ කොටස රැගෙන වසන තැනට පිවිසෙත්. සෙස්සෝ ද ගෙඩියේ හඬින් පන්සලෙන් නික්ම තමතමාට පැමිණි කොටස ගෙන වසන තැනට ගොස් වළඳ මහණදම් කරති. පසුකාලයෙහි නෙළුම් අල ගෙනවිත් එසේම අනුභව කරති. එහි එසේ බැරැරුම් තපස් ඇත්නාහු පිරිවැරදී ඉඳුරන් ඇත්නාහු කිසුණු පිරියම් වඩමින් වීසුහ.

ඉක්බිති ඔවුන්ගේ ශීල තේජසින් ශක්‍රයාගේ භවන කම්පා විය. ශක්‍රයා ඒ කාරණය දන "මේ සෘෂිවරුන් පරික්‍ෂා කරන්නෙමි"යි තමාගේ ආනුභාවයෙන් මහාසත්වයන්ගේ ආහාර කොටස් තුන් දවසක් අතුරුදන් කළේය. මහාසත්වයෝ පළමු දවසෙහි කොටස නො දක "මගේ කොටස මතක නැතිවුයේ වන්නේය'යි සිතූහ. දෙවන දවසෙහි "මාගේ වරදක් නිසා වියයුතුය. නෙරපීම් වශයෙන් මාගේ කොටස නො තබන ලදැයි හඟිමි'යි සිතූහ. තුන්වන දවසෙහි ඒ කාරණා අසා කමාකරවා ගන්නෙමි'යි සවස්

වේලෙහි ගෙඩිය ගබ්ද කොට ඒ සංඥාවෙන් සියලු දෙනා රැස්වූ කල්හි ඒ කාරණය දන්වා දවස් තුනෙහිම ඔවුන් විසින් වැඩිමහළු කොටස තැබූ බව අසා "තොප විසින් මගේ කොටස තබන ලදී. මා විසින් වනාහි නො ලද්දේය. කාරණය කුමක්දැයි' ඇසූහ. එය අසා සියල්ලෝම සංවේගයට පැමිණියාහුය. එම අසපුවෙහි වසන වාසැඤ දේවතාවාද තමාගේ විමානයෙන් බැස ඔවුන් සමීපයෙහි හුන්නේය. මිනිසුන්ගේ අතින් පලා ගොස් වනයට පිවිසි එක් ඇතෙක් ද, අභිගුන්ධීකයකුගේ අතින් පලාගොස් ගැලවුනාවූ සඵයන් නටවන එක් වදුරෙක් ද ඒ ඍෂිවරුන් විසින් කරන ලද පුරුදු ඇත්තාහු එකල්හි ඔවුන්ගේ සමීපයට ගොස් එකත්පසෙක සිටියාහුය. ගකුයාද ඍෂිසමුහයා පරීක්ෂකරන්නෙමි'යි අදාශාමාන ශරීර ඇතිව එහිම සිටියේය. එකෙණෙහිම බෝධිසත්වයන්ගේ මයිලණු වූ උපකඤ්චන තාපසයා නැගිට බෝධි සත්වයන් වැද සෙස්සන්ට ගෞරව දක්වා "මම සලකුණක් පිහිටුවා තමන්ම පිරිසිදු වීමට ලබන්නෙමිදැයි විමසා එසේය ලබන්නෙහිය'යි කී කල්හි ඍෂිසමුහයා මැද සිටගෙන දිවුරමින්

අසසං ගවං රජතං ජාතරූපං
 භරියඤ්ච සො ඉධ ලහතං මනාපං
 පුනෙන හි දාරෙහි සමඛගි හොතු
 හිසානි තෙ බ්‍රාහ්ම ණ යො අභාසීනි (ජාතකපාලි)

"බමුණාණෙනි ! යමෙක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කළේ ද හෙනම අශ්වයකු, ගවයකු සහ රන්රිදී ද මනවඩන බිරිඳකද ලබාවා. පුත්‍රයන් සමගත් බිරියන් සමගත් එක්වේවා'යි

යන මේ ගාථාව කීවේය. මේ ගාථාව වනාහි හෙනෙම යම්පමණ ප්‍රියවස්තුහු වෙන් ද ඒවායින් වෙන්වීමේදී එපමණ දුක් උපදින්නේය'යි වස්තුකාමයන්ට ගරහමින් කීයේ ය. එය අසා තාපස සමුහයා "නිදුකාණෙනි ! නො කියව. තොපගේ දිවුරුම ඉතාමත් බැරැරුම්ය'යි කියා කන් වසා ගත්හ. බෝධිසත්වයෝ ද නුඹගේ ඒ දිවුරුම ඉතාමත් බැරැරුම්ය. දරුව! තොප නො ගන්නෙහිය, තොපට පැමිණි ආසනයෙහි හිඳුව'යි කීහ. සෙසු තාපසවරුද දිවුරන්තාහු පිළිවෙලින්

මාලඤ්ච සො කාසික වජ්‍රනඤ්ච
 ධාරෙතු පුත්ත සස බහු භවන්තූ
 කාමෙසු තිබ්බං කුරුතං අපෙක්ඛං
 හිසානි තෙ බ්‍රාහ්ම ණ යො අභාසී.

පහුන ධඤ්ඤා කසිමා යසසස්සී
පුතෙන ගිහී ධනිමා සබ්බකාමෙ
වයං අපසසං සරමාවසානු
හිසානි තෙ බ්‍රාහ්මණ! යො අහාසී

සො බ්‍රහ්මයො හොතු පසය්‍යා කාරී
රාජාධිරාජා බලවා යසසස්සී
සවාතුරන්තං මහිමා වසානු
හිසානි තෙ බ්‍රාහ්මණ! යො අහාසී

සො බ්‍රාහ්මණො හොතු අවිනරාගො
මුහුන්ත නකඛන්ත පඨෙසු සුතො
පුජෙතු නං රට්ඨ පතී යසසස්සී
හිසානි තෙ බ්‍රාහ්මණ! යො අහාසී

අජ්ඣායකං සබ්බ සමන්ත වෙදං
නපසස්සී නං මඤ්ඤාතු සබ්බ ලොකො
පුජෙන්නු නං ජානපදා සමෙච්ච
හිසානි තෙ බ්‍රාහ්මණ! යො අහාසී.

චතුසස්ස දං ගාමවරං සමිද්ධං
දින්නං හි සො භුක්තු වාසවෙන
අවිනරාගො මරණං උපෙතු
හිසානි තෙ බ්‍රාහ්මණ! යො අහාසී.

සො ගාමණී හොතු සහාය මජ්ඣෙධ
නමෙමහි ගීතෙහි පමොදුමානො
මා රාජතො ව්‍යසනමලස්ස කිඤ්චී
හිසානි තෙ බ්‍රාහ්මණ! යො අහාසී.

නං එකරාජා පඨවිං විජ්ජවා
ඉත්ථී සහසස්ස සස්ස ධ්වපෙතු අගෙහ
සීමන්තී නීනං පචරා හවාතු
හිසානි තෙ බ්‍රාහ්මණ! යා අහාසී

ඉසීනං හි සා සබ්බ සමාගතානං
භුඤ්ඤස්ස ය්‍ය සාදුං අවිකම්ප මනා
චරාතු ලාභෙන විකස්මානා
හිසානි තෙ බ්‍රාහ්මණ! යා අහාසී

ආවාසිකො හොතු මහා විහාරෙ
නව කමමි කො හොතු කප්ඨන ලායං
ආලොක සන්ධිං දිවසා කරොතු
හිසානි තෙ බ්‍රාහ්මණ! යො අහාසි

සො බජ්ඣධනං පාසසතෙහි ඡමහි
රමමා වනා නීය්‍යතු රාජධානීං
තුතෙහි සො හඤ්ඤතු පාවනෙහි
හිසානි තෙ බ්‍රාහ්මණ! යො අහාසි

අලකක මාලී නිපුකණණ පිට්ඨො
ලට්ඨ හතො සප්ප මුඛං උපෙතු
සකඨ්ඨනෙධො විසිඛං වරාතු
හිසානි තෙ බ්‍රාහ්මණ! යො අහාසිති. (ජාතක පාලිය)

"බමුණාණෙනි, යමෙක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කෙළේ ද හෙතෙම මල්දම්ද කසී සඳුන්ද දරාවා. ඔහුට දරුවෝ ද බොහෝ වෙත්වා. හෙතෙම කාමයන්හි බොහෝ වූ අපේක්ෂාව කෙරේවා.

බමුණාණෙනි, යමෙක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කෙළේ ද හෙතෙම බොහෝ ධාන්‍ය ඇති. සාර්ථක සී සෑම ඇති පිරිවර ඇත්තෙක් දවේවා. පුතුන් ලබාවා. ගිහිගෙයි වෙසේවා. සත් වැදූරුම් ධන ඇත්තෙක් වේවා. රූපාදී හැම කම් සැපයක්ම ලබාවා. වයස නොදූක ගිහියෙක්ව වාසය කෙරේවා.

බමුණාණෙනි යමෙක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කෙළේද හෙතෙම රජුන්ටත් රජ වූ බලවත් වූ පිරිවර ඇති බලහත්කාරකම් කරන ක්‍රියයෙක් වේවා. මුහුදු හිමි කොට ඇති සතරමහාද්වීපයට අධිපතිව වෙසේවා.

බමුණාණෙනි, යමෙක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කෙළේද හෙතෙම පහතොවූ රාග ඇත්තෙක් වේවා. මුහුර්තීන්හි හා නක්ෂත්‍රයෙහි නියුක්ත වූ බමුණෙක් වේවා. පිරිවර ඇති රජතෙම ඔහු පුදවා.

බමුණාණෙනි, යමෙක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කෙළේද හේ මන්ත්‍ර හදාරන වේදය සම්පුණ්ණයෙන් හදාළ තවුසෙකැයි ලෝ වැසියා සිතාවා. දනවිවැසියෝ එක්ව ඔහු පුදත්වා.

බමුණාණෙනි, යමෙක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කෙළේ ද හෙතෙම කරුණු සතරකින් උත්සන්න වූ, ශක්‍රයා දුන්නා වැනි සමෘද්ධ වූ ගම්වරය

අනුභව කෙරේවා. පහතොකළ ආශා ඇත්තෙක් ව මරණයට පැමිණේවා.

බමුණාණෙනි, යමෙක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කෙළේ ද හෙතෙම මිතුරන් මැද නැටුම් ගැයුම් වලින් ප්‍රීතිවන ගම්දෙටුවෙක් වේවා. රජුගෙන් විපත් කිසිත් නොලබාවා.

බමුණාණෙනි, යම් ස්ත්‍රියක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කළාද ප්‍රධාන රජෙක් පොළොව දිනා ස්ත්‍රීන් දහසකට ප්‍රධාන තනතුරෙහි තබාවා. ඕ ස්ත්‍රීන් අතුරෙන් උතුම් තැනැත්තියක් වේවා.

බමුණාණෙනි, යම් ස්ත්‍රියක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කොට කැවා නම් ඕතොමෝ රැස්වූ සෑම වරුන් මැද හිඳ පැකිලීම් රහිතව රසය බුද්ධිවා. ලාභය සඳහා ඉඳුරන් පිණවන වෙස්ගෙන ලාභ ඉපයීමට හැකිවේවා.

බමුණාණෙනි, යමෙක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කෙළේද හෙතෙම කපංගල නගරයේ මහ වෙහෙරෙක නවකම් කරන ආවාසිකයෙක් වේවා. දවසකින් එක් කවුළුවක් කෙරේවා.

බමුණාණෙනි, යමෙක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කෙළේද හෙතෙම සය තැනෙක සියගණන් බැමිවලින් බැඳේවා. රමය වූ වනයෙන් රාජධානියට ගෙනයේවා. හෙතෙම කටුසැමිටියෙන් හා කෙටිවින් පෙළඹු ලබාවා.

බමුණාණෙනි, යමෙක් තොපගේ නෙළුම් අල සොරකම් කෙළේද හෙතෙම වරාමල් මාලාවක් ගෙල පැළැඳ ඊයම් කන් පළඳනා පැළැඳ යටියෙන් පහර දෙමින් සඵයන් ඉදිරියට පමුණුවාවා. බඳින ලද ඉඟටිය ඇතිව මාගීයේ හසුරුවාවා යනුවෙන්

මේ ගාථාවන් කීහ. එහි "තිබ්බං" යනු වස්තුකාම ක්ලේශ කාමයන්හි දැඩිව අපේක්ෂා කෙරේවා. "කසිමා" යනු සමෘද්ධ වූ කෘෂිකම් ඇත්තේ. "පුත්තෙ ගිහි ධනිමා සබ්බකාමෙ" යනු දරුවන් ලබාවා, ගිහියකු වේවා, සන්විධ ධනයෙන් ධනවතෙක් වේවා, රූපාදි ප්‍රභේදගත සියලු කාමයන් ලබාවා, "වයං අපසුං" යනු මහඵල කලද පැවිදිනොවී තමාගේ වයස නොදකින්නේ පඤ්චකාම ඉණයෙන් සමෘද්ධ වූ ගෙයිම වසාවා. "රාජාධිරාජා" යනු රජවරුන් අතර අධිරාජ වූ "අච්චරාගො" යනු පුරෝහිත තනතුරෙහි ආශාව නිසා තණ්හා සහිත වූ "තපසීනං" යනු තපසින් හැ ශීලයෙන් යුක්ත වුවෙකැයි ඔහු ගැන හඟීවා. "වතුසුදං" යනු මිනිසුන්ගෙන් ගැවසිගත් බැවින් මිනිසුන්ගෙන් ද, බොහෝ ධාන්‍ය ඇති

බැවින් ධාන්‍යයෙන්ද, දර සුලබ බැවින් දර වලින්ද, ජලය ඇති බැවින් ජලයෙන්ද යන මේ සතරින් උත්සන්න වූ "වාසවෙන" යනු ශක්‍රයා විසින් දෙන ලද්දක් මෙන් නොසෙල්වෙන, ශක්‍රයා විසින් දෙන ලද වරයක ආනුභාවයෙන් එක් රජෙකු සතුටු කොට, ඔහු විසින් දෙන ලද යනුද අරියකි. "අවිතරාගො" යනු මඩවලෙහි උෟරා මෙන් කාම නැමති මඩෙහි ගිලුනෙක්ම වේවා. "ගාමණී" යනු ගම් දෙටුවා. "නං" යනු ඒ ස්ත්‍රීය. "එකරාජා" යනු අගරජ "ඉත්ථිසහසසසස" යයි වචනයක් අවිච්චිකාවෙහි කියන ලදී. සොළොස් දහසක් ස්ත්‍රීන්ට අගනනතුරෙහි තබාවා යන අරියකි. "සීමන්තනිනං" යනු සීමන්තය (හිසකේ දෙකට බෙදා පිරිමෙන් ඇතිවන ඉර) දරන්නන්ට, ස්ත්‍රීන්ට යන අරියකි. "සබ්බ සමාගතානං" යනු රැස්වූ සියලු දෙනා මැද හිඳ, "අවිකමපමානා" යනු පසු නොබැස රස බොජුන් අනුභව කෙරේවා යන අරියකි. "වරාතු ලාභෙන විකප්මානා" යනු ලාභහේතුවෙන් ශෘඪිගාර වේශයක් ගෙන ලාභ ඉපිද විමට හැසිරේවා.

"ආවාසිකො" යනු ආවාස රැකීම කරන්නෙක් "කජඛලායං" යනු එනම් වූ නගරයෙහි, එහි වනාහි ලී දඬු ද්‍රව්‍ය සුලබය. "ආලොක සන්ධිං දිවසා" යනු එක දවසකට එකම කවුලුවක් කෙරේවා. ඒ දේවපුත්‍රයා වනාහි කාශ්‍යප බුද්ධ කාලයෙහි කජඪගල නගරය ඇසුර කොට යොදනක් පමණවූ මහා විහාරයක නේවාසික සංඝස්ථවිරයන් වි දිරාගිය විහාරයෙහි නවකම් කරන්නෙක්ව මහත් දුකක් අනුභව කළේය. ඒ සදහා කියන ලදී. "පාසසතෙහි" යනු බොහෝ මලපුඩු වලින් "ජමහි" යනු පා සතරෙහින් ගෙලෙහින් ඉඟ ප්‍රදේශයෙහින් යන සය තැන්හි "තුතෙහි" යනු කටු දෙකක් සහිත දිග සැරයටිවලින් "පාවනෙහි" යනු කෙටි කෙටිවලින්, නැතහොත් හෙණ්ඩුවලින් "අලකකමාලී" යනු අභිගුණ්ඨිකයා විසින් ගෙලෙහි වටකොට තබන ලද වරාමල් මාලාවෙන් යුක්ත වූ. "තිපුකණණ පිට්ඨො" යනු ඊයම් පළඳනාවෙන් පළඳින ලද පිටිකන් ඇත්තේ, කන්පිට ඇත්තේ. "ලධ්විහනො" යනු සඵ ක්‍රීඩාව සදහා හික්මවනු ලබන්නේ සැරයටියෙන් පහර ලැබුවෙක්ව ඔවුහු කාමහෝගී ගෘහ වාසය ද තම තමා අත්විඳි දුක්ද යන සියල්ල පිළිකුල් කරමින් එසේ එසේ දිවුරන්නාහු මෙසේ කිහ. ඉක්බිති බෝධිසත්වයෝ "මේ සියලු දෙනා විසින් දිවුරන ලදී. ම විසින් ද සප්තස කිරීම වටිය'යි දිවුරන්නාහු.

"යොවෙ අනධ්‍යං නධ්‍ය නති වාහ
 කාමෙ ව සො ලභතං භුඤ්ජ තඤ්ච
 අගාර මජ්ජෙධි මරණං උපෙතු
 යො වා භොනොනා සුසඛකති කඤ්චි දෙවාති
 (ජාතක පාලිය)

"යමෙක් නැති නොවූ දෙය නැති වියයි කීවේද, යමෙක් නොපගෙන් යමෙකු කෙරෙහි සැක කළේ ද හේ පංචකාමය ලබාවා. එය අනුභව කෙරේවා. ගිහිගෙයි දී මරණයට පැමිණේවා යි.

මේ ගාථාව කීහ. එහි "භොනො" යනු පින්වත්හු. "සුසඬකති" යනු සැක කරයි. "කඤ්චි" යනු කිසිවෙකු. ඉක්බිති ශක්‍රතෙම මේ සියල්ලෝම කාමයන්හි නිරපේක්ෂ වූවෝයයි දැන සංවේගයට පත් සිත් ඇත්තේ "මොවුන් අතරින් කිසිවෙකුත් නෙළුම් අල නොගෙන යන ලදී. තොප විසින් නොනැසූ දෙයක් නැසූනේයයි කියන ලද්දේත් නොවෙයි. එසේ වුවත් මම තොප විමසනු කැමැත්තේ අතුරුදහන් කෙළෙමි"යි දක්වමින්

විමංසමානො ඉසිනො හිසානි
තිරෙ ගහෙඤාන ඵලෙ නිධෙසිං
සුදධා අපාපා ඉසයො වසනති
එතානි තෙ බ්‍රහම චාරී හිසානිති (ජාතක පාලිය)

"බඹසැරියාණෙනි, ඉසිවරයන් විමසන්නාවූ මම ඉවුරෙහි වූ නෙළුම් අල ගොඩ සැඟවීම්. ඉසිවරු පවිත්‍රව පවී රහිතව වෙසෙත්. මේ තොපගේ නෙළුම් අලවේ" යැයි

අවසාන ගාථාව කිය. එය අසා බෝධිසත්වයෝ

න තෙ නටා නො පන කීළනෙය්‍යා
න බ්‍රහ්මචා නො පන තෙ සභාසා
කීසම්. පරසාමහ සහස්සනෙතහ
ඉසිති ත්වං කීළසි දෙවරාජානි. (ජාතක පාලිය)

දහසක් ඇස් ඇත්තාණනි, අපි තොපගේ නළුවෝ නො වෙමු. ක්‍රීඩකයෝ නො වෙමු. නෑයෝද නො වෙමු. කච්චකම් කළයුත්තෝ නො වෙමු. දෙවී රජුනි. තෙපි තවුසන් සමග කුමක් නිසා ක්‍රීඩා කරවුද?යි

ශක්‍රයාහට නර්ජනය කළහ. ඉක්බිති ශක්‍රතෙම :-

ආචරියො මෙසි පිතාව මඤං
එසා පතිට්ඨා බලිත සස බ්‍රහෙම
එකාපරාධං බම භූරිපඤ්ඤ
න පණ්ඩිතා කොධබලා භවන්ති (ජාතක පාලිය)

"මහා ප්‍රාඥය, තෙපි මාගේ ගුරුකුමා වවු. මාගේ පියාද වවු. මා කළ වරදට ඔබ වහන්සේගේ පා සෙවණ පිහිට වේවා. මා කළ වරදට කමා කරන්නේ මැනවි. නුවණැත්තෝ ක්‍රෝධය බලය කොට ඇත්තෝ නොවෙතියි

සෂමා කරවීය. මහා සත්වයෝ සක්දෙව් රජුට සෂමාකොට තමා සෘෂි සමූහයා සෂමා කරවන්නාහු :-

"සුවාසිතං ඉසිනං එකරතනං
යං වාසවං භූතපතිඤ්ඤා සාම
සබ්බෙ ව භොනෙතා සුමනා භවනතු
යං බ්‍රාහ්මණො පට්ඨ පාදී හිසානීති (ජාතක පාලිය)

"නවුසන්ගේ මේ වනයෙහි එක් රැයක් විසීම ද මනා විසීමකි. භූතාධිපති ශක්‍රයා දුටුමු ද එහෙයිනි. ඔබගේ ඇඳුරු බමුණා නෙළුම් අල පසුව ලදුයෙන් පින්වත් ඔබ හැම සතුටු සිත් ඇත්තෝ වෙත්වායි.

කීහ. එහි "න තෙ නටා" යනු දේවරාජයා! අපි නුඹගේ නළුවෝ හෝ ක්‍රීඩා කළ යුත්තෝ. හෝ නොවෙමු. නුඹගේ නෑයෝ ද නොවෙමු. "සභාසා" යනු කවටකම් කළ යුත්තෝ ඉක්බිති නුඹ "කිසිමි. පරජාමහ" යනු කුමක් ආධාරකොට ගෙන, කුමක් නිසා සෘෂිවරුන් සමග ක්‍රීඩා කරන්නෙහිද යන අර්ථයයි. "එසා පතිධා" යනු ඔබගේ ඒ පා සෙවණ අද මම කළ අපරාධයට පිහිට වේවා. "සුවාසිතං" යනු ආයුෂ්මත් සෘෂිවරුන්ගේ මේ වනයෙහි විසූ එක් රැය පවා යහපත් විසීමක් ම ය. කුමන කරුණක් නිසාද? භූතාධිපති ශක්‍රයා දුටුමුද, ඒ නිසාය. ඉදින් අපි නගරයෙහි විසුවෙමු නම් මොහු නොදකිමු. "භොනෙතා" යනු පින්වත්හු, සියල්ලෝම "සුමනා භවනතු" සතුටු සිත් ඇත්තෝ වෙත්වා, සතුටු වෙත්වා. සක් දෙව් රජුට සෂමා කරත්වා. කුමන කරුණක් නිසාද? "යං බ්‍රාහ්මණො පට්ඨ පාදී හිසානී" යම්හෙයකින් තොපගේ ඇඳුරු කුමා නෙළුම් අල ලැබුවේද ඒ නිසාය. ශක්‍රතෙම සෘෂි සමූහයාට වැද දෙව්ලොවට ගියේය. සෘෂිසමූහයාද ධ්‍යාන අභිඥා උපදවා බලිලොව ගියහ. එකල්හි උපකඤ්චන ආදී සහෝදරයෝ හය දෙන සාර්පුත්ත, මොග්ගල්ලාන, මහා කස්සප, අනුරුද්ධ, පුණ්ණ, ආනන්ද යන තෙරවරුය. සොහොයුරිය උප්පල වණ්ණාය. දාසිය බුජ්ජුත්තරාය. දාසයා චිත්ත ගෘහපතිය වෘක්‍ෂදේවතාවා සාතාගිරිය. ඇතා පාරිලෙය්‍ය ඇතාය. වදුරා මධුවාසිට්ඨය, ශක්‍රයා කාලුදායී තෙරය. මහා කඤ්චන තාපසයා නම් ලෝකතාරාඨ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. මෙහිද යට කියන ලද කුමයටම උන්වහන්සේගේ දශ පාරමිතාවෝ නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම කාමයන්හි අතිශයින් නිරපේක්‍ෂතාව ආදී ගුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ

යුක්තාහ.

සිවු වෙනි මහා කඤ්චන චරිතයයි.

282. "පුතාපරං යදාහොමී නගරෙ බ්‍රහ්මවඩ්ඪි නෙ
තස් කුලවරෙ සෙට්ඨි මහාසාළෙ අජායනං" (චරියා පිටක)

"නැවත අනික් (චරිතයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙක්හි මම බ්‍රහ්මවඩ්ඪින
නම් නුවර අග්‍රකුලය වූ ශ්‍රේෂ්ඨවූ මහාසාර කුලයෙහි උපන්නෙමිද"

පස්වෙනි (සෝන පණ්ඩිත චරිතයෙහි) "නගරෙ බ්‍රහ්මවඩ්ඪි නෙ"
යනු බ්‍රහ්මවඩ්ඪින නම් වූ නගරයෙහි. "කුලවරෙ" යනු අග්‍රකුලයෙහි.
"සෙට්ඨි" යනු අතිශයින් ප්‍රශංසා කටයුතු "මහාසාළෙ" යනු මහා ධනවත්,
"අජායනං" යනු "අජායිං අහං" (මම උපන්නෙමි) මෙය කියන ලද්දේ වෙයි.
ඒ කාලයෙහි බ්‍රහ්මවඩ්ඪින යයි ලැබූ නම් ඇති බරණැස් නගරයෙහි
යම්කලෙක වෙමිද, උපන්නෙමි ද, වසමි ද, එක්ලිහි හටගත් සම්පත්තියෙන්
අතිශයින් ප්‍රසිද්ධ වීම් වශයෙන් අග්‍ර වූ, විද්‍යාවෙන් හා ව්‍රත සම්පත්තියෙන්
ශ්‍රේෂ්ඨ වූ, අසු කෙළක් ධනය ඇති මහා ධනවත් ඒ බ්‍රාහ්මණ කුලයෙහි මම
උපන්නෙමි'යි

එක්ලිහි වනාහි මහාසත්වයෝ බ්‍රහ්ම ලෝකයෙන් වූතව
බ්‍රහ්මවඩ්ඪින නගරයෙහි අසු කෙළක් සම්පත් ඇති එක්තරා මහාසාර
බ්‍රාහ්මණයෙකුගේ පුතා වී උපන්න. ඔහුට නම් තබන දවසෙහි "සෝණ
කුමාර"යයි නම් තැබූහ. ඔහු පියවර නගා ඇවිදින කල්හි අනිකුත්
සත්වයෙක් බ්‍රහ්මලෝකයෙන් වූතව බෝධිසත්වයන්ගේ මැණියන් කුස
පිළිසිද ගත්තේය. ඔහුට "නන්ද කුමාර"යයි නම් කළහ. උගත් වේද ඇති
සියලු ශිල්පයෙහි පරතෙරට පැමිණි, වැඩිවියට පත් ඔවුන්ගේ රූපශ්‍රී දක
කුටු පහටු වූ මවුපියෝ "අපි ඔවුන් ගෘහ බන්ධනයෙන් බිදින්නෙමු"යි
පළමුව සෝණ කුමාරයාට "දරුව, නුඹට සුදුසු කුලයකින් දැරියක
ගෙනෙන්නෙමු නුඹ කුටුම්භය (පවුලක්) පිහිටුවවයි කීහ. මහා සත්වයෝ
"මට ගෘහවාසයෙන් කම් නැත. මම දිවිඇතිතෙක් නුඹ වහන්සේලා
පෝෂණය කොට නුඹවහන්සේලාගේ ඇවෑමෙන් පැවිදි වන්නෙමි'යි කීහ.
මහාසත්වයන්ට වනාහි හවතුය ගිනිගත් ගෙයක් මෙන් ද අඟුරුවළක්
මෙන්ද වැටහුනේ ය. විශේෂයෙන් වනාහි බෝධිසත්වයෝ ගිහිගෙයින්
නික්මීමේ අදහස ඇත්තේ නෛෂ්ක්‍රමයෙහි ඇලුනාහු වූහ.

එකුමන්ගේ අදහස නොදන්නාවූ ඔවුහු නැවත නැවත කියන්නාහුද ඔහුගේ සිත් නොලැබ නන්ද කුමාරයා අමතා "දරුව, එසේනම් නුඹ කුටුම්භය පිහිටුවුව'යි කියා ඔහු විසින්ද "මම මගේ සොහොයුරා ඉවත දැමූ කෙළපිඩ හිසින් නොඔසවමි, මම ද ඔබලාගේ ඇවෑමෙන් සහෝදරයා සමග පැවිදිවන්නෙමි'යි කී කල්හි මේ තරුණයෝ මෙසේ කාමයන් අත් හරිති, මහඵ වියට පත් අප ගැන කියනුම කවරේද? අපි සියල්ලෝම පැවිදිවන්නෙමු'යි සිතා "දරුව, නුඹලාට අපේ ඇවෑමෙන් පැවිදිවීමෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක්ද? සියල්ලෝම එක්වරම පැවිදි වෙමු'යි කියා ඥාතීන්ට දියයුතු දේ දී දාසජනයා නිදහස් කොට රජුට දන්වා සියලු ධනය පරිත්‍යාග කොට මහදන් පවත්වා සිවුදෙනාම බුන්මටඬිස්න නගරයෙන් නික්ම හිමාලය ප්‍රදේශයෙහි පියුමෙන් හා හෙළ පියුමෙන් සැලූම් ලද මහ විලක් ඇසුරු කොට සිත්කලු වන ලැහැබෙක අසපුවක් කොට පැවිදි ව එහි විසූහ. එහෙයින් වදාරණ ලදී:-

- 283. "තදාපි ලොකං දිස්වාන අක්කමනං තමොස්මටං විතතං භවතො පතිකුට්ඨි තුත්ත වෙගහතං විය
- 284. "දිස්වාන විවිධං පාපං එවං විනෙත සහං තදා කදාහං ගෙහා නිකම්ම පටිසිසාමි කානතං
- 285. "තදාපි මං නිමන්තිංසු කාමභොගෙහි ඤාතයො තෙසමථි ඡන්දමාවිකම්මං මා නිමනෙත ඵ තෙන මං
- 286. "යො මෙ කනිට්ඨ කො භාතා නන්දො නාමාසි පණ්ඩිතො සොපි මං අනුසිකම්ම නෙතා පබ්බ ඡස්සං සමරොවයි.
- 287. "අහං සොණොව නන්දොව උභො මාතා පිතා මම තදාපි භොගෙ ඡධෙස්සවා පාවිසිමහ මහාවනනි. (වරියා පිටක)

"එකල්හිද අක්ක චූ, අක්කකාරයෙන් මඬනා ලද ලෝකය දක අංකුසයෙන් වේගයෙන් අනින ලද (ඇතෙකු) මෙන් (මගේ) සිත (කාමාදි) භවයෙන් හැකිලෙයි.

විවිධාකාර වූ පාපයන් දක "කවර කලෙකහි ගිහිගෙයින් නික්ම මහවනයට පිවිසෙන්නෙමිදැයි එකල්හි මම මෙසේ සිතුවෙමි. එකල්හිද නැයෝ කාම පරිභෝගයෙන් මා කැඳවූහ. ඉන් මා නොපොළඹවවී'යි ඔවුන්ටද මගේ අදහස දන්විමි.

මට බාල වූ, පණ්ඩිත වූ නන්දනම් යම් සහෝදරයෙක් වූයේ ද හෙතෙමේ ද මා අනුව හික්මෙන්නේ පැවිද්දට කැමති විය.

එකල්හි සෝණ නම් වූ මම ද නන්ද තෙමේ ද මාගේ මවුපිය දෙදෙන ද යන අපි සම්පත් හැරදමා මහවනයට පිවිසියෙමු.

එහි "තදාපි" යනු යම්කලෙක මම බුන්මවඩ්ඪන නගරයෙහි සෝණ නම් බ්‍රාහ්මණ කුමාරයා වීමිද, "තදාපි ලොකං දිස්වාන" යනු සියලු සත්ව ලෝකය පැණැසින් දෑක "අන්ධභූතං" යනු පැණැස නැති බැවින් අන්ධවූ නැතහොත් අන්ධභාවයට පත්වූ, "තමොස්ථං" යනු අවිද්‍යා අන්ධකාරයෙන් මඩනා ලද "විනතං භවතො පතිකුට්ඨි" යනු ජාති ආදී සංවේග වස්තූන් ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කිරීමෙන් කාමාදී භවයෙන් මාගේ සිත හැකිළෙයි. සැඟවෙයි. නො හැසිරෙයි "කුතත වෙගහතං විය" කුතත යනු මුදුනෙහි යකඩ උලක් සහිත දිග දණ්ඩකි. එය "පනොද" යයිද කියනු ලැබේ. එයින් වේගයෙන් අනිත ලද්දේ යම්සේ උකුම් ඇතෙක් සංවේගයට පත්වූයේ වේද, එසේ මගේ සිත එකල්හි කාමාදීනව සිහි කිරීමෙන් සංවේගයට පත්වූයේ යයි දක්වයි. "දිස්වාන විවිධං පාපං" යනු ගිහිගෙයි වසන්තනු විසින් ගෘහවාසය නිමිති කොට ඡන්ද ද්වේෂ ආදී වශයෙන් කරනු ලබන විවිධ ආකාර වූ ප්‍රාණඝාතාදී පාපකම් මෙන්ම ඒ නිමිතිකොට ගෘහස්ථයන් ගේ ළාමක බවද දෑක "එවං විනෙතසහං තදා" යනු "මම කවදා නම් යදම් සිදු මහවනයට පිවිසෙන මහ ඇතෙකු මෙන් ගෘහබන්ධන සිදු ගිහිගෙයින් නික්මීම් වශයෙන් වනයට පිවිසෙන්නෙමිද, මෙසේ එකල්හි සෝණකුමාර කාලයෙහි මම සිතුවෙමි. "තදාපි මං නිමන්තිංසු" යනු හුදෙක් "අයෝසරපණ්ඩිත" ආදී කාලයන්හි පමණක් නොවේ. ඉක්බිති එදා සෝණකුමාර කාලයේද මවුපිය ආදී කාම හෝගී කාමාධ්‍යාය ඇති ඥාතිහු "දරුව, එව, මේ අසුකෙළක් ධන සම්පත් පිළිපදුව. කුලවංශය පිහිටුවුව" යි උදාර සම්පත්තින් ගෙන් ආරාධනා කළහ. "තෙසමච් ඡන්දං ආචිකංඛං" යනු මගේ ඒ ඥාතීන්ටද ඒ කාමසම්පත්තින්ගෙන් මට ආරාධනා නොකරවී යයි තමාගේ කැමැත්ත ද කීවෙමි. පැවිද්දට නැඹුරු වූ අදහස ද කීවෙමි. අදහස් පරිදි පිළිපදවී යන අදහසයි.

"සොපි මං අනුසිකංනො" යනු "මේ කාමයෝ නම් අල්ප වූ ආස්වාද ඇත්තාහුය. බොහෝ දුක් ඇත්තෝය, බොහෝ සිත් තැවුල් ඇති කරන්නෝය" ආදී වශයෙන් නොයෙක් ආකාරයෙන් කාමයන්ගේ ආදීනව නුවණින් සිහිකොට යම්සේ මම ශීලාදිය රකින්නෙමි පැවිද්ද කැමතිවීමිද ඒ නන්ද පණ්ඩිතතෙමේ ද එසේම ඔහුගේ ගිහිගෙයින් නික්මීමෙන් මා අනුව හික්මෙන්නේ "පබ්බජ්ජං සමරොච්ඡි" පැවිද්ද කැමති විය යනුයි. "අහං

සෝණ පණ්ඩිත සිරිත

සොණොව නැණොව" යනු ඒකාලයෙහි සෝණ නම් වූ මම ද, මගේ බාලසොහොයුරු නන්ද ද යනුයි. "උභො මාතා පිතා මම" යනු "මේ පුත්‍රයෝ නම් මෙසේ තරුණ කාලයේ ම කාමයන් අත්හරිති. අප ගැන කියනුම කවරේදැයි උපන් සංවේග ඇති මාගේ මවුපියෝ ද, "හොගෙ ඡඩ්ඪො" යනු අසු කෝටියක් ධනයෙන් සමාදාන වූ මහා සම්පන්නි බලා පොරොත්තු රහිත සිත් ඇත්තාහු කෙළ පිඬක් මෙන් පරිත්‍යාග කොට අපි සතර දෙනාම හිමාලය ප්‍රදේශයෙහි මහ වනයට ගිහිගෙයින් නික්මීමේ අදහසින් පිවිසියෙමු. යන අර්ථයයි.

පිටිය ඔවුහු එහි සිත්කලු බිම් පෙදෙසක අසපුවක් මවා තාපස පැවිද්දෙන් පැවිදිව එහි විසූහ. ඒ සහෝදරයෝ දෙදෙනාම මවුපියන් පෝෂණය කළහ. ඔවුන් අතුරෙන් නන්ද පණ්ඩිතයෝ මව්සිත් ගෙනෙන ලද ඵලාඵලම මවුපියන්ට අනුභව කරවන්නෙමි'යි ඊයේ ද පළමු ගොදුරුගත් තැනින්ද යම් ඒ ඉතිරි වූ ඵලාඵල වේනම් ඒවා උද්ඝනම ගෙනවිත් මවුපියන්ට අනුභව කරවති. ඔවුහුද ඒවා අනුභව කොට මුවසෝදා පෙහෙවස් සමාදන් වුවෝ වෙති. සෝණ පණ්ඩිතයෝ වනාහි දුරට ගොස් මිහිරි මිහිරි වූ මැනවින් ඉදුණු පලවැල ගෙනවිත් එළවති. (දෙති) ඉක්බිති ඔවුහු ඔහුට "දරුව, මලණුවන් විසින් ගෙනෙන ලද පලවැල අනුභව කොට පෙහෙවස් සමාදන්වුවෝ වෙමු. දැන් අපට පලවැලින් ප්‍රයෝජනයක් නැතැයි කියති. මෙසේ ඔහුගේ ඵලාඵල පරිභෝගයක් නො ලබයි. ඒවා විනාශ වෙයි. ඊළඟ දිනයන්හිද එසේම වෙයි. මෙසේ හෙතෙම පඤ්චාහිඤාලාභී හෙයින් දුරටද ගොස් ඵලාඵල ගෙන එයි. ඔවුහු වනාහි අනුභව නොකරති. ඉක්බිති මහාසත්වයෝ මවුපියෝ සිවුමැලියහ. නන්දයෝ ද යම් ඒ නොපැසුණා වූද නොමනාලෙස පැසුණාවූද ඵලාඵල ගෙනවිත් අනුභව කරවයි. මෙසේ ඇති කල්හි මොවුහු බොහෝ කලක් ජීවත් නොවන්නාහුය. ඔහු වලක්වමි'යි මෙසේ සිතූහ. ඉක්බිති ඔහු අමතා 'නන්දයා! මෙතැන්පටන් ඵලවැල ගෙනවිත් මාගේ පැමිණීම බලාපොරොත්තුවෙව. දෙදෙනාම එකතුව අනුභව කරවමු'යි කීහ. මෙසේ කී කල්හිද තමාට පින් කැමතිවන්නේ එතුමන්ගේ වචනය නො කළේය. මහා සත්වයෝ උපස්ථානයට ආවා වූ ඔහුට නුඹ නුවණැත්තන්ගේ වචනය නො කරන්නෙහිය. මම වනාහි වැඩිමහල්ය. මවුපියෝත් මට භාරය. මම ම ඔවුන් පෝෂණය කරන්නෙමි. නුඹ මෙතැනින් වෙනත් තැනකට යව'යි අසුරක් ගැසූහ.

ඔහු එතුමන් විසින් නෙරපන ලද්දේ එහි සිටීමට නොහැකි වන්නේ එතුමන්ට වැද මවුපියන්ට එපවත් දන්වා තම පන්සලට පිටිය කසිණ භාවනා කොට එදවසම අෂ්ට සමාපන්නීන් හා පඤ්ච අභිඤාවන් උපදවා

"කීමෙක්ද මම මහමෙර පාමුලින් රුවන් වැලි ගෙනවිත් මාගේ සොහොයුරානන්ගේ පන්සල් මලුවෙහි විසුරුවා කමාකරවන්නෙමි ද නැතහොත් අනවනජ්න විලෙන් ජලය ගෙනවිත් කමාකරවන්නෙමි ද නැතහොත් මගේ සහෝදරයා දේවතා වශයෙන් කමා කරවන්නේ නම් සතර මහ රජවරුන්ද සක්දෙව් රජු ද කැඳවාගෙන විත් කමා කරවන්නෙමි ද එසේ කිරීම නොහොබින්නේ ය. මේ මුළු දඹදිවට මනෝජනම් බ්‍රහ්ම වධින රජ අගරජය. ඔහු ආදි කොට සියලු රජවරුන් කැඳවාගෙන විත් කමාකරවන්නෙමි. එසේ ඇති කල්හි මගේ සහෝදරයාගේ ගුණය මුළු දඹදිව පැතිරී යන්නේය. වන්ද්‍රයා මෙන්ද සුය්‍යා මෙන්ද ප්‍රකට වන්නේය."යි සිතිය. හෙතෙම එකෙණෙහිම සෘද්ධියෙන් ගොස් බ්‍රහ්මවධින නගරයෙහි ඒ රජු ගේ වාසල් දොරටුවෙහි බැස එක්තාපසයෙක් ඔබතුමන් දකිනු කැමැත්තේය"යි රජුට දන්වා රජු විසින් කරන ලද අවකාශ ඇත්තේ රජු සමීපයට ගොස් "මම මගේ බලයෙන් මුළු දඹදිව රාජ්‍යය ගෙන ඔබතුමන්ට දෙන්නෙමි"යි කිය. "ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේ වනාහි කෙසේ නම් මුළු දඹදිව රාජ්‍යය ගෙන දෙන්නහුද?" "මහරජ, කිසිවෙකුට වධනොකොට තමන්ගේ සෘද්ධි බලයෙන්ම ගෙන දෙන්නෙමි"යි කියා මහත් සේනාව සමග රජු ගෙන කොසොල් රටට ගොස් නගරයට නුදුරෙන් කඳවුරු බැඳ අප හා යුද්ධ හෝ කෙරේවා නැතහොත් වසඟයෙහි පවතීවා"යි කොසොල් රජුට දුතයෙකු යැවීය. එයින් කිපී යුද්ධයට සැරසී නික්මුණාවූ රජු සමග යුද්ධය ආරම්භ වූ කල්හි තමන්ගේ සෘද්ධිනානුභාවයෙන් යම් සේ සේනා දෙකට පීඩාවක් නොවේද එසේ කොට යම්සේ කොසොල් රජු ඔහුගේ වසඟයෙහි පවතීද එසේ වචනප්‍රතිවචන ගෙනයන්නවුන් ඇති කොට සංවිධාන කළේය. මේ ක්‍රමයෙන් මුළු දඹදිව රජවරුන් ඒ රජුගේ වසඟයෙහි පැවැත්වීය.

රජතුමා එයින් සතුටට පත්ව නන්ද පණ්ඩිතයන්ට මෙසේ කිය. "ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේ විසින් මට යම්සේ ප්‍රතිඥාකරන ලද්දේද එසේ කරන ලදී. නුඹවහන්සේ මට කරන ලද බොහෝ උපකාර ඇත්තෝය. මම නුඹවහන්සේට කුමක් කරන්නෙමි ද? මම වනාහි නුඹවහන්සේට මුළු දඹදිව රාජ්‍යයෙන් භාගයක් දෙනු කැමැත්තෙමි. ඇත්, අස්, රිය, මිණි, මුතු, පබළු, රිදී, රන්, දැස්, දස්, පිරිවර ජනයා ගැන කියනුම කවරේද? යනුවෙනි. එය අසා නන්ද පණ්ඩිතයෝ "මහරජ, මට නුඹගේ රාජ්‍යයෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත. ඇත් යානා ආදියෙන් ද කම් නැත. එසේවුවත් තොපගේ රාජ්‍යයෙහි අසවල් ආශ්‍රමයෙහි මගේ මවුපියෝ පැවිදිව වසති. මම ඔවුන්ට උපස්ථාන කරන්නෙමි එක් අපරාධයක් නිසා මගේ වැඩිමහල් සහෝදර වූ සෝණ පණ්ඩිත නම් වූ මහා තපස්වින් විසින් බැහැර කරන ලද්දේම වෙමි. ඒ මම තොප රැගෙන එතුමන් සමීපයට ගොස් කමා කරවා ගන්නෙමි.

සේනාපති සිරිත

කමාකිරීමෙහි දී නුඹ ඒ මට සහායයෙක් වෙව්" යි කිය. රජතුමා "යහපතැ" යි පිළිගෙන සුවිසි අකෂායානියක් පමණ සෙනහින් පිරිවරන ලද්දේ එක් සියයක් රජුන් සමග නන්ද පණ්ඩිතයන් පෙරටුකොට ඒ අසපුවට පැමිණ සතරගුල් පමණ ප්‍රදේශයක් හැර අහසෙහි පිහිටි කදින් අනවතජන විලෙන් ජලය ගෙනවිත් පැන් පෙරහා තබා පිරිවෙණ හැමද මවුපියන්ට ආසන්න පෙදෙසක හුන් ධ්‍යාන භාවනාවෙහි ඇලුනාවූ මහා සත්වයන් වෙත එළඹ නන්ද පණ්ඩිතතෙම උන්වහන්සේ කමා කරවීය. මහාසත්වතෙම නන්ද පණ්ඩිතයන්ට මවු හාරදී තමා දිවි ඇති තෙක් පියාණන් පිළිදැගූම කළේය. ඒ රජුන්ට වනාහි :-

"සතුට ද ප්‍රමෝදය ද හැමකල්හි සිනාව හා ක්‍රීඩාවද මවට උපස්ථාන කොට නුවණැත්තාහට ලැබිය හැකිය.

සතුට ද ප්‍රමෝදය ද හැමකල්හි සිනාව හා ක්‍රීඩාව ද පියාට උපස්ථාන කොට නුවණැත්තාට ලැබිය හැකිය.

මේ ලෝකයෙහි දානය ද ප්‍රියවචනය ද වැඩ සිදුකිරීම ද ඒ ඒ කාලයන්හි සුදුසු පරිදි ධර්මයන්හි සමානාත්මතාව ද යන මේ සතර සංග්‍රහ වස්තූහු යන්තාවූ රියට කඩ ඇණය මෙන් ලෝකයාට උපකාර පිණිස පවතී. ඉදින් මේ සංග්‍රහයෝ ලොව නොවන්නාහු නම් පුත්‍රයකු කරණ කොට මව බුහුමනක් හෝ පුජාවක් හෝ නො ලබන්නීය. පුත්‍රයකු කරණ කොට පියා ද බුහුමනක් හෝ පුජාවක් නො ලබන්නේය. යම් හෙයකින් නුවණැත්තෝ මේ සංග්‍රහයන් මනාකොට විමසා කළයුතුයයි දනිත් ද එහෙයින් ශ්‍රේෂ්ඨ බවට පැමිණෙති. ඔවුහු ප්‍රශංසා කටයුත්තෝද වෙති.

මවුපියෝ වනාහි බ්‍රහ්මසමයහ යි ද පූර්වාචාර්යයහයිද ආනුනෙය්‍යහ (පිදිය යුත්තෝ) යි ද පුත්‍ර ප්‍රජාවට අනුකම්පා කරන්නෝය යිද කියනු ලැබෙත්.

එහෙයින් ම නුවණැත්තෝ ඔවුන්ට වදින්නේය. නැවත ආහාර දීමෙන් ද පානවර් දීමෙන් ද වස්ත්‍ර දීමෙන් ද සයනාසන දීමෙන් ද ඇඟ ඉලීමෙන් ද නැවීමෙන් ද පා සේ දීමෙන් ද සත්කාර කරන්නේ ය.

මා පියන් කෙරෙහි ඒ උපස්ථාන කිරීම නිසා නුවණැත්තෝ මෙලොව දීම ඔහුට පසසති. පරලෙව්හිදී හෙතෙමේ ස්වර් ලෝකයෙහි ඉපිද සතුටු වෙයි" (ඡාතක පාලිය)

යනුවෙන් බුද්ධ ලීලාවෙන් ධර්මදේශනා කළේය. එය අසා බලසේනා සහිත ඒ සියලු රජවරු පැහැදුනහ. ඉක්බිති ඔවුන් පන්සිල්හි පිහිටුවා

දානාදියෙහි අප්‍රමාදී වචි 'යයි අවවාද දී පිටත් කර යැවීය. ඒ සියල්ලෝම දැනුමින් රාජ්‍යය කරවා ආයු කෙළවර දෙවනුවර පිරවුන. බෝධි සත්වයෝ "මෙකැන් පටන් මව පෝෂණය කරව"යි සහෝදර නන්ද පණ්ඩිතයන්ට පවරා දී තමා දිවි ඇති තෙක් පියාණන් පිළිදගුම් කළහ. ඒ දෙදෙනාම ආයු කෙළවර බුන්ම ලෝක පරායණ වුහ. එකල්හි මවුපියෝ මහාරාජ කුලයෝය. නන්ද පණ්ඩිත තෙම ආනන්ද තෙරය. මනෝජ රජ සාරිපුත්ත තෙරය. එක්සියයක් රජවරු අසු මහ තෙරවරු සහ අනෙක් තෙරවරු වුහ. සිව්විසි අක්‍ෂෙහිණියක් පිරිස බුදුපිරිසය. සෝන පණ්ඩිතයෝ ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේය. ඒ වර්තයෙහි නෙක්ඛම්ම පාරමිතාව බලවත් වූවත් යට කියන ලද ක්‍රමයට එහි සෙසු පාරමිතාවෝ ද නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම අත්‍යන්තයෙන්ම කාමයන්හි අනපේක්‍ෂක භාවය, මවුපියන් කෙරෙහි තියුණු වූ ගෞරවය හා යටහත් පැවතුම් ඇතිබව, මවුපිය උපස්ථානයෙහි අතෘප්ති බව, ඔවුන්ට උපස්ථාන කිරීම ඇති නමුත් සියලු කල්හි සමවත් සුවයෙන් කල්යැවීම ආදී මහා සත්වයන්ගේ ගුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

පස්වනි සෝණ පණ්ඩිත වර්තයයි.
 නෙක්ඛම්ම පාරමිතාව නිමියේය.

288. "පුනාපරං යදා හොමි කාසිරාජස්ස අනුජො
 මුගපකෙඛාති නාමෙන තෙමියොති වදන්ති මං

289. "සොළසීඤ්චි සහස්සා නං න විජ්ජති පුමො තදා
 අහොරත්තා නං අවචයෙන නිබ්බතො අහමෙකකො"
 (වරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (වර්තයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙක්හි මම කාසි රජහුගේ පුත්‍ර වීම ද (එකල්හි) නමින් තේමිය යයි ද "මුග පකඛ" යයි ද මට කියත්.

එකල්හි සොළොස් දහසක් අන්තෘපුර ස්ත්‍රීන්ට පිරිමි දරුවෙක් නැත්තේය. (නොයෙක්) රැ දවල්හුගේ ඇවෑමෙන් මම හුදකලාව උපනිමි."

හයවෙනි (තේමිය පණ්ඩිත වර්තයෙහි) "කාසිරාජස්ස අනුජො" යනු යම්කලෙක්හි කාසි රජහුගේ පුත්‍රයා වීමද, එකල්හි "මුගපකෙඛාති නාමෙන තෙමියොති වදන්ති මං" යනු නමින් තේමිය යයිද ගොළු බව දැක්වීමේ වූතය රැකි නිසා "මුගපකඛ" යයි මවුපියන් ආදිකොට සියල්ලෝ මා අමතති' යයි

සම්බන්ධය වේ. මහාසත්වයන් වනාහි උපන් දවසෙහි සියලු කසී රටෙහි වැස්ස වැස්සේය. යම්හෙයකින් හෙතෙම රජුගේ මෙන්ම අමාත්‍යාදීන්ගේද හදවත උදාර ප්‍රීතියෙන් හා සෙනෙහසින් තෙමමින් උපන්නේද එහෙයින් "තෙමිය කුමාර" යයි නම් විය. "සොළසිත්ථිසහසානං" යනු කාසිරජුගේ සොළොස් දහසක් අන්ත:පුර ස්ත්‍රීන්ට. "න විජ්ජති පුමො" යනු පුතෙක් නොලැබේ. හුදෙක් පුතෙක් පමණක්ම නොවේ. ඔහුට දුවෙකුදු නැත්තේ ම ය. "අහොරතනානමච්චයෙන නිබ්බතො අහමෙකකො" යනු පුතුන් නොමැති ඒ රජුට අවුරුදු බොහෝ ගණනක් ඉක්මුණු හෙයින් නොයෙක් දිවාරාත්‍රීන් ගේ (බොහෝ කාලයක්) ඇවෑමෙන් ශක්‍රයා විසින් දෙන ලද මම හුදකලාවම බෝධි පයෙඝ්ණයෙහි හැසිරෙන්නෙම් එකල්හි ඔහුගේ පුතා වී උපන්නෙමි යි ශාස්තෘන්වහන්සේ දේශනා කරති. මේ එහි අනුපිළිවෙළ කථාවයි. :-

අතීතයෙහි බරණැස කාසී රජ රාජ්‍යය කරවයි. ඔහුට සොළොස් දහසක් ස්ත්‍රීහු වූහ. ඔවුන් අතුරෙන් එකම බිසවක්වත් පුතෙකු හෝ දුවක නො ලබයි. නගර වැසියෝ අපගේ රජුට වංශය රකින පුතෙක් නැතැයි විපිළිසරට පත් වූවාහු රැස් වී "පුතෙකු පතනු මැනවැ"යි රජුට කීහ. රජතුමා සොළොස් දහසක් ස්ත්‍රීන්ට පුතෙකු ප්‍රාර්ථනා කරවී'යයි අණ කළේය. ඔවුහු තුමු වන්දාදීන්ට උපස්ථානාදිය කොට ප්‍රාර්ථනා කරන්නෝද නොලැබූහ. රජුගේ අගමෙහෙසියවු වන්දු දේවී නම් මද්දරජ දියණිය ශීලසම්පන්න වූවාය. රජතුමා තුඹද පුතෙකු පැතු ව මැනවැයි කීය. ඇ පසළොස්වකදා පෙහෙවස් සමාදන් වී තමාගේ ශීලය ආවර්ජනා කොට "ඉදින් මම කඩනොකළ සිල් ඇත්තෙම් නම් මේ සත්‍යය කරණ කොටගෙන මට පුතෙකු උපදිවා'යි සත්‍යක්‍රියා කළාය. ඇයගේ ශීල තේජසින් ශක්‍රයාගේ ආසන උණුසුම් ස්වභාවයක් දැක්වීය. ශක්‍රතෙමේ සිහිකරන්නේ ඒ කාරණය දැන වන්දු දේවියට පුත්‍රලාභය සඳහා උපායක් කරන්නෙමි'යි ඇයට සුදුසු පුත්‍රයකු සොයන්නේ බෝධිසත්වයන් තවුනිසා භවනයෙහි ඉපිද එහි ආයුඇතිතෙක් සිට එනනින් වුවම මතු දිව්‍ය ලෝකයෙහි උපදිනු කැමති බව දැක ඔහු සම්පයට ගොස් යහළුව, ඔබ මිනිස් ලොව උපන්කල්හි ඔබගේ පාරමිතාවෝද පිරෙන්නාහ. මහජනයාට ද අභිවෘද්ධියක් වන්නේය. කාසී රජුගේ මේ වන්දා නම් අග මෙහෙසිය පුතෙකු පතයි. ඇයගේ කුසෙහි පිළිසිද ගනුව'යි කීය.

හෙතෙම "යහපතැයි" පිළිතුරු දී ඇයගේ කුසෙහි පිළිසිද ගත්තේය. ඔහුගේ යහළු පන්සියක් දේව පුත්‍රයෝද ඤය වූ ආයුෂ ඇත්තාහු දෙවිලොවින් වූහ වී ඒ රජුගේම අමාත්‍යයන්ගේ භායභාවන්ගේ කුසහි පිළිසිද

ගත්හ. දේවිය ගැබ පිහිටි බව දැන රජුට දැන්වුවාය. රජතුමා ගැබ්පෙළහර දෙවිය. ඇ පිරිපුන් ගැබ්ඇත්ති ධනා පුණ්‍ය ලක්ෂණයෙන් යුත් පුතෙකු බිහි කළාය. එදවසම ඇමති ගෙවල් හිද පන්සියක් කුමාරවරු උපන්න. රජතුමා මේ කරුණු දෙකම අසා "මොවුහු මගේ පුතාගේ පිරිවර 'යයි දරුවන් පන්සියට කිරිමවුන් පන්සියක් යවා කුමාරාභරණ ද යැවීය. මහාසත්වයන්ට වනාහි අති දීඝාදී දෝෂයන්ගෙන් තොරවූ නො එල්ලෙන පයෝධර ඇති, මිහිරි කිරි ඇති, සිවුසැටක් කිරිමවුන් දී මහත් සත්කාර කොට වන්ද දේවියටද වරයක් දුන්නේ ය. දේවිය එම වරය ගන්නා ලද්දක් කොට තැබීය. දරුවා මහත් පිරිවරින් වැඩේ. ඉක්බිති උපන් එක් මස ඇති කුමාරයා සරසා රජු සමීපයට ගෙන ආහ. රජතුමා ප්‍රිය පුතණුවන් බලා වඩා ගෙන ඇකයෙහි හිඳුවා සිත් පිනවමින් හුන්නේය. එකෙණෙහිම සොරු සතර දෙනෙක් රජු සමීපයට ගෙන එන ලදහ. රජතුමා එක්සොරෙකුට කටු සහිත කසයෙන් පහර දහසක් දෙව'යි අණ කළේය. එකෙකුට හැකිල්ලෙන් බැඳ බන්ධනාගාරයේ දැමීමද, එකෙකුට ශරීරයෙහි අඩයටි පහර දීමද, එකෙකු උල හිඳුවීමද නියම කළේය. මහා සත්වයෝ පියාණන්ගේ කර්ම අසා සංවේගයට පැමිණියේ වී "අනේ, මපියාණෝ රාජ්‍යය නිසා බැරැරුම් නිරයගාමී පාපකම්යන් කරති'යි සිතූහ. දෙවන දවස්හි කුමාරයා සේසන යට සරසන ලද ශ්‍රී යහනෙහි සැතපෙව්වාහුය. හෙතෙම මඳක් සැතපී පිබිඳ ඇස් ඇර බලා සේසන දෙස බලන්නේ මහත් වූ ශ්‍රී සම්පත් දිවිය. ඉක්බිති ප්‍රකෘතියෙන්ම සංවේගයට පැමිණි ඔහුට අධිකතර භයක් උපන්නේ ය.

හෙතෙම "මම කොහිසිට මේ රජගෙදරට පැමිණියෙමි "දැයි සලකා බලන්නේ ජාතිස්මරණ ඥානයෙන් දෙවිලොවින් ආ බව දැන ඉන් ඇත බලන්නේ උස්සද නිරයෙහි පැසුණු බව දිටීය. ඉන් ඇත බලන්නේ ඒ නගරයෙහි ම රජකළ බැව් දිටීය. ඉක්බිති හෙතෙම "මම විසිවසරක් රජකම් කොට අසුදහසක් අවුරුදු ඔසුපත් නිරයෙහි පැසුණෙමි. දන් නැවතත් මේ සිරගෙයි උපන්නෙමි. මගේ පියරජ තුමා ද ඊයේ සොරුන් සතර දෙනෙකු ගෙනෙන ලද කල්හි එබඳු ඵරුෂ වූ නිරයෙහි ඉපදීමට හේතුවන්නාවූ කර්මක් කළේය. මට මේ නිරතුරු මහත් අනර්ථ ගෙන දෙන්නාවූ රාජ්‍යයෙන් ප්‍රයෝජන නැත. කෙසේ නම් මේ සොර ගෙයින් මිඳෙන්නෙමි දැයි සිතමින් හොත්තේය. ඉක්බිති එක් දෙව්දවක් එතුමන්ට "පුත, තේමිය කුමාරය, බිය නොවන්න. අඬග තුනක් අධිෂ්ඨාන කොට තොපට යහපතක් වන්නේය'යි අස්වැසුවාය. එය අසා මහාසත්වයෝ රාජ්‍ය සංඛ්‍යාත අනර්ථයෙන් මිඳෙනු කැමැත්තෝ සොළොස් වසරක් අඬගතුනක් නිශ්වල අධිෂ්ඨාන වශයෙන් ඉටාගත්හ. එහෙයින් "කිවෂා ලදං පියං පුතනං" ආදිය වදාරණ ලදී.

- 290. "කිවණ ලද්ධං පියං පුතනං අභිජාතං ජුතින්ධරං
සෙනවිජ්ඣනං ධාරයිත්වාන සයනෙ පොසෙති මං පිතා"
- 291. "නිඤ්ඤා යමානො සයනවරෙ පබ්බජ්ඣධි ක්වානනං තදා
අඤ්ඤසං පණ්ඩරං ඡත්තං යෙනාහං නිරයං ගතො"
- 292. "සහ දිට්ඨස්ස මෙ ඡත්තං තාසො උප්පජ්ජි හෙරවො
විනිවිජ්ජයං සමාපනොතා කදාහං ඉමං මුඤ්ඤවිස්සං"
- 293. "පුබ්බසාලොහිතා මය්හං දෙවතා අත්ථකාමිනී
සා මං දිස්වාන දුක්ඛිතං තීසු ධානෙසු යොජයි."
- 294. "මා පණ්ඩිව්චයං විභාවය බාලමනො භව සබ්බපාණීනං
සබ්බො ඡනො ඔචිතායතු එවං තව අත්ථො භවිස්සති"
- 295. "එවං චුත්තායහං තස්සා ඉදං වචනමබ්බුචිං
කරොමි තෙ තං වචනං යං ත්වං භණ්ඤා දෙවනෙ
අත්ථකාමාසි මෙ අමම හිතකාමාසි දෙවනෙ"
- 296. "තස්සාහං වචනං සුත්වා සාගරෙව එලං ලභිං
හට්ඨො සංවිග්ග මානසො තයො අඛෙග්ග අධිට්ඨහිං"
- 297. "මුග්ගො අහොසිං බධිරො පකෙබ්බා ගති විචජ්ජි තො
එතෙ අඛෙග්ග අධිට්ඨාය වස්සානි සොළසං වසිං" (වරියා පිටක)

"පියරජතෙමේ දුක්ඛේ ලද්දා වූ ජාතිසම්පන්න වූ ආලෝකවත් වූ ප්‍රිය පුත්‍ර වූ මා සේසත් නගා ශ්‍රී යහන් මතුයෙහි සයනය කරවා පෝෂණය කරයි.

එකල්හි මම උතුම් සිරියහන් මතුයෙහි නිදන්තෙමි පිබිද මම යම් සේසතක් කරණ කොට ගෙන නරකයට ගියෙමිද ඒ සේසත දුටුමි. සේසත දුටුවා වූ මට ඒ සමග භයානක තැනි ගැන්මක් උපන්නේ ය. "මම කෙසේ මේ(රාජ්‍යය) මුදා පියමිද"යි විචාරන්නට පටන් ගතිමි. පෙර මගේ සහලේ නෑ වූ වැඩකැමති වූ ඒ දෙව්දුව දුක්ට පැමිණි මා දැක කරුණු තුනෙක්හි මා යෙදවූවාය.

"පණ්ඩිත භාවය ප්‍රකාශ නො කරව, සියලු ප්‍රාණීන්ට බාලයෙකැයි ප්‍රසිද්ධ වෙව, සියලු ජනතෙම තට නින්දා කෙරේවා, එසේ ඇති කල්හි තාගේ අර්ථ (සමාද්ධ) වන්නේය." යයි (ඇය කීවාය)

ඇය මෙසේ කී කල්හි "මෑණියෙනි දේවතාවියනි (නුඹ) මට වැඩ කැමැත්තෙහිය. සැප කැමැත්තෙහිය. දේවතා දුවණියෙනි, නුඹ යමක් කියන්නෙහිද, නුඹගේ ඒ වචනය කරමි'යි ඇයට මම මේ වචන කිමි.

මම ඒ දෙවිදුවගේ වචන අසා සයුරෙහි පිහිටක් ලැබුයෙමි. තුටුපහටු සිත් ඇත්තෙමි (රජ සැපතෙහි) කළකිරුණු සිත් ඇත්තෙමි අඬග තුන ඉටා ගතිමි.

(මම) ගොළුවෙක් වීමි, බිහිරෙක් වීමි, ගමන් බැරි කොරෙක් වීමි, මේ අඬගත්‍රය ඉටාගෙන සොළොස් වසක් විසුයෙමි.

එහි "කිව්ණ ලදාං" යනු දුකසේ, අපහසුවෙන් බොහෝ කලක් ප්‍රාර්ථනා කිරීමෙන් ලද්දාවූ "අභිජාතං" යනු ජාතිසම්පන්න වූ ශරීරාලෝකයෙන් මෙන්ම ප්‍රඥාලෝකයෙන් යුක්ත වූ හෙයින් "ජුතිකරං" යි "සෙතච්ඡතං ධාරයිඤ්ඤා සයනෙ පොසෙති මං පිතා" යනු මගේ පියාණන් වූ කාසිරජ "ඒ කුමාරයාට දුටිලි හෝ පිනි හෝ නොවේවා"යි උපන් කල් පටන් සේසත යට ශ්‍රීයහනෙහි නිදිකරවා මහත් පිරිවරින් මා පෝෂණය කරයි. නිදන්තෙමි පිබිදි උතුම් සයනයෙහි සිට බලන්නෙමි සුදුවන් සේසත් දුටිමි. "යෙනාහං නිරයං ගතො" යනු යම් සේසතක් කරණ කොටගෙන ඉන් ඔබ්බෙහි තුන්වෙනි ආත්ම භාවයෙහි මම නිරයට ගියෙමිද, "සේසත යන ශීර්ෂයෙන් රාජ්‍යය කියයි. "සහ දිට්ඨස්ස මෙ ඡතං" යනු ඒ සේසත දුටුවාවූ මට එය දැකීමත් සමගම දඹ්‍රතය හා සමකාලීනව යන අර්ථයයි. "තාසො උප්පජ්ඣ භෙරවො" යනු මැනවින් විදි ආදිනව ඇති බැවින් භයානක තැතිගැම්මක් හට ගත්තේය. "විනිච්ඡයං සමාපනො කථාහං ඉමං මුඤ්ඤෙවයං" යනු මම කෙසේනම් මේ කාලකණ්ණ රාජ්‍යය මුදාහරින්නේදැයි මෙසේ විචාරීමට එළඹියෙමි.

"පුබ්බසාලොහිතා මයං" යනු පෙර එක් ආත්මභාවයක මගේ මව වූ එම සේසතෙහි අධිගෘහිත වූ මට වැඩ කැමති, යහපත කැමති දෙවිදුව, "සා මං දිඤ්ඤාන දුකඛිතං තීසු ඤානෙසු යොජයි" යනු ඒ දෙවිදුව එසේ සිතේ දුකින් දුකට පත් මා දැක රාජ්‍ය දුකෙන් නික්මීමට හේතුවන ගොළු, කොර බිහිරි බව යන කරුණු තුනෙකින් යෙදවූවාය. "පණ්ඩිච්චයං" යනු පණ්ඩිත භාවයයි. නැතහොත් "පණ්ඩිච්චං" යන මෙයම පාඨය වේ. "මා විභාවය" යනු ප්‍රකාශ නො කරව, "බාලමනො" යනු බැලයෙකැයි ප්‍රසිද්ධ "සබ්බො" යනු සියලු ඇතුළත ජනයා මෙන්ම පිටත ජනයාද "ඔචිතායතු" යනු මේ කාලකණ්ණියා බැහැර කරව යයි අවමන් කෙරේ. "එවං නව අප්ඨො භවිස්සති" යනු මෙසේ කියන ලද ක්‍රමයට අවමන් කළ යුතු

තේමිය පණ්ඩිත සිරිත

තත්වයක පවතින විට රජගෙයින් නික්මීම කරණ කොට ගෙන නුඹට හිතවූ පාරමී සම්පුණ් කිරීම වන්නේය. "තෙ තං වචනං " යනු මේ අභිග තුන අදිටන් කරව" යන නුඹගේ වචනය "අඤ්ඤාමාසි මෙ අමම" යනු මැණියනි, දේවතාවියනි, මට වැඩ කැමැත්තෙහිය. "හිතකාමා" යනු එයටම පයථාය වචනයකි. නැතහොත් මෙහි "අඤ" යන්නෙන් සැපය දත යුතුය. 'හිතං' යනු එයට හේතුවූ පිතයි. "සාගරෙව ඵලං ලභිං" යනු "මම ඒකාන්තයෙන් සොර ගෙයක උපන්නෙමි. මට ඒකාන්තයෙන් මහත් අනර්ථයක් විය"යි ගෝක සාගරයෙහි ගිලෙන්නෙමි මම ඒ දේවතාවිය ගේ වචනය අසා සයුරෙහි ගිලෙන්නෙකුට ගොඩබිමක් මෙන් මම පිහිටක් ලැබුයෙමි. රජ කුලයෙන් නික්මෙන උපායක් ලැබුවෙමි යන අර්ථයයි. "තයො අඹෙහ අධිධංගිං" යනු යම්කාක් ගෙයින් නික්මෙන්නෙමි ද ඒකාක් අභිග තුනට අයත් කරුණු අදිටන් කෙළෙමි. දැන් ඒවා සාරුප වශයෙන් දැක්වීමට "මුගො අහොසිං" යන ගාථාව වදාළහ. එහි "පකෙඛා" යනු අත්පා කොරවූ නැනැත්තා. සෙස්ස මැනවින් දැන ගත හැක්කේමය.

මෙසේ වනාහි මහාසත්වයන් දේවතාවිය විසින් දෙන ලද ක්‍රමයෙහි පිහිටා උපන් වර්ෂයේ පටන් ගොළු ආදී ස්වභාවයෙන් තමන් දක්වන කල්හි මවුපියෝ කිරිමවු ආදීහුද ගොළුවන්ගේ හනු කෙළවර මෙසේ නො වෙයි, බිහිරන්ගේ කන්සිදුර මෙසේ නො වෙයි, කොරුන්ගේ අත්පා මෙසේ නො වෙයි. මෙහි කිසියම් කරුණක් විය යුතුය. එය පරික්‍ෂා කෙරෙමු"යි සිතා පළමු කොට කිරි පරික්‍ෂා කරමහයි මුළු දවසම කිරි නොදෙත්. හෙතෙම වියලෙන්නේ ද කිරි සඳහා ශබ්ද නො කරයි. ඉක්බිති ඔහුගේ මව "මගේ පුතා කුසගිනි ඇත්තෙ කි. ඔහුට කිරි දෙවී යයි කිරි දෙවවීය. මෙසේ අතරතුර කිරි නො දී අවුරුද්දක් මුළුල්ලේ විමසන්නාහුද වෙනසක් නුදුටුවාහුය. ඉක්බිති කුමාරවරු වනාහි කැවුම් ආදී කෑ යුතු දේ ප්‍රියකරති. එලාඑල කැමති වෙති. ක්‍රීඩා භාණ්ඩ කැමතිවෙති. ආහාර කැමතිවෙතියි කියා පෙළඹවීම් ඇති කරන ඒ ඒ දේ ළංකොට පරික්‍ෂා කිරීම වශයෙන් පොළඹවන්නේ පස්හැවිරිදි කාලය දක්වා වෙනසක් නොදක්කා හුය. ඉක්බිති "දරුවෝ නම් ගින්නට බියවෙති. මනැකුන්ට බිය වෙති. සථියන්ට බියවෙති. ඔස්වාගත් කවු ඇති පුරුෂයන්ට බිය වෙති. ඒවායින්ද විමසන්නෙමු"යි (කියා) යම්සේ ඒවායින් කුමාරයාට අනර්ථයක් නොවේද පළමු කොට එසේ සංවිධානය කොට ඔවුන් ඉතා බිහිසුණු වෙසින් කුමාරයන් සම්පයට එන්නවුන් සේ කළහ. මහා සත්වයෝ නිරය භය සිහිකොට මෙයට වඩා සිය ගුණයෙන් දහස් ගුණයෙන් ලක්‍ෂ ගුණයෙන් නිරයට බියවිය යුතුයයි නිශ්චලම වෙති. මෙසේ ද විමසා වෙනසක් නොදක්නාහු නැවත "දරුවෝ නම් නැවුම් කැමති වෙති"යි නැවුම් පවත්වා ද. මහා සත්වයන් තිරයකින් වටකොට නොදනිද්දීම සතර පැත්තෙන් සක්

හඬින් ද බෙරහඬින් ද වහා එකනින්නා ද කරවාද, කළුවරෙහි කළවලින් පහන් එලවා වහා ආලෝකය දක්වාද, මුළු ශරීරය පැණි තවරා බොහෝ මැස්සන් ඇති තැනක වැද හොවාද, නෑවිම් ආදිය නොකොට මලමුහු මත වැද හොත්තහුට මධ්‍යස්ථව සිටද, එහි ගැලුනාවු නිදන්නාවු තැනැත්තහුට සිනාසීමෙන් හා ආක්‍රෝශ කිරීමෙන් ගටාද, ඇද යට ගිනිකබල් තබා උෂ්ණසන්නාපයෙන් පීඩාකොටද මෙසේ නොයෙක් ආකාර වූ උපායයන්ගෙන් විමසන්නාවු මොහු ගේ වෙනසක් නම් නුදුටුවාහුය. මහාසන්වයෝ වනාහි සියලු තන්හි නිරය භයම සිහිකොට අධිෂ්ඨානය කඩ නොකොට නිශ්චලම වූහ.

මෙසේ පසළොස් වසරක් විමසා ඉක්බිති සොළොස් හැවිරිදි කාලයෙහි කොරෙක් හෝ වේවා ගොළු බිහිරෙක් හෝ වේවා ඇලුම් කටයුතු දෙයෙහි නැලෙන්නෙක්ද අප්‍රිය වස්තුවෙහි ප්‍රියවන්නෙක්ද නම් නැත, මොහු කරා නාටක ස්ත්‍රීන් එළවා පරීක්‍ෂාකර බලමු" යයි කුමාරයා සුවද දියෙන් නහවා දෙව්කුමරකු මෙන් සරසා මල්දම් සුවද ආදියෙන් අතිශයින් සුවද ගල්වන ලද දෙව්විමනක් හා සමාන පහසකට නංවා උකුම් රූ ඇති විවිධ විලාසයෙන් යුත් දෙවගනන් වැනි ස්ත්‍රීන් "යච්චි නැවිම් ආදියෙන් කුමාරයා සිත් අලවවී" යයි කියා එළඹෙව්වාහුය. ඔවුහු ගොස් එසේ කිරීමට උත්සාහ කළහ. හෙතෙම නුවණැති නිසා "මොවුහු මගේ ශරීරයෙහි පහස නොවිදිත්වායි ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයන් නිරුද්ධ කළේය. ඔවුහු ඔහුගේ ශරීර පහස නොලබන්නාවු "මෙතෙම දෑඩ් සිරුර ඇත්තෙකි. මෙතෙම මිනිසෙක් නොවේ, යක්‍ෂයෙක් වන්නේය" යි හැරගියාහුය. මෙසේ සොළොස් වසරක් සොළොස් මහා පරීක්‍ෂණයකින් හා නොයෙක් කුඩා පරීක්‍ෂණවලින්ද පරීක්‍ෂාකරන්නට නොහැකිව මවුපියෝ "දරුව, තේමිය කුමාරය, අපි නුඹ ගොළු ආදී නොවන බව දනිමු. ඔවුන්ට මෙබඳු මුව, කන් සිදුරු, පාද නොවේ. නුඹ අප විසින් ප්‍රාර්ථනා කොට ලැබූ දරුවෙකි. අප නො නසව, මුළු දඹදිව රජුන්ගේ සමීපයෙන් වන ගභාවෙන් අප මුදවවයි එක්ව ද වෙන වෙනමද නොයෙක් වර ඉල්ලූහ.

හෙතෙම ඔවුන් විසින් මෙසේ ඉල්ලාසිටින ලද්දේ නමුදු නොඇසුනෙක් මෙන් වැදහොත්තේය. ඉක්බිති රජකුමා මහා සන්වයන්ගේ පා දෙකද, කන් සිදුරුද, දිවද, අත් දෙකද, දක්‍ෂ පුරුෂයන් ලවා පරීක්‍ෂාකරවා "ඉදින් මොහුගේ පාදාදිය පිඟුලන්ගේ මෙන් නොවූයේ නමුත් මෙතෙම පිඟුලෙක්, ගොළුවෙක් බිහිරෙක් යයි හඟිමි. මෙබඳු කාලකණ්ණි පුරුෂයෙකු මේ ගෙයි වසන කල්හි ඔබවහන්සේගේ ජීවිතයට හෝ රාජ්‍යයට හෝ මෙහෙසියට හෝ තුන් අන්තරායක් වන්නේයයි නිමිති කියන්නන් විසින් දන් කියන ලදී. උපන්දා වනාහි නුඹ වහන්සේගේ

දොම්නස දුරු කරනු පිණිස ධනා පුණ්‍ය ලක්ෂණයෙන් යුක්තය කියා ප්‍රකාශ කළාහුයයි ඇමතියන් විසින් කියන ලද බස් අසා අන්තරාය බියෙන් බියපත්ව "යච්ච, ඔහු අවමංගල රථයෙහි හොවා බටහිර දොරටුවෙන් බැහැර කොට අමුසොහොනෙහි වළලවැයි අණ කළේය. එය අසා මහාසත්වයෝ "බොහෝ කලකින් මගේ මනදොල මුදුන් පත් වන්නේයයි තුටු පහටු වූවාහු ඔද වැඩි සිත් ඇත්තාහු වූහ. එහෙයින් "නනො මෙ හත්පාදෙ ව" ආදිය වදාරණ ලදී.

298. "නනො මෙ හත්පාදෙව ජිව්හං සොනකඤ්ච මද්දී ය අනුනතං මෙ පසස්සවා කාලකණණීති නිනදීසු

299. "නනො ජානපදා සබ්බෙ සෙනාපති පුරෝගිනා සබ්බෙ එකමනා හුත්වා ඡඩ්ඨනං අනුමොදීසුං

300. "සොහං තෙසං මනිං සුත්වා හට්ඨො සංවිග්ග මානසො යසස්සත්ථාය තපො විණෙණා සො මෙ අත්ථො සමිඡ්ඤ්ඨං"
(වරියා පිටකය)

"ඉක්බිති මාගේ අත්පා ද දිව ද කණ ද මැඩ විමසා බලා (මගේ අත්පා ආදිය) විකල නොවන බව දැක "මේ කාලකණණියෙකැයි නින්දා කළෝය.

ඉක්බිති සියලු ජනපදවාසීහුද සේනාපති පුරෝගින ප්‍රමුඛ සියල්ලෝ ද සමාන සිත් ඇතිව බැහැර කිරීම අනුමෝදන් වූහ.

ඒ මම ඔවුන්ගේ අභිප්‍රාය අසා යමක් සඳහා තපසක් පුරුදු කරන ලදද මාගේ ඒ අරිය සමෘද්ධි වියයි සතුටු වීමි. (මා වැළලීමට කළ නියමය ගැන) කලකිරුණු සිත් ඇත්තෙමි වීමි"

එහි "මද්දී ය" යනු මැඩීමි වශයෙන් විමසා. "අනුනතං" යනු අත් ආදියෙහි විකල නොවන බව. "නිනදීසු" යනු මෙසේ අඩු නොවූ අවයව ඇත්තෙක් වීන් ගොළු ආදීවශයෙන් පෙනෙන්නේ රාජ්‍යය කරවීමට නුසුදුසු ය. මෙතෙම කාලකණණී පුරුෂයෙකි'යි නින්දා කළහ. "නිද්දීසුං" යයිද පාඨයකි. "කිහ" යන අරියයි. "ඡඩ්ඨනං අනුමොදීසුං" යනු රජු දැකීම සඳහා පැමිණි සියලු ජනපද වාසීහුද සේනාපති, පුරෝගින ප්‍රමුඛ ඒ සියලු රාජ පුරුෂයෝද එකම සිත්, සමාන සිත් ඇත්තෝ වී අනතුරු දුරුකිරීම සඳහා රජුගේ අණින් පොළොවෙහි වැළලීමි වශයෙන් මාගේ බැහැර කිරීම මුච්ච හැකිලීමි නොකොට රජු ඉදිරියේ බැවින් "යහපති, මැනවි, මෙය කළයුතුමය'යි අනුමෝදන් වූහ. "සො මෙ අත්ථො සමිඡ්ඤ්ඨං" යනු යම්

අථයක් සඳහා එසේ ගොළුවීම් ආදී ස්වභාවයන් අධිෂ්ඨාන වශයෙන් දුෂ්කර හැසිරීමක් පුරුදු කරන ලද්දේ ද, හැසිරෙන ලද්දේ ද මාගේ ඒ අථය සමෘද්ධ වියයනුයි. මාගේ ඒ මවුපිය ආදීන් ගේ මතය, අදහස අසා ඒ මම මගේ අදහස සමෘද්ධ වීම කරණ කොටගෙන තුටුපහටුවූයෙමි, සොයා නොබලා භූමියෙහි වැළලීම අනුදැනීමෙන් කලකිරුණු සිත් ඇත්තෙමි වීම් යි ඉතිරි වචන යෙන් සම්බන්ධය දත යුතුය.

මෙසේ කුමාරයා බිම වැළලීමට රජු විසින් අණකල කල්හි වන්ද දේවිය ඒ පුවත අසා රජුවෙත එළඹ දේවයන් වහන්ස, ඔබවහන්සේ විසින් මට වරයක් දෙන ලදී. මාද එය ගන්නා ලද්දක් කොට තබන ලදී. මට දන් ඒ වරය දුන මැනව යි කීය. "දේවීනි, එය ගනුමැනව'යි කීය. "මගේ පුතණුවන්ට රාජ්‍යය දෙනුමැනව'යි කීවාය. "නුඹගේ පුතා කාලකණ්ණියෙකි, එබැවින් රාජ්‍යය දීමට නොහැකිය "එසේනම් දේවයන් වහන්ස, දිවිහිමියෙන් නොදෙන්තේ නම් සත්වසරකට දුනමැනව" "එයද නොහැකිය. සය වසරකට, පස් වසරකට, සිව් වසරකට, තුන් වසරකට, දෙවසරකට, එක් වසරකට, සත් මසකට, සය මසකට, පස් මසකට, සිව් මසකට, තුන් මසකට, දෙමසකට, එක් මසකට, අඩ මසකට, සත් දිනකට දුන මැනව'යි. "යහපති ගනුවයි කීය. ඇය පුතා සරසවා "මේ රාජ්‍යය තේමිය කුමාරයාගේය'යි නගරයෙහි බෙර හසුරුවා නගරය අලංකාර කරවා පුනණුවන් ඇතා පිට හිඳුවා මත්තෙහි සේසත් නගා නගරය ප්‍රදක්ෂණ කොට ආ පුනණුවන් සැරසු සිරි යහනෙහි සතපවා රාත්‍රිය මුළුල්ලේම "පුත, තේමිය කුමාරය, නුඹ නිසා සොළොස් වසරක් නිදි නොලැබ අඬන්නාවූ මාගේ ඇස් ඉදිමී ගියේය. ශෝකයෙන් හදවත පැලියන්නාක් මෙනි. නුඹ කෙර ආදී කෙනෙකු නොවන බව දනිමි. මා අනාථ නොකරව'යි යාඥා කළාය. මේ ක්‍රමයෙන් දින හයක් යාඥා කළාය. සයවෙනි දිනයෙහි රජතුමා සුනන්ද නම් රියදුරා කැඳවා "හෙට උදූසනම කුමාරයා බැහැරකොට අමුසොහොනෙහි බිම වළලා බිම වඩනා කීස කොට එව'යි කීය. එය අසා දේවිය "පුත , කසිරජු නුඹ හෙට අමුසොහොනෙහි වළඳුම්මට අණ කළේය. හෙට මරණය පැමිණෙන්නේයයි කීවාය. මහා සත්වයෝ එය අසා "තේමිය, සොළොස් වසරක් නුඹ විසින් කළ උත්සාහය මුදුන් පත් වූයේය'යි තුටුපහටු වූවාහු ඔද වැඩි සිත් ඇත්තෝ වූහ. ඔහුගේ මවගේ හදවත වනාහි පැලෙන්නාක් මෙන් විය.

ඉක්බිති ඒ රාත්‍රිය ඇවෑමෙන් උදූසනම රියදුරා රථය රැගෙන දොරටුවෙහි තබා සිරියහන් ගබඩාවට පිවිස "දේවීනි, මට නොකිපෙනු මැනවි. රජුගේ අණයයි පුනණුවන් වැළඳගෙන වැදහොත් දේවිය. පිටිඅතින් ඉවත් කොට කුමාරයා ඔසවාගෙන පහයෙන් බැස්සේය. දේවිය, ලෙහි

අන්ගසා මහභැඬින් හඬා මතුමහලෙහි නැවතුණි. ඉක්බිති මහාසත්වයෝ ඇය දෙස බලා මා කථානොකරන කල්හි මවගේ ශෝකය බලවත් වන්නේය'යි කථාකරනු කැමැත්තේ වූයේ නමුත් "ඉදින් කථාකරන්නේ නම් සොළොස් වසරක් කල උත්සාහය හිස්වන්නේය. කථා නොකරන්නාවූ මම වනාහි තමාටත් මව්පියන්ටත් පිහිට ඇත්තෙක් වන්නෙමි'යි ඉවසුන. රියදුරා මහාසත්වයන් රථයට නංවා බටහිර දොරටුවට අභිමුඛව රථය ගෙන යන්නෙමි'යි සිතා නැගෙන හිර දොරටුවට අභිමුඛව රථය ගෙන ගියේය. රථය නගරයෙන් නික්ම දෙවියන්ගේ ආනුභාවයෙන් තුන් යොදුනක් තැන් ගියේය. මහා සත්වයෝ ඉතා මැනවින් සතුටට පත්සිත් ඇත්තෝ වූහ. එහි වූ වනලැහැබ රියදුරාට අමුසොහොනක් මෙන් වැටහිණ. ඔහු මෙතැන සුන්දරය'යි රථය නවත්වා මග පසෙක තබා රථයෙන් බැස මහා සත්වයන්ගේ ආභරණ භාණ්ඩ මුදා පොදියක් කොට උදුල්ල ගෙන නුදුරෙහි වළක් භාරන්නට පටන් ගත්තේය. එහෙයින් "නභාපෙඤානුලිමඪිඤා යනාදිය වදාරණ ලදී.

- 301. "නභාපෙඤා අනුලිමඪිඤා වෙඨෙඤා රාජවෙඨනං
ජනෙන න අභිසංඤ්චි ඤා කාරෙසුං පුර පදකඛි ණං
- 302. "සත්තා හං ධාරයිඤාන උග්ග තෙ රච්චණ්ඩ ලෙ
රථෙන මං නිහරිඤා සාරථී වනමුපාගමී
- 303. "එකොකාසෙ රථං කඤා සජ්ජ සසං හත්ථමුඤ්චී තො
සාරථී බණ්ඨි කාසුං නිධාතුං පඨවියා මමං
- 304. "අධිවධීනමධිටඨානං තජ්ජේ නෙතා විවිධ කාරණා
"න හිජ්ඣං වනමධිටඨා නං බොධියායෙව කාරණා" (වරියා පිටක)

"නාවා ඇඟ සුවඳ ගල්වා රාජ කිරිටය හිසෙහි පළඳවා නොහොත් රාජ වෙළුමෙන් වෙළා සේසතින් අභිෂේක කරවා නුවර පුදකෂිණා කරවූහ.

සතියක් මුළුල්ලෙහි සේසත දරා ඉර උදා වූ කල්හි රියදුරා රථයෙන් මා ගෙනගොස් මහවනයට පැමිණියේය.

යොදන ලද අසුන් ඇති රථය අවකාශ ඇති එක්තැනක නවත්වා මිදුණු අත් ඇති රියදුරා පෘථිවියෙහි මා වළලන්නට වළක් සාරයි.

නත් වැදූරුම් කරුණු වලින් තර්ජනය කරනු ලබන කල්හි (ම විසින්) අධිෂ්ඨානය ඉටාගන්නා ලද්දේය. චුත සඬ්ඛ්‍යාත ඒ අධිෂ්ඨානය බුද්ධත්වයම හේතුකොට ගෙන නො බිත්තේ.

එහි "නභාපෙඤා" යනු සුවඳ දිය කළ සොළසකින් නභවා "අනුලම්භිඤා" යනු ඉතා සුවඳවත් විලවුන් වලින් ආලේපකොට. "වෙයෙඤා රාජවෙයනං" යනු කසිරජුන්ගේ ප්‍රවේනියෙන් ආ රාජකිරිවය හිසෙහි පළඳවා. "අභිසිඤ්චිඤා" යනු එම රාජකුලයෙහි රාජාභිෂේක නියමයන්ට අනුව අභිෂේක කොට. "ජනෙන න කාරෙසුං පුර පදකඛිණං" යනු දරනු ලබන සේසත් ඇති කල්හි මා නගරයෙහි ප්‍රදක්ෂණා කරවූහ. "සඤ්ඤා ධාරාධිකාන" යනු මගේ මව වන වන්ද දේවිය විසින් වරලැබීම් වශයෙන් ලැබූ මගේ රජකම සත් දිනක් දරා. "උග්ගතෙ රචිමණ්ඩලෙ" යනු එයින් පසු දිනයෙහි හිරු උදා වූ පමණකින් අවමඬගල රථයෙන් මා නගරයෙන් බැහැර කොට භූමිය සෑරීම සඳහා රියදුරු සුනන්ද වනයට එළඹියේය. "සජ්ජ සුං" යනු යොදන ලද අශ්වයා ඇති. වියගසෙහි යොදන ලද අශ්වයා ඇති මගේ රථය මාගීයෙන් ඉවත් කිරීම් වශයෙන් එක් අවකාශ ඇති තැනක නවත්වා. "හත් මුඤ්චිතො" යනු මිදුනු අත් ඇති, රිය පැදවීමෙන් මිදුණු මගේ අත්පසින් මිදුණා වූ යන අර්ථයයි. "කාසුං" යනු වළ "නිබාතුං" යනු සාරන්තට. දන් යම් අර්ථයක් සඳහා මවිසින් සොළොස් වසරක් ගොළු වත් ආදිය අධිෂ්ඨාන කිරීම් වශයෙන් දුෂ්කර වයඹාවක් අධිෂ්ඨාන කරන ලද්දේද එය දැක්වීමට "අධිධින මධිධානං" යන ගාථා දෙක කියන ලදී. එහි "නජේනොනො විවිධ කාරණා" යනු දෙමස් කාලයේ පටන් සොළොස් අවුරුදු දක්වා කිරිවැළැක්වීම් ආදී විවිධ වූ නානප්‍රකාර වූ කාරණයන්ගෙන් තර්ජනය කරන්නේ බිය ඇති කිරීම් වශයෙන් වෙහෙසට පත්කරනු ලබන්නේ සෙස්ස මැනවින් දැනගත හැක්කේමය.

305. "මානා පිතා න මෙ දෙසසා අනතා මෙ න ව දෙසසී යො සබ්බ ඤ්ඤානං පියං මයොං නසවා වන මධිට්ඨහිං"

306. "එතෙ අඛො අධිධාය වසුනි සොළසිං වසිං අධිධානෙන සමො නත්ථි එසා මෙ අධිධාන පාරමිති"

"මට මව හා පියා අප්‍රිය නොවේ. මට මා ද අප්‍රිය නොවේ. මට සර්වඥ බව ප්‍රිය වෙයි. එහෙයින් ව්‍යතය අදිටන් කළෙමි.

ඒ අංග අදිටන් කොට වසර දාසයක් විසුවෙමි. අධිෂ්ඨානයෙන් මා හා සමානයෙක් නැත. මේ මගේ අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව ය.

ඉක්බිති මහාසත්වයෝ සුනන්ද වළ කණිනකල්හි "මේ මට උත්සාහ වඩන්නට කාලයය"යි නැගිට තම අත්පා පිරිමැද "රථයෙන් බැසීමට තමාට ශක්තිය ඇතැයි. දැන ඒ පිළිබඳ සිත් පහළ කළහ. එකෙණෙහිම එතුමන්ට පා

තේමිය පණ්ඩිත සිරිත

පිහිටීම (පාපුවරුව) වාතය පිරුණු හම් පසුම්බියක් මෙන් උඩට නැගී රියෙහි පසු කෙළවර පැහැර සිටියේය. හෙතෙම බැස කිහිපවරක් ඔබමොබ ඇවිද "යොදුන් සීයයක් වුවද යාමට මට ශක්තිය ඇතැයි දැන රිය පසු කෙළවරින් ගෙන කුමාරවරුන් ක්‍රීඩාකරන යානයක් මෙන් ඔසවා "ඉදින් රියදුරු මා සමග විරුද්ධවන්නේ නම් ඔහු හා ප්‍රතිවිරුද්ධ වීමට ශක්තිය මට ඇතැයි සලකා ආහරණ වලින් සැරසීම සඳහා සිතත් පහළ විය. එකෙණෙහිම ශක්‍රයාගේ ආසනය උණු සාමාන්‍යයක් දැක්වීය. ශක්‍රතෙම ඒ කාරණය දැන "යව, කාසිරාජ පුත්‍රයා අලංකාර කරවයි විශ්ව කම් දිව්‍ය පුත්‍රයාට අණ කළේය. හෙතෙම "යහපතැ"යි කියා දිව්‍ය වූ ද මනුෂ්‍ය වූද ආහරණයන්ගෙන් ඔහු ශක්‍රයා මෙන් සැරසුවේය. හෙතෙම දිව්‍යරාජ විලාසයෙන් රියදුරා වළ කණින තැනට ගොස් වළ ඉවුරෙහි සිට :-

"එම්බා සාරථිය, යුහුසුලුව කුමකට වළක් සාරන්නෙහිද? යහළුව, මා විසින් විචාරණ ලද්දේ මේ කරුණ මට කියව. මේ වළින් කවර නම් වැඩක් කරන්නෙහි දැයි

ඇසීය. ඔහු විසින් ද උඩ නොබලාම :-

"අපගේ රජුට ගොළුවු පිප් වූ සිහිවිලි නැති පුතෙක් උපන්. ඒ මම රජු විසින් මාගේ පුත්‍ර වනයෙහි වළලව්'යි අණ ලද්දේම

යි කී කල්හි මහා සත්වයෝ :-

සාරථිය, මම බිහිරි නො වෙමි. ගොළු නො වෙමි. කොර නො වෙමි. පිප් ද (කොර) නොවෙමි. ඉදින් තෝ මා වනයෙහි වළලන්නෙහි නම් අධම්යක් කෙරෙහි.

මාගේ දැන දෙකලවා බලව. මාගේ වචනද අසව. ඉදින් තෝ මා වනයෙහි වළලන්නෙහි නම් අධම්යක් කෙරෙහි යි.

කියා නැවත ඔහු විසින් වළ කැණීම අත්හැර උඩබලා එතුමන්ගේ රූප සම්පත්තිය දැක මනුෂ්‍යයෙක්ද දෙවියෙක්දැයි නොදන්නාවූ ඔහු විසින් :-

"ඔබ දෙවියෙක් ද ගාර්ධර්වයෙක් ද නැතහොත් පුරින්ද ද නම් වූ සක් දෙව් රජු ද? ඔබ කවර නම් කෙනෙක්ද? කවර නම් කෙනෙකුගේ පුතෙක් ද අපි එය කෙසේ දැනගනිමුදැයි කී කල්හි

"මම දෙවියෙක් ද නො වෙමි. ගාර්ධර්වයෙක් ද නො වෙමි. පුරින්ද ද නම් සක්දෙව්වරු ද නො වෙමි. තෝ යමකු වළලන්නෙහි නම් ඒ කසී රජුගේ

පුත්ම වෙමි.

සාරථිය, තෝ යම් රජකු නිසා ජීවත් වෙහිද මම ඒ රජුගේ පුතා වෙමි. ඉදින් තෝ මම වනයෙහි වළලන්නෙහි නම් අධම්යක් කෙරෙහි.

යමෙක් යම් රුක් සෙවණක හිඳුනේ හෝ සයනය කරන්නේ හෝ වේද ඔහු ඒ රුකෙහි අකුඳ නොබිදිය යුතුය. කවර හෙයින්ද යත්, මිත්‍රුද්‍රෝහී තැනැත්තේ වනාහි පවිටු අසත් පුරුෂයෙකි.

සාරථිය, වෘක්ෂය යම්සේ ද රජ තමේද එසේ වෙයි. ඒ රුකෙහි අත්තක් යම්සේද මම එසේ වෙමි. රුක් සෙවණට පැමිණි පුරුෂ තෙමේ යම්සේ ද තෝ එසේ වෙහි. සාරථිය, ඉදින් තෝ මා වනයෙහි වළලන්නේනම් අධම්යක් කරන්නෙහියයි

ආදී ක්‍රමයට ධම්දේශනා කොට රියදුරා විසින් නවතිනු පිණිස ඉල්ලා සිටින ලද්දේ නොනවතින කාරණය ද පැවිදි වීමේ අදහස ද ඊට හේතුව ද නරකය ආදීකොට ඇති අතිත භවයෙහි නමාගේ පුවතද විස්තර වශයෙන් කියා ඒ ධම් කථාවෙන් හා ඒ ප්‍රතිපත්තියෙන් ඔහුද පැවිදිවනු කැමති වූ කල්හි:-

"සාරථිය, මේ රථය ගෙනගොස් දී ණයෙන් නිදහස්ව එව. ණයනැත්තහුගේ පැවිද්ද බුද්ධාදී සෘෂින් විසින් වණිනා කරන ලද්දේය'යි

කියා ඔහු පිටත්කර හැරියේය. හෙතෙම රථයත් ආභරණත් ගෙන රජු සමීපයට ගොස් ඒ කාරණය ඇනුම් දුන්නේය. රජ එකෙණෙහිම මහා සත්වයන් සමීපයට යන්නෙමි'යි සිව්රග සෙනඟ අන්තඃපුර වාසීන් ගර හා ජනපද වාසීන්ද සමග පිටත් විය. මහා සත්වයෝද රියදුරා පිටත් කර යවා පැවිදිවනු කැමති වූහ. ඔහුගේ සිත දූත ශක්‍රයා "තේමිය පණ්ඩිතතෙම පැවිදිවනු කැමැත්තේය. ඔහුට අසපුවක් හා පැවිදි පිරිකර මවාලව'යි විශ්වකම්යා යැවීය. හෙතෙම ගොස් තුන් යොදුන් පමණවූ වන ලැහැබෙහි අසපුවක් මවා රාත්‍රී ස්ථාන, දිවා ස්ථාන, සක්මන් මලු, පොකුණු, එලසහිත ගස්වලින් යුක්ත වුවක් කොට සියලු පැවිදි පිරිකරද මවා තම දෙවි ලොවටම ගියේය. බෝධිසත්වයෝ එය දූක ශක්‍රයාවිසින් දුන් බව දූත පත්සලට පිවිස වස්ත්‍ර ඉවත් කොට තවුස් වෙස්ගෙන අඬු ඇතිරියෙහි හුන්සේක් පඤ්ච අභිඥා සහ අෂ්ට සමාපත්ති උපදවා පැවිදි සැපයෙන් ආශ්‍රමයෙහි හුන්හ. කසිරජ ද රියදුරා දක්වන ලද මාර්ගයෙන් ගොස් අසපුවට පිවිස මහා සත්වයන් හා එක්ව කළ පිළිසඳර ඇත්තේ රාජ්‍යයෙන් ආරාධනා කළේය. තේමිය පණ්ඩිතතෙමේ එය ප්‍රතිකේෂ්ප කොට නොයෙක් ආකාරයෙන් ස්කන්ධයන්ගේ අනිත්‍යතා ප්‍රතිසංයුක්ත වූ ද කාමාදීනව ප්‍රතිසංයුක්ත වූ ද

ධර්ම කථාවෙන් රජු සංවේගයට පත් කළේය.

රජතුමා සංවේගයට පත් සිත් ඇත්තේ ගිහිගෙයි කලකිරුනේ පැවිදිවනු කැමතිව ඇමතියන් සහ අන්තඃපුර වාසීන්ද විවාළේය. ඔවුහුද පැවිදිවනු කැමැත්තෝ වූහ. ඉක්බිති රජතුමා වන්ද දේවිය ආදිකොට සොළොස් දහසක් අන්තඃපුර ස්ත්‍රීන් ද අමාත්‍යාදීන්ද පැවිදිවනු කැමති බව දැන "යමෙක් මගේ පුතනුවන් ළග පැවිදිවනු කැමැත්තෝ ද ඔවුහු පැවිදි වෙත්වා"යි නුවර බෙර හැසිරවීය. රන් ගබඩා ආදිය විවෘත කොට බෙදා දෙවීය. නගර වැසියෝ ද විකිණීමට තැබූ අයුරින්ම කඩසාප්පුද විවෘත කළ දොරවල් සහිතවම ගෙවල් ද හැරදමා රජු සමීපයට ගියහ. රජතුමා මහජනයා සමග මහාසත්වයන් සමීපයෙහි පැවිදිවීය. ශක්‍රයා විසින් දෙන ලද තුන් යොදුන් පමණ වූ අසපුව පිරිගියේය. සමීප නුවර වැඩි රජවරු කසී රජ පැවිදිවීයයි අසා බරණැස් රාජ්‍යය ගත්තෙමු'යි නගරයට පිවිස දෙවි නුවරක් වැනි නගරයද සත් රුවන් පිරුණු දෙවි විමනක් බඳු රාජ භවනද දැක "මේ වස්තුව නිසා භයකින් ගියේ වනැයි සිතා එකෙණෙහිම නික්ම ගියාහුය. ඔවුන්ගේ පැමිණීම අසා මහා සත්වයෝ වනය කෙළවරට ගොස් අහසෙහි හිඳ ධර්මය දේශනා කළහ. ඒ සියල්ලෝම පිරිස සමග උන්වහන්සේ සමීපයෙහි පැවිදි වූහ. මේ ක්‍රමයෙන් අනෙකෙක්ද අනෙකෙක්ද වශයෙන් මහා සමාගමක් විය. සියල්ලෝ එලාඑල අනුභව කොට මහණ දම් කෙරෙහි. යමෙක් කාමාදී සිතුවිල්ලක් සිතාද ඔහුගේ සිත දැන මහාසත්වයෝ එහි ගොස් අහසෙහි හිඳ දහම් දෙසති. හෙතෙම ධර්ම ශ්‍රවණ සත්ප්‍රාය ලැබ සමාපත්තීන් හා අභිඥා උපදවයි. මෙසේ අනෙකෙක්ද අනෙකෙක්ද වශයෙන් සියල්ලෝම දිවි කෙළවර බඹලොව උපන්නාහු ය. තිරිසන් ගත සත්වයෝ ද මහා සත්වයන් හා යෘෂි සමුහයා කෙරෙහි සිත් පහදවා සදෙවිලොවෙහි උපන්නාහ. මහා සත්වයන්ගේ බුන්මවයථාව ඉතා බොහෝ කාලයක් පැවතිණ.

එකල්හි සේසතෙහි වාසය කළ දෙව්දූව උප්පලවණ්ණා විය. රියදුරා සාරිපුත්ත තෙරය. මවුපියවරු මහාරාජ කුලයෝය. පිරිස බුදු පිරිසය. තේමිය පණ්ඩිතයෝ ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේය. උන්වහන්සේගේ අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව මෙහිදී මුදුන් පත් විය. සෙසු පාරමිතාවෝ ද සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම උපන් එක්මස් කල්පටන් නිරය භයද, පවට බියවීමද, රාජ්‍යය පිළිකල් කිරීමද, නෛෂ්ක්‍රමය නිමිති කොට මූගාදී සාධනාවය ඉටා ගැනීමද, එහි විරෝධ හේතු ඇති කල්හි නිශ්චල භාවය ද යන මේ ආදී ගුණානුභාවයෝ පැහැදිළි කළ යුත්තාහ.

සයවෙනි තේමිය පණ්ඩිත චරිතයයි.
 අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව නිමියේය.

307. "යදා අහං කපි ආසිං නදී කුලෙ දරීසයෙ" පිළිනො සුංසුමාරෙන ගමනං න ලභාමහං (වරියා පිටක)

"යම් කලෙක මම එක් ගං තෙරක් සමීපයෙහි පච්ඡන් විවරයෙක්හි වදුරෙක් විමිද"

සත්වෙහි (කපිරාජ වර්තයෙහි)"යදා අහං කපි ආසිං" යනු යම් කාලයෙක්හි මම වදුරු ආත්මයෙහි ඉපිද වැඩිවියට පත්ව ඇතෙකුට සමාන බල ඇත්තේ, වියඪී සමීපන්න වුයේ අශ්ව පෝතකයකු පමණ වූ ශරීර ඇති වදුරෙක් විමි ද, "නදීකුලෙ දරීසයෙ"යනු එක් ගං තෙරක පච්ඡන් විවරයෙක්හි යම් කලෙක වාසය කරමිද යන අර්ථයයි

එකල්හි වනාහි බෝධිසත්වයෝ වදුරු රැල පරිහරණය නොකොට හුදකලාව විසුභ. ඒ ගඟ මැද අඹකොස් ආදී නොයෙක් ආකාරයේ ගෙඩි සහිත ගස්වලින් හෙබියාවූ දිවයිනක් විය. බෝධි සත්වයෝ වනාහි කාය ශක්තියෙන් හා ජවයෙන් යුක්ත බැවින් ගඟෙහි මෙතරින් පැන දිවයිනට මෙහා ගඟ මැද එක් සමතලා ගලක් ඇත. එහි පතිතවෙති. එනනින් පැන නැගී දිවයිනෙහි පතිත වෙති. හෙතෙම එහි නොයෙක් ආකාරයේ ඵලාඵල අනුභව කොට සවස ඒ ක්‍රමයෙන්ම ආපසු පැමිණ තමා වසන තැන වාසය කොට ඊළඟ දවසෙහි ද එසේම කරයි. මේ ක්‍රමයෙන් වාසය කරයි. එකල්හි එක් කිඹුලෙක් බිරිද සමග එම ගඟෙහි වසයි. ඔහුගේ බිරිද බෝධිසත්වයන් ඔබ්බෙන් යනු දක ඔහුගේ හෘදමාංසයෙහි දොළක් උපදවා "ආයඪී පුත්‍රය, මට මේ වදුරාගේ හෘදමාංසයෙහි දොළක් උපන්නේය"යි කිඹුලාට කීවය. හෙතෙම 'සොඳුර , යහපති ලබන්නෙහිය"යි කියා ඔහු අද සවස දිවයිනේ සිට එද්දීම අල්ලා ගන්නෙමි"යි ගොස් සමතලා ගලමත හොත්තේය.

බෝධිසත්වයෝ දහවල් දවස ගොදුරු පිණිස හැසිර සවස් වේලෙහි දිවයිනෙහි සිටියානුම ගල දෙස බලා මේ ගල දැන් ඉතා උස්ව පෙනෙන්නේය. කුමන කරුණක් නිසාදැයි සිතූහ. මහා සත්වයන්ට වනාහි ජලයෙහි ප්‍රමාණයන් ගලෙහි ප්‍රමාණයන් මනාකොට වැටහී තිබුණේම විය. එබැවින් උන්වහන්සේට අද මේ ගඟෙහි ජලය අඩු නොවන්නේය. එසේ වුවත් මේ ගල විශාල වී පෙනෙන්නේය. කිමෙක්ද මෙහි මා අල්ලාගනු පිණිස කිඹුලෙක් වැද හොත්තේ දොහෝයි මෙසේ අදහස් විය. පළමු කොට එය පරීක්ෂා කරන්නෙමි"යි ඔහු එහිම සිට ගල සමග කථාකරන්නාක් මෙන් "පින්වත් පාසාණය"යි කියා පිළිතුරු නොලබන්නේ තුන්වෙනි වර දක්වා "පාසාණය, පාසාණය"යි කීය. ගල පිළිවදන් නොදෙයි. නැවත බෝධිසත්වයෝ "පින්වත් පාසාණය, අද කුමක් හෙයින් මට පිළිවදන්

නොදෙන්තෙහිදැයි කීහ. කිඹුලා ඒකාන්තයෙන් මේ පාසාණය අන් දිනවලදී වඳුරු රජතුමාට පිළිවදන් දෙන්නේයයි සිතමි. අද වනාහි මා හොත්තෙයින් නො දෙයි. එහෙයින් මම ඔහුට පිළිවදන් දෙන්නෙමි'යි සිතා "වඳුරු රජතුමනි කීමෙක්දැයි කිය. "නුඹ කවරෙක් වෙහිද? "මම කිඹුලෙක් වෙමි"යි "කුමක් සඳහා මෙහි හොත්තෙහිද? නුඹගේ හදවත පුර්වතා කරමින්යයි කිය. ඒ විට බෝධිසත්වයෝ "මට යායුතු අන් මගක් නැත. ඒකාන්තයෙන් මගේ ගමන වැළැක්කේය'යි සිතුවහ. එහෙයින්

308. "පිළිනො සුංසුමාරෙන ගමනං න ලභාමහං"
"යමොකාසෙ අහං යථා ඔරා පාරං පතාමහං"
තඤ්ච සත්තු වධකො කුමහි ලො දුඤ්ඤ සසනො" (වරියා පිටක)

"මම කිඹුලෙකු විසින් පීඩා කරන ලද්දෙමි යාමි ඊමි නොලදිමි. මම යම් අවකාශයෙක්හි සිට මෙතෙරින් පරතෙරට පැන පියෙමිද එහි සතුරු වූ වධකාරී වූ භයානක දැඹන ඇති කිඹුලෙක් හුන්නේය'යි වදාරණ ලදී.

එහි "පිළිනො සුංසුමාරෙන" යනු අවිධිකරාවෙහි කියන ලද අර්ථයම 'යමොකාසෙ' යන ගාථාවෙන් ප්‍රකට කරයි. එහි "යමොකාසෙ" යනු යම් ගංගාවක මැද පිහිටි සමතලා ගල සඬ්ඛ්‍යාත ප්‍රදේශයෙහි සිට "ඔරා" යනු දිවයින සඬ්ඛ්‍යාත මෙතෙරින් "පාරං" යනු එකල්හි මා වසන නැන වූ ගඟෙහි පරතෙර "පතාමහං" යනු උඩින් පැන වැටෙමි මම "තඤ්ච" යනු ඒ සමතලා ගල පෙදෙසෙහි සතුරු වූ වධකාරී වූ ඒකාන්තයෙන් සාතකවූ සතුරෙක් "දුඤ්ඤ සසනො" දරුණු සවරූප ඇතිව, භයානක දැඹන ඇතිව හුන්නේය.

ඉක්බිති මහාසත්වතෙම "මට වෙනත් යා හැකි මගක් නැත. අද මවිසින් කිඹුලා වැස්වා කළ යුතුය. එසේ ඇති කල්හි මවිසින් මොහු මහත් පාපකම්යකින් වළකන ලද්දේ වන්නේය. මගේ ද ජීවිතය ලබන ලද්දේයයි සිතිය. හෙතෙම කිඹුලාට "යහළු කිඹුල මම නුඹ මත්තෙහි වැටෙන්නෙමි'යි කීවේය. කිඹුලා වඳුරු රජුනි! පමානොකොට මෙහි එව'යි කිය. මහා සත්වයෝ මම එමි. නුඹ වනාහි තමාගේ කටහැරපියා මා නුඹ සමීපයට පැමිණි කල්හි ගණුව'යි කීහ. කිඹුලන්ගේ වනාහි කට ඇරිකල්හි ඇස් පියවේ. හෙතෙම ඒ කාරණය නො සලකා කට ඇරියේය. ඉක්බිති ඔහුගේ ඇස් පියවීය. ඔහු කට ඇර සම්පූර්ණයෙන් වැසුනු ඇස් ඇත්තෙක්ව වැද හොත්තේය. මහා සත්වයෝ ඔහුගේ ඒ සවභාවය දැන දිවයිනෙන් උඩට පැන ගොස් කිඹුලාගේ මස්තකය මැඩ එතනින් උඩ පැන්නාහු විදුලියක් මෙන් දිලිසෙමින් පරතෙර සිටියහ. එහෙයින්

309. "සො මං අසංසි එහිති අහමෙමිති නං වදිං
තසසා මඤ්ඤමකම ම පරකුලෙ පතිධංගිනනි" (වරියා පිටක)

"හෙතෙම මා එවයි කැඳවීය. මම ද 'එන්නෙමි'යි ඔහුට කීවෙමි. ඔහුගේ හිස මැඩගෙන පරතෙර පිහිටියෙමි'යි වදාරණ ලදී.

එහි "අසංසි" යනු කීවේය. "අහමෙමි" යනු මම ද "එන්නෙමි"යි ඔහුට කීවෙමි. එයින් යම්හෙයකින් වනාහි එම දිවයින අඹ, ජම්බු, කොස් ආදී ගෙඩි සහිත ගස් සමූහයෙන් අලංකාර වූ, රමණීය, වාසයට සුදුසු වූවක් වූයේ ද 'එමි'යි ප්‍රතිඥාවක් දුන්හෙයින් සත්‍යය රකින්නාහු මහා සත්වයෝ ද "එන්නෙමි" යයි කියා එසේ කළහ. එහෙයින් වදාරණ ලදී :

"න තසසා අලිකං භණිතං යථාචාචං අකාසහනනි" (වරියා පිටක)
"ඔහුට මුසාවක් නො කියන ලදී. මම කී පරිදිම කෙළෙමි"

යම්හෙයකින් සත්‍යය රැකීමට තම ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට මෙය කරන ලද්දේද එහෙයින්

"සචෙච න මෙ සමො නන්ථි එසාමෙ සචච පාරමිති (වරියා පිටක)
"සත්‍ය වචනයෙන් මා හා සමවූවෙක් නැත්තේය. මේ මාගේ සත්‍ය පාරමිතාව'යි

කිඹුලා වනාහි ඒ ආශ්වයඨී දූක මේ වදුරු රජ විසින් ඉතා ආශ්වයඨීයක් කරන ලදැයි සිතා "පින්වත් වදුරු රජුනි ! මේ ලෝකයෙහි ධම් නතරකින් යුක්ත වූ පුද්ගලයා සතුරන් මැඩ පවත්වයි. ඒ සියල්ලම ඔබ තුළ ඇතැයි සිතමි'යි කීය.

310. "යසෙස නෙ චතුරො ධම්මා වානරිනු ! යථා තච
සචචං ධම්මො ධීති වාගො දිධං සො අනිවනනනීති" (ජාතක පාලි)

"වානරෙන්ද්‍රාය! සත්‍යය, පරීක්ෂා ඥානය, ටොරියය, ත්‍යාගය යන මේ සතර ධර්මයෝ තට මෙන් යමෙකුට විද්‍යමාන වෙත්ද හෙතෙම සතුරා ඉක්මවායේ'යි

සව්‍ය කාපස සිරිත

එහි "යසස" යනු යම්කිසි පුද්ගලයකුහට "එතෙ" යන්නෙන් දැන් කිවයුතු දේ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් දක්වයි. "චතුරො ධම්මා" යනු සතර ගුණයෝ "සඵවං" යනු වාක් සත්‍යය මගේ සමීපයට එන්නෙමි'යි කියා බොරුවක් නොකොට ආවෙහිය. "තව" යනු මේ නුඹගේ වාක් සත්‍යය "ධම්මො" යනු පරික්‍ෂා ඥානය. මෙය කළ කල්හි මෙවැන්නක් වන්නේයයි පැවැති නුඹගේ ටේ පරික්‍ෂාඥානය "ධිති" යනු නොසිදී පැවති විශ්වීය කියනු ලැබේ. එයද නුඹට ඇත. "වාගො" යනු ආත්ම පරිත්‍යාගයයි. නුඹ තම ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට මගේ සමීපයට ආවෙහිය. මම වනාහි යමකු අල්ලාගැනීමට නොහැකි වීමිද එය මගේම දොෂයයි. "දිඨ්ඨං" යනු සතුරාය. "සො අනිවතනති" යනු නුඹට මෙන් යම් පුද්ගලයෙකුට මෙසේ ඒ සතර ධර්මයෝ වෙන් ද, හෙතෙම නුඹ අද මා ඉක්මවූයේ යම්සේද එසේ තමාගේ සතුරා ඉක්මවයි. යටත් කරයි. යනුයි.

මෙසේ කිඹුලා බෝධිසත්වයන් පසසා තමාවසන තැනට ගියේය. එද කිඹුලා දේවදත්ත විය. ඔහුගේ බිරිය විඤ්ච මාණවිකාව ය. වඳුරුරජ නම් ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේය. මෙහිද යට සඳහන් පරිදිම උන්වහන්සේගේ සෙසු පාරමිතාවෝද නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම ජලයෙහි සහ ගලෙහි ප්‍රමාණය නියම කරගැනීමෙන් දැන් ගල වඩා උස් බවක් හැඟේයයි පරික්‍ෂා කිරීම් වශයෙන් ගලමත කිඹුලා හොත් බව දැන ගැනීම, පාසාණය සමග කථා කිරීම් වශයෙන් ඒ කාරණය නිශ්චය කර ගැනීම, කිඹුලාගේ මස්තකය මැඩ වහා එතර පිහිටීම් වශයෙන් ශිඝ්‍ර ක්‍රියා කාරිත්වයෙන් ඔහු මහත් වූ පාපයෙන් මුදා ගැනීම, තම ජීවිතය රැකගැනීම, සත්‍ය වචනය ආරක්‍ෂා කිරීම යන මේ ආදී ගුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

**සත්වෙනි
කපිරාජ වර්තයයි.**

311. "සුනාපරං යදාහොමී තාපසො සචච සචන යො සචේන ලොකං පාලෙසිං සමගං ජනමකාසනනි" (වරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (වර්තයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙකිනි මම "සචච" යන නාමයක් ඇති තාපසයෙක් වීම්ද එකල්හි සත්‍ය වචනය කරණ කොට ගෙන ලෝකයා රක්ෂා කෙළෙමි. මම මහජනයා සමගි කෙළෙමි.

අටවෙනි (සචච පණ්ඩිත වර්තයෙහි) "තාපසො සචච සචන යො" යනු "සචච" ශබ්දයෙන් කැඳවිය යුතු 'සචච' නම් තාපසයෙක් යම් දිනක, යම් කාලයෙක වීම්ද, එකල්හි "සචේන ලොකං පාලෙසිං" යනු තමාගේ අවිසංවාදාදි ස්වභාවය කරණ කොට ගෙන සත්ව ලෝකය හෙවත් දඹදිව ඒ ඒ සත්ව නිකායයන් පාපයෙන් ද නානාවිධ අනර්ථයෙන් ද රක්ෂා කෙළෙමි. "සමගං ජනමකාසනං" යනු ඒ ඒ තැන කලහ විග්‍රහ විවාදාදියට පැමිණ මහජනයා කලහයෙහි ආදීනව දක්වා සමගියෙහි ආනිසංස කීමෙන් මම සමගි වුවන් වීවාද නොකරන්නන් එකට සතුටු වන්නන් කෙළෙමි.

එකල්හි වනාහි බෝධිසත්වයෝ බරණැස් නුවර එක්තරා බ්‍රාහ්මණ මහාසාර කුලයක උපන්න. ඔහුට "සත්‍ය" යයි නම් කළහ. හෙතෙම වැඩිවියට පත්වූයේ තක්ෂලාවට ගොස් දිසාපාමොක් ඇදුරුකුමා සමීපයෙහි ශිල්ප ඉගෙන නොබෝ කලකින්ම සියලු ශිල්පයන්හි පරතෙරට පත්වූයේ ආවායඝ්ඨන් විසින් අනුදන්තා ලද්දේ බරණැසට ආපසු පැමිණ මවුපියන් වැඳ ඔවුන් විසින් සතුටුකරනු ලබන්නේ ඔවුන්ගේ සිත් රකිනු පිණිස දින කීපයක් ඔවුන් සමීපයෙහි විසිය. ඉක්බිති මවුපියෝ ඔහු සුදුසු කුමරියක් සමග යොදවනු කැමැත්තාහු සියලු සමීපන් කියාදී ගෘහවාසයෙන් ආරාධනා කළහ. මහාසත්වයෝ ගිහිගෙයින් නික්මීමේ අදහසින් යුක්ත වූවාහු තමාගේ තෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව වඩනු කැමැත්තෝ ගෘහවාසයෙහි ආදීනව හා පැවිද්දෙහි ආනිසංස නොයෙක් ආකාරයෙන් කියා මවුපියන් කඳුළු පිරුණු මුහුණින් අඬද්දී අප්‍රමාණ වූ හෝගස්කන්ධයද අනන්ත වූ යශසද, මහත් වූ ඥාති පිරිසද අත්හැර යදමක් සිදුගෙන යන්නාවූ මහ ඇතෙකු මෙන් ගෘහ බන්ධනය සිදු නික්මී හිමවන් පෙදෙසට පිවිස තාපස පැවිද්දෙන් පැවිදිව වනමුල් ඵලාඵලයෙන් යැපෙන්නාහු නොබෝකලකින්ම අෂ්ට සමාපත්ති හා පඤ්ච අභිඥා උපදවා ධ්‍යාන ක්‍රීඩා කරන්නාහු සමාපත්ති විහරණයෙන් වෙසෙති.

උන්වහන්සේ එක් දිනක් දිවැසින් ලෝකය බලන්නාහු "සියලු දඹදිව මිනිසුන් බොහෝසෙයින් ප්‍රානසාන ආදී දශ අකුශල කම් පටයන්හි

යෙදුනාහු කාමය හේතුකොට ගෙන, කාමය කරණකොට ගෙන ඔවුනොවුන් විවාදයට බැස සිටිනු දුටහ. දැක "මෙසේ පවෙහි යෙදුන, විවාදාපන්න මේ සත්වයන් දැක මධ්‍යස්ථ වීම යන මේ කාරණය මට සුදුසු නොවේ යයි මෙසේද සිතුව. "මම වනාහි මේ සත්වයන් සංසාර නැමති මඩෙන් ගොඩගෙන නිවාණ නැමති ගොඩබිම පිහිටුවන්නෙමි'යි සිතා මහා සම්බෝධි යානයට පිළිපන්නෙමි. එබැවින් එම ප්‍රතිඥාව කඩනොකරන්නාහු ඉදින් මම මනුෂ්‍ය පථයට ගොස් ඒ ඒ සත්වයන් පාපයෙන් එතෙරට පමුණුවන්නෙමි ඔවුන්ගේ විවාදයන්ද සංසිඳුවන්නෙමි නම් යෙහෙකැයි යනුවෙනි. මෙසේ සිතා මහාසත්වයෝ කරුණාවෙන් නගාසිටුවන ලද සිත් ඇත්තාහු ශාන්ත වූ සමාපත්ති සැපය අත්හැර සෘද්ධියෙන් ඒ ඒ තැනට ගොස් ඔවුන්ගේ සිතට අනුකූල වූ ධර්මය දේශනා කරන්නාහු කලහ, විග්‍රහ, විවාදයන්ට බැසගත් සත්වයන්ට විරුද්ධ වීමෙහි මෙලොවින්ද පරලොවින්ද වන්නාවූ ආදීනව දක්වා ඔවුනොවුන් සමගි කළහ. නොයෙක් ආකාරයෙන් විස්තර වූ පාපයෙහි ආදීනව පැහැදිලි කර දෙන්නාහු එයින් සත්වයන් මුදවා ඇතැම් කෙනෙක් දශකුශල කම්පථ ධර්මයන්හි පිහිටවූහ. සමහරෙක් පැවිදි කොට ශිල සංවරයෙහි ද, ඉන්ද්‍රිය සංවරයෙහිද, සතිසම්පජ්ඣයෙහි ද, විචේකවාසයෙහිද, ධ්‍යාන අභිඥාවන්හි ද සුදුසු පරිදි පිහිට වූහ. එහෙයින්

"පුනාපරං යදාහොමි තාපසො සච්ච සච්චා යො සච්චෙන ලොකං පලෙසිං සමග්ගං ජනමකාසනං" යි වදාරණ ලදී.

මෙහිද මහා පුරුෂයන්ගේ යට කියන ලද අයුරින්ම සෙසු පාරමිතාවෝ නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම ගුණානුභාවයෝද පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

අටවෙනි සච්ච තාපස වර්තයයි.

- 312. "පුනාපරං යදාහොමි මගධෙ වට්ඨ පොතකො අජාත පකෙඛා තරුනො මංසපෙසි කුලාවකෙ
- 313. "මුඛකුණෙඛ නාහරත්වා මාතා පොසයති මමං නසසා එසෙස න ජ්වාමි නඤ්ච මෙ කාසිකං බලං
- 314. "සංවච්ඡ රෙ ගිම්හ සමයෙ දවධාහො පදිප්පති උපගච්ඡති අමහා කං පාවකො කණ්ණ වත්ත නි.

- 315. "ධම ධම ඉති එවං සද්දා යනොතා මහාසිඛි
අනුපුබ්බෙන ක්‍රමාපෙනොතා අග්ගි මම මුපාගමී
- 316. "අගභිවෙගහයා භිතා තසිතා මාතා පිතා මම
කුලාවකෙ මං ඡධෙධි ජවා අත්තා නං පරිමෙඛ යුං
- 317. "පාදෙ පකෙච පජභාමී නත්ථි මෙ කායිකං බලං
සොභං අගභිකො තත්ථ එවං චිනොත සභං තදා
- 318. "යෙසාභං උපධාවෙය්‍යං භිනො තසිතවෙධිතො
තෙ මං ඔභාය පක්කන්තා කථං මෙ අජ්ජ කාතවෙ? (චරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (චරිතයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙක්හි (මම) මගධ රට වටුපැටවෙක් වීම ද ළදරුවු, මස් වැදෑල්ලක් වැනි වූ නොහටගත් පියාපත් ඇත්තාවූ (මම) කැදෑල්ලෙහි (විසීම) (මගේ මව) මුව තුඩින් (ගොදුරු) ගෙනවිත් මා පෝෂණය කරයි. ඇගේ (ගරීර) ස්පශීයෙන් මම ජීවත් වෙමි. මට කාය ශක්තියක් නැත.

අවුරුදු පතා ශ්‍රීෂ්ම කාලයෙහි ලැව්ගින්නක් ඇවිලෙයි. පාවක නම් වූ කණ්ඨ වත්තනී නම්වූ (ඒ ගින්න) අප සමීපයට පැමිණියේය.

මෙසේ 'ධම' 'ධම' යන අනුකරණ ශබ්ද කරමින් මහත් ගිනිසිළු ඇති ඒ ගින්න (වනය) දවමින් ක්‍රමයෙන් මා වෙත පැමිණියේය.

වේගයෙන් එන්නාවූ ගින්නට භයින් භයපත් වූ තැනිගන්නා වූ මාගේ මවුපියෝ කැදෑල්ලෙහි මා හැර දමා ස්වකීය ආත්ම භාවය මුදාගත්හ.

මාගේ පා දෙක ද පියාපත් ද දිගුකෙළෙමි. (නමුත්) මට ශාරීරික බලයක් නැත්තේය. යාගත නොහැකි ඒ මම එහිම (හිඳ) එකල්හි මෙසේ සිතුවෙමි.

භයපත් වූ තැනිගැන්මෙන් හා වෙවුලීමෙන් යුක්ත වූ මම යම් කෙනෙකුන් සමීපයට දුවන්නෙමි ද ඔවුහු මා හැරදමා පලාගියෝය. මා විසින් අද කෙසේ පිළිපැදිය යුතු ද?

තවවෙනි (වට්ටපෝතක චරිතයෙහි) "මගධෙ වට්ටපොතකො" යනාදියෙහි මේ කෙටි අරීයයි. මගධරට එක්තරා වන පෙදෙසක වටු යෝනියෙහි ඉපිද බිජුච්ච බිඳගෙන නික්ම නොබෝකල් වූ බැවින් ළදරු වූයෙමි මස් වැදෑල්ලක් වූයෙමි එහෙයින්ම භටනොගත් පියාපත් ඇත්තෙමි වටු පැටවෙක්ව යම් කලෙක මම කැදෑල්ලෙහිම වීමිද "මුඛ

වච්චක රාජ සිරිත

තුණෙඩි නාහරිකාව" යනු මගේ මව තමාගේ මුවතුඩින් කලින් කල ගොදුරු ගෙනවිත් මා පෝෂණය කරයි. "තසසා ඵසෙසන ජීවාමි" යනු උණුසුම් කිරීම සඳහා මෙන්ම වධිතය සඳහාද මනාකොට කලින් කල මාගේ සම්පයෙහි විසීමි වශයෙන් ස්පඤ්ඤානාමය මාගේ ඒ මවගේ ශරීර ස්පඤ්ඤානාමයෙන් ජීවත් වෙමි. වසමි, ආත්මභාවය පවත්වමි. "නන්ධි මෙ කායිකං බලං" යනු මට වනාහි ඉතාමත් ළදරු බැවින් කය ඇසුරු කල ශක්තියක් නොමැත. "සංවච්ඡරෙ" යනු වසරක් වසරක් පාසා "ගිමහසමයෙ" යනු ශ්‍රීෂ්ම කාලයෙහි විසලි ගස් අතු එකිනෙක ගැටීමෙන් හටගත් ගින්නෙන් එම ප්‍රදේශයෙහි "දවඩාහො පදිප්පති" (ලැවිගින්නක්) ඇවිලෙයි. එය එසේ ඇවිලුනේ. "උපගච්ඡති අමහාකං" යනු මගේද මවුපියන්ගේ ද යන අපගේ වාසස්ථානය වූ ප්‍රදේශයට. තමන්ට ආධාර වූ, අශුද්ධ ස්ථාන ශුද්ධ කිරීම් වශයෙන් පවිත්‍ර කරන හෙයින් "පාවක" යයිද තමන් ගිය මාර්ගයෙහි ඉන්ධනයන් අළු බවට පත්කරන හෙයින් "කණ්ණවතනති" යයිද ලැබූ නම් ඇති ගින්න වනරුක් පඳුරු දවමින් කලින් කල එළමේ. එකල්හිද එසේ එළඹියේ වෙයි.

"සද්දායනො" යනු 'ධම' 'ධම' යයි මෙසේ ශබ්ද කරන්නේ මෙය වනාහි ලැවිගින්නෙහි අනුරාවය දක්වමිනි. "මහාසිඛි" යනු පවිතකුට හා සමාන ඉන්ධන දූවීම් වශයෙන් මහත් වූ ගිනිසිළු මෙයට ඇත්තේනුයි 'මහාසිඛි' වේ. "අනුපුබ්බන" පිළිවෙලින් ඒ වන ප්‍රදේශය "කුට්ඨකො" දවමින් ගින්න මගේ සම්පයට පැමිණියේය. "අභිච්චෙහසා" යනු වේගයෙන් එන්නාවූ ගින්නට බියෙන් බියපත්වූ, හටගත් සිතේ තැනිගැන්ම ඇති, ලොමුඩැහැගත් ශරීර ඇති, ක්‍රස්ත වූ මවුපියෝ. "අත්තානං පරිමොච්ඡං" යනු ගින්නෙන් උපද්‍රව නැති නැතකට යාමෙන් තමාගේ සුවපත් බව ඇතිකර ගත්හ. මහාසත්වයෝ වනාහි එකල මහා පන්ද්‍රවක් පමණ මහත් වූ ශරීර ඇත්තෝ වූහ. මවුපියෝ ඔහු මොනම ක්‍රමයකින්වත් ගෙන යාමට නොහැකිවන්නාවූ ආත්ම ස්තේහයෙන් මඬනා ලද සිත් ඇත්තාවූ පුත්‍ර ස්තේහය හැරපියා පලාගියහ.

"පාදෙ පකෙඛ පඡනාමි" යනු තමාගේ පාදෙක සහ පියාපත් දෙකද පොළොවෙහි සහ අහසෙහිද ගමනට සැරසෙමින් දිග හරිමි. ඉරියව් පවත්වමි. උත්සාහ කරමි. "පටිහාමි" යයිද පාඨයකි. අහසෙහි ගමනට යෝග්‍ය කිරීමට උත්සාහ කරමි යන අර්ථයයි. "පඡිහාමි" යයිද ශබ්ද කරති. එහි අර්ථය නම් පාදයන් සහ පියාපත් වෙත වෙතම උත්සාහ කරමි. ගමන සඳහා වැයමි කරමි. ගමනට වැයමි කිරීම් අර්ථයමය. කුමක් හෙයින්ද? යම්හෙයකින් "නන්ධි මෙ කායිකං බලං සොහං අගනිකො තස්ස" යනුවෙන් ඒ මම මෙසේ වූයෙමි පා සහ පියාපත් විකල බැවින් ගමනින් තොරවූයෙමි ද

මවුපියන් ඉවත්ව යාමෙන් පිළිසරණ නැත්තෙම් ද එහෙයිනි. එහි ලැවිහින්නෙන් උවදුරට පත් වනයෙහි නැතහොත් එම කැඳුල්ලෙහි සිටියේම මෙසේ දැන් කියනු ලබන ආකාරයෙන් එකල්හි සිතුවෙමි. මෙහි දෙවෙනි "අභං" යන පදය නිපාත මාත්‍රයක් බව දතයුතුය. දැන් එදින තමා සිතූ ආකාරය දක්වීමට "යෙසාභං" යනාදිය වදාළහ. එහි "යෙසාභං උපාධාවෙයං හිතො තසින වෙධිතො" යනු මරණ හයින් භයපත්වූයෙම් එයින්ම සිතේ තැනිගැන්මෙන් ත්‍රස්තවූයෙම් ගරිර කම්පනයෙන් වෙවුලන්නෙම් මම යම් මවුපිය දෙදෙනෙකුගේ පියාපත් අතරට දුවන්නෙම් ද දැන් ලැවිහින්නෙන් උවදුරට පත්වූයෙම් ජලදුර්ගයක් මෙන් හඟින්නෙම් පිවිසීමට දුවන්නෙමි. "තෙ" (ඒ) මගේ මවුපියෝ "මං" හුදකලා වූ (මා) "ඔභාය" අත්හැර "පකකනා" පලාගියෝය "කථං මෙ අජජ කාතවෙ" යනු මා විසින් අද කෙසේ කළ යුතුද? පිළිපැදිය යුතුද? යන අර්ථයයි.

මෙසේ මහා සත්වයෝ කළ යුතු දේ ගැන සිහිමුළා වී සිටියාහු නැවත මෙසේ සිතූහ. "මේ ලෝකයෙහි ශීලගුණ නම් දෙයක් ඇත. සත්‍ය ගුණ නම් දෙයක් ඇත. අතීතයෙහි පාරමි පුරා බෝමැඩ හිද අවබෝධ කළාටු. ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා, විමුක්ති, විමුක්ති ඥාන දශීනයෙන් යුක්ත වූ සත්‍ය දයාව කරුණාව හා ඉවසීමෙන් යුක්ත වූ, සියලු සත්වයන් කෙරෙහි සමච පැවති මෛත්‍රීභාවනා ඇති සචඤ්ඤාවරයෝ නම් කොටසක් ද වෙති. උත්වහන්සේලා විසින් අවබෝධ කරගත් ඒකාන්ත නොයඳාණික ගුණයෙන් යුත් ධම් නම් දෙයක්ද ඇත. මා කෙරෙහිද එක් සත්‍යයක් ඇත. පවතින්නාවූ එක් සචභාව ධම්යක්ද පෙනේ. එබැවින් අතීත බුදුවරුන් මෙන්ම උත්වහන්සේලා විසින් අවබෝධ කළාටු ගුණයන්ද ආචර්ජනා කොට මා කෙරෙහි පවතින සත්‍යවූ සචභාව ධම්ය ගෙන සත්‍යක්‍රියා කොට ගින්න වලක්වා අද මවිසින් තමාට මෙන්ම මෙහි වසන සෙසු ප්‍රාණීන්ට ද සුවපත් බව කිරීමට වටීයයි මෙසේ සිතා මහාසත්වයෝ තමන්ගේ ආනුභාවයෙහි සිට සිතුවෙමි පිළි පත්හ. එහෙයිනි

- 319. "අඤ්ඤා ලොකෙ සීලගුණො සචචං සොවෙය්‍ය නුඤ්ඤා තෙන සචෙව න කාභාමි සචකිරිය මුත්තමං.
- 320. "ආචජ්ජෙඤ්ඤා ධම්ම බලං සරිඤ්ඤා පුබ්බකෙ ජනෙ සචච බල මචසාය සචකිරිය මකාසහන්ති (චරියා පිටක)

"ලෝකයෙහි ශීලගුණය ඇත. සත්‍යය, පිරිසිදු බව, හා කරුණාව (ඇත) ඒ සත්‍ය හේතුකොට ගෙන උතුම් වූ සත්‍යක්‍රියාව කරන්නෙමි"

"(මෙසේ සිතා) පුච්චාලයෙහි වූ බුදුවරයන් සිහිකොට ධම්බලය ආචර්ජනා

මහ රජ සිරිත

කොට සවකීය සත්‍යබලයෙහි පිහිටා මම සත්‍ය ක්‍රියා කෙළෙමි'යි වදාරණ ලදී.

එහි යම්කලෙක්හි මහා සත්වයෝ අතීතයෙහි පිරිණිවියා වූ බුදුවරුන්ගේ ගුණයන් සිහිකොට තමන් කෙරෙහි විද්‍යාමාන වූ සත්‍ය ස්භාවය අරබයා යම් ගාථාවක් කියා එකල්හි සත්‍යක්‍රියා කළාහු ද එය දැක්වීමට "සන්ති පක්ඛා" යනාදිය කියන ලදී.

321. "සන්ති පක්ඛා අපහනා සන්ති පාදා අවඤ්චනා මාතා පිතාව නිකඛනනා ජාතවෙද පටික්ඛමාති (වරියා පිටක)

"පියාඹා යා නොහැකි පියාපත් මට ඇත. පියවර ගමනින් යා නොහැකි පාදයෝද ඇත. මවුපියෝත් (මාහැර) නික්ම ගියෝය. එම්බා ලැව්ගින්න පහවෙව."

එහි "සන්ති පක්ඛා අපහනා" යනු මට පියාපත් නම් ඇත. විද්‍යාමාන වෙයි. මේවා කරණ කොට ගෙන පනින්නට, අහසෙහි යාමට නොහැකිනුයි ඒවා වනාහි "අපහනා" වේ. "සන්ති පාදා අවඤ්චනා" යනු මට පාදයෝ ද ඇත්තාහ. ඒවායින් වනාහි මට පියවර ගමනින් යාමට නොහැක්කේනුයි "අවඤ්චනා"යි. "මාතා පිතාව නිකඛනනා" යනු යමෙක් මා අත් තැනකට ගෙන යෙත්ද ඒ මාගේ මවුපියෝද මරණ හයින් නික්ම ගියෝ ය. "ජාතවෙද" යනු ගින්න අමකයි. එය වනාහි හටගත්තේම දූතගනී. ධූමජාලාවට ස්ථානවනහෙයින් ප්‍රකට වේ. එබැවින් "ජාතවෙද" යයි කියනු ලැබේ. "පටික්ඛම" යනු පහවෙව, නවතුවයි ගින්නට අණ කරයි. මෙසේ මහා සත්වයෝ ඉදින් මට පියාපත් ඇති බවත් ඒවා දිගහැර අහසෙහි යා නො හැකි බවත්. පාද ඇති බවත් ඒවා ඔසවා යා නොහැකි බවත් මවුපියන් මා කැදුල්ලෙහි හැරදමා පලාගිය බවත් යන මේ හැම සත්‍ය බවට පැමිණියේමය. ජාතවේදය | මේ සත්‍යය කරණකොට ගෙන නුඹ මෙතනින් ඉවත්වෙව'යි කැදුල්ලෙහි හොත්තේම සත්‍ය ක්‍රියා කළහ. උන්වහන්සේගේ සත්‍යක්‍රියාවත් සමගම සොළොස් කිරියක් පමණ තැන ගින්න ඉවත්ව ගියේය. නික්මෙන්නේ ද දවාගෙනම වනයට නොගියේය. ජලයෙහි ගිල්වූ ගිනි හුලක් මෙන් එහිම නිවී ගියේය. එහෙයින්

322. "මච්චි සත්‍ය ක්‍රියා කළ වහාම මහත් සේ ඇවිලිගත් ගින්න දියට පැමිණි ගින්නක් මෙන් (නිවීගොස්) සොළොස් කිරියක් පමණ තැන (නොදවා)

"මච්චිත් සත්‍ය ක්‍රියා කළ වහාම මහත් සේ ඇවිලිගත් ගින්න දියට පැමිණි ගින්නක් මෙන් (නිවීගොස්) සොළොස් කිරියක් පමණ තැන (නොදවා)

හැරියේය."

එසමයෙහි වටු යෝනියෙහි උපන්නා වූ බෝධි සත්වයන්ගේ බුදු ගුණ සිහිකිරීම පෙරදැරිකොට ඇති ඒ මේ සත්‍ය ක්‍රියාව අනන්‍ය සාධාරණයයි "සචේත මෙ සමො නත්ථි එසා මෙ සචච පාරමි 'ති

"සත්‍ය පාරමිතාවෙන් මා හා සමානයෙක් නැත්තේය. මේ මාගේ සත්‍ය පාරමිතාවයි"

වදාරණ ලදී. එහෙයින්ම එම ස්ථානය මේ කල්පය මුළුල්ලේම ගින්නෙන් දැවිය නොහැකි බැවින් එය "කල්පස්ථායී ප්‍රාතිභායථීයක්" නම් විය. මෙසේ මහා සත්වයෝ සත්‍යක්‍රියා වශයෙන් තමාටත් එහි වැසි සියලු සත්වයන්ටත් යහපතක් කොට දිවි කෙළවර කම් වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියෝය.

එකල්හි මවුපියෝ දත් මවුපියෝම වූහ. වටුරජ නම් ලෝක නාථ බුදුරජාණන් වහන්සේය. යට කියන ලද ආකාරයටම උන්වහන්සේගේ සෙසු පාරමිතාවෝද සුදුසු පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේ ලැව්ගින්න එබදු භයානක ආකාරයෙන් පැතිරගෙන එන කල්හි එබදු වයසක හුදකලාවම සිටද කැගැසීමට නොපැමිණ සත්‍යවාදී ධම් ගුණයන්ද බුදුගුණ ද සිහිකොට තමාගේ ආනුභාවය නිසාත් සත්‍ය ක්‍රියාවෙන් එහි වසන සෙසු සත්වයන්ට යහපත පැමිණ වීමද යන මේ ආදී ගුණානුභාවයෝ පැහැදිළි කළ යුත්තාහ.

නවවෙනි වට්ටක රාජ වර්තයයි.

323. "පුතාපරං යදා හොමි මච්ඡ රාජා මහාසරෙ උණො සුරිය සන්තාපෙ සරෙ උදකංඛියෙට්"

324. "නතො කාකාව ගිජ්ඣා බකාකුළලසෙනකා හකඛ යන්ති දිවාරන්තිං මච්ඡ උපනිසී දියාති (වර්ග පිටක)

"නැවත අනික් (වර්තයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙක (මම) මහවිලෙක්හි මත්ස්‍ය රාජයෙක් විමිද (එවිට) ශ්‍රීෂ්ම කාලයෙහි සුයථී රශ්මියෙන් විලෙහි ජලය සිඳුනේය.

ඉක්බිති කවුඩෝ ද ගිජුලිහිණියෝ ද, කොක්කු ද, දියකාවෝ ද, උකුස්සෝ ද හිඳ දිවා රැ දෙක්හිම මසුන් කාදමත්"

දසවෙනි (මච්ඡ රාජ වර්තයෙහි) "යදාහොමි මච්ඡ රාජා මහාසරෙ"

යනු අතීතයෙහි මත්සාය යෝනියෙහි ඉපිද කොසොල් රට සැවැත් නුවර ජේතවන පොකුණු ස්ථානයෙහි වැල් සමුහයෙන් වට වූ එක් මහ විලක මත්සායන් සතර සංග්‍රහ වස්තූන්ගෙන් සතුටු කිරීමෙන් යම්කලෙක මම රජ විමද මත්සාය සමුහයා විසින් පිරිවරන ලද්දේ එහි වසමි. එකල්හි "උණේන" යනු උණේන කාලයෙහි, ග්‍රීෂ්ම සමයෙහි, "සූරිය සන්නාපේ" යනු සූර්ය රශ්මිය කරණ කොටගෙන "සරේ උදකං බියථ" යනු එම විලෙහි ජලය ඝෂය විය. සිද්ධි ගියේය. එම රටෙහි වනාහි එකල වැස්ස නොවැස්සේය. ධාන්‍ය මැලවුණි. වැව් ආදියෙහි ජලය ඝෂය වීමට, විනාශ වීමට ගියේය. මස් කැස්බෝ මඩ ඇතුළට වත්නාහුය. ඒ විලෙහි ද මත්සායෝ මඩයට පිවිස ඒ ඒ තැන්වල සැඟවුනහ.

"තනෝ" යනු ඒ ජලය සිඳියාමෙන් මැන කාලයෙහි "කුළලසෙනකා" යනු දියකාවෝ මෙන්ම උකුස්සෝ ද "හකඛයනති දිවාරනති. මචේෂ උපනිසිදිය" යනු ඒ ඒ තැන මඩමත හිඳ මඩයට පිවිස සිටි මසුන් කවුඩෝ හෝ අනෙකුත් සත්තු දවල් මෙන්ම රාත්‍රියේද හි අග වැනි හොටින් කොට කොටා බැහැරට ගෙන දඟලද්දී කති. ඉක්බිති මහාසත්වයෝ මත්සායන්ගේ ඒ විපත දූක මහා කරුණාවෙන් මෙහෙයවන ලද සිත් ඇත්තාහු "මා හැර මේ මගේ ඥාතීන් මේ දුකින් මිදවීමට සමර්ථ වෙනකෙක් නම් නැත. කවර නම් උපායකින් මම ඔවුන් මේ දුකින් මුදවන්නෙමි දැයි සිතන්නාහු ඉදින් මම පෙර මහර්ෂීන් විසින් පුරුදු කරන ලද මැනවින් පුරුදු කරන ලද, මා කෙරෙහිද විද්‍යාමාන වන, සත්‍ය ධර්මය ඇසුරු කොට සත්‍ය ක්‍රියා කොට වැස්ස වස්සවා මගේ ඥාති සමුහයාට ජීවිත දානය දෙන්නෙමිනම් මැනවි. එයින් ආහාරයෙන් ජීවත්වන සියලු සත්වලෝකයාට මවිසින් මහත් උපකාරයක් සම්පාදනය කළේ වන්නේය යි නිශ්චය කොට වැසි වැස්සවීමට සත්‍යක්‍රියා කළහ. එහෙයින් "එවං විනෝත සහං" ආදිය වදාරණ ලදී.

- 325. "එවං විනෝත සහං තප්ථ සහ ඤාතීහි පිළිනෝ කෙන නුබෝ උපායෙන ඤාතී දුකතා පමොචයෝ?
- 326. "විනන සිත්වා ධම්ම ත්ථං සචචං අඤ්ඤ ස පසස යං සචචෙච ධ්ත්වා පමොචෙසිං ඤාතීනං තං අතිකක යං
- 327. "අනුසස රිත්වා සද්ධ මමං පරමත්ථං විවිනන යං අකාසිං සචච කිරියං යං ලොකෙ ධුව සසස තං (චරියා පිටක)

"එහි නැයන් හා සමග පීඨිත වූ මම" කවරනම් උපායකින් නැයන් මේ දුකින් මුදන්නෙමිදැයි මෙසේ සිතුවෙමි.

"මෙසේ සිතා ධර්මාර්ථයයි කියන ලද පිහිටක් වන සත්‍යය දිවිමි. සත්‍යයෙහි සිට නැයන්ගේ ඒ මහා විනාශය මිදුයෙමි. සද්ධර්මය සිහිකොට, පරමාර්ථ සත්‍යය සිතමින්, යමක් ලෝකයෙහි සථි රද නිත්‍යද (ඒ පිළිබඳව) සත්‍යක්‍රියා කෙළෙමි.

එහි "සහ ඤාතීහි පිළිතො" යනු මගේ නැයන් සමග එම ජලය සිඳියාමෙන් පීඩිත වූ. නැතහොත් 'සහ' යනු නිපාත මාත්‍රයකි. මහාකාරුණික හෙයින් එම විපතීන් දුකට පත් ඥාතීන් කරණකොටගෙන පීඩිත වූ. ඥාතිසමූහයාගේ දුකින් දුකට පත්වූයෙමි යන අර්ථයයි. "ධම්ම ඡංඝං" යනු ධර්මය වූ අර්ථය. නැතහොත් ධර්මයෙන් පහනොවූ අර්ථයයි. එය කීමෙක් ද? සත්‍යයයි. "අඤ්ඤ පසුසංයං" යනු මගේ ඥාතීන්ට පිහිටක් දුටුවෙමි. "අනිකංගං" යනු මහා විනාශය. "සඤ්ඤං" යනු බුද්ධාදීවූ සත්පුරුෂ මහෝත්තමයන්ගේ එකඳු ප්‍රාණියෙකුට හෝ හිංසා නොකිරීම සඳිබ්‍යාත ධර්මය "අනුසුඤ්ඤා පරමඡංඝං විචිත්තං" යනු ඒ පරමාර්ථ සත්‍යය වන්නාහි වෙනස් නොවීම සම්භාවකොට සිතන්නේ "යං ලොකෙ ධුච්ඡසසුසංකං" යනු බුදු, පසේබුදු, සච්චන්ගේ එකඳු ප්‍රාණියෙකුට හෝ හිංසා නොකිරීම වූ යමක් වේද එය සියලු කල්හි එසේ වීම වශයෙන් සථි රයයි නිත්‍යයයි සිතමින් සත්‍ය ක්‍රියා කෙළෙමි"යි සම්බන්ධය වේ. දැන් තමාකෙරෙහි විද්‍යමාන ඒ ධර්මය ගෙන සත්‍යවචන ප්‍රයෝග කරනු කැමැත්තෝ කාලවණ් මඩ දෙබෑ කොට කළුපර ගසක අරටුවෙහි ගැටයක පාට හා සමාන මහා ශරීර ඇත්තෝ මනාලෙස පිරිසිදු කළ පියුම්රාමිණි සමාන ඇස් හැරපියා අහස බලන්නාහු "යනො සරාමි අන්තානං" යන ගාථාව කීහ.

328. "යනො සරාමි අන්තානං යනො පන්තො සමි විඤ්ඤානං
නාහිජානාමි සඤ්චි වච එකපාණං විහිංසිතං
එතෙන සච්ච වජේන පඤ්ඤනො අහිවසුසං තුහි (වර්ෂා පිටක)

"යම් කලෙක පටන් මාගේ ආත්මභාවය සිහිකෙරෙමි ද, යම්කලෙක පටන් (මම) නුවණැති බවට පැමිණියෙමි ද (එදා සිට මේ දක්වා) දැන දැන එකම සතෙකුදු පීඩාකරන ලද බවක් නො දනිමි. මේ සත්‍ය වචනය හේතුකොට ගෙන වැස්ස වසිවා"යි.

එහි "යනො සරාමි අන්තානං" යනු යම්කලෙක පටන් මම ආත්මභාව සඳිබ්‍යාත තමා සිහි කෙරෙමිද "යනො පන්තො සමි විඤ්ඤානං" යනු යම් තැනක පටන් ඒ ඒ කළයුතු කායභීයන්හි පණ්ඩිත බවට, දැනුවත් බවට පැමිණියෙමිද උඩට නැගීම් වශයෙන් මෙතැන් පටන් යම්තක් මාගේ කායවචි කම්පන් සිහිකිරීමට හැකි නුවණැති බවට පැමිණියෙමිද මේ

එසේ රාජ සිරිත

අතරතුරෙහි සමාන ජාති ඇත්තවුන් අනුභව කරන තැනෙකිහි උපන්නෙම් නමුදු හාල් ඇටයක් පමණකුදු මත්ස්‍යයෙකු මවිසින් අනුභව නොකළ විරූය. හිංසා කළ යුතු අන් කිසි ප්‍රාණියෙකුට දැන දැන බාධා කළ බවක්ද නො දනිමි. දිවිතොර කළ එකකු ගැන කියනුම කවරේද? "එතෙත සචච චජේන්" යනු මවිසින් කිසිම ප්‍රාණියෙකුට හිංසා නොකළබව යන යමක් කියන ලද්දේද, ඉදින් එය සත්‍ය නම් ස්ථිරනම් වෙනස් නෙවේනම් මේ සත්‍ය වචනය කරණ කොටගෙන පඤ්ඤාන හෙවත් වැස්ස වසිවා, මගේ ඥාති සමුහයා දුකින් මුදවාවායි කියා නැවත නමාගේ මෙහෙකරු කොල්ලෙකුට අණ කරන්නාක් මෙන් වස්සවලාහක දේව පුත්‍රයාට අමතන්නාහු "අභිඤ්ඤාන පඤ්ඤාන" යන ගාථාව කීහ.

329. "අභිඤ්ඤාන පඤ්ඤාන නිධිං කාකස්ස නාසය කාකං සොකාය රුඤ්ඤිති මචේඤ්ඤානං පමොචය (වරියා පිටක)

"එම්බා වස්සවලාහක දිව්‍ය පුත්‍රය, ගර්ජනා කරව, විදුලිය පතුරවමින් (වැසි වස්වව) කපුටු සමුහයාගේ නිධානය විනාශ කරව. කාක සමුහයා ශෝකයට පමුණුවාලව. මසුන් ශෝකයෙන් මුදවව."

එහි "අභිඤ්ඤාන පඤ්ඤාන" යන්නෙහි වැස්සට පඤ්ඤාන යයි කියනු ලැබේ. මොහු වනාහි මේස වශයෙන් ලැබූ නම් ඇති වස්සවලාහක දෙවර්ජ අමතයි. මේ වනාහි ඔහුගේ අදහසයි. වැස්ස වනාහි ගර්ජනා නො කරමින් විදුලිය නිකුත් නො කරමින් වසින්නේද නො හොබී. එබැවින් නුඹ ගර්ජනා කරමින් විදුලිය නිකුත් කරමින් වස්සවව" යනුයි. "නිධිං කාකස්ස නාසය" යනු කපුටෝ මඩ යට පිවිස සිටි මාළුන් තුඩින් කොටා බැහැර කොට කති. එබැවින් ඔවුන්ට මඩයට මාළුවෝ නිධානයක් වෙතියි කියනු ලැබෙති. කපුටු සමුහයාගේ ඒ නිධානය වැස්ස වස්සවමින් ජලයෙන් වසා විනාශ කරව. "කාකං සොකාය රුඤ්ඤිති" යනු කපුටු සමුහයා මේ මහවිල ජලයෙන් පිරුණු කල්හි මාළුන් නොලබන්නාහු ශෝක කරන්නාහ. නුඹ මේ මඩ (ජලයෙන්) පුරවමින් ඒ කපුටු සමුහයා ශෝකයට පමුණුවව. ශෝකය සඳහා වස්සවව. යම්සේ ඇතුළත දවීම ලක්ෂණ කොට ඇති ශෝකයට පැමිණෙන්නේද එසේ කරව" යන අර්ථයයි. "මචේඤ්ඤානං පමොචය" යනු මගේ ඥාති වූ සියලු මත්ස්‍යයන් මේ මරණශෝකයෙන් මුදවව. "මඤ්ඤානං පමොචය" යනුවෙන් ජාතකපාලියෙහි ශබ්ද කරති. එහි 'ච' කාරය සම්පිණ්ඩනාර්ථයෙහිය. මා ද මගේ ඥාතීන් ද යන සියල්ලන්ම ශෝකයෙන් මුදවව මත්ස්‍යයන්ට වනාහි ජලය නොමැති බැවින් සතුරන්ගේ ආහාර බවට යන්නෙමුයි මරණ ශෝකය වේ. මහාසත්වයන්ට වනාහි ඔවුන්ගේ මහත් විපත හේතුකොට ගෙන කරුණා කිරීම් වශයෙන් කරුණාවට සමරුවී

සවභාවයෙන් ශෝකය හටගැනීම දනගුණය.

මෙසේ බෝධිසත්වයෝ තමාගේ මෙහෙකරු කොල්ලෙකුට අණකරන්නාක් මෙන් වස්සවලාභක දේවපුත්‍රයන් අමතා සියලු කොසොල් රට මහවැසි වැස්ස වූහ. මහාසත්වයන්ගේ ශීල තේජසින් සත්‍යක්‍රියාව හා සමකාලීනවම සක්දෙව් රජුගේ පඩුපුල් සලස්න උණු සවභාවයක් දැක්වීය. හෙතෙම "කිමෙක්දෝහෝයි ආචර්ජනා කරන්නේ ඒ කාරණය දැන වස්ස වලාභක දෙව් රජ කැඳවා "දරුව, මත්ස්‍ය රාජ වූ මහාපුරුෂතෙම නැයන්ගේ මරණ ශෝකයෙන් වැසි වස්සවනු කැමති වෙයි. සියලු කොසොල් රට එකම වැස්සක් කොට වස්සවව'යි කීය. හෙතෙම යහපතැයි පිළිගෙන එක් වැසි වළාවක් හැඳ එකක් පොරවා මේස ගී ගයමින් නැගෙනහිර ලෝක ධාතුව දෙසට නික්මුණේය. පැනනැංගේය. නැගෙනහිර දිසා භාගයෙහි කමකක් පමණ වූ එක් වැහිවලා පටලක් නැගී සියක් පටල දහස් පටලව ගර්ජනා කරමින් විදුලිය නිකුත් කරමින් යටිකුරුකර තබන ලද දිය කලයකින් ගලාබසින්නාක් මෙන් මුළු කොසොල් රට ම මහ වැස්සෙන් වසාගෙන පැතිරීගියේය. වැස්ස වැලනොකැඩී වසින්තේ මොහොතකින්ම ඒ මහවිල පිරවීය. මත්ස්‍යයෝ මරණ භයෙන් මිදුනහ. කපුටු ආදීහු පිහිටක් නැත්තෝ වූහ. මත්ස්‍යයෝ පමණක් නොවෙති. විවිධ ධාත්‍ය නිෂ්පාදනය කරන මිනිස්සු ද සිව්පා ආදීහු ද යන වැස්සෙන් ජීවත්වන සියල්ලෝම කායික වෛතසික දුකින් මිදුනාහුය. එහෙයින්

- 330. "සහකතෙ සවච වරෙ පජ්ජු නොනා වාහිගජ්ජය ඵලං නින්න ඤච පුරෙතො බණෙන අහිවසස ඵ
- 331. "එවරුපං සවචවරං කඛා වීරිය මුත්තමං වසසා පෙසිං මහාමෙසං සවච තෙජ බලසකි තො සවෙච න මෙ සමො නඤ්චි ඵසා මෙ සවච පාරමී'නි (වරියා පිටක)

"උතුම් වූ සත්‍යක්‍රියාව කළකල්හි ඒ සමගම මේසය ගර්ජනා කොට ගොඩ තැන්ද වළ තැන්ද පුරවමින් ඇසිල්ලකින් මහත්සේ වැස්සේය.

මෙබඳු වූ උතුම් සත්‍ය ක්‍රියාවක් ද උතුම් වීර්යයක් ද කොට (මගේ) සත්‍යානුභාවබලය ඇසුරුකොට මහත්වැසි වැස්සවීමි. සත්‍ය පාරමිතාවෙන් මා හා සමවූවෙක් නැත්තේය. මේ මාගේ සත්‍ය පාරමිතාව යනුවෙන් වදාරණ ලදී.

එහි "බණෙන අහිවසස ඵ" යනු පමා නොවී, සත්‍යක්‍රියා කළ කෙණෙහිම වැස්සේය. "කඛා වීරිය මුත්තමං" යනු වැස්ස නොවසින

කල්හි කුමක් කළ යුතුදැයි කුසිත බවට නොපැමිණ ඥානස්ථවරියාව සම්පාදනය කිරීම් වශයෙන් මහා සත්ව සමුහයාගේ හිතසැප නිපදවන උතුම් වියඝී කොට "සච්චතෙජබලසංකීනො" මගේ සත්‍යානුභාව බලය නිශ්‍රිත කොට එදා මහවැස්සක් වැස්සවිමි. මෙය මෙසේ වූයේ යම්හෙයකින් ද එහෙයින් සත්‍ය පාරමිතාවෙන් මා හා සමවූවෙක් නැත්තේය. මේ මාගේ සත්‍ය පාරමිතාවයි" යනුවෙන් ධර්මරාජයන් වහන්සේ මහාමත්සය රාජ කාලයෙහි තමාගේ සත්‍යපාරමිතාවෙහි අනන්‍යසාධාරණ බව දැක්වූහ. මෙසේ මහා සත්වයෝ මහා කරුණාවෙන් මෙහෙයවන ලද සිත් ඇත්තානු සියලු රටෙහි මහවැසි වැස්සවීම් වශයෙන් මහජනයා මරණදුකෙන් මුදවා ජීවිත කෙළවර කම්වූ පරිදි මියපරලොව ගියහ.

එදා වස්සවලාහකයෝ ආනන්ද සථවිරයෝ වූහ. මත්සය සමුහයා බුදුපිරිසමය. මත්සය රාජයා ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේය. උන්වහනසේගේ සෙසු පාරමිතාවෝ ද යට සඳහන් පරිදි නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම තමන් හා සමාන ජාති ඇත්තවූන් අනුභව කරන ස්ථානයක්වූ මත්සය යෝනියෙහි ඉපිද හාල් ඇටයක් පමණකුණු මසුන් ආදිකොට ඇති කිසිම ප්‍රාණියෙකු අනුභව නොකිරීම. අනුභව කිරීම තිබේවා එකම සතෙකුවත් වෙහෙසට පත් නො කිරීම. එසේම සත්‍ය ක්‍රියා කිරීමෙන් වැස්ස වැස්සවීම, දිය සිඳිගිය කල මඩ අතරෙහි ගිලීම් වශයෙන් තමන් අනුභව කරන දුක වීර භාවයෙන් ගණන් නොගෙන ඥාති සමුහයාගේම ඒ දුක තමන් ලෙහි කොට නොඉවසන්නානුගේ සියලු ආකාරයෙන් කරුණා කිරීම, එසේ වූ ප්‍රතිපත්තිය යන මේ ආදී ගුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

දස වෙනි
මත්සය රාජ චරිතයයි.

- 332. "පුනාපරං යදාහොමි කණ්ඤ දීපායනො ඉසි පරො පඤ්ඤා ස වසසා නි අනහිරනො වරිං අහං
- 333. "න කොච්චි එතං ජානාති අනහිරති මනං මම අහං හි කසස වි නාවිකනිං අරති මෙ වරති මානසෙ
- 334. "සබ්‍රහ්ම වාරී මණ්ඩබොයා සභායො මෙ මහා ඉසි පුබ්බකමම සමායුතො සුලමාරොපණං ලහි. (වරියාපිටක)

"නැවත අනිකුණු (චරිතයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙක මම කණ්ඤදීපායන නම් වූ සෘෂියෙක් වීම් ද (එකල්හි) මම පනස් වසකට අධික වූ (කාලයක්) නො ඇලුණේම වාසය කෙළෙමි.

මාගේ මේ අනභිරතී චින්තය කිසිවෙක් නොදනිති. මම ද කිසිවෙකුහටත් මාගේ සිතෙහි අනභිරතිය පවතියයි නොකීවෙමි.

මාගේ යහළු වූ සබ්බමචාරීවූ මණ්ඩව්‍ය නම් වූ මහානුභාවසම්පන්න සෘෂිතෙම පූච්චි කමියකින් යුක්ත වූයේ උලතබනු ලැබීය."

එකොළොස්වන (කණ්භදීපායන වර්තයෙහි) "කණ්භදීපායනො ඉසි" යනු මෙනමින් යුත් තාපසයෙකි. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ වනාහි එකල්හි දීපායන නම් වූවාහු තමාගේ යහළු වූ, උලහිඳුවන ලද මණ්ඩව්‍ය තවුසාවෙන එළඹ ඔහුගේ ගිල ගුණය කරණ කොට ගෙන ඔහු අත්නොහරින්නාහු තුන්යම් රාත්‍රියක් උල හිඳුවා සිටි ඔහුගේ ශරීරයෙන් වැගිරී වැටුණු වැටුණු ලේ බින්දු වියලීම කරණ කොටගෙන කළුවන් ශරීර වූ බැවින් කණ්භදීපායනයයි ප්‍රසිද්ධ වූහ. "පරො පඤ්ඤාස වසානි" යනු පතස් වසකට අධික වූ කාලයක්. අත්‍යන්ත සංයෝගයෙහි දුතියා විභක්ති වචනයකි. "අනභිරතො වරිං අහං" යනු ප්‍රාන්ත සේනාසනයන්හි මෙන්ම අධිකුල ධර්මයන්හි ද අනභිරතී වාසයෙන් වසන්නෙමි මම බ්‍රහ්මචර්යාවෙහි හැසුරුනෙමි.

එකල්හි මහාසත්වයෝ පැවිදි වී සත් දිනක් පමණක්ම කැමැත්තෙන් බඹසර විසූහ. ඉන්පසුව අකමැත්තෙන්ම විසූහ. මහා පුරුෂතෙම නොයෙක් ලක්ෂ ගණන් ආත්මභාවයන්හි අභිනිෂ්ක්‍රමණ අධ්‍යානයෙන් යුක්තව බඹසරෙහි ඇලී කවරහෙයකින් මේ ආත්ම භාවයෙහි එහි නොඇලුණු සේක්ද? පුහුදුන් බවෙහි වංචලභාවය නිසාය. කුමක්හෙයින් නැවත ගිහිගෙයි නො විසූවාහු ද? පළමුකොට ගිහි ගෙයින් නික්මීමේ අදහසින් කාමයන්හි දොස් දෑක පැවිදි වූහ. ඉක්බිති ඔහුට අනුවණින් සිහිකිරීම නිසා නො ඇල්මක් උපන්නේය. හෙතෙම එය දුරුකරන්නට අපොහොසත්වම කමීය හා ඵලය අදහා ඒ මහත් සම්පත් අත්හැර ගිහිගෙයින් නික්මෙන්නේ යමක් දුරු කෙළේද ඉදින් යළි ඒ සදහාම ආපසු පැමිණියේ නම් "මේ කණ්භදීපායන ඒකාන්තයෙන් කෙළ තොල්ලෙකි. වපලයෙකි'යි යන මේ අපවාදය පිළිකුල් කරමින් තමන්ගේ හිරිමතප් නැසේය යන බියෙන් නැවතුනේය. තව ද "පැවිදි කුලලය නම් බුද්ධාදී නුවණැත්තන් විසින් පසස්නා ලදී. උන්වහන්සේලා විසින් පිහිටුවන ලද්දේය'යි. ඒ නිසා ද දුක් සහිතව ද දොම්නස් රහිතව ද කදුළු වැකි මුහුණින් යුක්තව හඬමින් වුවද බඹසර විසීය. ඒ බඹසර හැර නොගියේය. එහෙයින්

සැදහැයෙන් ගිහිගෙය හැරපියා ගොස් පෙරලා ගිහි බවට පැමිණි ඒ මොහු එකැනින්ම කෙලතොල්ලෙකි. වපලයෙකි යන මේ වචනයට පිළිකුල්

කරමින් නොකැමැත්තෙන් බලසර හැසිරෙමි. එතෙකුදු වුවත් පැවිද්ද සාධුන්ගේ වාසයයයි බුද්ධාදී උතුමෝ පසසති. මෙසේ හෙයින් මම පින් කරන්නෙමි වෙමි" මෙය කියන ලදී.

"න කොච්ච එතං ජානාති" යනු මේ මාගේ අනතිරති චින්තය, බලසර විසීමෙහි ඇලීමෙන් තොර සිත මනුෂ්‍ය වූ කිසිවෙක් නො දනිති. කුමක් හෙයින්ද? "අහං හි කසුමි නාවිකං" මාගේ මනසෙහි, සිතෙහි නොඇල්ම හැසිරෙයි, පවතියි යයි කිසිවෙකුට නො කිමි. එබැවින් මනුෂ්‍ය වූ කිසිවෙක් එය නො දනිති යනුයි. "සබ්බම වාචී" යනු තවුස් පැවිද්ද කරණ කොටගෙන සමාන ශික්ෂා ඇති හෙයින් "සබ්බම වාචී" වූ "මණ්ඩබ්බා" යනු මේ නම් ඇති. "සභායො" යනු ගිහිකාලයේ මෙන්ම පැවිදි කාලයේද දැඩි මිත්‍ර භාවය නිසා ප්‍රිය සභාය වූ. "මහාඉසී" යනු මහත් ආනුභාව ඇති ඍමිවරයෙක් "පුබ්බකමම සමායුතො සුලමාරොපනං ලභි" යනු තමාගේ පුච්ඡකමය කින් කළ අවසරයෙන් යුක්ත වූයේ සුලාරෝපණය ලැබිය, උලතබනු ලැබිය. මේ එහි අනු පිළිවෙල කරාවයි.

අතීතයෙහි වංසරටෙහි කොසැඹූ නුවර කොසඹූනම් රජෙක් රාජ්‍යය කරවීය. එකල්හි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ එක්තරා නියමී ගමක අසු කෝටියක් ධනය ඇති මහාසාර බ්‍රාහ්මණයෙකුගේ පුත්‍රා වී උපන්න. නමින් 'දීපායන' නමී විය. එබඳු වූ ම මහාසාර බ්‍රාහ්මණයෙකුගේ පුත් වූ බ්‍රාහ්මණ කුමාරයෙක් ඔහුගේ ප්‍රිය යහළුවා විය. නමින් "මණ්ඩබ්බා" නමී වේ. ඔවුහු දෙදෙනාම මෑත කාලයෙහි මවුපියන්ගේ ඇවෑමෙන් කාමයන්හි දොස් දක මහදන් පවත්වා කාමයන් අත්හැර ඥාතිමිත්‍රයන් හා පිරිවර ජනයා හඬමින් වැලපෙමින් සිටියදී නික්ම හිමවත් පෙදෙසෙහි අසපුවක් කොට පැවිදිව පිඬු සිඟීමෙන් හා වනමුල්ඵල ආහාරයෙන් යැපෙමින් පනස් වසකට වැඩි කාලයක් විසුහ. එහෙත් කාමච්ඡන්දය යටපත් කිරීමට නොහැකිවූහ. ඔවුහු ධ්‍යාන මාත්‍රයක්වත් නොඉපදවූහ. ඔවුහු ලුණුඇඹුල් සෙවීම පිණිස ජනපද වාරිකාවෙහි හැසිරෙන්නාහු කසී රටට පැමිණියහ. එහි එක් නියමී ගමක දීපායනයන්ගේ මණ්ඩබ්බා නමී ගිහි යහළුවෙක් වසයි. ඒ දෙදෙනාම ඔහු සමීපයට එළඹියහ. හෙතෙම ඔවුන් දක සතුටු සිත් ඇත්තේ පන්සලක 'කරවා සිවුපසයෙන් උවටැන් කළේය. ඔවුහු එහි තුන් හතර වසරක්වාසය කොට ඔහුගෙන් විමසා වාරිකාවෙහි හැසිරෙන්නාහු බරණැස සමීපයෙහි වූ "අතිමුත්තක" නමී සොහොනෙහි විසුහ. දීපායනයෝ එහි කැමතිතාක් වාසය කොට නැවත ඒ නියමී ගමේ තම යහළු වූ මණ්ඩබ්බා වෙත ගියහ. මණ්ඩබ්බා තාපසයා එහිම විසීය.

ඉක්බිති එක් දිනක් එක් සොරෙක් ඇතුළු නුවර දී සොරකම් කොට ධනසාරය ගෙන නික්මෙන්නේ පිබිදුණු ගෙහිමියන් විසින් හා නුවර රකින මිනිසුන් විසින්ද ලුහුබදිනා ලද්දේ දිය සොරොච්චකින් නික්ම වේගයෙන් සොහොනට පිවිස තාපසයාගේ පන්සල දොරකඩ බඩුපොදිය දමා පලාගියේය. මිනිස්සු බඩු පොදිය දක "බොල දුෂ්ට ජවිලය, රාත්‍රියෙහි සොරකම් කොට දහවල් තවුස් වෙසින් හැසිරෙහි"දැයි තැනිගන්වා තලා ඔහු රැගෙන ගොස් රජුට දැක්වූහ. රජතුමා පරීක්ෂා නොකොටම උල හිඳුවවැයි කීය. තාපසයා සොහොනට ගෙන ගොස් කිහිරි උලක හිඳවූහ. තාපසයාගේ ශරීරයෙහි උල නො පිවිසෙයි. ඉන්පසු කොහොඹ උලක් ගෙනාහ. එයද නොපිවිසෙයි. ඉන්පසු යකඩ උලක් ගෙනාහ. එයද නොපිවිසෙයි. තාපසතෙම "මාගේ පෙරකමිය කුමක්"දැයි සිතීය. ඔහුට ජාතිස්මරණ ඥානය පහළ විය. එයින් පෙර කමිය දිටිය. ඔහු වනාහි පෙර ආත්මභාවයෙහි වඩුවෙකුගේ පුත්‍රයෙක්ව පියා ගස් සසින තැනට ගොස් එක් මැස්සෙකු අල්ලාගෙන කොබෝලිල කරක් මත උලක් මත මෙන් විද සිටුවුයේය. ඔහුගේ ඒ පාපය මෙනත (විපාක පිණිස) ඉඩ ලැබුණි. හෙතෙම "මේ පාපයෙන් මිදීමට නොහැකියයි" දැන රාජපුරුෂයන්ට "ඉදින් මා උලෙහි හිඳුවනු කැමැත්තහු නම් කොබෝලිල උලක් ගෙන එවුය"යි කීය. ඔවුහු එසේ කොට තාපසයා උලෙහි හිඳුවා රැකවල් කොට පිටත්ව ගියහ.

එකල්හි කණ්හදීපායන තවුසා "මගේ යහළුවා දක බොහෝ කල්යයි මණ්ඩබ්‍ය තවුසාගේ සමීපයට එන්නේ එළවක් අසා එතැනට ගොස් එකත්පසෙක සිටියේ "යහළුව, කුමක් කෙළෙහිදැයි අසා "කාරකයෙක් නො වෙමි"යි කී කල්හි "තම සිතෙහි දෝෂය රැකීමට හැකිද නො හැකිදැයි විචාළේය. යමෙකු විසින් මම අල්ලාගන්නා ලද්දෙමිද ඔවුන් කෙරෙහිවත් රජු කෙරෙහිවත් මාගේ සිතෙහි අසතුටක් නැත්තේය"යි කීය. එසේ වී නම් ඔබවැනි සිල්වතෙකුගේ සෙවනද මට සැපය"යි කියා තණ්හාදීපායන තවුසා උල ඇසුරුකොට හුන්නේය. ආරක්ෂක පුරුෂයෝ එළවත් රජුට සැලකළහ. රජ "මවිසින් නොවීමසා කරන ලද්දේය"යි වේගයෙන් එහි ගොස් "ඤාමිනි, කුමක් හෙයින් තුඹවහන්සේ උල ඇසුරු කොට හුන්නෙහුදැයි දීපායන තවුසා ගෙන් විචාළේය. "මහරජ, මේ තාපසයා රකිමින් හුන්නෙමි. කිම නුඹ වහන්සේ මොහු මෙවැන්නක් නො කළ බව දැන මෙසේ කරන්නෙහිදැයි ඇසීය. රජතුමා තමා ක්‍රියාව පරීක්ෂා නො කළ බව කීවේය. ඉක්බිති දීපායන තවුසා රජුට රජකු නම් පරීක්ෂා කොට කටයුතු කරන්නෙක් විය යුතුය.

"කම්සැප විදින අලස ගිහියා නො මැනවි. හික්මීමක් නැති පැවිද්දා නො මැනවි. පරීක්ෂාවෙන් තොරව ක්‍රියා කරන රජ නො මැනවි. යම් පඬිවරයෙක් කිපෙන සුලු වේනම් හේද නො මැනවි" (ජාතක පාලිය)

කණ්ඩ ධර්මයන් සිරිත

ආදිය කියා දහම් දෙසිය. රජතුමා මණ්ඩබ්බ නාපසයාගේ නිදොස්බව දැන උල පහකරවියයි අණ කළේය. උල මැත් කරන්නාහු එසේ කිරීමට නොහැකි වූහ. මණ්ඩබ්බ තෙම "මහරජ! මම පෙර කළ කම් දෝෂයෙන් මෙබඳු ආයාසයකට පත්විමි. මගේ ශරීරයෙන් උල ඉවත්කිරීමට නොහැකිය. ඉදින් මට ජීවිතය දෙනු කැමැත්තේනම් කියනකින් මෙම උල හම හා සමකොට කපනු මැනවැයි කීය. රජතුමා එසේ කරවීය. උල ශරීරය තුළම විය. කිසිම පීඩාවක් ඇති නොවීය. එකල්හි වනාහි සියුම් ලී පතුරක් ගෙන මැස්සාගේ වසමග ප්‍රවේශ කරවූයේය. එය වනාහි උගේ ශරීරය තුළම වූයේය. උහ එය හේතුකොට ගෙන මිය නොගොස් තමාගේ ආයුෂ ඤය විමෙන්ම මළේය. එබැවින් මේ නාපසයාද මිය නොගියේය. රජතුමා නාපසයන් වැඳ කමා කරවා ගෙන දෙදෙනාම උයනෙහිම වාසය කරවමින් පිළිදගුම් කළේය. එතැන් පටන් එම නාපසයා "ආණිමණ්ඩබ්බ" නම් විය. හෙතෙම රජු ඇසුරු කොට එහිම විසුවේය. දීපායන නාපසතෙම ඔහුගේ තුවාලය සුවකොට තමාගේ ගිහි යහළු මණ්ඩබ්බ විසින් කරවන ලද පන්සලටම ගියේය. එහෙයින්

335. "තමහං උපට්ඨතිත්වාන ආරොග්‍යමනුපාපයිං.
ආපුච්ඡිත්වාන ආගඤ්ඤං යං මඤ්ඤං සකමස්ස මන්ති" (වරියා පිටක)

"මම ඔහු කරා එළඹ උපස්ථාන කොට නිරෝග භාවයට පැමිණවූයෙමි. මම ඔහු විචාරා මගේ යම් ස්වකීය ආශ්‍රමයක් වීද එහි පැමිණියෙමි"යි වදාරණ ලදී.

එහි "ආපුච්ඡිත්වාන" යනු මගේ යහළුව මණ්ඩබ්බ නාපසයා විමසා. "යංමඤ්ඤං සකමස්ස මං" යනු මගේ ගිහි යහළු වූ මණ්ඩබ්බ බ්‍රාහ්මණයා විසින් කරවන ලද යම් ඒ ස්වකීය වූ මට අයත් වූ ආශ්‍රමයක්, පන්සලක් වීද, එයට එළඹියෙමි. දීපායන නාපසයා පන්සලට පිවිසෙනු දැක එක් ආර්යයෙක් යහළුවාට දැන්වීය. හෙතෙම අසා තුටුසින් ඇත්තේම අඹුදරුවන් සහිතව සුවද මල් පැණි ආදිය ගෙන පන්සලට ගොස් දීපායන තවුසාට වැඳ පා සෝදා පානයක් වළඳවා ආණිමණ්ඩබ්බයන්ගේ පුවන අසමින් හුන්නේය. ඉක්බිති ඔහුගේ පුත් වූ යඤ්ඤදත්ත නම් කුමාරයා සක්මන කෙළවර පන්දුවකින් ක්‍රීඩා කළේය. එහි එක් තුඹසක සර්පයෙක් වසයි. කුමාරයා විසින් බිම ගැසූ පන්දුව ගොස් තුඹස සිදුරෙහි සර්පයා මත වැටුණේය. කුමාරයා නොදන්නේ සිදුරෙහි අත දැමීය. ඉක්බිති කිපියාවූ සථියා අතට දැෂ්ඨ කළේය. ළමයා විෂ වේගයෙන් මුර්ඡා වූයේ එහිම වැටුණේය. ඉක්බිති ඔහුගේ මවුපියෝ සර්පයා විසින් දැෂ්ටකළ බව දැන කුමාරයා ඔසවා නාපසයාගේ පා මුල හොවා "ස්වාමීනි! බෙහෙතකින් හෝ මත්ත්‍රයකින් හෝ

අපගේ පුතා නිරෝග කළ මැනවැයි කීහ. එතුමා මම බෙහෙත් නොදනිමි. මම වෙදකම් නො කරන්නෙමි. පැවිද්දෙක් වෙමි'යි කීය. එසේනම් ස්වාමීනි, මේ කුමාරයා කෙරෙහි මෙෙහි කොට සත්‍ය ක්‍රියාවක් කරනු මැනවැයි කීහ. තාපසයා "යහපති, සත්‍ය ක්‍රියාවක් කරන්නෙමි'යි කීයා යඤ්ඤදත්තගේ හිසෙහි අත තබා සත්‍යක්‍රියා කළේය. එහෙයින් "සභායො බ්‍රාහ්මණො මඤ්ඤං" ආදිය වදාරණ ලදී.

336. "සභායො බ්‍රාහ්මණො මඤ්ඤං භරියං ආදාය පුත්‍රතකං
තයො ජනා සමාගන්තවා ආගඤ්ඤුං පාහුනාගතං

337. "සමෙමා දමානො තෙහි සහ නිසිනොනා සකමසසමෙ
දාරකො වට්ට මනුකඛි පං ආසිවිසමුකොපසී.

338. "තතො සො වට්ට ගතං මගං අනෙසනොනා කුමාරකො
ආසිවිසසස හතෙන්න උතතමධිං පරාමසී.

339. "තසස ආමසනෙ කුඤ්ඤා සප්පො විසබ්බසසීනො
කුපිතො පරමකොපෙන අඩංසි දාරකං බණෙ

340. " සහ දට්ඨො ආසිවිසෙන දාරකො පපති භුමියං
තෙනාහං දුකඛි තො ආසිං මම වාහසි තං දුකඛිං

341. "තඤ්ඤං අසසා ස යිත්වාන දුකඛි තෙ සොක සලලී නෙ
පඨමං අකාසිං කිරියං අග්ගං සච්චං වරුතතමං

342. "සත්තාහ මෙවාහං පසන්ත විනොනා
පුඤ්ඤ ඤීකො අචරිං බ්‍රහ්ම චරියං
අථාපරං යඤ්ඤචරිතං මමසීදං
වසසා නි පඤ්ඤාස සමාධිකානි.

343. "අකාමකො වාහි අහං චරාමි
එතෙන සචෙච න සුචඤ්ඤී හොතු
හනං විසං ජීවතු යඤ්ඤ දනොනා" (චරියා පිටක)

"මාගේ යහළුවු බ්‍රාහ්මණයා භායථීච හා පුත්‍රයා ද ගෙන තුන්දෙන එක්ව ආගන්තුකව (මාකරා) එළඹීයාහුය. ඔවුන් සමග 'පිළිසඳර කර්ම කරමින් මගේ ආග්‍රමයෙහි හුන්නෙමි. කුඩා දරුවා පන්දු ක්‍රීඩා කරමින් සථීයකු කෝප කළේය.

ඉක්බිති ඒ දරුවා පන්දුව ගිය මාගීය සොයන්නේ සථීයාගේ හිස අතින්

කණ්ණ දිපායන සිරිත

ස්පඨි කළේය.

ඔහුගේ අත වැදීමෙන් කිපියාවූ විෂවේගයෙන් යුත් සඨියා මහත් ක්‍රෝධයෙන් කිපී එකෙණෙහිම දරුවාට දෂ්ඨ කළේය.

සඨියා විසින් දෂ්ට කරන ලද දරුවා බිම වැටුණේය. එයින් මම දුකට පත්විමි. (මවුපියන්ගේ) ඒ දුකද මම ඉසිලිමි.

දුකට පත්වූ, ශෝක නැමති හුලින් පීඩිත වූ ඔවුන් සනසවා පළමු කොට අග්‍ර වූ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ සත්‍ය ක්‍රියාව කෙළෙමි.

"මම ප්‍රසන්න සිත් ඇතිව පිං බලාපොරොත්තුවෙන් සතියක් පමණක්ම බ්‍රහ්මවයඝියෙහි හැසුරුණෙමි. ඒ (සතියෙන්) මත්තෙහි අතිරේක පනස් වසක් මුළුල්ලේහි මාගේ යම් මේ වරණයක් ඇත් ද?

ඒ බ්‍රහ්මවයඝියෙහි මම නො කැමතිවම හැසුරුනෙමි. ඒ මේ සත්‍යයෙන් (මේ දරුවා) සුවපත් වේවා. යඤ්ඤදත්ත නම් වූ ඒ කුමාරයා නැසූ විෂ ඇතිව ජීවත් වේවා"

එහි "ආගඤ්ජං පාහුනාගතං" යනු ආගන්තුකයන් වශයෙන් මා කරා පැමිණියහ. "වට්ට මනුකඛි පං" යනු දමාගැසීම හා රවුම් සටහන් ඇති බැවින් 'වට්ට' යයි ලැබූ නම් ඇති පන්දුවක් දමා ගසන්නේ. පන්දු ක්‍රීඩා කරන්නේ යන අර්ථයයි. "ආසිවිසමකොපයී" යනු බිමට ගසන ලද්දේ කුඹසේ සිදුරට ගිය පන්දුව එහි සිටි කළුසඨියාගේ හිසෙහි වැදී කෝප කරවිය. "වට්ට ගතං මග්ගං අනෙට්ඨනො" යනු ඒ පන්දුව ගිය මග සොයන්නේ "ආසිවිසසස හනෙට්ඨන උත්තමඛං පරාමසී" යනු කුඹසේ සිදුරට පිවිස වූ තම අතින් සඨියාගේ හිස ස්පඨිකළේය. "විසබලසසීනො" යනු විෂබලය ඇසුරු කළ, තමාගේ විෂ වේගය නිසා හටගන්නා සඨියා "අඩංසී දාරකං බණේ" යනු උග්‍ර ස්පඨි කළ කෙණෙහිම ඒ බ්‍රාහ්මණ කුමාරයා දෂ්ට කළේය. "සහදධො" යනු දෂ්ට කිරීමත් සමගම, දෂ්ට කිරීම හා සමකාලයේම. "ආසිවිසෙන" යනු දරුණු සඨියා විසින්. "තෙන" යනු ඒ විෂ වේගයෙන් මුර්ඡා වූ දරුවා බිම වැටීම කරණකොට ගෙන මම දුකට පත්වූයෙමි වීමි. "මම වාහසී තං දුකං" යනු දරුවාගේත් මවුපියන්ගේත් ඒ දුක මට පැමිණියේය. මගේ ශරීරයෙහි වූවක් මෙන් මගේ කරුණාව කරණකොට ගෙන ඉසිලිමි.

"ත්‍යාහං" යනු මම ඒ දරුවාගේ ඒ මවුපියන් "ශෝක නො කරවි, නොවැළපෙවි ආදී ක්‍රමයෙන් අස්වසා "සොකසලලීනෙ" යනු ශෝක නැමති හුලින් යුක්ත වූ "අගං" යනු ශ්‍රේෂ්ඨවූ, එයින්ම "වරං" උතුම් වූ සත්‍යක්‍රියාව

කළේය. දැන් එම සත්‍ය ක්‍රියාවෙහි සාර්ථකය දැක්වීමට "සත්‍යානමෙව" යන ගාථාව කීවේය. එහි "සත්‍යානමෙව" යනු පැවිදි වූ දින පටන් සත් දිනක් පමණක්ම, "පසන්න විනෝ" යනු කම්ඵල ඇදහීම් වශයෙන් පැහැදුනු සිත් ඇත්තේ, "පුඤ්ඤ ත්විකෝ" යනු පිනෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තෙක්, ධර්මයෙහි කැමැත්ත ඇත්තෙක්ව, "අථාපරං යඤ්චරිතං" යනු ඉක්බිති එම සත් දිනෙන් මත්තෙහි මාගේ යම් බ්‍රහ්මචර්යාවෙහි හැසිරීමක් වීද, "අකාමකෝ වාහි" යනු පැවිද්ද නොකැමැත්තේම "එතෙන සචේතන සුවච්චි හොතු" යනු ඉදින් පනස් වසකට අධික කාලයක් අනභිරතී වාසයෙන් (පැවිද්දට අකමැත්තෙන්) වසන මා විසින් කිසිවකු ඒ පිළිබඳව දැනුවත් නොකළ බව සත්‍යයකි. මේ සත්‍යය කරණ කොටගෙන යඤ්ඤදත්ත කුමාරයාට යහපතක් වේවා. දිවි ලැබේවා'යි මෙසේ මහා සත්වයන් විසින් සත්‍ය ක්‍රියා කළ කල්හි යඤ්ඤදත්තගේ ශරීරයෙන් විෂ බැස පොළොවට පිවිසියේය. කුමාරයා ඇස් හැර මවුපියන් දෙස බලා "මෑණියනි, පියාණනි'යි කියා නැගී සිටියේය. එහෙයින්

344. "සහ සචේතන කතෙ මඤ්ඤං විසචේගෙන චෙධිතෝ
අබ්‍රාහ්මිකාන චුට්ඨාසි අරොගො වාසි මාණවොති. (චරියා පිටක)

"සත්‍ය ක්‍රියාව කළ වහාම විෂ වේගයෙන් කම්පිත වූ කුමාරයා පිබිඳ නැගී සිටියේය. නිරෝග ද විය'යි වදාරණ ලදී.

එහි අර්ථය, මාගේ සත්‍යක්‍රියාව හා සමකාලීනවම ඉන්පෙර විෂවේගයෙන් විදින ලද කම්පිත වූ විසංඥාවයෙන් නොපිබිඳ සිටි දරුවා පහවූ විෂ ඇති බැවින් නැවත ලැබූ සිහි ඇත්තේ වහා නැගී සිටියේය. ඒ මාණවක කුමාරයා විෂවේගයෙන් නිරෝග වූයේ විය 'යනුයි. දන් ශාස්තෘන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ ඒ සත්‍යක්‍රියාවෙහි පරමභූපාරමී භාවය දක්වන්නාහු,

"සචේතන මෙ සමො නච්චි
එසා මෙ සච්ච පාරමී ති (චරියා පිටක)

"සත්‍යපාරමිතාවෙන් මා හා සම වූවෙක් නැත. මේ මාගේ සත්‍ය පාරමිතාව'යි

වදාළහ.එය පැහැදිලි කළ අර්ථ ඇත්තේමය. ජාතකට්ඨ කථාවෙහි වනාහි මහාසත්වයන්ගේ සත්‍යක්‍රියාවෙන් කුමාරයාගේ පයොධරයෙන් උඩ, ප්‍රදේශයේ විෂ බැස ගියේයයි ද දරුවාගේ පියාගේ සත්‍ය ක්‍රියාවෙන් තුනටියෙන් උඩද, මවගේ සත්‍යක්‍රියාවෙන් ශරීරයේ ඉතිරි කොටසින් ද විෂ

බැස ගියේයයිද කියන ලදී. එහෙයින්

"යසමා දානං නාහිනඤ්ඤං කදාවි
දිසවා නාහං අනිථිං වාසකාලෙ
නවාපි මෙ අප්පියනං අවෙදුං
බහුසසුතා සමණ ඛාහම ණාව
අකාමකො වාහි අහං දදාමි
එතෙන සවෙව න සුවන්ථි හොතු
හනං විසං ජීවතු යඤ්ඤ දනෙතා

"ආසිවිසො තාන, පහුන තෙජො
යො තං අඩංසි පනරා උදිච්ච,
කසමි ඤච මෙ අප්පියතාව අජ්ජ
පිතරිච තෙ නන්ථි කොචි විසෙසො
එතෙන සවෙව න සුවන්ථි හොතු
හනං විසං ජීවතු යඤ්ඤ දනෙතා ති (ජාතක පාලි)

(පියාගේ සත්‍යක්‍රියාව)

මට ගිහිගේ වසන කල්හි ආගන්තුකයකු දැක කිසිකලෙක දන්දීම ප්‍රිය නො කෙළෙමිද, බහුග්‍රැත ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මයයෝ ද දන්දීමට ඇති මගේ අප්‍රීණ භාවය නොදැන ගත්තාහු ද මම අකමැත්තෙන්ම දන් දෙන බව අන් අය නො දැන ගත්තා හුද මේ සත්‍ය බලයෙන් යඤ්ඤදත්ත සුපවත්වේවා. නැසුණු විෂ ඇතිව ජීවත් වේවා.

(මවගේ සත්‍යක්‍රියාව)

දරුව, මහත් තෙදකි සෝර විෂ සහිත යම් සඵයෙක් තුඹසින් උඩට විත් නුඹට දෂ්ඨ කළේ ද, ඒ සඵයා කෙරෙහින් ඔබේ පියා කෙරෙහින් මගේ අප්‍රිය බවෙහි අද කිසි විශේෂයක් නැත. මේ සත්‍ය බලයෙන් යඤ්ඤදත්ත සුචපත් වේවා නැසුණු විෂ ඇතිව ජීවත් වේවා"යි කියන ලදී.

එහි "වාසකාලෙ" යනු විසීම සඳහා ගෙට ආ කාලයෙහි. "න වාපි මෙ අප්පියනං අවෙදුං" යනු ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ බහුග්‍රැත වුවෝ නමුදු "මෙතෙම දානයට සතුටු නොවේමය. අප කෙරෙහිද සතුටක් නැත්තේ ය"යි මාගේ මේ අප්‍රියභාවය නො දැන ගත්තාහුමය (එසේ වුවත්) මම වනාහි ඔවුන් දෙස ප්‍රිය ඇසින්ම බලමි'යි ප්‍රකාශ කෙරේ. "එතෙන සවෙව න" යනු ඉදින් මම දන් දෙමින්ම විපාක නොඅදහා තමාගේ නො කැමැත්තෙන්ම දෙමිද මගේ නො කැමති බව අන්‍යයෝ නොදනින්ද ඒ සත්‍යය කරණ කොටගෙන සුවචත් වේවා, යන අර්ථයයි. අනෙක් ගාථාවෙහි "තාන" යන්නෙන් ප්‍රතා අමතයි. "පහුන තෙජො" යනු බලවත් විෂ ඇති. "පනරා"

යනු (පදරා) විචරයෙන් නැතහොත් මෙයම පාඨය වේ. "උදිච්ච" යනු උඩට ගොස්, තුඹස් සිදුරෙන් නැගීසිට යන අර්ථයයි. මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. "දරුව යක්කුදත්තය, එම සඵයා කෙරෙහිත් නුඹගේ පියා කෙරෙහිත් මගේ අප්‍රිය භාවයෙහි කිසිම විශේෂයක් නැත. එම අප්‍රිය බව අද හැර මවිසින් කිසිවෙකුට නොදන්වන ලද විරූය. ඉදින් මෙය සත්‍යයක් නම් මේ සත්‍යයේ බලයෙන් සුවපත් වේවා'යි. මෙසේ බෝධිසත්වයෝ කුමාරයා නිරෝග වූ කල්හි ඔහුගේ පියාට "දන් දෙන්නා විසින් වනාහි කම්යද ඵලයද අදහා දිය යුතුය'යි කම්පල ඇදහීමෙහි යොදවා තමා නොඇල්ම පහකොට ධ්‍යාන අභිඥා උපදවා ආයු කෙළවර බඹලොව ගියහ.

එදා මණ්ඩබ්‍ය නම් ආනන්ද සථවිරයෝ ය. ඔහුගේ බිරිඳ විශාඛාවෝ ය. පුතා රාහුල සථවිරයෝ ය. ආණිමණ්ඩබ්‍ය ශාරිපුත්‍ර සථවිරයෝ ය. කණ්හදීපායන නම් ලෝකනාථ බුදුරාජාණන් වහන්සේ ය. මෙහි උන්වහන්සේගේ සත්‍ය පාරමිතාවම පාළියට නගන ලදී. සෙසු පාරමිතාවෝ ද යට සඳහන් පරිදිම නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම නිරවශේෂ මහාභෝග පරිත්‍යාගාදී ගුණානුභාවයෝ පැහැදිළි කළ යුත්තාහ.

එකොළොස්වන කණ්හ දීපායන චරිතයයි.

345. " පුනාපරං යදාහොමි සුතසොමො මහීපති ගහිනො පොරිසාදෙන බ්‍රාහ්මණෙ සඤ්ඤ රං සරිංති" (වරියා පිටක)

"නැවත අනිකුදු (චරිතයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙක්හි මම සුතසෝම නම් රජෙක් වීම් ද, පෝරිසාද විසින් අල්ලා ගන්නා ලද්දෙමි බ්‍රාහ්මණයාහට (දෙන ලද) ප්‍රතිඥාව සිහි කෙළෙමි'යි

දොළොස්වන (සුතසෝම චරිතයෙහි) "සුතසොමො මහීපති" යනු එනම් වූ රජ මහාසත්වයෝ වනාහි එකල්හි කුරුරට ඉදිපත් නුවර කෝරව්‍ය රජුගේ අගමෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිඳගත්හ. ඇසීමෙහි සතුටු සිත් ඇති බැවින්ද වන්ද්‍යා වැනි සෞම්‍ය මුහුණක් ඇති නිසාද "සුත සෝම"යයි හැඳින්වූහ. මවුපියෝ වැඩිවියට පත්, සියලු ශිල්පයන්හි පරතෙරට පත් ඔහු රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කළාහුය. "ගහිනො පොරිසාදෙන" යනු පුරුෂ වූ, මනුෂ්‍යයන් ආහාර වශයෙන් අනුභව කළ හෙයින් "පෝරිසාද" යයි ලැබූ නම් ඇති බරණැස් රජු විසින් දෙවියන්ට බිලිකම් සඳහා අල්ලා ගන්නා ලද්දේ.

බරණැස් රජ වනාහි එකල්හි මසෙන් තොරව අනුභව නොකරන්නේ අනෙක් මසක් නොලැබූ අරක්කැමියා විසින් මිනීමස් අනුභවකරමින් ලද්දේ

රජ නාඡ්ණාවෙන් බැඳුනෙක් වී මිනිසුන් මරා මිනීමස් කන්නේ ඇමති පිරිස ප්‍රධාන නුවර වැස්සන් විසින් ද නියමිතම ජනපද වාසින් විසින් ද උත්සාහ කරවන ලද "කාලහාසී" නම් තමන්ගේ සෙන්පතියා විසින් දේවයන් වහන්ස ඉදින් රජය කැමැත්තේ නම් මිනීමස් අනුභව කිරීමෙන් වෙන්වුව මැනවැයි කී කල්හි "රාජ්‍යය අත්හරින්නේ නමුදු මිනීමස් කෑමෙන් වෙන් නො වන්නෙමි"යි කියා ඔවුන් විසින් රටින් නෙරපන ලද්දේ වනයට පිවිස එක් නුගගසක් මුල වසන්නේ කණුවක හැපීමෙන් පාදයෙහි හටගත් වණය සුවවීම සඳහා "මුළු දඹදිව එක් සියයක් රජුන්ගේ ගළලෙයින් බිලිපුජා කරන්නෙමි"යි දෙවියන්ට ආයාචනා කොට සත් දිනක් නිරාහාරව සිටීමෙන් වණය සුව වූ කල්හි "දෙවියන් ගේ ආනුභාවයෙන් මට සුව වූයේය"යි හැඟීමෙන් "බිලිකම් සඳහා රජුන් ගෙන එන්නෙමි"යි යන්නේ අතීත ජන්මයෙහි යහළුවු යක්‍ෂයකු සමග එක්ව ඔහු විසින් දුන් මන්ත්‍ර බලයෙන් ඉතා ශක්තිජවපරාක්‍රමයෙන් යුක්ත වූයේ සත් දිනක් තුළදීම සියයක් රජවරුන් ගෙනවිත් තමා වසන නුගගසෙහි එල්වා බිලිකම් කිරීමට සූදානම් විය.

ඉක්බිති ඒ නුග ගසෙහි අරක්ගත් දෙවියෝ ඒ බලිකමියට අකමැති වන්නාහු උපායකින් එය වලක්වන්නෙමි"යි පැවිදි වෙසින් තමා ඔහුට දක්වා ඔහු විසින් ලුහුබදින ලද්දාහු තුන් යොදුනක් ගොස් නැවත තමාගේ දිව්‍ය රූපය දක්වා" නුඹ බොරු කියන්නෙකි, නුඹ විසින් සියලු දඹදිව රජවරුන් ගෙනවිත් බිලිකම් කරන්නෙමි"යි ප්‍රතිඥා කරන ලදී. දැන් යම් ඒ දුච්ච රජවරුන් පමණක් ගෙනාවෙහිය. ඉදින් දඹදිව අග්‍රවූ සුභසෝම රජු ගෙන නොඑන්නෙහි නම් නුඹගේ බලිකමියෙන් මට වැඩක් නැතැයි කීහ. හෙතෙම "මාවිසින් තමාගේ දේවතාතොමෝ දක්නා ලද්දේය"යි සතුටුව "සාවිනි, නොසිතුව මැනව, මම අදම සුභසෝමයන් ගෙන එන්නෙමි"යි කියා වේගයෙන් "මිහාජිත" උයනට ගොස් රැකවලක් නොමැතිව තිබූ පොකුණට බැස පියුම් පහකින් හිස වසාගෙන සිටියේය. ඔහු උයන ඇතුළට ගිය කල්හිම ඉතා අලුයම තුන් යොදුනක් අවට රැකවල් ගත්තාහුය. මහාසත්වයෝ උදෑසනම සැරසූ ඇතුපිට නැගී සිවුරග සෙනඟ පිරිවරාගෙන නගරයෙන් නික්මුණහ.

එකල්හි නන්ද නම් බ්‍රාහ්මණයා තක්‍ෂලා නුවරින් "සතාරහ" නම් ගාථා හතරක් ගෙන එකසිය විසි යොදුන් මග ගෙවා එම නගරයට පැමිණියේ නැගෙනහිර දොරටුවෙන් නික්මෙන රජු දක අත ඔසවා "මහරජ, ඔබතුමාට ජය වේවා"යි කියා ජයාශීර්වාද කළේය. රජතුමා මඟුලැකු එතනට පමුණුවා "බ්‍රාහ්මණය, නුඹ කොහි සිට එන්නෙහිද? කුමක් කැමති වෙහිද? නුඹට කුමක් දියයුතුදැයි කීය. බ්‍රාහ්මණයා "නුඹවහන්සේ සුභාෂිත ඇසීමෙහි

අභිප්‍රාය ඇත්තෙකැයි අසා සතාරහ ගාථාවන් සතරක් රැගෙන ඔබතුමාට දේශනා කිරීමට පැමිණියේ වෙමි"යි කිය. මහා සත්වයෝ සතුටු සිත් ඇත්තාහු "මම උයනට ගොස් නා පැමිණ අසන්නෙමි, නුඹ කළනොකිරෙව"යි කියා "යච්චි, බ්‍රාහ්මණයාට අසවල් ගෙයි නවාතැන්ද කැම ඇදීමද විධාන කරව්"යි අණ කරවා උයනට පිවිස මහත් වූ ආරක්‍ෂාව සංවිධානය කොට මාහැඟි ආහරණ මුදා රැවුල කපවා සඳුන් සුණු ආදියෙන් උලන ලද ශරීර ඇත්තේ රාජ ඵෙශ්වය්ඵයෙන් පොකුණෙහි නා, ගොඩ නැගී දිය සඵඵ හැඳ සිටියේය. ඉක්බිති එතුමන්ට සුවඳ මල් මාලාලඬිකාරයන් එළවුහ. පෝරිසාදයා "සැරසුණු රජතුමා බර වන්නේය. සැහැල්ලු විටම ඔහු ගන්නෙමි"යි හඬගසමින් කඩුව කරකවමින් මම පෝරිසාදයා වෙමි"යි නම අස්වා ජලයෙන් නික්මුණි. ඔහුගේ හඬ අසා ඇතරුආදිහු ඇතුන් ආදින්ගෙන් බැස්සාහුය. බලසෙනග දුර සිටියාහුම පලාගියහ. අනෙකෙක් තම ආයුධ හැරදමා වැදහොත්හ.

පෝරිසාදයා රජු ඔසවා කර හිඳවා ඉදිරියට පැමිණි තැනින්ම අටළොස් රියන් පවුර පැන ඉදිරියෙන් වෑහෙන්නාවූ මද ඇති මතැතුන්ගේ කුඹුපාගා පර්වතකුට මෙන් බිම හෙළමින් පවතට බඳු ජවඇති අශ්ව රත්නයන්ද පිට පාගා බිම හෙළමින් රිය හිස් පාගා බිම හෙළමින්. බඹරයක් කරකවන්නාක් මෙන් නිල්වූ නුගකොළ මඬින්නාක් මෙන් එකම වේගයෙන් තුන් යොදුන් මග ගෙවා ලුහුබදින කිසිවෙකු නො දක හෙමින් යන්නේ සුභ සෝමයන්ගේ හිසකේවලින් ජලබිඳු තමා මත වැටෙන කල්හි "කඳුලු බින්දු" යන හැඟීමෙන් "මේ කිමෙක්ද? සුභසෝම මරණය අනුව ශෝක කරමින් හඬද්දැයි කියේය. මහාසත්වයෝ "මම මරණයට ශෝක නොකරමි. හැඬීමක් නම් කොයින්ද? එසේ වුවත් පොරොන්දුවක් දී එය ඉටුකිරීම වනාහි නුවණැත්තන්ගේ පුරුද්දකි. එය සිදු නොවේයයි ශෝක කරමි. කාශ්‍යප බුදුරජුන් විසින් දේශනා කරන ලද සතාරහ ගාථා හතරක් ගෙන තක්‍ෂලාවේ සිට පැමිණි බ්‍රාහ්මණයෙකුට ආගන්තුක වත් කරවා "නා පැමිණ අසන්නෙමි. මා එතකල් සිටිනු මැනවැයි ප්‍රතිඥා දී උයනට ගියේ වෙමි. නුඹද ඒ ගාථා ඇසීමට නොදී මා අල්ලා ගත්තෙහිය යි කීහ. එහෙයින්

ගහිතො පොරිසාදෙන බ්‍රාහ්මණෙ සඛාරං සරිං

346. "බන්ධියානං එකසතං ආවුනිඤ්චා කරතලෙ
එතෙ සමපමිලාපෙඤ්චා යක්ඤ්ඤෙඤ්ච උපනයි මමනනි (චරියා පිටක)

පෝරිසාදයා එක්සියයක් ක්‍ෂත්‍රියයන්ගේ අත්තල සිදුරු කොට (රැහැන් යොදා) අමුණා ඔවුන් සම්පූර්ණයෙන් මලානික කරවා බලි කමය සඳහා මා

සුතසෝම රාජ සිරිත

ගෙන ගියේය"යි වදාරණ ලදී.

එහි "බ්‍රාහ්මණේ සංඛාරං" යනු නන්ද බ්‍රාහ්මණයාහට තමාවිසින් කළ ප්‍රතිඥාව සිහිකෙළෙමි. "ආවුණිඤා කරතලෙ" යනු ඒ ඒ තැන උයන් ආදියට ගොස් තමාගේ බලයෙන් ගෙනෙන ලද එක් සියයක් ක්‍රියයයන්ගේ අන්තල සිදුරු කොට ගසෙහි එල්ලනු පිණිස රැහැන් යොදා. "එතෙ සමමලො පෙඤා" යනු මේ එක්සියයක් ක්‍රියයයන් ජීවග්‍රාහයෙන් ගෙන පා උඩුකුරුව හා හිස යටිකුරු කොට විලුහින් හිසට පහරදෙමින් කරකැවීම් වශයෙන් ද අන්තල අමුණා ගසෙහි එල්ලීම් වශයෙන් ද සියලු ආකාරයෙන් ආහාර වැළකීම් වශයෙන්ද සියලු ආකාරයෙන් මලානික කරවා විසලවා අසහනයට පත් කරවා යන අර්ථයයි. "යඤ්ඤාසෝ" යනු බලිකම්ප සඳහා සම්පුණ් කළයුතු වූ කල්හි "උපනයි මමං" යනු මා ගෙන ගියේය. එසේ ගෙනයනු ලබන කල්හි වනාහි මහාසත්වතෙම පෝරිසාදයා විසින් "කිම නුඹ මරණයට බියවන්නෙහිදැයි ඇසූ කල්හි "මම මරණයට බිය නො වෙමි. එම බ්‍රාහ්මණයාට මවිසින් කරන ලද පොරොන්දුව නොමුදන ලදැයි ශෝක කරමි. ඉදින් මා මුදාහරින්නෙහි නම් ඒ ධර්මය අසා එකුමන්ටද සන්කාර සම්මාන කොට නැවත පැමිණෙන්නෙමි"යි කීය. "මා විසින් මුදාහරින ලද ඔබකුමා ගොස් නැවත මා අතට එන්නෙහිය" යන මේ වචනය මම නො අදහමි"යි (කීය) යහළු පෝරිසාදයෙනි, මා සමග එකම ආචාර්ය කුලයෙහි හික්මුනාවූ යහළුවෙක් වී "මම දිවි සඳහාවත් බොරු නො කියමි" යන්න කිම නො අදහන්නෙහිද? මාගේ මේ වචන මාත්‍රයෙන් කිමද?

"අසිඤ්ඤා සන්ධිඤ්ඤා පරාමසාමි
 සපථමඤ්ඤා සමම අහං කරොමි
 තයා පමුතො අණනො භවිඤ්ඤා
 සච්චානු රකඤ්ඤා පුනරාවජ්ජසනති" (ජාතකපාලිය)

"යහළුව, කඩුවද සිරිය ද අල්ලමි. මම ඔබට දිවිවීම ද කරමි. නුඹ විසින් මුදන ලද මම බ්‍රාහ්මණයාට ණය නැත්තෙක්ව, සත්‍යය රක්තෙමි නැවත එන්නෙමි"යි

මහාසත්වයන් විසින් මේ ගාථාව කී කල්හි පෝරිසාද තෙම "මේ සුතසෝමයෝ රජුන් විසින් නොකළයුතු සපථයක් කරමි"යි කියයි. ගොස් නැවත නො එන්නාහුද මගේ අතින් නො මිඳෙන්නාහ'යි සිතා :-

මහරජ, සිය රටෙහි ඉසුරු බවෙහි සිටියාවූ ඔබ විසින් බ්‍රාහ්මණයකු සමග යම් පොරොන්දු විමක් කරන ලදද ඒ පොරොන්දුව බමුණාට දී සත්‍ය

රක්තෙහි නැවත මෙහි එව'යි

කියා මුදාහැරියේය. මහා සත්වයෝ රාහු මුඛයෙන් මිදුණු වන්දුයා මෙන් හස්තියකු සමාන බල ඇත්තාහු, වියඪයෙන් යුක්ත වූවාහු වහාම ඒ නුවරට පැමිණියහ. එතුමන්ගේ සේනාවද සුතසෝම රජතුමා නුවණැතිය, පෝරිසාදයා දමනය කොට සිංහ මුඛයෙන් මිදුණු උතුම් මතැතෙකු මෙන් එන්නේ යයිද, රජතුමා පෝරිසාදයාට දී ආවාහුයයි නින්දා හයින්ද, පිටනුවරම නැවතී සිටියාහු එන්නා වූ රජතුමා දුරදීම දෑක පෙරගමන් කොට වැද "මහරජ, කිමෙක්ද පෝරිසාදයා විසින් වෙහෙසට පමුණුවන ලද්දේදී පිළිසදරකථා කොට පෝරිසාදයා විසින් මගේ මවුපියන් විසින් කරන ලද්දට වඩා ඉතාමත් දුෂ්කර කායඪයක් කරන ලද්දේය. එබඳු වූ එක්කඩ වූ සාහසිහ වූ පෝරිසාද තෙම මාගේ වචනය අදහා මා මුදාහැරියේය'යි කීකල්හි රජු සරසා ඇතුපිට නංවා පිරිවරාගෙන නගරයට පිවිසියාහුය. එය දෑක සියලු නුවර වැසියෝ සතුටු වූහ. එතුමෝ ද දහම්සොඬ බැවින් මවුපියන් වෙතද නොඑළඹ වාසලට ගොස් බ්‍රාහ්මණයා කැඳවා එතුමන්ට මහත් සත්කාර සම්මාන කොට ධම්මරුක බැවින් තමා මිටි අසුනක හිඳ "ඇදුරු තුමනි, ඔබවහන්සේ විසින් මට ගෙනෙන ලද 'සතාරහ' ගාථා අසමි'යි කීය. බ්‍රාහ්මණතෙම මහාසත්වයන් විසින් ඉල්ලාසිටි කල්හි සුවදින් අත ගල්වා පසුම්බියෙන් සිත්කළු පොතක් බැහැරට ගෙන අත්දෙකින් අල්ලාගෙන "එසේ නම් මහරජ, අසනු මැනවු'යි පොත කියවන්නේ ගාථාවන් කියේය.

"සකිදෙව සුතසොම සබ්බි හොති සමාගමො
සා නං සඬ්ඛනි පාලෙති නා සබ්බි බහු සඬ්ඛමො"

"සබ්බිරෙව සමාසෙථ සබ්බි කුබ්බෙථ සන්ථවං
සතං සද්ධම්මඤ්ඤාය සෙයොහා හොති නපාපියො"

ජීරනනි වෙ රාජ රථා සුවිනතා අපො සථිරම්භි ජරං උපෙති.
සතඤ්ච ධම්මො න ජරං උපෙති සනෙනා හවෙ සබ්බි පවෙදයනනි"

නහඤ්ච දුරෙ පඨවීව දුරෙ පාරං සමුඤ්ඤා සසා නදාහු දුරෙ
නනො හවෙ දුරතරං වදනනි සතඤ්ච
ධම්මං අසතඤ්ච රාජානි"

(ජාතක පාලිය)

"සුතසෝම රජුනි, සත්පුරුෂයන් සමග එක්වරක් හෝ එක්වෙයිද එය ඔහු රකී. අසත් පුරුෂයන් සමග බොහෝ වූද එක්වීම එසේ නොරකී.

සත්පුරුෂයන් සමග එක් වන්නේ ය. සත් පුරුෂයන් සමග මිත්‍රසන්ථවය කරන්නේ ය. බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන්ගේ සද්ධම්මය දැන ශ්‍රේෂ්ඨයෙක් වන්නේ

සුතසෝම රාජ සිරිත

ය. ළාමකයෙක් නො වන්නේ ය.

ඉතා විසිතුරු කරන ලද රාජරජයෝ ඒකාන්තයෙන් දිරන්. නැවත ශරීරයන් ජරාවට යෙයි. බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන්ගේ නිව්‍යාණධර්මය ජරාවට නොයයි. බුද්ධාදී සත් පුරුෂයෝ ඒකාන්තයෙන් ඒ නිවන ප්‍රකාශ කරති.

මහරජ, අහසට පොළොව දුර වේ. සමුද්‍රයෙහි එතෙරට මෙතෙර දුරෙහි පිහිටියේය. සත් පුරුෂයන්ගේ ධර්මය හා අසත් පුරුෂයන්ගේ ධර්මය ඊටත් වඩා ඒකාන්තයෙන් දුරයයි කියති යි (කිය)

එම ගාථාවන් අසා මහාසත්වයෝ මාගේ පැමිණීම සඵල වුයේයයි සතුටු සිත් ඇත්තාහු මේ ගාථාවෝ ශ්‍රාවකයන් විසින් කියන ලද්දාහු නො වෙති. පණ්ඩිතයන් විසින් කියන ලද්දාහුද නො වෙති. දෙවියන් විසින් කියන ලද්දාහු නො වෙති. සච්ඤ බුදුකෙනෙකුන් විසින්ම කියන ලද්දාහු වෙති. කොපමණ වටින්නාහුදැයි සිතන්නාහු "මේ සියලු සක්වල බලලොව දක්වා සත්රුවනින් පුරවා දුන් නමුත් සුදුස්සක් කරන ලද්දේ නම් නො වන්නේ ය. මම වනාහි මොහුට තුන්සියයක් යොදුන් ඇති කුරු රටෙහි සත් යොදුන් වු ඉදිපත් කුචර රාජ්‍යය දීමට සමත් වෙමි. මොහුට රාජ්‍යය කරවන්නට භාග්‍ය නැත. ඒ එසේමය, මොහුගේ ශරීර ලක්ෂණානුසාරයෙන් මඳ ආනුභාව ඇති බව පෙනේ. එමනිසා රාජ්‍යය දුන්නත් මොහු කෙරෙහි එය නො පිහිටයි. යනුවෙන් සිතා ඇදුරුකුමනි, නුඹවහන්සේ සෙසු රජදරුවන්ට මේ ගාථා දේශනා කොට කුමක් ලබවිදැයි විචාළේය. "මහරජ, මේ එක එක ගාථාවට සියය සියය බැගින් ලබමි. එහෙයින්ම "සතාරහ" ගාථා නම් විය. ඉක්බිති මහා සත්වයෝ "ඇදුරුකුමනි, නුඹ තමා ගෙන හැසිරෙන භාණ්ඩයෙහි අගය නො දන්නෙහිය.

"බ්‍රහ්මණය, මේ ගාථාවෝ දහසක් අගනා හෙයින් සාහස්සිය නම්වෙති. මේ ගාථාවෝ 'සතාරහ' (සියයකට සුදුසු) නම් නො වෙති. නුඹ වහාම හාරදහසක් ගනුව'යි

කියා කහවණු හාරදහසක් දෙවා එක් සැප යානාවක්ද දී මහත් සත්කාර සම්මානයෙන්ම ඔහු පිටත්කර යවා මවුපියන් වැඳ "මම බ්‍රාහ්මණයා විසින් ගෙනෙන ලද සද්ධම් රත්නය පුදා එයටද සත්කාර සම්මාන කොට එන්නෙමි'යි පෝරිසාදයාට ප්‍රතිඥා දී ආවෙමි. එහි මා විසින් බ්‍රාහ්මණයාහට කළ යුතු පිළිපැදිය යුතු යමක් වී නම් එය කරන ලද්දේය. දැන් පෝරිසාදයා සමීපයට යන්නෙමි'යි කියා එසේ නම් දරුව, සුතසෝමය, මේ කුමක් කියවී ද? අපි සිව්වර ශ්‍රී සෙනගින් සොරා අල්ලා ගනිමු. සොරා

සමීපයට නො යවයි ඉල්ලා සිටියහ. සොළොස් දහසක් නාටක ස්ත්‍රීහු ද සෙසු පිරිවර ජනයාද "දේවයන් වහන්ස, අපව අනාථ කොට කොහි යන්නෙහිදැයි ඇඬුවාහුය. නැවත ද රජතුමා වනාහි සොරා සමීපයට යන්නේ යයි එකම කෝලාහලයක් විය. මහා සත්වයෝ "ප්‍රතිඥාවට අනුව ක්‍රියා කිරීම සාධුන් හා සත්පුරුෂයන් විසින් පුරුදු කළ ගුණයකි. ඔහු ද මා අදහා මුද හැරියේය. එනිසා යන්නේමය"යි මවුපියන් වැද සෙසු ජනයාට අනුශාසනා කොට කළු වැකි මුහුණින් යුක්තව නොයෙක් ආකාරයෙන් වැළපෙන අන්තඃපුර සත්‍රීන් ආදීවු ජනයා විසින් අනුව ගියාහු නගරයෙන් නික්ම එම ජනයා නැවැත්වීමට මග හරහා දණ්ඩකින් ඉරක් ඇද මාගේ මේ ඉර නොඉක්මවවීයයි කියා ගියහ. මහජනයා තෙදවත් මහා සත්වයන් ගේ අණ ඉක්මවීමට නොහැකිවන්නේ මහ හඬින් හඬා වැලපී නතර විය. බෝධි සත්වයෝ ආ මගින්ම පෝරිසාදයා සමීපයට ගියහ. එයෙහින් "අපුවස් මං පොරිසාදො" යනාදිය වදාළහ.

- 347. "අපුවස් මං පොරිසාදො කිං ත්‍යං ඉච්ඡ සි නිසුසජ්ජං
යථාමති තෙ කාතාමී යදි මෙ ත්‍යං පුනෙහිසා.
- 348. "තසුස පටිසුණිත්ථාන පණෙහ ආගමනං මම
උපගන්ත්වා පුරං රමමං රජ්ජං නියසාදයිං තදා
- 349. "අනුසුරිත්ථා සද්ධම්මං පුබ්බකං ජන සෙවිතං
බ්‍රාහ්මණසුස ධනං දත්වා පොරිසාදං උපාගමිං
- 350. "නත්ථි මෙ සංසයො තත්ථ සාතයිසුස ති වා නවා
සච්ච වාචානු රකඛි නෙතා ජීවිතං චජ්තු මුපාගමි.
සච්චෙන මෙ සමො නත්ථි එසා මෙ සච්ච පාරමිති (චරියා පිටක)

"පෝරිසාදතෙම "කිමෙකද තෝ (මා අනින්) මිදීමට කැමැත්තෙහිද? ඉදින් තෝ මාගේ සමීපයට ඒකාන්තයෙන් නැවත එන්නෙහි නම් තාගේ කැමැත්ත ලෙස කරන්නෙමි"

උදැසනින්ම ඒමට ඔහුට මාගේ ප්‍රතිඥාව දී සිත්කළු වූ නගරයට පැමිණ එකල්හි රාජ්‍යය පාවා දුනිමි.

පුරාතන වූ බුදුවරුන් විසින් සේවනය කරන ලද්දාවූ සත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මය සිහිකොට බ්‍රාහ්මණයාහට ධනය දී පෝරිසාදයා කරා පැමිණියෙමි.

එහි යෑමෙහි "කිමෙකද මෙතෙම මා මරන්නේද නොහොත් නොමරන්නේදැයි මට සැකයෙක් නො විය. සත්‍ය වචනය රක්‍ෂාකරමින්

මාගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කරන්නට පැමිණියෙමි. සත්‍යයෙන් මා හා සමවූවෙක් නැත. මේ මාගේ සත්‍ය පාරමිතාවයි."

ආදියයි. එහි "කිං ඤං ඉවජ සි නිසස ජජං" යනු "නුඹ තම නගරයට යාමට මගේ අතින් මිදීම කැමැත්තෙහිද?" මවිසින් තක්‍ෂලා ආදියේදී බොහෝ කලක් පුරුදු කරන ලද සත්‍ය වචනය ඇත්තේය යි නුඹ කියන්නෙහිය. එහෙයින් "යථාමනි තෙ කාහාමි" නුඹගේ කැමැත්ත පරිදි කරන්නෙමි. "යදි මෙ ඤං පුනෙහිසි" යනු ඉදින් නැවත නුඹ ඒකාන්තයෙන්ම මා සමීපයට එන්නෙහිද, "පණෙහා ආගමනං මම" යනු උදෑසනම මගේ පැමිණීම පිළිබඳව පෝරිසාදයාට පොරොන්දු දී, උදෑසනම එන්නෙමි'යි පොරොන්දු වී, "රජං නියාදයිං තදා" යනු එකල්හි පෝරිසාදයාගේ සමීපයට යනු කැමැත්තේ "මබතුමන්ලා මේ රාජ්‍යය පිළිපදිනු මැනව'යි මවුපියන්ට යොදුන් කුන්සියයක් වූ රාජ්‍යය පවරා දුනිමි. කුමක්හෙයින් රාජ්‍යය පවරා දුන්නෙමිදයත්? "අනුසාරිඤා සදාමමං" යනු "යම්හෙයකින් වනාහි ප්‍රතිඥාව ඉටුකිරීම නම් සත්පුරුෂ සාධු වූ බෝධිසත්ව වරුන්ගේ ප්‍රවේණිගත කුලසිරිතකි. එහෙයින් ඒ සත්‍යපාරමිතා ධර්මය පූව්වුද පැරණි වූ ද බුද්ධාදී උතුමන් විසින් සෙවිනා ලද බව සිහිකොට සත්‍යය රකින්නාහු ඒ බ්‍රාහ්මණයාට ධනය දී තම ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට පෝරිසාද වෙත එළඹියෙමි. "නඤ්ච මෙ සංසයො තඤ්ච" යනු ඒ පෝරිසාදයා සමීපයට යෑමෙහි "කිම මොහු මා නසන්නේද නොහොත් නොනසන්නේදැයි මට සැකයක් නැත. වණ්ඩ වූද සාහසික වූද පෝරිසාදයා මා සමග එක් සියයක් රජ දරුවන් දේවතාවාට බලිකම් සඳහා සුදානම් කරන ලද්දේ ඒකාන්තයෙන්ම මරන්නේය'යි දන්නේම හුදෙක් සත්‍ය වචනය රකිමින් තම ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට ඔහු වෙත එළඹියෙමි

මෙය මෙසේ වූයේ යම් හෙයකින් ද එහෙයින් "සත්‍යයෙන් මා හා සමාන වූවෙක් නැත. මේ මාගේ පරමාර්ථ භාවයට පත්වූ සත්‍ය පාරමිතාවයයි වදාළහ. මහා සත්වයන් පෝරිසාදයා වෙත එළඹි කල්හි පිපුණු හෙළ පියුමක් මෙන් ශෝභාමත් බෝසතුන් ගේ මුහුණ දක "මෙතෙම පහවූ මරණ භය ඇතිව පැමිණියේය. මේ ආනුභාවය කවරකුගේ දැයි සිතන්නේ "ඒ ධර්මය ඇසූ හෙයින් මෙතෙම මෙසේ තෙද ඇත්තේ ද නිර්භය වූයේ ද වියයි හඟිමි. මම ද එය අසා තෙද ඇත්තේ ද නිර්භය වූවෙක් වන්නෙමි'යි සනිටුහන් කොට පෝරිසාදයා මහා සත්වයන්ට "තෙපි යමක් ඇසීමට තමන්ගේ නුවරට ගියහුද ඒ සතාරහ ගාථා අසමු'යි කීයේය. එය අසා බෝධිසත්වයෝ "මේ පෝරිසාදයා පාප ස්ථිභාව ඇත්තේය. මොහුට විකක් නිග්‍රහ කොට ලජ්ජා කොට කියන්නෙමියි (සිතා)

"නිතර ලේ වැකුණු අත් ඇති රුදුරු වූ නොදහැමි නුඹගේ සත්‍යයෙක් නැත. ධර්මයක් කොයිතැන්ද? නුඹ මේ දහමී ඇසීමෙන් කුමක් කරන්නෙහිදැයි

කියා නැවත ඔහු විසින් ඉතායහපත්ව හටගත් ශ්‍රවණාදරයෙන් "මිනිස්සු ධර්මය අසා හොඳ නරක දැනගනී. ඒ සතාරහ ගාථාවන් අසා මගේ සිත දහමිහි ඇලෙන්නේ යයි

කී කල්හි "මෙතෙම අතිශයින් හටගත් ආදර ඇත්තේ අසනු කැමැත්තේය. එහෙයින් මොහුට කියන්නෙමි'යි සිතා "යහඑව, එසේ වීනම් මනාකොට අසව, මෙතෙහි කරව'යි කියා නන්ද බ්‍රාහ්මණයා විසින් කී අයුරින්ම ගාථාවන්ට සකස්ව සතුනි කොට කාමාවචර සදෙව්ලොව ඒකකෝලා හළයක් කොට දෙවියන් සාධුකාර දෙන කල්හි මහා සත්වයෝ පෝරිසාදයාට

"මහරජ, සත්පුරුෂයන් සමග එක්වරක් හෝ එක්වෙයි ද, එය ඔහු රකී. අසත්පුරුෂයන් සමග බොහෝ වූද එක්වීම් එසේ නො රකී.

සත් පුරුෂයන් සමගම එක්වන්නේ ය. සත්පුරුෂයන් සමගම මිත්‍ර සත්ඵවය කරන්නේ ය. බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන්ගේ සද්ධර්මය දැන ශ්‍රේෂ්ඨයෙක් වන්නේ ය. ළාමකයෙක් නොවන්නේ ය.

ඉතා විසිතුරු කරන ලද රාජරථයෝ ඒකාන්තයෙන් දිරත්. නැවත ශරීරයන් ජරාවට යෙයි. බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන්ගේ නිව්‍යාණය ධර්මය ජරාවට නොයයි. බුද්ධාදී සත් පුරුෂයෝ ඒකාන්තයෙන් ඒ නිවන ප්‍රකාශ කරති.

මහරජ, අහසට පොළොව දුර වේ. සමුද්‍රයෙහි එතෙරට මෙතෙර දුරෙහි පිහිටියේය. සත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මය හා අසත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මය ඊටත් වඩා ඒකාන්තයෙන් දුරයයි කියති යි (ජාතකපාලිය)

දහමී දෙසුහ. එතුමන් විසින් මැනවින් කී නිසාත් තමන්ගේ පුණ්‍යානුභාවය නිසාත් ගාථා අසද්දීම ඔහුගේ සියලු ශරීරය පස්වනක් ප්‍රීතියෙන් පිනා ගියේය. හෙතෙම බෝධි සත්වයන් කෙරෙහි මාදු සිත් ඇත්තෙක්ව "යහළු සුනසෝමයෙනි, දියයුතු හිරණ්‍ය ස්වණා දී යමක් නො දකිමි. එක් එක් ගාථාවට එක් එක් වරය බැගින් දෙන්නෙමි'යි කීය. ඉක්බිති මහා සත්වයෝ ඔහුට "නුඹ තමාට හිත දේ නොදන්නෙහි අනුන්ට කිනම් වරයක් දෙන්නෙහිදැයි ගර්භාකොට නැවත ඔහු විසින් "වරගනුව'යි ඉල්ලා සිටන ලද්දේ සියල්ලට පළමුව "මම බොහෝ කාලයක් නිරෝගී වූ නුඹ දකින්නෙමි යි. වරයක් ඉල්ලීය. හෙතෙම "මෙතෙම දැන් මා විසින් මරා

මස්කනු කැමති මනා අනර්ථකාරී මගේ ම ජීවත් වීම කැමති වෙයි” යනුවෙන් සතුටු සිත් ඇතිව වරය ගත්බව නො දැන දුන්නේය. මහාසත්වයෝ වනාහි උපායෙහි දක්‍ෂ බැවින් “ඔහු බොහෝ කල් ජීවත්වනු කැමති බව” යන වාච්‍යයෙන් තම ජීවිතය ඉල්ලූහ. ඉක්බිති සියයකට අධික රජුන්ගේ ජීවිතය දෙවැනි දෙවන වරය ද, ඔවුන් සිය රටෙහි පිහිටුවීම නම් වූ තුන්වන වරය ද, මිනීමස් අනුභවයෙන් වැළකීම නම් වූ සිවුවන වරය ද ඉල්ලූහ. හෙතෙම වර තුනක් දී සිවුවෙනි වරය නොදෙනු කැමැත්තේ වෙනත් වරයක් ගනුවැයි කියාත් මහාසත්වයන් විසින් පෙළනු ලබන්නේ එයද දුන්නේමය.

ඉක්බිති බෝධිසත්වයෝ පෝරිසාදයා දමනය කොට ඔහු ලවාම රජවරුන් මුදවා බිම හොවා දරුවන්ගේ කන් වලින් නුල් වැටී ඉවත් කරන්නාක් මෙන් සෙමින් රැහැන් ඉවත් කොට පෝරිසාද ලවා එක් පොතු වර්ෂයක් ගෙන්වාගෙන ගල ගා සත්‍ය ක්‍රියා කොට ඔවුන්ගේ අත්තලවල ගැල්වූහ. එකෙණෙහිම සුව වූයේය. දෙතුන් දිනක් එහිම වාසය කොට ඔවුන් නිරෝගි කරවා හෙතෙම ඔවුන් සමග නොබිඳෙන ස්වභාවයෙන් මිත්‍ර සන්ඵවය ඇති කරවා ඒ රජවරුන් සමග පෝරිසාදයා බරණැසට ගෙන ගොස් රාජ්‍යයෙහි පිහිටුවා “අප්‍රමාද වෙව”යි ඒ රජවරුන් තම තමන්ගේ නගරයට යවා ඉදිපත් නුවර සිට පැමිණි තමාගේ සිවුරග සෙනඟ විසින් පිරිවරණ ලද්දාහු නගරයට ගියාහු තුටුපහවූ වූ නුවර වැසියන් විසින් පිරිවරණු ලබන්නෝ ඇතුල් පුරයට පිවිස මවුපියන් වැද මහල්තලයට නැංගාහ. ඉක්බිති මහා සත්වයෝ දානශාලා භයක් කරවා දිනපතා මහදන් පවත්වන්නාහු සිල් පුරන්නෝ පෙහෙවස් වසන්නෝ පාරමිතාවන් පිරූහ. ඒ රජවරු ද මහා සත්වයන්ගේ අවවාදයෙහි පිහිටා දානාදී පින් කොට ආයු කෙළවර දෙවිලොව ගියාහුය. එදා පෝරිසාදතෙම අභිගුලිමාල තෙරණුවෝ ය. කාලභතී ඇමතියා සාරිපුත්ත තෙරණුවෝ ය. නන්ද බ්‍රාහ්මණයා ආනන්ද තෙරණුවෝ ය. වෘක්‍ෂ දේවතාවා කාශ්‍යප තෙරණුවෝ ය. රජවරු බුදු පිරිස වූහ. මවුපියවරු මහාරාජ කුලයෝය. සුත සෝම රජතුමා ලෝක නාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. යට සඳහන් පරිදි උන්වහන්සේගේ සෙසු පාරමිතාවෝද නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම අලීන සත්තු වරිත වණිනාවේ මෙන් මහා සත්වයන්ගේ ගුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

දොළොස්වෙනි
මහා සුතසෝම වරිතයයි.

351. "සාමො යදා චනෙ ආසිං සකෙක න අහිනිමමි නො පවනෙ සීහ වාගෙහෙ ව මෙනතා ය මුපනාමයිනති. (වරියා පිටක)

"යම් කලෙක්හි වනයෙහි ශක්‍රයා විසින් මනාකොට මවන ලද්දාවූ සාම නම් (කුමාරෙක්) වීම් ද (එකල්හි මම) මහවනයෙහි සිංහ ව්‍යාඝ්‍රයන්ද මෙමතියෙහි යෙදවීම්.

තෙළෙස්වන (සාම පණ්ඩිත වර්තයෙහි) "සාමො යදා චනෙ ආසිං" යනු හිමවතෙහි "මිගසම්මත" නම් නදිතෙර මහ වනයෙහි සාමනම් තාපස කුමාරයෙක් යම්කලෙක වූයේ ද "සකෙක න අහිනිමමි නො" යනු සක්දෙව් රජුගේ උපදේශ සම්පත්තියෙන් උපන්නෙයින් ශක්‍රයා විසින් උපදවන ලද ජනිත කළ මේ එහි අනුපිළිවෙළ කථාවයි.

යටගිය දවස බරණැස් නුවරට නුදුරෙහි ගං ඉවුරෙක එක් වැදිගමක් විය. එහි දෙටුවැදිහට පුතෙක් උපන. ඔහුට "දුකුල" යයි නම් කළහ. එම නදියෙන් එතෙරත් එක් වැදිගමක් විය. එහි දෙටුවැදිහට දියණියක් උපන්න. ඇයට "පාරිකා" යයි නම් කළහ. ඒ දෙදෙනාම බඹලොවින් ආ පිරිසිදු සත්වයෝ වූහ. වැඩිවියට පත් ඔවුන් ගේ අකමැත්තෙන්ම ආවාහවිවාහ සිදු කළහ. ඔවුහු දෙදෙනාම කෙලෙස් මුහුදට නොබැස බුහුමයන් මෙන් එකකු ව විසුහ. කිසිම වැදි ක්‍රියාවක් නො කරති. ඉක්බිති මවුපියෝ දුකුලයන්හට "දරුව, නුඹ වැදිකම් නො කරහි. ගෘහවාසය නො කැමැත්තෙහි. කුමක් නම් කරන්නෙහිදැයි විචාළහ. හෙතෙම "ඔබ වහන්සේලා අනුදන්නා කල්හි පැවිදිවන්නෙමු"යි කීය. "එසේනම් පැවිදිවව්" යයි කීහ. ඔවුහු දෙදෙනාම හිමවතට පිවිස යම්තැනෙක් හි මිගසම්මත නම් නදිය හිමවතින් බැස ගතට පැමිණියේද එතනට ගොස් ගඟ හැර මිග සම්මත නම් නදියට අහිමුව නැගී ගියාහුය. එකල්හි ශක්‍රයාගේ භවන උණු ස්වභාවයක් දක්වීය. ශක්‍රතෙම ඒ කාරණය දන විශ්වකම් දේවපුත්‍රයා ලවා එහි අසපුවක් මැවීය. ඔවුහු එහි ගොස් පැවිදි ව සක්දෙව් රජු විසින් දෙන ලද අසපුවෙහි කාමාවචර මෙමතිය වඩා විසුහ. ශක්‍රතෙමේ ද ඔවුන්ට උපස්ථානයට පැමිණෙයි. හෙතෙම එක් දිනක් ඔවුන්ගේ ඇස් අන්ධ වන්නේය'යි දූත එළඹ "සාමීනි, නුඹ වහන්සේලාගේ ඇස්වලට අනතුරක් පෙනේ. පිළිදගුම් කරන්නාවූ පුතෙකු ලැබීමට වටී. නුඹවහන්සේලාගේ පිරිසිදු සින් ඇති බව දනිමි. එබැවින් පාරිකාවන් මල්වර වූ කල්හි අතින් නැබ පිරිමදිනු මැනවි. එසේ තොපට පුතෙක් උපදින්නේ ය. හෙතෙම තොපට උවටැත් කරන්නේය'යි කියා පිටත්ව ගියේය.

දුකුල පණ්ඩිත තෙමේ ඒ කාරණය පාරිකාවන්ට කියා ඇය මල්වර වූ කල්හි නැබ පිරිමැද්දේය. එකල්හි බෝධිසත්වයෝ දෙවිලොවින් වුතව ඇයගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත්හ. ඇය දසමසක් ඇවැමෙන් රන්වන් පුතෙකු බිහි කළාය. එනිසාම ඔහුට "සුචණ්ණ සාම" යයි නම් කළහ. මවුපිය දෙදෙනා මෑතකාලයෙහි වැඩිවිය පැමිණ සොළොස් හැවිරිදි පමණ වූ ඔහු රක්නාහු අසපුවෙහි හිඳුවා තමාම වනමුල්ඵලාඵල සඳහා යති. ඉක්බිති එක්දිනක් වනයෙන් ඵලාඵල රැගෙන නැවතී ආපසු එනවිට අසපුවට නුදුරෙහි දී වැසි නැගිකල්හි රුක් මුලකට පිවිස තුඹසක් මත සිටියාහු ඔවුන්ගේ ශරීරයෙන් දහඩිය ගඳ මුසු වූ දිය එම තුඹස බිලෙහි සිටි සඵයෙකුගේ නාස් සිදුරට පිවිසිකල්හි සඵයා කිපී නාසාවාතයෙන් පහර දුන්නේය. දෙදෙනාම අන්ධව හඬමින් කැගැසූහ. ඉක්බිති මහා සත්වයෝ "මාගේ මවුපියෝ බෙහෝ සුනාංගු වෙති. ඔවුන්ගේ පුවත් කවරේදැයි පෙරමගට ගොස් හඬගැසූහ. ඔවුහු ඔහුගේ හඬ හැඳින පිළිතුරු හඬ දී දරු සෙනෙහසින් "පුත සාමයෙනි, මෙහි උවදුරක් ඇත. නොඑව්"යි කියා හඬ අනුව තමාම පැමිණ එකතු වූහ. හෙතෙම "කවර කරුණකින් නුඹවහන්සේලාගේ ඇස් නැසුනේදැයි විමසා" දරුව, අපි නොදනිමු. වැස්ස වසින කල්හි ගසමුල තුඹස මත සිටියාහු, ඉක්බිති අපි නො දකිමු"යි කී පමණින්ම "එහි සඵයකු විය යුතුය. කිපියාවූ උභ විසින් නාසා වාතයක් මුදා හළේ වන්නේයයි දැනගත්තේය. ඉක්බිති "නොසිතනු මැනව, මම නුඹවහන්සේලා පිළිදැගුම් කරන්නෙමි"යි මවුපියන් අසපුවට පමුණුවා ඔවුන්ගේ රාත්‍රී ස්ථාන දිවා ස්ථාන ආදී හැසිරෙන තැන්හි රැහැන් බැන්දේය.

එතැන් පටන් ඔවුන් අසපුවෙහි තබා වනමුල් ඵලාඵල ගෙන එයි. උදූසනම වසන තැන අමදියි. පැන් ගෙන එයි. පරිභෝග කරන ජලය එළවයි.දහැටි, මුවදෝනා ජලය දී මිහිරි ඵලාඵල දෙයි. ඔවුන් මුවදෙවූ කල තමා අනුභව කොට මවුපියන් වැඳ "මොවුහු කුමක් අණකෙරෙන් දැයි ඔවුන්ට නුදුරෙන්ම හිදියි. විශේෂයෙන්ම මෙමතීය වැඩිය. එහෙයින්ම සත්වයෝ ඔහුට පිළිකුල් නොවූහ. ඔහුට සත්වයෝ යම්සේ ද එසේ ඒ බෝධිසත්වයෝ සතුන්ට පිළිකුල් නො වූහ. මෙසේ හෙතෙම දවසක් දවසක් පාසා ඵලාඵල සඳහා වනයට යන්නේ ද එන්නේ ද මුව සමුභයා විසින් පිරිවරන ලද්දේම විය. සිංහ ව්‍යාසු ආදී විපක්‍ෂ සත්වයෝ ද ඔහු සමග අතිශයින් විශ්වාස වන්න වූහ. මෙමතී ආනුභාවය කරණ කොටගෙන මොහු වසන තැන තිරිසන් ගත සත්වයෝද ඔවුනොවුන් මෘදු සිත් ඇති බව ලැබූහ. මෙසේ හෙතෙම සියලු තන්හි මෙමතීයේ ආනුභාවයෙන් භයරහිත වූයේ තැතිගැන්මක් නැත්තේ බුඞ්මයා මෙන් වෛර නැත්තෙක්ව වාසය කළේය. එහෙයින් "පවනෙ සිහව්‍යංගො ච මෙත්තා ය මුපනාමසිං" යනාදිය කියනලදී.

"පවනෙ සීහව්‍යග්‍යෙ ච මෙත්තා ය මුපනාමයිං "

352. "සීහ ව්‍යග්‍යෙ හි දිපීහි අවෙෂ් හි මහිසෙහිව පසදමිග වරාහෙහි පරිවාරෙඤා චනෙ වසිං"

353. "න මං කොච් උත්ත සති නපිහං භායාමි කසස වී මෙත්තා බලෙත්‍රපසුදො රමාමි පවනෙ තදාහි. (වරියා පිටක)

(එකල්හි මම) මහවනයෙහි සිංහ ව්‍යසුයන් ද මෙහි යෙහි යෙදවිමි.

සිංහයන් සහ ව්‍යසුයන් විසින් ද දිවියන් විසින් ද වලසුන් විසින් ද මිමුන් විසින් ද පසදමුවන් හා වල් උගරන් විසින් ද පිරිවරන ලදුව (ඒ) වනයෙහි විසුවෙමි.

කිසිවෙක් මා බිය නො ගන්වයි. මමද කිසිවෙකු හටත් බියනො වෙමි. මෙහි බලයෙන් පිහිට ලද්දෙමි. මහ වනයෙහි එකල්හි සීහ අලවා වාසය කෙළෙමි.

එහි "මෙත්තා ය මුපනාමයිං" යන්නෙහි මකාරය පදසන්ධි කිරීම් වශයෙන් පැමිණියකි. මෙහි භාවනාව නපුරු ක්‍රියා ඇති සිංහ ව්‍යාසුයන් කෙරෙහිද පැතිරවීය. සෙසු සතුන් කෙරෙහි කවරකතාද යන අදහසයි. නැතහොත් මෙය කරණ කොට ගෙන මෙහි යයි, පවත්වයි යන අර්ථයෙන් "මෙත්තා ය" වේ. මෙහි භාවනාවයි. ඒ මෙහි භාවනාවෙහි යෙදවිමි. සත්වයන් කෙරෙහි සීමාවකින් තොරව පැමිණවිමි. "සීහව්‍යග්‍යෙ හි" යයිද පාඨයකි. එහි අර්ථය හුදෙක් මම පමණක් නොවෙමි. ඉක්බිති "පවනෙ සීහව්‍යග්‍යෙ හි," සිංහ ව්‍යාසුයන් සමඟ සත්වයන් කෙරෙහි මෙහි පළවිමි. එකල මම සිංහ ව්‍යාසුයන් සමඟ යම් මහා චුතයක වසමි ද එහිදී මම සිංහ ව්‍යාසුයෝ පවා එකල්හි මගේ ආනුභාවයෙන් සත්වයන් කෙරෙහි මෙන්සින් ඇති බව ලැබුහ. සෙසු සත්වයන් ගැන කියනුම කවරෙද්දි දක්වයි. "පසදමිගවරාහෙහි" යනු පසදමුවන් විසින් මෙන්ම උගරන් විසින්ද, "පරිවාරෙඤා" යනු මොවුන් විසින් තමා පිරිවරන ලදුව එහි විසුවෙමි. එකල්හි තමාගේ මෙහි භාවනාවෙන් ලැබුණු අතිසංසය මුදුන්පත් වීම දැක්වීමට දැන් "න මං කොච් උත්ත සති" යන අවසාන ගාථාව වදාළහ. එහි අර්ථය. හා බළල් ආදී බියවන සුදු වූද "කොච්" කිසිම සත්වයෙක් මට "න උත්ත සති" තැනිනොගනියි. මමද "කසස වී" සිංහ ව්‍යාසු ආදී තිරිසන් සතුන්ගෙන්ද යකෂ ආදී අමනුෂ්‍යයන්ගෙන්ද නපුරු වූ ලේ වැකුණු අත් ඇති මිනිසුන්ගෙන්ද යයි කිසිම තැනකින් "න භයාමි" භය නොවෙමි. කුමක් හෙයින්ද? යම් හෙයකින් "මෙත්තා බලෙත්‍රපසුදො"

බොහෝ කාලයක් භාවිතා කළ මෙහි පාරමිතාවේ ආනුභාවයෙන් උපකාර ලද්දේමී. ඒ "පවනෙ" මහ

වනයෙහි "තදා රමාමි" සිත අලවා වාසය කරමි" යනුයි. ඉතිරි පද පහසුවෙන් දත හැකි අර් අැන්තේමය.

මෙසේ මහා සත්වයෝ වනාහි සියලු සත්වයන් කෙරෙහි මෙහි කරන්නාහු මවුපියන් ද මැනවින් පෝෂණය කරන්නාහු එක්දිනක් වනයෙන් මිහිරි එලාඑල ගෙනවිත් අසපුවේ තබා මවුපියන් වැද පැන් රැගෙන එන්නෙමි'යි මුවසමුහයා විසින් පිරිවර ලද්දාහු මුවන් දෙදෙනෙකු එකතු කොට ඔවුන්ගේ පිටෙහි පැන් කළය තබා අතින් අල්ලාගෙන ගං තෙරට ගියහ. එකල්හි බරණැස 'පිලියක්ෂ' නම් රජෙක් රාජ්‍යය කරවයි. ඔහු මුවමස් ලොබින් මවට රාජ්‍යය පවරාදී පඤ්චායුධ සන්නද්ධව හිමවතට පිවිස මුවන් මරා මස් අනුභව කොට හැසිරෙන්නේ "මිගසම්මත" ගඟට පැමිණ අනුපිළිවෙලින් සාමකුමාරයන් පැන් ගන්නා තොටට පැමිණියේ මුවන්ගේ පා සටහන් දැක යන්නේ එසේ යන්නා වූ ඒ සාම කුමාරයා දැක "මා මෙපමණ කලක් මෙසේ හැසිරෙන මිනිසෙක් නොදුටු විරූය. මොහු දෙවියෙක්ද නොහොත් නාගයෙක්ද? ඉදින් මම එළඹ විමසන්නෙමි නම් වහාම පලායන්නේය. ඉදින් මම මොහු විද දුච්චකොට විවාරන්නෙමි නම් මැනවැ'යි සිතා මහා සත්වයන් නා වැහැරී සිවුරු හැඳ අඳුන් දිවිසම ඒකාංග කොට පැන්කළය පුරවා ඔසවා වම්කර තබන කල්හි "දන් ඔහු විදීමට කාලයයි. විස පොවන ලද ඊයකින් දකුණු පසට විද්දේය. ඊය වම්පසින් නික්මුණි. ඔහුට විදින ලද බැව් දැන මුව සමුහයා බියට පත්ව පලාගියහ. සාම පණ්ඩිතයෝ වනාහි විදින ලද්දාහු නමුත් පැන් කළය කොතැනක හෝ නො දමා සිහි එළවා සෙමින් කරින් බහා වැලි ඉවත්කොට තබා දිසාවත් නියමකොට ගෙන මවුපියන් වසන දෙසට හිසලා වැදහෙව මුවින් ලේ ඉවත දමා "මට සතුරු වූ කිසිවෙක් නම් නැත. කිසිවෙකු කෙරෙහි මගේ ද වෛරයක් නම් නැතැයි කියා මේ ගාථාව කීහ.

**"කොහු මං උසුනා විජ්ඣි පමන්තං උදකභාරකං
බන්තියො බ්‍රාහ්මණො වෙසොො කො මං විදොධා නිලියතීහි
(ජාතක පාලිය)**

"දිය ගෙන යන්නට ප්‍රමාද වූ මට ඊයෙන් විද්දේ කවරෙක්ද? රජ, බමුණු වෙළඳ යන කවරෙක් මට විද සැඟැටුණේද?යි. එය අසා රජතුමා "මවිසින් විද හෙලන ලද්දේ නමුදු මට ආක්‍රොශ නො කරයි. පරිභව නො කරයි. හෘදය මාංසය සම්බාහනය කරන්නාක් මෙන් ප්‍රිය වචනයෙන් කථා කරයි. මොහුගේ සම්පයට යන්නෙමි'යි සිතා එළඹ තමා ගැනත් තමා විද්ද බවත්

කියා "නුඹ කවරෙක්ද? කාගේ පුතෙක් හෝ වෙයිදැයි මහා සත්වයන් ගෙන් ඇසීය. හෙතෙම "මම සාම නම් වෙමි. දුකුල පණ්ඩිත නම් වූ වැදි කවුසාණන්ගේ පුතා වෙමි. කුමක් හෙයින් මට විද්දෙහිදැයි ඇසීය. හෙතෙම පළමුව "මුවෙකී යන හැඟීමෙන් ය"යි බොරු කියා මම නිරාපරාධ වූ මොහු නිකරුණේ විද්දෙමි"යි ශෝක කොට පත්වූ පරිද්දෙන් කියා ඔහුගේ මවුපියන් වසන තැන විමසා එහි ගොස් ඔවුන්ට තමාගැන කියා ඔවුන් විසින් කරන ලද පිළිසඳර ඇත්තේ "මව්සින් සාමට විදින ලද"යි කියා වැළපෙන්නාවූ ශෝකයට පැමිණියාවූ ඔවුන් "සාමයන් විසින් කළයුතු යම් අත්පා මෙහෙයක් වී නම් එයකොට මම තොපට උවටැත් කරන්නෙමි"යි අස්වසා සාම සමීපයට පැමිණවීය. ඔවුහු එහි ගොස් නොයෙක් ආකාරයෙන් වැළපී ඔහුගේ පපුවෙහි අත තබා "මාගේ පුතාගේ ශරීරයෙහි උණුසුම පවතීමය. විස වේගයෙන් සිහි නැති බවට පැමිණියේ වන්නේය"යි විස නැතිවනු පිණිස සත්‍ය ක්‍රියා කරන්නෙමු"යි සිතා

"යං කිඤ්ච ත්ථි කතං පුඤ්ඤං මයං වෙච පිකුච තෙ සබ්බෙ න තෙන කුසලෙන විසං සාමසං භඤ්ඤා තුහි

"මා විසින් ද තොපගේ පියාණන් විසින් ද යම්කිසි පිනක් කරන ලදද ඒ සියලු කුශලය හේතුවකොට ගෙන සාම කුමාරයාගේ විෂ නැසේවා"යි

මව විසින් ද

"යං කිඤ්ච ත්ථි කතං පුඤ්ඤං මයං වෙච මාතුයාව තෙ සබ්බෙ න තෙන කුසලෙන විසං සාමසං භඤ්ඤා තුහි

"තොපගේ මව විසින්ද මා විසින්ද කළ යම් පිනක් ඇත්ද ඒ සියලු කුශලයේ බලයෙන් සාම කුමාරයාගේ විෂ නැසේවා"යි

පියා විසින් ද

"පබ්බ ත්‍යාහං ගන්ධමාදනෙ වීරරතන නිවාසිනී නමෙ පියතරො කොචි අඤ්ඤා සාමා න විජ්ජති එතෙන සචච වජේජ න විසං සාමසං භඤ්ඤා තුහි

"ගන්ධමාදන පඵතයෙහි මම බොහෝ කල් මුළුල්ලෙහි සිට වසන්නී වෙමි. සාම කුමරුට වඩා අතිශයින් ප්‍රියවන අන් කිසිවෙක් මට නැත. මේ සත්‍ය වචනය හේතුවකොට ගෙන සාම කුමාරයාගේ විෂ නැසේවා"යි දේවතාවා විසින් ද සත්‍ය ක්‍රියා කළ කල්හි මහා සත්වයෝ වහා නැගී සිටියහ. පියුම් පතක දිය බිඳුමෙන් පෙරළී ආබාධය පහවීය. විදි තැන නිරෝගීව ප්‍රකෘතිමත්

විය. මවුපියන්ට ඇස් ලැබීම ද, අරුණ නැගීම ද, ඒ සිවුදෙනා අසපුවෙහිම සිටීමද යන සියල්ල එක විටම වූයේය. ඉක්බිති මහාසත්වයෝ රජු සමග පිළිසඳර කථා කොට "මහ රජ ධර්මයෙහි හැසිරෙනු මැනව"යි ආදී වශයෙන් ධර්මය දේශනා කොට මත්තෙහිද අවවාද දී පන්සිල් දුන්හ. රජතුමා එතුමන්ගේ අවවාද මුදුනෙන් පිළිගෙන වැද බරණැසට ගොස් දානාදී පින් කොට දෙවිලොව උපත ලබන්නෙක් බවට පත්විය. බෝධි සත්වයෝ ද මවුපියන් සමග අභිඥා සමාපත්තින් උපදවා ආයුකෙළවර බලිලොව උපත ලැබූහ. එකල රජතුමා ආනන්ද සභාව විය. දෙවිදුව උප්පලවණ්ණාය. ශක්‍රතෙම අනුරුද්ධ සභාව ය. පියා මහාකාශ්‍යප සභාව ය. මව හද්දාකාපිලානි ය. සාමපණ්ඩිතයෝ ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. යට සඳහන් පරිදි උන්වහන්සේගේ සෙසු පාරමිතාවෝද නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ. එසේම විෂ කැවූ ඊය දකුණු පසින් පිවිස වම් පසින් විනිවිදීම් වශයෙන් විදින ලද්දේ නමුදු කිසිම කාය විකාරයක් නොකොට දිය කළය බිම නැබීමත්, වධ කළවුන් නොදන්නා නමුදු දන්නාක් මෙන් සිනේ විකාරයක් නැති බව ද ප්‍රිය වචනයෙන් කථා කිරීම ද, මවුපියන්ට උපස්ථාන කිරීමේ පිනෙන් මගේ පිරිහීම යයි ශෝක කිරීම් මාත්‍රය ද, නිරෝගී වූ කල්හි රජු කෙරෙහි කරුණා මෙහි සිත පිහිටුවා ධර්මදේශනා කිරීම, අවවාද දීම යන මේ ආදී ගුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

**තෙළෙස්වන
සාම පණ්ඩිත චරිතයයි.**

- 354. " පුනාපරං යදා හොමි එකරාජාති විසුනො
පරමං සීලං අධිධාය පසාසාමි මහා මහිං
- 355. " දසකුසල කමම පථෙ වතනාමි අනවසෙසනො
චතුහි සඛගභවඤ්චි සඩගණහාමි මහාජනං
- 356. " එවං මෙ අප්පමත්ත සස ඉධ ලොකෙ පරප්ඵච
දබ්බසෙනො උපාගන්ථා අවස් ඤනො පුරං මමාති. (චරියා පිටක)

"නැවත අනික් (චරිතයක් කියන්නෙමි) යම් කලෙක්හි (මම) ඒකරාජ යයි ප්‍රසිද්ධ වීම ද (එකල්හි) උතුම් වූ ශීලය ඉටාගෙන මහා පෘථිවිය අනුශාසනා කෙළෙමි.

දශකුසල කම්පර්මයෙහි නිරවශේෂ වශයෙන් සමාදන්ව පැවතීමි. සතර සංග්‍රහ වස්තුවෙන් මහා ජනයා සංග්‍රහ කෙළෙමි. මෙසේ මෙලොව හා පරලොව පිළිබඳ අර්මයෙහි මා අප්‍රමාදව වසන කල්හි දබ්බසේන පෑමිණ මාගේ නගරය බලාත්කාරයෙන් ගන්නේ"

තුදුස්වන (ඒකරාජ වර්තයෙහි) "එකරාජානි විසසුනො" යනු "ඒකරාජ" යන අන්වර්ථ නාමයෙන් දඹදිවි තලයෙහි ප්‍රකට වූ, මහා සත්වයෝ වනාහි බරණැස් රජුගේ පුතා වී උපන්න. වැඩිවියට පත්වූවාහු සියලු ශිල්පයන්හි පරතෙරට පත්වූවෙක් වී පියාණන්ගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යය කරවන්නාහු කුල ශිලාවාර ශ්‍රද්ධා ශ්‍රැතාදී අනන්‍ය සාධාරණ විශේෂ ගුණයන්හි යෙදීම් වශයෙන් ද පාරමී සම්පුණ් කිරීම් වශයෙන් ද දඹදිවි තලයෙහි උන්වහන්සේට දෙවැන්නෙක් නොමැති හෙයින්ද ප්‍රධාන වීම් වශයෙන් ද "එකරාජ" යයි ප්‍රසිද්ධ වූහ. "පරම සීලං අධිධායං" යනු සුපිරිසිදු කායිකවාවසික සඬිබ්‍යාන වූ ද සුපිරිසිදු මනෝ සමාවාර සඬිබ්‍යාන වූ ද ඉතා උතුම් දශකුල කම්පථශීලය සමාදන් වීම් වශයෙන්ද ඒවා නොඉක්මවීම් වශයෙන්ද අධිෂ්ඨාන කොට, නොනැගිට, "පසාසාමි මහාමහිං" යනු යොදුන් තුන්සියයක් පමණ වූ කසිරට මහපොළොව අනුශාසනා කරමි, රාජ්‍යය කරවමි.

"දසකුසලකමම පරෙ" යනු ප්‍රාණසානයෙන් වැළකීමේ සිට සම්මා දිට්ඨිය දක්වා යන මේ දශවිධ කුලකම් පථයෙහි නැතහොත් මේවා නිරවශේෂ වශයෙන් සමාදන්ව පවතිමි. "චතුහි සඬහ චතුහි" යනු දානය, ප්‍රිය වචනය, අපථවයඝ්ඵාව, සමානාත්මතාව යන මේ සතර සංග්‍රහ වස්තූන්ගෙන්, සංග්‍රහ කරන කාරණයන්ගෙන් යම් කලෙකින් "ඒකරාජ" යයි ප්‍රසිද්ධ වීම් ද, එකල්හි සුදුසු පරිදි මහජනයාට සංග්‍රහ කරමි"යි සම්බන්ධය වේ. "එවං" යනු දශකුල කම්පථශීලය සම්පුණ් කිරීම, සතර සංග්‍රහ වස්තූන්ගෙන් මහජනයාට සංග්‍රහ කිරීම යන කී අයුරින් මේ ආකාරයෙන් නොපමා වූවහුගේ "ඉධලොකෙ පරපු ව" යනු මේ ලෝකයෙන් යම් අප්‍රමාදී විමක් ඇත්තේද ඒ දිට්ඨිධම්මික අථයෙහිද පරලොව යම් අප්‍රමාදී විමක් ඇත්තේද එම සම්පරායික අථයෙහි ද මාගේ අප්‍රමාදී විමක් ඇති කල්හි යන අථයයි. "දඬබ සෙනො" යනු මෙනමින් යුත් කොසොල් රජ "උපහන්චා" යනු චතුරඛගනී සේනාව සන්නද්ධ කොටගෙන විරුද්ධව ඉදිරියට යෑම් වශයෙන් මගේ රාජ්‍යය සම්පයට පැමිණ "අච්ඡ්ඤනො පුරං මම" යනු මගේ බරණැස් නුවර බලහත් කාරයෙන් අල්ලා ගත්තේ. මේ එහි අනුපිළිවෙල කථාවයි :-

මහා සත්වයෝ වනාහි එකල්හි නගරයෙහි දොරටු සතරෙහි සතරක් ද, නගරය මැද එකක් ද, වාසල් දොරටුවෙහි එකක් ද වශයෙන් දානශාලා හයක් කරවා දුග්ගිහි ආදීන් සදහා දන්දෙති. සිල් රකිති. පෙහෙවස් සමාදන් වෙති. කෂාන්ති, ජෛත්‍රී දයා යන ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූවාහු ඇකයෙහි හුන් පුතා සතුටු කරන්නාක් මෙන් සියලු සත්වයන් සතුටු කරමින් දහැමෙන්

රාජ්‍යය කරවති. එතුමන්ගේ එක් ඇමතියෙක් අන්තඃපුරය දූෂණය කොට මෑත කාලයෙහි ප්‍රසිද්ධ විය. ඇමතියෝ රජුට දැන්වූහ. රජතුමා විමසා බලන්නේ එය තමන් විසින්ද ප්‍රත්‍යක්‍ෂයෙන් දැන ඒ ඇමතියා කැඳවා "අන්ධබාලය, තොප විසින් අයුත්තක් කරන ලද්දේය. නුඹ මගේ රාජ්‍යයෙහි විසීමට නුසුදුසුය තමාගේ ධනයන් අඹුදරුවනුත් රැගෙන වෙනත් කැනකට යව්'යි රටින් නෙරපීය. හෙතෙම කොසොල් ජනපදයට ගොස් දඹබසේන නම් කොසොල් රජුට උවටැන් කරන්නේ ක්‍රමයෙන් ඔහුගේ විශ්වාසවන්තයෙක් වී එක් දිනක් ඒ රජුට දේවයන් වහන්ස, බරණැස් රාජ්‍යය මැස්සන් නැති වී වදයක් වැන්න. රජ ඉතාමත් මෘදුය. පහසුවෙන්ම ඒ රාජ්‍යය ගැණීමට හැකිය. යනුවෙන් කීය. දඹබසේන රජ බරණැස් රජුගේ මහානුභාවය කරණකොට ගෙන ඔහුගේ වචනය නො අදහන්නේ මිනිසුන් යවා කසිරට ගම්පැහැරවීම් ආදිය කරවා ඒ සොරැන්ට බෝධිසත්වයන් විසින් ධනය දී මුදාහළ බව අසා ඉතාමත් ධාර්මික රජෙක් බව දැන බරණැස් රාජ්‍යය ගන්නෙමි'යි බලවාහන ගෙන පිටත්ව ගියේය.

ඉක්බිති බරණැස් රජුගේ මහා යෝධයෝ කොසොල් රජු එන්නේය'යි අසා "අපගේ රාජ්‍ය සීමාව නොඉක්මවද්දීම ඔහු තළා අල්ලාගන්නෙමු'යි තම රජුට කීහ. බෝධිසත්වයෝ "දරුවනි ! මා නිසා අනෙකෙකුට වෙහෙස කිරීමක් නැත. රාජ්‍යයෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තෝ රාජ්‍යය ගනිත්වා, නො යච්චිය වැළැක්වූහ. කොසොල් රජ ජනපදය මැදට පැමිණියේය. මහා යෝධයෝ නැවතද රජුට එසේම කීහ. රජ පෙර පරිදීම වැළැක්වීය. දඹබසේනයෝ පිට නුවර සිට "රාජ්‍යය හෝ දෙව, යුද්ධය හෝ කරව'යි ඒකරජුහට හසුනක් යැවීය. ඒකරජ 'මා හා යුද්ධයක් නැත. රාජ්‍යය ගනිවා'යි පිළිතුරු හසුනක් යැවීය. නැවතද මහා යෝධයෝ "දේවයන් වහන්ස, අපි කොසොල් රජුට රාජ්‍යයට පිවිසීමට නො දෙමු. පිට නගරයේදීම ඔහුට තළා අල්ලාගන්නෙමු'යි කීහ. රජ පෙර පරිදීම වළක්වා නගර දෙරටු විවෘත කරවා මතු මහල් තලයෙහි පළඟ මැද හුන්නේය. දඹබසේන මහත් සේනා වාහනයෙන් නගරයට පිවිස එකම සතුරෙකුගේ නොදකින්නේ සියලු රාජ්‍යය අත්පත් කරගෙන රජවාසලට ගොස් මතුමහල් තලයට නැග නිරපරාධ වූ බෝධිසත්වයන් අල්ලවාගෙන වළෙක වැළලවීය. එහෙයින් වදාළහ

"දඹබසෙනො උපාගන්තවා අච්ඡ්ඤානො පුරං මම"

357. "රාජුපඡ්චේ නිගමෙ සබලධෝ සරධෝ කෙ සබබං හජ්ඣගතං කතවා කාසුයා නිබණ්ණි මමනනි (වරියා පිටක)

"දබ්බසේන පැමිණ මාගේ නගරය බලහත්කාරයෙන් ගන්නේ රජු නිසා ජීවත් වන්නවුන් ද නියම් ගම් වැසියන් ද බලසේනාසහිත වූ රටවැසියන් සහිත වූ මාගේ සියලු රජය ද අත්පත්කොට ගෙන මා ආවාටයෙක්හි වැළලුයේය.

එහි "රාජපජ්චේ" යනු ඇමති, පිරිවරජනයා බ්‍රාහ්මණ, ගෘහපති ආදී වූ රජු නිසා ජීවත්වන්නවුන්, "නිගමේ" යනු නියමිතම වැසියන්, "සබලධේ" යනු සේනාවට අත්තර්ගත හෙයින් බලයෙහි සිටින්නුයි "බලධා" වෙති. හස්තාරෝහාදීහුයි. බලස්ථයන් සහිත යන අර්ථයෙන් "සබලධේ" වේ. "සරධා කේ" යනු ජනපද සහිත වූ, රජු නිසා ජීවත් වන්නන් ද, නියමිතම ද, අත් සියල්ල ද අත්පත්කොට ගෙන "කාසුයා නිබණ්ණිමම" යනු බලවාහන සහිත සියලු රාජයා ගෙන මා ද ගෙල දක්වා උසැති වළක වැළලවීය. ජාතක දේශනාවෙහිද :-

"ඒක රාජය, පෙර තෙපි නිරුත්තර වූ සමාද්ධ වූ පස්කම් ගුණයන් විදිමින් විසුච්චෙහු. දැන් ඒ තෙපි නරාවල බහාලන ලද්දාහු නමුත් පැරණි ගුණවත්කම හා බලය නොහරනෙහු" යි (ජාතක පාලි)

වළක දුමුඛව ආයේය. ජාතක අටුවාවෙහි වනාහි පසුම්බියක දමා උතුරු එල්ලතෙහි යටිකුරුකොට එල්ලුයේ යයි කියන ලදී. මහා සත්වයෝ සොරරජු අරබයා මෙන් වඩා කිසුණු පිරියම් කොට ධ්‍යාන අභිඥා උපදවා වළින් ගොඩ නැගී අහසෙහි පළඟින් හුන්න. එහෙයින්

358. "අමච්ච මණ්ඩලං රජ්ජං චීතං අනෙත පුරං මම අවජ්ඣ්ඣාන ගහිතං පියපුත්තං ව පසස හන්ති" (වරියා පිටක) (මෙතනා ය මෙ සමො නස්ථි එසා මෙ මෙතන පාරමිතී)

" අමාත්‍ය මණ්ඩලය සහිත වූ සමාද්ධ වූ මාගේ රාජයාද අනත:පුරය ද පැහැර ගන්නා ලද (දබ්බසේන) මගේ ප්‍රිය පුත්‍රයකු මෙන් දිටිමි'

(මගේ මෙමතියට සමාන වූවෙක් නැත, මේ මගේ මෙමතී පාරමිතාවය. යි වදාරණ ලදී)

එහි "අමච්ච මණ්ඩලං" යනු ඒ ඒ රාජකායඝියෙහි රජුගේ සමීපයෙහි සමග පවතින්නුයි "අමච්චා" වේ. නැතහොත් ඔවුන්ගේ මණ්ඩලය, සමුහය සහිත, "චීතං" යනු බලවාහනයෙන්ද නගර ජනපද ආදියෙන් සමාද්ධ වූ රාජයාද, ඉත්ථාගාර, දාසී, දාස පිරිවර ජනයාගෙන් මෙන්ම, වස්ත්‍රාභරණ ආදී

උපහෝග උපකරණයන්ගෙන්ද සමෘද්ධ වූ මාගේ අන්ත:පුරයද සිද්ධියා ගන්නා ලද, අල්ලාගන්නා ලද සතුරු රජු තමන්ගේ ප්‍රිය පුතෙකු මෙන් මම දිවිමි. මෙබඳු වූ ඒ මෙහි යෙන් මට සමාන වූවෙක් සියලු ලෝකයෙහි නැත. ඒ නිසා මෙබඳු වූ මාගේ ඒ මෙහි පාරමිතාව පරමාර්ථ පාරමි භාවයට පත්විය. යන අදහසයි.

මෙසේ මහා සත්වයන් ඒ සොර රජු අරඹයා මෙහි පතුරවා අහසෙහි පළක් බැඳ හුන් කල්හි ඒ දඹබසේනයන්ගේ ගරිරයෙහි දාහයක් උපන්නේය. හෙතෙම "දුවෙමි, දුවෙමි"යි බිම එහෙ මෙහෙ පෙරළෙයි. "මේ කිමෙක්දැයි ඇසූ කල්හි "මහරජ, තෙපි නිරාපරාධව ධාර්මික රජු වලලැවූහය"යි කීකල්හි "එසේනම් වහා ගොස් ඔහු ගොඩගනිව් යයි කිය. පුරුෂයෝ ගොස් ඒ රජතුමා අහසෙහි පළක්බැඳ හිඳිනු දක පැමිණ දඹබසේන රජුට දැන්වූහ. ඔහු වහා ගොස් වැඳ කමා කරවා "නුඹ වහන්සේගේ රාජ්‍යය නුඹවහන්සේම කරනු මැනව. මම නුඹවහන්සේගේ සතුරන් වළක්වන්නෙමි"යි කියා ඒ දුෂ්ට ඇමතියාහට රාජ්‍යඥා කොට පිටත්ව ගියේය. බෝධි සත්වයෝ ද රාජ්‍යය ඇමතියන්ට පවරා දී තවුස් (සෑම) පැවිද්දෙන් පැවිදිව මහජනයා ශිලාදී ගුණයන්හි පිහිටුවා ආයු කෙළවර බුන්මලෝක පරායණ වූහ.

එකල්හි දඹබසේන ආනන්ද ස්ථවිරයෝ වූහ. ඒකරාජ නම් ලෝකනාථ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. දිනපතා දානශාලා සයෙහි හය ලක්ෂයක් වියදම් කිරීමෙන් හා සතුරු රජුට සියලු රාජ්‍යය පරිත්‍යාග කිරීමෙන් ද උත්වහන්සේගේ දාන පාරමිතාවද, නිත්‍යශීල උපෝසථ කම් වශයෙන්ද පැවිදි වූවහුගේ නිරවශේෂ ශීල සංවර වශයෙන් ශීල පාරමිතාව ද පැවිදි වීම් වශයෙන් හා ධ්‍යානාධිගම වශයෙන් ද දානාදිය සංවිධාන කිරීම් වශයෙන්ද ප්‍රඥා පාරමිතාවද, දානාදී පුණ්‍ය සම්භාරය මනාකොට උත්සන්න වශයෙන් හා කාම විතක් ආදිය දුරු කිරීම් වශයෙන් වීර්‍ය පාරමිතා ව ද, දුෂ්ඨ ඇමතියාගේ සහ දඹබසේන රජුගේ අපරාධයන් ඉවසීම් වශයෙන් ඤානන්ති පාරමිතාව ද, ප්‍රතිඥා පරිදි දානාදිය නොවළහා දීම් වශයෙන් සත්‍ය පාරමිතාව ද, දානාදින්ගේ අවල සමාදාන අධිෂ්ඨාන වශයෙන් අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව ද, සතුරන් කෙරෙහිද ඒකාන්තයෙන් හිත එළවීම් වශයෙන් හා මෙහි ධ්‍යාන ඉපදවීම් වශයෙන් මෙහි පාරමිතාව ද දුෂ්ඨ ඇමතියා විසින් හා දඹබසේනයන් විසින් කරන ලද අපරාධයෙහි ද හිතේසී වූ තමාගේ ඇමති ආදීන් විසින් ඇති කරන ලද උපකාරයෙහි ද මැදහත් වීමෙන් හා රාජ්‍ය සැපයට පැමිණි කාලයේ මෙන්ම සතුරු රජු විසින් නරකයෙහි දමූ කල්හිද සමාන සිත් ඇති බැවින් උපේක්ෂා පාරමිතාව ද දකයුත්තාහ. මෙය කියන ලදී :-

"ඉවසන්නට නොහැකි දුක් ඉවසන රජතුමානි. දුකෙන් සුවය දුරු කෙට, සුවයෙන් දුක දුරු කොට (වෙසෙන) සත්පුරුෂයෝ දෙනැති නිවිඟිය සන්නාන ඇතිව සුව දුක් දෙකෙහි එකසමාන වෙත්.යි (ජාතක පාලිය)

මෙහි යම්හෙයකින් මෙහි පාරමිතාව බලවත් වේද එහෙයින් එය දක්වනු පිණිස එයම පාලියට නගන ලදී. එසේම මෙහි මහාසත්වයන්ගේ සියලු සත්වයන් කෙරෙහි ඔහුරස පුත්‍රයන් මෙන් සමාන අනුකම්පා ආදී ගුණ විශේෂයෝ නිර්ධාරණය කළ යුත්තාහ.

කුදුස් වන ඒක රාජ චරිතයයි.

(මෙහි පාරමිතාව නිමවන ලදී)

පසළොස්වෙනි (මහාලෝම හංස චරිතයෙහි) "සුසානෙ සෙයං කප්පෙමි" (මම අමුසොහොනෙහි සයනය කෙළෙමි) යන මෙහි මේ අනුපිළිවෙළ කථාවයි. :- එකල්හි මහා සත්වයෝ වනාහි මහත් වූ උදාර භෝග ඇති කුලයක ඉපිද වැඩිවිය පැමිණ දිසාපාමොක් ඇදුරුතුමන් සම්පයෙහි ගරුවාසයෙහි වසන්නාහු සියලු ශිල්පයන්හි පරතෙරට පැමිණ කුලගෙට අවුත් මවුපියන්ගේ ඇවෑමෙන් නෑයන් විසින් "කුටුම්භ (පවුලක්) සංස්ථාපනය කරනු මැනවැ'යි ඉල්ලනු ලබන්නේද අතිතය බව මෙනෙහි කිරීම් වශයෙන් සියලු භවයන්හි වැඩෙන සංවේග ඇත්තාහු කයෙහි ද අගුහ සංඥාව ලැබ ගෘහවාසයෙහි වූ පළිබෝධයන්ගෙන් මඬින ලද කෙලෙස් ගහණයට නොවැදම බොහෝ කාලයක් පුරුදු කරන ලද ගිහිගෙයින් නික්මීමේ අදහස වඩන්නාහු මහත්වූ භෝග සමූහය හැරපියා පැවිදිවනු කැමති වී නැවත සිතූහ. "ඉදින් මම පැවිදිවන්නෙමි නම් ගුණසම්භාව නාවෙන් සත්කාර කරන ලද්දෙක් වන්නෙමි" යනුවෙනි. හෙතෙම ලාභසත්කාර පිළිකුල් කරන්නේ පැවිද්දට නො එළඹ "මම ලාභ අලාභ ආදියෙහි වෙනසකට පත් නොවීමට හැකි වෙමි"යි තමන් ගැන සලකමින් විශේෂයෙන් අනුන්ගේ පරිභවයන් ඉවසීමේ ප්‍රතිපදාව පුරන්නේ උපේක්ෂා පාරමිතාව මුදුන් පමුණුවමි'යි හැදි වනින්ම ගෙයින් නික්ම උසස්ලෙස කෙලෙස් කපා දමන පැවැතුම් ඇත්තේ නමුදු විශේෂයෙන්ම මද බොලද

ඇත්තාවූද විශේෂයෙන්ම මදලැසි ඇත්තාවූද කෙනෙකු මෙන් *සිත් නැත්තාවූ රූපයක් මෙන් අනුන් විසින් පීඩාකරන ලද්දේ. නින්දා කරන ලද්දේ වී ගම් නියම්ගම් රාජධානීන්හි එක් රැයක් විසිම් පමණින් හැසිරෙයි. යම් තැනක මහත් වූ නින්දා ලැබේද එහි බොහෝ කලක් වාසය කරයි. හෙතෙම හැදිවස්ත්‍රය දිරුකල රෙදි කඩකින්ද, එයද දිරුකල කිසිවකු විසින් දෙන ලද්දක් නොගන්නේ විළිවසන පමණකින්ම හැසිරෙයි. මෙසේ කල්යනකල්හි එක් නියම් ගමකට ගියේය.

එහි වැන්දඹු ස්ත්‍රීන්ගේ පුත්‍ර වූ ධූතීඝ්ඛාච ඇත්තාවූ ගම් දරුවෝ ද රාජ වල්ලභයන්ගේ සමහර දරු මුණුබුරු දාසාදිහුද උඩඟුවුවාහු. උස් වූ හිස් මානනල ඇත්තාහු වපල වුවාහු රළු වචන ඇත්තාහු විසුරුණු වචන ඇත්තාහු කලින් කල ක්‍රීඩා බහුලව හැසිරෙති. දුප්පත් මහළු පුරුෂයන්ද ස්ත්‍රීන්ද යනු දක අලු මිටින් ගෙන විටෙහි විසුරුවති. වැටකේ පත් කිසිල්ල අතරෙහි එල්වති. එම විප්‍රකාරයෙන් ආපසු හැරී බලන කල්හි වරදට අනුරූපව කවටකම් දක්වා සිතාසෙති. මහාපුරුෂයෝ ඒ නියම් ගමෙහි එසේ හැසිරෙන ඒ ධූතී දරුවන් දක "නිසැකයෙන් මා විසින් දෑත් උපේක්ෂා පාරමිතාව පිරීමට උපායයෙක් ලබන ලද්දේයයි සිතා එහි විසුහ. ඒ ධූතී දරුවෝ එතුමන් ලුහුබදිති. එතුමෝ ඔවුන් විසින් ලුහුබදිනු ලබන්නාහු "මෙහි නවතින්නා වූ කිසිවෙක් නැතැයි සොහොනට ගොස් මිනී ඇටයක් කොට්ටය කොට නිදති. ධූතී දරුවෝද එහි ගොස් කෙළගැසීමාදී නොයෙක් ආකාරයේ විප්‍රකාර කොට පිටත්ව යති. මෙසේ ඔවුහු දවසක් දවසක් පාසා කරත්මය. යම්කිසි නුවණැති පුරුෂයෝ ඔවුන් එසේ කරනු දකිත්ද ඔවුහු ඔවුන් වළක්වා "මෙතෙම මහානුභාව ඇති තාපස කෙනෙකි. මහායෝගී කෙනෙකි"යි දැන උදාර සත්කාර සම්මාන කරති. මහා සත්වයෝ වනාහි සියලු දෙයෙහි මධ්‍යස්ථ වුවාහු එකසේම වෙති. එහෙයින් "සුසානෙ සෙය්‍යං කප්‍යෙමි යනාදිය වදාරණ ලදී.

359. "සුසානෙ සෙය්‍යං කප්‍යෙමි ඡවට්ඨිං උපධායහං ගොමණ්ඩලා උපාගන්ත්වා රූපං දසෙස නති නප්‍ය කං"

360. "අපරෙ ගන්ධඤ්ච මාලඤ්ච භොජනං විවිධං බහුං උපායනානුපනෙන්නි හට්ඨා සංවිග්ග මානසා"

* වරියාපිටකට්ඨ කථාවේ 209 පිටුවෙහි 10වන පේළියෙහි ඇති "අබල බලො අමඤ්මඤ්ඤා" යන්නට දී ඇති "විශේෂයෙන්ම මද බොලද ඇත්තාවූද විශේෂයෙන්ම මදලැසි ඇත්තාවූ ද කෙනෙකු මෙන්" යන අර්ථය තවදුරටත් විමසා බැලිය යුතු ජාකකට්ඨ කථාවේ දුතිය භාගයේ 167 පිටුවේ 28වන පේළිමෙසේය. තත් මඤ්ච කායභීති අබල බලො විය හුණවා කිඤ්ච අජානනෙතා විය එකකොච ක්‍රියාභීති. (අබල + අබලො)

361. "යෙ මෙ දුකඛං උපදහනති යෙ වදෙනති සුඛං මම සබ්බෙ සං සමකො හොමී දයා කොපො නවිජ්ජති"

362. "සුඛ දුකඛ තුලා භුතො යසෙසු අයසෙසුච සබ්බිකා සමකො හොමී එසා මෙ උපෙකතා පාරමිති" (චරියා පිටක)

"මිනි ඇටයක් කොට්ටය කොට සොහොනෙහි සයනය කෙළේ ද ගම් දරුවෝ මා කරා එළඹ නානාප්‍රකාර විකාර දක්වත්.

ඇතමෙක් සතුටු වුවාහු (ගම්දරුවන් කෙරෙහි) සංවේගයට හෝ සිත් ඇත්තාහු නානාප්‍රකාර වූ බොහෝ වූ සුවඳ ද්‍රව්‍යද මල්ද කැමි බිම්ද සතුටු පඬුරුද එළවත්.

යම් කෙනෙක් මට දුක් එළවන්ද යම් කෙනෙක් මට සැප දෙන්නද, ඒ සියල්ලන්ට සමසිත් ඇත්තෙක් වීමි. දයාව ද කෝපය ද නොවිය.

සැපදුක් දෙකිනි ද කීර්තියෙහි ද නින්දායෙහි ද තරාදියක් මෙන් වීමි. සියලු තැන්හි සමානයෙක් වීමි. මේ මාගේ උපේක්‍ෂා පාරමිතාවයි.

එහි "සුසානෙ සෙය්‍යං කප්‍යෙමි ඡවට්ඨිං උපධාය" යනු අමුසොහොනෙහි මිනි ඇට සහිත ගරිරයන්ගෙන් සුනඛ සිවල් ආදීන් විසින් ඒ ඒ කැන විසුරුවා හරින ලද ඇට කැබලි අතරින් එක් මිනි ඇටයක් හිසට කොට්ටයක් කොට පිරිසිදු දෙයෙහින් අපිරිසිදු දෙයෙහින් සමසිත් ඇති බැවින් එම සොහොනෙහි සයනය කරමි, නිදම් යන අර්ථයයි. "ගොමණ්ඩලා" යනු ගම් දරුවෝ. "රූපං දසෙසනතිනප්‍යකං" යනු වැරදි ක්‍රීඩාවන්හි යෙදුනු බැවින් කෙළ ගැසීම, විහිලු කිරීම, මුත්‍ර කිරීම් ආදියෙන් ද කන් සිදුරෙහි ඉරටු දැමීම් ආදියෙන් ද ඉතාමත් කකිශ වූ අප්‍රමාණ වූ නොයෙක් ආකාර වූ විප්‍රකාර කරති. "අපරෙ" යනු එම ගම් දරුවන් අතුරෙන් සමහරෙක් "උපායනාහි උපනෙනති" යනු මෙතෙම මොවුන් පරිභව වශයෙන් මෙබඳු විප්‍රකාර කරන කල්හි කිසිම වෙනසක් නො දක්වයි. සම්මාන කිරීමේදී මොහුගේ ස්වභාවය කෙබඳු දැයි පරීක්‍ෂා කරන්නාහු විවිධ වූ බොහෝ සුවඳ මල්මාලා ද බොහුන් ද වෙනත් තැහි හා තුටු පඬුරුද එළවති. නැතහොත් ඒ අනාවාර ගම් දරුවන්ගෙන් අන්‍ය වූ නුවණැති මිනිස්සු "මෙතෙම මෙසේ විවිධ වූ විප්‍රකාර කරන මොවුන්ට නො කිපෙයි. එකාන්තයෙන් ක්‍ෂාන්ති මෛත්‍රී කරුණාවම ඔවුන් කෙරෙහි එළවයි. අහෝ ! අසිරිමත් පුරුෂයෙකි'යි සතුටුව මෙතුමන් කෙරෙහි වැරදි ලෙස පිළිපත් මොවුන් විසින් ඒකාන්තයෙන් බොහෝ පව් රැස් කරගන්නා

ලද්දේ යයි සංවේගයට පත් සිත් ඇත්තාවූ බොහෝ සුවඳ මල්මාලාද විවිධ භෝජනද අත්‍යවූ තුටු පවුරුද එළවත්. සමීපයට ගෙනෙත්.

"යෙ මෙ දුකඩං උපහරනති" යනු ගම් දරුවෝ යම්කෙනෙක් මට ශරීර දුක් එළවන්ද, ළඟට ගෙනෙත් ද, "උපදහනති" යයිද පාඨයකි. "උපදවත්" යන අර්ථයයි. "යෙ ච දෙනති සුඛං මම" යනු යම් නුවණැති මනුෂ්‍ය කෙනෙක් මට සැප දෙත්ද, මල්මාලා, සුවඳ, භෝජන ආදී සැපවත් දෙයින් මට සැප එළවන්ද, "සබ්බසං සමකො භොමි" යනු කිසිවෙකු කෙරෙහි වෙනසකට නොපැමිණ සමාන සිත් ඇති බැවින් විවිධ වූ ඒ ජනයන්ට සමවූවෙක් එකසේම වූවෙක් වෙමි. "දයා කොපො න විජ්ජති" යනු යම්භෙයකින් මට උපකාර වූවන් කෙරෙහි මෙහිත්‍රී චිත්ත සඬ්ඛ්‍යාන දයාවත් අපකාර කළවුන් කෙරෙහි මනෝපදොස සඬ්ඛ්‍යාන කෝපයන් නොපවතිද එහෙයින් සියල්ලන් කෙරෙහි සමවූවෙක් වෙමි යි දක්වයි. දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එකල්හි උපකාර කළාවූද අපකාර කළාවූද සත්වයන් කෙරෙහි රැස් කරන ලද ඥානසම්භාර ඇති තමාගේ සම සිත් ඇති බවෙහි වෙනසක් නොවීමද, ලෝක ධර්මයන්හි යම් නොඇලීමක් වීද එය දක්වීමට "සුඛ දුකෙධ" යනු සැපයෙහි ද දුකෙහිද "තුලාභානො" යනු සමකොට ගන්නා ලද තරාදියක් මෙන් පහත් වීම් උස්වීම් ඉවත් වීම් වලින් තොරව මධ්‍යස්ථ වූයේ. සැපදුක් ගැනීමෙන්ම මෙහිදී එයට නිමිති වීම් හේතුවෙන් ලාභ අලාභ ද ගන්නා ලද්දාහුයයි දන යුතුය. "යසෙසු" යනු කීර්තීන්හි "අයසෙසු" යනු නින්දාවන්හි. "සබ්බසු" යනු සියලු සැප ආදී ලෝක ධර්මයන්හි මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එකල්හි සියලු සත්වයන් කෙරෙහිද සියලු ලෝක ධර්මයන් කෙරෙහි ද අත්‍යයන්ට සාධාරණ නොවූ තම මධ්‍යස්ථ භාවය දේශනා කොට ඒ කරණ කොට ගෙන ඒ ආත්ම භාවයෙහි තමාගේ උපේක්‍ෂා පාරමිතාවෙහි මස්තකප්‍රාප්ත බව දක්වන්නාහු "එසා මෙ උපෙක්ඛා පාරමි" (මේ මාගේ උපේක්‍ෂා පාරමිතාවයි) යි දේශනාව නිමවා වදාළ සේක.

මෙහිද මහා සත්වයන්ගේ පළමු කොට විශේෂයෙන් සියලු සමීපත් පරිත්‍යාග කිරීම දාන පාරමි වේ. යම් කිසිවෙක් මේ ශරීරය ගෙන තමන් කැමති යමක් කරන්වා"යි අනපේක්‍ෂක භාවයෙන් තමාගේ ආත්ම භාවය පරිත්‍යාග කිරීමද දාන පාරමි වේ. ලාමක වූ සියලු නොකටයුතු දේ නොකිරීම ශීල පාරමිතාවයි. කාමාඤ්ඤයෙන් වෙන්ව ගෙයින් නික්මුණහුගේ ශරීරයෙහි අශුභ සංඥාව වැඩීම නෛෂ්ක්‍රම්‍ය පාරමිතාවයි. සම්බෝධි සම්භාරයන්ට උපකාර ධර්ම ගැනීමෙහි හා එයට විරුද්ධ ධර්ම දුරු කිරීමෙහි කුශල තාවද, යථාසව්භාවයෙන් ධර්ම සවිභාවය සිහි කිරීමද ප්‍රඥා පාරමිතාවයි. කැමු විතකාර්ය දුරු කිරීමත්, දුක් ඉවසීමත් වීර්ය පාරමිතාවයි. සියල්ලම ඉවසීමේ ක්‍ෂාන්තිය ක්‍ෂාන්ති පාරමිතාවයි. වාක් සත්‍යයද

සමාදානය විසංවාදනය (බොරු) නොකිරීමෙන් විරති සත්‍යය ද සත්‍ය පාරමිතාවයි. නිරවද්‍ය ධර්මයන් අවල සමාදානයාගේ අධිෂ්ඨානය අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවයි. සීමා නොතබා සියලු සත්වයන් කෙරෙහි මෙමුත්‍රී කරුණාව ඇති බව මෙමුත්‍රී පාරමිතාවයි. යට කියන ලද ක්‍රමයෙන් උපේක්‍ෂා පාරමිතාව දත යුතුයයි මෙසේ දශ පාරමිතාවෝ මෙහිලා ලැබෙත්. මෙහි උපේක්‍ෂා පාරමිතාවම බලවත් කොට එයම දේශනාවට නගන ලදී.

එසේම මෙහි මහා සත්වයන්ගේ මහත් භෝගස්කන්ධය ද මහත් වූ ඥාති සමුහයාද අත්හැර මහබිනික්මන් සදිසිව ගෙයින් නික්මීමද, එසේ නික්ම ලාභ සත්කාර පිළිතුල් කිරීමෙන් අනුන්ගේ සම්භාවනය පරිහරණයට කැමැත්තහුගේ පැවිදි ලිඬිගය නොගෙන නිරවශේෂ ප්‍රවුජ්‍යාගුණ අදිටන් කොට ගෙන උතුම් සුවයෙන් විසීමද, උතුම් අල්පේච්ඡ භාවය ද, උතුම් විවේකයෙහි ඇලීමද, මැදහත් වීමේ අදහසින් තමාගේ කායජීවිත දෙකිනි නිරපේක්‍ෂභාවය ද, අනුන් විසින් තමන් කෙරෙහි කරන ලද විප්‍රකාරයන් ඉවසීමද, උත්කෘෂ්ට බවට ගිය කෙලෙස් කපාහරින පැවතුම් ඇති බවද, බෝධි සම්භාර ධර්මයන්ට ප්‍රතිපක්‍ෂ වූ ක්ලේශ ධර්මයන්ගේ තුනී භාවයෙන් රහතුන්ගේ මෙන් හැම තන්හි මැදහත් බැවින් මනාකොට පිහිටුවන ලද ලෝක ධර්මයන්ගෙන් නොගැලිසිටීමද, සියලු පාරමිතාවන්ගේ මුදුන වූ උපේක්‍ෂා පාරමිතාවගේ මුදුන් පත් වීමද යන මේ ආදී ගුණානුභාවයෝ පැහැදිලි කළ යුත්තාහ.

**පසළොස්වන
මහාලෝම නංස වර්තයයි.
උපේක්‍ෂා පාරමිතාව නිමවන ලදී.**

- 363. "සුධංකුල් යො සොමනසොසො අයොසර හිසෙන ච සොනනජො මුග පකෙබ්බා කපිරාජා සචච සච්චා යො"
- 364. " චට්ඨ කො මච්ඡ රාජා ච කණා දීපායනො ඉසී සුතසොමො පුන ආසිං සාමො ච එකරාජහු උපෙක්කා පාරමී ආසී ඉති චුත්තං මහෙසිනා"

"සුධංකුල් යො" යනාදිය උද්දාන ගාථාවෝය. එහි "හිසෙන" යනු 'හිස' යන්නෙන් මහා කඤ්චන වර්තය දක්වයි. "සොනනජො" යනු මෙයින් සෝනපණ්ඩිත වර්තය දක්වයි. එසේම "මුග පකෙබ්බා" යනු "මුගපකබ්බ"

යන්නෙන් තේමිය පණ්ඩිත වර්තය දක්වයි. "උපෙකතා පාරමී" ශිර්ෂයෙන් මහා ලෝමහංස වර්තය දක්වයි. "ආසි ඉතිචුක්තං මහෙසිනා" යනු "සාරිපුත්තය, නුඹට දැන් දේශනා කරන ලද්දේ යම්සේද, මෙසේ මේ ආකාරයට මහත් වූ දාන පාරමී ආදී බෝධි සම්භාර ධර්මයන් සෙවීමෙන් බෝධිසත්ව වූ මහර්ෂි වූ මා විසින් එකල්හි වසන ලද්දේ, පුරුදු කරන ලද්දේ, හැසිරෙන ලද්දේ, පිළිපදින ලද්දේ විය, වූයේය යන අර්ථයයි. දැන් පාරමිතා සම්පුණ්ණ කිරීම වශයෙන් බොහෝකල් පැවතියාවූ මෙහි කියන ලද්දාවූද නොකියන ලද්දාවූද තමන් වහනසේගේ දුෂ්කර ක්‍රියාව එක්කොට යම් අර්ථයක් සඳහා එය පවත්වන ලද්දේද එය ද කෙටියෙන් දැක්වීමට "එවං බහුවිධං" යනාදී ගාථාව දේශනා කළහ.

එහි "එවං" යනු මේ කියන ලද ක්‍රමයෙන් "බහුවිධං දුක්ඛං" යනු අකිත්ති පණ්ඩිත ආදීන්ගේ කාලයෙහි කරකොළ ආදිය ආහාර වූ නිසාත් එයද යාවකයාට දී ආහාරයෙන් තොරවීම ආදියෙන්ද බහුවිධ වූ නානප්‍රකාර දුක්ද, එසේම කුරුරාජාදී කාලයෙහි ශක්‍රසම්පත් සමාන "සමපතනිව" සම්පත්ද "බහු විධා" නානප්‍රකාරය. "භවාහවෙ" යනු කුඩා වූද මහත් වූද භවයෙහි, නැතහොත් භවාහව යනු වෘද්ධිභානි, විවිධාකාර වූ දුක් අනුභව කොට එවායින් නොපෙළෙමින් ද විවිධාකාරවූ සම්පත් අනුභවකොට ඒවායින් නො අදිනු ලබමින්ද පාරමී සම්පුණ්ණ කිරීමෙහි නියැලුනෙකම වී එයට සුදුසු ප්‍රතිපත්තියෙහි යෙදුනේ උතුම් වූ අනුත්තර වූ සම්මා සම්බෝධි සඬ්ඛ්‍යාත සවිඥානා ඥානයට පැමිණියේ වෙමි, අවබෝධ කළේ වෙමි'යි යන අර්ථයයි. දැන් යම් පාරමිතාවන්ගේ සම්පුණ්ණ කිරීමක් සඳහා මෙබඳු දුෂ්කර වයඹාවක් බොහෝ කලක් පවත්වන ලද්දේ ද ඒවා නිරවශේෂයෙන් සම්පුණ්ණ කළ බවත් එය කරණ කොට ගෙන පැමිණිය යුතු එලයට තමන් වහන්සේ පැමිණි බවද දැක්වීමට "දක්ඛා දානබ්බකං දානං සීලං පුරෙඤ්චසෙසනො" යනාදිය දේශනා කරන ලදී. එහි "දක්ඛා දානබ්බකං දානං" යනු එකල්හි අනුත්තර වූ සම්මා සම්බෝධිය අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස අග්‍රයාන ප්‍රතිපදාවට පිළිපත්නාවූ මහා බෝධි සත්වයන් විසින් දිය යුතු බාහිර රාජ්‍යාදී දෙය්‍ය ධර්ම ද, අභ්‍යන්තර ශරීරඝ්‍රිත ඇස් ආදිය ද දී පරිත්‍යාග කොට එහෙයින්ම උතුම් වූ ධන පරිත්‍යාගය, පුත්‍රපරිත්‍යාගය, දාර (භාර්යා) පරිත්‍යාගය, අඬුග පරිත්‍යාගය, රාජ්‍ය පරිත්‍යාගය යන පඤ්ච මහා පරිත්‍යාගය කෙළවර කොට ඇති දාන පාරමී, දාන උපපාරමී, දාන පරමත්ථ පාරමී වශයෙන් ප්‍රභේද ගත වූ දානය නිරවශේෂයෙන් සම්පාදනය කොට යන අර්ථයයි. එහි අකිත්ති බ්‍රාහ්මණ කාලයෙහි සඬ්ඛ බ්‍රාහ්මණ කාලයෙහි යන මේ ආදී මෙහි ආවාචුද, මෙහි සඳහන් නොවූ විසය්භ සිටු කාලයෙහි චේලාම කාලයෙහිද යන මේ ආදී කාලයන්හි ද වශයෙන් මහා පුරුෂයන්

දාන පාරමිතාව පිරු ආත්මභාවයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. නියත වශයෙන්ම සස පණ්ඩිත කාලයෙහි :-

"හික්ෂාව සඳහා පැමිණි සක් බමුණා දෑක ස්වකීය ආත්මය පරිත්‍යාග කෙළෙමි. දීම කරණ කොට ගෙන මා හා සමවූවෙක් නැත. මේ මාගේ දාන පාරමිතාවයි" (ජාතක පාලිය)

මෙසේ ආත්ම පරිත්‍යාග කරන්නාවූ බෝසතුන්ගේ දාන පාරමිතාව පරමාර්ථ පාරමි නම් විය. සෙසු ආත්මභාවයන්හි සුදුසු පරිදි දාන පාරමිතා දාන උපපාරමිතාවෝ දත යුක්තාහ.

"සීලං පුරෝචසෙසතො" යනු එසේම නිරවශේෂ වශයෙන් කායික සංවරය, වාවසික සංවරය, කායවාග් සංවරය, ඉන්ද්‍රිය සංවරය, භෝජනයෙහි පමණ දැනීම, සුපිරිසිදු ආජීවය යන මේ ආදී බෝධිසත්ව ශීලය සම්පූණ් කරන්නහු විසින් ශීල පාරමි, ශීල උපපාරමි, ශීල පරමාර්ථ පාරමි යයි ප්‍රභේද ගත පිරිය යුතු සියලු ශීලය පුරා මනාකොට සම්පාදනය කොට. මෙහිද සීලවනාගාරාජ කාලයෙහි වම්පෙය්‍ය නාගාරාජ කාලයෙහි යයි මේ ආදී මෙහි ආ කාලයන්හි ද, මෙහි සඳහන් නොවූ මහා කපි කාලයෙහි ඡද්දන්ත කාලයෙහි යන මේ ආදී කාලයන්හි ද වශයෙන් මහා සත්වයන් ශීල පාරමිතාව පිරු ආත්ම භාවයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. නියත වශයෙන් වනාහි උන්වහන්සේ සඬිකපාලව උපන් කල්හි :-

"හුල්වලින් විදින කල්හි ද අඩයට්ටලින් අනින කල්හි ද වැදි පුත්‍රයන් කෙරෙහි නො කිපෙමි. මේ මාගේ ශීල පාරමිතාවයි. (ජාතක පාලිය)

මෙසේ ආත්ම පරිත්‍යාග කරන්නාවූ බෝසතුන්ගේ ශීල පාරමිතාව පරමාර්ථ පාරමිතා නම් විය. සෙසු ජාතිවල වනාහි පාරමිතා උපපාරමිතාවෝ දත යුක්තාහ.

"නෙකඛමම පාරමීං ගන්තවා" යනු ත්‍රිවිධ වූ මහානිෂ්ක්‍රමණයෙහි පාරමිතාවේ පරතෙරට ගොස්. එහි යුධඤ්ජය කාලයෙහි. සෝමනස්ස කුමාර කාලයෙහි යන මේ ආදී මෙහි ආ කාලයන්හිද මෙහි සඳහන් නොවූ හත්ඵල කුමාර කාලයෙහි මඛාදේව කාලයෙහි යන මේ ආදී කාලයන්හි ද මහාරාජ්‍යය අත්හැර නෛෂ්ක්‍රමපාරමිතාව පිරු ආත්මභාවයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. නියත වශයෙන්ම චූල සුතසෝම කාලයෙහි:-

"අනටපත් මහරජය කෙළ පිඩක් මෙන් දුරු කෙළෙමි. පරිත්‍යාග කරන්නාවූ මට එහි ඇල්මක් නම් නොවී ය. මේ මාගේ නෛෂ්ක්‍රමය

පාරමිතාවයි. (ජාතකය පාලිය)

මෙසේ ඇලුම් නැති බැවින් රාජ්‍යය හැරදමා නික්මෙන්නාවූ බෝධි සත්වයන්ගේ නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව පරමාර්ථ පාරමි නම් විය. සෙසු ජාතිවල සුදුසු පරිදි පාරමිතා උපපාරමිතාවෝ දත යුත්තාහ.

"පණ්ඩිතෙ පරිපුච්ඡිතා" යනු කුමක් කුශලද? කුමක් අකුශලද? කුමක් සාවද්‍ය ද? කුමක් නිරවද්‍ය ද? ආදී වශයෙන් කුශලාදී ධර්ම හා කම්පල විභාගය ද සත්වයන්ට උපකාර එළවන්නාවූ නිවැරදි කමායනත, ශිල්පායනත, විද්‍යසථානාදිය ද පණ්ඩිත නුවණැත්තන්ගෙන් විමසා මෙයින් ප්‍රඥා පාරමිතාව දක්වයි. එහි විධුර පණ්ඩිත කාලයෙහි, මහා ගෝවින් ද පණ්ඩිත කාලයෙහි, කුද්දාල පණ්ඩිත කාලයෙහි, අරක පණ්ඩිත කාලයෙහි, බෝධි පරිබ්‍රාජක කාලයෙහි, මහෝෂධ පණ්ඩිත කාලයෙහි යන මේ ආදී වශයෙන් ප්‍රඥා පාරමිතාව පිරු ආත්මභාවයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. නියත වශයෙන්ම සේනක පණ්ඩිත කාලයෙහි :-

"ප්‍රඥාවෙන් පරික්‍ෂා කර බලන්නාවූ මම බමුණෙකු දුකින් මිදුවෙමි.
ප්‍රඥාවෙන් මා හා සමාන වූවෙක් නැත. මේ මාගේ ප්‍රඥා පාරමිතාවයි.
(ජාතකපාලිය)

මෙසේ පසුම්බිය තුළට ගිය සඨයා දක්වන්නාවූ බෝධිසත්වයන්ගේ ප්‍රඥා පාරමිතාව පරමාර්ථ පාරමි නම් විය.

"විරියං කඤ්ඤා උත්තමං" යනු සමයක් සම්බෝධියට පමුණුවන්නට සමත් බැවින් උතුම් වූ වියඝිය, වියඝී පාරමිතාව කොට උපදවා. එහි මහා සීලව රාජ කාලයෙහිද, පඤ්චායුධ කුමාර කාලයෙහිද, මහා වානරින්ද කාලයෙහිද වශයෙන් මේ ආදී ජාතීන්හි වියඝී පාරමිතාව පිරු ආත්ම භාවයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. නියත වශයෙන් මහාජනක කාලයෙහි :-

"තෙර නොදක්නාවූ සයුර මැද මා හා කැටිව මුහුදට පැමිණි සියලු මිනිස්සු නැසුනහ. මාගේ සිතෙහි අන්‍ය ප්‍රකාරයක් නො වූයේය. මේ මාගේ වියඝී පාරමිතාවයි.

මෙසේ මහා සමුද්‍රය තරණය කරන්නාවූ බෝධිසත්වයන්ගේ වියඝී පාරමිතාව පරමාර්ථ පාරමි නම් විය.

"බන්ධියා පාරමිං ගන්තවා" යනු අධිවාසන ඝෞන්ති ආදී ඝෞන්තිය අතිශය උසස් තත්වයට පමුණුවන්නාවූ ඝෞන්ති පාරමිතාවෙහි ඉහළට

කෙළෙවරට ගොස්, ඤාන්ති පාරමිතාව සම්පාදනය කොට යන අරියයි. එහි මහා කපි කාලයෙහි ද, මහිස රාජ කාලයෙහි ද, රුරුමීග රාජ කාලයෙහි ද, ධම්ම දේවපුත්ත කාලයෙහි ද යන මේ ආදී වූ ඤාන්ති පාරමිතාව පිරු ආත්ම භාවයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. නියත වශයෙන්ම උන්වහන්සේ ගේ ඤාන්තිවාදී කාලයෙහි.

"තියුණු පොරවකින් සිත් පිත් නැතියෙකුට මෙන් මාහට කොටන කල්හි කාසි රජු කෙරෙහි නො කිපෙමි. මේ මාගේ ඤාන්ති පාරමිතාවයි"

මෙසේ අචේතන භාවයෙන් මෙන් මහා දුක් අනුභව කරන බෝසතුන්ගේ ඤාන්ති පාරමිතාව පරමාර්ථ පාරමි නම් විය.

"කඤ්ඤා දළභමධිධ්‍යානං" යනු කුශල සමාදාන අධිෂ්ඨානයද ඒ ඒ පාරමි ධම් සමාදානය හා එයට උපකාරක ධර්මයන්ගේ සමාදානයද පිළිබඳ අධිෂ්ඨානය දැඩිකොට, ලිහිල් නොකොට. ඒ ඒ වුන සමාදානය නොනවතින සව භාවයෙන් අධිෂ්ඨාන කොට යන අරියයි. එහි ජෝතිපාල කාලයෙහිද, සරහඬිග කාලයෙහිද නිමිරාජ කාලයෙහිද යන මේ ආදී වූ අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව පිරු ආත්ම භාවයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. නියත වශයෙන්ම උන්වහන්සේගේ තේමිය කුමාර කාලයෙහි :-

"මට මවුපියෝ අප්‍රිය නොවෙති. මහා සම්පත්ද අප්‍රිය නොවේ. සඵඤ්ඤාඥානයම මට ප්‍රිය වේ. එබැවින් වුනය අධිෂ්ඨාන කෙළෙමි.

මෙසේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට වුන අධිෂ්ඨාන කරන උන්වහන්සේගේ අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව පරමාර්ථ පාරමි නම් විය.

"සච්ච වාචානුරකකිය" යනු සත්‍ය වචනය රැක ජීවිත අනතුරක් ඇති කල්හිද අනායාසී ව්‍යවහාරය අඟවියක් මෙන් පිළිකුල් කරමින් දුරු කොට සියලු ආකාරයෙන් අවිසංවාදී බව රැකීම එහිදී කපිරාජකාලයෙහිද සත්‍යතාපස කාලයෙහිද, මත්සරාජ කාලයෙහිද යන මේ ආදී වූ සත්‍යපාරමිතාව පිරු ආත්මභාවයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. නියත වශයෙන්ම මහා සුතසෝම කාලයෙහි.

"සත්‍ය වචනය රක්තෙමි මගේ ජීවිතය පුජා කොට එක් සියයක් රජවරුන් මිදුවෙමි. මේ මාගේ සත්‍ය පාරමිතාවයි"

මෙසේ දිවිපුදා සත්‍යය රකින බෝධි සත්වයන්ගේ සත්‍ය පාරමිතාව පරමාර්ථ පාරමිතා නම් විය.

"මෙතනාය පාරමිං ගන්තවා" යනු සියලු සත්වයන් කෙරෙහි සීමාවකින් තොරව හිතවැඩි එළවීම ලක්ෂණ කොට ඇති මෙමතියෙහි පරතෙරට ඉතාමත් ඉහළ තත්වයට පැමිණ. එහිදී චූලධම්පාල කාලයෙහි ද මහා සීලවරාජ කාලයෙහිද, සාම පණ්ඩිත කාලයෙහිද යන මේ ආදී වූ මෙමතී පාරමිතාව පිරු ඇත්ම භාවයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. නියත වශයෙන්ම උන්වහන්සේගේ සුවණ්සාම කාලයෙහි:

"කිසිවෙක් මා බිය නොගන්වයි. මමද කිසිවෙකුහටත් භයනොවෙමි. මෙමතී බලයෙන් පිහිට ලද්දෙමි මහා වනයෙහි එකල්හි සිත අලවා වාසය කෙළෙමි"යි

මෙසේ ජීවිතය ද නො බලා මෙමතී වඩන්නහුගේ මෙමතී පාරමිතාව පරමාර්ථ පාරමි නම් විය.

"සමමානනාවමානනෙ" යනු සකස් කොට පූජා සත්කාරාදියෙන් බුහුමන් කිරීමෙහිද, කෙළ ගැසීමාදියෙන් අවමන් කිරීමෙහිද සියලු ලෝක ධර්මයන්හිද සමව, සමසින් ඇතිව වෙනසකට පත් නොවූවෙක්ව උතුම් වූ අනුන්තර වූ සවිඥානාඥානය අවබෝධ කෙළෙමි" යන අර්ථයයි. එහිදී වානරින්ද කාලයෙහි ද, කාසිරාජ කාලයෙහි ද, බේම බ්‍රාහ්මණ කාලයෙහි ද අධිධීසෙන පරිබ්‍රාජක කාලයෙහි ද මේ ආදී වූ උපේක්ෂා පාරමිතාව පිරු ඇත්ම භාවයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. නියත වශයෙන්ම මහාලෝම හංස කාලයෙහි :

"මිනී ඇටයක් කොට්ටය කොට ගෙන සොහොනෙහි සයනය කරමි. ගොපලු දරුවෝ අවුත් නන් වැදුරුම් විසුළු රූ දක්වති"යි

මෙසේ ගම් දරුවන් විසින් කෙළ ගැසීම් ආදියෙන්ද මල් මාලා සුවඳ ආදී උපහාරයන්ගෙන් ද සැපයුක් එළවන කල්හිදු උපේක්ෂාව නො ඉක්මවන්නාවූ බෝධි සත්වයන්ගේ උපේක්ෂා පාරමිතාව පරමාර්ථ පාරමි නම් විය.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ

365. "එවං බහුවිධං දුක්ඛං සපම තනී ව බහුවිධ
භවාභවෙ අනුභවිත්වා පතොතා සමෙතාධි මුත්තමන්ති"
(වරියා පිටක)

"මෙසේ නානප්‍රකාර දුක් ද නානප්‍රකාර වූ සම්පත් ද කුඩාවූද මහත් වූද

හවයෙහි අනුභව කොට උතුම් වූ සඵඥතාඥනයට පැමිණියෙමි”යි සම්මා සම්බෝධිය අවබෝධ කර ගැනීමට මේ හදාකල්පයෙහි තමන් වහන්සේ විසින් කරන ලද දුෂ්කර වයභාව කෙටියෙන් දේශනා කොට

366. "දුච්චා දාතබ්බ නං දානං සීලං පුරෙඤ්ඤාසෙනො
නෙකබ්බමෙම පාරමිං ගන්තවා පනෙනා සමොධි මුත්තමං.

367. "පණ්ඩිතෙ පරිපුළ්ඡිච්චා විරියං කඤ්ඤාන උත්තමං
බන්ධනියා පාරමිං ගන්තවා පනෙනා සමොධි මුත්තමං.

368. "කඤ්ඤා දුළුභමධිට්ඨා නං සච්ච වාචානුරකිං ය
මෙත්තාය පාරමිං ගන්තවා පනෙනා සමොධි මුත්තමං.

369. "ලාභාලාභෙ යසායසෙ සම්මානනාවමානනෙ
සබ්බස්ස සමකො හුච්චා පනෙනා සමොධි මුත්තමන්ති.
(වරියා පිටක)

"දිය යුතු දේ පරිත්‍යාග කොට අනවශේෂ වශයෙන් ශීලය සම්පූර්ණකොට මහාහිනිෂ්ක්‍රමණයෙහි කෙළවරට පැමිණ උතුම් වූ සඵඥතා ඥානයට පැමිණියෙමි.

පණ්ඩිතයන් විචාරා උත්තම වියදී කොට ඤාන්ති පාරමිතාවගේ කෙළවරට පැමිණ උතුම් වූ සඵඥතා ඥානයට පැමිණියෙමි.

අධිෂ්ඨානය දැකිකොට සත්‍ය වචනය සංරක්ෂණය කොට මෙහි පාරමිතාවගේ කෙළවරට ගොස් උතුම් වූ සමයක් සම්බෝධියට පැමිණියෙමි.

ලාභ අලාභ දෙකින්ද යස අයස දෙකින්ද ආදරයෙහි හා අනාදරයෙහි ද යන සියල්ලෙහි සම සිත් ඇතිව අතිශයින් උතුම් වූ සමයක් සම්බෝධියට පැමිණියෙමි.යි

තමන් වහන්සේ විසින් මනාකොට පුරන ලද දශපාරමිතාවෝ දක්වති.

මෙතැන් සිට මහාබෝධියාන පුත්පත්තියෙහි හටගත් උත්සාහ ඇති කුලපුත්‍රයන්ට බෝධිසම්භාර ධර්මයන්හි නානප්‍රකාර කෞශල්‍යය පිණිස සියලු පාරමිතාවන්ගේ "පකිණික ක කථා" ප්‍රකීර්ණක කථාව කිව යුත්තිය.

මේ එහි ප්‍රශ්න කමයයි :

- 01. ඒ පාරමිතාවෝ නම් කවරහු ද?
- 02. කවර අර්ථයකින් පාරමිහු නම් වෙත් ද?
- 03. ඔවුහු කීවැදුරුම් වෙත් ද?
- 04. ඔවුන්ගේ ක්‍රමය කවරේ ද?
- 05. ලක්ෂණ රස, ප්‍රත්‍යුපස්ථාන, පදස්ථානයෝ කවරහු ද?
- 06. ඔවුන්ගේ ප්‍රත්‍ය කවරේ ද?
- 07. සංක්ලේශය කවරේ ද?
- 08. පිරිසිදු වීම කවරේ ද?
- 09. ප්‍රතිපක්ෂ ධර්මය කවරේ ද?
- 10. ප්‍රතිපදාව කුමක් ද?
- 11. විභාගය කවරේ ද?
- 12. සඬිග්‍රහය කවරේ ද?
- 13. සම්පාදන උපාය කවරේ ද?
- 14. කොපමණ කලකින් සම්පාදනය වේද?
- 15. ආනිසංසය කවරේ ද?
- 16. ඔවුන්ගේ ඵලය කවරේ ද? යනුයි.

මේ එහි විසඳුමයි

01. "කා පනෙනා පාරමියෝ" මේ පාරමිතාවෝ නම් කවරහුද යත් ? තෘෂ්ණා, මාන, දෘෂ්ටි යන කෙලෙස්වලින් නොමැඩුනා වූ කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍යයෙන් හත්පසින් රක්තා ලද දානාදී ගුණයෝ පාරමිහු නම් වෙති.

02. "කෙනධෙය්න පාරමියෝ" කවර අර්ථයකින් පාරමිහු නම් වෙත් ද? යත් ඒ දානශීලාදී ගුණ විශේෂ යෝගය කරණකොට ගෙන සත්වයින්ට උතුම් වන බැවින් මහා සත්ව වූ බෝධිසත්වයෝ "පරම" වෙති. උන්වහන්සේලාගේ භාවය හෝ කමය "පරම" වේ. දානාදී ක්‍රියාවෝය. නැතහොත් පුරානුයි "පරම" නම්. දානාදී ගුණයන් පුරන්තා, පාලකයා යන අර්ථයෙන් බෝධිසත්වයෝ "පාරම" වෙති. පරම වූ බෝධිසත්වයන්ගේ මෙය (ගුණය) හෝ ස්වභාවය හෝ කමය "පාරමි" නම් වේ. දානාදී ක්‍රියාවෝමය. නැතහොත් ගුණවිශේෂය කරණ කොට ගෙන සෙසු සත්වයන් තමා කෙරෙහි බැඳ ගනිනුයි (මහා සත්වයෝ "පරම" වෙති) නැතහොත් සංක්ලේශ මලයෙන් ආහාර්ථයෙන්, ඉතා අධිකව පිරිසිදු වේනුයි (මහා

සත්වයෝ 'පරම' නම් වෙති) උතුම් වූ නිව්වාණයට විශේෂයෙන් පැමිණේනුයි (මහා සත්ත්වයෝ පරම නම් වෙති) නැතහොත් පරලොව ප්‍රමාණ වූ ඥානවිශේෂයෙන් මේ ලෝකය මෙන් පිරිසිදු දැනීනුයි (මහා සත්ත්වයෝ පරම නම් වෙති.)

ඉතා බෙහෝ වූ ශීලාදී ගුණ සමූහය තමාගේ සිතෙහි බහානුයි (මහා සත්වයෝ පරම නම් වෙති) ආත්මයයි කියන ලද ධර්මකායයෙන් අනාවු නොහොත් විරුද්ධ වූ අනර්ථ කර වූ කෙලෙස් නැමති සොරුන් සමූහය පෙලානුයි මහාසත්වයෝ "පරම" නම් වෙති. "පරමසස අයං" යනාදිය ඉහත සඳහන් පරිදි මෙහිද යෙදිය යුතුය. නැතහොත් පාරයයි කියන ලද නිවන් අරමුණු කොටගෙන පිරිසිදු වෙයි, සත්වයන් ද පිරිසිදු කෙරෙයි. ඒ නිව්වාණයෙහි සත්ත්වයන් බදි. යොදවයි. හෝ ඒ නිවනට පැමිණෙයි, යයි, පමුණුවයි හෝ පාරමි නම් වේ. තත්වු පරිද්දෙන් නිවන අවබෝධ කෙරේනුයි හෝ පාරමි නම්වේ. ඒ නිවනෙහි සත්වයන් බහානුයි හෝ පාරමි නම් වේ. සත්වයන්ගේ කෙලෙස් ආදිය ඒ නිවනෙහි ලා වෙහෙසට පමුණුවානුයි හෝ පාරමි නම් වේ. එනම් මහා පුරුෂයෝ ය. උන්වහන්සේගේ ස්වභාවය හෝ කම්පය පාරමිතා නම් වේ. දානාදී ක්‍රියාවෝමය. මේ ක්‍රමයෙන් "පාරමි" ශබ්දයෙහි අර්ථය දන යුතුය.

03. "කච්චිධා" ඒ පාරමිතාවෝ කී වැදූරුම් වේද? යන ප්‍රශ්නයෙහි කෙටියෙන් දශ වැදූරුම් වෙති. ඒ පාරමිතාවෝ වනාහි ස්ථිරූප වශයෙන් පාලියෙහි ආවාහුමය. එහෙයින් කීහ.

"එකල සුමේධ පණ්ඩිතයෝ බුද්ධ කාරක ධර්මයන් සොයන්නෝ පෙර බුදුවරයන් විසින් පුරුදු කළ, පිළිපදින ලද පළමු වන දාන පාරමිතාව දුටහ" යනාදියයි. එසේම "ස්වාමීනි බුද්ධ කාරක ධර්මයෝ කෙතෙක් වෙන්ද? ශාරිපුත්‍රයෙනි, බුද්ධ කාරක ධර්මයෝ වනාහි දසදෙනෙක් වෙති. කවර දහයක් ද යන්? ශාරිපුත්‍රය, දානය බුද්ධ කාරක ධර්මයකි. ශීලය, නෛෂ්ක්‍රමයය, ප්‍රඥාව, වියඝීය, ක්‍ෂාන්තිය, සත්‍යය, අධිෂ්ඨානය, මෛත්‍රිය, උපේක්‍ෂාව, බුද්ධ කාරක ධර්මයෝ ය. ශාරිපුත්‍රය, මේ දහය බුද්ධ කාරක ධර්මයෝ වෙති'යි යන මෙය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළහ. සුගත වූ ශාස්තෘෂ්‍යන් වහන්සේ මෙය වදාරා අන්‍ය වූ මේ කාරණයද වදාළහ.

"දානය, ශීලය, නෛෂ්ක්‍රමයය, ප්‍රඥාව, පස්වෙනිව වියඝීය, ක්‍ෂාන්තිය, සත්‍යය, අධිෂ්ඨානය, මෛත්‍රිය, උපේක්‍ෂාව, යන මේවා දස පාරමිතාවෝය."

සමහරු වනාහි සයවැදූරුම් යයි කියති. ඒ වනාහි මේ දශ

පාරමිතාවන්ගේ සංග්‍රහ වශයෙන් කියන ලදී. ඒ සංග්‍රහය මතුවට විස්තර වන්නේය.

04. "කො තාසං කමො" ඔවුන්ගේ ක්‍රමය කවරේ ද? යන ප්‍රශ්නයෙහි "ක්‍රමය" නම් දේශනා ක්‍රමයයි. එයද ප්‍රථම සමාදානහේතුකය. සමාදානය පුරුද්ද හේතුකොට ඇත්තේයයි යම්සේ මුල දී සොයා ගන්නා ලද්දේ ද සමාදන්වන ලද්දේ ද එසේම දේශනා කරන ලද්දේය. එහි දානය ශීලයට බොහෝ උපකාර ඇත්තේයයි ද සුවසේ පිරිය හැක්කේයයිද එය පළමුව දේශනා කරන ලදී. ශීලයෙන් හාත්පසින් අල්වාගන්නා ලද දානය මහත්ඵල වේ, මහානිසංස වේයයි දානයෙන් අනතුරුව ශීලය වදාරණ ලදී. ශීලය නෛෂ්ක්‍රමයෙන් හාත් පසින් අල්වා ගන්නා ලද්දේ, නෛෂ්ක්‍රමය ප්‍රඥාවෙන් හාත්පසින් අල්වා ගන්නා ලද්දේ, ප්‍රඥාව වියථියෙන් හාත්පසින් අල්වාගන්නා ලද්දේ, වියථි ඝාන්තියෙන් හාත්පසින් අල්වා ගන්නා ලද්දේ, ඝාන්තිය සත්‍යයෙන් හාත්පසින් අල්වා ගන්නා ලද්දේ, සත්‍යය අධිෂ්ඨානයෙන් හාත්පසින් අල්ලා ගන්නා ලද්දේ, අධිෂ්ඨානය මෙමතියෙන් හාත්පසින් අල්ලාගන්නා ලද්දේ මෙමතිය උපේක්‍ෂාවෙන් හාත්පසින් අල්වා ගන්නා ලද්දේ මහත්ඵල වේ, මහානිසංස වේයයි මෙමතියෙන් අනතුරුව උපේක්‍ෂාව වදාරණ ලදී. උපේක්‍ෂාව වනාහි කරුණාවෙන් හාත්පසින් අල්වාගන්නා ලද්දේයයි ද කරුණාවද උපේක්‍ෂාවෙන් හාත්පසින් අල්වා ගන්නා ලද්දේයයිද දතයුතුය. මහාකරුණික වූ බෝධිසත්වවරු වනාහි කෙසේ නම් සත්වයන් කෙරෙහි උපේක්‍ෂාවන්නෝ වෙත් ද? උපේක්‍ෂා කළයුත්තන් කෙරෙහි මද කලක් උපේක්‍ෂක වූවාහු වෙති, සියලුන්හිම සියලු කල්හිම නොවෙතියි සමහරු කියති. අන්‍යයෝ වනාහි සත්වයන් කෙරෙහි උපේක්‍ෂා කරන්නාහු නොවෙති. සත්වයන් විසින් කළ විප්‍රකාරයන්හි උපේක්‍ෂක වෙත් යයි කියති.

එහි තවත් ක්‍රමයක් නම්, බොහෝ දෙනා කෙරෙහි පැවතීම හේතුකොට ගෙන ද, සියලු සත්වයන්ට සාධාරණ හෙයින් ද අල්පවූ ඵල ඇති හෙයින් ද සුවසේ කළහැකි බැවින් ද පළමු කොට දාන පාරමිතාව වදාරණ ලදී.

ශීලයෙන් දායක ප්‍රතිග්‍රාහක දෙපක්‍ෂයේ ශුද්ධිය වන හෙයින් ද පරානුග්‍රහය කියා පරපීඩා වැළැක්ම කී හෙයින් ද කිරියා ධම්මය කියා අකිරියා ධම්මය කී හෙයින් ද, හෝග සම්පත්ති හේතු කියා භවසම්පත්ති හේතුව කී හෙයින් ද දානයට අනතුරුව ශීලය වදාරණ ලදී.

නෛෂ්ක්‍රමයෙන් ශීලසම්පත්තිය සිදුවන හෙයින් කාය වචි

සුවර්තය කියා මනෝ සුවර්තය කී හෙයින් ද පිරිසිදු සිල් ඇත්තාහට පහසුවෙන්ම ධ්‍යානය සමාද්ධි වන හෙයින් කම්පාපරාධ ප්‍රභාණයෙන් ප්‍රයෝග සිද්ධිය කියා කල්ලොපරාධ ප්‍රභාණයෙන් ආගය ශුද්ධිය කී හෙයින් ද විනිකකම ප්‍රභාණයෙහි සිටියහුගේ පරිශුච්චාන ප්‍රභාණය කී හෙයින් ද ශීලයට අනතුරුව නෛෂ්ක්‍රමය වදාරණ ලදී.

ප්‍රඥාවෙන් නෛෂ්ක්‍රමයෙහි සිද්ධිය පිරිසිදු වන හෙයින් ද ධ්‍යානයක් නැති කල්හි ප්‍රඥාවක් නැති බව කී හෙයින් ද (ප්‍රඥාව සමාධිය අසන්න කාරණය කොට ඇත්තේය. සමාධිය ප්‍රඥව ප්‍රත්‍යස්ථානය හෙවත් වැටහෙන ආකාරය කොට ඇත්තේය) සමථ නිමිත්ත කියා උපේක්‍ෂා නිමිත්ත කී හෙයින් ද පරහිතධ්‍යානයෙන් පරවැඩ පිණිස පැවති කරුණෝපාය කෞශල්‍යය කී හෙයින් ද නෛෂ්ක්‍රමයට අනතුරුව ප්‍රඥා පාරමිතාව වදාරණ ලදී.

වීයඝාරම්භයෙන් ප්‍රඥාවගේ කෘත්‍යය සිද්ධවන හෙයින් ද සත්ව ශුන්‍යතාධර්මනිද්ධ්‍යානක්‍ෂාන්තිය කියා සත්වයන්ට හිත පිණිස ආරම්භවුවහුගේ නොමසුරු බව කී හෙයින් ද, උපේක්‍ෂා නිමිත්ත කියා ප්‍රග්‍රහ නිමිත්ත කී හෙයින් ද, පරික්‍ෂා කොට කරන සුළු බව කියා උච්චාන වීයඝී කී හෙයින් ද (පරික්‍ෂාකොට කරන සුළු තැනැත්තාගේ උත්සාහය විශේෂ ඵල ගෙන දෙයි) ප්‍රඥාවෙන් අනතුරුව වීයඝී පාරමිතාව වදාරණ ලදී.

වීයඝීයෙන් පරාපකාර ඉවසීම සිදුවන හෙයින් ද, (වීයඝී ඇති තැනැත්තේ වනාහි පටන් ගත් වීයඝී ඇති හෙයින් සත්ව සංස්කාරයන් විසින් එළවන ලද දුක් මැඩ පවත්වා වාසය කරයි) වීයඝීයට ඉවසීම අලංකාරවන හෙයින් ද, (වීයඝී ඇත්තහුගේ වනාහි ඉවසීම හොබෙතේය) ප්‍රග්‍රහ නිමිත්ත කියා සමථ නිමිත්ත කී හෙයින් ද, අත්‍යාරම්භයෙන් උද්ධව්ව දෝස ප්‍රභාණය කී හෙයින් ද, (ධර්ම නිද්ධ්‍යාන ක්‍ෂාන්තියෙන් වනාහි උද්ධව්ව දෝසය ප්‍රතිණ වෙයි.) වීයඝී ඇත්තහුට සාක්‍ෂාත් කිරීම (නොනැවතී කිරීම) කී හෙයින් ද, (ක්‍ෂාන්තිය බහුලකොට ඇත්තා වනාහි උඩඟු නොවුයේ නොනැවතී ක්‍රියා කරන්නේ වෙයි.) අප්‍රමාද වුවහුට අනුන්ට වැඩ කිරීමෙහි ප්‍රත්‍යුපකාර තෘෂ්ණාව නැති බව කී හෙයින් ද (ඇති සැටියෙන් ධම්මාවබෝධය ඇති කල්හි තෘෂ්ණාව නොවේ) අනුන්ට හිත වැඩ කිරීමට පටන් ගැනීම වෙයි. උත්තමයන් විසින් අනුන් කළ දුක් ඉවසීම කරනු ලැබෙයි කී හෙයින් ද වීයඝීයට අනතුරුව ක්‍ෂාන්තිය කියන ලදී.

සත්‍යය කරණකොට ගෙන ක්‍ෂාන්තියෙහි බොහෝ කල් පැවැත්ම වන හෙයින් ද අපකාර කරන්නාගේ අපකාර ක්‍ෂාන්තිය කියා ඔහුට උපකාර

කිරීමෙහි විසංවාද නොවීම (සත්‍යය) කී හෙයින් ද ඤාන්තියෙන් අපවාද වචන කම්පනය කොට සත්‍යවාදීභාවය අත් නොහැරීම කී හෙයින් ද සත්ව ශුන්‍යතා ධර්ම නිද්ධානන ඤාන්තිය වදාරා ඔහු විසින් වචන ලද ඥාන සත්‍යය වදාළ හෙයින් ද ඤාන්තියට අනතුරුව සත්‍ය පාරමිතාව වදාරණ ලදී.

අධිෂ්ඨානය කරණ කොට ගෙන සත්‍යය සිද්ධ වනහෙයින් (ස්ථිර අධිෂ්ඨානය ඇත්තහුටම විරතිය සිද්ධ වේ) අවිසංවාදී භාවය වදාරා එහි නිශ්චලභාවය කී හෙයින් (සත්‍යයෙන් සත්‍යය ගලපන තැනැත්තේම දානාදියෙහි ප්‍රතිඥාවට අනුරූපව නිශ්චලව පවතී.) ඥාන සත්‍යය කියා බෝධිසම්භාර ධර්මයන්හි පැවැත්ම හා නැවැත්ම කී හෙයින් (යථාභූත ඤාණයෙන් යුක්ත වූ තැනැත්තේම බෝධිසම්භාර ධර්මයන් අධිෂ්ඨාන කරයි. ඒවා කොට නිමවයි) ප්‍රතිපක්‍ෂයන් කෙරෙන් කම්පනය වීමත් නැති බැවිනුයි සත්‍ය පාරමිතාවට අනතුරුව අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව වදාරණ ලදී.

මෙමතීය කරණ කොට ගෙන අනුන්ට වැඩ කිරීමෙහි සමාදානා ධර්මයානය සිද්ධ වන හෙයින් අධිෂ්ඨානය වදාරා හිත ඵලවීම කී හෙයින් (බෝධිසම්භාර ධර්මයන්හි සිටින්නේ මෙමතී විහරණ ඇත්තේ වේ.) නිශ්චල අධිෂ්ඨානයෙන් යුක්ත වූවහුගේ සමාදානය කෝප නොකිරීමෙන් සමාදානය සිද්ධ වන හෙයින් ද අධිෂ්ඨානයට අනතුරුව මෙමතී පාරමිතාව වදාරණ ලදී.

උපේක්‍ෂාව හේතුකොට ගෙන මෙමතීය විසුද්ධ වන හෙයින් ද සත්වයන් කෙරෙහි හිත ඵලවීම කියා ඔවුන් විසින් කරන ලද අපරාධයන්හි උදාසීන භාවය කී හෙයින් මෙමතී භාවනාව වදාරා තන්තියසසඳු භාවනාව වදාළ හෙයින්ද හිත කැමැත්තා වූ සත්වයන් කෙරෙහිද උපේක්‍ෂා ඇත්තේයයි ආශ්වයඪී ගුණ ඇතිබව වදාළ හෙයින්ද මෙමතීයට අනතුරුව උපේක්‍ෂාව වදාරණ ලදී යයි මෙසේ මේ පාරමිතා ධර්මයන්ගේ දේශනා ක්‍රමය දත යුතුය.

05. "කානී ලකඛණ රස පච්චුපට්ඨාන පදට්ඨානානී" ලක්‍ෂණ, රස, ප්‍රත්‍යුපස්ථාන පදස්ථානයෝ කවරහු ද? යන ප්‍රශ්නයෙහි සාමාන්‍යයෙන් පාරමිතාවෝ අනුන්හට අනුග්‍රහ කිරීම ලක්‍ෂණ කොට ඇත්තෝ ය. අනුන්ට උපකාර කිරීම රස හෙවත් කෘතිය කොට ඇත්තෝ ය. නැතහොත් කම්පිත නොවීම රසය කොට ඇත්තෝ ය. හිතෙහිභාවය ප්‍රත්‍යුපස්ථානය හෙවත් වැටහෙන ආකාරය හෝ ඵලය කොට ඇත්තෝ ය. නැතහොත් බුද්ධත්වය ප්‍රත්‍යුපස්ථාන කොට ඇත්තෝ ය. මහා කරුණාව පදස්ථාන හෙවත් ආසන්න කරණය කොට ඇත්තෝ ය. නැතහොත් කරුණාව හා උපාය කෞශල්‍යය පදස්ථාන කොට ඇත්තෝ ය.

විශේෂයෙන් වනාහි යම් හෙයකින් කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍ය ඥානයෙන් පිරිසිදුගන්නා ලද තමාගේ ජීවිතය හා උපකාරණ පරිත්‍යාග වේතනාව "දාන පාරමිතා" දාන පාරමිතා නම් වේද, කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍ය ඥානයෙන් පිරිසිදු ගන්නා ලද කායවාක් සුවර්තය අථවශයෙන් නොකටයුතු දෙයින් වැළකීම හා කළයුතු දේ කිරීමේ වේතනාදීහු "සීල පාරමිතා" ශීල පාරමිතා නම් වේද, කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍ය ඥානයෙන් පිරිසිදු ගන්නා ලද ආදීනව දුක්ම පෙරදුරි වූ කාමභවයන්ගෙන් නික්මීමේ සිත ඉපිදවීම "නෙකංමම පාරමිතා" නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතා නම් වේද, කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍ය ඥානයෙන් පිරිසිදු ගන්නා ලද ධර්මයන්ගේ සාමාන්‍ය විශේෂ ලක්ෂණාවබෝධය "පඤ්ඤා පාරමිතා" ප්‍රඥා පාරමිතා නම් වේද, කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍ය ඥානයෙන් පිරිසිදු ගන්නා ලද කයින් හා සිතින් පරහට වැඩ කිරීමෙහි පැවතියාවූ උත්සාහය "වීරිය පාරමිතා" වීර්ය පාරමිතා නම් වේද, කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍ය ඥානයෙන් පිරිසිදු ගන්නා ලද සත්වසංස්කාරයන් විසින් කරණ ලද අපරාධයන් ඉවසීමත් එසේ ඉවසීම වශයෙන් පැවතියා වූ අද්වේෂය ප්‍රධාන කොට ඇති සිත් ඉපිද වීමත් "බන්ධි පාරමිතා" ඤාන්ති පාරමිතා නම් වේද, කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍ය ඥානයෙන් පිරිසිදු ගන්නා ලද වීරති වේතනා ආදී ප්‍රභේද ඇති අවිසංවාදනය හෙවත් බොරු නොකීම "සච්ච පාරමිතා" සත්‍ය පාරමිතාව නම් වේද, කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍ය ඥානයෙන් පිරිසිදු ගන්නා ලද අවල සමාධිෂ්ඨානය හෙවත් සමාදන් වන ලද ධර්මයන්හි නිශ්චල පිහිටීම හා එබඳු ආකාරයෙන් පැවති සිත් ඉපිද වීම "අධිධාන පාරමිතා" අධිෂ්ඨාන පාරමිතා නම් වේද, කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍ය ඥානයෙන් පිරිසිදු ගන්නා ලද ලෝකයාට හිත සැප එළවීම, අථවශයෙන් අව්‍යාපාදය "මෙතනා පාරමිතා" මෛත්‍රී පාරමිතා නම් වේද, කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍ය ඥානයෙන් පිරිසිදු ගන්නා ලද ආලය හා ක්‍රෝධය නසන්නා වූ, තමාට ප්‍රිය වූ ද අප්‍රිය වූ ද සත්ව සංස්කාරයන් කෙරෙහි සම පැවැත්ම "උපෙකඛා පාරමිතා" උපේක්ෂා පාරමිතා නම් වේද

එහෙයින් දාන පාරමිතාව පරිත්‍යාගය ලක්ෂණ කොට ඇත්තේය. දෙය සධ්‍යයෙහි හෙවත් දෙන දෙයෙහි ලෝභය නැති කිරීම රසය හෙවත් කෘතිය කොට ඇත්තේය. වස්තුවෙහි නො ඇලීම ප්‍රත්‍යුපස්ථාන හෙවත් වැටහෙන ආකාරයයි. නැතහොත් භව සම්පත්තිය ප්‍රත්‍යුපස්ථානයයි. පරිත්‍යාග කළ යුතු වස්තුව පදස්ථානය හෙවත් ආසන්න කාරණයයි.

ශීල පාරමිතාව සීලන හෙවත් කය වචන දෙක සුරැකිව තබා ගැනීම ලක්‍ෂණ කොට ඇත්තේය. නැතහොත් මනාකොට පිහිටුවීම, කුසල ධර්මයන්ට ආධාර බව ලක්‍ෂණ කොට ඇත්තේයයි කියන ලද්දේවෙයි. දුසිල් බව නැසීම රසය කොට ඇත්තේය. නැතහොත් නිරවද්‍ය බව රසය කොට ඇත්තේය. පිරිසිදු බව ප්‍රත්‍යුපස්ථානයයි. හිරි ඔතප් දෙක ප්‍රදස්ථානයයි. (පදනමයි.)

තෛෂ්කුම්‍ය පාරමිතාව කාමයෙන් ද භවයෙන් ද නික්මීම ලක්‍ෂණ කොට ඇත්තේය. එහි ආදීනව ප්‍රකට කිරීම රසය කොට ඇත්තේය. එම කාමයන්ට හා භවයන්ට පිටුපානා බව ප්‍රත්‍යුපස්ථානයයි. සංවේගය ප්‍රදස්ථානයයි.

ප්‍රඥා පාරමිතාව යථා ස්වභාවය අවබෝධ කිරීම ලක්‍ෂණ කොට ඇත්තේය. නැතහොත් දක්‍ෂ දුනුවායෙකු විසින් විදින ලද ශරවේධයක් මෙන් නොපැකිළ ප්‍රතිවේධය ලක්‍ෂණ කොට ඇත්තේය. පහතක් මෙන් ගෝචර වූ ධර්මයන්ගේ බැබළීම රසය කොට ඇත්තේය. වනයට ගිය ස්වදේශිකයකු මෙන් මුළු නොවීම ප්‍රත්‍යුපස්ථානයයි. සිතේ එකඟකම ප්‍රදස්ථානයයි. නැතහොත් වතුසත්‍යය ප්‍රදස්ථානයයි.

වියඪී පාරමිතාව උත්සාහය ලක්‍ෂණ කොට ඇත්තේය. උපස්තම්භනය හෙවත් සිතට අනුබල දීම රසය කොට ඇත්තේය. නොපසු බැස්ම ප්‍රත්‍යුපස්ථාන කොට ඇත්තේය. වියඪාරම්භ වස්තු ප්‍රදස්ථාන කොට ඇත්තේය. නැතහොත් සංවේගය ප්‍රදස්ථාන කොට ඇත්තේය.

ක්‍ෂාන්ති පාරමිතාව ඉවසීම ලක්‍ෂණ කොට ඇත්තේය. ඉෂ්ටානිෂ්ඨ ධර්මයන් ඉවසීම රසය කොට ඇත්තේය. ඉවසීම ප්‍රත්‍යුපස්ථාන කොට ඇත්තේය. නැතහොත් අවිරෝධය ප්‍රත්‍යුපස්ථාන කොට ඇත්තේය. තත්වු පරිද්දෙන් දැකීම ප්‍රදස්ථාන කොට ඇත්තේය.

සත්‍ය පාරමිතාව අවිසංචාදනය හෙවත් කාරණය අනුන්ට නොවැරදවී ලක්‍ෂණ කොට ඇත්තේය. ඇති සැටි ප්‍රකට කිරීම රසය කොට ඇත්තේය. වචන වල යහපත් බව ප්‍රත්‍යුපස්ථාන කොට ඇත්තේය. සුරත භාවය හෙවත් විනීත බව ප්‍රදස්ථාන කොට ඇත්තේය.

අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව බෝධි සම්භාර ධර්මයන්හි නොසැලී පිහිටීම ලක්‍ෂණ කොට ඇත්තේය. ඒ බෝධි සම්භාර ධර්මයන්ට ප්‍රතිපක්‍ෂ වූ ධර්මයන් මැඩ පැවැත්ම රසය කොට ඇත්තේය. ඒ බෝධි සම්භාර ධර්මයන්හි නිශ්චල

භාවය ප්‍රත්‍යුපස්ථාන කොට ඇත්තේය. බෝධි සම්භාර ධර්මයන්ම පදස්ථාන කොට ඇත්තේය.

මෙහි පාරමිතාව සත්වයන් කෙරෙහි හිතාකාරයෙන් පැවැත්ම ලක්ෂණ කොට ඇත්තේය. හිත එළවීම රසය කොට ඇත්තේය. නැතහොත් ක්‍රෝධය දුරු කිරීම රසය කොට ඇත්තේය. සෞම්‍යභාවය ප්‍රත්‍යුපස්ථාන කොට ඇත්තේය. සත්වයන්ට මනාප බව දැක්වීම පදස්ථාන කොට ඇත්තේය.

උපේක්ෂා පාරමිතාව මධ්‍යස්ථාකාරයෙන් පැවැත්ම ලක්ෂණ කොට ඇත්තේය. සාධාරණ (සම) බව දැක්වීම රසය කොට ඇත්තේය. කෝපය හා ඇලීම සංසිදුවීම ප්‍රත්‍යුපස්ථාන කොට ඇත්තේය. කම්‍ය සුකිය කොට ඇති බව සැලකීම පදස්ථාන කොට ඇත්තේය.

මෙහිද කරුණාවෙන් සහ උපාය කෞශල්‍යයෙන් පරිගෘහිත බව දානාදීන්ගේ පරිත්‍යාගාදී ලක්ෂණයට විශේෂණ භාවයෙන් කිවයුතුය. කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍යයෙන් පරිගෘහිත වූ දානාදිය බෝධි සත්වයන්ගේ සන්තානයෙහි පැවතියා වූ පාරමිතාවන්ට වෙති.

06. "කො පච්චයො" ඔවුන්ගේ ප්‍රත්‍යය කවරේද? යන ප්‍රශ්නයෙහි ප්‍රථමකොටම අභිනිහාරය හෙවත් මුල් ප්‍රාර්ථනාව පාරමිතාවන්ට ප්‍රත්‍යය වෙයි. එය වනාහි

" මනුසුන්‍යනං ලිඛිත සමපත්ති හේතු සත්ථාරදස්සනං
පබ්බජ්ජා ගුණ සමපත්ති අධිකාරොච ඡන්දනා
අට්ඨ ධම්ම සමොධානා අභිනිහාරො සමිජ්ඣති ති (ජාතක පාලි)

"මිනිසන් බව, ලිඛිත සම්පත්තිය, හේතු සම්පන්න බව, දිවමන් බුදුන් දැකීම, පැවිද්ද, අෂ්ටසමාපත්ති සඬ්ඛ්‍යාත ගුණ සම්පත්තිය, ජීවිත පරිත්‍යාග සඬ්ඛ්‍යාත අධිකාරය, කුශලච්ඡන්ද ඇති බව යන අට දහමුත් එක්වීම හේතු කොට ප්‍රාර්ථනාව (අභිනිහාරය) සමෘද්ධ වෙයි." .

මෙසේ කියන ලද අෂ්ට ධර්මයන්ගේ එක්වීමෙන් සම්පාදිතව "තිණ්ණානං නාරෙය්‍යං, මුත්තො මොචෙය්‍යං, දන්තො දමෙය්‍යං, සන්තො සමෙය්‍යං, අස්සන්ථො අස්සාසෙය්‍යං, පරිනිබ්බුතො පරිනිබ්බාපෙය්‍යං, සුද්ධො සොධෙය්‍යං, බුද්ධො බොධෙය්‍යං," (සසරින් එතරව සවිසතුන්ද එතර කරවමි, කෙලෙසුන් කෙරෙන් මිදී සියලු සතුන් මුදවමි, දමනය වී ලෝකයා දමනය කරමි. සන්සිදී සන්සිඳුවමි. සැනසී ලෝවැස්සන් සනසමි,

පිරිනිවියෙම් සත්වයන් ද පිරිනිවමි, පිරිසිදු වූයෙම් සෙසු සත්වයන් ද පිරිසිදු කරවමි, බුදු වී සත්වයන්ට අවබෝධ කරවමි) යයි මෙසේ පැවැතියේ අභිනිහාරයයි. හෙවත් මුල් ප්‍රාර්ථනාවයි. එය අභිශේෂයෙන් සියලු පාරමිතාවන්ට ප්‍රත්‍යය වේ. එම අභිනිහාර ප්‍රවෘත්තියෙන් මනුෂ්‍යට පාරමිතාවන්ගේ සෙවීම, වැටහීම, සමාදානය, අධිෂ්ඨානය, නිෂ්පත්තිය යන මේ සියල්ල මහා පුරුෂයන්ට හමුවේ.

එහි "මනුස්ස තනං" යනු මිනිසන් බවයි. මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයක සිටම බුදුබව පතන්නාහුගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ වේ. නාග සුර්ණාදී ජාතීන්හි සිටියහුගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ නොවේ. කුමක් හෙයින්ද යත්? බුදුබවට තුසුදුසු බැවිනි.

"ලිඛිත සම්පතනි" යනු මිනිසන් බවෙහි සිටියත් පුරුෂයාගේම ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ වෙයි. ස්ත්‍රියකගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ නො වේ. පණ්ඩක, නපුංසක, උභතොධ්‍යක්ඛ්‍යජනකයන්ගේ හෝ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ නො වේ. කුමක් හෙයින්ද යත්? ඉහත සඳහන් කාරණය නිසාත් ලක්ෂණයන්ගේ පිරිපුන් බවක් නොමැති නිසාත්ය. මෙය වදාරණ ලදී. "අධ්‍යානමෙතං හිකංචෙ අනවකාසො, යං ඉතී අරහං අස්ස සමමා සමබුද්ධො" (මහණෙනි, යම්හෙයකින් ස්ත්‍රියක අරහත් සමයක් සම්බුද්ධ වේය යන මේ කරුණ විද්‍යාමාන නොවේ. එය හේතු රහිතය.) යන විස්තරයයි. එබැවින් මනුෂ්‍ය ජාතියේ සිටියහුගේ වුවද ස්ත්‍රීලිඛිතයෙහි සිටියහුගේ හෝ පණ්ඩකාදීන් ගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ නො වේ.

"හෙතු" යනු උපනි:ශ්‍රය සම්පත්තිය හෙවත් ඒ ජාතියෙහි රහත් වීමට නිසි පින් ඇති බවයි. මිනිස් පිරිමියෙකු වුවද උපනිශ්‍රය සම්පන්න වුවහුගේ ම ප්‍රාර්ථනාව සිද්ධ වෙයි. සෙස්සන්ගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ නො වෙයි.

"සපාරදස්ස නං" යනු බුදුකෙනෙකුගේ හමුවීමයි. ජීවමාන බුදුකෙනෙකුන් වහන්සේගේ හමුවෙහිදී ම බුදුබව පතන්නාහුගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ වේ. බුදුන් පිරිනිවී කල්හි සෑයක් සම්පයෙහි හෝ බෝමුලහෝ පිළිමයක් හෝ පසේ බුදු හෝ බුදුසව්වන් හෝ සම්පයෙහි පතන්නාහුගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ නො වෙයි. කුමක් හෙයින්ද යත්? අධිකාරයාගේ බලවත් බවක් නොමැති හෙයිනි. අධ්‍යායනයාගේ උදාරභාවය නිසා බුදුවරයන්ගේ හමුවෙහි කළ පැතීමම සමෘද්ධ වේ. ඒ පිණිස කරන ප්‍රාර්ථනාව බලවත් බවට පැමිණීමෙනි.

"පබ්ඡා" යනු හඟවත් වූ බුදුන්ගේ සම්පයෙහි ප්‍රාර්ථනා කරතත්

කම්චාදී ක්‍රියා වාදී තාපසයන් හෝ හික්‍ෂුන් ගේ සම්පයෙහි පැවිදි වුවහුගේම ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ වේ. ගිහි වේගයෙහි සිටියහුගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ නො වේ. කුමක් හෙයින්ද යත්? බුදුබවට සුදුසු නොවන බැවිනි. මහා බෝධිසත්වයෝ වනාහි පැවිදි වුවාහුම සමාසක් සම්පබෝධියට පැමිණෙති. ගිහි වුවාහු නො පැමිණෙති. එබැවින් ප්‍රණීධාන කාලයෙහිද පැවිදි වේගයම සුදුසු වෙයි. ඒ (පැවිදිද) වනාහි කිසියම් ගුණ සම්පත්තියක පිහිටීමක් බැවිනි.

"ගුණසම්පන්න" යනු අභිඥා ආදී ගුණ සම්පත්තියයි. පැවිදි වුවත් පඤ්ච අභිඥා අණ්ට සමාපත්ති ලාභිහුගේම ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ වේ. කියන ලද ගුණ සම්පත්තීන්ගෙන් තොර වුවහුගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ නො වේ. කුමක් හෙයින්ද යත්? පාරමි මොනවාදැයි විමසා බැලීමෙහි අසමත් බැවිනි. උපනි:ශ්‍රය සම්පත්තියෙන් හා අභිඥා සම්පත්තියෙන් යුක්ත වූ මහා පුරුෂයෝ කළ අභිනිහාර ඇත්තාහු තෙමේ ම පාරමි සොයන්නට සමර්ථ වෙති.

"අධිකාරො" යනු අධික වූ උපකාරයයි අධිකවූ පරිත්‍යාගයයි කියන ලද ගුණයෙන් යුක්ත වූයේ ද යමෙක් තමාගේ ජීවිතයන් බුදුවරුන්ට පුද එකල අධික වූ උපකාරයක් කරන්ද ඔහුගේම ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ වෙයි. අනිකෙක්හුගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ නො වෙයි.

"ඡන්දනා" යනු කත්තු කමානා කුශලච්ඡන්දයයි. යට කී ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ යමෙකුට වනාහි බුද්ධකාරක ධර්මයන් සදහා යම් මහත් වූ කැමැත්තක්, මහත් වූ ප්‍රාර්ථනාවක්, මහත්වූ කත්තුකාමනාවක් හෙවත් කරනු කැමැත්තක් ඇත්තේද, ඔහුටම ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ වේ. අනිකක්හුගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ නො වේ. මෙහි ඡන්දමහත්වය පිළිබඳ මේ උපමාවක් වෙයි. යමෙක් වනාහි එකම ජලස්කන්ධයක් වූ සියලු සක්වළ ගැබ තමාගේ බාහු බලයෙන්ම පීනා එතරට යන්නට සමත් වෙත්ද හෙතෙම බුදුබවට පැමිණියෙහි අසා එය කළ නොහැක්කක් සේ නොඅදහන්නේ "මම එය පීනා එතරට යන්නෙමි"යි හටගත් කැමැත්ත ඇත්තේවේද, එහි හැකිලීමකට නො පැමිණේද එසේම යමෙක් පහවූ ගිනිදල් ඇති පහවූ දුම් ඇති අගුරුවලින් පිරුණු සියලු සක්වළ පයින් මඩිමින් ඉක්මවා එතරට යන්නට සමර්ථ වෙත්ද - පෙ - එහි හැකිලීමකට නො පැමිණේද, එසේම යමෙක් සැත්වලින්ද හුල්වලින්ද මනාකොට මුඛහත් තබන ලද තලයන්ගෙන් ද නිරතුරුව ගැවසීගත්තාවූ මුළු සක්වළ පයින් මඩිමින් ඉක්මවා -පෙ- එහි හැකිලීමකට නො පැමිණේ ද, එසේම යමෙක් සන උණපදුරෙන් නිරතුරුව ගැවසීගත් කටුවැල් වනයෙන් ගහන වූ මුළු සක්වළ විනිවිද එතරට යන්නට සමර්ථ වේද - පෙ- එහි හැකිලීමකට නො පැමිණේ

ද, එසේම යමෙක් සාරාසාධිතය කල්පලක්‍ෂයක් මුළුල්ලෙහි නරකයෙහි පැසී බුදුබවට පැමිණිය යුතුයයි අසා එය දුෂ්කර සේ නොඅදහන්නේ "මම එහි පැසී බුදුබවට පැමිණෙන්නෙමි. හටගත් කැමැත්ත ඇත්තේ වේද, එහි හැකිලීමකට නො පැමිණේද මේ ආදී ක්‍රමයෙන් මෙහි කැමැත්තෙහි මහත් බව දන යුතුය.

මෙසේ මේ අභිනිහාරය අධිග අටකින් සමන්විත වේ. අර්ථ වශයෙන් ඒ අට වැදූරුම් අධිගයන්ගේ එකතුවෙන් එසේ පැවති චිත්තභේදයයි දන යුතුය. ඒ අභිනිහාරය වනාහි මනාකොට සමයක් සම්බෝධියෙහි පිහිටුවීම ලක්‍ෂණ කොට ඇත්තේය. "අහෝ ඒකාන්තයෙන් මම උතුම් වූ සමයක් සම්බෝධිය අවබෝධ කරන්නෙමි නම් සියලු සත්වයන්ට හිතසුව එළවන්නෙමි"යි මේ ආදී ප්‍රාර්ථනාව රසය කොට ඇත්තේය. බෝධි සම්භාරයට හේතු බව ප්‍රභූපස්ථාන හෙවත් වැටහෙන ආකාරයයි. මහා කරුණාව ප්‍රදේශන හෙවත් ආසන්න කාරණය කොට ඇත්තේය. නැතහොත් උපනිශ්‍රය සම්පත් ප්‍රදේශන කොට ඇත්තේය. සිතිය නොහැක්කාවූ බුද්ධ භූමිය ද අප්‍රමාණ වූ සත්වලෝකයට වැඩ ද අරබයා පැවති සියලු බුද්ධ කාරක ධර්මයන්ට මුල් වූ ඉතා යහපත් වූ පරම කල්‍යාණ වූ අප්‍රමාණ ප්‍රභාව ඇති පුණ්‍ය විශේෂය කැපී දන යුතුය. යම් අභිනිහාර ධර්මයක පහලවීමත් සමගම මහාපුරුෂතෙම මහාබෝධි යාන ප්‍රතිපත්තියට බැසගත්තේ නම් වෙයි ද නියත භාවයට පැමිණීමෙන් එයින් නොනැවතීම සභාව කොට ඇතිබැවින් බෝධිසත්ව යන ව්‍යවහාරය ලබයි. සච්ඡකාරයෙන් සමයක් සම්බෝධියෙහි මොනවට ඇලුණු සිත් ඇති බවද බෝධි සම්භාර ශික්‍ෂාවන්හි සමර්ථ බවද උන්වහන්සේට පිහිටන්නේය. යට කී අභිනිහාරයන් සමෘද්ධ වීමෙන් මහා පුරුෂයෝ සච්ඡකාරාධිගමය පුච්ච ලක්‍ෂණ කොට ඇති සවයම්භු ඥානයෙන් මනාකොට සියලු පාරමිතාවන් සොයා දන සමාදන්ව පිළිවෙළින් පුරති. කළ මහාභිනිහාර ඇති සුමේධ පණ්ඩිත තෙමේ ද වනාහි එසේ පිළිපැද්දේය. එහෙයින් වදාරණ ලදී :-

"එබැවින් බුද්ධ කාරක ධර්මයන් දෙවිලොව හා මිනිස් ලොව ද ඒ ඇතුළු කොට දස දිගද සියලු ධර්ම ධාතුවෙහිද යන ඔබ්බොබ සොයමි. එසේ සොයන්නෙමි පළමුවන දාන පාරමිතාව දිටිමි" යි (ජාතක පාලිය)

විස්තරය වේ. ඒ අභිනිහාරයෙහි ප්‍රත්‍යයෝ සතර දෙනෙක් ද හෙතු සතර දෙනෙක්ද බලයෝ සතර දෙනෙක් ද දන යුත්තාහ. එහි සතර ප්‍රත්‍යයෝ කවරහු ද යත්? මේ ලෝකයෙහි මහා පුරුෂතෙම මහත් බුද්ධානුභාවයෙන් ආශ්වයථී වූ අද්භූත වූ ප්‍රාතිභායථී කරන්නා වූ

තරාගතයන් වහන්සේන් නමක් දකී ද ඔහු ඒ නිසා එය අරමුණු කොට "මේ ධර්මානුච වනාහි ඒකාන්තයෙන් මහත් ආනුභාව ඇත්තේය. යම් ධර්මානුචක් අවබෝධ කළ හෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙබඳු ආශ්වයඝී අද්භූත ස්වභාව ඇතිසේක. අවින්තඃචූ ආනුභාව ඇතිසේක" යනුවෙන් මහා බෝධියෙහි සිත පිහිටුවයි. උන්වහන්සේ ඒ මහානුභාව දර්ශනය නිසාම එය ප්‍රත්‍යය කොට සම්බෝධියෙහි ඇලෙන්නාහු එහි සිත පිහිටුවති. මේ මහාහිනිභාරය පිණිස වන්නාවූ පළමුවන ප්‍රත්‍යය යි.

තරාගතයන් වහන්සේගේ එසේ කියන ලද මහානුභාවය නොදකිත්ද එසේ වුවත් "භාග්‍යචූන් වහන්සේ මෙබඳු වූද මෙබඳු වූද ගුණ ඇත්තාහ"යි අසයි ද හෙතෙම එය නිසා එය ප්‍රත්‍යය කොට සම්බෝධියෙහි ඇලෙන්තේ එහි සිත පිහිටුවයි. මේ අහිනිභාරය පිණිස වන්නා වූ දෙවෙනි ප්‍රත්‍යයයි.

තරාගතයන් වහන්සේගේ යට කියන ලද මහානුභාවය නොදකිත්ද එය අනුන්ගෙන් නොඅසයිද එසේ ද වුවත් ධර්මය දේශනා කරන්නාවූ තරාගතයන් වහන්සේ වෙතින් "දසබල සමන්තාගතො හිකඛවෙ තරාගතො" (මහණෙනි තරාගතයන් වහන්සේ දශ බලයෙන් යුක්ත වන්නාහ) ආදී වශයෙන් බුද්ධානුභාව ප්‍රතිසංයුක්ත වූ ධර්මය අසයිද හෙතෙම එය නිසා එය ප්‍රත්‍යය කොට සම්බෝධියෙහි ඇලෙන්ගේ එහි සිත පිහිටුවයි. මේ අහිනිභාරයෙහි තෙවෙනි ප්‍රත්‍යයයි.

තරාගතයන් වහන්සේගේ යට කියන ලද ආකාරයේ මහානුභාවය නොම දකියි ද, අනුන්ගෙන් ද නො අසයි ද තරාගතයන් වහන්සේගේ ධර්මය ද නො අසයි ද, එසේ වුවත් උදාර අදහස් ඇති කළ්‍යාණාධිමුක්තිය හෙවත් යහපත් වූ කුශල කම්යන් කෙරෙහි නිශ්චය ඇති තැනැත්තා "මම මේ බුද්ධවංශය, බුද්ධ තත්තිය හෙවත් බුද්ධ වචනය, බුද්ධ ප්‍රවේණිය, බුද්ධ ධර්මතාවය පාරිපාලනය කරන්නෙමි"යි හැමවිටම ධර්මයටම සත්කාර කරන්නේ, ගරුකරන්නේ බුහුමන් කරන්නේ, පූජා කරන්නේ, ධර්මයට පුදන්නේ එය නිසා එය ප්‍රත්‍යය කොට සම්බෝධියෙහි ඇලෙන්තේ එහි සිත පිහිටුවයි. මේ අහිනිභාරය පිණිස වන්නා වූ සිවුවෙනි ප්‍රත්‍යයයි.

එහි මහාහිනිභාරය පිණිස පවත්නාවූ හේතු සතර කවරේද යත් ? - මෙහි මහා පුරුෂතෙම ස්වභාවයෙන්ම උපනිග්‍රය සම්පන්න වූයේ පළමු බුදුවරයන් කෙරෙහි කරන ලද ප්‍රාර්ථනා ඇත්තේ ද වෙයි. මෙය මහාහිනිභාරය පිණිස පවත්නා පළමු හේතුව වෙයි. නැවත ද මහාපුරුෂතෙම ස්වභාවයෙන්ම කරුණාදායාශ ඇත්තේ කරුණාවෙහි අළුතේ තමන්ගේ දිවිපුදා නමුත් සත්වයන් දුකින් මුදවනු කැමැත්තේ වෙයි.

මේ වනාහි මහානිනිභාරය පිණිස දෙවන හේතුව වෙයි. නැවත ද මහාපුරුෂ තෙම සියලු සසර දුකින්ද සත්ව හිත පිණිස දුෂ්කර වයඹාවෙන් ද බොහෝ කාලයක් ගැටෙන්නේ වැයම් කරන්නේ කැමතිවන ලද අර්ථ සිද්ධිවනතෙක් නොකලකිරුණේ තැනි ගත් බවක් නැත්තේ වෙයි. මේ වනාහි අභිනිභාරය පිණිස තුන්වන හේතුව වෙයි. නැවත ද මහා පුරුෂතෙම යමෙක් අභිතයෙන් වළක්වයි ද හිතෙහි යොදවයිද එබඳු කලාණ මිත්‍රයන් ඇසුරු කරන්නේ වෙයි. මේ වනාහි අභිනිභාරය පිණිස සිවුවෙනි හේතුව වෙයි.

මේ එහි මහාපුරුෂයාගේ උපනිග්‍රය සම්පත්තියයි :- ඒකාන්තයෙන්ම උන්වහන්සේගේ මේ අදහස සම්බෝධියට නැමුණේ, සම්බෝධියට විශේෂයෙන් නැමුණේ, සම්බෝධියට බරවුයේ වේද, එසේම සත්වයන්ට හිත පිණිස නැමුණේ වෙයි. ඒ කරුණකොටගෙන බෝධිසත්වයෝ වනාහි පළමු බුදුවරයන් සම්පයෙහි සම්බෝධිය පිණිස සිතින්ද වචනයෙන් ද මම ද මෙසේ වූ සමාසක් සම්බුද්ධව මනාකොටම සත්වයන්ට හිත සුව සිද්ධ කරන්නෙමි”යි ප්‍රාර්ථනා කරන ලද්දාහු වෙති. මෙසේ සම්පුණ් වූ උපනිග්‍රය සම්පත් ඇති බෝධිසත්වයන්ට මොවුහු උපනිග්‍රය සම්පත්තියට කාරණයෝ වෙති. යම් කාරණයන් ගෙන් යුක්ත වූ බෝධිසත්වයන් හට ශ්‍රාවක බෝධිසත්වයන් ගෙන් හා ප්‍රත්‍යෙක බෝධිසත්වයන්ගෙන් ද මහත් විශේෂයක් මහත් නානා තත්වයක් ඉන්ද්‍රිය වශයෙන් ද ප්‍රතිපත්ති වශයෙන් ද කුලලතා වශයෙන් ද ප්‍රකට වේ. (මේවා වනාහි ඒ උපනිග්‍රය සම්පත්තියට කරුණු වෙයි.)

මෙහි උපනිග්‍රය සම්පන්න මහා පුරුෂතෙම යම්සේ ප්‍රකට වූ ඉන්ද්‍රිය ඇත්තේ ප්‍රකට වූ ඥානය ඇත්තේ වෙයිද සෙසු ප්‍රත්‍යෙක බුද්ධ හා ශ්‍රාවක බෝධිසත්වයෝ එසේ නොවෙති. මහා පුරුෂයෝ පරහිත පිණිස පිළිපන්නෝ වෙති. තමහට හිත පිණිස නොවෙති. ඒ එසේමය. උන්වහන්සේ යම් සේ බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සැප පිණිස ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙවි මිනිසුන්ට අර්ථ පිණිස, හිත පිණිස, සැප පිණිස පිළිපන්නාහු වෙත් ද සෙස්සෝ එසේ පිළිපන්නාහු නොවෙති. එහිදී අවස්ථාවට උචිත ලෙස උපන් වැටහීමෙන්ද ස්ථාන අස්ථාන කුලලතාවෙන් ද දක්ෂතාවය එළවති. එසේම මහාපුරුෂතෙම ප්‍රඥාවෙන් දානාද්ධ්‍යාගය ඇත්තේ වෙයි. දානයෙහි ඇලුනේ වෙයි. දිය හැකි දෙයක් ඇති කල්හි දෙන්නේමය. දීමෙන් හැකිලීමකට නොපැමිණෙයි. නිරන්තරයෙන් බෙදාදෙන සුළු වෙයි. උපන් ආදර ඇත්තේ සතුටු සිතින්ම දෙයි. උදාසීන සිතින් නොදෙයි. මහත් වූ දානයක් දී නමුත් දීමෙන් සැහීමට පත් නො වෙයි. මදක් දීම ගැන කියනුම කවරේද? අනුන්ට, දන් දීමෙහි

උත්සාහ ඉපිදවීම පිණිස දානයෙහි ගුණ වණයයි. දානය පිළිබඳ වූ දහැමි කථා කියයි. අනුන්ට දෙන්නාවූ සෙස්සන් දකඳ සතුටු සිත් ඇත්තේ වෙයි. භය තැන්හිදී අනුන්ට අභය දෙයි. යන මේ ආදිය දානාධ්‍යානය ඇති මහා පුරුෂයාගේ දාන පාරමිතාව පිළිබඳ ලිඛිතයෝ (කරුණු) වෙති. එසේම ප්‍රාණසාතාදී පාප ධර්මයන්ගෙන් ලජ්ජා වෙයි. භයවෙයි. සත්වයන් වෙහෙසට පත් නොකරන ස්වභාව ඇත්තෙක් වෙයි. හෙතෙම එහෙයින් සැප ස්වභාවයෙන් යුක්ත වූයේ කපටි නොවූයේ මායා රහිත වූයේ සෘජු ස්වභාව ඇත්තේ සුවච වූයේ සුවච බව කරන ධර්මයෙන් යුක්ත වූයේ මෘදු ස්වභාව ඇත්තේ දැඩි නොවූයේ, අනතිමානී වූයේ වෙයි. යටත් පිරිසෙන් තණ සුලක් පමණකුදු අත්සතු දෙයක් නොගනියි. තම අතෙහි තබන ලද ණයක් හෝ ගෙන අතිකකු මුළා නොකරයි. තමා වෙත තබන ලද අනුන් සතු දේ මුළා වූ කල හෝ සිහි නැති කල ඔහුට හගවා යම්සේ එයඅනුන් අතට පත්නොවේද එසේ පවරා දෙයි. අනුන් අයත් දෙයෙහි ලෝභවූවෙක් නොවේ. ළාමක සිතකුදු නුපදවයි. ස්ත්‍රී ව්‍යසනාදිය දුරින්ම දුරුකරයි. ඇත්ත කියන්නේ, ඇත්තෙන් ඇත්ත ගළපන්නේ, බිඳුණු අය සමගි කරන්නේ, සමගි වුවන්ට අනුබල දෙන්නේ ප්‍රියවචන කියන්නේ, මද සිතහව ප්‍රවීඪිතම වූයේ, පළමුකොට කථාකරන්නේ, අඵචන් දේ කියන්නේ, ධර්මවාදී වූයේ, දැඩි ලෝභ නොවූයේ, ව්‍යාපාදයෙන් වෙන් වූ සිත් ඇත්තේ, කම්ය සමිකිය කොට ඇති ඥානයෙන් හා සත්‍යයට අනුලෝම වූ ඥානයෙන් යුක්ත හෙයින් වරදවා නොදක්නේ, කළගුණ දන්නේ කෘතවේදී වූයේ, වැඩිහිටියන් පුදන්නේ, පිරිසිදු දිවිපැවැත්ම ඇත්තේ, ධර්මයට කැමැත්තේ, අනුන්ද ධර්මයෙහි යොදවන්නේ, සවිප්‍රකාරයෙන් සත්වයන් අවැඩින් වළක්වන්නේ කළයුත්තෙහි යොදවන්නේ එහිදී තමාද කළයුත්තෙහි යෙදුනේ, තමා විසින් නොකළ යුත්තක් කළද වහාම එයින් ඉවත් වූයේ වෙයි. යන මේ ආදිය ශිලාධ්‍යානයෙන් යුක්ත වූ මහා පුරුෂයාගේ ශීල පාරමිතාවෙහි ලිඛිතයෝ වෙති.

එසේම මඳ වූ කෙලෙස් හා මඳ වූ නීවරණ ඇත්තේ වෙයි. පව්වේක අදහස් ඇත්තේ කලබල නොවීම බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි. පාපවිතක් උන්වහන්සේ ගේ සිතට නො පිවිසෙයි. විවේකයට පැමිණියා වූ උන්වහන්සේගේ සිත පහසුවෙන්ම සමාධිතවෙයි. සතුරු පක්‍ෂය කෙරෙහිද වහාම මෙන්සිත පිහිටුව යි. සෙස්සන් කෙරෙහි කියනුම කවරේද? සිහි ඇත්තේ වෙයි. බොහෝ කල් කළ කී දේ සිහි කරන්නේ වෙයි. නුවණැති වෙයි. ධර්මේෂ ප්‍රඥාවය යි කියන ලද විදර්ශනා ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. ඒ ඒ කළයුතු කාර්යයන්හි දක්‍ෂ වෙයි. සත්වයන්ට හිත ක්‍රියාවන්හි පටන්ගත් විෂාසී ඇත්තේ වෙයි. සියල්ල ඉවසන්නේ ක්‍ෂාන්ති

බලයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. අවල වූ අධිෂ්ඨානයෙන් ද දැඩි වූ සමාදානයෙන් ද යුක්ත වූයේ වෙයි. උපේක්‍ෂාවට කාරණාවූ ධර්මයන්හි උපේක්‍ෂා සිත් ඇත්තේ වෙයි. යන මේ ආදිය මහා පුරුෂයාගේ නෛෂ්ක්‍රමය අද්ධායාශයාදී වශයෙන් නෛෂ්ක්‍රමය පාරමී ආදීන්ගේ කාරණයෝ යයි දන යුක්තාහ.

මෙසේ මේ බෝධිසම්භාර ලිඬිගයන්ගෙන් හෙවත් කාරණ යන්ගෙන් යුක්ත වූ මහා පුරුෂයාහට "මහාභිනිභාරය සඳහා කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය හේතු වේ." යයි යමක් කියන ලද්දේ ද මේ එහි කෙටියෙන් කල්‍යාණ මිත්‍රයාගේ ලක්‍ෂණයි :- මේ ලෝකයෙහි කල්‍යාණ මිත්‍රතෙම ශ්‍රද්ධාවෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. ශීලයෙන් යුක්තවූයේ වෙයි. ශ්‍රැතයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. ත්‍යාගයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. වීර්යයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. සිහියෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. සමාධියෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි.

එහි ශ්‍රද්ධා සම්පන්නිය කරණ කොටගෙන තථාගතයන් වහන්සේගේ බුද්ධත්වය ද කමිය හා ඵලය ද අදහයි. ඒ කරණකොට ගෙන සමයක් සම්බෝධියට හේතු වූ සත්වයන් කෙරෙහි හිතේසී බව අත් නො හරියි. ශීලසම්පන්නියෙන් සත්වයන්ට ප්‍රිය වූයේ මනාප වූයේ වෙයි. ගරු වූයේ වෙයි. සම්භාවනා කටයුත්තේ වෙයි. වෝදක වෙයි. පාපයට ගනීා කරන්නෙක් වෙයි. අවවාද වශයෙන් කියන සුළු වුවෙක් වෙයි. වෝදනා වශයෙන් කියන වචන ඉවසන්නෙක් වෙයි.

ශ්‍රැත සම්පන්නිය කරණ කොටගෙන සත්වයන්ට හිතසුව එළවන්නා වූ ගැඹුරු වූ ධර්ම කථා කියන්නෙක් වෙයි. ත්‍යාග සම්පන්නිය කරණ කොට ගෙන අල්පේච්ඡ වෙයි. ලද දෙයෙහි සතුටුවන්නෙක් වෙයි. විවේකයෙහි ඇලුණේ වෙයි. කුලයා කෙරෙහි හා ගණයා කෙරෙහි නො ඇළුණේ වෙයි. වීර්ය සම්පන්නිය යෙන් සත්වයන්ට හිතවූ ප්‍රතිපන්නියෙහි පටන්ගත් වීර්ය ඇත්තේ වෙයි. සහි සම්පන්නියෙන් නිවැරදි ධර්මයෙහි එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි.

සමාධි සම්පන්නියෙන් නොවිසුරුණු සිත ඇත්තේ එකඟ වූ සිත් ඇත්තේ වෙයි. ප්‍රඥා සම්පන්නියෙන් අවිපරිතව දැන ගන්නෙක් වෙයි. හෙතෙම සිහියෙන් කුශලා කුශල ධර්මයන්ගේ ගතීන් සොයන්නේ ප්‍රඥාවෙන් සත්වයන්ගේ හිතාහිත තත්වු පරිදි දැන සමාධියෙන් එහි එක් සිත් ඇතිව වීර්යයෙන් සත්වයන් අහිතයෙන් වළක්වා හිතයෙහි යොදවයි. එහෙයින්

**"පියොව ගරු භාවනීයො වතතා ව වචනකං මො
ගමහීරං ව කථං කතතා නොවධානෙන නියොජකො"ති**

"ඇසුරු කරන්නන්ට පිය වන්නේ ද ගරුවන්නේ ද ගුණ වශයෙන් සම්භාවනා කටයුතු වන්නේ ද, අවවාද කියන්නේ ද, විවාල ප්‍රශ්න ඉවසන සුලු වන්නේ ද ගැඹුරු ධර්ම කියා දෙන්නේ ද ආශ්‍රිතයන් අස්ථානයෙහි නොයොදන්නේ ද (හේ කලාශාණ මිත්‍ර නම් වේ.) යයි කිය. මෙසේ ගුණයෙන් යුක්ත වූ කලාශාණ මිත්‍රයා නිසා මහාපුරුෂ තෙම තමාගේ හේතු (උපනිස්සය) සම්පත්තිය මනාකොට පිරිසිදු කරයි. සුවිසුද්ධ වූ ආසය ප්‍රයෝගද ඇතිව සිවුවැදූරුම් බලයන්ගෙන් යුක්ත වූයේ නොබෝකලකින් ම අෂ්ඨ අඬුගයන් එක්කොට මහාහිනිහාරය කරන්නේ නොනවත්තා ස්වභාව ඇත්තේ සම්බෝධිය පිහිටකොට ඇත්තේ බෝධිසත්ව භාවයෙහි පිහිටයි.

උන්වහන්සේට මේ බල සතර වෙයි. ආධ්‍යාත්මික බලය : ආත්ම සන්තිශ්‍රිතව ධර්ම ගෞරවයෙන් සමයක් සම්බෝධිය පිළිබඳව යම් අභිරුචියක්, ඒකාන්තයෙන් නැඹුරු වූ අදහස් ඇති බවක් වේද, යමක් කරණ කොටගෙන මහාපුරුෂ තෙම ආත්මාධිපති වූයේ ලජ්ජාඛ්‍යායාය ඇත්තේ අභිනිහාර සම්පන්න වූයේ, පාරමී පුරා සමයක් සම්බෝධියට පැමිණේ ද (ඒ ආධ්‍යාත්මික බලය යි.)

බාහිර බලය : අනුන් ඇසුරු කොට සමයක් සම්බෝධිය පිළිබඳව යම් අභිරුචියක්, ඒකාන්තයෙන් ඒ පිළිබඳ නැඹුරුවූ අදහසක් ඇත්තේවේද, යමක් කරණ කොටගෙන මහා පුරුෂතෙම ලෝකාධිපති වූයේ මානඛ්‍යායාය ඇත්තේ අභිනිහාර සම්පන්න වූයේ, පාරමී පුරා සමයක් සම්බෝධියට පැමිණේ ද(ඒ බාහිර බලය යි.)

උපනිශ්‍රය බලය : සමයක් සම්බෝධිය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පත්තියෙහි යම් කැමැත්තක්, ඒකාන්තයෙන් නැමුණා වූ සිත් ඇති බවක් වේද. යමක් කරණ කොට ගෙන මහා පුරුෂ තෙම තියුණු වූ ඉඳුරන් ඇත්තේ ප්‍රකටවූ ධාතු ඇත්තේ සිහිය ඇසුරු කළේ අභිනිහාරයන්ගෙන් යුක්තව පාරමී පුරා සමයක් සම්බෝධියට පැමිණේ ද (ඒ උපනිශ්‍රය බලය යි)

ප්‍රයෝග බලය: සමයක් සම්බෝධිය පිණිස එයට සුදුසු වූ යම් ප්‍රයෝග සම්පත්තියක් වේද සකසා කරන බවක් වේද යමක් කරණකොටගෙන මහා පුරුෂතෙම විසුද්ධ වූ ප්‍රයෝග ඇත්තේ නිරන්තරයෙන් ක්‍රියාත්මක වූ අභිනිහාරයෙන් යුක්ත වූයේ වි, සමයක්

සම්බෝධියට පැමිණේද (ඒ ප්‍රයෝග බලය යි.)

මෙසේ ප්‍රත්‍ය සතරකින් ද හේතු සතරකින් ද බල සතරකින් ද යුක්ත ව මූල පටන් අෂ්ඨාඬ්ඨ සමෝධානයෙන් සම්පාදනය කරන ලද මේ අභිනිභාරය තෙම පාරමිතාවන්ට මූල කාරණභාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. යම් ධර්මයකගේ පැවැත්ම හේතුකොටගෙන මහාපුරුෂයන් කෙරෙහි සිවුවැදුරුම් ආශ්චයඝී අද්භූත ධර්මයෝ පිහිටන්ද, එනම් : සියලු සත්ව සමුහයා තම ඹෟරස පුත්‍රයන් මෙන් ප්‍රිය වූ සිතින් ආරක්‍ෂා කෙරේ. උන්වහන්සේගේ සිත පුත්‍රන් කෙරෙහි කෙලසීම් වශයෙන් නොකෙලෙසේ. සත්වයන්ට හිතසුව එළවීම උන්වහන්සේගේ අද්ඛ්‍යාශයන් උත්සාහයන් වේ. තමාගේ බුද්ධ කාරක ධර්මයෝ ද මතුමන්තෙහි වැඩෙත්, මුහුකිරීමට යෙන් යම් හෙයකින් මහා පුරුෂ තෙම ඉතා උසස් වූ ප්‍රණයස්කන්ධයෙන් කුලඝස්කන්ධයෙන් යුක්ත වීම හේතු කොටගෙන සැප විහරණයෙන් යුක්ත වූයේ සත්වයන්ට දක්‍ෂිණාභී වූයේ උතුම් වූ ගෞරවස්ථානයක්ද අසමාන වූ පින් කෙතක් වෙයිද එහෙයිනි. මෙසේ නොයෙක් ගුණ ඇති නොයෙක් අනුසස් ඇති මහාභිනිභාරය (මූල ප්‍රාර්ථනාව) පාරමිතාවන්ට ප්‍රත්‍යය වෙ යයි දත යුතුය.

අභිනිභාරය යම්සේ පාරමිතාවන්ට ප්‍රත්‍යය වේද මහා කරුණාවන් උපාය කෞශල්‍යයන් එසේම පාරමිතාවන්ට ප්‍රත්‍යය වෙයි. එහි උපාය කෞශල්‍යය නම් බෝධි සම්භාරයන් වීමට නිමිති වූ කරුණු වූ දානාදිය පිළිබඳව ඇති ප්‍රඥාවයි. යම් මහා කරුණාවකින් හා උපාය කෞශල්‍යකින් යුක්ත වීම කරණකොටගෙන මහා පුරුෂයන්ගේ ආත්මසුඛ නිරපේක්‍ෂ බව ද, නිරතුරුව අනුන්ට වැඩ කිරීමෙහි නිරත බව ද, ඉතාමත් දුෂ්කර වූ මහා බෝධිසත්ව චරිතයන් කරණකොට කළකිරීමක් නැතිබවද, ප්‍රසාදය වැඩීම, දශීන, ශ්‍රවණ, අනුස්මරණ කාලයන්හිද සත්වයන්ට හිතසුව එළවීමට හේතු වන බවද සිද්ධ වන්නේ ය. ඒ එසේමය. උන්වහන්සේගේ ප්‍රඥාවෙන් බුද්ධත්වය සිද්ධවන්නේය. කරුණාවෙන් බුද්ධකාරක ධර්ම සිද්ධ වන්නේය. ප්‍රඥාවෙන් තමා එතර වෙයි. කරුණාවෙන් අනුන් එතර කරවයි. ප්‍රඥාවෙන් අනුන්ගේ දුකට දහගනියි. කරුණාවෙන් අනුන්ගේ දුක පිළියම් කිරීමට පටන් ගනී. ප්‍රඥාවෙන් දුකෙහි කලකිරෙයි. කරුණාවෙන් දුක පිළිගනියි. එසේම ප්‍රඥාවෙන් නිව්‍යාණයට අභිමුඛ වෙයි. කරුණාවෙන් සසරට පැමිණෙයි. එසේම කරුණාවෙන් සංසාරයට අභිමුඛ වෙයි. ප්‍රඥාවෙන් එහි නො ඇලෙයි.

ප්‍රඥාවෙන් සියලු තන්හිද නො ඇලෙයි. ප්‍රඥාව, කරුණාව අනුව ගිය හෙයින් සියලු සත්වයන්ට අනුග්‍රහ කිරීම පිණිස නොපවත්නේ නො වෙයි. කරුණාවෙන් සියලු සත්වයන්ට අනුකම්පා කරයි. කරුණාව, ප්‍රඥාව අනුව

ගිය බැවින් සියලු සත්වයන් කෙරෙහි නොඇලුනාවූ සිත් ඇත්තේ නොවෙයි. ප්‍රඥාවෙන් මමය මගේය යන හැඟීම නැතිවන්නේය. කරුණාවෙන් අලස බව හා බැගෑ බව නැතිවන්නේය. එසේම ප්‍රඥාවෙන් හා කරුණාවෙන් පිළිවෙළින් ආත්ම ස්වාමී බව හා පරස්වාමී බව, ධෛර්‍යවිච්චිබව, පරහට වැඩ සිද්ධිය, නිර්භයබව හා අහිංසකබව, ධර්මාධිපතිබව හා ලෝකාධිපති බව, කළඟුණ දන්නා බව, පුටේපකාර ඇති බව (තමාට උපකාර ලැබීමට පෙර උපකාර කරණ බව), මෝභය හා තෘෂ්ණාව දුරුකිරීම, විද්‍යා හා වරණයන් සම්පූර්ණ බව බල හා වෛශාරද්‍ය නිෂ්පත්තිය යන සියලුම පාරමිතා ඵලයට විශේෂයෙන් උපාය බැවින් ප්‍රඥා කරුණා දෙක පාරමී ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වේ. මේ ප්‍රඥා කරුණා දෙක පාරමී ධර්මයන්ට මෙන්ම මූල ප්‍රාර්ථනාවට ද ප්‍රත්‍යය වෙයි.

එසේම උස්සාහ, උම්මග්ග, අවජාන, හිතවරියා යන මේවා පාරමිතාවන්ට ප්‍රත්‍යයෝයයි දත යුත්තාහ. ඒවා බුද්ධත්වයට උත්පත්ති ස්ථාන වන බැවින් බුද්ධ භූමියයි කියනු ලැබේ එහි "උස්සාහ" නම් බෝධි සම්භාර ධර්මයන් නගා සිටුවන වියඊයයි. "උමමග්ග" නම් බෝධි සම්භාර ධර්මයන්හි උපාය කෞශල්‍යයවූ ප්‍රඥාවයි. "අවජාන" නම් අධිෂ්ඨානයයි. නිශ්චල අධිෂ්ඨාන ඇති බවයි. "හිතවරියා" නම් මෛත්‍රී භාවනාව හා කරුණා භාවනාවයි. එසේම තෙක්ඛම්ම, පටිච්චෙක, අලෝභ, අදොස, අමෝහ, නිස්සරණ යන ප්‍රභේද සහිත අද්ධ්‍යාගයෝ සය දෙනෙක් වෙති. නෛෂ්ක්‍රමය අද්ධ්‍යාගය හෙවත් ගිහිගෙයින් නික්මීමේ අදහස ඇති බෝධි සත්වයෝ වනාහි කාමයන්හි ගිහිගෙයි විසීමෙහි ද දොස් දක්නාහු වෙති. එසේම පටිච්චෙකාද්ධ්‍යාගය හෙවත් විචේකයෙහි අදහස් ඇති බෝධිසත්වයෝ රැස්වීමෙහි දොස් දක්නාහු වෙති. අලෝභ අදහස් ඇති බෝධිවසත්වයෝ ලෝභයෙහි දොස් දක්නාහු වෙති. අද්වේෂ අදහස් ඇත්තාහු දෙව්ෂයෙහි දොස් දක්නාහු වෙති. අමෝහ අදහස් ඇත්තාහු මෝහයෙහි දොස් දක්නාහු වෙති. නිස්සරණ අදහස් ඇති බෝධිසත්වයෝ සියලු බවයන්හි දොස් දක්නාහු වෙති. ඒ නිසා බෝධි සත්වවරයන්ගේ මේ අද්ධ්‍යාගයෝ සයදෙන දානාදී පාරමිතාවන්ට ප්‍රත්‍යයයයි දත යුතුය.

ලෝභාදියෙහි දොස් දැකීමෙන් ද අලෝභාදීන්ගේ අධිකභාවයෙන් ද තොරව දානාදී පාරමිතාවෝ සිද්ධ නො වෙති. අලෝභාදීන්ගේ අධික භාවයෙන් වනාහි පරිත්‍යාගාදියෙහි නැමුණු සිත් ඇති බව "අලෝභාද්ධ්‍යාගයාදිතා" යයි දත යුතුය. මේ අලෝභාද්ධ්‍යාගයාදීහු යම්සේද එසේම දානාද්ධ්‍යාගයාදීහු ද බුද්ධත්වය පිණිස පිළිපදින බෝධිසත්ව වරයන්ගේ දානාදී පාරමිතාවන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. දානාද්ධ්‍යාගය ඇති බෝධිසත්වවරයෝ එයට ප්‍රතිපක්‍ෂ වූ මසුරුකමෙහි දොස් දක්නාහු වී

මනාකොට දානපාරමිතාව පුරති. ශීලද්ධාගය ඇති බැවින් දුසිල්බවෙහි දොස් දක්නාහු වී මනාකොට ශීලපාරමිතාව පුරති. නෛෂ්ක්‍රමය අද්ධාගයෙන් කාමයන්හි සහ ගෘහවාසයන්හි ද, යථාභූත ඥානාද්ධාගය ඇති බැවින් අස්ථානයෙහි සහ විවිකිච්ඡා වෙහි ද, වියභිද්ධාගය ඇති බැවින් කුසිත භාවයෙහි ද, ක්ෂාන්ති අද්ධාගය ඇති බැවින් නොඉවසීමෙහිද, සත්‍යාද්ධාගය ඇති බැවින් බොරුකීමෙහි ද අධිෂ්ඨානාද්ධාගය ඇති බැවින් ව්‍යාපාදයෙහි ද, උපේක්ෂාද්ධාගය ඇති බැවින් ලෝක ධර්මයන්හිද, ආදීනව දක්නාහු වී මනාකොට නෛෂ්ක්‍රමය ආදී පාරමිතාවෝ පුරති. දානාද්ධාගයනාදීහු දානාදී පාරමිතාවන් ඉපදවීමට කාරණය වන බැවින් ප්‍රත්‍යවෙති.

එසේම අපරිත්‍යාගයෙහි හා පරිත්‍යාගාදියෙහි පිළිවෙළින් ආදීනව ආනිසංස නුවණින් සලකා බැලීම දානාදී පාරමිතාවන්ට ප්‍රත්‍ය වේ. මේ එහි ප්‍රත්‍යවේක්ෂා විධියයි :- කෙන්වත්, රන්රුවන්, ගවම්, දුසිදස්, අඹුදරු ආදී වස්තුවෙහි ඇලුණු සිත් ඇති සත්වයන්ගේ ක්ෂේත්‍රාදිය වස්තුකාම භාවයේ බොහෝ දෙනාගේ ප්‍රාර්ථනාවට සුදුසුවන බැවින් ද රජ සොරු ආදීන්ට සාධාරණ බැවින් ද, විවාදයට කාරණ වන හෙයින් ද, සතුරන් ඇති කරන හෙයින් ද, අසාර හෙයින් ද, වස්තුව ලැබීම රැකීම ඇති කල්හි අනුන්ගේ වෙහෙසට හේතුවන හෙයින් ද, විනාශයට කාරණ වන හෙයින් ද, ශෝකාදී අනේකප්‍රකාර දුක් එළවන හෙයින් ද, එහි ඇලීම මූලකාරණ කොට ඇති හෙයින් ද මසුරු මළින් වළදනා ලද සිත් ඇත්තවුන්ගේ අපායෙහි උපත හේතුවන හෙයින්දැයි මෙසේ පරිග්‍රහ වස්තුවු වනාහි නොයෙක් ආකාර වූ බොහෝ අවැඩ එළවන්නාහුය. ඒ වස්තූන්ගේ පරිත්‍යාගය වනාහි එකම සුවපත් බව යයි පරිත්‍යාගයෙහි අප්‍රමාදය කටයුතුය. තවද ඉල්ලන්නා වූ යාවකතෙමේ තමාගේ සැඟවිය යුතු අදහස් කියන හෙයින් මාගේ විශ්වාසයෙකැයි කියාද, හැරපියා යා යුතු තමන් සතු වස්තුව පරලොවට ගෙන යව"යි කියන හෙයින් මට උපදෙස් දෙන්නෙකැයි කියා ද ගිනිගෙන දිලිහෙන්නා වූ ගෙයක් මෙන් මරණ ගින්නෙන් දිලිහෙන්නා වූ ලෝකයෙහි එයින් මා සතු වස්තුව පිටත් කරන්නට සහාය වන යහළුවෙකැයි කියාද, පිටත් කළ වස්තුව නොනස්නා පරිද්දෙන් නිදන්කර තැබීමට ස්ථානව සිටියේයයි කියාද දාන සඬිබ්‍යාන කුශලකම්යන්හි සහාය වන බැවින් ද සියලු සම්පත්තින්ට අග්‍ර වූ අතිශයින් දුර්ලභ වූ බුද්ධ භූමියෙහි සම්පත්තියට කාරණ වන බැවින්ද උතුම් වූ කලහාණ මිත්‍රයෙකැයි ද සිහිකළ යුතුය.

එසේම මේ යාවකයා විසින් මම උදාර වූ කටයුත්තකින් සම්භාවනා (ගෞරව) කරන ලද්දෙමි වෙමි. එම නිසා ඒ සම්භාවනාව (ගෞරවය) මා විසින් නොවරදවා ැළ යුතුයයි ද, ඒකාන්තයෙන් නැසෙන සුළු වූ ජීවිතය

නො ඉල්ලන ලද්දේ නමුත් මා විසින් දිය යුතුය. ඉල්ලන ලද්දේ කියනුම කවරේද? උදාර අදහස් ඇත්තන් විසින් යාවකයන් සොයා දන් දිය යුතු බැවින් මාගේ පිනෙන් යාවකයා තෙමේම මා සමීපයට පැමිණියේයයිද, යාවකයාහට දානාපදේශයෙන් (දෙවන ව්‍යාජයෙන්) මේ අනුග්‍රහය මටම යයි කියාද, මම මෙන් මේ සියලු ලෝකයා ද මා විසින් අනුග්‍රහ කටයුත්තේයයි කියා ද, යාවකයන් නොමැති කල්හි මාගේ දාන පාරමිතාව කෙසේනම් පිරේදැයි කියා ද මා විසින් යාවකයන් සදහාම සියලු වස්තුව සොයා තැබිය යුතුයයි කියා ද යාවකයෝ මාගෙන් නො ඉල්ලාම මා සතුදේ කටයා තුමුම ඇරගනිද්දෝහෝයි කියා ද, මම කෙසේනම් යාවකයන්ට ප්‍රිය වෙමිද මනාප වෙමිදැයි කියාද, ඔවුහු කෙසේ නම් මට ප්‍රිය වුවාහු වෙන්ද මනාප වුවාහු වෙන්දැයි කියාද, මම කෙසේ නම් දන් දෙමිනුන් දීමෙන් පසුවත් සතුටු සිත් ඇත්තෙම් ප්‍රමුදිත වූයෙම් හටගත් ප්‍රීතියොම්නස් ඇත්තෙක් වෙමිදැයි කියා ද, මොහු උදාර වූ දානාද්ධ්‍යාශය ඇත්තෙකැයි යාවකයෝ මා ගැන කෙසේ හෝ සිතන්දැයි කියා ද, නොඉල්ලද්දීම මම යාවකයන්ගේ සිත් දැන කෙසේ නම් දෙන්තෙමිදැයි කියා ද, වස්තුවන් යාවකයනුත් ඇති කල්හි දන් නොදීම මට මහත් නින්දාවකැයි කියා ද, කෙසේ නම් මම මාගේ ශරීරාවයවයන් හා ජීවිතයන් යාවකයන්ට පරිත්‍යාග කෙරෙමිදැයි කියාද, පරිත්‍යාගයට නැමුණු බව එළිවිය (ඉදිරියට ගෙනා) යුතුය.

තව ද මේ වස්තුව නම් යම්සේ පණුවෙක්, අපේක්‍ෂාරහිතව දමන ලද්දක් අනුව යෙදි එසේම නිරපේක්‍ෂක වූ දායකයා අනුව යන්නේයයි අථිනිරපේක්‍ෂතාවෙහි (ප්‍රයෝජනයෙහි බලාපොරොත්තු නැති) සිත ඉපිදවිය යුතුය. ඉල්ලන්නාවූ පුද්ගලයා ඉදින් ප්‍රිය පුද්ගලයෙක් වේ නම් ප්‍රිය වුවෙක් මාගෙන් ඉල්ලන්නේ යයි සොම්නස ඉපිදවිය යුතුය. ඉදින් උදාසීන පුද්ගලයෙක් වේ නම් මෙතෙම මාගෙන් ඉල්ලන්නේ ඒකාන්තයෙන් මේ පරිත්‍යාගය කරණ කොටගෙන මිත්‍රයෙක් වන්නේයයි සොම්නස ඉපිදවිය යුතුය. දෙන්නා වූ තැනැත්තේ වනාහි යාවකයන්ට ප්‍රිය වන්නේ යයි සොම්නස ඉපිදවිය යුතුය. ඉදින් වනාහි වෛරී පුද්ගලයෙක් ඉල්ලන්නේ නම් සතුරෙක් මාගෙන් ඉල්ලන්නේ ය, මේ වෛරී පුද්ගලයා මාගෙන් ඉල්ලන්නේ ඒකාන්තයෙන් මේ පරිත්‍යාගය කරණ කොටගෙන ප්‍රිය මිත්‍රයෙක් වන්නේ යයි විශේෂයෙන් සොම්නස ඉපදවිය යුතුය. මෙසේ ප්‍රිය පුද්ගලයා කෙරෙහි මෙන්ම මධ්‍යස්ථ, වෛරී පුද්ගලයන් කෙරෙහිද මෙමනීය පූච්ඡිගම වූ කරුණාව ඉදිරිපත් කොට ගෙනම දිය යුතුය. ඉදින්වනාහි බොහෝ කලක් මුළුල්ලෙහි පුරුදුව ආ බැවින් දිය යුතු වස්තුව පිළිබඳව බෝධිසත්වයන්ට ලෝභය උපදිනම් ඒ බෝධිසත්ව ප්‍රතිඥා

ඇත්තහු විසින් මෙසේ සැලකිය යුතුය. කෙසේ ද යත් :- "සත්පුරුෂය, සමාක් සම්බෝධිය සඳහා පුර්වතා කරන නුඹ විසින් සියලු සත්වයන්ට උපකාර පිණිස මේ ශරීරය හරන ලද්දේ නොවේ ද? එය ශරීරපරිත්‍යාගමය කුශලය වේද? එසේ වූ නොපට බාහිර වස්තුවෙහිද ඇල්ම ඉපදවීම ඇතුන්ගේ නැමක් හා සමානවන්නේය. එහෙයින් නොප විසින් කිසි වස්තුවක ඇල්මක් නොඉපදවිය යුන්නේය. යම්සේ මහත් බෙහෙත් ගසක් ඇති කල්හි එහි මුලෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තෝ මුල් ගෙනයෙන් ද, එසේම පොතු සිවිය කඳ, දෙබල, අරවුව, අතු, කොළ, මල්, ගෙඩි යන මෙකී දේවලින් ප්‍රයෝජන ඇත්තෝ ඒවා ගෙනයෙන්ද මා සතු දේ මොවුහු ගෙන යෙතියි ඒ ගසට විරෝධ කල්පනාවක් නොවේද, එසේම මුළුලොවට හිත වැඩ පිණිස වියව් වඩන්නාවූ මා විසින් දුක් වූ කළගුණ නො දන්නාවූ හැම කල්හි අපවිත්‍ර වූ ශරීරය අනුන්ට උපකාර පිණිස පමුණුවන කල්හි ස්වල්පමාත්‍ර වූද මිත්‍යා විතකියක් නො ඉපදවිය යුතුය. ඒකාන්තයෙන් බිඳෙන්නාවූ විසිරෙන්නාවූ නැසෙන්නා වූ ස්වභාව ඇති මේ ආධ්‍යාත්මික බාහිර මහාභූතයන් කෙරෙහි කවර නම් විශේෂයක් ද? මේ මාගේ ය, මේ මම වෙමි, මේ මාගේ ආත්මයයි කියා යම් ඇල්මක් වේද එය වනාහි හුදෙක් මෝහයාගේ පෙළඹීමක් වන්නේය. එබැවින් බාහිර වස්තූන් කෙරෙහි මෙන්ම ආධ්‍යාත්මික අත් පා ඇස් ආදියෙහිද මස් ආදියෙහිද නිරපේක්ෂකව ඒ ඒ අත්පා ආදිය එයින් ප්‍රයෝජන ඇත්තෝ ගෙනයෙන්වායි හරන ලද සිත් ඇත්තකු විය යුතුය. මෙසේ සලකන්නා වූ සම්බෝධියෙහි මෙහෙයවන ලද සිත් ඇති කාය ජීවිත දෙකහි නිරපේක්ෂක වූ බෝධිසත්වයන්ගේ කාය වාග් මනෝ කමියෝ පහසුවෙන්ම පිරිසිදු වෙති. හෙතෙම පිරිසිදු කායවාග් මානෝ කමි ඇත්තේ පිරිසිදු ආජීවය ඇත්තේ ප්‍රඥා ප්‍රතිපත්තියෙහි සිටියේ අපාය උපාය කෞශල්‍යයෙන් යුක්ත. වීම කරණකොට ගෙන බොහෝ සෙයින් දෙයාධම් පරිත්‍යාගයෙන් අභය දානයෙන් හා සද්ධම් දානයෙන් සියලු සත්වයන්ට අනුග්‍රහ කරන්නට සමත් වෙයි. මේ වූකලී දාන පාරමිතාවෙහි ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා ක්‍රමය වන්නේය.

ශීල පාරමිතාවෙහි වනාහි මෙසේ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කළ යුතුය. මේ ශීලය නම් ගංඟාදින්ගේ ජලයෙන් පිරිසිදු කිරීමට නොහැකි ද්වේෂ මළ සෝදන ජලය වැනිය. රත් හඳුන් ආදියෙන් දුරුකරන්නට නොහැකි වූ රාගාදී පරිදාහයන් දුරුකරන සීසිල් දෙයකි. මුතුහර ඔටුණු කොඬොල් ආදී බොහෝ ජනයන් සැරසෙන්නාවූ ආහරණයන්ට වඩා අසාධාරණ වූ (විශේෂ වූ) සත්පුරුෂයන්ගේ ආහරණ විශේෂයකි. සියලු දිග හමන හෙයින් කෘත්‍රිම නොවූ සියලු කාලයට සුදුසු වූ මනා සුවදෙකි. ක්ෂත්‍රිය මහාසාරාදීන් විසින් ද දේවතාවන් විසින් ද වැදුම් පිදුම් ආදිය කටයුතු බව කඳවන හෙයින් උතුම් වූ

වශිකරණ මන්ත්‍රයකි. වාතුම්මහාරාජික ආදී දේවලෝකයන්ට නැගෙන හිණිපෙළකි. ධ්‍යාන අභිඥාවන් ප්‍රතිලාභයට මාගීයකි. නිවන් නැමති මහ පුරයට පමුණුවන්නා වූ මාගීයකි. ශ්‍රාවක බෝධි, ප්‍රත්‍යෙක බෝධි සමාස් සම්බෝධි යන මේවා පිහිටන භූමියකි. කැමතිවන ලද්දාවූ ප්‍රාර්ථනා කරන ලද්දාවූ යමක් යමක් වේද ඒ ඒ දෙය සමෘද්ධ වන උපායයක් වන බැවින් සිත්‍රමණ කප්රුක් ආදිය ද ඉක්මවා සිටී. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මෙය වදාරණ ලදී "ඉක්කම් සසති හිකබ්වෙ සීලවතො වෙනොපණ්ඩි විසුඛනනා" (මහණෙනි පිරිසිදු බැවින් සිල්වත්හුගේ චිත්ත ප්‍රණීධිය සමෘද්ධ වේ.) යි. අනිකකුදු වදාරණ ලදී. "ආකඤ්චියා වෙ හිකබ්වෙ හිකබු සබ්බභව වාරිතං පියො වසං මනාපො ගරුභාවනියොවාති සීලෙසෝ වසං පරිපුරකාරී " (මහණෙනි, මහණතෙම සබ්බභවයඝා ඇත්තවුන්ට ප්‍රිය වෙමිසි ගරුවෙමිසි සම්භාව්‍ය වෙමිසි ඉදින් කැමැත්තේ නම් ශීලයම සම්පුණ් කළ යුත්තේය) යනාදියයි. එසේම "අවිප්පට්ඨාරඡානි බො ආනඤ්ඤා කුසලානි සීලානි" (ආනන්දයෙනි නිරවද්‍යවූ ශීලයෝ විපිළිසර නොවීම ප්‍රයෝජන කොට ඇත්තාහ.) "පඤ්චිමෙ ගහපනයො ආනිසංසා සීලවතො සීලසම්පදාය" (ගහපතියෙනි සිල්වත්හුගේ එම ශීල සම්පත්තියෙන් මේ ආනිසංසයෝ පස්දෙනෙක් වෙති.) යනාදී සූත්‍රයන්ගේ වශයෙන්ද ශීලයෙහි ගුණයෝ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කල යුත්තාහ. එසේම අග්ගිකබ්‍රහ්මචරියා සූත්‍රාදීන්ගේ වශයෙන් ශීල විපත්තියෙහි ආදිනව ද සැලකිය යුතුය.

ප්‍රීතිය සොම්නස ඇතිවීමට නිමිති වන හෙයින්ද අත්තානුවාද, පරාපවාද, දණ්ඩ භය, දුග්ගති භය යන මේ භය නොමැති හෙයින් ද නුවණැත්තන් විසින් ප්‍රශංසා කටයුතු බැවින් ද, විපිළිසරට පත් නොවීමට හේතුවන බැවින් ද, සැපතට ස්ථාන වන හෙයින් ද, ජාතිය, ධනය, අධිපතිකම උසස් ඤාති, මිත්‍ර ආදී සම්පත්තීන්ට වඩා උතුම් වන හෙයින් ද ශීලය උතුම් ආනිසංස ඇත්තේයයි ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කටයුතුය. සිල්වතාට වනාහි තමාගේ ශීල සම්පත්තිය නිසා "මා විසින් කුසල් කරන ලද්දේ ය, යහපත් ක්‍රියාවක් කරන ලද්දේය, භයට පරිත්‍රාණයක් (පිහිටක්) කරන ලද්දේයයි මහත් වූ ප්‍රීති සොම්නසක් උපදී. එසේම සිල්වතාට ඔහුගේ සිත උපවාද නොකරයි. නුවණැත්තාවූ අන්කෙනෙක්ද නින්දා නො කරති. දණ්ඩ භය දුර්ගතිභය හටගැනීමක් නැත්තේ ම ය. සිල්වත් පුරුෂ තෙම යහපත් ස්වභාව ඇත්තේයයි නුවණැත්තන්ගේ ප්‍රශංසාව හිමිවේ. එසේම සිල්වතාට "මා විසින් ඒකාන්තයෙන් යම් මේ පාපයක් කරන ලද්දේය. නපුරක් කරන ලද්දේය. දරණු ක්‍රියාවක් කරන ලද්දේය" යි දුශ්ශීලයාට යම් විපිළිසරක් උපදීද ඒ විපිළිසර නොවේ. ශීලය නම් වූ මෙය අප්‍රමාදයට කාරණ හෙයින්ද භෝගවාසනාදිය මගහැරීම් වශයෙන් මහත්වූ අරියක් සිද්ධකරන හෙයින් ද

අභිවෘද්ධියට කාරණයක් වන හෙයින්ද උතුම් වූ සැපතට කරුණක් වේ.

හිතජාති ඇත්තේ නමුදු සිල්වතා ක්‍රියා මහාසාරාදීන් විසින් පිදිය යුතු වන්නේය. ශීල සම්පත්තිනොමෝ කුල සම්පත්තිය මැඩපවත්වන්නී ය. "තං කිං මඤ්ඤ සි මහාරාජ, ඉධ තෙ අස්ස දාසො කමම කරො (මහරජ, ඔබතුමා කුමක් සිතන්නෙහිද මෙහි ඔබගේ වැඩපල කරන දාසයෙක් වේද) යනාදී වචන ඊට සාධක වේ. සොරු ආදීන්ට අසාධාරණ හෙයින්ද මියපරලොව යන්නහු අනුව යන හෙයින්ද, මහත්ඵලවන හෙයින්ද, සමථාදී ගුණයන්ට පිහිටවන බැවින්ද, ශීලය වනාහි බාහිර ධනය මැඩ පවත්නේ ය. උතුම් වූ සම්පත්තියට පිහිට වන හෙයින්ද ශීලය ක්‍රියාදීන්ගේ ඵලවශයීය (සම්පත්) මැඩ පවත්වයි. ඒ ඒ සත්ව නිකායයන්හි සත්වයන්ගේ ඉසුරුමත් බව ශීලය නිමිති කොට පවතී. දුශ්ශීලයාගේ සියක් අවුරුදු ජීවත් වීමට වඩා සිල්වතාගේ එක දවස කුදු ජීවත් වීම විශිෂ්ටයයි වදාළ හෙයින්ද ජීවිතය ඇති කල්හිද ශික්‍ෂාව හැර නොදැමූ තැනැත්තහුගේ මරණය උතුම් යයි කී හෙයින් ශීලයවනාහි ජීවිතයට වඩා විශිෂ්ටතර වන්නේ ය. චෛරී ජනයාටද මනෝඥ බව ඵලවන හෙයින්ද ජරා රෝග විපත්තීන්ගෙන් මැඩ පැවැත්විය නොහැකි හෙයින්ද ශීලය රූපසම්පත්තිය ඉක්මවන්නේ ය. ශීලය ප්‍රාසාද, සඳලු සහිත ගෘහ ආදී ස්ථාන විශේෂයන්ද, රාජ, යුවරාජ, සේනාපති ආදී තනතුරු විශේෂයන්ද ඉක්මවන්නේ ය. ශීලය සැප විශේෂයට පිහිට වන බැවින් ද ඒකාන්තයෙන් වැඩ සිද්ධ කරන හෙයින් ද පරලොව යන්නහු අනුව යන බැවින්ද සභාවයෙන් ස්නේහ ඇතිව සම්පයෙහි හැසිරෙන ඤාති ජනයා සහ මිත්‍ර ජනයාද ඉක්මවන්නේ ය. "නතං මාතා පිතා කයිරා" (එය මව හෝ පියා නොකරන්නේය) යනාදී වචන එයට සාධක වේ. එසේම ඇත්, අස්, රිය, පාබල, බලකායන් විසින් ද මන්ත්‍ර ඖෂධාදී ශාන්ති විධි යෝගයෙන්ද ආරක්‍ෂා කිරීමට දුෂ්කර තමාව ආරක්‍ෂා කරන බැවින් ද ආත්මාධීන හෙයින් ද පරාධීන නොවන හෙයින් ද මහත් වූ විෂය ඇති බැවින්ද ශීලයම ඉතා විශිෂ්ට වේ. එහෙයින් "ධමමො හවෙ රකකති ධමම වාරිං" (ධම්ම වනාහි ධම්මයෙහි හැසිරෙන්නා ඒකාන්තයෙන් රකී) ආදිය වදාළහ.

මෙසේ ශීලය නොයෙක් ගුණයන්ගෙන් සමන්විතයයි සලකන්නාහට අසම්පුණ්ණ වූ ශීලසම්පත්තිය සම්පුණ්ණවීමට යන්නේ ය. අපිරිසිදු වූ ශීලය පිරිසිදු වන්නේය. ඉදින් වනාහි ඔහුට බොහෝ කල් සිට පුරුදු කරන ලද, ශීලයට ප්‍රතිපක්‍ෂවූ ද්වේෂාදී ධම්මයෝ අතරතුර උපදනාහු නම් ඒ බෝධිසත්ව ප්‍රතිඥා ඇත්තාහු විසින් මෙසේ සැලකිය යුත්තේය. නොප විසින් සම්බෝධිය පිණිස ප්‍රතිඥා කරන ලද්දේ නොවේද? ශීලයෙන්

වෙන්වුවකු විසින් ලෞකික සම්පත්තියටවත් පැමිණීමට නොහැකිය. ලෝකෝත්තර සම්පත්තිය ගැන කියනුම කවරේ ද? සියලු සම්පත්තින්ට අග්‍ර වූ සමාසක් සම්බෝධියට පිහිට වූ ශීලයෙන් අතිශයින් උත්කෘෂ්ට බවට පැමිණියෙකු විය යුතුය. එහෙයින් "කිකිච අණ්ඩං" යනාදී වදාළ ක්‍රමයෙන් මනාකොට සිල් රක්නාවූ නුඹ විසින් ඉතාමත් ප්‍රියශීලී විය යුතුය. එසේම නුඹ විසින් ධම්දේශනා කිරීමෙන් සත්වයන් ත්‍රිවිධ යානයෙහි ඇතුළත් කිරීම හා ශීල සමාධි ප්‍රඥාවන් මෝරායාම කළ යුතුය. අපත්‍ය ආහාර සේවනය කරන පුරුෂයාට වෙදෙකුගේ පිළියමක් මෙන් දුශ්ශීල පුද්ගලයාගේ වචනය විශ්වාසයට නො ගත යුතුය. එහෙයින් කෙසේ නම් මම ඇදහිය යුත්තෙක්ව සත්වයන් ත්‍රිවිධ බෝධියට ඇතුළත් කිරීම හා ශීල සමාධි ප්‍රඥාවන්ගේ මෝරායාම කරන්නෙම් දැයි සාධායෙන්ම පිරිසිදු සිල් ඇත්තෙකු විය යුතුය. තවද ධ්‍යානාදී ගුණ විශේෂයක් හා යෙදීමෙන් සත්වයන්ට උපකාර කරන්නට මාගේ සමර්ථ බවද ප්‍රඥා පාරමිතා ආදීන්ගේ පිරිමද ධ්‍යානාදී ගුණයෝද ශීල පාරිශුද්ධියෙන් තොරව සිද්ධ නොවෙතියි මනාකොට ශීලය පිරිසිදු කට යුත්තේය.

එසේම "සමබ්‍යාධො සරාවාසො රජාපථො" (ගිහිගෙයි විසීම නම් ඉතා අවුල් සහිතය. කෙලෙස් දුහුච්ඡ්‍රට මගකි) යනාදී වශයෙන් ගිහිගෙයි විසීමෙහි ද, "අධ්‍යානසමාපායා කාමා" (කාමයෝ ඇටසැකිල්ලකට බඳු උපමා ඇත්තෝය) යනාදී වශයෙන් හා "මාතාපි පුත්තො න විචදති" (මව ද පුතා සමග විවාදකරයි) යනාදී වශයෙන් කාමයන්හි ද, "සෙය්‍යථාපි පුරිසො ඉණං ආදාය කම්ච නො පයොපේයා" (යම්සේ පුරුෂයෙක් ණය ගෙන කම්චන්තයෙහි යොදවන්නේ ද) යනාදී වශයෙන් කාමච්ඡන්තාදියෙහිද, දෝෂ දැකීම පෙරටුකොට මෙකියන ලද ක්‍රමයට විපයථාස වශයෙන් "අබ්‍යාකාසො පබ්බජ්ජා" (පැවිද්ද නම් අභ්‍යවකාශය මෙන් නිදහස්ය) යනාදී වශයෙන් පැවිද්දෙහි අනුසස් සැලකීම වශයෙන් නෛෂ්ක්‍රම්‍ය පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාව දත යුතුය. මේ මෙහි සංකෂේප යයි. විස්තරය වනාහි දුකක කඩ නැති, විමංසක සුත්‍රාදීන්ගේ වශයෙන් දත යුතුය.

එසේම ප්‍රඥාවෙන් තොරව දානාදී කුලල ධම්මයෝ පිරිසිදු නො වෙති. තම තමන්ගේ ව්‍යාපාරයන්හි සමර්ථද නො වෙති"යි ප්‍රඥාවෙහි ගුණ මෙනෙහි කළ යුතුය. යම්සේ ජීවිතයෙන් තොරව ශරීර යන්ත්‍රය නොහොබි ද තමන්ගේ සිටිම් හිදීම් ආදී ක්‍රියාවන්හි යෙදීමට සමර්ථ නොවේද, යම්සේ වක්‍ෂුරාදී ඉන්ද්‍රියයෝ විඥානයෙන් තොරව තම තමාගේ රූපාදී දෘෂ්‍ය විෂයෙහි කටයුතු කරන්නට සමර්ථ නොවෙත්ද, එසේම ශ්‍රද්ධාදී ඉන්ද්‍රියයෝ ප්‍රඥාවෙන් තොරව තම කටයුතු කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියෙහි අසමර්ථයෝ වෙතියි ප්‍රඥව පරිත්‍යාගාදී ප්‍රතිපත්තියෙහි ප්‍රධාන කාරණය වේ. දල්වන ලද

ප්‍රඥා නැමැති ඇස් ඇති මහා බෝධිසත්වයෝ තමාගේ අඟපසඟ පවා දන්දී තමා උසස්කොට සලකන්නෝද අනුන්ට නින්දා කරන්නෝද නොවෙති. බෙහෙත් ගසක් මෙන් විකල්පරහිත වුවාහු කාලත්‍රයෙහිම හටගන්නා වූ සොම්නස් ඇත්තෝ වෙති. ප්‍රඥාවගේ වශයෙන් උපාය කෞශල්‍යය හා යෝග්‍ය හේතු කොටගෙන පරිත්‍යාගය අනුන්ගේ යහපත පිණිස පැවතීමෙන් දාන පාරමි බවට පැමිණෙයි. තමන් සඳහා හවහෝග සම්පත් කැමතිව දෙන දානය පහත් වැටියක් වැනිය. එසේම ප්‍රඥාව නොමැතිවීමෙන් තෘෂ්ණා ආදී සංක්ලේශ ධර්මයන් නොනැසීමෙන් ශීල විසුද්ධියක් නොවන්නේම ය. සච්ඤාගුණ අධිෂ්ඨානයට පිහිට බවක් කොයින් ද? නුවණැත්තාම ගිහිගෙයි විසීමෙහිද කාම ගුණයන්හිද සංසාරෙහිද ආදීනව හා පැවිද්දෙහිද ධ්‍යාන සමාපත්තියෙහි ද, නිවාණයෙහි ද ආනිසංස මනාකොට සලකන්නේ පැවිදිව ධ්‍යාන සමාපත්ති උපදවා නිවනට අභිමුඛ වූයේ සෙස්සන්ද එහි පිහිටුවයි.

වැරදි සහිතව ආරම්භවන බැවින් ප්‍රඥාවෙන් තොර වියඪයද අභිමතාර්ථ සිද්ධිය නො කරන්නේ ය. එබැවින් ප්‍රඥාවෙන් තොරව කරන කායඪය ආරම්භ නොකිරීම උතුම් වන්නේමය. ප්‍රඥාව සහිත වූ වියඪයෙන් සිද්ධ නොවන්නාවූ කිසිවක් නැත්තේය. උපායයෙන් යුක්තව කරනහෙයින්. එසේම නුවණැත්තාම අනුන් විසින් කරන ලද අපකාරාදීය ඉවසන ස්වභාව ඇත්තෙක් වෙයි. නුවණ නැත්තා එසේ නොවේ. නුවණ නැත්තහුට අනුන් විසින් කරන ලද අපකාරයෝ ඤාන්තියට ප්‍රතිපක්‍ෂවම වැඩෙති. නුවණැත්තාහට වනාහි ඒ අපකාරයෝ ඤාන්ති සම්පත් වැඩිම් වශයෙන් ස්ථිරත්වය පිණිසම පවත්නාහුය. නුවණින්ම ත්‍රිවිධ සත්‍යයන් ද ඒවා ඉපදීමට කාරණයන්ද ඒවාට ප්‍රතිපක්‍ෂ ධර්මයන්ද තත්වූ පරිද්දෙන් දන අනුන්ට බොරුකාරයෙක් නො වන්නේ ය. එසේ ප්‍රඥාවේ බලයෙන් තමාට උපකාර කොට ධෙධයඪ සම්පත්තියෙන් සියලු පාරමිතාවන්හි නිශ්චල සමාදානයෙහි පිහිටන්නේය. නුවණැත්තේම ප්‍රිය, මධ්‍යස්ථ වෛරී වශයෙන් විභාගයක් නොකොට සියලු තත්හි හිත එළවීමෙහි සමත්වන්නේය. එසේම ප්‍රඥාවගේ වශයෙන් ලාභාලාභ ආදී ලෝකධර්ම පැමිණි කල්හි වෙතසකට පත් නොවීම් වශයෙන් මධ්‍යස්ථ වේ. මෙසේ සියලු පාරමිතාවන්ට ප්‍රඥාවම පාරිශුද්ධියට කාරණ වන්නේ යයි ප්‍රඥාවෙහි ගුණයෝ සැලකිය යුත්තාහ.

තව ද ප්‍රඥාව නැතිව දර්ශන සම්පත්තියක් නැත. අනතුරුව වූ දෘෂ්ටි සම්පත්තියක් ද නැත. ශීල සම්පදාවක් නැත. සමාධියෙන් තොරවුවහු විසින් ආත්ම හිත මාත්‍රයකුදු සිද්ධ කරන්නට නොහැක. උත්කඪියට ගිය පරහිතය ගැන කියනුම කවරේ ද? පරහිත ප්‍රතිපත්තියෙහි පිළිපත් නුඹ විසින් සකස්

කොට ප්‍රඥාව දියුණු කිරීමෙහි අභ්‍යාස කටයුත්තේ නොවේදැයි බෝධිසත්වයන් විසින් තමහට අවවාද දිය යුතුය. මහාසත්වයෝ වනාහි ප්‍රඥානුභාවයෙන් අධිෂ්ඨාන සතරෙහි පිහිටා සතර සංග්‍රහ වස්තූන්ගෙන් ලොවට අනුග්‍රහ කරන්නාහු සත්වයන් තෙහෙය්‍යානික මාර්ගයෙහි බස්සවති. ඔවුන්ගේ ඉන්ද්‍රියයන් ද අභිවෘද්ධියට පමුණුවති. එසේම ප්‍රඥාබලයෙන් ස්කන්ධ ආයතන ආදියෙහි විනිවිද පවත්නා නුවණ බහුල කොට ඇත්නාහු පැවැත්ම සහ නැවැත්ම තත්වු පරිද්දෙන් දැන ගන්නාහු දානාදී ගුණ විශේෂයන් නිව්‍යාණ ප්‍රතිවේදය භජනය කරන බවට පමුණුවන්නාහු බෝධිසත්ව ශික්ෂාවෙහි සම්පුණ්ණකාරී වන්නෝයයි මේ ආදී නොයෙක් ආකාරයෙන් විස්තර වූ ප්‍රඥා ගුණයන් මනා කොට සලකා ප්‍රඥා පාරමිතාව වැඩිය යුතුය.

එසේම පෙනෙන්නවු - ලෞකික කටයුතු ද හිත වියඪී ඇති තැනැත්තා විසින් කොට නිමවාගත නොහැකි වන්නේය. පවත්ගත් වියඪී ඇත්තාවූ දුක් නොතකන්නාවූ තැනැත්තා විසින් නොලැබිය හැක්කක් නම් නැත. හිත වූ වියඪී ඇති තැනැත්තා වනාහි "සසර නැමති මහ වතුරෙන් සියලු සත්වයන් එතර කරන්නෙමි"යි පටන් ගන්නට පවා නොහැකි වෙයි. මධ්‍යම වියඪී ඇති තැනැත්තේ පටන් ගෙන අතරතුරම නිමාවට පත් වන්නේය. උසස් වියඪී ඇති තැනැත්තේ වනාහි ආත්ම සුබයෙහි අපේක්ෂා රහිතව ආරම්භ කොට පරතරට පැමිණෙන්නේයයි වියඪී සම්පන්නිය ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කට යුතුය. තව ද තමන්ම සසර නැමති මඩින් එතර වන්නට යමෙකුගේ ආරම්භය වේද ඔහුගේ වියඪී ලිහිල් වූ කල්හි මනදොළ මුදුන් පමුණුවන්නට නොහැකිය. දෙවියන් සහිත ලෝකයා එතර කරනු පිණිස කළ අභිනිහාර ඇත්තහු විසින් එසේ කළ නොහැකි බව ගැන කියනුම කවරේ ද? රාගාදී වූ දෝෂ සමූහයන්, මත් වූ මහ ඇතුන් මෙන් නොවැළැක්විය හැකි බැවින් ද ඒ රාගාදිය මුල් කොට ඇති කම් සමාදානය වනාහි ඔසවාගත් කඩු ඇති වධකයකු හා සමාන බැවින් ද ඒ පාපකම්ය කරණ කොට ඇති දුගතීන් හැමකල්හිම නොවසන ලද දොර ඇති බැවින් ද ඒ අකුලයෙහි යොදන්නාවූ පාපමිත්‍රයන් හැමකල්හිම සම්පයෙහි හැසිරිගෙන සිටින බැවින් ද අඥාන පෘථග්ජන බව ඇති කල්හි ඒ පාප මිත්‍රයන් කී අවවාද කරන බැවින් ද තමාම සසර දුකින් මිදෙන්නට සුදුසුයයි ද මිත්‍යා විතකියෝ වියඪීයේ ආනුභාවයෙන් දුරු වන්නාහයිද ඉදින් වනාහි සම්බෝධිය ආත්මාධින වියඪීයෙන් අවබෝධ කරන්නට හැක්කේ නම් එම වියඪීයෙහි කිරීමට ඇති අපහසුව කුමක් දැයි මේ ආදී ක්‍රමයෙන් වියඪී ගුණයෝ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කට යුත්තාහ.

එසේම ක්‍ෂාන්තිය නම් මෙය නිරවශේෂ ගුණයට ප්‍රතිපක්‍ෂවූ ක්‍රෝධය දුරු කරන හෙයින් ගුණධම් සම්පාදනයෙහි සත් පුරුෂයන්ට තියුණු ආයුධයකි. අනුන් මැඩපවත්වන්නට සමත් ආභරණයකි. ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට බලසම්පත්තියකි. ක්‍රෝධ නැමති ගින්න නිවන දිය දහරකි. සුන්දර වූ කීර්ති සෝභය හටගන්නා ප්‍රදේශයකි. පාපී පුද්ගලයන්ගේ වාග් විෂ නසන්නාවූ මන්ත්‍ර ඖෂධයකි. සංවරයෙහි පිහිටියවුනට උතුම් වූ වියඞ් ස්වභාවයකි. ගැඹුරු අදහස් ඇති බැවින් සාගරයකි. ද්වේෂය නැමති මහා සාගරයට වෙරළකි. අපායේ දොරටුව වසන කවුළුවකි. දෙවිලොවට හා බඹලොවට නගින හිණිමගකි. සියලු ගුණයන් වසන භූමියකි. උතුම් වූ කාය වච්චි මනෝ යන තිදොර පිරිසිදු කිරීමකිසි සිහි කළ යුතුය. තවද මේ සත්වයෝ ක්‍ෂාන්ති සම්පත් නොමැති බැවින් මෙලොවත් සත්තාප කරවූ ක්‍රෝධ ධර්මය යෙදීම් අනුව තැවෙති. පරලොවද තැවෙති. ඉදින් අනුන් විසින් කරන ලද අපකාර හේතු කොටගෙන දුක් උපදීද, ඒ දුකට ක්‍ෂේත්‍ර වූ ආත්ම භාවයද, බීජ වූ කම්මය ද මා විසින් ඇති කරන ලද්දේයයි ද ඒ දුකට මේ ක්‍ෂාන්තිය වැරදි නොවේයයි ද (ණය නැතැයි ද) අපකාර කරන්නන් නොමැති කල්හි කෙසේ නම් මට ක්‍ෂාන්ති සම්පදාව සිද්ධ වේය යි ද ඉදින් මෙතෙම දුන් මට අපකාරකයෙක් වී නමුත් පෙර මොහු විසින් මට මේ උපකාරය කරන ලද්දේ වේයයි ද අපකාරයම ක්‍ෂාන්තියට කාරණ හෙයින් උපකාරයක් වන්නේයයි ද, මේ සියලු සත්වයෝ මට දරුවෝ වැනි වෙති, දරුවන් විසින් කළ අපරාධයට කවර තැනැත්තෙක් නම් කිපේදැයි කියාද යම් ක්‍රෝධ නැමති පිසාවා වේශයකින් මොහු මට අපරාධ කෙරේද ඒ මේ ක්‍රෝධ නැමති යක්‍ෂාවේශය මා විසින් දුරු කටයුතුයයි කියාද යම් අපකාරයක් හේතුකොට ගෙන මට මේ දුක් උපන්නේ වී නම් එයට මමත් කාරණවෙමිසි කියාද යම් යම් ධම් හේතුකොට ගෙන අපකාරය කරන ලද්දේ ද යමෙක් කෙරෙහි අපරාධය කරන ලද්දේද, ඒ සියල්ලම එකකෙණහිම නිරුද්ධ විය. දුන් වූ කලී කවරෙකුහට කවරෙකු විසින් ක්‍රෝධ කෙරේදැයි කියාද සියලු ධම් අනාත්ම බැවින් කවරෙක් කවරෙකු හට අපරාධ කෙරේදැයි ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන්නාහු විසින් ක්‍ෂාන්ති සම්පත්තිය වැඩිය යුතුය.

ඉදින් මොහුට බොහෝකලක් පුරුදු කිරීම කරණකොට ගෙන අනුන් විසින් කළ අපකාරය නිමිති කොට ගත් ක්‍රෝධය සිත මැඩගෙන සිටීද, ඔහු විසින් මෙසේ සැලකිය යුතුය. ක්‍ෂාන්තිය නම් වූ මෙය අනුන් විසින් කළ අපකාරයට විරුද්ධ ප්‍රතිපත්තීන්ට ප්‍රත්‍යුපකාර කාරණයක් යයිද, අපකාරය ද මට "දුකටු පනිසා සඳවා" යි දුක් ඉපිද විමෙන් සද්ධාවට ද සියලු ලෝකයෙහි අනභිරති සංඥාවටද හේතුවන්නේයයි කියාද, යම් මේ ඉටු අනිටු රූපාදී අරමුණු හා සමායෝගයක් වේද එය වනාහී ඉන්ද්‍රියයන්ගේ ස්වභාවය

වන්නේය යි කියාද, එහි "අනිවු වූ රූපාදී අරමුණු හා එක් වීමක් මට නො වන්නේ ය" යන යම් සිතුවිල්ලක් වේද එය මෙහිදී කෙසේනම් ලබන්නේ ද කියාද, ක්‍රෝධයෙහි වසඟයට ගිය සත්වයා ක්‍රෝධයෙන් උමතු වූයේ, අවුල් වූ සිත් ඇත්තේ, එබඳු වූ ඔහු කෙරෙහි ක්‍රෝධය දියුණු වීමට ප්‍රත්‍යුපකාර කිරීමෙන් කවරනම් ප්‍රයෝජනයක් ද කියාද, මේ සියලුම සත්වයෝ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ඔරස පුත්‍රයන් මෙන් රක්තා ලද්දාහුය. එහෙයින් ඒ සත්වයන් කෙරෙහි මා විසින් සිත් කෝප නොකළ යුතුයයි කියාද, අපරාධය සහ ගුණය යමෙකුහට ඇතිකල්හි අපරාධය දුරුකොට ගුණවත් වූ මොහුකෙරෙහි මවිසින් කෝප නොකළ යුතුයයි කියාද, ගුණයක් නොමැති කල්හි විශේෂයෙන් කරුණාව දැක්විය යුතුයයි කියාද, කෝපය කරණකොටගෙන මගේ ගුණය හා කීර්තිය පිරිහෙන්නේයයි කියාද, කිපීමෙන් මට දුර්වණ් හා දුකසේ නිදීම ආදී සතුරන් විසින් කැමති වන දේ මාකරා පැමිණෙන්නේයයි කියාද, ක්‍රෝධ නම් වූ මෙය සියලු අහිත කරන්නාවූද සියලු යහපත නසන්නාවූද බලවත් සතුරෙකැයි කියා ද, ඉවසීම ඇති කල්හි කිසිම සතුරෙක් නැතැයි කියා ද, අපරාධ කළ තැනැත්තා විසින් තමා කළ අපරාධය කරණකොට ගෙන මතු ලැබිය යුතු යම් දුකක් වේද, ඤාන්තිය ඇති කල්හි එය මට නොවන්නේ යයි, සිතීමෙන්ද, කිපෙන්නාවූ මා විසින් සතුරා අනුව යනලද්දේ වන්නේයයි ද කියාද, මා විසින් ක්‍රෝධය ඤාන්තියෙන් මැඩ පැවැත්වූ කල්හි එයට දාස වූ සතුරා මැනවින් මැඩ පැවැත්වූයේ වන්නේයයි කියාද, ක්‍රෝධය හේතුකොට ගෙන ඤාන්ති ගුණය අත්හැරීම මට නුසුදුසුය යි කියාද, ගුණ විරෝධී සතුරු ධර්මයක් වන ක්‍රෝධය ඇති කල්හි මාගේ ශිලාදී ධර්මයෝ කෙසේ නම් සම්පුණ්වෙත්දැයි කියාද, ඒ ශිලාදී ධර්මයන් නොමැති කල්හි මම කෙසේනම් සත්වයන්ට උපකාර කිරීම් බහුල වූයෙම් ප්‍රතිඥාවට අනුරූප වූ උතුම් සැපයට පැමිණෙන්නෙමිදැයි කියාද, ඤාන්තිය ඇති කල්හි බාහිර අවුල් නොමැති බැවින් එකඟ වූ සිත් ඇත්තාහට සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍ය වශයෙන්ද දුක් වශයෙන් ද සියලු ධර්මයෝ අනාත්ම වශයෙන් ද, නිවාණය අසංස්කෘත, අමෘත, ශාන්ත ප්‍රණීතනාදී භාවයෙන් සිතට වැටහෙන්නාහයි කියාද, බුද්ධ ධර්මයද අවිත්තය අප්‍රමේය ප්‍රභාව ඇත්තේයයි කියාද, වැටහෙන්නේය. ඉක්බිති මාභීතියාලෝම ඤාන්තියෙහි පිහිටියේ හුදෙක් මේ සංස්කාරාදීහු ආත්ම ආත්මීය භාවයක් නැත්තාහු ධර්මානු වූවාහු තම තමන් ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් උපදිති, නැසෙති, කිසිතැනෙකින් නොඑති, කිසි තැනකට නොයෙති, කිසිතැනෙකින් නොපිහිටති, මෙහි කිසිවෙකුගේ කිසිම ව්‍යාපාරයක් නොවන්නේය, මම ය මාගේය යන අභේදිකාර මමභේදිකාරය පිහිට කොට නැත්තේයයි කියා යම් වැටහීමක් කරණ කොට ගෙන බෝධි සත්වයෝ සමයක් සම්බෝධියට

නියත වූවානු නොපෙරළෙන ස්වභාව ඇත්තානු වෙන් ද එම සාධකය ඇතැයි වැටහීම වේ යයි මේ ආදී වශයෙන් ක්ෂාන්ති පාරමිතාවේ ගුණ විශේෂ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාව දන යුතුය.

එසේම සත්‍යයෙන් තොරව ශීලාදී ගුණධම් නොලැබිය හැකි බැවින් ද ප්‍රතිඥානුරූප ප්‍රතිපත්තියෙහි පිහිටීමක් නැති හෙයින් ද සත්‍ය ධර්මය ඉක්මන කල්හි සියලු පාඨධර්මයන් අවුත් හැසිරෙන හෙයින් ද අසත්‍යයෙන් අසත්‍යය ගළපන පුද්ගලයා ඇදහිය නොහැකි හෙයින් ද මත්තෙහින් නොඇදහිය යුතු වචන ඇති හෙයින් ද සත්‍ය වචනයෙන් යුත් තැනැත්තාට සියලු ගුණධර්මයන් පිහිටන බැවින් ද සත්‍යාධිෂ්ඨානයෙන් සියලු බෝධිසම්භාර ධර්මයන් පිරිසිදු වීමට හා සම්පූර්ණ වීමට සමත් බව ඇති බැවින් ද ස්වභාව ධර්මය (සත්‍යය) බොරු නොකිරීමෙන් සියලු බෝධිසම්භාර කෘත්‍යයන් සිද්ධ කරන හෙයින් ද බෝධිසත්ව ප්‍රතිපත්තියෙහි නිමාවට පැමිණෙන හෙයින් ද යනාදී ක්‍රමයෙන් සත්‍ය පාරමිතාවෙහි සම්පත් ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කටයුතුය.

එසේම දානාදියෙහි දැඩි සමාදානයද, ඒවාට ප්‍රතිපක්‍ෂ ධර්මයන් රැස් වූ කල්හි ඒ දානාදිය නිශ්චලව ඉටා ගැනීම ද, ඒ දානාදියෙහි ධීර වීර භාවයෙන් තොරව දානාදී බෝධිසම්භාර ධර්මයේ සම්බෝධියට කාරණ නොවන්නානු වෙන් යයි ආදී ක්‍රමයෙන් අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවෙහි ගුණයේ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කටයුත්තාහ.

එසේම ආත්ම හිත මාත්‍රයක පිහිටන්නනු විසින්ද සත්වයන් කෙරෙහි හිතසිතින් තොරව මෙලොව පරලොව සම්පත්තියට පැමිණීමට නොහැක. සියලු සත්වයන් නිව්‍යාණසම්පත්තියෙහි පිහිටුවන්නට කැමැත්තනු විසින් සත්වයන් කෙරෙහි හිත සිතින් තොරව සැපතට පැමිණීම ගැන කියනුම කවරේ ද? පසුව සියලු සත්වයන්ට ලෝකෝත්තර සම්පත් ලබාදෙනු කැමැත්තනු විසින් දැන් ලෝකික සම්පත් කැමති වීම සුදුසු යයි කියාද, දැන් අදහස් පමණකින් අනුන්ට හිතසැප එළවන්නට නොහැකිවන්නේ කවරකලෙක ප්‍රයෝග සම්පත්තියෙන් ඒ හිතසැප සිද්ධ කරන්නෙමිද කියා ද, දැන් මා විසින් හිතසැප එළවීමෙන් සංවර්ධනය කරන ලද දේ පසුව මට ධර්මසංවිභාගයට සහාය වන්නේය යි කියාද මේ සත්වයන්ගෙන් තොරව මට බෝධි සම්භාර ධර්මයේ සිද්ධ කරන්නට කාරණ බැවින් මට මේ සත්වයෝ උතුම් පින්කෙතකි, අනුත්තර වූ කුශලායතනයකි. උතුම් ගෞරව ස්ථානයකි යි කියා විශේෂ කොට සියලු සත්වයන් කෙරෙහි හිතාධ්‍යාගය ඉදිවිපත් කරගත යුත්තේය. තවද කරුණාවට පිහිට බැවින්ද සියලු සත්වයන් කෙරෙහි මෛත්‍රීය වැඩිය යුතුය. අසීමිත කරන ලද මෛත්‍රී සිතින් සත්වයන්

කෙරෙහි හිතසැප එළවීමෙහි නිරත වූවහුට ඒ සත්වයන්ගේ අභිතදුක් දුරුකරනු කැමති බව බලවත්ව උපදීයි. ස්ථිර වූ මුල් ඇති කරුණාව සියලු බුද්ධ කාරක ධර්මයන්ට ප්‍රථම කාරණයයි. පිහිටයි, මූලයයි, මුඛයයි, ප්‍රමුඛයයි මේ ආදී වශයෙන් මෙමනියෙහි ගුණයෝ සැලකිය යුත්තාහ.

එසේ උපේක්‍ෂාව නැති කල්හි සත්වයන් විසින් කරන ලද විප්‍රකාරයෝ සිතට විකාර උපදවන්නාහයි කියාද, විත්ත විකාරයක් ඇති කල්හි දානාදී බෝධි සම්භාර ධර්මයන්ගේ ලැබීමක් නැත්තේමයයි කියාද මෙමනි සෙනෙහසින් පිනවන ලද සිතෙහි උපේක්‍ෂාවෙන් තොරව බෝධි සම්භාර ධර්මයන්ගේ පිරිසිදු බවක් නොවන්නේයයි කියාද, උපේක්‍ෂාව නැත්තේ බෝධිසම්භාරයන්හි පුණ්‍ය සම්භාරය ද එහි විපාක ද සත්වයන්ට හිත පිණිස පිරිනමන්නට නොහැකි වන්නේයයි කියාද, උපේක්‍ෂාව නොමැති විට දෙන වස්තුව ප්‍රතිග්‍රාහකයන් පිළිබඳ විභාගයක් නොකොට පරිත්‍යාග කිරීමට නොහැකි යයි කියාද, උපේක්‍ෂාව නැත්තාහු විසින් ජීවිත පැවැත්මට සුදුසු වස්තූන්ගේද, ජීවිතයේ ද අන්තරාය මෙනෙහි නොකොට සිල් පිරිසිදු කරන්නට නොහැකියයි කියාද

එසේම උපේක්‍ෂා වශයෙන් වස්තුවෙහි නොඇල්ම, ඇල්ම ඉවසන තැනැත්තාටම නෛෂ්ක්‍රමය බලය සිද්ධවන හෙයින්ද උප්පත්තියේ සිට බැලීම් වශයෙන් සියලු බෝධිසම්භාර කෘත්‍යය සිද්ධ වන හෙයින්ද, අතිශයින් දැඩි ලෙස පටන් ගත් වියඪී ඇත්තාහට උපේක්‍ෂා නොකිරීමෙහි වියඪී කෘත්‍යය නොකරන හෙයින්ද උපේක්‍ෂාවෙන් යුක්තවූවහුටම ක්‍ෂාන්ති චිත්තාව සිද්ධ වන හෙයින්ද උපේක්‍ෂා වශයෙන් සත්ව සංස්කාරයන් බොරු වෙන් නොදැවටීම වන හෙයින් ද, ලෝකධර්මයන් පිළිබඳව මධ්‍යස්ථ වීමෙන් සමාදන් වූ ධර්මයන්හි නිශ්චලව පිහිටීම සිද්ධවන හෙයින් ද, පරාපකාරයන්හි නොසැලකීම් වශයෙන් මෙමනි විභරණය සමෘද්ධ වන හෙයින්ද සියලු බෝධි සම්භාර ධර්මයන්ගේ සමාදානය, අධිෂ්ඨානය, සම්පූර්ණ වීම, නිෂ්පත්තිය, උපේක්‍ෂානුභාවයෙන් සිද්ධවේ, යයි මේ ආදී ක්‍රමයෙන් උපේක්‍ෂා පාරමිතාව ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කටයුතුය. මෙසේ අපරිත්‍යාග පරිත්‍යාගාදියෙහි පිළිවෙලින් ආදීනව, ආනිසංස, සැලකීම දානාදී පාරමිතාවන්ට ප්‍රත්‍යය වේයයි දත යුතුය.

එසේම පරිවාර සහිත වූ පසළොස් වරණ ධර්මයෝ ද පඤ්චාහිඤාචෝ ද දානාදී පාරමිතාවන්ට ප්‍රත්‍යවන්නාහ. එහි "වරණ ධර්මයෝ නම්, ශීල සංවරය, ඉන්ද්‍රියයන්හි වසන ලද දොරටු ඇති බව, හෝජනයෙහි පමණ දන්නා බව, නිදිවැරීමෙහි යෙදීම, (සද්ධා, හිරි, ඔත්තප්ප, බාහුසච්ච, විරිය, සති, පඤ්ඤා යන) සප්ත ධර්මයෝ, සතර

රූපාවචර ධ්‍යාන යන මේවා වෙති.

ඔවුන් අතුරින් ශීලාදී සතර වරණ ධර්මයන්ට තෙළෙස් ධුතාඨග ද අල්පේච්ඡතාදී ගුණයෝ ද පිරිවර වෙති. (සජ්ත) සද්ධර්මයන් අතුරෙහි බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ, ශීල, ත්‍යාග, දේවතා, උපසම්ම, යන අනුස්මාතින්ද රූකෂ පුද්ගලයන් දුරු කිරීම, සිනිඳු පුද්ගලයන් සේවනය කිරීම, ප්‍රසාද කටයුතු ධර්මයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කිරීම, එහි නැමුණු බව යන මේ ධර්මයෝ ශ්‍රද්ධාවට පිරිවර වෙත්.

අකුශලාදීනව ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කිරීම, අපායෙහි ආදීනව ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කිරීම, කුශල ධර්මයන්ට උපකාර බව සැලකීම, හිරිඔනස් නොමැති පුද්ගලයන් දුරුකිරීම, හිරිඔනස් සහිත පුද්ගලයන් සේවනය කිරීම, එහි නැමුණු බව යන මොවුහු හිරි ඔනස් දෙකට පිරිවර වෙත්.

පූච්ඡයෝගය, විමසන බව, සද්ධර්මයෙහි යෙදීම, නිවැරදි විද්‍යාසථාන ආදියෙහි පුරුද්ද, මේරු ඉඳුරන් ඇති බව, කෙළෙස් දුරු කළ බව, අල්පශ්‍රැත පුද්ගලයන් දුරුකරන බව, බහුශ්‍රැත පුද්ගලයන් සේවනය කරන බව, එහි නැමුණු බව යන මොවුහු බහුශ්‍රැත බවට පිරිවර වෙත්.

අපාය භය සැලකීම, යා යුතු මග සැලකීම, ධර්මයාගේ මහත්බව සැලකීම, ථීනමිද්ධ දෙක දුරුකිරීම, කුසිත පුද්ගලයන් දුරුකිරීම, පටන්ගත් වියඪී ඇති පුද්ගලයන් සේවනය කිරීම, සමාක් ප්‍රධානයන් සැලකීම, එහි නැමුණු බව යන මොවුහු වියඪීයට පිරිවර වෙත්.

සිහිනුවණ දෙක, මුළා සිහි ඇති පුද්ගලයන් දුරු කිරීම, එළඹ සිටි සිහි ඇති පුද්ගලයන් සේවනය කිරීම, එහි නැමුණු බව යන මොවුහු සිහියට පිරිවර වෙත්.

විමසන බව, ආධ්‍යාත්මික බාහිර වස්තූන් පිරිසිදු කිරීම, ඉන්ද්‍රියයන්ගේ සමබව ඇති කිරීම, නුවණ මඳ පුද්ගලයන් දුරුකිරීම, නුවණැති පුද්ගලයන් සේවනය කිරීම, ගැඹුරු ප්‍රඥාවේ ප්‍රභේද ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කිරීම, එහි නැමුණු බව යන මොවුහු ප්‍රඥාවට පිරිවර වෙත්.

ශීලා දී සතර, අට්ඨස් අරමුණු කෙරෙහි පූච්ඡාග භාවනාව, ආවර්ජනා ආදියෙහි වශීභාවකරණය ද යන මොවුහු සතර ධ්‍යානයන්ට පිරිවර වෙති. එහි ශීලාදී ප්‍රයෝග ශුද්ධියෙන් සත්වයන්ට අභය දීමෙහි ද, ආශය ශුද්ධියෙන් ආමිස දානයෙහිද ප්‍රයෝග, ආශය දෙදෙනාගේ ශුද්ධියෙන් ධර්ම දානයෙහි ද සමර්ථ වන්නේයයි ආදී වශයෙන් දානාදී බෝධි සම්භාර ධර්මයන්ට වරණාදීන්ගේ ප්‍රත්‍යභාවය සුදුසු පරිද්දෙන් නිර්ධාරණය කළ යුතුය.

ඉතා විස්තර වේදෝ යන හයින් නිර්ධාරණය නො කෙළෙමු. මෙසේ සම්පන්න වික්කාදිහු ද දානාදීන්ට ප්‍රත්‍යය වෙතියි දත යුතුය.

07. "කො සංකිලෙසො" ඔවුන්ගේ කෙලෙසීම කවරේද? යන මෙහි සාමාන්‍යයෙන් තෘෂ්ණා ආදියෙන් අල්ලාගන්නා ලද බව පාරමිත්තේ "කෙලෙසීම" වෙයි. විශේෂයෙන් වනාහි දාන විස්තූන් හා පිළිගන්නවුන් පිළිබඳ විකල්පයෝ දාන පාරමිතාවෙහි සංකල්පයෝ වෙති. සත්වයන් හා කාලය පිළිබඳ විකල්පයෝ ශිලපාරමිතාවේ ද, කාමයන්හි හා භවයන්හි ද ඒ දෙක සංසිදුවීමෙහි ද ඇල්ම හා නො ඇල්ම පිළිබඳ විකල්පයෝ නෛෂ්ක්‍රමයෙහි ද "මමය" "මගේය" යන විකල්පයෝ ප්‍රඥා පාරමිතාවේ ද, ඊනමිද්ධ වශයෙන් හැකිළීමත් උද්ධච්ච වශයෙන් නොසංසිදීමත් පිළිබඳ විකල්පයෝ සත්‍ය පාරමිතාවේ ද බෝධි සම්භාර ධර්මයන්හි හා එයට විපක්‍ෂ ධර්මයන්හි දෝෂ හා ගුණ පිළිබඳ විකල්පයෝ අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවගේ ද, හිත අහිත විකල්පයෝ මෙමත්‍රී පාරමිතාවගේ ද, ඉෂ්ට අනිෂ්ට පිළිබඳ විකල්පයෝ උපේක්‍ෂා පාරමිතාවගේ ද සංකල්පයෝ වෙන්යයි දත යුත්තාහ.

08. "කිං වොදානං" ඔවුන්ගේ ව්‍යවදානය හෙවත් පිරිසිදුවීම කවරේද? යන මෙහි තණ්හාදීන් විසින් නොපහරන ලද බව ද යටකී විකල්ප චරහිත බවද මේ පාරමිතාවන්ගේ පිරිසිදු බව වේයයි දත යුතුය. තණ්හා (තෘෂ්ණාව) මාන (මාන්තය) දිට්ඨි (දෘෂ්ටිය) කොධ (කෝධය) උපතාහ (වෛරය) මක්ඛ (ගුණ මැකීම) පලාස (අනුන්ගේ දොස් කීම) ඉස්සා (ඊෂ්ඨාව) මච්ඡරිය (මසූරු බව) මායා (ධ්වටීම) සාදේය්‍ය (කපටි බව) ඵම්භ (සිතේ තද ගතිය) සාරම්භ (එකටෙක කිරීම) මද (උඩගුකම) පමාද (සිහිනැතිකම) ආදී කෙලෙසුන්ගෙන් නොපහරණ ලද්දාවූ ද දේය ධර්ම ප්‍රතිග්‍රාහක විකල්ප රහිත වූද දානාදී පාරමිතූ පිරිසිදු වූවාහු ප්‍රභාස්වර වූවාහු වෙති.

09. "කො පටිපකෙතො" ඒවාට විරුද්ධ ධර්ම මොනවා ද? යන මෙහි සාමාන්‍යයෙන් සියලු සංකල්ප ධර්මන් සියලු අකුශල ධර්මන් මේ පාරමි ධර්මයන්ට විරුද්ධ වෙයි. විශේෂයෙන් වනාහි පෙර කියන ලද මසූරුකම ආදිය පාරමිත්තේ ප්‍රතිපක්‍ෂයයි දත යුතුය. තව ද දේය ධර්ම, ප්‍රතිග්‍රාහක, දාන ඵලයන්හි අලෝභ, අදෝෂ, අමෝහ, යන ගුණයන්ගේ යෙදීම කරණ කොට ගෙන ලෝභ දෝෂ මෝහ යන මේවා දානයට ප්‍රතිපක්‍ෂ වෙයි. කාය වංකාදී දෝෂයන් දුරුවන හෙයින් ශිලය ලෝභාදියට ප්‍රතිපක්‍ෂ වේ. කාම සැපය, අනුන් නැසීම, තමාට දුක්දීම යන මේවා දුරලන බැවින් නෛෂ්ක්‍රමය දෝෂත්‍රයට ප්‍රතිපක්‍ෂ වේ. ලෝභාදීන් අනධි කරන බැවින් ද ඥානය අනධි නොකරන බැවින් ද ප්‍රඥාව ලෝභාදීන්ට ප්‍රතිපක්‍ෂ වේ. අලීන, අනුද්ධන න්‍යායරම්භ යන මොවුන්ගේ වශයෙන් වියථිය ලෝභාදියට ප්‍රතිපක්‍ෂ වේ.

ඉෂ්ට, අනිෂ්ට, ශුන්‍යතා යන මොවුන් ඉවසන හෙයින් ක්ෂාන්ති පාරමිතාව ලෝභාදියට ප්‍රතිපක්‍ෂ වේ. අනුන්ගේ උපකාරයන් සහ අපකාරයන් ඇති කල්හි ද යථාස්වභාවයෙන් පවත්නා හෙයින් සත්‍ය පාරමිතාව ලෝභාදියට ප්‍රතිපක්‍ෂ වේ. ලෝක ධර්මයන් මැඩ සමාදන් වූ පරිදි බෝධිසම්මාර ධර්මයන් කෙරෙහි නොසෙලවෙන හෙයින් අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව ලෝභාදියට ප්‍රතිපක්‍ෂ වේ. නිවරණයන්ගෙන් වෙන්වන හෙයින් මෙමත්‍රී පාරමිතාව ලෝභාදියට ප්‍රතිපක්‍ෂ වේ ඉෂ්ට අනිෂ්ඨයන් කෙරෙහි ඇලීම හා ක්‍රෝධය වලක්වන බැවින් ද සමච පවත්නා බැවින් ද උපේක්‍ෂා පාරමිතාව ලෝභාදියට ප්‍රතිපක්‍ෂවේයයි දත යුතුය.

10. "කා පච්චනති" ප්‍රතිපත්තිය කවරේ ද? යන මෙහි පළමුකොට සැපයට සැප උපකරණ, ශරීරය, ජීවිතය යන මේවා පරිත්‍යාගයෙන් ද භය දුරු කිරීමෙන් ද, ධර්ම කියා දීමෙන් ද වශයෙන් සත්වයන්ට බොහෝ සෙයින් අනුග්‍රහ කිරීම දාන පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්තිය වේ. එහි දානය ආමිස දානය, අභය දානය, ධර්ම දානය යයි දියයුතු වස්තු වශයෙන් ත්‍රිවිධ වේ. ඔවුන් අතුරෙන් බෝධිසත්වයන් විසින් දියයුතු වස්තු අභ්‍යන්තර බාහිර වශයෙන් දෙවැදූරුම් වේ. එහි බාහිර වස්තු දානය වනාහි ආහාර දානය පාන දානය, නිවාස දානය, වස්ත්‍රදානය, යාන දානය, මාලාවලේපන දානය, ගන්ධ දානය , නිදන ඇතිරිලි දානය, ආවාස දානය, ප්‍රදීප දානයයි දැක්විය හැකි වේ. □ (වරියා පිටකධර්ම කථාවේ 240 පිටුවෙහි 19 සිට 26 තෙක් ඇති ජේලිවල සඳහන් වී ඇත්තේ මෙසේය. 1. අන්‍ය දානය දෙකි, 2. පානය දෙකි, 3. වස්තූනි දෙකි, 4. යානය දෙකි 5. ගන්ධ දෙකි 6. මාලාවලපනය දෙකි 7. ආසනය දෙකි 8. සෙය්‍යනය දෙකි, 9. ආවසරය දෙකි 10. පදිපෙය්‍යනය දෙකි.) ආහාර ආදිය කඩාකන කෑ යුතු දේ, බත් ආදී බුද්ධිය යුතු දේ, ආදී විභාග වශයෙන් බොහෝ ආකාර වේ. එසේම රූපාමිමණ දානයේ පටන් ධර්මාරම්මණ දානය දක්වා ආරම්මණ වශයෙන් සයවැදූරුම් වේ. රූපාරම්මණ ආදියද නිලාදීන්ගේ විභාග වශයෙන් නොයෙක් වැදූරුම් වේ. එසේම මැණික්, රන්, රිදී, මුතු, පබළු ආදිය ද, කෙන්වත්, ආරාම ආදිය ද, දාසි, දාස, ගව මහිෂාදි නොයෙක් ආකාරයේ ධන උපකරණ වශයෙන්ද නොයෙක් ආකාරවේ.

එහිදී මහාපුරුෂතෙම බාහිර වස්තු දෙන්නේ යමෙකුට යමකින් ප්‍රයෝජන වේද එය ඔහුට දෙයි. දෙන්නේද ඔහුට මෙය ප්‍රයෝජනයයි තමාම දනගන්නේ නොඉල්ලන ලද්දේම දෙයි. ඉල්ලුකල්හි කියනුම කවරේ ද? කිසිවක් අපේක්‍ෂා නොකොටම දෙයි. කිසිවක් අපේක්‍ෂා කොට නො දෙයි. සිත්සේ දෙයි. (පරියයතනය දෙකි) නොසිත්සේ (ප්‍රමාණවත් නොවනසේ) නොදෙයි. දිය යුතු වස්තුව ඇති පමණ නොමැති කල්හි සුදුසු පරිදි බෙදා දෙයි.

අනුන් නසන්නට හේතුවන ආයුධ, චීෂ, මද්‍යාදිය නො දෙයි. යම්ක් අනර්ථයෙන් යුක්ත වේද ප්‍රමාදය එළවන්නේද එබඳු ක්‍රීඩා භාණ්ඩ ද නො දෙයි. ඉල්ලන්නාවූ ගිලනාහටත් නොගැළපෙන ආහාරපාන ආදී දේ හෝ ප්‍රමාණය ඉක්මවා හෝ නො දෙයි. ප්‍රමාණ සහිත දේ වුවද යෝග්‍ය දෙයම දෙයි. එසේම ඉල්ලන ලද්දේ ගිහියන්ට ඔවුන්ට සුදුසු දේ දෙයි. පැවිද්දන්ට ශ්‍රමණ සාරූප්‍ය දේ දෙයි. මවු පියෝ ලේ නෑයෝ, මිත්‍රාමාත්‍යයෝ, අඹු දරුවෝ, දාස කම්කරුවෝ යන මොවුන් අතුරෙන් කිසිවෙකුට පීඩාවක් ඇති නොකරමින් දෙයි. උදාර වූ දානවස්තුවක් ප්‍රතිඥා කොට රූක්‍ෂ දේ නොදෙයි. ප්‍රතිඋපකාර ඇසුරු කොට නො දෙයි. සමාසක් සම්බෝධියෙන් වෙන් වූ ඵලයක් බලාපොරොත්තුවෙන් නො දෙයි. යාවකයන් හෝ දෙන වස්තුව හෝ පිළිකුල් කරමින් නො දෙයි. සංයම රහිතවූ ආකෝශ පරිභව කරන්නාවූ යාවකයන්ට පවා ඉවත දැමූ දෙයක් නො දෙයි. ඒකාන්තයෙන් ප්‍රසන්න සිත් ඇත්තේ අනුකම්පා කරන්නේ සකසාම දෙයි. කෝතුහලමඬිගලිකව* නො දෙයි. කම් ඵලයම අදහමින් දෙයි. යාවකයන් ඇසුරු කිරීම් ආදියෙන් වෙහෙස කොට නො දෙයි. වෙහෙස නොකොටම දෙයි. අනුන් වංචා කිරීමේ අදහසින් හෝ බිදවීමේ අදහසින් දන් නො දෙයි. නො කිලිටි සිතින් ම දෙයි. පරුෂ වචන ඇතිව හෝ බැම හැකුළු මුඛින් යුතුව නො දෙයි. ප්‍රිය වචන ඇත්තේ කලින් කථා කරන්නේ ප්‍රමාණවත් වචන ඇත්තේ, වී දෙයි.

යම් දාන වස්තුවක උදාර මනෝඥභාවය නිසා හෝ බොහෝ කල් පුරුදු කළ බැවින් හෝ ඇලුම් ස්වභාව ඇති බැවින් හෝ ලෝභ ධර්මය අධික වෙයිද එය දන්නා වූ බෝධි සත්වයෝ ඒ ලෝභය වහාම දුරුකොට යාවකයෙක් ද එළඹ සිටියේ නම් ඒ ගැන නොසිතාම තමන්ට පීඩා කොට දෙන්නේ යාවකයාට ගෞරව කරති. අකිත්ති පණ්ඩිතයන් මෙනි. මහා පුරුෂ තෙම තමාගේ පුතුන්, අඹුවන්, දාසයන්, කම්කරු පුරුෂයන් ඉල්ලන ලද්දේ නොදන්වන ලද්දා වූ දොම්නසට පැමිණියා වූ ඔවුන් යාවකයන්ට නො දෙයි. මොනවට දන්වන ලද්දා වූ සොම්නසට පැමිණියාවූ ම ඔවුන් දෙයි. දෙන්නේද යක්‍ෂරාක්‍ෂස, පීසාවාදීන්ට හෝ රෝග ක්‍රියා ඇති මිනිසුන්ට හෝ දූත නො දෙයි. රාජ්‍යය දන් දෙන්නේ ද යමෙක් ලෝකයාට අහිත පිණිස දුක් පිණිස, අනර්ථය පිණිස පිළිපදිද් ද එබඳු අයට නො දෙයි. යමෙක් වනාහි දහැමිව දහැමින් ලෝකය පාලනය කෙරෙත් ද ඔවුන්ට දෙයි. මෙසේ පළමුකොට බාහිර දානයෙහි ප්‍රතිපත්තිය දත යුතුය.

ආධ්‍යාත්මික දානය වනාහි දෙආකාරයකින් දත යුතුය. ඒ කෙසේ ද?

*නොතුහල මධගලික උදසන ශුභ සම්මතයක් ඇසීම දකීම, ගමනක් යන විට ශුභ නිමිත්තක හමුවීම යනාදියෙන් යහපත් ඵල ලැබෙනැයිද, ඊට වෙනස් වුවහොත් අශුභඵල ලැබෙනැයිද සැලකීම.

යම්සේ කිසියම් පුරුෂයෙක් කැම ඇදීම හේතුවකට ගෙන තමන් අනුන්හට පාවාදේද, යටහත් වූ දාසභාවයට පැමිණේ ද, එමෙන්ම මහාපුරුෂ තෙම සමයක් සම්බෝධිය හේතුවකට ගෙන නිරාමිෂ සිත් ඇත්තේ සත්වයන්ගේ අනුන්තර වූ හිතසුව කැමැත්තේ තම දානපාරමිතාව සම්පුර්ණ කරනු කැමැත්තේ තමා අනුන්ට පාවා දෙයි. දාසභාවයට පැමිණෙයි. අත් පා ඇස් ආදී ශරීර අවයව ඒ ඒ දෙයින් ප්‍රයෝජන ඇත්තන්ට කැමති පරිදි කටයුතු කිරීමට කම්පා විමත් නැත්තේ ඇලීමක් නැත්තේ දෙයි. එහි නො ඇලෙයි. හැකිලීමකට නො පැමිණෙයි. බාහිර වස්තු පරිත්‍යාගයෙහි යම් සේද ආධ්‍යාත්මික වස්තු පරිත්‍යාගයෙහිද එසේමය. මහාපුරුෂ තෙම දෙආකාරයකින් බාහිර වස්තු පරිත්‍යාග කරයි. එනම් කැමති පරිද්දෙකින් පරිභෝගය පිණිස යාවකයන්ට මවුන්ගේ මනදොළ පුරවමින් ද, තමාගේ වසිභාවය පිණිසද වශයෙනි. එහි සවිප්‍රකාරයෙන් මුක්තවැඩි වූයේ මෙසේ "මම නොඇල්ම හේතුවකට ගෙන සමයක් සම්බෝධියට පැමිණෙන්නෙමි"යි දන්දෙයි. ආධ්‍යාත්මික වස්තු වෙතින් මෙසේ නොඇල්ම දත යුතුය.

එහිදී දෙනු ලබන යම් ආධ්‍යාත්මික වස්තුවක් යාවකයාහට ඒකාන්තයෙන් හිත පිණිස පවතිද, එය දෙයි. අනෙක් වස්තුවක් නො දෙයි. මහාපුරුෂතෙම වනාහි දූත දූත මාරයාට හෝ විනිංසා අදහසින් යුත් මාරපාක්ෂික දෙවියන්ට හෝ තමාගේ ආත්ම භාවය හෝ අඟපසඟ හෝ "ඔවුන්ට අනර්ථයක් නොවේවා"යි නො දෙයි. මාරපාක්ෂික දෙවියන්ට යම්සේද ඔවුන් විසින් ආවේශ වනුලැබූ අයට ද නො දෙයි. උමතු වුවන්ටද නො දෙයි. සෙස්සන්ට වනාහි ඉල්ලීම හා සමගම දෙයි. කුමක් හෙයින්ද යත්? එබඳු ඉල්ලීම් දුර්ලභ හෙයින් ද එබඳු දීමක් දුෂ්කර හෙයින් ද වේ.

අභය දානය වනාහි රජුන්ගෙන් ද, සොරුන්ගෙන් ද, ගින්නෙන් ද, ජලයෙන් ද, වෛරී පුද්ගලයන් ගෙන් ද සිංහ ව්‍යාඥාදී වණ්ඩ මාගයන්ගෙන් ද නාග, යක්ෂ, රාක්ෂස, පිසාවාදීන්ගෙන් ද සත්වයන්ට භයක් එළඹිකල්හි එයින් ආරක්ෂා කිරීම් වශයෙන් දත යුතුය.

ධම්දානය නම් නොකිලීවි සිත් ඇත්තනුගේ විපයභීස රහිත වූ ධම්දේශනාවයි. මෙලොවින් හා පරලොවින් වන අර්ථය නිව්‍යාණ සඬ්ඛ්‍යාන පරමාර්ථය යන මේ අර්ථයන්ගේ වශයෙන් යෝග්‍ය වූ හිත වූ උපදේශයයි. එයින් ශාසනයෙහි නොබැස ගත්තවුන්ගේ බැසගැනීමත් බැසගත්තවුන්ගේ මුහුකර විමත් වේ. මේ එහි ක්‍රමයයි. පළමුකොට සැකෙවින් දාන කථා, ශීල කථා, ස්වභී කථා, කාමයන්ගේ ආදීනව, කෙලෙසීම, නෛෂ්ක්‍රමයෙහි අනුසස් කීම ද විස්තර වශයෙන් වනාහි ශ්‍රාවක බෝධියෙහි ඇලුණු සිත්

ඇත්තවුවනට සරණා ගමනය, ශීලසංවරය, ඉන්ද්‍රියයන්හි වසන ලද දොරටු ඇති බව(ඉන්ද්‍රිය සංවරය), ආහාරයෙහි පමණ දන්නා බව, නිදි දුරුකිරීමෙහි යෙදීම, සප්ත ධර්මයෝග්‍යය, අටතිස් අරම්මණයන්හි ක්‍රියා කිරීමේ වශයෙන් සමඵයෙහි යෙදීම, රූපස්කන්ධාදී විදග්භිතාව පිහිටුවන ධර්මයන්හි සුදුසු පරිදි දැඩිව ගැනීම වශයෙන් විදග්භිතාවෙහි යෙදීම, එසේම විසුද්ධි ප්‍රතිපදාවය, (ලෝකෝත්තර කුශල ධර්මයන්හි මාර්ග නියමයයි කියන ලද) සම්මත්ත ගහණය, ආයථී අභ්ටාංගික මාර්ගය, ත්‍රි විද්‍යා, ජටි අභිඥා, සිව්පිළිසිඹියා, ශ්‍රාවක බෝධි යන මේවායේ ගුණයන් වණනා කිරීම් වශයෙන් සුදුසු පරිදි ඒ ඒ ධර්මයන්හි පිහිටු වීමය, පිරිසුදු කිරීමය යන ක්‍රමයයි.

එසේම ප්‍රත්‍යක්‍ය බෝධියෙහි හා සමයක් සම්බෝධියෙහි ඇලුණු සත්වයන්ට සුදුසු පරිදි දානාදී පාරමිතාවන්ගේ ස්වභාවය, රසය, ලක්‍ෂණ ආදිය වණනා කිරීම් වශයෙන් තුන් කල්හිම ඒ බුදුවරයන්ගේ මහානුභාවය විස්තර කිරීමෙන්, යන දෙකෙහි පිහිටුවීම, පිරිසිදු කිරීම යන මේවා එහි පිළිවෙල වෙයි. මේ ක්‍රමයෙන් මහා පුරුසයෝ සත්වයන්ට ධර්මදානය දෙති.

එසේම මහා පුරුෂතෙම සත්වයන්ට ආමිස දානය දෙන්නේ "මම මේ දානයෙන් සත්වයන්ට ආයුෂය, වණිය, සැපය, බලය, ප්‍රතිහාණය යනාදී සම්පත් ද රමණිය වූ අග්‍රඵල සම්පත්යයි කියන ලද අර්භත්වය ද සිද්ධ කෙරෙමි" යි ආහාර දන් දෙයි. එසේම සත්වයන්ගේ කාම ක්ලේශ පිපාසාවන් සංසිදුවනු පිණිස පැන් දෙයි. එසේම රත්වත් බව පිණිසද හිරි ඔතප් නැමති ආහරණයේ නිෂ්පත්තිය පිණිස වස්ත්‍ර දෙයි. එසේම සෘද්ධි විධඥනය මෙන්ම නිවන් සුවය සමෘද්ධ වීම පිණිස යානාදෙයි. එසේම ශීලසුගන්ධයේ නිෂ්පත්තිය (හට ගැනීම) පිණිස සුගන්ධ දානය කරයි. එසේම බුද්ධගුණ ශෝභාවේ නිෂ්පත්තිය පිණිස මාලාවිලේපන දෙයි. බෝමැඩ ආසන නිෂ්පත්තියට ආසන දෙයි. තථාගතශෙය්‍යා නිෂ්පත්තිය පිණිස නින්දට අවශ්‍ය දේ දෙයි. සරණභාව නිෂ්පත්තියට ආවාස දානය දෙයි. පසැස් ලැබීම පිණිස පහන් ඇල්වීමට අවශ්‍ය දේ දෙයි.

ව්‍යාම ප්‍රභාව හෙවත් බුද්ධ රශ්මිය නිපදවීම පිණිස රූපදානය කරයි. චුන්ම ස්වරය නිපදවනු පිණිස ශබ්ද දානය කරයි. සියලු ලෝකයාට ප්‍රිය භාවය පිණිස රස දානය දෙයි. බුද්ධ සුබ්‍රමාලභාවය පිණිස ස්වභිදානය දෙයි. ජරා මරණ නැතිවනු පිණිස බෙහෙත් දෙයි. ක්ලේශදාසත්වයෙන් මිදෙනු පිණිස දාසයන් නිදහස් කිරීමේ දානය දෙයි. සද්ධම්මාහිරතිය පිණිස නිවැරදි වූ ක්‍රීඩාරතියට හේතු දන් දෙයි. සියලුම සත්වයන් ආයථී ජාතියෙන් තමාගේ පුත්‍රභාවයට පමුණුවනු පිණිස පුත්‍රදානය දෙයි. සියලුම ලෝකයාගේ ස්වාමිභාවයට පැමිණීම පිණිස භායථී දානය දෙයි. සුබලක්‍ෂණ සම්පත්තිය

පිණිස රන්, මැණික්, මුතු, පබල ආදිය දන් දෙයි. අනුවාසැඳපන සම්පන්නිය පිණිස නොයෙක් ආකාරයේ අලංකාරයන් දෙයි. සද්ධම් නැමති භාණ්ඩාගාරය ලබනු පිණිස ධනාගාර දෙයි. ධම්මරාජ වීම පිණිස රාජ්‍යය දෙයි. ධ්‍යානාදී සම්පත් පිණිස ආරාම, උද්‍යාන, පොකුණු, වන, දනය දෙයි. චක්‍රලක්ෂණයන්ගෙන් සලකුණු වූ පාවලින් බෝ මැඩ කරා එළඹෙනු පිණිස වරණ (පා) දන් දෙයි. සතර ඕසයෙන් එතර වීම පිණිසද සත්වයන්ට සද්ධම්මය නැමති අත දීම පිණිස අත් දන් දෙයි.

ශ්‍රද්ධා ආදී ඉෂ්ඨයන්ගේ ප්‍රතිලාභය පිණිස කන් නාසා ආදිය දෙයි. සමකැස් ලැබීම පිණිස ඇස් දන් දෙයි. දඹ්‍රනය, ශ්‍රවණය, අනුස්මරණය, පාරිවයච්ච යනාදීන්හි හැමකල්හි සියලු සත්වයන්ට හිත සැප ගෙන දෙන්නා වූද මගේ ශරීරය සියලු ලෝවැස්සන් විසින් සම්පයට පැමිණ ජීවත් විය හැකි එකක් වේවායි මස් ලේ ආදිය දන් දෙයි. සියලු ලෝකයාට උතුම් වන්නෙමි යි කියා හිස දන් දෙයි. මෙසේ දෙන්නේද එක්විසි අනේසනයෙන් නො දෙයි. අනුන්ට පීඩාකොට නො දෙයි. හයින් නො දෙයි. ලජ්ජාවෙන් නො දෙයි. දක්ෂිණාභීයන් කෝපකොට නො දෙයි. ප්‍රණීතාහාර ඇති කල්හි කටුක ආහාර නො දෙයි. තමන් උසස් කරනු පිණිස නො දෙයි. අනුන්ට නින්දා කරනු පිණිස නො දෙයි. ප්‍රතිඵල බලාපොරොත්තුවෙන් නො දෙයි. යාවකයන් පිළිකුල් නිසාත් නො දෙයි. අනාදරයෙන් නො දෙයි.

ඉක්බිති සකසා දෙයි. සියතින් දෙයි. සුදුසු කාලයෙහි දෙයි. ආදර කොට දෙයි. විභාගයක් නො කොට දෙයි. තුන් කල්හිම සොම්නසින් යුක්තව ම දෙයි. එහෙයින්ම දී පසුකැවිලි නො වෙයි. ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ගේ වශයෙන් මානයක් හෝ අවමානයක් නො කරයි. ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ට ප්‍රිය තෙපුල් කියන්නෙක් වෙයි. යාවකයන්ගේ වචන දනියි. යාවකයන්ගේ යාඥාවට සුදුසු වෙයි. පිරිවර සහිතව දන් දෙයි. ආහාර ආදිය දෙන්නේ එය පිරිවර සහිත කොට දෙන්නෙමි යි වස්ත්‍රාදිය සමග දෙයි. එසේම වස්ත්‍රාදිය දෙන්නේ එය පිරිවර සහිත කොට දෙන්නෙමි යි ආහාර ආදිය සමග දෙයි. යානා දානාදියෙහි ද මේ ක්‍රමයම වේ. එසේම රූප දානය දෙන්නේ අනෙක් අරමුණුද එයට පරිවාර කොට දෙයි. සේස්සෙහිදී ද මෙසේමය.

එහි රූප දානය නම් නිල්, කහ, රතු, සුදු ආදී වණියන් අතුරෙන් හෝ මල්, වස්තු ආදී ද්‍රව්‍යයන් අතුරෙන් යමක් ලැබ රූප වශයෙන් සලකා රූපදානය දෙන්නෙමි, මේ මාගේ රූප දානයයි සිතා එබඳු වූ දක්ෂිණාභීයන් කෙරෙහි සවස්තුකව දානය පිහිටුවයි ද රූප දානය නම් මෙසේ වෙයි.

ශබ්ද දානය වනාහි බෙර ශබ්දාදිය වශයෙන් දත යුතුය. එහි ශබ්දය

වනාහි කඳ මුල් ආදිය මෙන් උපුටාද නිලුපුල් මිටියක් මෙන් අනෙහි තබාද දීමට නොහැකිය. සවස්තුකව (වස්තු සහිතව) දෙන්නේ ශබ්ද දානය දුන්නේ වෙයි. එහෙයින් යම්කලෙක ශබ්ද දානයක් දෙන්නෙමිසි බෙර මිහිඟු බෙර ආදිය අතුරෙන් කිසියම් තුයථියකින් රත්නත්‍රයට උපහාර කරයිද කරවයි ද "මේ මාගේ ශබ්ද දානය" යි කියා බෙර ආදිය තබයිද තබවයිද ධම්මකථිකයන් හට වනාහි කටහඬ ඇති කරන තෙල් පැණි ආදිය දෙයි ද ධම්මවණය සඳහා සෝභා කරයි ද උදාත්ත ස්වර යොදා අධ්‍යයන කෙරේ ද (සරහඤ්ඤා හණති) ධම් කථා කියයි ද, උප නිසින්නක කථා අනුමෝදනා කථා කරයි ද, කරවයි ද, එකල එය ශබ්ද දානය නම් වෙයි.

එසේම ගන්ධ දානය වනාහි මුලගන්ධාදීන් අතුරෙන් යම් කිසි ඇලුම් කටයුතු වූ සුගන්ධ වස්තුවක් හෝ ගල්වන (අඹරන) ලද්දාවූ යම්කිසි සුගන්ධයක් (හඳුන්කුරු) ලැබ ගන්ධ වශයෙන් සලකා "ගන්ධදානය දෙන්නෙමි, මේ මාගේ ගන්ධදානය යයි බුද්ධිරත්නය ආදියට පුජා කෙරේද කරවයිද, ගන්ධ පූජාව සඳහා අභිල් සඳුන් ආදී සුගන්ධ වස්තු පරිත්‍යාග කෙරේද මේ ගන්ධදානයයි.

එසේම මූලරස ආදී රසවර්ගයන් අතුරෙන් ඇලුම් කටයුතු රසවස්තුවක් ලැබ රස වශයෙන් සලකා රස දානයක් දෙන්නෙමි, මේ මාගේ රස දානය යයි දක්ෂිණානීයන්ට දෙයිද රස වස්තුවක් වූම ධාන්‍ය ගවාදිය පරිත්‍යාග කරයිද මේ රසදානයයි.

එසේම ස්පර්ශදානය වනාහි ඇඳපුටු ආදී වශයෙන්ද ඇතිරිලි හා පෙරවීමට ගන්නා වසුතු ආදී වශයෙන් දන යුතුය. යම් කලෙකහි වනාහි ඇඳ පුටු බුද්ධි, කොට්ට ආදිය හෝ අදින පොරවන වස්තූදී සුවපහසු සින් අලවන නිවැරදි ස්පර්ශ වස්තුවක් ලැබ ස්පර්ශ වශයෙන් සලකා ස්පර්ශ දානය දෙමි, මේ මාගේ ස්පර්ශ දානයයි දක්ෂිණානීවරුන්ට දෙයිද කියන ලද ආකාර ඇති ස්පර්ශ වස්තුවක් ලැබ පරිත්‍යාග කරයිද මේ ස්පර්ශ දානයයි.

ධම්මදානය වනාහි ධර්මාචරණය අදහස් කළ බැවින් ඔප් දාන, පානදාන, ජීවිතදාන වශයෙන් දන යුතුය. ඕජාදි ද්‍රව්‍ය අතුරෙන් යම් කිසි සින් අලවන්නාවූ වස්තුවක් ලැබ ධර්මාචරණ වශයෙන් සලකා "ධම්මදානය දෙන්නෙමි මේ මාගේ ධම්මදානය යයි" ගිතෙල් වෙඬරු ආදී ඕජදානයක් දෙයිද අම්බපාන ආදී අෂ්ට විධ පාන දත් දෙයිද ජීවිත දානයයි සලකා සලාක බත් පාකෂික බත් ආදිය දෙයිද අපහසු බැවින් පීඩිත වූ ලෙඩුන් වෙත වෙදුන් පමුණුවන් ද, දූල් ඉරවයි ද, කෙමන විනාශ කරවයි ද, පක්ෂීන් රදවන කුඩු විනාශ කරවා ද බන්ධනයෙන් බැඳුණු සත්වයන් බන්ධනයෙන් මුදවා ද,

කිසිවෙකු නො නසවයි කියා බෙර හසුරුවා ද, සත්වයන්ගේ දිවි රැක්ම පිණිස මෙබඳු වෙනත් කායඝීයන් කරයිද කරවයිද මෙය ධම්මදානය නම් වේ. යට කියන ලද ඒ සියලු දාන සම්පත් මුළු ලොවට හිත පිණිසත් සැප පිණිසත් පිරිනමයි. තමන් හටද සමාසක් සම්බෝධිය පිණිසද ස්ථිර වූ (අකොපාස වූ) විමුක්තිය පිණිසත් ක්ෂය නොවන්නා වූ ඡන්දයටද ක්ෂය නොවන්නා වූ වියඝී යටද, ක්ෂය නොවන්නා වූ සමාධියට ද, ක්ෂය නොවන්නා වූ ප්‍රතිභාණයට ද ක්ෂය නොවන්නා වූ ඥානයට ද ක්ෂය නොවන්නා වූ විමුක්තියට ද පිරිනමයි. මේ දාන පාරමිතාව පුරන්නා වූ මහා සත්වයන් විසින් ජීවිතයෙහි අනිත්‍ය සංඥාව පමුණුවාගත යුතුය. එසේම භෝගයන්හි බොහෝ දෙනාට සාධාරණ බව උන්වහන්සේ විසින් මෙනෙහි කළ යුතුය. සත්වයන් කෙරෙහි මහා කරුණාව නිතර නිතර පමුණුවාගත යුතුය. මෙසේ වස්තුවෙහි ගතයුතු සාරය ගන්නාවූ මහා බෝධි සත්වයෝ ගිනිගත් ගෙයකින් මෙන් සියලු වස්තුවන් තමාත් පිට කරන්නාවූ කිසිවක් ඉතිරි නො කරති. කිසිවක් කෙරෙහි විභාගයක් නො කරති. ඒකාන්තයෙන් නිරපේක්ෂව පරිත්‍යාග කරන්මය. මේ වනාහි දාන පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමයයි.

මේ වනාහි ශීල පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමයයි. යම් හෙයකින් සඵලශීලාලංකාරයෙන් සත්වයන් සරසනු කැමති මහා පුරුෂයන් විසින් පළමු කොට තමාගේම ශීලය පිරිසිදුකළ යුතුය. එහිද සතර ආකාරයකින් ශීලය පිරිසිදු වේ. එනම් අද්ධායාය විශුද්ධියෙන්, සමාදානයෙන්, නො ඉක්මෙන්, ඉක්මවීමක් ඇති කල්හි ද නැවත ප්‍රකෘතිමත් කිරීමෙන් යන සතරාකාරයෙනි. විශුද්ධ වූ අද්ධායාය හේතුකොටගෙන වනාහි සමහරෙක් තමා ප්‍රධානකොට පවට පිළිකුල් කරන ස්වභාව ඇත්තාවූ තම අධ්‍යාත්මයෙහි ලජ්ජා ධර්මය පමුණුවා පිරිසිදු පැවතුම් ඇත්තෝ වෙති. එසේම අනුන්ගෙන් සමාදන් වීම ඇති කල්හි සමහරෙක් ලෝකාධිපතිව පවට බිය වෙමින් ඔත්තප්ප ධර්මය පමුණුවා පිරිසිදු පැවතුම් ඇත්තෝ වෙති. මෙසේ මේ දෙයාකාරයෙන්ම නො ඉක්මවීමෙන් ශීලයෙහි පිහිටත්. නැවත කිසිකලෙක සිහිමුළාවෙන් ශීලයාගේ කැඩුණුබව ආදියක් වේ නම් ඒ කියන ලද හිරිඔත්තප් සම්පත්තියෙන් වහාම එයින් නැගී සිටීම් ආදියෙන් ප්‍රකෘතිමත් කරති.

ඒ මේ ශීලය වාරිත්‍ර, වාරිත්‍ර යයි දෙවැදූරුම් වේ. මේ එහි බෝධිසත්වයන්ගේ වාරිත්‍ර ශීලයෙහි ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමයයි. සියලු සත්වයන් කෙරෙහි යම්සේ සිහිනයෙන් පවා ක්‍රෝධයක් නූපදිනම් එබඳු දයාසිතින් යුක්ත විය යුතුය. පරෝපකාරය පිණිස නිරත වූ බැවින් අනුන් අයත් දේ සථියකු මෙන් ස්පෘශී නොකළ යුතුය. ඉදින් වනාහි පැවිදි කෙනෙක් නම්

සප්තවිධ මෙහෙයුන ධම් සංයෝගයෙන් වැළකී බැවින්, අබ්‍රහ්මවයභාවෙන් ද දුරු වූයේ වෙයි. පරභූවත් කරා යාම ගැන කියනුම කවරේ ද? ඉදින් වනාහි පැවිදි නොවූ ගිහිකෙනෙක් නම් පරභූවත් කෙරෙහි හැමකල්හිම පවිටු සිතකුණු නූපදවති. කථා කරන්නේද සත්‍යවූද හිතවූද ප්‍රියවචනවූද ප්‍රමාණවත් වූ ද දහැමි කථාවක් සුදුසු කාලයෙහිම කියයි. හැම තැන්හිම දැඩි ලෝභනැත්තේ ව්‍යාපාදයෙන් තොර සිත් ඇත්තේ, විපරිත නොවූ දඹන ඇත්තේ, කම්ය සංකීය කොට ඇති ඥානයෙන් යුක්ත වූයේ මනාකොට ශෝභන ස්ථානයට ගියා වූ මනාකොට පිළිපන්නා වූ අය කෙරෙහි පිහිටි ශ්‍රද්ධාව ඇත්තේ වෙයි. පිහිටි ප්‍රේමය ඇත්තේ වෙයි. මෙසේ සතර අපායට හා සංසාර දුකට මාර්ග වූ අකුශල කම්පට්ඨයන්ගෙන්ද අකුශල ධර්මයන් ගෙන් ද වැළකී ස්වර්ගමානසයන්ට මාර්ග වූ කුශලකම් පට්ඨයන්හි පිහිටියාවූ මහා පුරුෂයා ගේ පිරිසිදු වූ කාය වාග් ප්‍රයෝගයන් ඇති බැවින් ප්‍රාර්ථනා පරිද්දෙන් සත්වයන්ගේ හිත සැප එළවන්නාවූ මනදොළ වහ වහා සමෘද්ධ වන්නේය. පාරමිහු සම්පූර්ණ වෙති.

මෙසේ වූ මේ බෝධිසත්ව තෙමෙ හිංසාවෙන් වැළකීම කරණ කොට ගෙන සියලු සත්වයන්ට අභය දානය දෙයි. අපහසුවක් නැතිවම මෙමනී භාවනාව උපදවයි. එකොළොස් වැදෑරුම් මෙමනී අනුසස් ලබයි. අල්ප ආබාධ ඇත්තේ ලෙඩ අඩුවූයේ වෙයි. දීඝායුෂ ඇත්තේ සැප බහුල කොට ඇත්තේ මහාපුරුෂ ලක්ෂණ විශේෂයට පැමිණෙයි. ද්වේශයෙන් යුතු වාසය ද සිදු දමයි.

එසේම නුදුන් දේ ගැනීමෙන් වැළකීම කරණකොට ගෙන සොරුන් ආදීන්ට අසාධාරණ වූ සම්පත් ලබයි. අනුන් විසින් සැක නොකළ තැනැත්තෙක් වූයේ ප්‍රියවූයේ මනාපවූයේ විශ්වාස කටයුතු තැනැත්තෙක් වූයේ විභව (ධන) සම්පත්තින්හි නේඇලුණු සිත් ඇත්තේ පරිත්‍යාග ශීලිවූයේ ලෝභයෙන් යුතු වාසය ද සිදු දමයි.

අබ්‍රහ්මවයභාවෙන් වැළැක්මෙන් වස්තුවෙහි ලොල් නොවූයේ වෙයි. ශාන්ත වූ කාය චිත්ත ඇත්තේ වෙයි. සත්වයන්ට ප්‍රිය වෙයි. මනාප වෙයි. සැක නොකටයුත්තෙක් වෙයි. ඔහුගේ යහපත් වූ කීර්ති ශබ්දයක් පැන නගී. මාගමුන් (කාන්තාවන්) කෙරෙහි නො ඇලුණු සිත් ඇත්තේ වෙයි. ලෝභාද්ධ්‍යාශය නැත්තේ නෛෂ්ක්‍රමය බහුල කොට ඇත්තේ මහා පුරුෂ ලක්ෂණ විශේෂයට පැමිණේ. ලෝභයෙන් යුතු වාසය ද සිදු දමයි.

මුසාවාදයෙන් වැළකීම නිසා සත්වයන්ට ප්‍රමාණ වූ කෙනෙක් වෙයි. විශ්වාස කළ හැකි තැනැත්තෙක් වෙයි. ඇදහිලි කටයුත්තෙක් වෙයි.

ගතයුතු වචන ඇත්තෙක් වෙයි. දෙවියන්ට ප්‍රියමනාපවෙයි. සුවදැකී මුඛය ඇත්තෙක්වෙයි. රකින ලද කාය වාක් සමාවාර ඇත්තෙක් වෙයි. මහා පුරුෂ ලක්ෂණ විශේෂයටද පැමිණෙයි. ක්ලේශ වාසනාවන් ද (කෙලෙසුන් සමග වාසය ද) සිදු දමයි.

කේලාමි කීමෙන් වැළකීමෙන් පරෝපක්‍රමයෙන් පවා නොබිඳිය හැකි කය ඇත්තෙක් වෙයි. බිඳුවාපිය නොහැකි පිරිස් ඇත්තෙක් වෙයි. සද්ධම්මයෙහි ද නොබිඳෙන ශ්‍රද්ධාව ඇත්තෙක් වෙයි. දැඩි මිත්‍රයන් ඇත්තෙක් වෙයි. හවාන්තරයෙහි පුරුදු වූ සත්වයන්ටත් ඒකාන්තයෙන් ප්‍රිය වෙයි. කෙලෙස් බහුල නොවෙයි.

පරුෂ වචනයෙන් වෙන්වීමෙන් සත්වයන්ට ප්‍රිය මනාප වෙයි. සැප විඳින සුළු වෙයි. මිහිරි වචන ඇත්තෙක් වෙයි. ගරු කළ යුත්තෙක් වෙයි. අඬග අටකින් යුත් ස්වරය උන්වහන්සේට උපදී.

හිස්වචන කීමෙන් වැළකීම නිසා සත්වයන්ට ප්‍රිය මනාප වෙයි. ගරු කළ යුත්තෙක් බවට පත් වෙයි. සම්භාවනා කළ යුත්තෙක් වෙයි. ගතහැකි වචන ඇත්තෙක් වෙයි. පුරුදු වූ බස් ඇත්තෙක් වෙයි. මහේශාකාසද මහානුභාව සම්පන්න වෙයි. ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාවෙන් ප්‍රශ්න විසඳීමෙහි දක්ෂ වූයේ බුද්ධ භූමියෙහිත් එකම වචනයකින් නොයෙක් භාෂා ඇති සත්වයන්ගේ නොයෙක් ප්‍රශ්න විසඳීමට සමත් වෙයි.

අහිධ්‍යා නොමැති බැවින් කැමති දේ ලබන්නෙක් වෙයි. උදාර වූ සම්පත්තියෙහි කැමැත්ත උපදියි. ක්ෂත්‍රිය මහාසාරාදීන් විසින් සම්භාවනා කළ යුත්තෙක් වෙයි. සතුරන් විසින් මැඩ පැවැත්විය නොහැක්කෙක් වෙයි. ඉන්ද්‍රියයන්ගේ විකලභාවයට නොපැමිණෙයි. තමා හා සමාන පුද්ගලයෙක් නැත්තේ වෙයි.

අව්‍යාපාදය කරණකොට ගෙන ප්‍රියදර්ශන ඇත්තෙක් වෙයි. සත්වයන් විසින් සම්භාවනා කටයුත්තෙක් වෙයි. අනුන් හිතයෙන් සතුටු කරවන බැවින් සත්වයන් නිරායාසයෙන්ම පහදවයි. රුක්ෂ ස්වභාව නැත්තේ වෙයි. මෙමඟි විභරණයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. මහේශාකාසද මහානුභාව ද වෙයි.

මිත්‍යා දර්ශනයෙන් තොරවීමෙන් යහපත් යහළුවන් ලබයි. හිස සිඳීමට පැමිණෙන්නේ නමුත් පාප කම්යක් නොකරයි. කම්ය ස්වකීය කොට ඇති බව දන්නා බැවින් කෝතුහලමංගලික නො වෙයි. සද්ධම්මයෙහි ඔහුගේ මුල්බැසගත් ශ්‍රද්ධාව පිහිටියේ වෙයි. තථාගතයන්ගේ බෝධිය අදහයි. කසල ගොඩක රාජහංසයෙකු මෙන් අන්‍යා ධර්මයන්හි නො ඇලෙයි. අනිත්‍යාදී

ලක්ෂණත්‍රය දැන ගැනීමෙහි සමර්ථ වෙයි. කෙළවර අනාවරණ ඥානලාභි වෙයි. යම්තාක් සම්බෝධියට නොපැමිණෙද්දී ඒතාක් ඒ ඒ සත්ව නිකායෙහි ඉතාම උසස් තත්වයට පත්වුවෙක් වෙයි. උදාර වූ සම්පත්තින්ට පැමිණීම ද වෙයි.

මෙසේ මේ ශීලය නම් සියලු සම්පත්තින්ට පිහිට වන්නේය. සියලු බුද්ධ ගුණයන්ට උත්පත්ති භූමියක් වෙයි. සියලු බුද්ධ කාරක ධර්මයන්ට ප්‍රථම කාරණයයි. පාදයයි. දොරටුවයි. ප්‍රමුඛයෙකැයි බුහුමන් උපදවා කායවාක් සංයමයෙහිද, ඉන්ද්‍රිය දමනයෙහි ද, ආජීව පාරිශුද්ධියෙහි ද, ප්‍රත්‍යය පරිභෝගයෙහි ද, සිහිනුවණ දෙදෙනාගේ බලයෙන් අප්‍රමාදව ලාභ සත්කාර, කීර්ති යන මේවා මිතුරු වෙස් ඇති සතුරෙකු මෙන් සලකා "කිකිව අණඩං" යනාදී වශයෙන් කියන ලද ක්‍රමයට මනාකොට ශීලය සම්පාදනය කළ යුතුය. මේ පළමු කොට වාරිත්‍ර ශීලයෙහි ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමයයි.

වාරිත්‍ර ශීලයෙහි වනාහි ප්‍රතිපත්තිය මෙසේ දන යුතුය. මේ ලෝකයෙහි බෝධි සත්වයෝ ගරුකටයුතු කල්‍යාණ මිත්‍රයන්ට කලින් කල සකසා වැදීම, දැක හුනස්නෙන් නැගිටීම, ඇඳිලි බැඳීම, සුදුසු කථාව කරන්නාහු වෙති. එසේම ඔවුන්ට කලින්කළ උපස්ථාන කරන්නාහු වෙති. ගිලනුන්ට කයින් කළ යුතු වතාවත් කරන්නාහු වෙති. සුභාමිත වූ පද අසා සාධුකාර දෙන්නාහු වෙති. ගුණවතුන්ගේ ගුණයන් වණිනාකරන්නෝ වෙති. පින් අනුමෝදන් වෙති. තමන්ගේ පින් සමාසක් සම්බෝධිය පිණිස පිරිණමන ලද්දාහු වෙති. හැමකල්හිම කුශල ධර්මයන් රැස් කිරීමෙහි අප්‍රමාද විභරණ ඇත්තාහු වෙති. වරද ඇති කල්හි එය වරද වශයෙන් දැක සහදුම්භයන්ට එය තකු වූ පරිදි ප්‍රකාශ කරන්නෝ වෙති. මත්තෙහිත් මනා පිළිවෙත මනාකොට පුරන්නාහු වෙති. එසේම තමාට ගැලපෙන අර්ථවත් වූ සත්වයන්ට මෙසේ කළයුතුය. යන ඥානයෙහි දක්ෂ වුවාහු අනලස් වුවාහු සභාය භාවයට පැමිණෙති. සත්වයන්ට රෝග ආදී දුක් උපන්කල්හි සුදුසු පරිදි පිළියම් කරන්නාහු වෙති. ඥානිභෝග ආදී විපත් පැමිණි කල්හි ඒවායින් ඔසවාතබන ස්වභාවයෙහි පිහිටා ශෝක දුරු කරති. නිග්‍රහ කළ යුත්තන්ට හැම කල්හිම අකුශලයෙන් නගා සිටුවා කුශලයෙහි පිහිටුවීම පිණිස ධර්මයන්ම නිග්‍රහ කරන්නාහු වෙති. සංග්‍රහ කළයුත්තන්ට ධර්මයන්ම සංග්‍රහ කරන්නාහු වෙති.

පෙර මහාබෝධිසත්ව වරුන්ගේ ඉතා උදාර වූ පරම දුෂ්කර වූ නොසිතිය හැකි ආනුභාව ඇති සත්වයන්ට ඒකාන්තයෙන් හිතසුව ඵලවන්නාවූ යම් වර්තකෙනෙක් වෙද්දී, යම් වර්ත කරණකොට ගෙන බෝධි සම්භාර ධර්මයෝ මනාකොට මේරීමට ගියාහු ද, ඒ වර්තයන් අසා උද්වේගයට පත් නොවූවේ, තැනි නොගත්තේ ඒ මහා පුරුෂයෝ ද මිනිස්සුමය, ක්‍රමයෙන්

ශික්‍ෂා සම්පූර්ණ කිරීමෙන් වනාහි වැඩිගිය භාවනා ඇත්තෝය, එබඳු උදාරතම ආනුභාව සම්පන්නියෙන් බෝධි සම්භාර ධර්මයන්හි උතුම් පාරමිභාවයට පැමිණියාහුය. එම නිසා මා විසින් ද ශිලාදී ශික්‍ෂාවන්හි මැනවින් එසේ පිළිපැදිය යුතුය. යම් ප්‍රතිපත්තියකින් මම ද පිළිවෙලින් ශික්‍ෂාව සම්පූර්ණ කොට ඒකාන්තයෙන් ඒ පදවියට පැමිණෙන්නෙමි”යි ශ්‍රද්ධාව පෙරටු කොට ඇති වියඪී අත් නොහරිමින් මනාකොට ශිලයන් සම්පූර්ණ කරන්නෙක් වේ.

එසේම වැඩිගිය යහපත් ස්වභාව ඇත්තේ වෙයි. විවෘත වූ අපරාධ ඇත්තේ වෙයි. අල්පේච්ඡ වෙයි. ලද්දෙයින් සතුටු වෙයි. විවේකයෙහි ඇලුනේ වෙයි. පිරිසෙහි නො ඇලුනේ වෙයි. දුක් ඉවසන්නේ වෙයි. ත්‍රස්ත නොවන ස්වභාව ඇත්තේ වෙයි. උඩඟු නො වෙයි. උස්වූ මාන නළ රහිත වෙයි. සංසුන් ඉඳුරන් ඇත්තේ වෙයි. ශාන්ත වූ සිත් ඇත්තේ වෙයි. කුහක ආදී මිච්ඡාජීව රහිත වූයේ වෙයි. ආචාරයෙන් හා ගෝචරයෙන් යුක්ත වූයේ කුඩාවූද වරදෙහි හය දක්නා සුළු වූයේ ශික්‍ෂාපදයන් සමාදන්ව එහි මනාකොට හික්මෙයි. පටන් ගත් වියඪී ඇත්තේ වෙයි. අත් හරින ලද ආත්මාලය (ජීවිතආසාව) ඇත්තේ වෙයි. කාය ජීවිත දෙකේහි අපේක්‍ෂා රහිත වූයේ වෙයි. කාය ජීවිත දෙකේහි ස්වල්ප මාත්‍ර වූ ද අපේක්‍ෂාවක් නො ඉවසයි. දුරුකෙරෙයි. ඉවත දමයි. අධිමාත්‍ර ජීවිත ආශාවක් ගැන කියනුම කවරේ ද?

දුශ්ශීල භාවයට හේතු වූ ක්‍රෝධය, උපනාහය යනාදී සියලු උපක්ලේශයන් දුරු කරයි. ඉවත දමයි. ස්වල්ප මාත්‍ර වූ විශේෂාධිගමයෙන් සතුටු නො වෙයි. හැකිලීමට පත් නො වෙයි. යම්හෙයකින් ලබන ලද සම්පත්තිය පිරිහෙන හෝ පවතින වුවක් නොවන්නේ ද එසේ මතුමත්තෙහි විශේෂාධිගමය පිණිස උත්සාහ කරයි. එසේම මහා පුරුෂතෙම අන්ධයන්ට අධිපති වෙයි. මාර්ග කියයි. බිහිරන්ට හස්ත මුද්‍රාවෙන් සංඥා දෙයි. අර්ථයෙන් අනුග්‍රහ කරයි. ගොළුවන්ට ද එසේමැයි. අත්පා කොර වූ අයට පුටු හෝ යානා දෙයි. නැතහොත් උසුලාගෙන යයි. ශ්‍රද්ධා නැත්තවුන්ට ශ්‍රද්ධා ප්‍රතිලාභය පිණිස වෑයම් කරයි. කම්මැලි අයට උත්සාහ උපදවනු පිණිස ද, සිහි මුළාවූවන්ට සිහි එළවනු පිණිස ද භ්‍රාන්ත සිත් ඇත්තවුන්ට සමාධි සම්පත්තිය පිණිස ද දුෂ්ප්‍රාඥයන්ට ප්‍රඥාධිගමය පිණිස ද වෑයම් කරයි.

කාමච්ඡන්දයෙන් මැඩුණාවූ අයට කාමච්ඡන්දය දුරු කිරීම පිණිස උත්සාහවත් වෙයි. ව්‍යාපාද, ඒනමිද්ධ, උද්ධච්ච කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා යන නිවරණයන්ගෙන් මැඩුණු අයට ව්‍යාපාද -පෙ - විචිකිච්ඡා දුරුකරනු පිණිස ව්‍යායාම කරයි. කාමච්ඡකී ආදී මිත්‍යා චිත්තයෙන් දුරු නොවූ අයට

කාමචිතකී ආදී මිත්‍යා චිතකී දුරු කිරීම පිණිස වැයම් කරයි. පෙර උපකාර වූ සත්වයන්ට කෘතඥතාව නිසා පූජිතාමී වූයේ වෙයි. ප්‍රියවාදී වූයේ වෙයි. සංග්‍රහ කරන්නේ වෙයි. සමාන වූ හෝ අධික වූ හෝ ප්‍රතිඋපකාරයෙන් සම්මාන කරන ලද්දේ වෙයි. විපත්තියක් පැමිණි කල්හි සහාය කෘතෘයෙහි පිහිටයි. ඒ ඒ සත්වයන්ගේ ප්‍රකෘතිය ද සවිභාවය ද දැන යමෙකු කෙරෙහි යම්සේ පිළිපැදිය යුතුද ඔවුන් කෙරෙහි එසේ පිළිපදියි. එය ද වනාහි අකුශලයෙන් නගා සිටුවා කුශලයෙහි පිහිටුවීම් වශයෙනි. අන්පරිද්දෙකින් නො වේ.

අනුන්ගේ චිත්තානුරක්‍ෂණය වනාහි හැමවිටම බෝධිසත්වයන්ගේ කුශලාභිවාද්ධිය පිණිසම වේ. එසේ හිතද්ධායශයෙන් ද (යහපත කැමැතෙන් ද) අනුන්ට හිංසා නොකළ යුතුය. අනිකෙකුට කුකුස් නූපදවිය යුතුය. නිග්‍රහ කළ යුතු තන්හි වෝදනා නො කළ යුතුය. ඉතා පහත් ලෙස පිළිපත් නැතැත්තාට තමා උසස් තන්හි නො නැබිය යුතුය. අනුන් සමග සවිප්‍රකාරයෙන් සේවනය නො කරන්නකු නො විය යුතුය. ඇසුරු නො කරන්නකු නො විය යුතුය. නොකල්හි සේවනය කරන්නකු නො විය යුතුය. සේවනය කළ යුතු සත්වයන් දේශකාලානුරූපව සේවනය කරයි. අනුන් ඉදිරියෙහි ප්‍රිය අයට ගභී නො කරයි. අප්‍රිය අයට ප්‍රශංසා හෝ නො කරයි. හැර නොදමූ විශ්වාස ඇත්තෙක් වෙයි. ධාර්මික වූ ආරාධනාව ප්‍රතික්‍ෂේප නො කරයි. ඉල්ලා ගැනීමකට නො පැමිණෙයි. අධික වශයෙන් පිළිනොගනියි. ශ්‍රද්ධාවෙන් යුක්ත වුවන් ශ්‍රද්ධානිසංස කථාවෙන් අභිගයින් සතුටු කෙරෙයි. ශීල, ශ්‍රැත, ත්‍යාග, ප්‍රඥා සම්පන්න වුවන් ප්‍රඥා සම්පන්න කථාවෙන් සතුටු කෙරෙයි.

ඉදින් වනාහි බෝධිසත්ව තෙම අභිඥාබලයට පැමිණියෙක් වේ නම් ප්‍රමාදයට පැමිණි සත්වයන්ට අභිඥාබලයෙන් සුදුසු පරිදි නිරයාදීන් දක්වන්නේ සංවේගයට පමුණුවා ශ්‍රද්ධා නැත්තවුන් ශ්‍රද්ධා ආදියෙහි පිහිටුවයි. ශාසනයට බස්සවයි. ශ්‍රද්ධාදී ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වුවන් මුහුකුරුවයි. මෙසේ මහා පුරුෂයන්ගේ චාරිත්‍ර වූ අප්‍රමාණ වූ පුණ්‍යස්කන්ධය ද කුශලස්කන්ධය ද මතුමත්තෙහි වැඩෙන්නේයයි දත යුතුය.

තව ද යම් ඒ "කිං සීලං" ? කෙනඬොන සීලං"? (ශීලය නම් කිම? කවර අර්ථයකින් ශීලය නම් වේද?) යනාදී වශයෙන් ප්‍රශ්න කොට "පාණාතිපාතාදීහි විරමනන සස වතකපටිපහත්තංවා පුරෙන්න සස වෙතනාදයො ධම්මා සීලං" (ප්‍රාණසාත ආදියෙන් වළකින්නහුගේ හෝ වත්පිළිවෙත් පුරන්නහුගේ චේතනාදී ධම්මයෝ ශීල නම් වෙති) යි ආදී

ක්‍රමයට නොයෙක් ආකාරයෙන් ශීලය පිළිබඳ විස්තර කරා විසුද්ධි මාර්ගයෙහි කියන ලද්දේ ද ඒ සියල්ලම මෙහි ගෙන හැර කිව යුතුය. එහි ව්‍යාභි හුදෙක් ශ්‍රාවක බෝධිසත්ව වශයෙන් ශීල කරාව ආදේශය. මෙහි මහාබෝධිසත්වයන්ගේ වශයෙන් කරුණෝපාය කොශලය පූර්විගම් කොට කිවයුතුය. යන මෙය පමණක්ම වෙනසයයි දන යුතුය.

යම් භෙයකින් මහාපුරුෂ තෙම මේ ශීලය තමාට දුගතියෙහි දුකෙන් මිදෙනු පිණිසත් සුගතියෙහි රාජ්‍ය සම්පත්ති ප්‍රතිලාභය පිණිසත් වක්‍රවර්ති සම්පත්තිය පිණිසත් දේව පම්පත්තිය පිණිසත් ශක්‍ර සම්පත්තිය පිණිසත් මාර සම්පත්තිය පිණිසත් බ්‍රහ්ම සම්පත්තිය පිණිසත් නො පිරිනමයි ද එසේම තමාට ත්‍රිවිද්‍යාව පිණිසත් ඡඩ්භිඤ්ඛව පිණිසත් සිව්පිළිසිතියාව පිණිසත් ශ්‍රාවක බෝධිය පිණිසත් ප්‍රත්‍යක්‍ බෝධිය පිණිසත් නො පිරිනමයි. තව ද සච්ඤ බුද්ධත්වයට පැමිණීමෙන් සියලු සත්වයන් නිරුත්තර වූ ශීලාලංකාරයෙන් සරසනු පිණිසම පිරිනමන්නේයයි දන යුතුය. මේ ශීල පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමයයි.

එසේම යම්භෙයකින් කරුණෝපාය කොශලයෙන් පරිගෘහිත වූ ආදීනව දකීම පෙරටු කොට ගත් කාමයන්ගෙන් හා භවයන්ගෙන් තික්ෂිම් වශයෙන් පවත්නා කුශල් සිතෙහි පහල වීම නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතා නම් වේද එහෙයින් සියලු කෙලෙස් වලට වාසස්ථාන බැවින් ද අඹුදරු ආදීන්ගෙන් මහත් ගැහැට ඇති බැවින් ද, ගොවිතැන් වෙළඳම් ආදී විවිධ කම්පාත්ත කිරීමෙන් ව්‍යාකූල බැවින් ද, ගිහිගෙයි විසීම නෛෂ්ක්‍රමය සැපයට අනවකාසයයි සැලකිය යුතුය. කවුච්චහත ගල්වන ලද මී බිඳු ලෙවීමක් මෙන්, කාමයන්ගේ අල්ප වූ ආස්වාද ඇති බව ද බොහෝ අවැඩ ගෙනදෙන බව ද විදුලිය ආලෝකයෙන් ගතයුතු (දකිය යුතු) නැවීමක් මෙන් මද කලක් ලැබිය යුතු බව ද සැලකිය යුතුය. උමතුටුවෙකුගේ ආභරණයක් මෙන් විපරිත සංඥාවෙන් අනුභව කළයුතුය. මල (අසුවී) සැගවීමෙන් ලැබෙන සුවයක් මෙන් පිළියම් කටයුතුය. ජලයෙහි ගල්වන ලද ඇඟිල්ලෙන් ජලය පානය කිරීමක් මෙන් අත්‍යච්ඡිකරය. කුසගින්නෙන් පීඩිතව වළඳන ලද හෝජනයක් මෙන් ආබාධ සහිතය. බිළියෙහි අමුණන ලද ඇමක් මෙන් විපත් එළවීමට කරුණු වන්නේය. ගින්නෙන් තැවීමක් මෙන් තුන් කාලයෙහිම දුක් ඉපද වීමට හේතු වන්නේ ය. වදුරු ආලේපයක් මෙන් බන්ධනයට කාරණ වන්නේය. සාකකයන් වසාපියන්නා වූ ලාපත් මෙන් අනර්ථයන් සඟවන්නේය. සතුරන් වසන ගමන විසීමක් මෙන් භයට හේතුවන්නේය. සතුරන් පෝෂණය කරන්නෙකු මෙන් ක්ලේශමාරාදීන්ට ගොදුරු වන්නේය. උත්සව සම්පත්තියක් මෙන් විපරිණාම දුක් සහිතය.

බලයක ගින්නක් මෙන් ඇතුළත දවන්නේ ය. පැරණි කැදුල්ලක එල්ලෙන බිරණ නම් වූ තණවල බැඳී මී පිඬක් මෙන් නොයෙක් ආදිනව ඇත්තේය. ලුණු දිය බීමක් මෙන් පිපාසයට හේතුවන්නේය. රහමෙර පානයක් මෙන් හිතජනයත් විසින් සෙවුනා ලද්දේය.

අල්පවූ ආස්වාද ඇති බැවින් ඇට සැකිල්ලකට බඳු උපමා ඇත්තේය යන මේ ආදී ක්‍රමයෙන් ආදිනව සලකා එයට විපයභාස වශයෙන් නෛෂ්ක්‍රමයෙහි අනුසස් දකින්නහු විසින් නෛෂ්ක්‍රමය සැපය, පව්වේක සැපය, උපසම සැපය ආදී සැපයන්හි නැඹුරු වූ එදෙසට පහත් වූ නැමුණාවූ සිහින් නෛෂ්ක්‍රමය පැවිද්ද මුල්කොට ඇත්තේ වේද එබැවින් පළමුකොට පැවිද්දෙහි පිහිටිය යුතුය. පැවිද්දෙහි පිහිටියා වූ මහාසත්වයන් විසින්ද බුද්ධෝත්පාද කාලයක් නැතිකල්හි කම්වාදී වූ කිරිය වාදී වූ තාපස පරිබ්‍රාජකයන්ගේ පැවිද්ද කටයුතුය. සමයක් සම්බුද්ධයන් පහළ වූ කල්හි උන්වහන්සේලාගේ ශාසනයෙහි පැවිදි විය යුතුය. පැවිදිව ද යටකියන ලද ශීලයෙහි පිහිටියවුන් විසින් ඒ ශීල පාරමිතාව පිරිසිදු කරනු පිණිස ධුත ගුණයෝ සමාදන් විය යුත්තාහ. සමාදන් වූ ධුත ධම් ඇති මහාපුරුෂයෝ ඒ ධුතාඬ්ගයන් මැනවින් පරිහරණය කරන්නාහු අල්පේච්ඡ සන්තුෂ්ට සල්ලේඛ පව්වේක අසංසථී, වියභාරම්භ, සුභරතාදී ගුණ නැමති ජලයෙන් සෝදාහළ කෙලෙස් මල ඇති බැවින් නිවැරදි ශීල හා වුත ගුණයෙන් පිරිසිදු වූ සියලු සමාවාර ඇත්තාහු පුරාතන වූ ආයභීවංශතූයෙහි පිහිටියාහු භාවනාරාමතා යයි කියන ලද සතරවැනි ආයභීවංශය ලබනු පිණිස සතළිස් වැදෑරුම් ආරම්භණයන්හි සුදුසු පරිදි උපචාර අභිණායයි ප්‍රභේදගත වූ ධ්‍යානයට එළඹ වාසය කරති.

මෙසේ උන්වහන්සේ විසින් මනාකොට නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ වෙයි. මෙතැන්හිදී කෙලෙස් ධුතාඬ්ග ධම් සමග දස කසිණ, දස අසුභ, දස අනුස්සති, සතර බ්‍රහ්ම විහාර, සතර ආරුප්ප, ආහාරයෙහි ප්‍රතිකුල සංඥාව, සතර ධාතුන්ගේ ව්‍යවස්ථානය යන සමාධි භාවනාවෙහි සතළිස් කමටහන් ද භාවනා ක්‍රමය ද විස්තර වශයෙන් කිවයුතුය. යම් හෙයකින් ඒ සියල්ල විසුද්ධි මාර්ගයෙහි සියලු ආකාරයෙන් විස්තර කොට කියන ලද්දේද, එබැවින් එහි කියන ලද ක්‍රමයෙන්ම දත යුතුය. හුදෙක් වනාහි එහි ශ්‍රාවක බෝධිසත්වයන්ගේ වශයෙන් කියන ලද්දේ ය. මෙහි මහාබෝධිසත්වයන්ගේ වශයෙන් කරුණෝපාය කෞශල්‍ය පෙරටු කොට කිවයුතුය යන මෙයම විශේෂයයි දත යුතුය. මෙසේ මේ නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාවෙහි ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය දත යුතුය.

එසේම ප්‍රඥා පාරමිතාව සම්පාදනය කරනු කැමැත්තහු විසින්

යම්හෙයකින් අන්ධකාරය සමග නොපවතින්නා වූ ආලෝකයක් මෙන් ප්‍රඥාව මෝහය සමග නො පවතීද, එහෙයින් බෝධිසත්වයන් විසින් පළමුකොටම මෝහයට හේතුවූ කාරණයෝ දුරුකළයුත්තාහ. මේ එහි මෝහ කාරණයෝ වෙති. කුශල ධර්මයෙහි නො ඇල්ම, කුශල ක්‍රියාවෙහි හැකිලෙන බව, මැලිබව (විජම්භිකා) අලස බව (ආලසියං) රැස්වීමෙහි ඇලුම් ඇතිබව නිදාගිලී බව, නිශ්චය නැති බව, ඥානයෙහි කුහුලෙන් තොරබව, මිථ්‍යා මානය, නොපිළිවිය කරන කථා ඇති බව, කයට මනාකොට පරිහාර නොකිරීම, එකඟවූ සිත් නැති බව, අඥාන පුද්ගලයන් සේවනය කිරීම, ප්‍රඥාවන්ත පුද්ගලයන් සේවනය නොකිරීම, තමාව අවඥා කිරීම, මිථ්‍යා විකල්ප ඇති බව, විපරීත වූ ආශා ඇති බව (විපරීතභිනිවෙසො) කායදරථ බහුල බව, සංවේගගිලී නොවන බව, පඤ්චනිවරණ ධර්මයන් ඇති බව, කෙටියෙන් කියන්නේනම් යම් ධර්මයක් සේවනය කරන්නාහට නුපත් ප්‍රඥාව නුපදිද උපත් ප්‍රඥාව පිරිහේද මෙසේ මේ මෝහයට හේතු වූ කාරණයන් දුරුකරන්නහු විසින් බහුශ්‍රැත විමෙහි හා ධ්‍යානාදියෙහි යෙදීම කටයුතුය.

මේ එහි බහුශ්‍රැතභාවයාගේ විෂය විභාගයයි. පඤ්චස්කන්ධයෝ ද, ද්වාදශ ආයතනයෝ ද, අටළොස් ධාතු ද, චතුරාසී සත්‍යය ද, දෙවිසි ඉන්ද්‍රියෝ ද, ද්වාදශාඛිත ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය ද, එසේම සතිපට්ඨානාදී වූ කුශලධර්ම ප්‍රභේදයෝ ද ලෝකයෙහි යම් නිවැරදි විද්‍යස්ථානයෝ වෙන්ද ඒවාද සත්වයන්ගේ හිතසුබ විධානයට යෝග්‍ය යම් ව්‍යාකරණ විශේෂයක් ඇත් ද ඒවාද මෙසේ මේ ආකාර වූ සියලුම ශ්‍රැතවිෂය උපාය කෞශල්‍ය පෙරටුකොට ගත් ප්‍රඥාවෙන් ද සතියෙන් ද, විශ්චයෙන් ද මනාකොට ඉගෙනීම, ඇසීම, අභ්‍යාස කිරීම නැවත විචාරීම යන මේවායින් දැන ඉගෙන ඒ තමා දැනගත් ධර්මයෙහි අනුන් ද පිහිටුවීමෙන් ශ්‍රැතමය ප්‍රඥාව නිපදවිය යුතුය. එසේම සත්වයන්ගේ ඉතිකභීව්‍යයන්හි ස්ථානෝත්පත්තික ප්‍රතිභානයයි කියන ලද අභිවෘද්ධියෙහි හා අනභිවෘද්ධියෙහි කෞශල්‍ය ප්‍රඥාව ද හිතේසි බව නිසා ඒ ඒ තන්හි සුදුසු පරිදි පැවැත්විය යුතුය. එසේම ස්කන්ධාදී ස්වභාව ධර්මයන්ගේ ආකාර කල්පනා කිරීම් වශයෙන් ඔවුන් නුවණට වැටහෙන්නහු විසින් චින්තාමය ප්‍රඥාව නිපදවිය යුතුය.

ස්කන්ධාදීන්ගේ වනාහි ස්වකීය ලක්‍ෂණ හා සාමාන්‍ය ලක්‍ෂණ විමසීම් වශයෙන් ලෞකික ප්‍රඥාව උපදවන්නහු විසින් සුවිභාග භාවනා ප්‍රඥාව සම්පාදනය කළ යුතුය. මෙසේ වනාහි මෙය නාමරූප මාත්‍රයක් පමණි, සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍යයන් කරණකොට ගෙන උපදනේද නිරුද්ධ වන්නේද වෙයි. මෙහි කරන්නාවූ කිසිවෙක් හෝ කරවන්නාවූ කිසිවෙක් හෝ නැත. ඇතිව නැතිවන්නාවූ අරීයෙන් අනිත්‍යය. උදයවාසයෙන් පෙළන්නාවූ අරීයෙන් දුකය. තමා වසගයෙහි නොපවත්නා වූ අරීයෙන්

අනාත්මයයි ආධ්‍යාත්මික ධර්මයන් හා බාහිර ධර්මයන් ද නිරවශේෂයෙන් පිරිසිදු දැනගන්නේ ඒ ශරීරයෙහි ආලය හැර අන්‍ය සත්වයන් ද එහි (ශරීරයෙහි) ආලය දුරුකරවන්නේ හුදෙක් කරුණා වශයෙන්ම යම්තාක් බුද්ධගුණයෝ හස්ත තලයට නොපැමිණෙත් ද ඒතාක් යානත්‍රයෙහි සත්වයන් ඇතුළත් කිරීම හා නුවණ මේරවීම් වශයෙන් පිහිටුවමින් ධ්‍යාන, විමෝක්‍ෂ සමාධි සම්පත්තීන්ද අභිඥාවන්ද ලෞකික වසඟ බවට පමුණුවමින් ප්‍රඥාවෙහි මුදුන්පත් වෙයි.

එහි යම් මේ සෘද්ධිවිධ ඥානය, දිව්‍යශ්‍රෝත ධාතු ඥානය, වෙනොපරිය ඥානය, පුච්චිවාසානුස්මෘති ඥානය, දිව්‍යවක්‍ෂුර් ඥානය, යථා කම්මුපග ඥානය, අනාගතංස ඥානයයයි පරිභණ්ඩ සහිත ලෞකික පඤ්ච අභිඥායයි කියන ලද භාවනාමය ප්‍රඥාවක් වේද ස්කන්ධ, ආයතන, ධාතු, ඉන්ද්‍රිය, සත්‍යය, ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදාදී ප්‍රභේද ඇති ප්‍රඥාව හටගැනීමට භූමි වූ ධර්මයන් කෙරෙහි ඉගෙනීම් පිළිවිසීම් වශයෙන් නුවණ පුරුදු කොට ශීල විසුද්ධි, චිත්ත විසුද්ධි යන මුලභූත වූ විසුද්ධි දෙදෙනා කෙරෙහි පිහිටා දිට්ඨි විසුද්ධි කඬබාවිතරණ විසුද්ධි, මග්ගාමග්ගඤාණ දස්සන විසුද්ධි, පටිපදාඤාණ දස්සන විසුද්ධි, ඤාණදස්සන විසුද්ධි යන ශරීරභූත මේ පඤ්ච විසුද්ධිහු සම්පාදනය කරන්නහු විසින් ලෞකික ලෝකෝත්තර ප්‍රභේද ඇති යම් භාවනා ප්‍රඥාවක් වේද එයද වැඩිය යුතුය.

ඒවායේ සම්පාදන පිළිවෙල යම්හෙයකින් "එකොපි හුච්චා බහුධා හොති" යනාදී සෘද්ධියෙන් මවාපෑම් කරනු කැමති ආදිකම්මික යෝගාවචරයා විසින් යයි යනාදී වශයෙන් ද, "බන්ධා" යනු රූපස්කන්ධය, වේදනාස්කන්ධය, සංඥාස්කන්ධය, සංස්කාරස්කන්ධය, විඥානස්කන්ධයයි ආදී වශයෙන්ද විෂය විභාගය සමග විසුද්ධි මාර්ගයෙහි සඵාකාරයෙන් විස්තර කොට කියන ලද්දේ ද, එහෙයින් එහි කියන ලද ක්‍රමයෙන්ම දත යුතුය. හුදෙක් එහි වනාහි ශ්‍රාවක බෝධිසත්වයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රඥාව ආයේය. මෙහි මහාබෝධිසත්වයන්ගේ වශයෙන් කරුණාව හා උපාය කෞශල්‍යය පෙරටු කොට කිව යුතුය. ඥානදර්ශන විසුද්ධියට නොපමුණුවා පටිපදා ඥානදර්ශන විසුද්ධියෙහිම විදර්ශනාව තැබිය යුතුය යන මෙයම විශේෂය වේ. මෙසේ මෙහි ප්‍රඥා පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්තික්‍රමය දත යුතුය.

තව ද යම් හෙයකින් සමයක් සම්බෝධිය සඳහා කළ ප්‍රාර්ථනා ඇති මහා සත්වයන් විසින් පාරමී සම්පුණ් කිරීම සඳහා සියළු කාලය ආබද්ධ පරිකරණයෙන් යුක්තප්‍රයුක්ත විය යුතු ද එහෙයින් කලින් කළ "මාවිසින් අද කවර නම් පුණ්‍යසම්භාරයක් ඥාන සම්භාරයක් රැස්කරන ලද්දේද? මාවිසින් අද කවර පරාර්ථයක් කරන ලදදැයි දවසක් දවසක් පාසා ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා

කරන්නහු විසින් සත්වයන්ට හිත පිණිස උත්සාහ කළයුතුය. සියලුම සත්වයන්ටම උපකාර පිණිස තමා සතු වස්තුව කාය ජීවිත දෙකේ නිරපේක්ෂක සිතින් පරිත්‍යාග කළ යුතුය. කයින් හෝ වචනයෙන් හෝ යම්කිසි කම්යක් කරයිද ඒ සියල්ල සම්බෝධියට නැගුරු වූ සිතින්ම කළ යුතුය. බෝධිය පිණිස පිරිනැමිය යුතුය. උදාර වූ ඉතිරි කාමයන්ගෙන් වෙන්වූම සිත් ඇතිවිය යුතුය. මෙසේ කළයුතුය යනුවෙන් කළයුතු වූ සියල්ලෙහි උපාය කෞශල්‍යය එළවා පිළිපැදිය යුතුය. ඒ ඒ සත්වයන්ට හිත කායභීයෙහි පටන්ගත් වියභී ඇති විය යුතුය. ඉෂ්ඨ අනිෂ්ඨ ආදී සියල්ල ඉවසන අවිසංවාදී මහාසත්වයන් විසින් සියලුම සත්වයන්ට සීමාරහිත මෙහි කැරැණාව පැතිරවිය යුතුය.

සත්වයන්ට යම්කිසි දුක්බෝත්පත්තියක් වේද හෙවත් උපදනා යම්කිසි දුකක් වේද ඒ සියල්ල තමා කෙරෙහි කැමති විය යුතුය. සියලුම සත්වයන්ගේ පින් අනුමෝදන් විය යුතුය. බුදුවරුන්ගේ මහත්වය මහානුභාවය නිතර සිහිකළ යුතුය. කයින් හෝ වචනයෙන් යම් කම්යක් කරයි නම් ඒ සියල්ල බෝධියට නැගුරු වූ සිත පෙරටු කොට කළ යුතුය. මෙසේ මේ ක්‍රමයෙන් දානාදීන්හි යුක්ත ප්‍රයුක්ත වූ ශක්තිමත් වූ දැඩි වියභීයෙන් යුක්ත වූ මහාසත්ව වූ බෝධිසත්වයන්ට අප්‍රමාණවූ පුණ්‍ය සම්භාරය ද ඥාන සම්භාරයද දවසක් පාසා රැස් වන්නේය.

තව ද සත්වයන්ට පරිහෝග පිණිස ද පරිපාලනය පිණිස ද තමාගේ ශරීරය හා ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට බඩගින්න, පිපාසය, ශීත, උෂ්ණ, සුළග හිරුරැස් ආදී දුක්වලට ප්‍රතිකාර සෙවිය යුතුය. ළඟට පැමිණවිය යුතුය. කියන ලද ආකාරයට දුකට ප්‍රතිකාර කිරීමෙන් උපන් යම් සැපයක් තමා විඳි ද එසේම සිත්කලු ආරාම, උද්‍යාන, ප්‍රාසාද, පොකුණු ආදීන්හිද ආරණ්‍යායතනයන්හි ද කයට හා සිතට තැවීමක් නැති බැවින් නිවුනා වූ ආත්ම ඇති බැවින් තමා සැප ලබයි. බුද්ධානු බුද්ධ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ බුද්ධ මහා බෝධිසත්වයෝ ද තෛෂ්ක්‍රම්‍ය ප්‍රතිපත්තියෙහි පිහිටා මේ ජීවිතයේදී සැප විභරණ ඇත්තනු මෙබඳු වූ ධ්‍යානසමාපත්ති සැපයක් අනුභව කරති යි යන යමක් අසයි ද, ඒ සියලු සැපය සියලු සත්වයන් කෙරෙහි සීමාරහිතව පමුණුවන්නේය. මේ පළමු කොට අසමාහිත භූමියෙහි පිහිටියහුගේ ක්‍රමය වේ.

සමාහිත භූමියෙහි පිහිටි තැනැත්තේ යථානුභූත වූ විශේෂාධිග - මයෙන් උපන් ප්‍රීතිය, පස්සද්ධිය, සැපය, සමාධිය, යථාභූත ඥානයද සත්වයන් කෙරෙහි සථිරලෙස පිහිටුවන්නේ සම්පයට පමුණුවයි. පිරිනමයි. එසේම මහත් වූ සසර දුකෙහි ද එයට නිමිති වූ ක්ලේශ අභිසංස්කාර

දුකෙහිද ගිලුණා වූ සත්ව සමූහයා දැක එහිද සිදීම, බිදීම, පැළීම, ඇඟිරීම, ගින්නෙන් නැවීම ආදියෙන් උපන්නාවූ නියුණු වූ, රළු වූ කටුකටු දුක් වේදනාවන් අතරක් නැතිව බොහෝකලක් විදින්නාවූ නරකයෙහි සත්වයන් ද

ඔවුනොවුන් කිපීම, සන්නාපය, වෙහෙසීම, පීඩා කිරීම, පරාධීන වීම ආදියෙන් මහා දුක් අනුභව කරන තිරිසන්ගත සත්වයන් ද, ගිනිදූල්වලින් ගැටසීගත් ගරීර ඇති සාපිපාසාවෙන් හා වාත හිරුරැස් ආදියෙන් දූවෙන්නා වූද වියලෙන්නාවූද වමනය, කෙළ ආදිය ආහාරකොට ගන්නා වූ ද දෛඅන් හිස තබාගෙන හඩන්නා වූ ද මහදුක් අනුභව කරන නිජ්ඣාම තණ්හික ආදී ප්‍රේතයන්ද, ධනය සෙවීම මුල්කොට ඇති මහත්වූ නොයෙක් විපත්තින්ට පැමිණෙන්නාවූ, අත්සිදීම ආදී කම්කටොලුවලට පැමිණීමෙන් ද දුරුවණ් වීම, දැකීමට අප්‍රිය වීම, දිළිඳුබව යනාදියෙන් ද සාපිපාසා ආදී ආබාධ යෙදීමෙන් ද බලවතුන් විසින් අභිභවනය කරන හෙයින් ද අනුන් උසුලන හෙයින් ද, පරාධීන හෙයින් ද, අනුන් විසින් යටත් කරන හෙයින්ද, නාරකික, ප්‍රේත, තිරිසන් යන මොවුන් ඉක්මවා ජවන්නා වූ අපාය දුක් විශේෂයක් නොකොට දුක් අනුභව කරන්නා වූ මිනිසුන්

එසේම පඤ්චකාම විෂය අනුභව කිරීමෙන් විකෂිප්ත වූ සිත් ඇති බැවින් රාගාදී පරිදාහයෙන් දූවෙන්නාවූ, වාත වේගයෙන් නැගී ගිනිදූල් වලින් සමෘද්ධ වූ වියලි දරගොඩෙහි ඇවිලෙන ගිනි කදක් මෙන් නොසන්සුන් කාමපරිදාන ඇති, නොසන්සුන් නොනැසු පරාධීන බව ඇති කාමාවචර දෙවියන් ද, මහත් වෑයමෙන් ඉතා දුරවූ අහසට නගින්නාවූ පක්ෂීන් මෙන්, බලවත් දුනුවායකු විසින් අතින් දුරට විදින ලද ඊයක් මෙන් ද, බොහෝ කලක් පැවතුම් ඇති කල්හිද අනිත්‍යය කෙළවර කොට ඇති බැවින් දිවි කෙළවර නො ඉක්මවුම ජාති ජරා මරණ ඇති රූපාවචර අරූපාවචර දෙවියන් ද දක්නාවූ බෝධිසත්වයන් විසින් මහත් වූ සංවේග එළවා මෙමත්‍රීය සහ කරුණාව සීමා රහිතව සත්වයන් වෙත පැතිරවිය යුතුය. මෙසේ කයින් වචනයෙන් හා මනසින් නිරතුරුව බෝධිසම්භාර ධර්මයන් රැස් කරන්නහු විසින් යම්සේ පාරමිතාවෝ පිරීමට පැමිණෙත්ද මෙසේ සකස්ව නිරන්තරයෙන් නොමැලිව උත්සාහය පැවැත්විය යුතුය. වියඪී පාරමිතාව සම්පුණ් කළ යුතුය.

තව ද අවිත්තාවූ, අපරිමෙයාවූ, විපුල වූ, උදාර වූ, නිමිල වූ, උපක්ලේශයන්ගෙන් තොරවූ, ශුණ සමූහයට නිධාන වූ, බුද්ධ භාවය සඳහා උත්සාහවත් වී සතුටු වීමට සුදුසු වියඪීය නම් නොසිතිය හැකි ආනුභාව ඇත්තේය. එය වනාහි බොහෝ දෙනා අසන්නටද නොහැකිවෙති.

පිළිපැදීම ගැන කියනුම කවරේද? ඒ එසේමය.

ත්‍රිවිධ වූ අභිනිහාර චිත්තෝත්පත්තිය, චතුර්විධ බුද්ධභූමි, සතර සංග්‍රහ වස්තූ, කරුණාවට ඉඩ ඇති බව, බුද්ධ ධර්මයෙහි සාක්‍ෂාත් කරණයෙන් විශේෂ ප්‍රත්‍ය ඇති බව, ප්‍රතිවේදයට යෝග්‍ය බව, සියලු ධර්මයෙහි නොඇල්ම, සියලු සත්වයන් කෙරෙහි පුත්‍ර සංඥාව, සසර දුකින් නොකළකිරීම, සියලු දාන වස්තු පරිත්‍යාග කිරීම, එයින් අභිමාන රහිත බව, අධිශීල ශික්‍ෂාව අධිෂ්ඨාන කිරීම, එහි නිශ්චල බව, කුශල ක්‍රියාවන්හි ප්‍රීතිය හා ප්‍රමෝදය ඇති බව, විවේකයට නැමුණු සිත් ඇති බව, ධ්‍යානයෙහි යෙදීම, නිවැරදි ධර්මයෙන් තෘප්තියට නොපැමිණීම, අසනලද ධර්මය අනුන්ට හිතාධ්‍යානයෙන් දේශනා කිරීම, සත්වයන් න්‍යායෙහි (ආයථිමාභියෙහි) පිහිටුවීම, වියභාරම්භයෙහි ස්ථිරබව, ධීර වීර ගුණ ඇති බව, පරාපවාද පරාපකාරයන්හි වෙනසකට පත් නොවීම, සත්‍යාධිෂ්ඨානය, සමාපත්තීන්හි වසඟ බව, අභිඥා බලයට පත්වීම,

ලක්‍ෂණත්‍රයාගේ අවබෝධය, සතිපට්ඨානාදියෙහි යෙදීමෙන් හා කම්මානියෝගයෙන් ලෝකෝත්තර මාර්ගය ලැබීමට පාරමිතාවන්ගේ පිරීම, නවලෝකෝත්තර ධර්මයට බැසගැනීම යන මේ ආදීවූ සියලු බෝධිසම්භාර ප්‍රතිපත්තිය වියථිත්‍රභායෙන්ම සමාද්ධි වන්නේයයි අභිනිහාරයේ පටන් යම්තාක් සමයක් සම්බෝධි ඥානය සිද්ධවේද, ඒ තාක් වියථි අත්නොහරින්නාහු විසින් සකසා නිරතුරුව වියථි පාරමිතාව යම්සේ මතුමත්තෙහි විශේෂයන් එළවන්නේ වේද එසේ සම්පාදනය කළ යුතුය.

යටකියන ලද වියථි පාරමිතාව සම්පාදනය කරන කල්හි ඤාන්ති, සත්‍ය, අධිෂ්ඨාන, ආදී පාරමිතාවෝ ද දානශීලාදී වූ සියලු බෝධි සම්භාර ධර්මයෝද ඒ වියථි පාරමිතාවට අයත් පැවතුම් ඇති බැවින් සමාද්ධි වූවාහු නම් වෙති. ඤාන්ති ආදී පාරමිතාවන්ගේ ද මේ ක්‍රමයෙන්ම ප්‍රතිපත්තිය දන යුතුය.

මෙසේ සත්වයන්ට සැපයට හේතු වූ උපකරණ පරිත්‍යාගයෙන් බොහෝ සෙයින් අනුග්‍රහ කිරීම, දානයෙන් වන්නාවූ ප්‍රතිපත්තිය වෙයි. ඒ සත්වයන්ගේ ජීවිතය, සම්පත්, අඹුදරුවන් රැකීම, කේලාම් කීම් ආදියෙන් ඔවුනොවුන් නො බිඳීම, ප්‍රිය වචන හිතවචන කීම, හිංසා නො කිරීම, ශීලයෙන් වන්නාවූ ප්‍රතිපත්තිය වේ. සත්වයන්ගේ ආම්ස පිළිගැනීම, ධර්මදානාදියෙන් නොයෙක් ආකාරවූ හිත වර්‍යාව නෛෂ්කම්යෙන් වන්නාවූ ප්‍රතිපත්තිය වේ. සත්වයන්ගේ යහපතට හේතු වූ කරුණාව හා උපාය කෞශල්‍යය ඇතිවීම ප්‍රඥාවෙහි ප්‍රතිපත්තිය වේ. ඒ ප්‍රඥා

ප්‍රතිපත්තියෙහි උත්සාහය පටන් ගැනීම, පටන්ගත් වියඪය නොනැසී පවත්වා ගැනීම වියඪී පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්තිය වේ. සත්වයන්ගේ අපරාධ ඉවසීම ඤාන්තියෙහි ප්‍රතිපත්තිය වේ. සත්වයන් වංචා නොකිරීම, සත්‍ය පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්තිය වේ. සත්වයන්ට හිතසැප අනුව සිතීම මෙහි පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්තිය වේ. සත්වයන්ගේ උපකාර අපකාර දෙකෙහි වෙනසකට පත් නොවීම උපේක්ෂා පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්තිය වේ යයි මෙසේ අප්‍රමාණ සත්වයන් අරභයා අනුකම්පා කරන ලද සියලු සත්වයන් ඇති මහා බෝධිසත්වයන් ගේ පෘථග්ජනයන් හා අසාධාරණ වූ අප්‍රමාණ වූ පුණ්‍යසම්භාරය හා ඥාන සම්භාරය රැස් කිරීම මෙහි ප්‍රතිපත්තිය යයි දතයුතුය. මේ පාරමිතාවන්ගේ යම් ප්‍රත්‍යයයක් කියන ලද්දේ ද ඒ ප්‍රත්‍යයද සකස් කොට සම්පාදනය කිරීම ප්‍රතිපත්තිය වේ.

11. "කො විභාගො" ඔවුන්ගේ විභාගය කවරේද? යන ප්‍රශ්නයෙහි දශ පාරමිතා, දශ උපපාරමිතා, දශ පරමසු පාරමිතා යයි සමතිස් පාරමිතාවෝ වෙති. එහි කරන ලද අභිනිභාර ඇති පරහිත කරණයෙහි විශේෂයෙන් නැමුණු අදහස් හා ප්‍රයෝග ඇති බෝධිසත්වයන්ගේ අකුශල ධර්මයන්ගෙන් ගැවසිනොගත් කුශල ධර්මයෝ උපපාරමිහු නම් වෙති. අකුශල් ද නොවූ කුශල් ද නොවූ ධර්මයෝ පරමාර්ථ පාරමී යයි සමහරු කියති.

නැතහොත් පටන් ගන්නා කාලයෙහි පුරුණ ලබන්නා වූ පාරමිහු පාරමී නම්වෙති. බෝධිසත්ව භූමියෙහි සිට පුරන ලද්දාහු උපපාරමී නම් වෙති. බුද්ධ භූමියෙහි සිට සියලු ආකාරයෙන් සම්පුණ් කරන ලද්දාහු පරමසු පාරමී නම් වෙති.

නැතහොත් බෝධිසත්ව භූමියෙහි පැවති දානාදීහු පරහිතකරණ හෙයින් පාරමිහු නම් වෙති. ආත්ම හිත කරණ හෙයින් උපපාරමිහු නම් වෙති. බුද්ධ භූමියෙහි බලවත් විශාරද (දක්ෂ) බව අවබෝධ කර ගැනීමෙන් ආත්ම හිත පරහිතයයි කියන ලද උභය හිත සම්පුණ් කරන හෙයින් පරමාර්ථ පාරමිහු නම් වෙති.

මෙසේ මුල, මැද අවසානයන්හි පුණ්ඩිය, ආරම්භය, අවසානය යන තුන් තන්හි ඒ පාරමිතාවන්ගේ විභාගය වේයයි සමහර ආචාර්ය කෙනෙක් කියති. දෝසයන් දුරුකිරීම හා කරුණාව ප්‍රකෘති කොට ඇති භවසුඛ, විමුක්ති සුඛ, පරම සුඛ යන මේසැපයන්ට පැමිණි බෝසතුන්ගේ කුසල් රැස් කිරීමේ හේදයෙන් ඒ ත්‍රිවිධ විභාගය වේයයි අන්‍ය ආචාර්යවරයෝ කියති.

ලජ්ජා, සති, මාන ආශ්‍රය කොට ඇති ලෝකෝත්තර ධර්මාධිපති වූ

ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා ගරුකොට ඇත්තා වූ එතර කරවන ලද්දා වූ එතර වන ලද්දා වූ කරවන්නා වූ. අනුබුද්ධි, ප්‍රත්‍යක්‍ෂ බුද්ධි, සම්මාසම්බුද්ධියන් වහන්සේලො ගේ පාරමී, උපපාරමී, පරමඤ්ච පාරමී යයි බෝධිසත්වයන්ගේ උත්පත්ති වශයෙන් යට කියන ලද විභාගය වේයයි සමහර ආචාර්ය කෙනෙක් කියති. විත්ත පණ්ඩියේ සිට වව් පණ්ඩිය දක්වා පැවති බෝධි සම්භාරයෝ පාරමී නම් වෙති, වව් පණ්ඩියේ සිට කාය පණ්ඩිය දක්වා පැවති බෝධි සම්භාරයෝ උපපාරමී නම් වෙති, කාය පණ්ඩියේ සිට බුද්ධත්වය දක්වා පැවති බෝධිසම්භාරයෝ පරමඤ්ච පාරමී වෙතියි සමහර ආචාර්ය කෙනෙක් කියති.

අන්‍ය ආචාර්ය කෙනෙක් අනුන් විසින් දෙන ලද පින් අනුමෝදන් වීම් වශයෙන් පැවති බෝධි සම්භාරයෝ පාරමී නම් වෙති, අනුන් ලවා කරවීම් වශයෙන් පැවති බෝධි සම්භාරයෝ උපපාරමී නම් වෙති. තමා කිරීම් වශයෙන් පැවති බෝධි සම්භාරයෝ පරමාර්ථ පාරමී නම් වෙතියි කියති. එසේම සසර සැප එළවන පුණ්‍යඥාන සම්භාරය පාරමී නම්වේ. තමාට නිවන් සුව එළවන්නාවූ පුණ්‍යඥාන සම්භාරයෝ උපපාරමී නම් වෙති. අනුන්ට ඒ සැප දෙක එළවන්නාවූ පුණ්‍ය ඥාන සම්භාරයෝ පරමඤ්ච පාරමී නම් වෙතියි සමහරු කියති.

1. අභූතරූපත් හා ධනාදී උපකරණ පරිත්‍යාගය වනාහි දාන පාරමී වේ. තමාගේ ශරීරාභිග පරිත්‍යාගය දාන උපපාරමීවේ. තමාගේ ජීවිත පරිත්‍යාගය දාන පරමඤ්ච පාරමී නම් වේයයි මෙසේ දාන පාරමිතාවෝ තුන් දෙනෙකි.
2. එසේම පුත්‍ර දාරාදී ත්‍රිවිධ පරිත්‍යාගයට හේතු නොගුක්මවීම් වශයෙන් ශීල පාරමිතාවෝ තුන් දෙනෙක් වෙති.
3. ඒ ත්‍රිවිධ වස්තුවෙහිම ආලය සිදුදමා නික්මීම් වශයෙන් නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාවෝ තුන් දෙනෙක් වෙති.
4. උපකරණ, අභිග, ජීවිත යන මේ තුනෙහි තණ්හාව මූලින් සිදු දමා සත්වයන්ට හිත අහිත විනිශ්චය කිරීම් වශයෙන් ප්‍රඥා පාරමිතාවෝ තිදෙනෙක් වෙති.
5. කියන ලද ප්‍රභේද ඇති පරිත්‍යාගාදියට වැයම් කිරීම් වශයෙන් වීයඪී පාරමිතාවෝ ද තිදෙනෙක් වෙති.
6. උපකරණ, අභිග, ජීවිත යන මේවාට අන්තරාය කරන්නවුන්ට ඤාමා කිරීම් වශයෙන් ඤාන්තිපාරමිතාවෝ තිදෙනෙක් වෙති.
7. උපකරණ, අභිග, ජීවිත යන මොවුන් නිසා සත්‍ය අන්තොහැරීම් වශයෙන් සත්‍ය පාරමිතාවෝ තිදෙනෙක් වෙති.
8. දානාදී පාරමිතාවෝ ස්ථීර අධිෂ්ඨාන වශයෙන්ම සමෘද්ධි වෙති, උපකරණදීන්ගේ විනාශයේදී ද අවලාධිෂ්ඨාන වශයෙන් අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවෝ ද තිදෙනෙක් වෙති.
9. උපකරණදිය විනාශ කරන සත්වයන් කෙරෙහි මෛත්‍රිය අත් නොහැරීම් වශයෙන් මෛත්‍රී

පාරමිතාවෝ තිදෙනෙක් වෙති. 10. කියන ලද වස්තු තුනට උපකාර අපකාර කරන සත්ව සංස්කාරයන් කෙරෙහි මධ්‍යස්ථතාවය ලැබීම් වශයෙන් උපේක්ෂා පාරමිතාවෝ ද තිදෙනෙක් වෙතියි මේ ආදී ක්‍රමයෙන් මේ පාරමිතාවන්ගේ විභාගය දත යුතුය.

12. "කො සඞ්ගහො" මොවුන්ගේ සංග්‍රහය කවරේද? යන මේ ප්‍රශ්නයෙහි වනාහි මේ පාරමිතාවෝ විභාග වශයෙන් සමතිස් වැදෑරුම් වන අතරම දාන පාරමි ආදී වශයෙන් දශ වැදෑරුම් ද වෙති. එසේම දාන, ශීල, ඤානේති, වියඪී, ධ්‍යාන, ප්‍රඥා යන මොවුන්ගේ සවිභාවයෙන් සය වැදෑරුම් වෙති. මේවා අතුරෙන් තෙතේක්‍රමය පාරමිතාව පැවිද්ද වශයෙන් ලැබෙන කල්හි ශීල පාරමිතාවෙහිම සංග්‍රහ කරන ලදී. නිවරණයන්ගෙන් වෙන්වීම් වශයෙන් ලැබෙන කල්හි ධ්‍යාන පාරමිතාවේ සංග්‍රහ කරන ලදී. (සෙසු අකුලයන්ගෙන් වෙන්ව) කුල ල ධම්වශයෙන් ලැබෙන කල්හි දානාදී සයෙන්ම සංග්‍රහ කරන ලදී. සත්‍ය පාරමිතාව ශීල පාරමිතාවේම ඒකදේශයක් වේ. වච්චිරති ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ඥානය වනාහි ප්‍රඥා පාරමිතාවෙහි සංග්‍රහ කරන ලදී. මෙමුත්‍රි පාරමිතාව ධ්‍යාන පාරමිතාවේම සංගාහිත වේ. අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව සියලු පාරමිතාවන්ගෙන්ම සංගාහිත වේ.

මේ ඔවුනොවුන් සම්බන්ධ වූ දානාදී සය ගුණයන්ගේ පසළොස් වැදෑරුම් යුගලාදිහු පසළොස් යුගලාදීන් සිද්ධ කරන්නාහු වෙති. ඒ කෙසේ ද යත්? දාන ශීල යුගලයෙන් පරහිත කරණය හා පර අහිත අකරණය යන යුගලයාගේ සිද්ධිය වේ. දාන ඤානේති යුගලයෙන් අලෝභ අදෝෂ යුගලසිද්ධිය වේ. දාන වියඪී යුගලයෙන් ත්‍යාග සති යුගලයාගේ සිද්ධිය වේ. දාන ධ්‍යාන යුගලයෙන් කාම ද්වේෂ ප්‍රභාණ යුගල සිද්ධිය වේ. ධ්‍යාන ප්‍රඥා යුගලයෙන් ආයඪී යාන ධුර යුගල සිද්ධිය වේ. ශීල ඤානේති දෙකෙන් ප්‍රයෝග ආසය දෙදෙනාගේ සිද්ධිය වේ. ශීල වියඪී දෙකෙන් භාවනා දෙකෙහි සිද්ධිය වේ. ශීල ධ්‍යාන දෙකෙන් දුසිල් බවෙන් නැගී සිටීම, හා ප්‍රභාණය යන දෙක සිද්ධ වේ. ශීල ප්‍රඥා දෙකෙන් දානද්වයාගේ සිද්ධිය වේ. කණානේති වියඪී යුගලයෙන් ක්‍ෂමාව තේජස යන දෙකෙහි සිද්ධිය වේ. කණානේති ධ්‍යාන යුගලයෙන් විරෝධ අනුරෝධ (එකඟ බව) ප්‍රභාණ යුගලසිද්ධිය වේ. කණානේති ප්‍රඥා යුගලයෙන් ගුත්‍යතාකණානේති ප්‍රතිවේධ දෙකෙහි සිද්ධිය වේ. වියඪී ධ්‍යාන දෙකෙන් උත්සාහය, කලබල නොවීම යන දෙකෙහි සිද්ධිය වේ. වියඪී ප්‍රඥා දෙකෙන් සරණ දෙකෙහි සිද්ධිය වේ. ධ්‍යාන ප්‍රඥා දෙකෙන් යාන දෙකෙහි සිද්ධිය වේ.

දාන ශීල ඤානේති ත්‍රිකයෙන් (තුනේ සමුහය) ලෝභ, දෝස, මෝහ,

ප්‍රභාණ ත්‍රිකයෙහි සිද්ධිය වේ. දාන ශීල වීයථී ත්‍රිකයෙන් හෝග, ජීවිත, කාය යන මොවුන්ගේ සාරාදාන ත්‍රිකයෙහි සිද්ධිය වේ. දාන ශීලධාන ත්‍රිකයෙන් පුණ්‍යක්‍රියා වස්තු ත්‍රිකයෙහි සිද්ධිය වේ. දාන ශීල ප්‍රඥා ත්‍රිකයෙන් ආමිස, අභය, ධම් යන දාන ත්‍රිකයෙහි සිද්ධිය වේ. මෙසේ අවශේෂ ත්‍රිකයන්ගෙන් ද චතුෂ්කයන්ගෙන් ද ලැබෙන පරිද්දෙන් ත්‍රිකයෝ ද චතුෂ්කයෝ ද යෙදිය යුත්තාහ.

මෙසේ මේ සවැදූරුම් වූද මේ පාරමීන්ගේ වනාහි සතර අධිෂ්ඨානයන්ගේ සංග්‍රහය දනුයුතුය. සියලු පාරමීන්ගේ සමූහ සංග්‍රහ වශයෙන් වනාහි සතර අධිෂ්ඨානයක් ඇත. ඒ කවච්චෙද යන් :- සත්‍යාධිෂ්ඨානය, ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය, උපසමාධිෂ්ඨානය, ප්‍රඥාධිෂ්ඨානය යන සතරයි. එහි "මෙය කරණ කොට ගෙන පිහිටා සිටියි, මෙහි හෝ පිහිටියි. ඒ පිහිටීම් මාත්‍රයම හෝ අධිෂ්ඨාන නම් වේ. සත්‍ය වූයේත් එයමය අධිෂ්ඨාන වූයේත් එයමය, නැතහොත් සත්‍යයාගේ අධිෂ්ඨානය, හෝ මොහුට සත්‍යය අධිෂ්ඨානයයි යන අර්ථයෙන් සත්‍යාධිෂ්ඨාන නම් සෙසු තන්හිද මෙසේමය. එහි සාමාන්‍යයෙන් පළමුකොට ලෝකෝත්තර වශයෙන් කළ අභිනිහාර ඇති අනුකම්පා කළ සියලු සත්වයන් ඇති මහා සත්වයන්ගේ ප්‍රතිඥාවට අනුරූපව සියලු පාරමිතාවන්ගේ පරිග්‍රහ වශයෙන් සත්‍යාධිෂ්ඨානය ද, ඒ පාරමිතාවන්ට විරුද්ධ ධර්මයන් දුරුකිරීම් වශයෙන් ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය ද, සියලු පාරමිතා ගුණයන් කරණකොට ගෙන සන්සිද්ධි වශයෙන් උපසමාධිෂ්ඨානය ද ඒ පාරමිතා ගුණයන් කරණකොට ගෙන පරවැඩ කිරීමෙහි උපාය කොශලය වශයෙන් ප්‍රඥාධිෂ්ඨානය ද දන යුතුය.

විශේෂයෙන් වනාහි යාවක ජනයන් මුළා නොකොට දෙන්නෙම්"යි කියා අනුදැනීම් වශයෙන් ප්‍රතිඥාව විසංවාදය (බොරු) නොකොට දන් දෙන හෙයින් ද විසංවාදනය නොකොට අනුමෝදන් වන හෙයින් ද මසුරුකම් ආදිවිරුද්ධ ධර්ම දුරුකරන හෙයින් ද, දෙයධම් ප්‍රතිග්‍රාහක දානය ද, දාන වස්තු කෂය වූ කල්හි ලෝභ, දෝෂ මෝහ, භය, සංසිඳුවන හෙයින්ද සුදුසු පරිදි සුදුසු කල අදිටන් කළ පරිදි දෙන හෙයින් ද, කුශල ධර්මයන්ට ප්‍රඥාව උත්තර හෙයින්ද, දානය සතර අධිෂ්ඨානය පදස්ථාන කොට ඇත්තේය.

එසේම සංවර සමාදානය නොඉක්මවන හෙයින් ද දුශ්ශීල භාවය දුරු කරන හෙයින් ද දුශ්චරිතයන් සංසිඳුවන හෙයින් ද ප්‍රඥාව උත්තර වන හෙයින්ද ශීලය සතර අධිෂ්ඨානයන් පදස්ථාන කොට ඇත්තේය. ප්‍රතිඥානුරූපව ඉවසන හෙයින්ද, පරාපරාධ විකල්පයන් පරිත්‍යාග කරන හෙයින්ද ක්‍රෝධය මතුවීම සංසිඳුවන හෙයින්ද ප්‍රඥාව උත්තර වන හෙයින්ද ක්‍ෂාන්තිස සතර අධිෂ්ඨානය පදස්ථාන කොට ඇත්තේය.

ප්‍රතිඥාවට අනුරූපව අනුන්ගේ යහපත කරන හෙයින්ද, පිරිසිදු පරිත්‍යාග ඇති හෙයින්ද අකුශලයන් සංසිදුවන හෙයින්ද, ප්‍රඥාව උත්තර වන හෙයින්ද වියඝීය සතර අධිෂ්ඨානය පදස්ථාන කොට ඇත්තේය.

ප්‍රතිඥාවට අනුරූපව ලෝකයාට හිත පිණිස සිතන හෙයින් ද නිවරණයන් පරිත්‍යාග කරන හෙයින් ද සිත සංසිදුවන හෙයින් ද ප්‍රඥාව උත්තර වන හෙයින් ද ධ්‍යානය සතර අධිෂ්ඨානයන් පදස්ථාන කොට ඇත්තේය. ප්‍රතිඥා පරිදි අනුන්ගේ යහපත සඳහා උපාය කෞශල්‍යයෙන් යුක් වන හෙයින් ද වැරදි ආකාරයේ ක්‍රියා පරිත්‍යාග කරන හෙයින් ද මෝහය නිසා හටගත් පරිදාහයන් සංසිදුවන හෙයින් ද සච්ඤා ප්‍රතිලාභයෙන් ද ප්‍රඥාව සතර අධිෂ්ඨානයන් පදස්ථාන කොට ඇත්තේය.

එහි ඥෙය්‍ය ප්‍රතිඥානුවිධානයෙන් සත්‍යාධිෂ්ඨානය වේ. වස්තු කාම ක්ලේශ කාමයන් පරිත්‍යාග කිරීමෙන් ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය වේ. දේවිෂය හා දුක් දුරුකිරීමෙන් උපසමාධිෂ්ඨානය වේ. අනුබෝධ ප්‍රතිවේධයන්ගෙන් ප්‍රඥාධිෂ්ඨානය වේ. ත්‍රිවිධ සත්‍යයෙන් අල්වා ගත්තේ දෝෂත්‍රයට විරුද්ධ වූයේ සත්‍යාධිෂ්ඨානයයි. ත්‍රිවිධ ත්‍යාගයෙන් අල්වා ගත්තේ දෝෂත්‍රයට විරුද්ධ වූයේ ත්‍යාගාධිෂ්ඨානයයි. ත්‍රිවිධ උපසමයෙන් පරිගෘහිත වූයේ දෝෂත්‍රයට විරෝධී වූයේ උපසමාධිෂ්ඨානයයි. ත්‍රිවිධ ඥානයෙන් පරිගෘහිත වූයේ දෝෂත්‍රයට විරෝධී වූයේ ප්‍රඥාධිෂ්ඨානයයි.

අසත්‍ය ප්‍රකාශ නොකිරීමෙන් ද ප්‍රතිඥාවට අනුව ක්‍රියා කිරීමෙන් ද ත්‍යාග, උපසම, ප්‍රඥාධිෂ්ඨානයෝ සත්‍යාදිෂ්ඨානයෙන් අල්ලා ගන්නා ලද්දාහ. විරුද්ධ දේ අත්හැරීමෙන්ද සියලු පරිත්‍යාගයන් එලකොට ඇති බැවින්ද සත්‍ය උපසම ප්‍රඥාධිෂ්ඨානයෝ ත්‍යාගාදිෂ්ඨානයෙන් අල්ලා ගන්නා ලද්දාහ. ක්ලේශ පරිදාහයන් සංසිදුවන හෙයින් ද කාමයන් සංසිදුවන හෙයින් ද කාම පරිදාහයන් සංසිදුවන හෙයින් ද සත්‍යත්‍යාගප්‍රඥාධිෂ්ඨානයෝ උපසම අධිෂ්ඨානයෙන් අල්ලාගන්නා ලද්දාහ. ඥානය පෙරටු කොට ඇති බැවින් ද නුවණට අනුව පවත්නා හෙයින් ද සත්‍යත්‍යාග උපසමාධිෂ්ඨානයෝ ප්‍රඥාධිෂ්ඨානයෙන් අල්ලාගන්නා ලද්දාහයි මෙසේ සියලු පාරමිතාවෝ සත්‍යයෙන් උපත ලදහ. ත්‍යාගයෙන් අල්ලා ගන්නා ලදහ. උපසමයෙන් වීථිකය කරන ලදහ. ප්‍රඥාවෙන් පිරිසිදු කරන ලදහ.

සත්‍යය වනාහි මේ පාරමිතාවන්ට ජනක හේතුවයි. ත්‍යාගය පරිග්‍රාහක හේතුවයි. උපසමය අභිවෘද්ධියට හේතුවයි. ප්‍රඥාව පාරිශුද්ධියට හේතුවයි. එසේම සත්‍ය ප්‍රතිඥා ඇති බැවින් මුලට සත්‍යාධිෂ්ඨානය ද කරන ලද ප්‍රාර්ථනා ඇත්නහුගේ පරවැඩ පිණිස ආත්ම පරිත්‍යාග කරන හෙයින් මධ්‍යයෙහි ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය ද සියලු උපසමයන් අවසන්කොට ඇති බැවින්

අවසානයට උපසමාධිෂ්ඨානය ද ප්‍රඥාව ඇති කල්හි ලැබෙන හෙයින් ද ප්‍රඥව නොමැති කල්හි නොලැබෙන බැවින් ද ප්‍රතිඥාවට අනුව වන හෙයින්ද ප්‍රඥාධිෂ්ඨානය ආදී මධ්‍ය අන්තයන්හි දන යුතුය.

එහිදී මහා පුරුෂයෝ ගිහි වූවාහු නිරන්තරයෙන්, ආත්ම හිත පරහිත කරවූද ගරුප්‍රිය භාවය කරන්නාවූද, සත්‍යත්‍යාගාධිෂ්ඨානයන් කරණ කොට ගෙන ආම්ස දානයෙන් අනුන්ට අනුග්‍රහ කරති. එසේම පැවිදි වූවාහු ආත්ම හිත පරහිතකර වූ ද ගරුප්‍රිය භාවය කරන්නාවූ ද උපසම අධිෂ්ඨානය හා ප්‍රඥා අධිෂ්ඨානය කරණ කොට ගෙන ධර්මදානයෙන් අනුන්ට අනුග්‍රහ කරති.

එහි නොයෙක් භවයන්හි බෝධිසත්වයන්ගේ සතර අධිෂ්ඨානයන් සම්පූර්ණ කිරීම වේ. සම්පූර්ණ කළ සතර අධිෂ්ඨාන ඇත්තාහුගේ වනාහි අවසාන භවයෙහි උත්පත්තිය වේ යයි ඇතැම් කෙනෙක් කියති. එහිදී වනාහි (බෝසත්තු) ගැබ පිළිසිඳ ගැනීම, පැවැත්ම, අභිනිෂ්ක්‍රමණය යන තන්හි ප්‍රඥාධිෂ්ඨානය හටගැනීමෙන් සිහි ඇත්තාහු මැනවින් දන්නාහු (වෙන්) සත්‍යාධිෂ්ඨානයාගේ සම්පූර්ණ වීම හේතුකොට ගෙන උපන් ඇසිල්ලෙහිම උතුරු දිගට මුහුණලා සන් පියවරින් වැඩ සියලු දිශාවන් බලා සත්‍යය අනුව පවතින වචනයෙන් "අගො හමසමී ලොකස්ස, ජෙට්ඨො හමසමී ලොකස්ස සෙට්ඨො හමසමී ලොකස්ස" (මම ලෝකයාට අග්‍ර වෙමි, මම ලෝකයාට ජ්‍යෙෂ්ඨ වෙමි, මම ලෝකයාට ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි) යි තුන්වරක් සිංහනාද කළ සේක.

උපසමාධිෂ්ඨානයාගේ හටගැනීමෙන් මහලු, රෝගී, මළ, පැවිදි සවරූපයන් දක්කාවූ චතුර්විධ ධර්මප්‍රදේශයෙහි දක්‍ෂවූවහුගේ යෝගවන, ආරෝග්‍ය, ජීවිත, සම්පත්ති මදයන්ගේ සන්සිදීම වේ. ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය හටගැනීමෙන් මහත් වූ ඥාති සමූහයාගේ ද අනට පත් සක්විති රාජ්‍යයේ ද අපේක්‍ෂා රහිත පරිත්‍යාගය විය.

දෙවන ස්ථානය වූ සමායක් සම්බෝධියේදී අධිෂ්ඨාන සතර සම්පූර්ණ වියයි සමහරු කියති. එහිදී වනාහි ප්‍රතිඥානුරූපව සත්‍යාධිෂ්ඨානය හට ගැනීමෙන් චතුරායඪී සත්‍යයෙහි අවබෝධය වෙයි. එයින් වනාහි සත්‍යාධිෂ්ඨානය සම්පූර්ණ විය. ත්‍යාගාධිෂ්ඨානයේ හටගැනීමෙන් සියලු ක්ලේශ හා උපක්ලේශයන්ගේ පරිත්‍යාගය වෙයි. එයින් වනාහි ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය සම්පූර්ණ විය. උපසමාධිෂ්ඨානය හට ගැනීමෙන් උත්තම උපසමයට පැමිණීම වෙයි. එයින් වනාහි උපසමාධිෂ්ඨානය සම්පූර්ණ විය ප්‍රඥාධිෂ්ඨානය හට ගැනීමෙන් අනාවරණ ඥානයාගේ ප්‍රතිලාභය වෙයි.

එයින් වනාහි ප්‍රඥාධර්මයානන්‍ය සම්පූර්ණ විය. මෙය සමයක් සම්බන්ධයෙන්ද පරමාර්ථ භාවය නිසා අසිද්ධය.

තුන්වන සථානය වූ දම්සක් පැවැත්වීමේ දී සතර අධිෂ්ඨානයන් සම්පූර්ණ වේයයි අන්‍ය ආචාර්ය කෙනෙක් කියති. එහිදී වනාහි සත්‍යාධිෂ්ඨානයෙන් යුක්තවූවහුගේ දොළොස් ආකාරයකින් ආයථි සත්‍යදේශනාවෙන් සත්‍යාධිෂ්ඨානය සම්පූර්ණ විය. ත්‍යාගාධිෂ්ඨානයේ පටන් ගැන්මෙන් යුක්ත තැනැත්තහුගේ සද්ධම් මහායාගය කිරීමෙන් ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය සම්පූර්ණ විය. උපසමාධිෂ්ඨානයේ පටන් ගැන්මෙන් යුත් තැනැත්තහුගේ තමා උපසමවූයේ අනුත් උපසමනය කිරීමෙන් උපසමාධිෂ්ඨානය සම්පූර්ණ විය. ප්‍රඥාධර්මයානන්‍යෙන් යුක්ත තැනැත්තහුගේ හික්මවිය යුතු ජනනයාගේ ආසයාදිය දැන ගැනීමෙන් ප්‍රඥාධර්මයානන්‍ය සම්පූර්ණ විය. බුද්ධ කෘත්‍යය නොනිම් බැවින් එයද අසිද්ධය.

පරිනිවෘණ සඬ්ඛ්‍යාත සිවුවෙනි ස්ථානයෙහි චතුරාධිෂ්ඨානය සම්පූර්ණ වියයි අන්‍ය ආචාර්ය කෙනෙක් කියති. එහිදී වනාහි පරිනිවෘණය කළ හෙයින් පරමාර්ථ සත්‍ය සම්පත්තියෙන් සත්‍යාධිෂ්ඨානය සම්පූර්ණ විය. සියලු උපධීන්ගේ පරිත්‍යාගයෙන් ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය සම්පූර්ණ විය. සියලු සංස්කාරයන් සංසිදුවීමෙන් උපසමාධිෂ්ඨානය සම්පූර්ණ විය. ප්‍රඥා ප්‍රයෝගයන් දැනගැනීම හා පරිනිවෘණයෙන් ප්‍රඥාධර්මයානන්‍ය සම්පූර්ණ විය.

එහි විශේෂයෙන්ම මෙම ක්‍රියාව කෙත වූ ඉපදීමෙහි සත්‍යාධිෂ්ඨානයෙන් යුක්ත මහා පුරුෂයාගේ සත්‍යාධිෂ්ඨානයාගේ සම්පූර්ණ කිරීම ප්‍රකට කරන ලදී. විශේෂයෙන් කරුණාවට කෙත වූ අභිසම්බන්ධයෙහි ප්‍රඥාධර්මයානන්‍යෙන් යුත් තැනැත්තහුගේ ප්‍රඥාධර්මයානන්‍ය සම්පූර්ණ කිරීම ප්‍රකට කරන ලදී. විශේෂයෙන් මුදිතාවට කෙත වූ දම්සක් පැවැත්වීමේදී ත්‍යාගාධිෂ්ඨානයෙන් යුත් තැනැත්තහුගේ ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය සම්පූර්ණ කිරීම ප්‍රකට කරන ලදී. විශේෂයෙන් උපේක්ෂාවට කේෂ්ත්‍ර වූ පරිනිවෘණයෙහි උපසමාධිෂ්ඨානයෙන් යුත් තැනැත්තහුගේ උපසමාධිෂ්ඨානයේ සම්පූර්ණ කිරීම ප්‍රකට කරන ලද්දේ යයි දත යුතුය.

එහි සත්‍යාධිෂ්ඨානයෙන් යුත් තැනැත්තහුගේ ශීලය, එක්ව විසීමෙන් දැන යුතුය. ත්‍යාගාධිෂ්ඨානයෙන් යුත් තැනැත්තහුගේ පිරිසුදු බව මනා ව්‍යවහාරයෙන් (කතාවෙන්) දැනගත යුතුය. උපසමාධිෂ්ඨානයෙන් යුත් තැනැත්තහුගේ වියථිය, විපත්තින්හිදී දැන යුතුය. ප්‍රඥාධර්මයානන්‍යෙන් යුත් තැනැත්තහුගේ ප්‍රඥාව, සාකච්ඡාවෙන් දැනගත යුතුය. මේ ක්‍රමයෙන් ශීල, ආජීව, චිත්ත, දිට්ඨි විසුද්ධිහු දැන යුත්තාහ.

එසේම සත්‍යාධිෂ්ඨානයෙන් යුක්ත වීම හේතු කොටගෙන, අනුන් තොරවටන හෙයින් ද්වේෂයෙන් අගතියට නොයයි. ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය හේතු කොට ගෙන, වස්තූන්හි නොඇලෙන බැවින් ලෝභයෙන් අගතියට නොයයි. උපසමාධිෂ්ඨානය හේතුකොට ගෙන, අපරාධනොකරන හෙයින් හයින් අගතියට නොයයි. ප්‍රඥාධිෂ්ඨානය හේතුකොට ගෙන, යථා ස්වභාවය අවබෝධ කරන හෙයින් මෝහයෙන් අගතියට නොයයි.

එසේම ප්‍රථම අධිෂ්ඨානයෙන් දුෂිත නොවූයේ ඉවසයි. දෙවෙනි අධිෂ්ඨානයෙන් ඇලීමෙන් තොරවූයේ සිවුපසය සේවනය කරයි. තෙවෙනි අධිෂ්ඨානයෙන් බියට පත් නොවූයේ දුරුකරයි. සිවුවෙනි අධිෂ්ඨානයෙන් මුළු නොවූයේ දුරු කළ යුතු ධර්මයන් දුරු කරයි. ප්‍රථම අධිෂ්ඨානයෙන් නෛෂ්ක්‍රමය සැපයට පත්වේ. අනෙක් අධිෂ්ඨානයන්ගෙන් විවේක, උපසම, සම්බෝධි යන සැපයන්ට පැමිණීම සිදු වෙති"යි දත යුතුය.

එසේම විවේකයෙන් උපන් ප්‍රීති සුඛය, සමාධියෙන් උපන් ප්‍රීති සුඛය, ප්‍රීතියෙන් තොරව උපන් කාය සුඛය, සතිපාරිශුද්ධියෙන් උපන් උපේක්ෂා සුඛය යන මේවා මේ සතර අධිෂ්ඨානයන්ගෙන් පිළිවෙලින් වෙයි. මෙසේ නොයෙක් ගුණයන් හා බැඳුණු සතර අධිෂ්ඨානයන් ගෙන් සියලු පාරමි සමූහයාගේ සංග්‍රහය වේයයි දත යුතුය.

යම්සේ මේ සතර අධිෂ්ඨානයෙන් සියලු පාරමිතාවන්ගේ සංග්‍රහය වේද, එසේම කරුණා ප්‍රඥාදෙකින්ද සංග්‍රහය වේයයි. දත යුතුය. සියලු බෝධි සම්භාරය තෙම කරුණා ප්‍රඥා දෙකෙන් සංග්‍රහ කරන ලද්දේය. කරුණා ප්‍රඥා දෙකෙන් පරිගෘහිත වූ දානාදී ගුණයෝ මහා බෝධි සම්භාරයෝ වෙති. බුද්ධත්ව සිද්ධිය කෙළවර කොට ඇත්තාහ යි මෙසේ මේ පාරමිතාවන්ගේ සංග්‍රහය වේ යයි දත යුතුය.

13. "කො සමපාදනුපායො" මොවුන්ගේ සම්පාදන උපාය කවරේද? යන මේ ප්‍රශ්නයෙහි සමාක් සම්බෝධිය උදෙසා සියලු පුණ්‍යාදී සමුහයාගේ නොවෙනස්ව යෙදීමෙන් නිරවශේෂයෙන් රැස්කිරීමය, එහිද ආදර බහුමානයෙන් යුක්තව සකස්ව කරන බවය, නිරතුරුව යෙදීමෙන් නොනැවති කිරීමය. අතරතුර කෙළවරකට නොපැමිණීමෙන් බොහෝ කාලයක් යෙදීමය යන මේ චතුරංග යෝගය වනාහි මේ පාරමීන්ගේ සම්පාදනෝපාය වේ. මෙහි ඒ කාලපරිමාණය පසුව සඳහන් වන්නේය.

එසේම බුද්ධත්වය පිණිස පිළිපදින්නාවූ මහා සත්වයන් විසින් සමාක් සම්බෝධිය පිණිස පළමුකොටම බුදුවරයන්ට තමන්ගේ ආත්මය

"මම මේ ආත්ම භාවය බුදුවරයන්ට පවරා දෙමි"යි පවරා දිය යුතුය. අයිතිකොට ගත් ඒ ඒ වස්තුවද ප්‍රතිලාභයෙන් පළමු කොටම (ලැබීමට කලින්ම) දාන මුඛයෙහි අත්හැරිය යුතුය. මට උපදනාවූ යම්කිසි ජීවිත පරිෂ්කාර ආදියක් ඇත් ද ඒ සියල්ල යාවකයන් ඇති කල්හි දෙන්නෙමි. ඔවුන්ට දී ඉතිරියම මාවිසින් අනුභව කළ යුතු ය. මෙසේ මනාකොට පරිත්‍යාග කළ කල්හි එතුමන් ගේ චිත්තාභිසංස්කාරයෙහි සවිඤ්ඤාණක වූ හෝ අවිඤ්ඤාණක වූ හෝ යම් පරිග්‍රහ වස්තුවක් උපද්ද එහි දානයෙහි කලින් නොකළ පුරුද්දය. පරිග්‍රහ වස්තුවගේ මද බවය, උදාර මනෝඥභාවය, ඤයවීම පිළිබඳ සිතුවිල්ලය යන දානය පිළිබඳ බැඳීම සතරක් වෙයි.

ඔවුන් අතුරෙන් යම්කලෙක දිය යුතු වස්තූන් ඇතිකල්හි යාවකජන්‍යා ද එළඹ සිටි කල්හි මහා බෝධිසත්වයන්ගේ සිත ඊට නොනැමේද, ඒ අනුව නොයයිද ඒ කරණකොටගෙන "මම ඒකාන්තයෙන් දීමෙහි පෙර නොකළා වූ පුරුදු ඇත්තෙමි. එහෙයින් දෑන් දන්දෙනු කැමති. බව මගේ සිතෙහි නොපිහිටයි කියා නිගමනය කළ යුතුය. හෙතෙම "මෙයින් මතු මට දානයෙහි ඇලුනු සිතක් ඇති වන්නේය, එබැවින් මෙතැන් පටන් මම දන් දෙන්නෙමිනම් මැනවි. මා විසින් පළමුකොටම පරිග්‍රහවස්තු යාවකයන්ට පරිත්‍යාග කළේ නොවේද"යි මුදාහළ පරිත්‍යාග ඇත්තේ පිරිසිදු අත් ඇත්තේ, දීමෙහි ඇලුනේ, ඉල්ලීමට සුදුසු වන්නේ, දානසංවිභාගයෙහි ඇලුම් ඇත්තේ දන්දෙයි. මෙසේ මහා සත්වයන්ගේ පළමුවන දාන බන්ධනය නැසුණේ වෙයි. විශේෂයෙන් නැසුණේ වෙයි. මුලින් සිඳුනේ වෙයි.

එසේම මහාසත්වයෝ දිය යුතු වස්තුව මදවූ කල්හිද විකල වූ කල්හිද මෙසේ සලකති :- "මම වනාහි පෙර නුදුන් බැවින් දෑන් මෙසේ ප්‍රත්‍යය අඩුවූයෙමි වෙමි. එබැවින් දෑන් මා විසින් මද වූ හෝ හීන වූ හෝ ලද යම් දාන වස්තුවකින් තමාට පීඩා කොට හෝ "මම මත්තෙහි දාන පාරමිතාව මුදුන් පමුණුවන්නෙමි"යි කියා දානයම දිය යුතුය. හෙතෙම ලද දෙයකින් මුදාහළ පරිත්‍යාග ඇත්තේ, පිරිසිදු අත් ඇත්තේ, දානයෙහි ඇලුම් ඇත්තේ, ඉල්ලීමට සුදුසු වන්නේ, දාන සංවිභාගයෙහි ඇලුම් ඇත්තේ, දන් දෙයි. මෙසේ මහා සත්වයන්ගේ දෙවෙනි බන්ධනය නැසුණේ වෙයි. විශේෂයෙන් නැසුණේ වෙයි. මුල් සිඳුණේ වෙයි.

එසේම මහාසත්වයෝ දිය යුතු වස්තුවෙහි උසස් ලෙස සිත් අලවන බැවින් නොදෙනු කැමති බව සිතෙහි උපන් කල්හි "සත්පුරුෂය, නුඹ විසින් ඉතා උදාර වූ හැමටම ශ්‍රේෂ්ඨ වූ සමයක් සම්බෝධිය පනන ලද්දේ

නොවේද, එබැවින් නුඹ විසින් ඒ සඳහා උදාර වූ ද මනෝඥ වූ ද දිය යුතු වස්තු දීමට සුදුසුමයයි සලකති. හෙතෙම උදාරවූ ද මනෝඥාවූද දේ මුදාහළ ත්‍යාග ඇත්තේ, පිරිසිදු අත් ඇත්තේ, දීමෙහි ඇලුම් ඇත්තේ, ඉල්ලීමට සුදුසු වන්නේ, දාන සංවිභාගයෙහි ඇලුම් ඇත්තේ දෙයි. මෙසේ මහා පුරුෂයන්ගේ තෙවෙනි දාන බන්ධනය ද නැසුණේ වෙයි. විශේෂයෙන් නැසුණේ වෙයි. මුල් සිදුණේ වෙයි.

එසේම මහාසත්වයෝ දන් දෙන්නහු යම්කලෙක දාන වස්තුවෙහි ක්‍ෂය වීමක් දකින්නද උන්වහන්සේ එවිට මෙසේ සලකති, "යම් මේ ක්‍ෂය වන ස්වභාවයක් විනාශ වන ස්වභාවයක් වේද ඒ වනාහි භෝගයන්ගේ ස්වභාවයයි. එසේ වුවත් මා විසින් පෙර එබඳු දානයන් නොදෙන ලද හෙයින් මෙසේ භෝගයන්ගේ ක්‍ෂය වීමක් පෙනේ. එබැවින් මම ස්වල්ප වූහෝ මහත් වූ හෝ ලැබුණු දාන වස්තුවකින් දානයම දෙන්නෙමි නම් යෙහෙකි. මම මතු දානපාරමිතාව මුදුන් පමුණුවන්නෙමි යි කියා ය. හෙතෙම මුදාහළ ත්‍යාග ඇත්තේ, පිරිසිදු අත් ඇත්තේ, දීමෙහි ඇලුණේ, ඉල්ලීමට සුදුසු වන්නේ, දාන සංවිභාගයෙහි ඇලුණේ ලැබුණු පරිදි දන් දෙයි. මෙසේ මහා සත්වයන්ගේ සිවුවෙනි දාන බන්ධනය නැසුණේ වෙයි. විශේෂයෙන් නැසුණේවෙයි. මුලින් සිදුණේ වෙයි. මෙසේ දාන පාරමිතාවට බන්ධන වූ යම් යම් අන්තර් දෙයක්වේ ද ඒවා සුදුසු පරිදි සලකා දුරුකිරීම "උපාය"නම් වේ. දාන පාරමිතාවෙහි යම්සේ ද ශීලපාරමිතා ආදියෙහිද එසේම යයි දත යුතුය.

තව ද මහාසත්වයන්ගේ බුදුවරුන්ට යම් ආත්ම පවරාදීමක් වේද, ඒ වනාහි සියලු පාරමිතාවන්ගේම මනාකොට සම්පාදනෝපාය වේ. බුදුවරයන්ට වනාහි ආත්මය පරිත්‍යාග කොට සිටියාවූ මහා පුරුෂයන්ගේ ඒ ඒ තන්හි බෝධි සම්භාර ධර්මයන් සම්පූර්ණ කිරීමට ගැටෙන්නේ වැයම් කරන්නේ ශරීරය ද සැප උපකරණයන් ද සිඳලන්නාවූ ඉවසිය නොහැක්කාවූ සම්පූර්ණ නොකළ හැක්කාවූ ක්‍රියාවන්හිද සත්ව සංස්කාරයන් විසින් එළවන ලද දරුණු වූ, ප්‍රාණය පැහැර ගන්නාවූ අන්තර්ජයන් ඇති කල්හි ද ම විසින් මේ ආත්මභාවය බුදුවරුන්ට පරිත්‍යාග කරන ලද්දේය මෙහි යමක් වෙනම් එය වේවායි එය නිමිති කොට කම්පා නො වෙයි. නො වෙවිලයි. මදකුඳු වෙනසකට නොපැමිණෙයි. ඒකාන්තයෙන් කුශලාරම්භයෙහි නිශ්චල අධිෂ්ඨාන ඇත්තෙක් වෙයි. මෙසේ ආත්ම පරිත්‍යාගය ද මේ පාරමිතන්ගේ "සම්පාදනුපාය වෙයි.

තව ද සැකෙවින්, කරන ලද අභිනිහාර ඇති බෝධි සත්වයන්ගේ තමා කෙරෙහි ඇති සෙනෙහස විසලවීමද අනුන් කෙරෙහි සෙනෙහස

වැඩිමද මේ පාරමිතාවන්ගේ සම්පාදනුපාය වේ. සමාක් සම්බෝධිය අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස කරන ලද පුරුප්තා ඇති යථා ස්වභාවයෙන් දැන ගැනීමෙන් සියලු ධර්මයන්හි ඇලීමක් නැත්තාවූ මහා සත්වයන්ගේ ආත්ම ස්නේහය නිරවශේෂයෙන් ගෙවී යන්නේ ය. මහා කරුණා සමාසේවනයෙන් වනාහි සියලු සත්වයන් ප්‍රිය පුත්‍රයන් මෙන් දක්නා වූ මහා සත්වයන්ගේ, සත්වයන් කෙරෙහි මෙහි කරුණා සෙනෙහස වැඩෙන්නේ ය. ඉක්බිති ඒ ඒ අවස්ථාවට සුදුසුව තමාගේ සහ අන්‍යයන්ගේ සිත්වල ලෝභ ද්වේෂ, මෝහයන් පහකිරීමෙන් මාත්ස්යභීතී බෝධිසම්භාරයන්ට විරුද්ධ ධර්මයන් දුරුකරණ ලද. මහා පුරුෂයෝ දානය, ප්‍රිය වචනය, අර්ථවයභාව, සමානාත්මතාව යයි කියන ලද සතර අධිෂ්ඨානයන් අනුව ගිය සතර සංග්‍රහ වස්තු වලින් අතිශයින් ජනයාට සංග්‍රහ කිරීමෙන් මතු යානත්‍රයට බැස්සවීමක් මේරවීමක් කරති.

මහා සත්වයන්ගේ වනාහි මහා කරුණාවන් මහා ප්‍රඥාවන් දානයෙන් සරසන ලද්දේය. දානය ප්‍රිය වචනයෙන්ද, ප්‍රිය වචනය, අර්ථ වයභාවෙන් ද, අර්ථ වයභාව සමානාත්මතාවෙන්ද, සරසන ලද්දේ ද සංග්‍රහ කරන ලද්දේ ද වෙයි. සියලුම සත්වයන් තමන් කෙරෙහි විශේෂයක් නොකොට බෝධිසම්භාර ධර්මයන් කෙරෙහි පිළිපදින්නාවූ බෝධිසත්වයන් වහන්සේලාට හැම තන්හි සමාන සැප දුක් ඇති බැවින් සමානාත්මතාවගේ සිද්ධිය වෙයි. බුද්ධත්වයට පත්වූවන්ගේ ද සතර අධිෂ්ඨානයෙන් සම්පූර්ණ කළ අභිවෘද්ධි ඇති ඒ සතර සංග්‍රහ වස්තූන්ගෙන් සත්වයන්ට බොහෝසෙයින් සංග්‍රහ කිරීම කරණ කොට ගෙන අභිනිවේශනය (එහි පිහිටීම) සිදුවෙයි. ඒ එසේමය. සමාක් සම්බුදුවරුන්ගේ ත්‍යාගාධිෂ්ඨානයෙන් දානය සම්පූර්ණ කරන ලදී. දියුණු කරන ලදී. සත්‍යාධිෂ්ඨානයෙන් ප්‍රිය වචනය ද ප්‍රඥාධිෂ්ඨානයෙන් අර්ථ වයභාවද, උපසමාධිෂ්ඨානයෙන් සමානාත්මතාවද සම්පූර්ණ කරන ලදී. දියුණු කරන ලදී. තථාගතයන් වහන්සේ ගේ පරිනිවෘණයෙන් සියලු ශ්‍රාවකයන් හා පසේ බුදුවරුන් සමග සමානාත්මතාව වෙයි. එහි වනාහි උන්වහන්සේලාගේ අවිශේෂයෙන් ඒකිභාවය වෙයි. විමුක්තියගේ නානත්වයක් නැතැයි එහෙයින් වදාළහ. මෙහි මෙසේද වෙයි.

"සත්‍යයෙහි පිහිටි ත්‍යාගශීලී වූ සංසුන් ඉඳුරන් ඇත්තාවූ නුවණැත්තාවූ අනුකම්පා කරන්නාවූ සියලු බෝධිසම්භාර ධර්මයන් රැස් කර ගන්නා වූ මහා බෝධිසත්වයෝ කවර නම් අරියක් සිදුකර නොගන්නාහු ද?

මහා කාරුණික වූ අනුශාසක වූ හිත වැඩ කැමති වූ මධ්‍යස්ථ වූ සියලු තන්හි අපේක්ෂාවක් නැත්තාවූ පස්මරුන් දිනු බුදුවරු අහෝ! ආශ්වයභී වෙති.

සියලු ධර්මයන්හි නොඇලුණා වූ සත්වයන් කෙරෙහි මැදහත් පැවතුම් ඇති හැම කල්හි සත්වයන්ට හිත වැඩ පිණිස යෙදුනාවූ පස් මරුන් දිනු බුදුවරු අහෝ! ආශ්වයථිවෙති.

හැමකල්හි සියලු සත්වයන්ට හිත පිණිස ද සැප පිණිසද උත්සාහවත් වූ එයින් පීඩාවට පත් නොවන්නාවූ පස්මරුන් දිනු බුදුවරු අහෝ! ආශ්වයථි වෙතියි.

14. "කිහතකෙන කාලෙන සමපාදනං" ඒවායේ සම්පාදනය කොපමණ කලකින් වේද? යන මේ ප්‍රශ්නයෙහි පළමුකොට යටත් පිරිසෙන් සතර අසංඛ්‍යයක් හා මහාකල්පයන් පිළිබඳ ලක්‍ෂයකි, හෙවත් සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්‍ෂයකි. මැදත් පිරිසෙන් අෂ්ඨ අසංඛ්‍යයක් හා මහාකල්පයන් ලක්‍ෂයකි. හෙවත් අෂ්ඨාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්‍ෂයකි. උඩත් පිරිසෙන් සොළස අසංඛ්‍යයක් හා මහාකල්ප ලක්‍ෂයකි. හෙවත් සොළසාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්‍ෂයකි. මේ කාලභේද පිළිවෙලින් ප්‍රඥාධික, ශ්‍රද්ධාධික, වියථිධික බෝධිසත්වයන්ගේ වශයෙන් දත යුතුය. "ප්‍රඥාධික වූ බෝධි සත්වවරයන්ගේ ශ්‍රද්ධාව මද වෙයි. ප්‍රඥාව තියුණු වෙයි. ශ්‍රද්ධාධික බෝධිසත්ව වරයන්ගේ ප්‍රඥාව මධ්‍යම වෙයි. (ශ්‍රද්ධාව තියුණු වෙයි) වියථිධික බෝධිසත්ව වරයන්ගේ ප්‍රඥාව මද වෙයි. (වියථිය තියුණු වෙයි) ප්‍රඥානුභාවයෙන් වනාහි සමයක් සම්බෝධිය අවබෝධ කළ යුතුයයි අවිච්ඡිකල්පවෙහි කියන ලදී. සමහර කෙනෙක් වනාහි වියථියාගේ තියුණු මධ්‍යම මෘදු භාවයෙන් බෝධිසත්වවරයන්ගේ මේ කාල විභාගය වේයයි කියති. සාමාන්‍යයෙන් වනාහි විමුක්තිය මුහුකරවන්නා වූ ධර්මයන්ගේ තියුණු මධ්‍යම, මෘදු භාවයෙන් යට කී කාලභේදයෙන් උන්වහන්සේලාගේ බෝධිසම්භාරයෝ සම්පූර්ණවීමට යතියි මේ කාලභේදයෝ තිදෙන යෝග්‍ය වූවාහු යයිද කියති.

අභිනිභාර ක්‍ෂණයෙහි බෝධිසත්වයෝ වනාහි මෙසේ ත්‍රිවිධ වෙති. එක් අයෙක් උග්ඝටිතඥය, එක් අයෙක් විපචිතඥය, එක් අයෙක් නෙය්‍යය, වශයෙනි. ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් උග්ඝටිතඥවේද හෙතෙම ඉදින් ශ්‍රාවක බෝධියෙහි පිහිටියේ වී නම් සමයක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ ඉදිරියෙහි සතර පදයෙන් යුත් ගාථාවක් අසන්නේ ගාථාවෙහි තුන්වන පදය නිමවීමට පෙරම ෂඩ් අභිඥා සහ සිවුපිළිසිඹියාවන් සමග අරහත් ඵලය අවබෝධකර ගැනීමට සමර්ථ වූ උපනිශ්‍රය ඇත්තෙක් වෙයි.

දෙවන විපචිතඥ බෝධිසත්ව තෙම ඉදින් ශ්‍රාවක බෝධියෙහි පිහිටියේ නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවෙහි සතර පද ගාථාවක් අසන්නේ ගාථාවෙහි සතරවන පදය අවසන් වීමට පෙරම ෂඩ් අභිඥා සහිත

රහත්ඵලය අවබෝධ කර ගැනීමට සමර්ථ උපනිශ්‍රය ඇත්තෙක් වෙයි.

අනෙක් නේය පුද්ගල තෙම වනාහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවෙහි සතර පද ගාථාවක් අසා ගාථාව නිමවූ කල්හි ඡඩී අභිඥා සහිත රහත් ඵලය අවබෝධ කරගැනීමට සමත් උපනිශ්‍රය ඇත්තෙක් වෙයි. මේ බෝධිසත්ව චරු තිදෙනම කාල හේදයෙන් තොරව කරන ලද ප්‍රාර්ථනා ඇත්තාහු බුදුවරයන්ගේ සම්පයෙහි ලබන ලද විචරණ ඇත්තාහු පිළිවෙලින් පාරමිතා පුරන්තාහු ක්‍රමානුකූලව යටකී ප්‍රභේද සහිත කාලයෙන් සම්මා සම්බෝධියට පැමිණෙත්.

ඒ ඒ කාලප්‍රභේදයන් සම්පූර්ණ නොවූ කල්හි ඒ ඒ මහා සත්වයෝ දවසක් දවසක් පාසා වෙස්සන්තර දානය හා සමාන මහදන් දෙන්තාහු නමුදු එබඳුවූම ශීලාදී සියලු පාරමී ධර්මයන් රැස් කරන්තාහු නමුදු පඤ්ච මහා පරිත්‍යාගයන් පරිත්‍යාග කරන්තාහු නමුදු ඤාතප් වරියා, ලෝකප් වරියා, බුද්ධප් වරියා, යන ත්‍රිවිධ වයඹාවන්හි ඉහලම කෙළවරට පැමිණෙන්නාහු නමුදු අතරතුරෙක සමයක් සම්බුද්ධයෝ වන්තාහ යන මේ කාරණය විද්‍යමාන නො වේ. කුමක් හෙයින්ද යත් ? නුවණ මුහුණොකරන බැවින් හා බුද්ධ කාරක ධර්මයන් නිම නොවන බැවිනි. කලට පැසෙන්නාවූ ගොයමක් මෙන් යටකියන ලද කාල පරිච්ඡේදයෙන් සමයක් සම්බෝධිය සමෘද්ධ වන්නේය. ඒ අතරතුර සියලු උත්සාහයෙන් උත්සාහ දරන්නාවූ බෝධිසත්වයන් විසින් ද සමයක් සම්බෝධිය අවබෝධ කරන්නට නොහැකිය. පාරමීධර්ම සම්පූර්ණ කොට කියන ලද කාල විශේෂයෙන්ම බුදුබව සිද්ධ වන්නේයයි දත යුතුය.

15. "කො ආනිසංසො" ඔවුන්ගේ ආනිසංස කවරේද? යන මේ ප්‍රශ්නයෙහි කරන ලද අභිනිහාර ඇති බෝධි සත්වයන්ගේ :-

"මෙසේ සියලු ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ සම්බෝධියට නියත වූ බෝධිසත්වරයෝ කල්ප කෝටි සිය ගණනකින්ද දිගුකලක් සසර සැරිසරා ඇවිදින්නාහු අවිච්චි මහා නරකයෙහි නුපදිති. ලෝකන්තරික නරකයෙහිත් නුපදිති.

නිජ්ඣාම තණ්හා, බුජ්පිසාසා, කාලකඤ්ජකා, යන ප්‍රේත නිකායන්හි නුපදිති. තිරිසන් යෝනියෙහි උපදින්නාහු නමුදු (වටුවන්ට වඩා කුඩා සතුන්ව නුපදිති.

මිනිසුන් අතර උපදින්නාහු ඔවුහු ජාත්‍යන්ධයෝ නොවෙති. ඇසීමෙහි අඩුබවක් නොවේ. ගොළු නොවෙති.

ස්ත්‍රීභාවයට නොයති. බෝධියට නියත වූ පුද්ගලයෝ උභතොධාත්‍යඤ්ජනක නපුංසක යන මේ අයට ඇතුළත් වූවෝ නො වෙති.

සියලු තන්හි පිරිසිදු අරමුණු ඇත්තාහු ආනන්තරික කම්යන්ගෙන් මිදුනාහුවෙති. කම්චාදී ක්‍රියාවාදී දර්ශනයෙන් යුක්ත වූවාහු මිත්‍යා දෘෂ්ටිකයෝ නොවෙති.

දෙව්ලොව උපදිනත් අසංඥ නලයෙහි නූපදිති. ශුද්ධාවාස දෙවියන් කෙරෙහිත් ඉපදීමට කාරණයක් නැත.

කුදුමහත් භවයන්හි නොඇලුණාවූ නෛෂ්ක්‍රමයට නැමුණාවූ බෝධිසත්ව වරයෝ සියලු පාරමිතා පුරත්තාහු ලෝකාර්ථ වයච්ච පිණිස හැසිරෙති යි.

මෙසේ ආනිසංසයෝ වණ්ණා කරන ලද්දාහුය. තවද "ආනන්ද, බෝධිසත්වතෙම සිහි ඇත්තේ මනාසේ දූත ගන්තේ කුසිත දෙව්ලොවින් වූතව මවුකුසට බැසගනී" යි ආදී වශයෙන් වදාළ සොළොස් වැදූරුම් ආශ්වයච්ච අද්භුත ධම්ප්‍රකාරයෝ "ශීතද දුරුවුයේ වෙයි. උණුසුමද සංසිදුනේ වෙයි" යනාදියද, "සාරිපුත්තය, බෝධිසත්යන් උපදනා කල්හි මේ දස දහසක් ලෝක ධාතුව කම්පා වෙයි. අතිශයින්ම කම්පා වෙයි. විශේෂයෙන්ම කම්පා වෙයි. යනාදී වශයෙන් වදාළ දෙතිස් පූච්චිමිති ද, බෝධිසත්ව වරයන්ගේ අභිප්‍රාය සිදුවන අතින් කරුණු ද කම්චාදීන්ගේ වාසිභාවයද යන මේ ආදී වූ ඒ ඒ ජාතක බුද්ධවංස ආදියෙහි දක්වන ලද ආනිසංසයෝ වෙත් ද, ඒ සියල්ලම බෝධිසත්වයන්ගේ ආනිසංසයෝයයි දතයුත්තාහ.

එසේම යම් පරිද්දෙකින් දක්වන ලද ප්‍රහේද ඇති අලෝභ අදෝෂ ආදී ගුණ යුගල ද ආනිසංසයයි දත යුතුය. තව ද යම්හෙයකින් බෝධිසත්වයෝ අභිනිභාරයේ පටන් හිතෙහි භාවයෙන් සියලු සත්වයන්ට පියෙකු හා සමානවෙත් ද, දක්ෂිණාභී වෙත්ද, ගරු බුහුමන් කටයුතු වෙත් ද, ගුණ විශේෂ යෝගයෙන් උතුම් පින් කෙතක් වෙත් ද, බෙහෙවින් මිනිසුන්ට ප්‍රිය වෙත්ද, අමනුෂ්‍යයන්ට ප්‍රිය වෙත්ද, දෙවියන් විසින් පාලනය කරනු ලැබෙත්ද, මෙමුතියෙන් හා කරුණාවෙන් පරිභාවිත සිත් ඇති බැවින් වන මාගයන් විසින් මැඩලිය නොහැකි වෙත්ද, යම් යම් සත්ව නිකායක උපදින් නම් ඒ ඒ සත්ව නිකායෙහි පුණ්‍ය විශේෂ යෝගයෙන් උදාරවූ ශරීර වණියෙන්ද, උදාර වූ යසසින්ද, උදාර සැපයෙන්ද, උදාර වූ බලයෙන්ද, උදාර වූ ආධිපත්‍යයෙන් ද, සෙසු සත්වයන් අභිභවනය කෙරෙත් ද, අල්ප ආබාධ ඇත්තාහු අල්ප වූ ශරීර දුක් ඇත්තාහු වෙත් ද එතුමන්ගේ ශුද්ධාව සුපිරිසුදු වූයේ ඉතා පැහැදිලි වූයේ වේද වියච්ච සති, සමාධි, ප්‍රඥාවෝ සුපිරිසිදු වූවාහු ඉතා ප්‍රකට වූවාහු

වෙන්ද, මද වූ කෙලෙස් ඇත්තෝ වෙන් ද, මද වූ විඩා ඇත්තෝ වෙන් ද, මද වූ පරිදාහ ඇත්තෝ වෙන් ද, මද වූ කෙලෙස් ඇති බැවින් සුවවූවෝ වෙන් ද, අනුන් විසින් පෙන්වා දෙන වරද ගෞරවයෙන් පිළිගන්නාහු වෙන්ද, ඉවසන්නාහු වෙන් ද, සුරත වෙන්ද, මට සිලුටු තෙපුල් ඇත්තෝ වෙන්ද, පිළිසදරෙහි සමර්ථ වෙන් ද

කෝටි නැත්තෝ වෙන්ද, බද්ධ වෛර නැත්තෝ වෙන්ද, ගුණමකු නොවෙන්ද, අනුන්ගේ දොස් කියන්නෝ නොවෙන්ද, ඊෂ්ඨා නොකරන්නෝ වෙන්ද, මසුරුමල නැත්තෝ වෙන්ද, තමා තුළ නැති ගුණ පහළ නොකෙරෙත් ද, ඇති දොස් මුවහ නොකෙරෙත් ද, දුඬි සුවභාවය නැත්තාහු වෙන්ද, අධිකමානය නැත්තාහු වෙන්ද, සන්සුන් වෙන් ද, අප්‍රමාද වූවාහු වෙන්ද, අනුන්ගෙන් වන පීඩා ඉවසිය හැක්කාහු වෙන්ද, අනුන් නොපෙළන්ද යම් ගම් පෙදෙසක වෙසෙත්ද එහි සත්වයන්ට නූපන්නාවූ හයාදී උපද්‍රවයෝ නූපදින් ද, උපන්නාවූ උපද්‍රවයෝ සංසිඳෙන් ද, යම් කිසි අපායෙකිහි උපදින්නම් එහි බොහෝ දෙනා මෙන් එහි අධික වූ දුකින් නොපෙළෙත් ද, බොහෝ සෙයින් සංවේගයට පැමිණෙත් ද, එහෙයින් මහා පුරුෂයන්ට සුදුසු පරිදි ඒ ඒ භවයෙහි ලබන්නාවූ සත්වයන්ට පීනාසම භාවය දක්ෂිණාභිභාවය යනාදී වූ. මේ ගුණ විශේෂයෝ ආනිසංසයෝ යයි දන යුත්තාහ.

එසේම ආයු සම්පන්නිය, රූප සම්පන්නිය, කුලසම්පන්නිය, ශේෂ්වයඝී(ඉස්සරිය) සම්පන්නිය, ආදෙය්‍ය වචනතා හෙවත් ඇදහිය යුතු වචන ඇති බව, මහානුභාවතා යන මේවාද මහා පුරුෂයාගේ පාරමිධර්මයන් පිළිබඳ ආනිසංසයෝයයි දන යුත්තාහ. එහි ආයු සම්පන්නිය නම් ඒ ඒ උත්පත්තියෙහි දීඝී ආයුෂ ඇති බව, බොහෝ කල් පවතින බවය. ඒ කරණ කොටගෙන ආරම්භ කරන ලද කුශල සමාදානයන් අවසන් කරති. බොහෝ කුසල් රැස් කරති. රූප සම්පන්නිය නම් මනා රූ ඇති බව දර්ශිනීය බව හා පැහැදීම් එළවන බවයි. ඒ කරණකොට ගෙන රූපයෙහි ප්‍රසාද ඇති සත්වයන්ට පැහැදීම් එළවන්නේ වෙයි. බුහුමන් කටයුතු වෙයි. "කුල සම්පන්නිය"නම් උසස් වූ කුලයන්හි ඉපදීමයි. ඒ කරණ කොට ගෙන ජාතිමද ආදී මදයන්ගෙන් මත් වූවන් විසින් ද සම්පයට පැමිණිය යුත්තෙක් වෙයි. ඇසුරු කල යුත්තෙක් වෙයි. ඒ කරණ කොට ගෙන ඔවුන් සුශීලවූවන් කෙරේ.

"ඉස්සරිය සම්පන්නිය" නම් මහත් සම්පත් ඇති බවයි. මනේශාකාය බවයි. මහ පිරිවර ඇති බවයි. ඒවා කරණකොටගෙන සංග්‍රහ කල යුතු අයට සතර සංග්‍රහ වස්තුවෙන් සංග්‍රහ කරන්නටත් නිග්‍රහ කළයුතු අයට ධර්මයෙන්

නිග්‍රහ කරන්නටත් සමර්ථයෙක් වෙයි. "ආදේශය වචනනා" නම් ඇදහිය යුතු බවයි. පැතිය යුතු බවයි. එය කරණ කොට ගෙන සත්වයන්ට ප්‍රමාණ වූවෙක් වෙයි. ඔහුගේ අණ නොඉක්මවිය හැකි වෙයි. "මහානුභාවනා" නම් ආනුභාවයාගේ මහත් බවයි. ඒ කරණ කොට ගෙන අනුන් විසින් මැඩලිය නොහැකි වෙයි. තෙමේම වනාහි ඒකාන්තයෙන් ධර්මයෙන් සාමයෙන් යථාභූත ගුණයන්ගෙන් අනුන් මැඩ පවත්වයි. මෙසේ ආයු සම්පත් ආදීහු මහා පුරුෂයන්ගේ පාරමිතාවන්ගේ අනුසස්වෙති. තෙමේද අප්‍රමාණ වූ පුණ්‍ය සම්භාරයාගේ වැඩිමට හේතුවූවාහු සත්වයන් යානත්‍රයට බැස්ස විමටත් මුහුකුරුවීමටත් කාරණ වූහයි දත යුතුය.

16. "කිං ඵලං" ඔවුන්ගේ ඵලය කවරේද? යන මේ ප්‍රශ්නයෙහි කෙටියෙන් සම්මා සම්බුදු බව ඒ පාරමිතීන්ගේ ඵලය වෙයි. විස්තර වශයෙන් වනාහි දෙතිස් මහා පුරුෂ ලක්ෂණ, අසුචක් අනුබ්‍යඤ්ජන, බ්‍යාමප්‍රභා ආදී නොයෙක් ගුණ රැසින් බබලන්නාවූ රූපකාය සම්පන්නිය, අධිෂ්ඨාන දශබල චතුර වෛශාරද්‍ය, ෂඩ් අසාධාරණඥාන අටළොස් ආවේණික බුද්ධ ධර්මය යන මොවුන් ආදිකොට ඇති අනන්ත අප්‍රමාණ ගුණ සමූහයෙන් හොබනාවූ ධර්මකාය ශ්‍රී සමාද්ධිය, නොයෙක් කල්ප ගණනාවකින් සමයක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ විසින්ද වචනයෙන් අවසන් කිරීමට නොහැකි වූ යම් බුද්ධ ගුණයෝ වෙත්ද මේ වනාහි මේ පාරමිතාවන්ගේ ඵලය වේ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මෙය වදාරන ලදී :-

"බුද්ධොපි බුද්ධස්ස භණෙය්‍ය වණණං
 කප්පමච්චි වෙ අඤ්ඤ මහාසමානො
 බියෙඨ කප්පො විරදීසමනනරෙ
 වණණො න බියෙඨ තථාගතස්සා"නි

"බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් වුවද ඉදින් වෙනත් කිසිවක් නොවදාරමින් කල්පයක් මුළුල්ලෙහි බුදු කෙනෙකුගේ ගුණ දේශනා කරන්නේ නමුදු දීඪි කාලයකගේ ඉක්මිමෙන් කල්පය ගෙවී යන්නේය. බුදු ගුණ නොගෙවෙන්නේය"යි. මෙසේ මේ පාරමි ධර්මයන්හි ප්‍රකීර්ණික කථාව දත යුත්තිය.

වරියා පිටක පාලියෙහි වනාහි යමක් "දස්වා දාතබ්බ කං දා නං" යනාදී වශයෙන් සියලු පාරමිතීන් පිටුකොට දක්වා පසුව "කොසජ්ජං" භයනො දිස්වා" යනාදී වශයෙන් අවසාන ගාථාදෙක දේශනා කරන ලද්දේ ද එය වනාහි වියාරම්භය, මෙමත්‍රී භාවනා, අප්‍රමාද විචරණය යන මේවා කරණකොට ගෙන ඉහත කී බුද්ධ කාරක ධර්මයෝ ප්‍රකට භාවයට ගියාහුද සමයක් සම්බෝධියයි කියන ලද තමන්ගේ විමුක්තිය මුහුකුරුවන ලද්දේ ද ඒ

වියඹාරම්භාදී ධම්මයන්ගෙන් හික්මවිය යුතු ජනයාටද විමුක්තිය මේරවීමට අවවාද දීම පිණිසය.

370. "කොසජ්ජං භයනො දිස්වා විරියාරම්භඤ්ඤව ඛෙමනො ආරඤ්ඤ විරියා හොථ එසා බුද්ධා න සාසනී"

371. "විවාදං භයනො දිස්වා අවිවාදඤ්ඤව ඛෙමනො සමගා සබ්බො හොථ එසා බුද්ධා නසාසනී"

372. "පමාදං භයනො දිස්වා අප්පමාදඤ්ඤව ඛෙමනො භාවෙඨංඨංඛිතිකං මග්ගං එසා බුද්ධා නසාසනී" (වර්ෂා පිටක)

"කුසිත බව භය වශයෙන් දක වියඹාරම්භය නිර්භය වශයෙන් දක පටන් ගන්නා ලද වියඹ ඇති වේ. මේ බුදුවරයන්ගේ අනුශාසනාවයි.

විවාදය භය වශයෙන් ද අවිවාදය නිර්භය වශයෙන් ද දක සමගි වේ. මෘදු ස්වභාව ඇති වේ. මේ බුදුවරයන්ගේ අනුශාසනාවයි.

ප්‍රමාදය භය වශයෙන්ද අප්‍රමාදය නිර්භය වශයෙන්ද දක අෂ්ඨාංකිතික මාර්ගය වඩවේ. මේ බුදුවරයන්ගේ අනුශාසනාවයි"

එහි "කොසජ්ජං භයනො දිස්වා විරියාරම්භඤ්ඤව ඛෙමනො" යන මෙයින් විරුද්ධ ධම්මයෙහි ආදීනව දක්වීම් වශයෙන් වියඹාරම්භයෙහි ආනිසංස දක්වති. "ආරඤ්ඤ විරියා හොථ" යන මෙයින් වියඹාරම්භයෙහි යොදවති. යම් හෙයකින්. :-

සබ්බ පාපස්ස අකරණං කුසලස්ස උපසම්පදා සවිත්ත පරියොදපනං එතං බුද්ධා න සාසනනනී

සියලු පව් නොකිරීමද කුසලයන් රැස් කිරීමද තමාගේ සිත පිරිසිදු කිරීමද යන මේ සියල්ල බුදුවරයන්ගේ අනුශාසනයයි"

යනුවෙන් කෙටියෙන්ද, විස්තර වශයෙන් වනාහි සියලු බුද්ධ වචනයෙහි ප්‍රකාශිත වූ සියලු සම්පත් ඒකාන්තයෙන්ම සමාසක් ප්‍රධානාදීන්ගෙන් වන්නාහුද එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වියඹාරම්භයෙහි යොදවා "එසා බුද්ධා නසාසනී" යයි වදාළහ. මේ එහි කෙටි අදහසයි.

"යම් මේ ධම්මයක් සියලු ක්ලේශධම්මයන්ට මුල්වනහෙයින් සියලු අනර්ථ විධායකය"යි කුසිත භාවය භය වශයෙන්ද, එයට ප්‍රතිපක්ෂ වශයෙන්

කාමායෝගාදී සතර යෝගයන්ගෙන් නිර්භය භාවය එළවන හෙයින් විශ්චාරම්භයද නිර්භය වශයෙන් දෑක අධිශීල ශික්‍ෂා සම්පාදන වශයෙන් විශ්චයාගේ පටන් ගැනීමක් වේද, සමාසක් ප්‍රධානානුයෝගයක් වේද. "පටන් ගන්නා ලද විශ්චී ඇති වවුයයි එහි මනාකොට යම් යෙදවීමක් වේද, එය වනාහි භාගාවත් බුදුවරයන්ගේ අනුශාසනයයි. අනුශාසනා ලැබීමයි. අවවාදයයි යන අර්ථයයි. සෙසු ගාථාවන්හිද මේ ක්‍රමයෙන්ම අර්ථය දත යුතුය.

මේ වනාහි විශේෂ වෙයි :- "විවාදං" යනු විරුද්ධව කීමයි. සය වැදූරුම් විවාද වස්තු වශයෙන් විරුද්ධව කීම යන අර්ථයයි. "අවිවාදං" යනු විවාදයට ප්‍රතිපක්‍ෂ මෙහි වචි කම්යයි. නැතහොත් මෙහි භාවනාවයි. නැතහොත් අවිවාදයට හේතු වූ සය වැදූරුම් සාරාණිය ධම්යයි. "සමග්‍රා" යනු වර් නොවූවෝ, කයින් මෙන්ම සිතින්ද ඉවත් නොකළෝ. වෙන් නොවූවෝ යන අර්ථයයි. "සබ්බො" යනු මාදු සච භාව ඇත්තෝ, ඔවුනොවුන් කෙරෙහි මොළොක් හද ඇත්තෝ යන අර්ථයයි. "එසා බුද්ධාන සාසනී" යන මෙහි සච්චුකාරයෙන් විවාදයට නො පැමිණ සච්චුදූරුම් සාරාණිය ධම් පිරිමි වශයෙන් සමග්‍රිව විසීමෙහි යම් මේ යෙදවීමක් ඇත්ද, එය බුදුවරුන්ගේ අනුශාසනාව යයි යෙදිය යුතුය. සමග්‍රිව වසන්තානු වනාහි ශීලයෙන් හා දෘෂ්ටියෙන් සමාන භාවයට ගියානු, විවාද නොකරන්නානු, පහසුවෙන්ම ත්‍රිශික්‍ෂා සම්පූර්ණ කරන්නාහ"යි සමග්‍රිව විසීමෙහි යෙදවීම ශාස්තෘන් වහන්සේ තමන්ගේ අනුශාසනාවයයි දක්වුන.

"පමාදං" යනු පමාවීමයි, කුශල ධම්යන්හි මුළා වීමද අකුශල ධම්යන්හි සිත විහිදු වීමද වෙයි. මෙය වදාරණ ලදමැයි: තසං කතමො පමාදො කාය දුච්චරිතෙ වා චචී දුච්චරිතෙවා මනො දුච්චරිතෙවා පඤ්ච සු වා කාම ගුණේසු චිත්තසස වොසසගො වොසසගො නුප්පදානං කුසලානං වා ධම්මානං භාවනාය අසකච්චකිරියතා අසාතච්චකිරියතා අනුධීන කිරියතා ඔලීනවුත්තා නිකඛිතන ඡන්දනා නිකඛිතන ධුරතා අනාසෙවනා අභාවනා අඛුලීකමමං යො එචරුපො පමාදො පමජ්ජනා පමජ්ජනතං අයං වුච්චි පමාදො" (එහි ප්‍රමාදය නම් කීම? කාය දුශ්චරිතයෙහි හෝ වාග් දුශ්චරිතයෙහි හෝ මනෝ දුශ්චරිතයෙහි හෝ පඤ්ච කාම ගුණයෙහි හෝ සිත විහිදුවා හැරීමක් වේද, නැවත නැවත විහිදුවීමක් වේද, කුශල ධම්යන්ගේ වැඩිම පිණිස නොසකස්කොට කරන බවක් වේද, නිතර නොකරන බවක් වේද, රත්නත්‍රයෙහි නොපිහිටි ක්‍රියා ඇති බවක් වේද, නිතර නොකරන බැවින් පසු බැස්මක් වේද, කුශල ක්‍රියාවෙහි බහා තබන ලද කැමැත්ත ඇත්තේ වේද, බහාතබන ලද විශ්චුරු ඇත්තේවේද, හෙවත් බර නොඋසුලන බවක් වේද, කුශල ධම්යන් සේවනය නොකෙරේද නො වැඩිමක් වේද, බහුල නොකිරීමක් වේද, යම් මෙබඳු

ආකාරයේ ප්‍රමාදයක්, ප්‍රමාදවන ආකාරයක්, ප්‍රමාදවන බවක් වේද, එය ප්‍රමාදයයි කියනු ලැබේ.)

"අප්‍යමාදං" යනු නොපමා වීමයි. එය ප්‍රමාදයට විරුද්ධ වශයෙන් දැන යුතුයි. අර්ථ වශයෙන් වනාහි අප්‍රමාදය නම් සිතියෙන් වෙන්ව නොවී සීමයි. නිතර එළඹ සිටි සිතියට මෙය නමකි. අන්‍ය ආචාර්ය වරයෝ වනාහි සිති නුවණ ප්‍රධාන කොට එසේ පැවති සතර අරුපී ස්කන්ධයෝ අප්‍රමාදය"යි කියති. යම්හෙයකින් වනාහි අප්‍රමාද භාවනාවයයි වෙන්වූ එක් භාවනාවක් නැත්තේද යම්කිසි පුණ්‍යක්‍රියාවක් කුලල ක්‍රියාවක් ඇත්ද ඒ සියල්ල අප්‍රමාද භාවනාවයයි දැන යුතුයි. විශේෂයෙන් වනාහි නිවනට උපනිශ්‍රය වූ සරණගමනය, කායික වාචසික සංවරය පටන් සියලු ශීලභාවනා, සියලු සමාධි භාවනා, සියලු ප්‍රඥා භාවනා, සියලු කුසල භාවනා අනවජ්ජ භාවනා යන මේවා අප්‍රමාද භාවනා යයි දැන යුතුය. "අප්‍රමාද" යන මේ පදය මහත් අර්ථයක් ප්‍රකාශ කරයි. මහත් වූ අර්ථයක් අල්වාගෙන සිටී. සියලු ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය ගෙනවුත් අප්‍රමාද පදයෙහි අර්ථ කියන ධර්මකථික තෙම නො තොටින් බැස ගියේයයි නො කිවයුතුය. කුමක් හෙයින්ද යත්? "අප්‍රමාද" පදයාගේ මහත් බව නිසාය. ඒ එසේමය. සමයක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ කුසිනාරා නුවර සල්ගස්දෙක අතර පරිනිවාණ සමයෙහි වැදහොත්තානු අභිසම්බෝධියෙහි පටන් පන්සාළිස් වසරක් මුළුල්ලෙහි තමන් වහන්සේ විසින් වදාළ ධර්මය එකම පදයකින් හකුළුවා දක්වන්නානු "අප්‍යමාදෙන සමපාදෙට්" (නොපමාව සම්පාදනය කරව්) යයි හිඤ්ඤන්ට අවවාද දුන්හ.

එසේම මෙසේ ද වදාළහ :- "සෙය්‍යරාපි හික්ඛවෙ, යානි කානිවි ජඛගමානං පාණානං පදජානානි සබ්බානි තානි හජීපදෙ සමොධානං ගච්ජන්ති, හජීපදං තෙසං අග්ගමකඛායනි, යදිදං මහනන තෙන ඵවමෙව බො හික්ඛවෙ යෙ කෙවි කුසලාධමමා සබ්බෙ තෙ අප්‍යමාදමුලකා, අප්‍යමාදසමොසරණා, අප්‍යමාදො තෙසං අග්ගමකඛායනි" (මහණෙනි, පයින් යන්නාවූ සතුන්ගේ යම්කිසි පියවර කෙනෙක් ඇත්ද, ඒ සියලු පියවර ඇත්පියවරෙහි ඇතුල් වෙයි. ඇත් පියවර මහත් බැවින් ඔවුන්ට අග්‍රයයි කියනු ලැබේද, මහණෙනි, එපරිද්දෙන් ම (මාගේ ශාසනයෙහි) යම්කිසි කුලල ධර්ම කෙනෙක් ඇත්ද ඒ සියල්ල අප්‍රමාදයෙහි රැස් වන්නානුය, ඒ අප්‍රමාදය ඒ කුලලධර්මයන්ට අග්‍රයයි කියනු ලැබේ) එහි අප්‍රමාද භාවනාව මුදුන් පන්කොට දක්වන්නානු ශාස්තෘන් වහන්සේ "භාවෙට්ඨඛිගිකං මග්ගං" යයි වදාළහ. එහි අර්ථය :- ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා යන ස්කන්ධයෙහි සංග්‍රහ වූ සමයක් දෘෂ්ටිය පෙරටු කොට ඇති සම්මා දිට්ඨි ආදී අභිග අටක්හුගේ වශයෙන් යම් ඒ අෂ්ටාභිගික ආයථි මාර්ගයක් වේද එය වඩවි,

තමන්ගේ සන්තානයෙහි උපදවී. දැන මාගේ නම වූ සෝවාන් ඵලයෙහි නොසිට මතු මාගේ තුන උපදවීම් වශයෙන් ගැටෙව්. එසේ නොපගේ අප්‍රමාද භාවනාව මුදුන් පත් වන්නේය යනුවෙනි. "එසා බුද්ධා නුසාසනී" යනු කුශල ධර්මයන්හි යම් මේ නොපමාවීමක් ඇත්ද එහිම උත්සාහ උපදවා ආයච්චාර්ය වැඩීමක් වේද එය භාග්‍යවත් වූ බුදුවරයන්ගේ අනුශාසනාවයි. අවවාදයයි.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අර්භත්ඵලය කුළුගැන්වීමෙන්ම වරියා පිටක දේශනාව නිමවා වදාළ සේක.

"ඉඤ්ඤං සුදං භගවා අත්ත නො පුබ්බ වරියං සමභා වයමානො බුද්ධා පදානියං නාම ධම්ම පරියායං අභාසිඤ්ඤාති"

"මේ ආකාරයෙන් වනාහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ පුච්චියච්ච මනාකොටම ප්‍රකාශ කරනසේක් "බුද්ධා පදානිය" යන නම ඇති ධර්මදේශනාව වදාළ සේක."

"ඉඤ්ඤං සුදං" ආදී පාඨයෙහි "ඉඤ්ඤං" යනු "කප්පෙ ව සතසහසෙසං" යි ආදී වශයෙන් "සුදං" යනු නිපාත මාත්‍රයකි. මෙයින් "භගවා" යනු භාග්‍යවත් ආදී කාරණයන්ගෙන් භගවා නම් වූ "අත්තනො පුබ්බ වරියං" යනු පෙර අකිත්ති පණ්ඩිත ආදී ජාතීන්හි තමන් වහන්සේගේ පුච්චියෙහි කරන ලද දුෂ්කර ක්‍රියාව "සමභා වයමානො" යනු අත්ලෙහි නෙල්ලි ගෙඩියක් මෙන් මැනවින් දේශනා කරන්නාහු "බුද්ධා පදානියං නාම" යනු බුදුවරුන්ගේ පුච්ච කම්ප, පැරණි දුෂ්කර ක්‍රියාව අරඹයා පැවැත්වූ හෙයින්, දේශනා කළ බැවින්, "බුද්ධා පදානියං" යන මෙනමින් යුත් "ධම්ම පරියායං" යනු ධර්මදේශනයයි. හෙවත් ධම්මය වූ කාරණය. "අභාසිඤ්ඤා" යනු දේශනා කළහ. යමක් මෙහි නොකියන ලද්දේද එය යටකී ක්‍රමයට අර්ථගත හැකි නිසාත් පැහැදිලි අර්ථ ඇති නිසාත් නොකියන ලද බව දත යුතුය. මෙපමණකින්ම :-

"සියලු වයච්චවත්හි දක්ෂ වූ ලොකාචාර්ය වූ අනුන්තර වූ පිරිසිදු වරිත ඇති ශාස්තෘන් වහන්සේ බුද්ධි වයච්චවෙහි පරතෙරට ගියහ.

ආශ්චර්ය ධර්මයන් අතර සියලු ආශ්චර්යයන් ඉක්මවා ගිය ලෝකනාථයන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ පුච්චියච්චවත්ගේ ආනුභාවය පැහැදිලි කෙරෙන යම් වයච්චපිටකයක් දේශනා කළ සේක්ද එසේම තාදී ගුණයෙන් යුත් ධර්මසංග්‍රහක තෙරුන් වහන්සේලා යම් වයච්ච පිටකයක් සංගායනා කළාහු ද

එම වයඹාපිටකයෙහි අපීය ප්‍රකාශ කිරීමට පැරණි අට්ඨකථා නායය ඇසුරු කොට මවිසින් යම් අථවණ්ණාවක් ආරම්භ කරන ලද්දේද

ඒ අථවණ්ණාව වයඹා පිටකයෙහි පරමාර්යන් සුදුසු පරිදි වෙන්කොට දක්වා ප්‍රකාශ කරන හෙයින් නමින් "පරමසු දීපනී" නම් විය.

නිරවුල් විනිශ්චයෙන් අවසානයට පැමිණි මේ කෘතිය පාලි බණවර වශයෙන් විසි අටකට අධිකය.

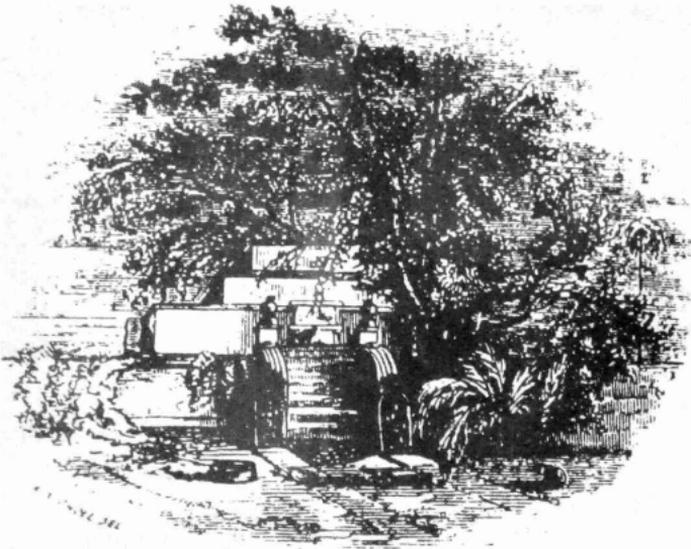
මෙසේ එය සංස්කරණය කරන මා විසින් යම් පිනක් අත්පත්කර ගන්නා ලද්දේද එහි ආනුභාවයෙන් ලෝකනාථයන් වහන්සේගේ ශාසනයට බැස ශීලාදී ප්‍රතිපත්තියෙන් පිරිසිදු වී සියලු සත්වයෝ නිවන් සුවයෙහි කොටස් කාරයෝ වෙත්වා.

සමාසක් සම්බුද්ධ ශාසනය ලෝකයෙහි බොහෝකල් පවතිවා. සියලු ප්‍රාණිහු නිරන්තරයෙන් එහි ගෞරව සහිත වූවෝ වෙත්වා.

ලෝකාධිපති දෙවියෝ ද මැනවින් කලට වැසී වස්වත්වා. සද්ධම්මයෙහි නිරතව ධර්මයන්ම ලෝකය පාලනය කරත්වා යි.

මෙසේ
බදිරනිසු විහාරවාසී ආචාර්ය ධම්මපාල තෙරණුවන් විසින්
කරන ලද වයඹා පිටක වණ්ණාව නිමිසේය.

THE BO-TREE AT ANARAJAPOORA.

වෙනත්ව 1859

හදන්ත බුද්ධසොභාවාසීපාදයන් අනුරාධපුර
ශ්‍රී මහා බෝධිය අසල ප්‍රදේශයෙහි වැඩවසමින්
සිහලධීකථා පාලියට පරිවර්තනය කළ බව
බොහෝදෙනාගේ විශ්වාසයයි

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදීමාල, දෙහිවල.
දුරකථන: 2734256, 2728468, 2726234
ෆැක්ස්: 2736737
විද්‍යුත් තැපෑල: bcc456@sltnet.lk
www.buddhistcc.com

ISBN 978-955-1604-35-6